

Nobel 1962

John Steinbeck

Mektuplarda
Bir Yaşam

cem yayinevi

STEINBECK MEKTUPLARDA BİR YAŞAM

MEKTUPLARDA BİR YAŞAM

NOBEL DİZİSİ

JOHN STEINBECK

MEKTUPLARDA BİR YAŞAM

**Türkçesi
Sevim Raşa**

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han 3/3
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 527 17 41 – Fax: 526 97 42

Birinci Basım, 1991
Dizgi: Yüce Dizgi●Grafik●Reklam
528 48 48
Baskı
Özyurt Matbaacılık
Tel: 522 95 19

STEINBECK'İN YAŞAMI

John Steinbeck 1902 yılında Salinas'ta (*California*) doğdu. Pasifik kıyılarından birkaç kilometre içerde çok verimli bir vadinin yakınında bir kenttir Salinas. Yapıtlarında yer olarak doğduğu kenti, kentin çevresini ve Salinas Vadisini kullanan Steinbeck, Stanford Üniversitesinde hidro-biyoloji okudu. Ancak üniversiteyi bitirmeden ayrıldı. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra yazmaya başladı. New York'ta hiçbir yere bağlanmadan yazma çabaları başarısızlıkla sonuçlanınca California'ya döndü. Okyanus kıyısında küçük bir eve yerleşerek orada yaşamaya başladı. 1935'de yayımlanan *Tortilla Flat* (*Yukarı Mahalle*) ile tanınmaya başladı. *Tortilla Flat*'tan sonra başarılı yapıtları birbirini izledi: *In Dubious Battle* -(*Bitmeyen Kavga*), *Of Mice and Men* (*Fareler ve İnsanlar*), özellikle *Grapes of Wrath* (*Gazap Üzümleri*). *Gazap Üzümleri* Amerikan yazınının en güzel örneklerinden biri olma özelliğini sürdüren güçlü bir roman. Steinbeck'in öteki romanları şunlar: *Cannery Row* (*Sardalya Sokağı*) *The Wayward Bus* (*Aşk Otobüsü*), *East of Eden* (*Cennet'in Doğusu*), *The Short Reign of Pippin IV* (*Pippin IV' ün Kısa Egemenliği*), *Travels with Charly* (*Charly'yle Yolculuk*).

Steinbeck 1962'de *Nobel Edebiyat Ödülü* aldı, 1968'de öldü. Ödül töreninde yapılan konuşmada Steinbeck için şöyle deniliyordu: "Onun amacı suçlamalardan kaçınarak eğlendirici ve rahatlatıcı yapıtlar vermek değildi. Tam tersine seçtiği konular ciddi ve gerçekleri ortaya çıkaracak konulardı. California'daki meyve bahçelerinin ve pamuk tarlalarının gerçekleri gibi. Yazınsal yeteneği gitgide güçlendi. Küçük başyapıtı. *Fareler ve İnsanlar*'ı *The Long Valley* (*Uzun Vadi*) adlı kitapta topladığı o benzersiz öyküleri izledi. Ve daha sonra da *Gazap Üzümleri* bu destansı roman..."

ÖNSÖZ

John Steinbeck 1962'de, "Altmış yılda arkamda pek çok iz bıraktım" diyordu. Bu kitap onun bıraktığı izlerin bir bölümünü kapsamaktadır. Okuduğu ve yazdığı kitapları, yapmış olduğu yolculukları, gördüğü yerleri, rasladığı, sevdiği ve nefret ettiği insanları, gerçekleşmemiş kimi tasarımları, başlanıp da yarım kalmış çalışmaları, daha doğar doğmaz ölen yüzlerce düşünceyi anlatır bu mektuplar. Bunlar durmak bilmeyen, birbirinin ardı sıra birleşimler ve eleştiriler yapan bir zekânın, ancak çalışırken rahatlayan bir beynin ürünleri. En başta da sürekli olarak, işini, sanatını öğrenegelen bir kimsenin yazdıklarıdır.

Ekonomideki sarsıntı gençlik yıllarında onun ve arkadaşlarının, özellikle kendisi gibi daha tanınmamış yazarların omuzlarında ağır bir yük gibiydi. Birbirlerini görmek için biraz uzakça bir yere arabayla gidemeyecek ya da bir tren bileti alamayacak denli yoksuldular. Dostlarıyla iletişimi sürdürebilmek için bir tek yol vardı, o da bu yolu denedi. Gerçekte bu yolu yeğliyordu da, çünkü yüzyüze konuşmalarda çekingen bir insandı. "Her zamanki gibi yazıyorum çünkü sevgi, istek ve hemen o anda anlatılması gereken konular dışında konuşmama hiç mi hiç güvenememişimdir."

Bir konuşma biçimi olmasına karşın telefonda konuşmak da ona uygun bir iletişim yolu değildi. "Telefonda konuşmak yerine hep yazmayı yeğledim, çünkü istediklerimi telefonda anlatmayı hiçbir zaman başaramadım." Steinbeck'in bu alandaki yeteneksizliğine şükran duyulmaz çünkü bu yeteneksizliği onu daha çok yazmaya iteklemiştir.

Yıllar geçtikçe iyice yerleşen mektup yazma alışkanlığı yazımsal çalışmalarının kopmaz bir parçası oldu. Mektup yazmak onun için bir ısınma hareketi gibiydi. Sabahları çalışmaya başlamazdan önce mektup yazıyordu.

Eline geçen herhangi bir kâğıt parçasına yazıyordu. Babasının iş mektubunun hoş kalmış yerlerine, bir muhasebe defterinden kopmuş yapraklara, yolculukları sırasında bir oteldę bulduğu kâğıtlara, en çok da bildiğimiz sarı saman kâğıdı üzerine yazardı. Yumuşak bir kurşunkalem kullanırdı yazmak için. Bu onun bir tür "alameti farikası" olmuştu. Zarfı açan kimse sarı bir parça kâğıt üzerine kurşunkalemle yazılmış okunaksız el yazısını görür görmez mektubun Steinbeck'ten gelmiş olduğunu anlardı.

Kurşunkalem kullanırdı. Çok düşküdü kurşunkalemlerine. Onları parmakları arasında tutarkenki ağırlıkları, parmakları arasına yaptıkları basınç onun için çok önemliydi. Kalem tutmaktan oluşmuş nasırlarla övünürdü. "Her sabah bütün kalemlerimin ucunu açarak başlanım işe. Bütün gün çalıştığım zamanlar onları bir kez daha açmam gerekiyor. Böylece yirmidört tane yeni açılmış kalemim olur. Bir kalem ancak bir sayfa yazmama yetiyor."

Zaman zaman dolmakalem de kullanıyordu. Her türlü mürekkepli kalemi denedi. Bir kezinde Somerset'te bir "büyükbaba kazın" tüylelerinden kendine mürekkepli kalemler yapmıştı.

El yazısı zamanla değişiyordu ama genellikle ufaktı. Bir kezinde bir posta kartına beşyüzü aşkın sözcük sığdırabildiği için kendi kendini kutlamıştı. Bu alışkanlık bir bakıma gençliğinde çekmiş olduğu parasal sıkıntıların sonucuydu. Daha az kâğıt kullanmak çabasıındaydı, sonradan alışkanlık oldu. Zaman zaman bu alışkanlığından kurtulmaya çalışıyordu. "Büyük yazmaya çalışıyorum. Şu aptalca ufak yazıdan bir kurtulabilsem!" Büyük yazmaya çalışıyor, kitap harfleri kullanıyor ama yazıyı bitirdiği zaman okumak için yine büyüteç gerekiyordu.

Yaşadığı çağ makine çağıydı. Yazı makinesi gibi büyüleyici bir araçtan uzak duramazdı elbette Elden düşme ya da yeni bir yazı makinesi aldığı zaman coşkuyla yazıyor, yeni makinesini anlatıyor, karşı-sındakilerin de yazı makinesi için coşku duyacağını sanıyordu.

Bu kitabı hazırlarken binlerce mektup topladık. Bir günde altı - yedi mektup yazmış olduğunu gördük. Yayımlanmış olan yirmi dokuz kitabı üstünde çalışırken böylesine çok mektup yazmaya zaman ve güç buluşu şaşırtıcıdır. Kimi mektuplarının kopyeleri vardı. Daha özel mektupları ise kopyesizdi. Biz mektupların sayısının ne denli kabarık

olduğunu biliyorduk. Kırk yılı aşkın bir süre ajansı ve yakın dostu Elizabeth Otis'e yazdığı mektuplar büyük bir toplam oluşturuyordu. Yirmi yaşından beri, üniversitedeki oda arkadaşı Carlton A. Sheffield'le yazışıyordu. Yayıncısı Pascal Covici'ye yazmış olduğu mektuplar vardı. Bu üç kişiye yazdıkları kitabın çekirdeğini oluşturacaktı. Bunlardan sonra başkalarına yazdığı mektuplar ya da bunların fotokopileri geliyordu. Bu mektupları bulmak için iki kaynak vardı elimizde. Birincisi Nobel Edebiyat Ödülünü aldığı zaman onu kutlayanların listesi, ikincisi de öldüğü zaman başsağlığı mektubu ya da telgrafi gönderenlerin listesi. Bu iki listedeki herkese yazdık. Steinbeck'in onlara yazmış olabileceği her türlü mektubu istedik. Ciddi ya da hafif mektuplar, iş mektupları, iyimser ya da kötümser mektuplar Her an huyu değişen bir adamın huyundaki bütün değişiklikleri yansıtan mektuplar... Her türlüünü istiyorduk.

Aşağı yukarı herkes yanıt verdi çağrımıza. Kimi kişilerin elindeydi mektuplar, ama kimileri üniversite kitaplıklarına ya da koleksiyonculara vermişlerdi. Steinbeck'in daha ün yapmadan yazdığı mektupların büyük bir bölümü saklanmıştı. Bu mektupların kabarık sayısı bizi çok şaşırttı. Tasarımı duyanlar ya ellerindeki mektupları gönderdiler, ya da Steinbeck'in mektup yazmış olduğu kişilerin adreslerini verdiler. Ve mektuplar yağmaya başladı.

Düşkürlüklerimizi de oluyordu elbette. Elleriindeki mektupları bize kesinlikle göndermek istemeyenler vardı. Kimi kişiler mektupları sakladıklarını çok iyi biliyorlar, ama nereye sakladıklarını anımsayamıyorlardı. Ya da mektubun yazılmış olduğu kişi ölmüş, mektuplar da yitmişti. Kimileri de mektuplar kitap olarak basılınca ellerindeki parasal değeri düşer diye göndermek istemiyorlardı. Steinbeck'in ailesinden birçok kimse de, aile özelliklerinin açığa vurulmasından kaçındıkları için ellerindeki mektupları bize vermediler.

Ama bizim elimizdeki mektupların sayısı bir cilde sığmayacak denli çoktu. Mektupların hepsini yüksek sesle, kimilerini de birkaç kez okuduk. Önce tek kişiye yazdığı mektupların tümünü elden geçirdik. Sonra onun bir kişi ve bir yazar olarak gösterdiği gelişmenin açıkça belirebilmesi için mektupları tarih sırasına göre dizmeyi uygun bulduk. Ne var ki, kimi mektuplarına tarih atmamıştı, posta damgalarının kimilerinde de tarih silinmişti. Genelde yıl onun için bir anlam taşıyordu. Mektubun hangi ayda yazıldığını kimi zaman içeriğinden anlı-

yorduk. Dahası tarih yerine örneğin, "Salı - sanıyorum" gibi birşeyler yazdığı mektuplar da vardı.

Mektuptan o sıralar nerede oturduğunu anlamaya çalışıyorduk. Başlangıçta çok yer değiştiriyordu. Bir önce oturduğu yerin adresi yazılmış kâğıtlar kullandığı da oluyordu. İşimiz güçtü. Hangi çiçeklerin açtığından söz ediyordu acaba? Hastalanan hangi hayvandı? Hangi tatili kutluyordu? Ama mektuplar bir yazarın yaşamında kilometre taşlarıdır. Bu taşları gerçek yerlerine yerleştirmek gerekiyordu. Mektubu yazdığı sırada hangi kitabı basılmıştı ya da hangisini çalışmaktaydı? Bu noktada yine güçlüklerle karşı karşıyaydık çünkü başlayıp da bitirmediği bir dolu çalışması vardı. Kitabın adı bile yardımcı olmayabiliyordu, çünkü birçok kitabını birkaç kez yeni baştan yazmıştı.

Bir arkadaşına şöyle demişti "Mektup yazmakla mektuba yanıt vermek birbirinden ayrı şeyler. Yanıt olarak yazdığı mektupları ayırdık. Elimizdeki mektuplar arasında "görev" olarak yazılmış olanlar da vardı. Onları da ayırdık. Güncelliğini yitirmiş olan mektupları da bu kitaba almamaya karar verdik. Yine de elimizde pek çok mektup vardı. Böylece daha önce yayımlanmış olanları da ayırmak zorunda kaldık.

Bütün bunlardan sonra elimizde kalan mektuplar arasında bir eleme daha yaptık. Steinbeck yayımlanacak kitapları konusunda çok titizdi ve kendisinin de belirttiği gibi romanlarının çoğunu düzeltmeler yapmak yerine yeniden yazmıştı. Yakınlarına yazdığı mektuplar için de böyleydi. Mektubu ne gözden geçirir ne de düzeltirdi. Konuşurken ne ölçüde düzeltme yapılabilirse mektuplarında da ancak o ölçüde düzeltme yapıyordu. Sık sık ve çalاکalem yazar, vinelemeler yapar ya da iyice açıklamadan yazar, okuyucu anlamakta güçlük çekerdi. Böyle anlaşılabilir bölümleri mektuplardan çıkardık.

Mektupları düzenlerken bir tek ölçütümüz oldu: Okuyucu için ilginç mi? Hiçbir mektubun anlamını ya da amacını yok edecek bir bölüm çıkarmadık.

Bir bakıma bize yol da göstermişti. Bir arkadaşı Steinbeck'in kendisine yazdığı mektupları bir kütüphaneye vermek isteyince ona şöyle demişti "Mektupları gözden geçir. Herhangi bir kimseyi incitebilecek şeyleri silersen çok iyi olur. Örneğin 'Salı - sanıyorum' gibi birşeyler yazdığı mektuplar da vardı.

Günlüğü" adıyla yayınlanan günlükte kalan kişisel olaylar için, "Bu kişisel şeyler kitabı sanki ısırarak yaralıyor," demişti. Mektuplarını ayırırken onun bu düşüncelerini hep göz önünde bulundurduk.

Bütün bu işler bizim iki yılımızı aldı. Mektuplar tarih sırasına göre dizilmiş, tarih yazılmamış olanlar içeriklerinden yararlanılarak yerleştirilmişti. Ancak son kez mektupları yüksek sesle okuduğumuzda bu kitabın nasıl olacağına ilişkin bir fikrimiz oldu. Bu kitap bir "antoloji" olmayacaktı. Bu kitap sanki bir "öykü" kitabıydı. Bu koskoca bulmacanın küçük parçalarının yaratıcısı olan Steinbeck bile ancak parçalar bir araya getirilip bulmaca tamamlandıktan sonra ortaya çıkan resmin ne olduğunu görebilirdi. Önceden bu resmin ne olacağını o da kestiremezdi. Kendisinden kalan bir dolu izin oluşturduğu, onun yaşamöyküsünü anlatan bir resimdi bu.

New York City, 1975

E.S.

R.W.

NOT

John Steinbeck yazarlığa daha yeni başladığı yıllarda çizgisini belirlenmiş ve o çizgiden yaşamı boyunca ayrılmamıştır. Kendisi gibi yazar olan bir arkadaşına şöyle yazıyordu: "Senin düzgün yazmak, yazım yanlışları yapmamak, iyi bir stenograf gibi virgülleri yerli yerinde kullanmak konusundaki düşüncelerin üzerinde özellikle durmak isterim. Benim sezgilerim bir sekreterinkinden çok bir ortaçağ halk ozanının sezgilerini andırıyor. Yazılarımı yazdıktan sonra bir daktiloya gönderebilirim. O, virgülleri yerli yerine yerleştirir, sözcükleri doğru dürüst yazabilir. Öyle ki, bir öğretmen bile bunları okusa kusur bulamaz. Niye ben kendimi böyle bir sıkıntıya sokayın?"

Yazıları için böyle düşünen bir kimsenin mektuplarında nazıl yazım ve noktalama yanlışları yapacağı kestirilebilir.

Biz de iyi bir sekreter gibi davranarak kimi yanlışları düzelttik. Çok yanlış yazılmış sözcükleri düzelttik yalnızca, bir de anlaşılabilirliği sağlamak için yer yer noktalamalar ekledik. Dipnotlar kullanmaktan kaçındık. Tarihler ya da yer, ayrılar içinde gösterildi. Mektuplardan kimi alıntılar, bu mektupların asıllarının bulunduğu yerler, ne zaman ve kime yazıldıkları bir ekte belirtildi. Bu ekte mektupların kitap içindeki sayfa numaralarını da yazmayı uygun bulduk. Bir sayfada birden çok mektup bulunduğu durumlarda açıklayıcı bilgiler verdik.

Böyle bir kitap hazırlayan herkesi pek çok sorun beklemektedir. The Viking Press'ten Barbara D. Knowles'e bu sorunlarımızı çözüme ulaştırdığı için teşekkürlerimizi sunarım. San Diego State College'den Profesör Jackson J. Benson fotokopilerin ve mikrofilmelerin alınmasını sağladı. Teşekkür ederiz. Ayrıca Steinbeck'in mektuplarını bize verenlerle, mektupların bulunduğu kütüphanelerin görevlilerine teşekkür borçluyuz. Hepsinin adını teker teker ekte bulacaksınız. Elizabeth Otis'e ise pek çok teşekkür borçluyuz. Çünkü Steinbeck ona yazdığı tüm mektupların telif hakkını kendisine vasiyet etmişti. O ise bu hakkı bize devretti.

Gertrude Chase bu işe bizimle birlikte sekreter olarak başladı fakat zaman geçtikçe kitabın hazırlanması için bir sekreterin yapabileceğinden pek çoğunu yaptı. Ona da özellikle teşekkür etmek isteriz. Gertrude'un yeteneği, coşkusu, sebatı ve lumoru işimizi kolaylaştırdı.

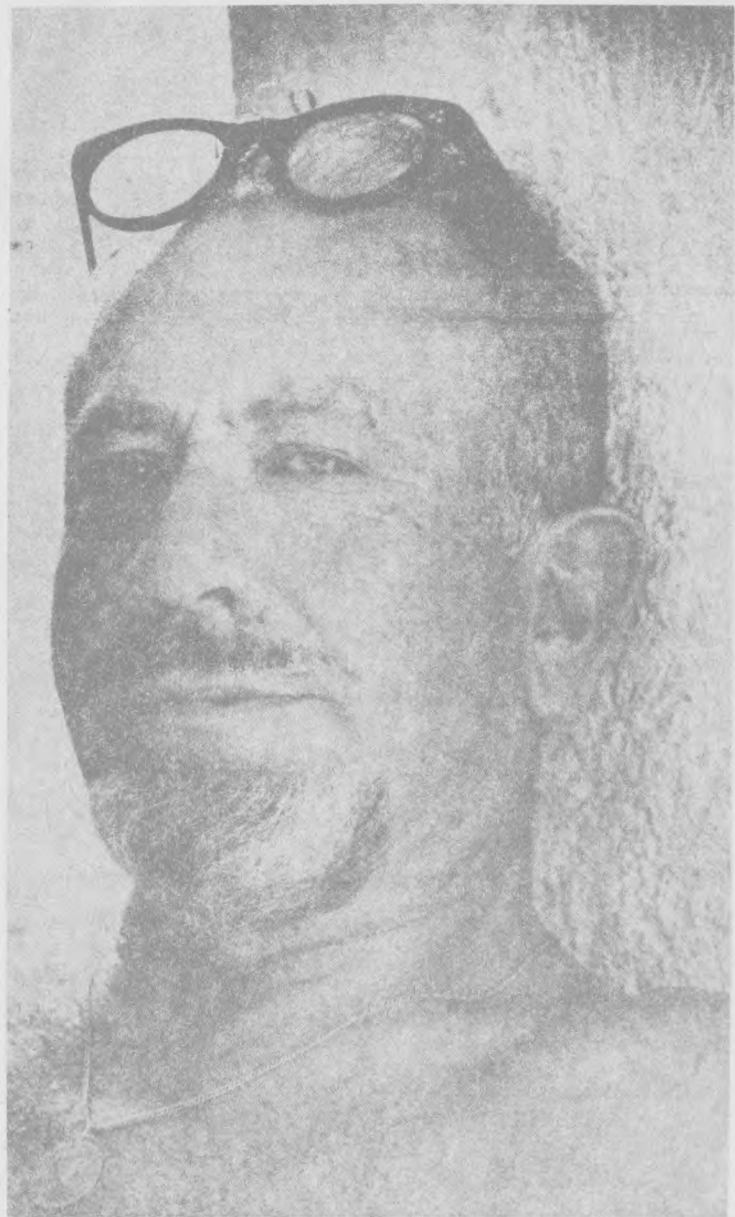
Elaine Steinbeck

Çevirenin notu:

Bin sayfayı bulan bu kitaptan Türk okuyucusunu ilgilendireceğini düşündüğümüz mektupları seçtik. Steinbeck'in kitaplarının Türkçe'de bilinen adlarını kullandık.

Sevim Raşa

)

İÇİNDEKİLER

1923'ten 1932'ye «Derin derin düşünüp bulmaya çalışmak»	19
1932'den 1936'ya «Korkmuş, böbürlü ve alçakgönüllü»	47
1936'dan 1939'a «Böylesi bir coşku bir daha duyulamaz»	97
1939'dan 1943'e «Korkunç bir olay yaşanmak üzere»	143
1943'den 1948'e «Sanki seni de düşümde görmüşüm, gerçek değilmişsin gibi geliyor»	175
1948'den 1949'a «İnsan onu bir kez buldu mu sözcüklere gerek kalmaz»	217
1950'den 1952'ye «Yazarla kitabı»	249
1952'den 1954'e «Stanford'dayken Pacific Grove'da bir kaya üstünde oturuyor olmayı ya da Mexico'da olabilmeyi isterdim»	281

1955'den 1957'ye «İşimden büyük tat aldığımı söylemeliyim»	303
1957'den 1959'a «Bir yay gibi gergin»	343
1959 «Avalon Koyağında»	365
1960'dan 1961'e «Lanet olsun! Bir erkeğim daha»	391
1961'den 1963'e «Hiçbir yere ait değilim»	415
1963'den 1965'e «Geleceği umutlu genç bir yazar değilim artık»	449
1965'den 1968'e «Kalan zamanla bir yarış mı bu?»	485
Konuşma (Nobel Ödülü Töreninde Yaptığı Konuşma)	517

*1923'ten
1932'ye*

*“... Derin derin düşünüp
bulmaya çalışmak...”*

- 1902 John Ernst Steinbeck, 27 Şubat 1902'de California'nın Salinas kentinde doğdu. Babası bir un değirmenin'in yöneticisi ve Monterey ilçesinin muhasebecisiydi. Annesi öğretmenlik yapıyordu. John dört kardeşin üçüncüsü ve ailenin tek erkek çocuğuydu.
- 1919 Liseyi bitirip Stanford Üniversitesine girdi.
- 1924 İlk kez Stanford Spectator'de iki öyküsü yayımlandı.
- 1925 Stanford'dan ayrılıp New York'a gitti. Yeni öyküler yazdı, ama bunları yayımlayacak bir yer bulamadı.
- 1926 California'ya döndü. Bir yandan yazmayı sürdürdü, bir yandan da türlü işlerle yaşamını kazandı.
- 1929 İlk romanı *Cup of Gold* (*Altın Kupa*) yayımlandı.
- 1930 Carol Henning'le evlendi ve Pacific Grove'daki eve yerleşti.
- 1931 Edebiyat ajanları McIntosh ve Otis'le olan sürekli iletişimi başladı.

John Steinbeck yirmi dört yaşındayken bir yandan türlü işlerde çalışıyor bir yandan da kendisini en çok ilgilendiren şeyi yapıyor, yazıyordu.

“Tahoe Gölü'nde (menleketi California'da) bekçilik yapmaktaydım, diye yazıyordu daha sonraları. “Yılın sekiz ayını karla kuşatılmış olarak geçiriyordum. En yakın komşum dört mil uzaktaydı.”

Burada ilk kitabı Altın Kupa'yı yazdı. Pek çok kez yeniden yazdı Altın Kupa'yı. Üniversiteden arkadaşı Webster F. Street'e (Toby) de Tahoe Gölü'nden mektup yazdı.

Webster F. Street'e

Tahoe Gölü

Kış, 1926, Pazartesi

Sevgili Toby,

Biliyor musun, senin de düşündüğün gibi, buraya geliş nedenim yalnız kalmak korkusu. Karanlıktan korkmak bu korkunun yalnızca bir bölümü. Yalnız kalmak korkumu yenmek istedim, çünkü er geç az ya da çok yalnız kalacağımı biliyorum. Bunun için hazırlıklı olmam gerek. En çok geceleri duyuyorum bu korkuyu. Beni küçük dalgalar gibi sardığını duyuyorum. Midem kasılıyor. Bunlarla savaşmanın iyi bir şey olduğunu düşünmüyor musun? Dün akşam kapımın altından

kocaman bir hayvanın soluduğunu duydum. Ne olduğunu bilmiyorum. Sanırım bir çakaldı. Ay da çıkmamıştı. Koşup dışarı baktığım zaman hiçbir şey göremedim. Önemli olan şu: Bu bir çakaldan başka bir şey olamazdı ama ben korkmuştum. Kimseye korkmuş olduğumu söyleme sakın! Kimsenin korkak olduğumu bilmesini istemem.

En erken zamanda "Küçük Hanımı" çalışmaya başlamalısın. (*Street'in A Green Lady - Yeşil Bayan adlı oyunu*). Kısa ve pahalı olmayan sahneler yaz. Birçok önemli noktalar bulup vurgulamaya çalış. Yeter ki bu noktaların sayısı izleyicinin kaldırabileceğinden daha çok olmasın. Her zaman sınırları zorlamaya çalış. Zamanın varsa bir de melodram yazmayı dene. Yabanıl, gizemli, oyunun sonunda kişilerin baştan anlaşılamayacak biçimde davranacakları bir oyun. Kimi kişilerin de hiçbir şey olmadıkları bir melodram.

Küçük ama tam bir sözlük gözüne çarparsa bana gönder. Hiç sözlüğüm yok. Brighamlar (*evlerinde bekçilik yaptığı aile*) ana dillerini öylesine iyi biliyorlar ki, bir sözlüğe gereksinimleri yok.

İstersen yakında sana birkaç yazı gönderirim. Bir konu üzerinde çok yavaş ama büyük bir tatla çalışmaktayım. Bir cümle yazdıktan sonra onu okumanın ve üstünde değişiklikler yapmanın insanı mutlu eden bir yanı var. Kimileyin iki satırlık bir yazı yarım saatimi almaktadır. Burada böyle bir şey rahatlıkla yapılabilir çünkü acele etmek için hiçbir neden yok.

Eğer Salinas'a yolun düşerse ve bizimkilere uğrayabilirsen, burada donmanın ya da açlıktan ölmenin söz konusu olmadığını söyle. Ola bildiğince doğrucu ol, yine de onları buraların yumurta ve domuz eti içinde yüzdüğüne, köknar ağaçlarında da yün donlar yetiştiğine inanır. Onlara sıcaık bir yerde yaşamakta olduğumu söyle.

Şimdi postaneye gitmeliyim. Kalemim mum cızırtısına benzeyen sesini duyamayacağım bir süre. Bana sık sık yaz. Her fırsat bulduğunda. Postayı dört gözle bekleyeceğim.

Sevgiler

John

Postayı beklemek içinde yet etmişti. Yaşamının ortalarında yazdığı bir mektupta Salinas'taki gençlik günlerini anımsar:

'Toprağımız vardı Yiyecek almaya paramız olmadığı zamanlarda bile varstı olduğumuzu sanıyorduk ya, gerçekte yoksul insanlardık. Cabaleres - toprak sahipleri, birer kilise faresinden başka bir şey değiller ama gururlarından da geçilmez, biliyorsunuz

A.Grove Day'e

2441 Fillmore Street,

San Fransisco, (Aralık) 1929

Mektubuna hemen yanıt veriyorum.

Özellikle senin düzenli yazı, yazım kurallarını iyi bilmek her virgülü yerli yerinde kullanmaya ilişkin görüşlerine yanıt vermek istiyorum. Sen bunun bir 'biçim' ve bir sanat olduğunu söylüyor, "yazılmış sözcük"ten söz ediyorsun. Ben "yazılmış sözcüklere" ilgi duymuyorum. Yazı olmasa da ben yazmayı sürdürürdüm. Benim sözcükleri yazışım unutulmanaları içindir. Sözcükler yazılmaktan çok konuşulmak içindirler hence. Ben bir sekreter değil, daha çok bir Ortaçağ saz şairiyim. Senin sanatın benimkinden ayrı. O zaman senin kuralların bana nasıl uyar? Benim sözüm tamamlanınca onları işini iyi bilen bir sekretere veririm. O da virgülleri yerli yerine öyle iyi yerleştirir, sözcükleri öyle doğru yazar ki bir öğretmen bile onları okurken kusur bulamaz. Bunun derdini ben niye çekeyim? Yeryüzünde doğru yazı yazan milyonlarca insan var ama benim gibi söyleyecek sözü olan birkaç bin kişi bile yok.

Sana yeni kitabıyla ilgili yanlış bilgiler vermiş olmalıyım. Hemingway'in The Killers (Öldürenler) dışında hiçbir yapıtını okumadım. Ne seslere ne de resimlere olan ilgimi yitirmedim. Yalnızca hiçbir şey söylemeyen sözcükleri atmaya çalıştım. Çalışırken çok okumam, çünkü romanların yazsan da yazmasan da bir süreklilikleri

vardır. Gecenin ortasında romanla ilgili bir düş görüp uyanabilir ya da bir kızı romandaki gibi öpebilirsin. Hep, "bunu böyle yapmalıyım, şu bölümleri şöyle değiştirmeliyim. diye düşünürsün. Kalem elinden bıraktığın zaman roman da durmaz, tersine yaşamını sürdürür gibidir.

Gelecek hafta belki Carol'la(*) birlikte Los Angeles'e giderim. Kentin dış mahallelerinde küçük bir ev bulabiliriz ola ki. Bizi görmeye gelersin. Çok paramız yok ama buralarda yaşam ucuz. Belki sen de bize yakın bir yere yerleşmek istersin. Stanford'u sevmiyorum. Hiç sevmedim. Oradakiler taklitçi ve kendini beğenmiş. Güneyde bir iş bulabilirsin. Ateşin önüne oturup konuşurduk ya da tepelerde yürür, bir yandan da konuşurduk. Carol'u tanımanı isterdim. Carol yazı yazmaz, dansetmez, piyano çalmaz, öyle pek duyarlı da değil. Ama atlar, köpekler, küçük çocuklar, ayakkabı boyacıları, işçiler onu çok severler. Duyarlı kişiler onu sevmezler.

Bana çabuk yaz.

John

Amasa Miller'e

(1930) Eagle Rock

Sevgili Ted,

Birden şöyle düşünmeye başladım. Eğer bu Tanrı öyküsü bir yerde basılırsa herhangi bir yazarın taklidi gibi olacak. Ben çok iyi bir okuyucuyum. Ksenophon'u, Herodot'u, Plutark'ı, Marcus Aurelius'u birer kez daha okudum. Bir de Fielding'i okudum. Yine de sanki Hemingway'i taklit ediyormuş gibiyim. Oysa Hemingway'i hiç okumadım. İngilizceyi kullanım biçimimiz bir. Bu ise şimşekleri üstüme çekmem için yeterli bir neden. O, dili benden önce bu biçimde kullanmaya başladığına göre taklit eden ben olacağım elbette.

Yeni çalışmamı soruyorsun. Özgürlüğün tadını çıkarıp üzüntüsünü

(*) Carol - Steinbeck'in ilk eşi. (ÇN)

çekiyorum. Bir yazınsal dölütün sövgüsünden uzak kalmak bana iyi gibi görünmüştü. Ne var ki bir yandan da bir yitmişlik duygusu sardı her yanıma. Ordudan ayrılmış bir yaşlı askerin kimse ona ne yapacağını ya da dişlerini ne zaman fırçalaması gerektiğini söylemediği için duyduğum boşluk, yitmişlik duygusu da böyle bir duygu sanırım. Romanlar ne denli kötü olurlarsa olsunlar yaşamımızı düzene sokup bize bir sorumluluk yüklerler. Bu kitabı yazarken kendimi birilerine karşı sorumlu tutuyordum. Yazmayı bıraktığım zaman romandaki kişiler ölüyorlardı sanki. Ama roman bitti. Romanın sözcükleri güzel kara harflerle bembeyaz kâğıtlar üstüne basıldı. Sözcüklerin yazılışı doğru. Noktalama yerli yerinde. Yanlışlar, çevrelerindeki mavi düzeltme çizgileriyle öteki kâğıtlarda kaldı.

Sana sormak istediğim bir şey vardı. McBride *Kupa*'dan yayın giderlerini karşılayacak sayıda sattı mı? Kitapçıların tatil süresince elle-
rindeki bütün kitapları sattıklarını biliyorum. Bu *Kupa*'yı da etkiledi mi acaba? Umarım yeterince kazanç sağlayabildiler.

Yirmi sekiz yaşına geldim. Bundan sonra her yıl en az bir kitap çıkarmalıyım, becerebilirim eğer. Bundan sonraki kitabım kısa olacak. Önceki kadar çok zaman almıyacak. Bu sonuncu kitap (*Uyumsuz Senfoni*) yalnız ruhbilimsel değil antropolojik olarak da sorunlar çıkardı. Bu konularda tez elden araştırma yapmam gerek. Umarım bir akıl hastanesindeki bir hastalık öyküsü etkisi uyandırmaz.

Babam çok hoştu bu konuda. Sana anlattım mı bilmem. Kitapla çok ilgilendi ama bütün kitabı paranoyanın gizli kalmış belirtileriyle doldurduktan sonra hastalığım iyileştirilemez olduğunu gösterince düş kırıklığına uğradı. Andy'nin iyileşip sonra hep mutlu yaşamasını (!) istiyordu.

Carl Wilhelmson'un *Wizard Farm (Büyük Çiftlik)* adlı kitabını bu yaz Rinehart ve Farrar bastı. Kitabı görmeyi çok istiyorum. Çok iyi bir kitap. Buradayken kimi bölümlerini sen de gördün sanıyorum. Yazı makinesini kullanabilmek için Sheffieldlere geldim. Çünkü benimkini Carol kullanıyor.

Jawn

Amasa Miller'e

Eagle Rock (1930)

Sevgili Ted,

Sana romanın müsveddelerini gönderiyorum (*Bilinmeyen bir Tanrı'ya*) (*). Son birbuçuk yılını bu kitaba verdim. Bu denli çabaya değmediğini biliyor, buna kesinlikle inanıyorum. Bu yiterse elimde bulunsun diye iki kopye yazmışım ama kötü bir kâğıtta. O nedenle bunu alır almaz lütfen bana bildir, merak ediyorum çünkü.

Eğer McBride kitabı basacaksa kısa bir önsöz yazmak istediğimi ve Toby Street'ten söz etmek istediğimi lütfen onlara anlat. Önsözü sonra yazacağım. Toby bu kitapla yapmak istediklerini yapamadığını söylüyor ama olsun, yine de böyle bir önsöz gerekli. Öteki kitabı da birisine adamak istemişim ama umursamadılar. Eğer önsözü kabul etmezlerse canları cehenneme.

Sevgiler

John

Carl Wilhelmson'a

(*Pacific Grove*) (1930 sonları)

Sevgili Carl,

Kapalı bir gün bugün. Yoğun gri bir sis, nemli bir rüzgâr içimin sıkıntısını artırıyor. Sis benim içimden kurtulup bir dış plazma gibi yarı-

(* *Toby Street* başlayıpda bitiremediği *Green Lady* adındaki oxunu Steinbeck'e vermiş. roman olarak yazmasını istemişti. Steinbeck pek çok değişiklikler yaparak ve birçok kez yeni baştan yazarak "*Bilinmeyen Bir Tanrı'ya*" adlı romanı ortaya koydu. (ÇN.)

madayı sarmış sanki. Yoksa gözlerimle burnumdan girerek içindeki sıkıntıyı mı yarattı, bilemiyorum. Akşam, yeni romanımın ilk kırk sayfasını okudum ve yırttım. Düşleyebileceğin en umarsız başarısızlık. Çok üzücü.

Geçen hafta Carmel'e John Calvinlere bir toplantıya gittik. Bu toy yazarlar yazının yahudileri. Bunlar İngiliz dilini sıkıp sıkıp suyunu çıkarıyorlar sanki, dili bir para kazanma aracı olarak kullanıyorlar. Hiç olmazsa bu işe saygı duyar gibi görünseler. Buna bile gerek duymuyorlar. Mesleğin bir saygınlığı olup olmadığı umurlarında değil. Onlarla konuşmak bir tefeciyle bir öğleden sonra harcamak gibi bir şey. John Calvin, "Ben yıllardır yazdığım hiçbir şeyi ciddiye almıyorum," diyor. Ona, "Bense yazdığım her şeyi ciddiye alırım," diye yanıt verdim. "Bir insan yaptığı işi ciddiye almazsa işin iyi olma şansı çok azdır." dedim. Oradaki herkes sanki üç ayağım varmış ya da albinoymuşum gibi benden utandı.

Yaz Gecesi'ni okumayı çok isterim. Param olduğu zaman alacağım. Benim ilk romanımın çıkışı değişti. Daha romanı bitirmeden olgunlaşmışım. Elbette ki kendim için istemediğim şeyi senin de duymanı istemem. Öyle bir yaşa gelmek isterdim ki yeterince olgunlaşmış olsam, daha romanı bitirmeden olgunlaştığım için romanın beğenmediğim yanları olmasa. Kendisi büyüdüğü için ayakkabısı küçük gelen bir çocuk gibiyim.

Bu mektup sende mutlu olmadığım izlenimi uyandırabilir, oysa gerçek öyle değil. Çalışabildiğim sürece (düşündüğüm saatler dışında) mutluyum. Yazının iyi ya da kötü olması mutluluğumu etkilemez. İnandırılması zor ama gerçek bu.

Dün akşam büyük bir yangın vardı. Del Monte hamamları yanıp kül oldu. Yataktan kalkıp yangını görmeğe gittik. Orada yangının aydınlığında ve sıcaklığında durup çöküşün güzelliğini izledik. Cato, Roma Senatosunda "Carthago delenda est" diye bağırdığı zaman aklından kentin yanarkenki güzelliğini geçirip geçirmediğini merak ediyorum. Değerli şeylerden güzel yahımlar oluşuyor. Savonarola, Kuzey İtalya'daki bütün değerli ve güzel şeyleri bir araya toplayıp yaktığı zaman dünyanın bir daha göremeyeceği güzel bir yangın olmuştur sanırım. Sezar, İskenderiye'deki büyük kütüphaneyi yaktırdığı zaman halkın çok derin bir umutsuzlukla inleyip güldüğü söylenir.

Yazılarında gerilim yaratmaya çalıştığını söylüyorsun. Seninle tanıştığımızdan beri, düşüncemi değiştirmedim. Yazınsal sorumluluğu olan ve bu konuda dürüst davranan yalnız bir ikimiz kaldık gibi geliyor bana ve bu düşüncem gitgide pekişmekte. Dürüstlük ve sorumluluk yazdıklarımın kötü olmasından ayrı bir şey.

Çağdaş düşünce ile din birer tuhaf aldatmaca. Dün bir balıkçı teknesiyle okyanusa açıldım. Mavi sulardan karaya bakınca yeryüzünü kaplayan kaplumbağa kabuğunu görebiliyordum. Gitgide deliliğe daha yatkın oluyorum. Ne gülünç bir mektup oldu bu. Belirsizlikler ve gerçekdışılıkla dolu. Bende ve bir yere kadar sende Afrikalı bir büyüücü doktorun itkileri var.

Bu evin yanındaki büyük çam ağacını biliyorsun. Bu ağacı çok küçükken ben dikmiştim. O da küçücük bir fidandı o zaman. Büyüyüşünü izledim. Hep "John'un ağacı" olarak bilindi. Yıllar önce onun kardeşim olduğunu düşünürdüm. Zihinsel bir oyun. Sonraları da aynı zihinsel oyunla onu kardeşten de yakın görmeğe başladım. Kendi yazgımın bir yansıması gibi. Dikkatini çekerim, bu yalnızca eğlendirici bir oyun. Şimdi ev için tehlikeli olmağa başladıklarından alçak dalların kesilmesi gerekir. Bense bunu yapmaktan hep kaçınıyorum. Tıpkı capcanlı eti kesmekten kaçınacağı gibi. Dahası eğer ağaç kurursa ben de hastalanırım. Buna inanıyorum. Bu duyguyu sanırım bilerek, isteyerek geliştirdim, yine de çok güçlü bir duygu.

Mektubu bitireyim, yoksa tam bir deli olduğumu düşüneceksin.

Sevgiler
John

Amasa Miller'e

(Pacific Grove.) (Aralık, 1930.)

Sevgili Ted,

Sanırım paketteki kitap taslağı (*Dolunayda Cinayet*) yeterli bir açıklama olur. Bir süredir mutsuzdum. Nedeni de şu: Borcum var ve borç beni tedirgin ediyor.

}

Besbelli insanlar yazmış olduğum kitapları almak istemiyorlar. Bu yüzden gereksindiğim parayı kazanabilmek için onların istedikleri şeyler yazmalıyım. Bir başka deyişle bir süre sanatsal namusumu, kişisel namusumu feda etmek zorundayım. Gönderdiğim taslağı okurken bunu aklımdan çıkarma. Unutma ki böyle bir kitap senden daha çok beni hasta ediyor.

Conrad iki şeyin çok iyi satıldığını söyledi. Çok iyiyle çok kötünün. Son çalışmalarım benim daha en iyiyi yazamadığımı gösterdi. Gelecekte en iyiyi yazacağımdan hiç kuşum yok, ama şimdi yazamıyorum. Görünüşe bakılırsa en kötüyü yazmaktayım.

Paketteki roman için sana biraz bilgi vermek istiyorum. Tam dokuz günde yazdım bunu. Altmış iki ya da altmış üç bin sözcük. Daktiloda yazmak için iki hafta gerekti. Bildiğim bütün ucuz düzmeceleleri kullandım. Birazcık da gülünçlük katmaya çalıştım. Bunu yazdığımı yalnız ailem, karım ve sen biliyorsunuz. Sizlerden başka kimse de bilmeyecek. Bir "nom de plume - takma ad" kullanılmaması ve saygı görmemesi için hiçbir neden göremiyorum. Seçtiğim nom de plume ise Peter Pym.

Öykü bir çok benzerlerinden daha kapsamlı yine de. Yer yer gerginlik yaratan olaylar bile var. Daktilonun başına her oturduğumda midem altüst olmasın diye kullandığım güldürücü bölümler kitapta ön plana çıkarılabilir.

Bu kitabın seni çok hasta etmesine izin verme. Onu yazmak yalnızca dokuz günümü aldı. Beni de hiç etkilemedi. Bu denli kötü bir kitap yazdığım için üzülüyorum ama zaten borcumu ödeyinceye değin mutlu olamayacağım. Büyük bir borç olmamasına karşın beni tedirgin ediyor.

Carol'la bir hanım arkadaşı bir ilancılık ve reklamcılık acentası açıyorlar. Her ikisi de bu alanda çok deneyimli. Batıya gel de avukatları ol.

Zamanın olunca bana yaz. Önümüzdeki noelde benden kart ya da bir armağan alamazsan beş parasız kaldığımı bil. Önceden haber veriyorum işte. Sana bol içkili bir noel dilerim.

Sevgiler

John

George Albee'ye

1931 Pacific Grove,

Sevgili George.

Bu sabah gelen mektubun, içimdeki tartışmacı ruhu canlandırdı. Büyük bunalımın geçmek üzere olduğunun göstergesi bu. Dünyaya duyduğun kızgınlık beni çok şaşırttı. Sanırım senin savaşımın bu türlü George. Öfke duyan sensin. Dünya sana o denli kızgın değil. Sanırım dünyaya böyle düşmanlık duymanın nedeni, seni çok az dikkate alması.

Güzel olan her şey pek çok zorluklarla ortaya çıkmıştır. En güzel çiçeği veren kayalık topraklar ise hiçbir zaman istenen topraklar olmamıştır. Kendini aldatma George, övgüler bir sanatçı yaratmaz. Tam tersine, sanatçıyı öldürür. Bir insanın en iyi yapıtı, adının duyulması için çaba gösterdiği sıralarda yarattığı yapıttır. Kalabalıkların bir imza için beklediği zamanlar ortaya koyduğu yapıtları değil. Eğer onlarla bir savaşıma girmek istemiyorsan yazmayacaksın. İşini en iyi biçimde yaparsan dikkat çekebilirsin. İyi yazmaksa bol bol çalışmakla olası.

Bunlar insanı incitir. Kızkardeşim bu gece bizde kalıyor. "Yeni bir öyküm var, dinlemenizi isterdim," dedim. "Çok sevinirim," dedi. Öykü üç haftalık bir düşüncenin ve çalışmanın ürünü. Onunla övünüyorum. Öyle güldürücü ki ben de gülüyorum. Sonunu çok zor okurum, çünkü çok üzücü. Öykünün kişileri benim kendi çocuklarım gibi. Yemekten sonra kızkardeşim kasabaya inip bir Saturday Post pazetesi alıyor ve ben öykümü okuyamıyorum. Aptalca bir şey. Kız mıyorum, neden kızayım? Benim yırtık yırtık defterimden bir öykü okumaktansa ederi 3000 dolar olan bir öykü okur, daha iyi. Benimkisi daha bir taslak. Satılmıyor da... Ben kendim bile yazılarımı son biçimlerini almadan okumaktan kaçınırken öykümü dinlemedi diye onu nasıl suçlarım? Daha basılmadan bir öykünün iyi olup olmadığına karar vermek bir uzmanlık işi. İşte bunları anımsayarak çevrenden incinmemeye ça-

Sanırım Carolyn iyi bir eş olacak. İnsan karısının, kendisinin bir dâhi olduğuna inanmasını istemez. Hiçbir kadın böyle bir şey yapamaz. Yapması çok korkunç olur. Bir zamanlar bir dâhi olduğuma inanan bir metresim vardı. Kendim de buna inanacak denli geçtim. Ondan çok sıkıldım. Tiksindim bile ve onu bıraktım. Bir dâhi olmak büyük bir yük.

John

Bu mektubu bugün göndermeyeceğim. Pulum yok. Hem belki yarın da yazmak istediğim bir şeyler olur.

John,

Amasa Miller'e

(Haziran, 1931.) (Pacific Grove.)

Sevgili Ted,

Mektubunu bu sabah aldım. Kent dışındaki evin güzel olmalı, gel gör ki bulunduğunuz yerin adını okuyamadım. Bizim buraları yine çöle döndü. Yine on yıllık kuraklık dönemi başladı. Eğer kuraklık biraz daha sürerse su biriktirmeye başlayacağız. Köylüler yine her zamanki gibi sıkıntıda. Göç etmek için tasarımlar yapmaktalar. İnsanlar içinde en kuş beyinli olanlar çiftçiler. Birisi herhangi bir tahıl türünde başarılı olmaya görsün vadideki bütün çiftçiler o tür tahılı yetiştirmeye kalkarlar. Her yer o yıl yetiştirilen tahılla dolar taşar. Bu arada yetiştirmedikleri ürünün de kılığı çekilir.

Ben de benzer biçimde davranmaktayım. İki roman üzerinde çalışmaktayım ama ikisini birden ele almıyorum. Birkaç ay birini, birkaç ay da ötekimi çalışıyorum. Daha ne kadar böyle düzenli çalışabilirim, kestiremiyorum. Kitaplarımın sürekli olarak reddedilmesi bende bir tür zihinsel durum oluşturdu. Bundan ancak, bir süre, şimdilik başarılı

gibi görünen yazarlardan uzak durarak kurtulabilirim.

Parasal sorunlarımıza bakılırsa uzun zaman önce ölmüş olmam gerekirdi. Ama ölmedim. Yine yaşam sürüyor, ben de tutukevinde değilim. Bir ayı yirmibeş dolarla geçiriyorum. Carol da her ay para çanağına yirmi beş dolar bırakıyor. Böylece bütün gereksinimlerimiz için elli dolarımız oluyor. Bir ay boyunca elli dolarla geçinmeyi başarıyoruz da. O cinayet romanını yazarken iyi yaptığımı düşünmüştüm. Yanılmışım demek ki. Onu bir edebiyat ajanına vermen iyi fikir bence. Sen de böylece bir angaryadan kurtulmuş olursun. Diğer iki kitaptan artık hiç umudum yok. Onları geri alsak iyi olur diye düşünüyorum. Suskunluklarına bakılırsa beğenmişe benzemiyorlar. Senin de, yayıncıların da zamanları boşa harcanmış oluyor. Şaşılacak şey, o kitapların başarısızlığı çalışmalarımı pek etkilemiyor. "Tanrı" şimdiye dek yaklaşık on yayıncıya gönderilmiş olmalı. Yalnız bir tek yayıncıdan ona ilişkin bir not geldi. "Tanrı"nın varlığının tek kanıtı bu. Ne yapacağımı bilmiyorum. Yapabildiğimce o kitapları hiç aklıma getirmemeye çalışıyorum.

Batıya gelmek tasarın ne oldu? Tümüyle caydın mı yoksa? Uzun süredir bundan söz etmiyorsun.

Lütfen mektubunu çok geciktirme. Kitapların kabul edilmemesinden daha kırıcı senin mektuplarının geç gelmesi. Böyle uğursuz bir domuz kafalı olmasaydım bu saçmalıkları bırakır, elime bir kürek alır, çalışmaya giderdim.

Sevgiler
(İmzasız)

Amasa Miller'e

(1931.) (Pacific Grove)

Sevgili Ted,

Sana sormak istediğim şeyler olduğunu anımsadım. Birincisi, McBride "Kupa"nın telif hakkını daha elinde mi tutuyor? Yeni baskı-

lar için ne gibi koşullar ileri sürüyorlar? O telif hakkını satın almadan ele geçirmenin bir yolu var mı?

İkincisi - şimdiye değin "Bilinmeyen Tanrı"ya ilişkin bir fikir edinmiş olması gerek. Basılma şansı var mı sana göre? Dedikleri gibi John Day'e göndermeye değer mi dersin? Yoksa değmez mi? Bu angaryayı bir ajanla paylaşmak senin yükünü azaltmaz mı? Benim için hiçbir sakıncası yok. Kabul edilmediğini bildirir mektupları toplamak senin için düş kırıcı olmalı. Eğer bu yükten kurtulmak istersen, Carl Wilhelmson, 18 East, 41. sokaktaki McIntosh ve Otis'ten Mavis McIntosh'u önerdi. Carl Wilhelmson'un gönderdiğini söyleyeceksin.

Üçüncüsü ne gibi nedenlerle cinayet öyküsünü geri çevirdiler? Dağınıklığından ötürü mü, yoksa öyküyü mü beğenmediler? Onu bir yere satma şansı var mı acaba? Yoksa bütün bu olanlardan sonra cesaretin mi kırıldı? Yoksa bütün bu red mektupları edebiyat danışmanlığı bakımından ilginç mi?

Benim ne istediğimi bilmeden yazman zor, bunu anlıyorum. Red mektupları birbirini kovalıyor. Hiç mi yüreklendirici bir mektup yok? Belki işi bilen bir ajan, bu yazıların pazara uygun olmadıklarını, bu nedenle geri çevrildiklerini anlar. Görüyorsun ya, sık sık, yıllardır kendimi aldatmakta olduğumu düşünüyorum. Kendimi ve başkalarını. Söyleyecek sözüm yokmuş, ya da hiçbir söz söyleme sanatını bilmiyormuşum. Beni yüreklendirici en küçük bir söz duymayalı iki yıl oldu. İki yıl olayın da yaşamı çok kısaydı.

Bu yıl en az bir roman bitireceğim. Güzel, uzun olan bir kitabı bir süre bir yana bırakıp kısa olanı çalışmak istiyorum. Uzun olan, birkaç yılını alabilir. Oldukça özgün bir tasarım (*yeni kitap*) ve gerçek bir yaşam öyküsü, gerçekte bir dizi öykü (*Pastures of Heaven - Cennet Çayırları*)

Sanırım yazmak istediklerimin hepsi bunlar. Lütfen bana yazıp sorduklarıma yanıt verir misin? Nasıl meraklandığımı anlıyorsun sanırım.

Sevgiler

John

Ted Miller öneriye uyararak basılmamış kitapları aldı, edebiyat ajanı olan Mavis McIntosh'la Elizabeth Otis'e götürdü. Steinbeck'in bu acentayla olan ilişkisi yaşamı boyunca, yaklaşık kırk yıl sürecektir. Altı yüzden çok mektup bu ilişkinin kanıtı.

George Albee'ye

Mayıs, 1931. Pacific Grove

Sevgili George,

Dün akşam, çok güzel yasemin kokulu bir çay aldık. Yalnızca çeyrek pound. Şimdiye değin içtiğim en güzel çay. Bu çayı içtikten sonra likörü tümüyle bırakmaya karar verdim. Çilekler olgunlaşıyor. Bu eve coşku egemen olmaya başladı.

Bu hafta Mavis McIntosh'tan bir mektup aldım. Eğer iş yöntemlerini bilmemiş olsaydım kitaplarıma ilişkin sınırsız coşkusunu kuşkuyla karşılardım. Onun beni yüreklendirdiği gibi yüreklendiren herkesi çok seviyorum. Gösterdiği kişisel ilgiye bakarak benim için bir yayıncı bulmaya çalışacağına inanıyorum. Ayrıca ne olup bittiğini bana bildireceğinden bundan böyle yayınevleriyle iletişim kopuklukları da olmayacak. Sen de ona kitap gönderdin mi? Umarım göndermişsindir. Onu bana Carl Wilhelmson önermişti. Carl'ı çok sever. (*Albee, Steinbeck'in önerisine uyararak McIntosh ve Otis'e kitaplarını gönderdi. Onun yapıtlarını da onlar yayınlattılar.*) Bir kısa öykü daha yazıp gönderdikten sonra yeniden *Cennet Çayırıları*'na döneceğim. Nerdeyse yazmayı bırakacaktım. Bundan böyle basılı bir kitabımı göreceğimden söz edebilirim, ama unutma ki senden beş yaş daha büyüğüm ve aşağı yukarı üç yıldır yüreklendirici bir tek sözcük duymuş değilim. McIntosh senin yazılarını görünce benimkileri bir yana fırlatacaktır, eli kömürden yanmış gibi. Her neyse, yine de güzel değil mi?

Tillie çok iyi. Yine güzel bir köpek. Yavrularını doğurduktan sonra onun için de bir öykü yazacağım.

Yılda iki kez babam (*Monterey bölge muhasebecisi*) eyalet merkeze para götürmek zorunda. Parayı başkası götüremez. Kesinlikle ba-

bamın götürmesi gerek. Bu kez götüreceği para bir milyon doların üstünde. Elbette ki para onaylanmış bir çek olarak götürüleceği için zırlı bir arabaya gerek duyulmuyor. Ama bir iki hafta önce buraya uğramıştı. Onu görmeğe gittiğim zaman çok şaşırdım. Yanında bir av tüfeği bir de makineli tüfeği olan bir şerif vardı. Arabanın arka kanepesi ise tomar tomar parayla doluydu. Çok coşku veren bir olay. İlk kez yanında para taşıyordu ve korkuyordu sanırım. Ben de korkardım böyle bir durumda. Bir daha yanında bu kadar çok para taşıyamaz sanıyorum. Kayda geçmemiş yüzbin dolar genç bir yankesici için çok ilgi çekici olmalı.

Bu günlük bu kadar. Bayan McIntosh'tan haber aldığım zaman bana bildir.

Sevgiler,
-Carol deliler gibi
coşkulu-
John

Mavis McIntosh'a

Pacific Grove. 8 Mayıs, 1931.

Sayın Bayan McIntosh,

Mektubunuza teşekkür ederim. Size yanıt verirken elimde mektubunuz olmadığı için üzgünüm. Bizim Airedale köpek Tillie Eulenspiegel'in dört tane yaramaz yavrusu oldu. Bu yaramazlar mektubunuzu bulup yemişler. Yemedikleri bir tek adresiniz kalmış. Adresi de yese-

lerdi çok kötü olacağını kestirmiş olmalılar. Şu anda dışarıda birbirlerini yemekteler. Bense yanıtlamam gereken noktaları anımsamaya çalışmalıyım.

'Dolunay'da Cinayet'in okunabilir bir kopyesi yok. İsterseniz bir tane çıkarttırabilirim. O kötü kitabı ne denli erken unutursam o denli rahat ederim.

'Bilinmeyen bir Tanrı'ya' oyun olacaktı. Bir oyun olarak düşünül-müş ve yıllarca bu tasarı üstünde konuşulmuştu. Ama ben hiç tiyatro bilmem. İnsan bu konuda işbirliği yapabileceği kimse bulabilir mi? Romanın böylesine sürüneceğini kestiremedim. Yanlışlarımın ayırımımdayım sanıyordum. Başta iki kitap olarak düşünüldüğü için orantısız. Gelişme hızı da, biçemi de değişiyor, çünkü öykünün ruhu değişiyor. Biçemi konuya uydurmaya çalıştım gerçi. Bu romanı yeniden yazmak isterim.

Birkaç gün içinde size birkaç kısa öykü göndereceğim. Eğlendirici öykülerdir, ama sanırım satışa elverişli değil. Bu tür öyküleri kendim için yazıyorum. Belki de bunları size göndermek doğru değil. Zamanınızı boşa harcamak olacak onları okumak.

Şu sırada yazmakta olduğum kitaba büyük ilgi duyuyorum (*Cennet Çayırıları*). Önerdiğiniz temaları da içeriyor sanırım. Monterey'den yaklaşık oniki mil uzakta, dağlar arasında Corral ve Terra adında bir koyak vardır. Kitapta o koyağın insanlarını anlattığım için "*Las Pasturas del Cielo*" adını kullandım. Bu koyak yıllar boyu mutlu bir yer olarak biliniyordu. Orada yirmi aile yaşamaktaydı. Aralarında iyi bir uyum olan yirmi aile. On yıl kadar önce koyaktaki çiftliklerden birine yeni bir aile taşındı. Sıradan insanlardı. İyi bir eğitimleri yoktu ama doğru ve iyi yürekliydiler. Onların yaşamöykülerini araştırdım. Gerçekten de suç sayılabilecek, ya da bencil, ya da onursuz bir davranışlarını duymadım. Ama Moran ailesinde bir uğursuzluk vardı. Onlarla ilişki kuran herkesin başına kötü bir iş geliyordu. Gittikleri her yerde kavga çıkıyordu. *Cennet Çayırıları*'nda iki öldürme, bir kendini öldürme olayı görülmüş, birçok kavga çıkmış, büyük mutsuzluklar yaşanmıştı. Ve bütün bu olaylar önünde sonunda Moranlara bağlanabiliyordu. Gerçek bu.

Şöyle bir yöntem izliyorum. Kitap birçok öyküden oluşacak. Öykülerin her biri kendi içinde gelişmesi, düğüm noktası ve sonucuyla bir bütün. Her öykü bir kişiyi ya da bir aileyi anlatıyor. Öyküler bir-

birlerine yalnızca yaşadıkları yerle ve Moranlarla olan ilgileriyle bağlı. Kimi öyküler çok kısa, kimileri on beş bin sözcüğü buluyor. Bu öykülere otuz bin sözcüklük *Uyumsuz Senfoni*'yi de katarak bir cilt oluşturmayı düşündüm. İyi olur mu dersiniz? Böyle bir kitap Amerikan halkının yaşamını yansıtır diye düşünüyorum. Birçok öyküyü yazdım. Birkaçı üstünde de çalışıyorum. Önümüzdeki güze biterler sanırım.

Aklıma gelenler bunlar. Umarım, bahçede oynamakta olan o toprak renkli canavarların midesinde daha yanıt vermeme gereken şeyler yok. Şimdi de çiti yemekteler. Bir köpek yavrusunun iştahı Grand Canyon'la karşılaştırılacak denli çok.

İlginiz için size, önerisi için de Carl Wilhelmson'a teşekkür borçluyum. Carl öylesine bir melankoli içinde ki, ya birisine çok tutkun, ya da bir şeyden dolayı çok mutlu.

Saygılar

John Steinbeck

Amasa Miller'e

Pacific Grove, 1931.

Sevgili Ted,

McIntosh ve Otis'le serüvenim çok eğlendirici. Evde bir pohpohlama politikası egemen. Bayan Otis'in isteği üzerine bir dizi kısa öykü yazdım. Beğenilip geri gönderildiler, posta ücreti de ödenerek. Bayan McIntosh'tan uzun süredir haber alamadım. Romanlarımı kabul ettire-

mediğine üzölmüş olmalı. Polisiye romanı bile bir yere satamadı. Politikalarını bir türlü anlayamıyorum. Bir şeyler satmaya çalıştıkları kesin. *Uyumsuz Senfoni*'ye ne oldu? Onun en büyük talihsizliği adı.

Her gün romanlarımın geri gelmesini bekliyorum. Bunun beni çok üzeceği kesin ama kaçmanın yolu yok. Yazdıklarım gitgide iyileşiyor sanıyorum, bir süre sonra da yazdığım her şeyi satabileceğime inanıyorum ama uzun zaman beklemem gerek bunun için. Sen böyle düşünmüyor musun? Joe Hamilton (*dayısı*), zamanında yılda on bin dolar kazanan kimi arkadaşlarının bu gün elli dolarlık bir öyküyü bile satamadıklarını yazıyor. O zaman benim şansım ne? Tanrı'ya şükür, bu tür görüşler beni etkilemiyor.

Çok üzgünüm. Bir insanın sağlıklı bir erinç içinde olduğu bir sırada kıyamet günü korkusuyla duyduğu üzünc gibi bir şey. Sanırım bu, kısıkaç tanrıların bir oyunu. Bir insan benim uzun süredir olduğum denli mutlu olamaz. Buna karşı çıkan bir yasa var. Çok çalıştım, işimi çok sevdim. Oysa işini sevmemek insana cezadır. Er ya da geç, sevmediğim bir işim olacak.

Bugünlük bu kadar. Zaman buldukça trende olsun bana iki satır yazmalısın. Senin soyutlanmışlığını kısıkanıyorum.

Sevgiler
John

Mavis McIntosh'a

Pacific Grove. 18 Ağustos, 1931.

Sevgili Bayan McIntosh,

Bilinmeyen Bir Tanrı'ya adlı romanımın kusurlarının onu yayınevine gönderdiğim andan beri beni nasıl tedirgin ettiğini sanırım size daha önce anlattım. Bu tedirginliğin sonucu olarak, kitabın hiçbir yayınevince kabul edilmediğini bildirmeniz beni şaşırtmadı. Üzmedi de. Eğer kitabın çok iyi olduğuna inansaydım onu bir köşeye bırakır, bir

başka öykümün basılmasını ve ona yol açmasını beklerdim. Oysa bu romanın eksiklerini biliyorum. İlk fırsatta onu bir kez daha yazacağım. Benim kitabın iyi olmasına ilişkin görüşlerimle yayıncının görüşleri uyuşur mu uyuşmaz mı bilemeyiz. Ancak öyküyü herkesin beğenebileceği bir biçime sokmayacağım kesin. Bende *Bilinmeyen Tanrı'nın* kopyesi var. Elinizdekini bana göndermeniz gerekmez.

Bay Miller size bir başka kitabın taslağını verecek. Yaklaşık otuz bin sözcük (*Uyumsuz Senfoni*). Satış için çok elverişsiz bir büyüklük. *Cennet Çayırı*'ndaki on öyküyle birlikte bir cilt yapılabilir diye düşünmüştüm. Öykünün adı kötü ama değiştirilebilir. Buna ilişkin görüşlerinizi bana bildirebilir misiniz?

Çayır'daki öyküler hızla gelişmekte. Belki gereğinden de hızlı. Noele değin onları bitirmeliyim.

Yardımlarınız için pek çok teşekkürler. Ben kazanç sağlamayan bir müşteriyim.

Saygılar
John Steinbeck

George Albee'ye

(1931). Pacific Grove.

Sevgili George,

Bugün arada bir gün. Dün bir öykü bitti, yeni bir öyküye de daha başlamadım. Yarın başlayacağım yeni öyküye. (*Cennet Çayırı'ndaki öykülerden söz ediyor. Ç. N.*) Mektup yazmak için iyi bir gün.

Bu öyküleri oldukça iyi buluyorum. Belki de bitmedikleri için iyi buluyorum onları.

Parasal bakımdan geleceğimden kaygılanman doğal. Yakından tanıdığım herkes benim gitgide açlıktan öleceğim kanısında. Belki de gerçekten açlıktan öleceğim. Açlıktan ölmek dert edecek denli önemli değil benim için. Bir ara açlık çektim ben. Dışarıdan görüldüğü ölçüde kötü değil. Benim çektiğim açlık en çok dört buçuk gün sürdü. Belki sancılar bu süreden sonra başlar. Açlığın en acılı yanı açlık korkusu bence.

[[Otuz yıl sonra da açlığı unutmamıştı. Texas'ta bulunan eşi Elaine'e şöyle yazıyordu:

“Bu gece benim özel 'Pacific Grove açlık yemeği'ni pişiriyorum. Umarım anımsadığım gibi iyidir. Ancak onu ilk yediğim zaman çok aç olduğumu unutmamalıyım. Neyle pişirildiğini bile söyleyemem. Mide bulanmasının dışında yeterince sorunum var zaten.”]]

“Mirasımla çok candan ilgileniyorsun. Hiçbir şey kalmayacak, biliyorsun. Bu ev bana kalırsa kendimi çok talihli sayacağım. Hayır para bize göre değil. Diğerleri Phelan Ödülünü (*California'da yazın alanında verilen para ödülü*) belki de çok istedikleri için kazanıyorlar. Benim için paraya kavuşmanın bir yolu paralı bir kızla evlenmek olabiliirdi. Onu da yapmadım. Para konusunda yazgıya inanan bir adam oldum. Ortalama değerler kuralı bile bana uymuyor. Herhangi bir ödül kazanmam için gösterilecek her türlü çaba başarısız kalmaya en baştan yazgılı. Dahası yazdıklarımın beni doyurabileceğinden kuşkuluyum. Ve bu konuda kaygı duyacak denli bile sağduyum yok. Ancak hendek kazmaya gidersem para kazanabilirim.

“*Look Homeward, Angel*”dan yalnız bir iki sayfa okudum. Okuduğum sayfalar bana bir alıntılar karmaşası gibi göründü. Ama sen kitabı çok beğendiğine göre bir gün tümünü okuyacağım. Sinclair Lewis kitaba öylesine övgüler yağdırdı ki okumaktan kaçındım.

Kapalı bir gün. Pis bir yağmur çiseliyor. İçme kapanmak için iyi bir gün. İçime döndüğüm zaman bakabileceğim pek çok şey olduğunu sanıyorum. Bu da nesnel yazılar yazmaya engel olan önemli bir sorun. Biraz deneyimden sonra iç gözlem için insanın elinde hiç bir şey kalmaz. Benim kişilerinim üzünçleri ya da mutlulukları bende yansır. Benim kişisel coşkularım yok. Gerçekten de yazı yazmadığım zaman kendimi bomboş bir gövde olarak duyumsuyorum. Böyle zamanlarda düşkün, mutsuz bir insanım yalnızca.

Çârol gelecek hafta belki yeni bir işe girecek. (*İlan ve reklamcılık bürosu kapanmıştır.*) Çalışmayı dört gözle bekliyor. Bütün gün evde benimle kapalı kalması kendisi için iyi değil. Evdeki en küçük sese ve harekete karşı çok sabırsızım.

Görüyorsun mektuplarım çok sıkıcı. Yaptığım işlerden başka hiçbir şeyin sözünü etmiyorum. Kendini beğenmişlik!

Bu mektup pek sıkıntılı gibi oldu. Öyle olmamalıydı çünkü gerçekte sıkıntılı değilim.

John

Amasa Miller'e

(Aralık, 1931) (Pacific Grove)

Sevgili Ted,

Çok uzun bir suskunluktan sonra bir günde üç mektubunu birden aldım. Sana iyi bir Noel ve mutlu bir 1932 yılı dilerim. Mektuplarında anlattığın birçok şeyi çok eğlendirici buldum. M. ve O. nun başyapıtlarımı gizlediğimi sanmaları beni çok güldürdü. Onlara yazıp böyle bir durum olmadığını anlattım. Güneyde, çok azını görmüş olmasına karşın yazdıklarına büyük hayranlık duyan bir arkadaşım var (*George Albee*). Onlara, benim balyalar dolduracak denli çok yazdığımı anlatmış. Onlar da bana yazıp okumak istediklerini belirttiler. Hepsini gönderdim. Kısa bir süre sonra hepsini birden bana geri yolladılar. Basılamayacak denli kötü olan birkaç şey ve Toby Street'in çocukları için yazdıklarım dışında hiçbir şey gizlemiyorum. Biliyorsun *Kupa* için iki yıl, *Bilinmeyen Tanrı* için birbuçuk yıl çalıştım. Son birbuçuk yılda *Uyumsuz Senfoni*'yi, cinayet romanını, altı kısa öykü, şimdilik bana çok kocaman gibi gelen bir roman, bir de *Cennet Çayırı* 'nı yazdım. Nerede başyapıtlar? *Kupa* 'dan önceki öyküler öylesine çocukçaydı ki hepsini yok ettim. Onları görürsen lütfen, gönderdiklerimin en iyi yapıtlarım olduğunu söyle. O yapıtlarda hiçbir şey yoksa bende de hiçbir

şey yok demektir. En iyisi beni bundan böyle yazar olarak görmesinler.

Cennet Çayırı’nı geçen cumartesi gönderdim. Bu mektup eline geçtiği gün sanırım onlar da *Cennet Çayırı*’nı alırlar. Eğer onları okuyan oldukları gibi kabul eder, kısa bir öykü nasıl olmalı diye yargılamazsa - çünkü onlar gerçekte kısa öyküler değil minik romanlardır - beğenir. Yok eğer alışlagelen kısa öykü kalıplarıyla düşünülürse öyküler daha en baştan oyunu yitirmişler demektir. Sonucu öğreneceğim günü iple çekiyorum çünkü bütün yazdıklarım içinde en beğendiklerim, en yürekte bağlı olduklarım bu öykülerdir. Herhangi güzel bir tema için en iyi biçim diye bir şey söz konusu değil ama ben öyküleri pek çok severim.

Carl Wilhelmson evlendi. Mektubunu bu sabah aldım. Boşanmayı gerçekten istiyor musun? Nafaka ödemen gerekecek mi? Umarım bu işten zararsız kurtulursun.

Son taslaklar üstünde deliler gibi çalıştım. Yenideni çalışmaya başlamazdan önce biraz dinleneceğim. Birkaç öykü var ki düşlerime bile giriyorlar. Yüreğimi daha çok sıkıştırmamaları için onları bir an önce yazmalıyım. Yoksa rahatlayamayacağım.

Noel için S. J. (*San Jose*)’ye gidiyoruz. Toby ile Grove Day de hafta sonu bize katılacaklar. Toby gitarını da getiriyor. Toby öyle bağıra bağıra şarkı söyler ki sonunda işe polis karışır. Bir gece deniz kıyısında kendi çorbası içinde boğulacaktı neredeyse, sen var mıydın? Yanıbaşında gurul gurul bir ses duyunca baktım ki Toby’nin burnu çorbasının içinde. Solurken burnuna çorba dolup duruyor. Toby de boğuldu boğulacak. Sanki sen de oradaymışsın gibi geliyor.

Bir daha yazmak için böyle geç kalma.

Sevgiler

John

Mavis McIntosh'a

Ocak 25, 1932. Pacific Grove,

Sayın Bayan McIntosh,

Bu mektup, eğer Bayan Phillips'in (*William Morrow ve Şirketi'nin müdür yardımcısı*) *Bilinmeyen Bir Tanrı*'yı okuduğu sırada elinize geçerse çok iyi olacak. Kitabı aceleyle getirmeye hiç niyetim yok. Gerçekte, iki yıl önce, onu bitirdiğim zaman bir daha gözden geçirmeliydim. Olayın kesintiye uğradığı yerden kitabı ikiye bölüp birinci bölüm üzerinde çalışacağım. İkinci bölümü başka bir romana konu olur diye elimde tutmak istiyorum. Birinci bölümdeyse, bana önerildiği gibi yeni bir öykü yazacağım.

Jolon'da otuzbeş yılda bir gelen kuraklığı anımsıyor musunuz? Biz de bu yıl 1880'deki kuraklığın benzerini yaşıyoruz. Son on yılda yağışlar gitgide azalmaktaydı. Kuraklığın kötü etkileri var elbette. Hastalıklar çoğalmakta. Suç işleme oranı artıyor. İnsanlar sinirli ve alıngan oluyorlar. Size bunları, anlatacağım olayı daha iyi anlamanız için bu denli ayrıntılı yazıyorum.

Bu kış da her zamanki gibi başladı. Yağışsız. Aralıkta yağış başladı. İki hafta hiç durmadan yağmur yağdı. Irmaklar taşıtı, evleri ve hayvanları seller götürdü, tarlalar sular altında kaldı. Pek çok saygıdeğer kişinin çamurlar içinde dansettiğine tanık oldum. Tarlalarındaki her şey sellere sürüklenip giderken kendileri çılgınca bir neşeyle gülüyorlardı. Hastalıklar kırıldı, çılgınlıklar durularak dengeli bir sevince dönüştü. Bu yöreden artık geçen yıl olduğu gibi her hafta on kişi akıl hastanesine girmiyor. İşte ortam bu. Yeni romanımın dokusunu bunlar oluşturacak. *Bilinmeyen Tanrı*'daki kimi olayları da kullanacağım. Ama hiç bir zaman *Bilinmeyen Bir Tanrı*'nın benzeri olmayacak bu roman.

Belki Bayan Phillips'in de bu tasarımı öğrenmesi iyi olur. Benden ne bekleyebileceğini daha iyi kestirebilir bunları okursa.

Mektubunuz yüreklendiriciydi. Teşekkür ederim.

Saygılarımla
John Steinbeck

Amasa Miller'e

6 Şubat. (1932) (Pacific Grove)

Sevgili Ted,

Bütün o işleri yaptığın için teşekkür ederim. Sana büyük zahmet oldu. Bayan Mc. kitabı geri gönderdi (*Cennet Çayırıları*). Tür onu ilgilendirmiyormuş ama bir başkasını ilgilendirebilirmiş. Çayırılar da böylece engellerle dolu yollarına çıkmış oldular. Morrow bir ilk yapıt olarak yayınlamak istemiyor. Ondan önce bir başka kitap yayınlanırsa o da *Çayırılar*'ı yayınlayabilirmiş. Yayıncılar, yazar çok ünlü olmadıkça kısa öyküler yayınlamaktan çekiniyorlar. Sanırım *Çayırılar*'ın yazgısı da ötekilerinkinden ayrı bir yol değil. Bayan Mc. onları umutsuz bulmuyor. Şu sıralar *Bilinmeyen Tanrı*'yı çalışmaktayım. Yeri, kişileri, zamanı, ana fikri, temayı ve adını değiştirdim. İlk kitapla benzerliği kalmasın istedim. Eğlenceli bir iş.

Geleceğime inancın kaldı mı diye merak ediyorum. Kimse geleceğime umutla bakmıyor. Bana gelince, buna karar verecek beynim yok. Kimbilir, belki senin de bu yıkıntının altından çekilecek beynin yok. Bundan otuz yıl sonra yine çalışıyor olacağım. Çalışırken çok mutluyum.

McBride'ler copyrighttan vazgeçtiler mi?

Bu sürekli başarısızlık beni hasta ediyor. Herkes güzel şeyler söylüyor ama kimse kitaplarımı almıyor. Hey -hey M. ve O. çok ince davrandılar. Benim için bir dolu pul harcadılar. Ne zaman bıacaklarını merak ediyorum.

Lütfen daha sık yaz.

Sevgiler
John

*On bir gün sonra, otuzuncu yaş gününde büyük haber geldi.
"M. ve O. dan bu gün tel aldım," diye yazıyordu Ted Miller'e.
"Çayırıları birilerine vermişler. Bundan başka bir bilgim yok,
çünkü aldığım yalnızca bir telgraf."
Ayrıntıları birkaç gün sonra öğrendi,*

George Albee'ye

(Mart) 1932. Pacific Grove.

Sevgili George,

Çayırılar şaşılacak ölçüde şanslı. Cape ve Smith üç gün içinde büyük bir coşkuyla onu kabul ettiler. M. ve O. ya göre çok iyi ve coşkulu davranmışlar. Hemen sonbahar listesine almışlar *Çayırılar*'ı. Çok sevinçliyim. Kendimden çok bizimkiler için sevindim. Bu öyküleri çok sevmişlerdi çünkü. Babamın göğsü kabarıyor, annemin yüzü ışıltılı. Artık işe yaramaz biri değilim, anlarsın ya, komşularının gözünde kendimi kanıtladım. Çok iyi. Telgrafı doğum günümde aldım. Bayan O. (*Elizabeth Otis*) tel çekmekle incelik göstermiş. Kitabı annemle babama adamak istiyorum. Yayınevi buna izin verirse çok mutlu olurlar.

Yeni kitap iyi gidiyor. Çok iyi çalışıyordum ama bu haber beni daha da yüreklendirdi. Gözle görülür ölçüde etkilendim. Ayrıca Carol da bir iş buldu. Ayda elli dolar kazanıyor. Çılgınlar gibi mutlu. İş bulabilmeyi çok istiyordu.

Sevgiler
John

*Robert O. Ballou Chicago Daily News'un yayın müdürüydü.
Daha sonra Cape ve Smith yayıncılık şirketine geçti. İngiltere-*

deki 'baba-şirket' Jonathan Cape'in de kitaplarını bastığı bir çok ünlü yazarın yapıtlarını basmıştı bu yayınevi. 1932 'e şirket içindeki yeni bir düzenlemeyle Jonathan Cape'le Robert Ballou birlikte çalışmaya başladılar. Steinbeck'le bu sırada Cennet Çayırları için sözleşme yaptılar. Cennet Çayırlar'ından sonra Steinbeck'in iki kitabını daha basacaklardı.

*1932'den
1936'ya*

*“... Korkmuş,
böbürlü ve
alçakgönüllü...”*

- 1932 *Pastures of Heaven (Cennet ayırları)*'in yayınlanması.
- 1933 *To A God Unknown (Bilinmeyen Bir Tanrıya)* ile *The Red Pony (Al Midilli)*'nin ilk iki bölümünün yayınlanması.
- 1934 Annesi Olive Hamilton Steinbeck'in ölümü. *Murder (Katil)* adlı kısa öyküsü O'Henry ödülü kazanıyor.
- 1935 Babası John Steinbeck'in ölümü. İlk büyük başarısı *Tortilla Flat (Yukarı Mahalle)* adlı romanının yayınlanması.
- 1936 *In Dubious Battle (Bitmeyen Kavga)* adlı romanın basılışı.

Amasa Miller'e

(Pacific Grove) 14 Mart 1932

Sevgili Ted,

Mektubun bu sabah geldi. Teşekkürler. Sözleşmeleri okuyup imzaladım. Bence koşullar iyi. Ne olursa olsun bana iyi görünecekti zaten. Ballou'nun mektubu dostça. Kitaptan çok etkilenmiş benziyor. Belki de bütün kendisine başvurulanlara karşı tutumu böyle. Mektuptan bütün anladığım yayınevinin iyi, geleneksel, eski bir yayınevi olduğu. Daha yirmi yıl çalışmayı sürdürebilirdim ama yüreklendirilmenin insanın gücünü artırdığını kabul etmeliyim. *Bilinmeyen Bir Tanrı'yı* üçüncü kez yeni baştan yazıp bitirdim. Bu son yazdığımı oldukça beğeniyorum diyebilirim.

Hay Allah, bu mektubu bitirip postaladığımı sanıyordum. Şimdi bir kitabın arasında buldum onu. Bağışla beni. Dün Los Angeles'ten kızkardeşim geldi. Çok güzel bir binici pantolonu getirmiş bana armağan olarak. Yarın onunla birlikte ata bineceğiz. Belki de her yerim tutulacak ama olsun. Bunca zamandan sonra yine at mahmuzlamak güzel olacak. Ayaklarımı üzengeye takmayalı iki yılı geçti. Birkaç ay önce gündelik pantolonumla eğersiz bir ata bindim. Eğer ayık olsaydım tepe üstü yere yuvarlanırdım. Sarhoş olduğum için birinci sınıf bir rodeo yaptım. At ancak bir çalılığın içine girdiğimiz zaman durdu. Bir sincap kovuğuna doğru sürünmeye çalışıyordu.

Sevgiler

John

George Albee'ye

(Mart) 1932. Pacific Grove,

Sevgili George,

Şu benim sözleşmeleri merak ediyor olmalısın. Bana biraz çılgınca gibi göründüler. Üç sözleşme var. Birincisi *Cennet Çayırı* için. Diğer ikisi de daha sonra yazacağım iki kitap için. Yayıncı onları okumaya gerek görmeden basmaya söz veriyor. Eğer McIntosh onun çok iyi bir iş adamı olduğunu söylemeseydi sanat uğruna paralar harcamak isteyen bir melek olduğunu sanacaktım. McIntosh daha yazmadığım kitaplar için bile hesabıma para yatırılacağını ve bu parayı istediğim zaman çekebileceğimi söyledi. Bundan yararlanmamaya çalışacağım elbette. Ayrıca Bayan McIntosh, Jonathan Cape bir İngiliz firması olduğuna göre kitabın İngiltere'de de yayımlanacağı konusunda doğal bir güvencem olduğu kanısında. Bütün bunlar biraz çılgınca değil mi?

Bunların hepsi bana olanaksız gibi görünüyor. Böylesine güzel bir olayla hiç karşılaşmamıştım. Kitapları daha görmeden satın alan bir adamın sağlıklı olduğundan kuşku duyarım ben. İşte bu sıra aklımdan geçenler bunlar. Bilmek isteyeceğini düşündüm.

Sevgiler

John

Kısa bir süre sonra Ted Miller, Steinbeck'e McBride'daki telif hakkını gönderdi. Bunun üzerine Steinbeck Ted Miller'e şöyle yazıyordu:

"Kupa'nın bir daha çıkmasını hiç istemiyordum zaten. Ben o romanı aştım artık, o nedenle beni sıkıyor. Ancak babam telif

hakkı üstünde çok duruyor. Şimdi kasada ya, onun da içi rahat."

Haziran ayında Steinbeck yayıncısının isteği üzerine onlara özgeçmişine ilişkin bilgi verdi.

Robert Ballou'ya

10 Haziran, 1932. Pacific Grove.

Sayın Bay Ballou,

Telgrafınızı okuyunca sanki omuzlarımda büyük bir yükün ağırlığını duydum. "Özgeçmişimi bir şey saklamadan" anlatmaya karşı değilim. Ne var ki bu noktada "önemli olanlar" sorunu çıkıyor ortaya. Çünkü benim için çok önemli olan şeyler bir başkası için hiçbir anlam taşımayabilir. Böyle bir yaşam öyküsü örneğin şöyle olabilir: Ben küçük bir çocukken sabanları erken saatlerde serçe kuşları çamurlu yollarda sıçrayıp dururlardı. Ya da şöyle: Biz kaldırımlara böğürtlen yemişleriyle ayıp sözcükler yazarken öğle çanlarının çaldığı, Teddy'nin yangın tulumasına çıktığını, bir yerde yolunu yitirdiği zamanki yalnızlığını, midillimin soğuk alıp hastalandığı sabah nasıl korktuğumu anlatabilirim.

Sizin, yaşamımdaki olayları anlatan iki paragraflık bir yazı istediğinizden hiç kuşku yok. Ancak neyin gerçek olduğunu ya da olabileceğini anımsamıyorum. Yaşamım anlatılabilecek bir öykü gibi değil. Anlatılabilecek gibi olaylar hiç olmadı.

Fotoğrafa gelince, fotoğraf makinelerini hiç sevmiyorum. Benim, bir şeyin gerçekten nasıl olduğuna ilişkin kesin bir düşüncem yok. Oysa fotoğraf makinelerinin varmış gibime geliyor. Bunun için sevmiyorum onları. Size büyük bir resmimin fotoğrafını gönderiyorum. Umarım işinize yarar.

Bunlara hiç gerek duyulmamasını nasıl isterdim, anlatamam. Bir at yarışına katıldıktan sonra "Yarış sırasında ne yapıyordunuz? Ellerinizle ne yapıyordunuz? Yüzünüzün görünüşü nasıldı?" gibi sorularla kar-

şılanan bir adam gibi duyumsuyorum kendimi. Böyle bir kimse bu soruların yanıtlarını bilemezdi. Ben de bilmiyorum.

Kanıtlayabileceğim kimi şeyler var. Bunları anlatırsam basar mısınız? Hoşlanmazsanız, siz kendiniz bir öykü uydurabilirsiniz, benim için hiç önemli değil.

Saygılarımla
John Steinbeck

Bilinmeyen Bir Tanrı'ya romanını yazarken bir yandan da nasıl yazdığını anlattığı bir günlük tutuyordu. Bu günlüğü daha sonra arkadaşı Carlton Sheffield'e verecekti. Bu romandan sonra yazdıklarını hep "bir kişiye" anlatacaktır.

Carlton Sheffield'e

(1932) (Pacific Grove)

Dokk'a. (Günlükten parçalar)

Bu defteri yazmaya başladığım zaman ileride onu ele geçirmek isteyebileceğini düşündüm. Çünkü sende tıpkı saksağanlar ve fareler gibi bir biriktirme içgüdüğü var. Elbette ki sendeki güdü sözünü ettiklerimden çok daha gelişmiş. Bir koleksiyoncu ruhu. Bu defteri sana vermek istiyorum. İsteğimin nedenleri çok duygusal. Dolayısıyla hiçbir önemi yok. Seni pek çok seviyorum. Hiçbir zaman sana bir armağan alacak param olmadı. Ama belki çok emek verdiğim bir armağanı kabul edersin. Çok kolaylıkla yazamıyorum. Üç saatlik bir yazı yirmi saatlik bir çalışmayı gerektiriyor. Allahtan, yazmakla ilgili düşler kurmayı öğrendim. Bu alışkanlık çalışmaya süresini kısaltıyor.

İşte her zamanki gibi güvensizlik ve korku. Kalemimin beynimin ürünlerini yakalayamayacağı korkusu. Eskilerin Bir Muse'ün (*) yar-

* Yunan mitolojisinde esin tanrıçaları

dımı için dua edişlerini çok iyi anlıyorum. Muse gelip yanibaşlarında duruyormuş. Ve bu gün bizler böyle bir esin tanrısına inanmıyoruz. Çağdaş yazının da savunduğu gibi sırtımızı dayayacağımız sanatkârlıktan başka bir şey yok. Bu ise yeterli değil.

Doğrucu olabilirim. Saygın da olabilirim. Çıkarıcıların yöntemleri beni hiç etkilememiş olabilir. Eğer yakarmak gerekiyorsa işte yakarışım: Güçlü olayım, hem de ince, yumuşak, yine de akıllı. Akıllı, yine de hoş görülü. Bir an, kısacık bir an için olsun bir tanrının alevli gözleriyle görebileyim.

Bu günlüğü niye senin adına tuttuğumu merak ediyorsundur. Sen yeryüzünde tasarladığım şeyleri yapabileceğime inanan tek insansın. Oysa benim kendimin bile buna inanmadığım anlar olmakta. İşte böyle bir tür iç yükümlülüğü sonucu - bu iç yükümlülüğünü sen bilsen de bilmesen de - sana yazıyorum bunları.

Mavis McIntosh'a

Ocak, 1933. Montrose,

Sevgili Bayan McIntosh,

Şimdilerde Los Angeles'ın arkasındaki tepelerde oturuyoruz. Çevrede pek insana raslanmıyor. Komşularımızdan biri bana üçyüz tane polisiye dergi verdi. Sıkıntıdan hepsini okudum. Hepsi de öyle kötü ki... Benim yazdığım o kötü öyküyle zamanınızı harcadınız mı diye merak ediyorum (*Katil*). Birkaç dolar edebilir. Birçok bölümü kısaltılabilir, biliyorsunuz. Bunu düşünür müsünüz? Belki de olduğu gibi yayımlanmasından iyidir değil mi?

Bu yeni romanı gönderdikten sonra birkaç kısa öykü yazacağım. Hep kısa öykü yazacağımı söylüyorum ama yazmaya başlayınca romana dönüşüyorlar. Yine de kısa öykü yazmaya çalışacağım. Bir şeker fabrikasında kimyager yardımcısı ve altmış kadar Meksikalıyla Yuaki'nin işçibaşı olarak çalışmışım. İşçiler kuzey Meksika cezaevlerinden gelmişlerdi. İşte o sıralarda tanık olduğum ve yazmak istediğim

kimi olaylar var. Bir Guttierrez ailesi vardı. Ellerindeki bütün parayla bir Ford almışlar, Meksika'dan yola çıkmışlar fakat yolda benzine gereksinimleri olacağını hiç düşünmemişlerdi. Bir de, eskiden Mexico atlı birliğinde olan birisi vardı. Karısı bir subayla gitmişti. O da çocuğunu ileride bir general olsun diye eğitiyordu. Böylece oğlu annesinden daha iyi bir kadınla evlenebilecekti. Bir de Lazurus vardı. Fabri-kada bulunduğu asitten içmişti ölmek için. Ağzındaki limon asiti nötralize ettiği için adam ölmedi ama bir daha da eski yaşamına dönemedi. Çünkü ruhsal olarak bir an için de olsa ölmüştü. Bedensel olarak yaşıyordu ama yaşama isteği kalmamıştı. Bir de Kızılderili vardı. Saati okuyabilmek için çok büyük bir çaba göstermiş sonunda ancak kendisinin anlayabildiği bir saat yapmıştı. Carriaga ailesinin öyküsü de var. Oğulları aşkı uğruna kendini asmıştı. Ölmeden ip kesilerek kurtarılmış, sevdiği kızla evlenmişti. Altmışbeş yaşındaki baba da on-dört yaşındaki bir kıza tutulunca oğlunun yolunu denedi. Ne var ki kilidin dili kendiliğinden düşüp kapı kilitletince adam kurtarılamadı. Bir de İda Laguna var. Kilisedeki St. Joseph resmine tutulmuştu o da. Resmi kiliseden çalıp eve getirdi. Yatağa resimle giriyor, resimle uyuyordu. Sonunda ikisi birden cehennemi boyladı. Bunlar orada gördüklerimden bir kaçı. Düşünürsem bunlarla öyküler yazabilirim sanıyorum.

Birkaç dergi yazarı benim bir psikopat olduğumu yazıyorlar. Ben akılsız bir adammışım. Bunlar ne pis insanlar! Eleştirmenlerin araştırması istenseydi benim ne denli olağan bir insan olduğumu görürlerdi.

“*Uyumsuz Senfoni*”yi bir yana bırakmanızı dilerdim. Kısa bir süre önce onu gözden geçirdim. Çıkmasını istemiyorum. Belki bir gün onu bir daha yazarım, ama şimdiki durumunda basılmasını istemiyorum.

Selamlar
John Steinbeck

Robert Ballou'ya

11 Şubat, 1933. (Montrose)

Sevgili Ballou,

Lütfen kurşunkalem üstünde durma. Benim dolmakalemim yok. Güneşte uzanmış kahve içmekteyim. Elbette ki bir yazı makinesi kullanabilirdim. Bir ay içinde ilk kez boş kalıyorum. Bugün iyi bir gün. Bu sabah yazıları Bayan O. ya postaladım. Yakında onları alırsınız. Beğenirsiniz umarım. Bu kitabı yazmak çok, pek çok zor oldu. Yaklaşık beş yıldır notlar almaktaydım bu kitap için. Belki de satışı zor bir kitap olacak. Kişileri her zaman ve kolay raslanan kişiler değil. İnsan olmak için *Ilyada*'daki kişilerden daha çok çaba göstermiyorlar. Boileau -senin adına ne çok benziyor- yalnız tanrılar, krallar ve kahramanların yazılmaya değer olduğunu söyler. Buna yürekten katılıyorum. Bir memurun yaşamı beni ilgilendirmiyor. Bu memur bir kahraman olursa o başka. Amacım kitabımın açıklamasını yapmak değil. Kitap varsın kendi kendini açıklasın. Eğer okuyucuların onu, Bach'ın bir yapıtını dinler gibi okuması sağlanabilirse etkisinin büyük olacağına inanıyorum.

Mektubunda yanıt vermem gereken noktalar var. *Bilinmeyen Bir Tanrı*'nın adının alındığı ilahi yaklaşık üçbin yıl önce yazılmıştı. Şarkısı da vardır belki ama ben bilmiyorum. Kitabın sonunda Sanskrit kişilerini vermek doğulu bir etki yaratacağı için doğru olmaz.

Mektubunun biraz tedirgin bir havası var. Yayınevlerinin çalışması çok yorucu olsa gerek. Sanırım yüreklendirici de. Yarış gitgide büyüyüp genişlemekte. Kitaba olan istek de azalmıyor, tersine gitgide artıyor. Krizden hemen önce tuhafiyeye dükkânı açan bir Fransız delikanlı tanıyorum. Her gün satışı biraz daha azalıyordu ama kendisi hiç yılmıyordu.

Geçen gün onu görmeye gittim. "Fransanın köylerindenim. Hiçbir savurganlığımız yok. Pek harcamamız olmuyor. Hizmet ve lüks ben-

deki yarışma isteğini öldürüyor. Eğer bir dolar kazanıyorsam bu dolar benimdir," dedi. Bir yıl ötekilerin düştüğü karmaşıklığa düşmeden ayakta durabilirsen ondan sonra yayıncısın demektir. Bence yolun sağlıklı bir yol. Knopf reklamın kitap satışını ancak yüzde bir oranında artırdığını söylüyor. Reklamsa bu işin en pahalı yanı değil mi? Seninle birlikte çalıştığım için nasıl seviniyorum anlatamam.

Katil biraz kısaltılırsa iyi satar sanırım. Biraz para bir kucak dolusu üzümden iyidir. (*Katil*, *North American Review*'a satılmış, ertesini yıl da *O'Henry Ödülü* kazanmıştır.)

Çok mutluyuz. Yalnız bir köpek istiyorum. Bu gece düşümde köpekler gördüm. Bir çember oluşturup oturmuşlar bana bakıyorlardı. Yakında kayalara taşınacağız ola ki. Birkaç gün içinde elektriğimizi keserler. Ev kirası yükselecek biz de evden çıkmak zorunda kalacağız. Nereye gideceğimizi bilmiyorum. Umursamıyorum da. Karım, yalvarmaktansa evden çıkıp binbir zorluğa göğüs germeyi yeğ tuttuğunu söylüyor. Saldıran güç her zaman daha iyi durumda olur. Ben de buna inanıyorum. Arabaya binip benzin alacak paramız kalmayana dek gideceğiz. İki kitap yazılmaya hazır. Fakat son ayın kargaşası var. Ve ben bir köpek istiyorum. Tillie'nin evdeki yeri çok boş kaldı.

Lütfen bana elinden geldiğince erken yazıp bu yeni kitap için düşüncelerini açıkla. Benim için çok önemi olan bir çalışmaydı. Gerçek ve güzel bir kitap yazmak istemiştin.

Selamlar
John Steinbeck

Bu sırada annesinin ciddi hastalığı John ve Carol Steinbeck'i, zamanlarını Salinas'la Pacific Grove arasında bölüştürmek zorunda bıraktı.

George Albee'ye

Salinas, California P.K. 6

Çarşamba (1933)

Sevgili George,

Çok üzücü günler yaşıyoruz. Annem yavaşça göçüyor gibi. Birkaç günde bir biraz iyileşir gibi oluyor, ertesi günü bir bakıyorsun yine çok güçsüz. Babam annemin ne denli ağır hasta olduğunu bilmiyor, biz de söylemiyoruz. Onun yeterince üzüntüsü var. Oralarda kimseye bunları anlatma. Olayların böyle gelişmesine çok şaşıyorum zaman zaman. İnandırıcı gibi değil. Ner neyse, kendimizi en kötüye hazırlıyor ve en kötüsünün olmaması için dua ediyoruz. İnmeden korkuyoruz.

Armonika çalmayı sürdürüyorum. Flüt ilginç gelmiyor artık, akordu yok çünkü. Tek sesli. Ayrıca yeni flütüm si perdesinde, oysa akordu re perdesinde. Ve biz iyi bir çift fıstık satıcısı olabileceksen, çaldıklarımız da gönülleri titretip çiçeklendirebileceksen birbirine uymayan si ve re perdeleriyle nasıl müzik yapabiliriz? Bu yüzden re perdesinden bir armonika aldım. Şimdi iyi uyuşuyoruz.

Midilli'yi neredeyse yarısına kadar yazdım (*Al Midilli*). Bu öyküyü seviyorum. Bir sıkı düzenle yazıldı bu öykü. Demek istiyorum ki bugünkü koşullarda bir öykü. Böyle bir durumdan kaçacağımı düşünürdüm hep. Oysa kaçmıyor, kalıyorum. Hadi son vereyim bunlara, üzüncü dolu bir paragraf oldu.

Yeni bir köpek aldık. Çektirdiğimiz zaman sana bir resmini gönderirim. Bir İrlanda teriyeri. Çok güzel bir yavru. Sahibi ölünce onu köpeklerden nefret eden karısından aldık. Yaman bir pazarlık. Sinirli bir hayvan değil. Birçok teriyerin tersine sessiz. İşler biraz düzene girince fotoğrafını çektireceğim.

Şu kitabı yayınlayıp yayınlamayacağınızı, yayınlayacaksanız ne zaman yayınlayacağınızı bilmek isterdim. Güçsüz olduğum zamanlar sessizliğin bir hayınlık yapacağından korkuyorum.

Lütfen çok zaman geçirmeden bana yaz.

Sevgiler
John Steinbeck

George Albee'ye

(1933) (*Salinas*)

Sevgili George.

Sana en son yazdığım zaman neler anlattığımı unuttum. Yakında hiç yazdım mı? Hiç anımsamıyorum. Mektubunu bu sabah aldım. Sana anneme inme geldiğini ve böyle belki bir yıl yaşayabileceğini yazmış mıydım? Çok zor zamanlarımız oldu. Kestirebileceğin gibi "Midilli"yi bir süredir bir yana bıraktım. Günde yaklaşık yedi saatim hastanede geçiyor. Öyküyü bitirmeye çalışıyorum ama başaramıyorum. Kendimi çalışmaya veremiyorum çünkü. Her yanım mavi renkli yoğun bir sisle sarılmış gibi. Hiçbir çıkış noktası göremiyorum. Bir çıkış noktası bulabilsem! Koşullar uygun olduğu zaman herkes yazabilir. Oysa ben her türlü koşulda yazabileceğimi kendime kanıtlamak istiyorum.

Önümüzdeki bir yılın bize neler getireceğini düşünmek bile istemiyorum. Belki hiçbir şey. Ben masaj yapıyorum. İyi bir masajcı oldum. Aramızda en çok Carol çekecek gibi. En zor işleri o yükleniyor. Her alanda öylesine olağanüstü ki!

Hastaneye giderken *Midilli*'nin iyi olmadığını düşündüğüm birkaç sayfasını birlikte götürdüm. Annemi görmeye gelen akrabalarından fırsat buldukça bir bölümünü gözden geçirdim. Çok güzel bir öykü, bozmak istemem. Carol bugün öğleden sonra bisiklete binecek. Bisikletini yaptırdık, biraz dolaşsın. Kızcağızın dinlenmeye ve biraz değişikliğe gereksinimi var. Uzun bir süredir hiçbir eğlencesi olmadı. Yakında olacağını da sanmıyorum. Kabul etse bir süre onu bir yere gönderirdim. *Çayırılar* yayınlanmış olmalı çünkü mektuplar almaya başladım.

Bütün bu vadinin öyküsünü yazmak isterdim. Küçük kasabaların, küçük çiftliklerin, yabanıl tepeler arasındaki büyük çiftliklerin öyküsünü. Öyle bir öykü olmalı ki, bu vadi, bütün dünyanın vâdisi olmalı. Bu öyküyü yazmam çok uzun sürer herhalde.

Yazacak başka şey yok.

Hoşça kal
John

Annesinin hastalığındaki gelişmeleri izlerken Steinbeck gelişigüzel notlar almıştı. Yıllar sonra Ed Ricketts'in de iteklenmesiyle bu notlar üzerinde çalıştı. Böylece yaşamında yaratıcı bir dönüm noktasına ulaştı. Bu notları alırken bile önemini düşünmüş olmalı ki, alışkanlığı olmamasına karşın bu notlara tarih atmıştır. Bunlara ilişkin yazdığı ilk mektubu Carlton Sheffield'e gönderdi.

Carlton Sheffield'e

21 Haziran, 1933. Pacific Grove

Hemen okuyacağın bir mektup değil bu. Bol zamanın olunca okumalısın. Yapacak başka bir işin olmadığı zaman. Konuşmak istiyorum, konuşacak kimse yok. Sonunda bir tema buldum. Bulacağımı biliyordum. Bu temayı bir cümle olarak yazmadıkça ondan bir roman çıkaramazsın. Hep böyle olur. -Bunları seni sıkmak tehlikesine karşın yazıyorum. İnsan bir mektubu okumayabilir, mektubu yazan da bunu hiçbir zaman bilemez.- Hep böyle olur bu. İnsan sonu gelmez bir takım gözlemlerini, sorularını ve düşüncelerini yazar. Bunların sayısı kabardıkça kabarır. Bir gün bir de bakarsın bunların hepsi bir noktaya doğru yönelmiş, bir şenlik ateşinin kıvılcımları gibi dolanıp durmaktalar. Sonunda bir gün bir anlam taşıyiverirler. Dünyanın en güzel, en coşkulu anıdır bu. Üç yıldır notlar alıyordum. Ancak şimdi bu notlar bir noktaya doğru yöneldiler. Birdenbire hepsi bir bütün oluverdi. Artık sorun onları bir koruyan bulmakta. Onları içine alacak bir öykü.

Sana bu notların birkaçını yazayım. Mercan, yüzlerce milyonlarca başka mercanla birlikte çalışarak ağaca benzer bir bütün oluşturur. Zaman geçtikçe bu bitki benzeri topluluklar bir mercan adasını oluştururlar. Mimarlık açısından bir mercan adası çok güzel ve yararlı bir yapıdır. Avrupa'da insanlar Gotik kuleler yaptılar. Onlar da mercanların bir arada çalışması gibi sürekli ve dayanışmalı bir çalışma yöntemi izlediler.

Not: 1917 yılında bu bölgedeki insanların fizik ve psikolojik koşulları öylesine kötüydü ki grip mikroplarından çok çabuk etkileniyorlardı. Bu mikrop başka zamanlarda öldürücü değildi ama 1917 yılında dolaylarında ölüme neden olmadığı zaman bile çok tedirgin ediciydi. Söz konusu yıllarda mikrobun değişmediği, o günlerde insanların mikroba dayanıklılıklarında bir değişiklik olduğu saptanmıştır.

Not: Mendocino eyaletinde halkın bütünü bir tek adama karşı çıkmış ve ondan hiçbir zarar görmemelerine karşın onu öldürmüşlerdir. Bu sana çok anlamsız gelebilir. Ama bendeki yüzlerce notu okursan bu olayın benim için neden çok anlamlı olduğunu görürsün. Bir insan topluluğu kötülük güdüsüyle yumuşaklığı yok eder. Bir topluluk içindeyken insan kendi yapısına uygun olanı yapmaz. Topluluk onun doğasını değiştirebilir. Topluluk onun doğuştan gelen özelliklerini, kendini denetleme yetisini, görünüşünü, ruhsal yapısını değiştirebilir. Bütün bu yazdıklarım bizi bir sonuca götürüyor: Topluluk, oluşmak için bireylerine bağımlı. Sınırları ve özellikleri bakımındansa bireylerinden bağımsız. Özyapısı da bireylerinin özyapısından ayrı. Tıpkı insanın bedenini oluşturan hücrelerine bağımlılık ve yine de onlardan apayrı özellikler taşıması gibi.

Olay şimdi senin için anlam kazandı mı? En büyük birimin, yani insan soyunun, bireylerinin hiçbirinde olmayan özellikleri var. İnsan soyu, ayın dünyaya çok yakın olduğu, dolayısıyla gelgitlerin korkunç derecede belirgin olduğu zamanları bilir. Her bir insanın ağırlığının yirmisekiz günde iki katına çıktığını anımsar. Dahası bir tek hücreden bir insan bedeninin nasıl oluştuğunu anımsar. Oysa bireyin böyle anıları yoktur.

Dediğim gibi toplulukların doğası değişkendir. Genellikle topoğrafik özelliklerinden oluşur topluluklar. Kimi zaman korkunç bir doğal etken bir gecede bir topluluk oluşturur. Değişik büyüklükte olabilir bu topluluklar. Örneğin bir kamp toplantısındaki bütün bireylerin hepsin-

den birden bütün dünyayı savaşa sürükleyen bir özlem çılgılığı kopabilir. Rusya, bireylerin kişiliklerini yok eden bir toplum yaratma amacı için neredeyse bir sıla özlemiyle büyük bir çaba örneği vermektedir. Sonuçlardan söz etmiyorum. Notlarımın beni sürüklediği yerleri anlatıyorum.

Avcılık döneminde insan kümeleşme gereğini duymamıştı. Kümenmekten kaçınmıştı bile, çünkü herkes ayrı ayrı avlanmak zorundaydı. Oysa şimdi gizli avlanmak zorunda değil. Şimdi yiyecek elde etmek için toplu olarak çalışmak zorunda insan. Onun için kümeleşme de var. İnsan aslanın yediği şeyleri yerse tek başına avlanır. Eğer geviş getiren hayvanlarla besleniyorsa kümeler oluşturup kendini korumak zorundadır.

Bir de şu var. Biz insanlar işlevlerimiz bakımından dünyadaki diğer canlıların en üstünü olmaktan çok uzağız. Bir topluluk olarak en üstün olmadığımızın ötesinde bizim arılarla karıncaların kusursuz topluluklarına yalnızca benzerliğimiz var. Yoksa insan topluluğu onların topluluklarıyla karşılaştırılacak denli üstün değil. Sana bunları daha anlatamam. Buna hazır değilim.

Annemin bedenindeki hücrelerin yarısı başkaldırmış durumda. Hiçbirisi ölmüş değil. Ama hücrelerin başkaldırısı o bedenin işlevlerini değiştirmiş. Bunu söylemek bana çok acımasızca geliyor. ne var ki bu notların ilk cümlesi bu olaydan esinlenmiştir. Hücrelerinden bir bölümünün başka bir küme oluşturması sonucu beden olağan işlevinden alıkonulmuştur.

Bu savdaki bölümlerin her biri bir yere yerleşince onlardan bir roman yapacağım.

Beni büyüleyen gerçek şu: Topluluğun bir ruhu var. İtkisi, amacı, sonu, yöntemi, tepkisi, gizli bir anlamı var. Bunların benzerlerini topluluğu oluşturan bireylerde de görmek olası. Bu topluluklar hep bireylerin toplamı olarak ele alınmıştır. Oysa öyle değil. Topluluklar kendi kendilerine birer varlıktır. Bir demir çubuk, nasıl onu oluşturan dönen, devinen, çemberler çizen atomlardan ayrı özellikler gösteriyorsa topluluk da kendisini oluşturan bireylerin her birinin özelliklerinden ayrı özellikler gösterir.

Karışık bir iş Dook. Yüzüme gözüme bulaştırdım. Bunları bu biçimiyle kimseye göndermemeliydim. Ama seninle öyle çok konuşmuşuzdur ki eksik bıraktığımız şeyleri her birimiz tamamlayabiliriz.

Her iki mektubun da bizleri çok sevindirdi. Sık sık yaz, çok zor günler geçiriyoruz. Sana yazdığım notları düşün. Bir biçime sokmama yardım edersen, onlardan kendi imgelerimi daha kolaylıkla çıkarabilirim. Bu konudaki ilk kavramları insan bilimciler bulmuşlardır ama daha hiçbiri bu konuda derinlemesine düşünmeye başlamamışlardır. Konu çok geniş ve ürkütücü. Bir parçası bana sızdığından beri başka bir şey düşünemez oldum.

Pek çok gizemli olay açıklanabilir bununla. Göçlerin nedenleri, yerleşim bölgelerinin boşaltılması, canlı topluluklarını yok eden hastalıklar, toplulukların birdenbire çılgınlaşmasını bu sav açıklayabilir. Cengiz Han'ın, Atilla'nın, Got'ların çobanlığı ve avcılığı bırakıp neredeyse hiçbir iletişim olmadan, bir tek itkiye boyun eğerek, nasıl birer yıkıcı güç olduklarını açıklar. İçki yasağının neden birdenbire kaldırıldığını, on yıl önce ABD yasası, neredeyse Tanrı buyruklarıyla denk tutulurken şimdi neden değiştirildiğini de açıklar. Olağanüstü bir şey! Sen böyle düşünmüyor musun?

Bunları anlatabilecek denli bilgisizim bu konuda. Daha çok bilgim olsaydı düşüncelerimden sonuçlar çıkarmak yürekliliğini gösteremezdim. Sonuçlar çıkarmadım daha düşünmeye yeni başladım. Tarla farelerini, küçük sincapları düşün. Bunlar deliklerde yaşarlar. Ama birden milyonlarca bir araya gelip tek bir bütün olarak, tek bir itkiyle kendi kendilerini öldürebiliyorlar. Almanya'nın, bireylerinin her birinin doğasını aşmış olduğu şeyleri nasıl yaptığını düşün. Bunları Hitler yapmadı. Hitler bu işin sözcüsüydü.

Bu konuda seni de kendim gibi deli etmeden mektubu bitiriyorum. Bu alandaki merakım korkunç bir güçle beni düşünmeye itekliyor. Merak ettiğim, kafamı kurcalayan şeyler sonunda sanki aydınlanıyor, bir anlam kazanıyor. Niye birey topluluğun doğasını anlamak yeteneğinden yoksun? Bu nedenledir ki yayınlar güvenilir değil. Yine bu nedenledir ki seçimler böylesine çılgınca. Biz topluluk canavarının uygulandığını ancak dinsel törenlerde bir yücelme biçiminde, bir sanat yapıtı bizi zehirlerden arındırdığı zaman, -bizi zehirlerden arındırdığı- nın da ayırımında değiliz o sırada- görürüz. Şimdi senin de benim gibi aklın karıştı mı?

Sevgiler

John

30 Haziran, 1933 Salinas

Sevgili Dook,

Benim o hummalı mektubuma yanıtın geldi. O düşüncelerden çıkacak romanın tekniğiyle ilgilenmen üzdü beni. Böyle bir romanın nasıl olacağını biliyorum. Beni şimdilerde ilgilendiren temeli doğru oluşturmak ve romanın yapısal bütünlüğünü sağlamak.

Kızkardeşim Beth birkaç günlüğüne Salinas'a geliyor. O buradayken belki biz de Sausalito'ya gideriz. Biraz soluk alalım diye geliyor kardeşim. Gidip gidemeyeceğimiz kesin değil daha. Bu yıl olan her şey bizim denetimimiz dışında. Kimbilir belki de meteorolojik nedenler vardı.

Burada hiçbir değişiklik yok. Bu olay uzun sürecek bir kuşatma gibi. Doktor birkaç yıl sürebileceğini söylüyor. Bizim için de bir tür tutukluluk bu, çünkü bitene dek ayrılamayız. Hiçbir çıkış yolu yok. Bir öyküyü bitirdim. Daktiloda yazılmaya hazır. Yaklaşık on bin sözcük (*Al Midilli*). Sürekli çalışmadım. Öyküde süreklilik sağlayabilsem, ne iyi. O öykü yazılırken hiç de elverişli bir ortam yoktu. Kendi öz denetimim için çok iyi oldu, bu kesin. En yararlı yanı bu. Şimdi düşüneceğim yeni bir tema var. Böylece bir gün içinde ara ara kaçıp sığınabileceğim bir şey olacak. Annemin yatağı başında otururken düşünebilirim. Gündüz veya gece, herhangi bir saatte notlar alabilirim. Yazmayı ise, kendimi tam bu işe verebileceğim bir zamana erteleyeceğim. Bu süre çok uzarsa yazmadan dayanabileceğimi sanmıyorum. Çalışmak zorunda kalacağım. Birçok parça bir araya gelmiş, hazır bir durumda yerleşecekleri yeri bekliyorlar.

Bu mektup da bu kadar.

Sevgiler

John

Bu mektuptan sonra John Steinbeck topluluk ya da 'birim topluluk' yerine 'phalanx' () kullanır.*

George Albee'ye

(1933) (*Salinas*)

Sevgili George,

Gönderdiğin mektubu bu sabah aldım. Mary az önce evine döndü. Gelmesine sevindik ama çocuklarını da birlikte getirdiği için zamanının çoğunu onlara ayırmak zorunda kaldı. Bize pek yardım edemedi. Ayrıca çocuklar çok gürültü yaptılar. Oysa bu üzünç dolu evde kimse- nin o denli gürültüyü kaldıracak gücü yok. Çocukların gürültüsü bizi sinirlendirdi. Onları seviyorum, çok iyi çocuklardır. Ne var ki bu ev herhangi bir çocuğa göre değil. Ölü bir kimseye bakmaktayız. Bunu düşünmemek için, onun da aklına böyle bir şey gelmemesi için elimizden geleni yapıyoruz.

Şimdi bütün sorularına yanıt verebilirim. Sorularına doğru düzgün yanıt vermek bir çaba gerektirdiği için ikircikliyim. Yine de çalışacağım, çünkü yardıma gereksinimin var, bunlar da sana yardımcı olacak. Bunları ben bulduğum için değil. Ben bulmuş değilim bunları. Bütün büyük buluşlar gibi her bir bölümü başka başka kişilerce bulunmuştur. Sonunda bir tek kişi bütün bu parçaları toplar, bir araya getirir ve tümüne birden bir ad verir. Bu sav gerçekte bütün yaşamı içerir. Bu nedenle her şey önemlidir. Ama sen yalnız bizim yaşamakta olduğumuz bölümle ilgilisin. Ben de öyle.

Biliyoruz ki, atomların belirli bir biçimde düzenlenmesiyle bir demir çubuk elde edebiliriz. Atomların bir başka biçimde bir araya gel-

(*) *Phalanx (falanks) Türkçeye falans olarak geçmiştir. Eski Yunanistan'da nuzraklı ve kalkanlı asker alayına verilen addır. Fransız ütopyacı toplumu Charles Fourier ise bir tür üretim ve tüketim kooperatiflerine bu adı vermiştir. (Bkz. Felsefe Ansiklopedisi O. Hançerlioğlu) Ancak Steinbeck'in mektuplarından anlaşılacağı üzere o, phalanx (falanks) sözcüğünü herhangi bir topluluk için kullanmıştır. (ÇN)*

mesiyle birlikte, çok gizemli bir kural hücreyi oluşturuyor. Canlı hücre dışarıdan gelecek uyarılara karşı çok duyarlıdır. Hücrelerin çok karışık bir biçimde bir araya gelmesi insanı oluşturur. Bu bizim en son birimiz. Ancak insanı en son birim olarak kabul ettiğimiz zaman da açıklayamayacağımız kimi gizemli olaylar var. İnsan kendini daha büyük birimler için hazırlamakta. Bu daha büyük birime ben falanks diyorum. Falanksın kendi belleği var. Ayın yere çok yakın olduğu zamanlarki gelgitleri anımsayan bellek. Yeryüzünde yiyeceğin azaldığı zamanki açlığı anımsayan bellek. Tarihin belleği. Ayrıca falanksın, bireyin duyumsamadığı şeyleri duyumsama yetisi var. Yıkıp yok etme, savaş, göç, büyük düşmanlıklar, korku gibi. Bunlara sık sık değinilmiştir.

Din de bir falanks duyarlılığıdır. Bu gerçek din adamlarınca öylesine iyi anlaşılmıştır ki, "İki ya da üç kişi bir araya gelince Kutsal Ruhun da onlara katılacağını" söylemişlerdir. İnsan kalabalığı olayını biliyorsun. İnsan kalabalığı, düzensiz kalabalık, bir falankstur. Ancak bir insan kalabalığının doğasını, hücrenin doğasıyla bildiğini söyleyeceksin. Elbette biliyorsun. Ancak bilginin yalın bir dille yazılması gerek. Bütün önemli bilgiler böyledir.

Savaş boyunca dünya tarihinde raslayabileceğimiz belki en büyük falanks oluştu. Eğer çalışmalarımızı daha büyük bir birim üstünde yoğunlaştırabilseydik o zaman falanksın da davranışlarıyla yönelişlerini inceleyebilecektik. Hun çobanlarının Avrupa'ya saldırımlarına ve yıkıp yıkıcı bir güç durumuna gelmelerine neden olan bir birey bulamayız. Tam bir falanks. Bu saldırılardan bir kuşak sonra bu insanlar yine çoban olmuşlardır. Öyle de güçsüz çobanlar oldular ki Tatarlar onları egemenlikleri altına aldılar. Mayaların birdenbire göç etmelerine neden yine bir birey değildir. Atilla ya da Cengiz Han'ın buna neden olduğunu söylüyoruz ama değil. Onlar bunu yapamazlardı. Onlar yalnız birer sözcüydüler. Bugün Almanya'daki falanksı da Hitler yaratmadı. Hitler de yalnızca bir sözcü.

İnsanın bilinçaltında bir mekanizma var. Jung buna üçüncü kişi der. Bu üçüncü kişi, falanks içine girdiği zaman bireyin kendi kişiliğinin silinmesini sağlar. Falanks en çok sanatçı kişiliğiyle yakınlık kurabilmektedir. Onun için sanat faeanksındır, bireyin değil. Sanat falanksın, maddenin ve yaşamın doğasına ilişkin bilgisidir.

Hopkins'deki (*Grove'daki Deniz Araştırmaları Merkezi*) Dr. (*Walter K.*) Fischer, bir gün, herhangi bir bilimsel buluşu bir önceki kuşa-

ğın yazmış olduğu şiirlerde görebileceğimizi söylemişti. Demokritus, İsa'dan dört yüz yıl önce bugünkü atom kuramını doğru olarak ortaya atmıştı. Sanatçı da falanksın bir sözcüsü. Bir insan güzel bir müzik dinleyip, güzel bir resim gördüğü, güzel bir şiir okuduğu zaman kişiliği falanksın içinde erir. Bu görülen, dinlenen, duyulan güzelliklerin insanda neden olduğu duygulanmaları betimlemek istemiyorum. Yalnız insanın kendi kişiliğiyle bireyi bulunduğu falanks arasında iyi bir duygu alışverişi olduğunu söylemekle yetineceğim. Çünkü insan falankstan koptuğu zaman yapayalnızdır. Ölür. Yaşamı için gerekli öz-suyu falankstan alır çünkü.

Dağlardayken yalnızlıktan ötürü ruhsal bakımdan çok güçsüz kalmış insanlar gördüm. Yalnızken kimi şeyleri yapmak için bir neden görmüyorsun. Geçerli bir neden bulman olar ıksız. Böyle bir durumda doğasını, duygularını bilmediğin, kavrayamadığın bir yaratıkla karşı karşıyasın sanki. Nedenleri, yönelimleri, değerleri, dürtüleri, sevinçleri, itkileri, doyumları, kendinden geçişleri, açıklıkları seninki gibi olmayan bir yaratık.

Bunların hepsini birden sana bir tek mektupta anlatamam George. Bunları içeren bir roman yazmayı tasarlıyorum. Bir mektuba nasıl sığdırabilirim? Ed Ricketts pekçok kitap karıştırarak bu olayın bilimsel gerçekliğini araştırdı. Bu konuyu bir çok kez, ne yazdığımı bilmeden yazdım. *Tanrı*'da dört kez bu konuya ilişkin görüşler ileri sürmüştüm. Eski falankslar dağılmışlar. Bireyleri ölüme benzeyen ama ölüm olmayan derin bir uykuya daldırılarak dağıtılmışlar. Onların yerine fiziksel ve ruhsal yapısı kusursuz olan yeni bir falanks yaratılmış. Falanksların büyüklükleri değişebilir. Yengiler kazanabilecek bir ruhu bir gecede geliştirebilecek üç kişiden oluşabilir bir falanks. Çok coşkulu ve içlerinde kutsal ruh taşıyan üç kişi. Ya da bir eğlence sırasında, bir savaşta ya da bir salgında bireylerinin hepsi birden intihar edebilecek bir falanks oluşabilir. Bireyi bulunduğu falanks gerek görüyorsa seni kullanır. Sen, zamanı gelince kullanılacak bir maddesin, kaçışın olamaz.

Annemin durumunda bir değişiklik yok. Olamaz da. Umarım bu mektup sana üzerinde düşünebileceğin bir şeyler vermiştir. Bütünü ortaya çıkmadan yorum yapmaya kalkma. Kimi küçük ayrıcalıklar dışında elbet. Bütün ortaya çıkınca bunlar önemlerini yitireceklerdir.

Elbette ki bu konuyla çok ilgiliyim. Bu bana göre çok, pek çok büyük ve korkunç bir şiir. Ben ne bir bilim adamı ne de bir araştırmacı-

yım. Yalnızca bu konuyu düşünürken çok büyük bir coşku duyuyorum. Bu şiiri yazmak öylesine güç ki, onu iyice içime sindirmedikçe, varlığımın bir parçası durumuna getirmediğimce böyle bir işe kalkışmam.

Bu hafta içinde *Tanrı'yı* düzeltip geri gönderdim. İyi oldu. Ballou güzün ilk çıkacak kitaplardan olması için acele ediyor.

Sana ve Anne'a sevgiler. Sizinle konuşabilmeyi isterdim.

John

George Albee'ye

(1933) (Salinas)

Sevgili George,

Sana bir öğüt vermek istiyorum. Hiç kimsenin, yazdıklarına ilişkin görüşlerini doğrudan doğruya sana açıklamasına izin verme. Eğer kendini başkalarının seni tanıdığından daha az tanıyorsan zaten yazamazsın. Yazarlık temelde yalnız kalmaya yargılı bir iştir ve böyle kabul edilmelidir. Eğer yalnızlığını yok etmeye çalışırsan, etkisinin de bir bölümünü yok etmiş olursun. Bunun nedenini bilmiyorum.

Hangi sonu kullanacağını söyleyemem. İkincisi pek Dostoyevski kokuyor, ayrıca sen de derisi yüzülen bir Kızılderili görmedin. Okuyucunun da görmediğini ileri sürebilirsin. Bilmiyorum, ama görmüş de olabilir. İkinci sonu gerçekmiş gibi yazmayı başarabilirsin. Ama yazabilsen bile sözcükleri öyle seçmelisin ki onlar bile tek, benzersiz olsun. Bana, sonunda bu kitabı bir yana bırakacakmışsın gibi geliyor. Kitabın iyi olmadığı için değil. Şimdi yayıncılar çok değişik koşullarda olduğu için. Yapıtının anlaşılmasını istersin elbette. Dehanın anlaşılması için de bu gerekli. Ona bir saygınlık ve derinlik vermelisin. Howard Edminster'i anlatıyorsun. Güzel şiirler yazan Howard özel yaşamında aşağılık bir şarlatandır. Yaşın bir tek kitap üstüne bu denli düşmemeni gerektirir. Sen olgunlaşmakta, gitgide bu kitabı aşmakta-

sın. Bir daha da onu yakalayamayacaksın. Onu bir yana bırak. Yayıncıların koşulları değişince yine düşünürsün. Biliyorsun bu bir örgüt değil. Benim yöntemim senin için yanlış olabilir. Elbette ki benim yaşam görüşüm seninkinden değişik olacaktır.

Midilli sonunda bitti. İkinci bölümü de yazdım. Carol fırsat bulduğu zaman daktiloda yazacak. Bitince sana bir kopye gönderirim. Okuduktan sonra geri yollaman gerekmez. Gösterişli bir öykü değil. Sanırım düşünsel yan öyküye öyle serpiştirilmiş, olayların arkasına öyle gizlenmiştir ki, okuyucuyu tedirgin etmeyecektir. Carol öyküyü beğeniyor, ama korkarım bizim düşünme yetimiz birlikte gelişmiş olduğu için aynı gözlerle görüyor, aynı şeyleri duyuyoruz. Sen bak bakalım, beğenecek misin? Bu öyküyü yazarken hiç kesintisiz yarım saatten uzun bir çalışmam olmamıştır. Paragraflar arasında hep mide bulantılarımı bastırmak zorunda kalmışımdır. Böyle yazılmış bir öykünün sürekliliği olur mu diye düşünüyorum. Carol olduğunu söylüyor.

Sanırım hepsi bu. Burada değişiklik yok. Annemin bilinci gitgide yok olmakta. Hep ölmüş akrabalarını söylüyor.

Hoşça kal
John

Carl Wilhelmson'a

(1933) Salinas

Sevgili Carl,

Bu bizler için çok kötü bir yıl oldu. Kimi zaman öylesine bunalıyorum ki kaçasım geliyor. Elbette olanaksız bu. Fiziksel engeller olduğu gibi ruhsal engeller de var. Böylesine engellerle karşılaşmamıştım hiç. Gerçekten yaşamımda ilk kez yüzyüze geldiğim tehlikelerden kaçamamaktayım. Doğru düzgün yazamıyorum. Birkaç sözcüğü yazarken bile çalışmam bin bir türlü kesintiye uğruyor.

Genelde hepimiz haklıyız. Carol'un belki de yakında sağlığı bozulacak. Biliyorsun, ardarda birkaç yayıncı iflas etti. Yeni kitabım (*Bi-*

linmeyen Bir Tanrı'ya) uzun süre elde kaldı. Sonra dört öneri aldık. Ballou'yu seçtim, çünkü ondan hoşlanıyor, ona güveniyorum ne başka kimseden hoşlanıyor ne de kimseye güven duyuyorum. Kitap sonbaharda basılacak. Provaları dün değil, bir önceki gün geri gönderdim. Sonuncusunun (*Cennet Çayırıları*) sanırım İngiltere'de buradakinden daha çok şansı olacak. Yine de bir süre bir şey söyleyemeyiz.

Keşke seni görmeye gelebilseydim. Olanaksız. Babama yardım etmek zorundayım. Ne tuhaf değil mi, korktuğum iki şey de başıma geldi. Verimsizlik ve defter tutma. Büyük defterlerdeki sütunları sayılarla dolduruyorum. Bu işi üç saat yaptıktan sonra aptallaşıyor, kendi işime eğilemiyorum. Şimdi dairelerde çalışanların nasıl o bildiğimiz duruma geldiklerini anlıyorum. O sütunlarda insanı sersemleten bir şey var. Elimizdeki büyük defter bitince bir başkasını açana dek baygınlık geçireceğim herhalde. Ara sıra hafta sonlarını geçirmek için evden ayrılıyor ama Palo Alto çok uzak. Yoksa Berkeley'de mi oturuyorsun?

Kimseye yazmamalıydım. Derin üzüntümüzün mektuplarımıza yansımaması olanaksız. Bu mektubu biraz bekleteceğim. Eğer senden bir haber alırsam bir iki satır daha ekler gönderirim.

(İmzasız)

Carl Wilhelmson'a

Salinas, 9 Ağustos, 1933.

Sevgili Carl,

Bu iletişim kopukluğunu çok yadırgıyorum. Umarım bundan böyle kesintiye uğramaz. İlişikte sana uzun zaman önce yazmama karşın gönderemediğim bir mektup var (*Bir önceki mektup*). Adresini bilmediğim için gönderememişim.

Koşullarımız eskisi gibi sürüp gidiyor. Annem yavaş yavaş ölmekte. Çok uzun süreceğini sanmıyorum. Uzun bir süre çalışmamıştım

ama şimdi nasırlaştım, çalışabiliyorum. Bunu düşündüğüm zaman yaptığım kalpsizlikmiş gibi geliyor. Sen benden daha karmaşık bir insansın. Çalışıyorum, çünkü çalışmayı seviyorum. Böylesine basit, başka bir neden de aramıyorum. Bir noktadan sonra "ben" imi yitiriyorum. Sevindirici bir olay bu. Bundan bir iki yıl önce benim yapımın büyük sanatçıların yapısından değişik olduğunu anladım ve buna sevindim. O gün bu gündür çalışmayı daha çok seviyor, her günün sonunda iyi ve dürüst biri çalışmanın ödülünü alıyorum. Gitgide daha az karmaşık bir insan olmaktayım. Bu beni mutlandırıyor. Türlü yönlere dağılmış olan güçler şimdi toplanmışlar, tek yönde etki ediyorlar. Yazmak istediğim bir kitabım var. Bir süre onu düşünüyor, sonra da yazıyorum. İşim burada bitiyor. Kitap sona erince ona çok az ilgi duyuyorum. Genellikle bir kitap ortaya çıkana değin ben başka bir kitaba bağlanmış oluyorum.

Son kitabımı beğeneceğini sanmıyorum. Gerçekliğin çok uzağında. Gerçekçiliğe yeteneğim olmadığı gibi bağlılığım ve inancım da yoktur zaten. Buna göre gerçekçilik de bir tür düşünem. Boileau, Mendenken'den daha akıllı bir adam. Faulkner'in kokuşmuş kişileri kahraman olmadıkları süre benim için ilginç değiller. Belki aptalca bir şey ama ben buyum. İnsanın içinde Frued'un libidosundan daha derinde, daha güçlü, bilinmeyen olaylar var. Jung'un libidosu gerçeğe biraz daha yakın ama o da yeterli değil. Yapımın özelliklerinden hoşnutum. Ne var ki ancak eylem durumunda benim için önem taşırlar.

Biliyorsun Tille öldü. Şimdi Joddi adında bir başka köpeğimiz var. Çok güzel bir İrlanda teriyeri. Onu çok seviyoruz. Daha altı aylıktan biraz büyük olmasına karşın yaşamım boyunca bunun gibi çetin köpek görmedim.

Eğer sen de benim her yarım saatte bir gördüğümü, gerçek yaşlılığı ve insan bedeninin gerçek çöküşünü görmüş olsaydın yaşlılığa ilişkin düşüncelerini değiştirdin. Bir ölü gövde düşün. Arasına, titrek bir ışık gibi bir yaşam belirtisi bir görünüp hemen sonra sönüyor. Yaşamımız çok derinden sarsıldı, altüst oldu. Eğer çalışmak için fırsat bulabilirsem bu benim için iyi bir kaçış oluyor. O zaman yaşamımızdaki sarsıntıya o denli çok aldırmiyorum.

Bir iki aya kadar bir kitabım çıkıyor. Senin yerinde olsaydım o kitabı okumazdım. Nasıl bir yere yöneldiğimi görmek seni şaşırtabilir. Her zaman eğilimli olduğum fizikötesine gitgide daha çok yöneliyorum.

Şimdi ofise gidip büyük deftere sayılar yazmak zorundayım. Sonra eve dönüp öğleden sonra biraz çalışacağım. Bir süre sonra yine yazarım. Senden haber bekliyorum, eski dostum.

Sevgiler

John

O sıralarda Robert O. Ballou'ya yazdığı bir mektupta şöyle diyordu:

"Altı aylık bir gerginlikten sonra sonunda babam da geçen hafta hastalandı. Neredeyse annemin durumuna düşünüyordu o da. Kılıpayı kurtuldu. Bütün bu olaylar arasında çok ters görünse de yeni bir kitaba başladım (Tortilla Flat - Yukarı Mahalle). Çok hızlı ilerliyor. Hafif, eğlendirici ama gerçek. Paisanoları tanımayanların buna inanmaları güç. İnanıp inanmamaları umurumda değil zaten. Bu kitabı yazarken eğleniyorum. Özellikle bu son sarsıntıdan sonra böyle bir eğlenceye gereksinimim vardı. Kendimi toparlamamda bana yardımcı olur. Evimiz hızla çökmekte. Bu ev çökünce geriye bir şey kalmayacak."

20 Kasım'da da babası için, şunları yazmıştı:

"İyi bağlanmamış bir makine gibi sallana sallana parçalanıyor. Sinirleri bitmiş, bu da uyuşukluğa ve görmenin azalmasına neden olmuş. Durumundan dolayı tedirgin. Meraklanıyor. Kayalıklara doğru hızla sürüklenmekteyiz. Annem daha altı ay yaşarsa babam ondan önce göçecek gibi. Eğer annem erken ölürse belki babam toparlanır. Ne var ki her geçen hafta bu olasılık azaltmakta. Ölüme katlanabilirim ama iyi ve güçlü bir adamın böyle kendini parça parça edip yok olmasına, bu yavaş işkençeye dayanamıyorum."

Edith Wagner'e

Pacific Grove
(23 Kasım 1933)

Sevgili Bayan Wagner,

Hastalığınıza pek çok üzuldüm. Umarım tedavi etkisini çabuk gösterir. Hastalıklar artık eskisi gibi çok etkilemiyor beni. Bir dayanma çizgisi var, o çizgiyi aşmış olmalıyım. Yakında iyileşeceksiniz. Ağrı başka bir olay. Ağrıların olmasını hiç istemem. Umarım yakında iyileşirsiniz.

Ben Salinas'ta kalıyorum. Babam öylesine çöktü ki, onu Carol'la birlikte buraya getirdim, ben de Salinas'a döndüm. Şimdi Mary Salinas'ta olduğu için babam da orada. Gelecek cumartesi onu yine buraya getireceğim. Kendi kendini yiyip bitiriyor. Grove onu yatıştırıyor gibi. Annemse, hep öyle, hiçbir değişiklik yok.

Kitabı beğendiğinize sevindim (*Bilinmeyen Bir Tanrı'ya*). Kişinin özyapısını gözardı edip Homeros'daki gibi genelleştirilmiş bir özyapı imgesi kullanmam eleştirmenleri yadırgatmışa benzer. Oysa İncil ve eski çağ yazarları incelenirse yaptığının yeni bir şey olmadığı görülür. Bugünkü sözde gerçekçilik yeni bir kavram. Bu sözde gerçekliğe uymayan herkese kuşkuyla bakılıyor. İşin töresel yanına gelince, bizim töremiz yaklaşık iki yüz yıl önce başladı. En çok yirmi beş yıl içinde de yok olup gidecek.

Ancak bir ay kadar önce buraya geldiğimizde verimli bir çalışmaya başlayabildim ve bir kitabın dörtte üçünü yazdım. Önceleri çalışmayacağımı sanmıştım, oysa babamın çöküşü beni kamçıladi. Gerçekten bin bir zorluk içinde yazmaktayım. Salinas'taki eve şimdilerde çok gelen giden var. Geceleri yürüyen yaratıklar gördüğümü sanıyorum. Bunları görmek hoş değil. Bu sonuncu kitap Monterey paisanolarını anlatan neşeli bir öykü. Tümüyle, bu sırada evimizi saran üzünç dolu havaya bir başkaldırı sanırım. Babam kitaptaki kişilerin küfredmesinden hoşlanmıyor. Ne var ki, yazmak konusunda bana verilen bütün

öğeleri tutmuş olsaydım, iyi olmazdı. Doğruluğuna inandığım şeyleri yazmaya çalışıyorum. Benim için doğru olan başkaları için de doğru değilse o zaman iyi bir yapıt veremedim demektir. Ama görmek için benim kendi gözlerim var. Başkalarının gözlerini niye kullanayım? Karnımızı doyurabildiğim ve kitaplar yazabildiğim süre başka bir isteğim olmayacak.

Sonbahar konserlerini dinleyebilmek için elden düşme bir radyo aldık ama boşuna, çünkü babam buradayken radyonun sesini sonuna dek açıp bütün konuşmaları dinliyor. Böyle bir durumda çalışmak olanaksız. İyi olmadığınız göre size neşeli bir mektup yazmalıydım. Oysa yakınmalarla dolu bir mektup oldu bu.

Yazılarımda yüreklilik bulacağınızı ummayın. Eğer yaşamdan az şey beklerseniz onun size tokat atma yetisini sınırlandırmış olursunuz. O zaman yaşam için istediğiniz her şeyi söyleyebilirsiniz.

Umarım şimdi daha iyisiniz.

Sevgiler

John

George Albee'ye

(Albeeler New York'a taşınmışlardır.)

(1943) (Pacific Grove)

Sevgili George,

Sanırım ruhsal durumum sana mektup yazmaya itekliyor beni. Mektubunu az önce aldım. Birkaç saattir yeni yazılar üstünde çalışıyordum. Onları sana anlatacağım. Mektup yazmak iyi bir değişiklik olacak benim için.

Ne istediğimi soruyorsun. Çok şey isteyen bir insan sayılamayacağımı sen de çok iyi biliyorsun. O nedenle ben ne iyi, ne de sürekli bir baştan çıkarıcı değilim. Enerjim var ama bunları düşündüğüm zaman

-istekleri demek istiyorum- bunları gerçekleştirebilecek kadar çok istemediğimin ayırımına varıyorum. İyi yiyecek severim. İyi giysileri de severim. Ama onları elde etmek sorunuyla karşılaşınca dikkatimi gerekli olan noktada toplayamıyorum. Üstüme geçirebileceğim herhangi bir iş pantolonuyla, karnımı doyurabileceğim bir parça havuç beni hiç de mutsuz kılmaz. Fakat beni en çok ben yapan şey, gülünç olanı hemen kavrayabilmem. Bu yakaladığım şey anlamsızlık veya aptallık da olabilir. Gülünç olanın ya da gülünç olma korkusunun bir çok insanın yaşam çizgisini belirlediğini görüyorum. Bende ise böyle bir itki yok. Ben bedensel olarak öylesine yalın bir insanım ki uyuyabileceğim kuru ve yumuşak bir yer, karnımı doyuracak herhangi bir yiyecek, arasına, -beni çok tedirgin ettiği zaman- bir cinsel ilişki ve biraz meni akıtmak ve bol bol çalışmak... İşte benim için rahat bir yaşam, bunları içeren bir yaşam demek. Görüyorsun ya, ancak tembel ve aptal bir hayvanın yaşamı gibi bir yaşam biçimi bu. Korkuyorum. Ne bir şeyim olsun, ne de ben bir şey olayım istiyorum. İsteklerim yok. Çünkü çok istekleri olmak yorucu.

İki şey istiyorum. İkisi de olumsuz ve ikisini de elde etmem olanaksız. Bir yıldan beri istemekte olduğum şeyler şunlar: Uzun bir süre gözlerinde korkulu bir soruyla yatmış olan annemi ve babamı düşünürken yüreğimde duyduğum acıyı unutmak istiyorum. Babam bir yılda beceriksiz, bir söylediğini durmadan yineleyen bunak bir ihtiyar oldu. Her an gözyaşı dökecek denli mutsuz. Bu isteklerim, "ben" deki kimi yaraların onulması için. Bu iki şey beni bilinçli bir birey yapan salt iki şey. Onlar olmasaydı, karaya ve insanların üstüne yayılmış dev bir denizanası gibi olacaktım. Sınırları olmayan kişiliksiz bir canlı. İstedğim de bu. Ben olan her şeyin yıkılması, yok olması. Çalışmak kesinlikle gerekli çünkü her şey çalışmanın ürünü. Bir an hiçbir iş olmasa bütün gazlar yoğunlaşıp katılaştır, katılaştırılmış maddeden bir "ben" oluşur. "Ben" oluşunca çok tedirgin oluyorum. Büyük isteklerim olmadığı gibi büyük sevgilerim, büyük hınçlarım da yok. Hak duygumla acımasızlığım da yok. Bir canlıyı öldürmekten de incitmekten de bir tür hoşnutsuzluk duyuyorum, hepsi bu. Bende ahlak duygusu olduğunu sandın ama yok. Yalnızca ahlaksızlık bana aptallık gibi geliyor, çoğu zaman da kötü parasal koşulların neden olduğu bir aptallık. Cinsel serüvenlere hayır değişim cinsellikle ilgili oldukları için değil, bu serüvenlerin nedenlerine karşı çıktığım içindir.

Yazmış olduğum iki isteğin gerçekleşme olasılığını biraz artırır düşüncesiyle bir süre buradan uzaklaşmayı kararlaştırdık. Yine de gerçekleşmeyebilir. Ama zorlamayla ya da birlikte mezarlığa gitmekle unutmak kolaylaşmaz.

Bu yeni durumda mutsuz olmadığımı düşünmekte haklısın. Hiçbir zaman yüzeye çıkmıyorum. Hep çalışıyor, çalışıyorum. Paraya gelince iki ya da üçyüz dolardan çoğunu düşünemiyorum. Carol'u seviyorum. O benim için benim kendim için olduğumdan daha gerçek. Kendimi düşündüğüm zaman gerçekte Carol'u düşünmekte olduğumun ayırımına varıyorum sık sık. Eğer ne istiyor olduğumu düşünmeye kalkarsam bunu Carol'dan soruyorum. Kimi zaman madde konusunda daha kesin isteklerim olmasını dilerdim. Onları elde etmek için vereceğim savaşım beni kıvandırırdı belki. Eğer bir kimse beni bir kişi olarak düşünüyorsa, gerçekte Carol'u düşünmesi gerektiğine inanıyorum.

Şu sıralar kısa öyküler yazmaktayım. Onları satmak istiyorum. O nedenle kişileri insanların sevebileceği gibi yapmaya çalıştım. Görünenin arkasındaki anlam bir süre bir yana bırakılabilir.

Aramızda kalsın ama, Bayan McIntosh'un beni bir düzene sokmak istediğini söylerken ne demek istediğini pek anlayamadım. Eğer benim çalışmamı dikkatle izleseydi düzenim onu korkuturdu. Alışılmışın dışındaki düşüncelerin kafamda nasıl oluştuğunu, onları sabırla nasıl geliştirdiğimi görmesini isterdim. Hiçbir öğüdün beni değiştirebileceğini sanmıyorum çünkü bende itki, öğüt kabul edebileceğim bir itki değil. Kitaplarımın onlara para kazandıramamasından bıktıkları zaman bana bir tekme vururlar. Görüyorsun, bir serseriyim ben, kızkardeşime göre bir şarlatanım. Ailem benden utanıyor. Ama bunların hiçbiri benim için bir önem taşıyor. Eğer bende bir itici güç varsa, bende olanlarla bir şeyler yaratabilirim.

Biraz korkunç bir mektup oldu bu. Böyle olmasını istememiştım oysa. Çok iyi ve düzenli çalışabildiğim için gerçekten mutluyum. Ben yaşamı senin kadar ciddiye almıyorum. Geçen yıl içimde çok acılı olan bir yan kurudu.

Bugün, oturup ateşe bakmazdan önce bir sayfa daha yazmak istiyorum. Sorun şurada ki ateşe bakıyorum, sonra kalkıp çalışmak istiyorum. Masayı yakına çekip defterimi de kitaplığın alt gözüne koyuyorum. Defteri alabilmem için bir sopa gerek. Ama o sopayı almaya üşeniyorum. İşte sorun bu.

Umarım bu mektup seni karamsarlığa sürüklemesin. İyimser olmayan her şeyin kötümser olduğu konusunda yaygın bir inanç var. Ben kötümser bir yazar olmaya yargılıyım, çünkü o bin yıllık mutluluk çağının gelişini göremiyorum.

Hepsi bu
(İmzasız)

Şubat ayında Bayan Wagner'e şöyle yazıyor:

"Bu yörenin insanlarını konu alan kısa öyküler yazmaktayım. Kimilerini sanıyorum, siz bana anlatmıştınız."

Bayan Wagner'in bir anısı, Robert Louis Stevenson'la karşılaşması Steinbeck'in bir başka öyküsüne daha "Edith McGilendy'nin Robert Louis Stevenson'la karşılaşması" adlı öyküsüne konu olmuştur.

Edith Wagner'e

(Kart)

4 Haziran, 1934 (*Pacific Grove*)

Sevgili Bayan Wagner,

Mektubunuz bu sabah geldi. Sizin de o anıdan bir öykü yazdığınızı bilmiyordum. Daha başka öykülerle birlikte o öyküyü de gönderdim. Siz nasıl isterseniz öyle yaparım. Eğer öyküler basılmışsa o öyküyü aradan çıkarttırırım. Basılmamışsa geri isterim. Lütfen bana yazıp ne yapmam gerektiğini bildirin.

Carol Salinas'ta. Babama bakıyor. Ben de burada yazarak, sanki içimde bulduğum bir açıklıktan kendimi dışarı vuruyorum.

Öykülerinizden birini aşırımsam beni bağışlayın. Önüne çıkan her parlak şeyi, -olay, durum ya da kişilik- kapıp kaçan utanmaz bir

saksağanım ben. Yine de bilseydim bunu kesinlikle yapmazdım. Bu konuda siz ne dersiniz onu yapacağım.

Mektubunuz için teşekkürler. Kısa bir mektup aldım, kısa bir yanıt veriyorum.

John.

George Albee'ye

15 Haziran (1935) (*Pacific Grove*)

Sevgili George,

Bugün bir süreden beri ilk kez, çalışma defterimin dışında birisine bir şeyler söylemek ve bunun için zaman ayırmak isteğini duydum. Biliyorsun, bir komünistin özyaşamını yazmak istiyordum. Bayan McIntosh bunu bir roman yapmamı önerdi. Sorun işte o zaman başgösterdi. Özgeçmişimi bir gazete dizisi gibi yazmayı tasarlamıştım. Roman yazacak olunca iş büyüdükçe büyüdü. Böyle gidemezdi. Bir süredir bu tasarıyla birlikte yaşıyordum. Şimdi o tasarımı ne ölçüde aşmıştığımı bilemem. Ancak, meyve bahçeleriyle dolu bir vadide, küçük bir grevi ve insanın kendi kendisiyle sonsuz, amansız savaşımını sembol olarak kullanmak istiyorum. Ben grevle, insanların gündeliklerinin artmasını amaçladığı için ilgileniyor değilim. Hakla ya da baskıyla da ilgilenmiyorum. Burada benim için grev yalnızca, koşullara ışık tuttuğu için önemlidir. Ne var ki insan kendi içindeki kimi şeylere hınç duyar. Doğada karşısına çıkan her engeli yenmeyi başarmıştır. Oysa, bütün bireyleri teker teker öldürmedikçe kendi kendisini yenemez. Benim yazdığım, hep birlikte olan iki şey, kendine olan hıncıyla, kendine olan sevgisidir. Kitap yabancı ve acımasız. Yargılamadan, bir bilinci yansıtmak istedim. Bu bilincin kalabalığındaki gibi çılgınca diyebileceğimiz bir sürüklenme gücü olduğunu sanıyorum. Gelişigüzel yazılmış bir kitap.

Tanrı'da, bir yılda mevsimlerin değişmesi gibi duru bir devinim vermeye çalıştım. Bu kitapta ise her an yabancı, yırtıcı çıkışlara dönü-

şebilen huzursuz, tedirgin, yavaş ama ters bir devinim olmasını istedim. Bunun için silkintili bir yöntem kullandım. Kitabı bir cümlenin yarısında bitirdim. Bir tek insanın yaşamının çembersel bir devinimi var, ama insan yaşamının sonu yok. Bunu, kitabı en önemli ve en çokukulu noktada bırakarak, bir sonuç belirtmeden bitirerek açıklamak istedim.

Kitap düzensiz ama eğer eline geçer de okursan kendi düşüncelerine kulak ver. Bakalım kitapta, korkunç bir düzen içinde korkulu bir devinim görebilecek misin? Açıklamalı konuşmalarla ikili konuşmalar kitabın yüzde seksenini oluşturuyor. Böyle bir yapıt genellikle basit bir yapıt olarak nitelendirilir. Baştan son dek dikkatle okudum. Derinliği olmayan çok az cümleye rasladım. Ayrıca da, kitaplarda, bir profesör gibi konuşmaya çalışan o soylu adam tipi beni hasta ediyor. Bu kitabın neye benzeyeceğini bilmiyorum. Belki de insanların satın almalarına elvermeyecek denli acımasız. Hem işçi hem de işverenin kendilerine göre sonuçlar çıkaracağı bölümler olmakla birlikte, ne bir yanın ne de ötekini destekli sağlayacak nitelikte değil. Bu kitabı bir biçime, bir düzene sokup göndermem en az bir ay ister. Eğer Bayan McIntosh'u görürsen söyle olur mu? Şubatın onbeşine değin gönderirim. Kitabın adını *Yitik Cennet*'teki tartışmanın ilk bölümünden aldım.

*O'nun egemenliğini istemeyen Ruhların
Sayısız güçleri silahlanmış.
Bense onu yeğliyorum,
Cennetin düzlüklerindeki Bitmeyen Kavgada,
Zıt güçlere karşı koyan gücünü.
Ve O tahtını sarstı. Toprak yitirilse ne olur?
Her şey yitirilmiş değil ki! Ele geçirilemez istenç
Ve öc alma çabası, ölümsüz hınç.
Ve yüreklilik hiç mi hiç yenilmez, boyun eğmez.
Daha ne kaldı ele geçirilemeyecek olan?*

Bugün öğleden sonra kitabı bitirdiğim zaman coşkudan neredeyse kasılıp kalacaktım. Ama bu anı aylardır düşleyip bekliyordum. Yalnız bir gözden geçirmek gerek. Çok değişiklik yapmak gerekmeyecek. O tür bir kitap değil.

Şu sırada kendimi derin bir sayıklama durumundan yeni kurtulmuş gibi duyumsuyorum. Birkaç gün içinde bu da geçer sanırım. Kitabın başına öyküdeki kişilerin ve olayların hepsinin uydurma olduğunu yazmalıyım, çünkü anlattıklarımın hepsi yaşanmış olaylar. Onları anlattığım için kimsenin incinmesini istemem. Keşke bu kitaba sığdırmak istediklerimin onda birini anlatabilmiş olsam!.. Bilmiyorum, bilemem de. Çabuk kızan kişiler bu kitabı okumasınlar. Ah, ne yapıyorum! Boyuna konuşuyorum. Mektup yazmaktan çok yorulduum. Son sekiz gün içinde otuzbin sözcük yazdım. Bu mektubu daha sonra bitiririm. Şimdi deniz kıyısında yürüyüşe çıkacağım.

Bir gün geçti. Biraz da suçluluk duyarak tembelliğin tadını çıkarıyorum. Yarın yeniden çalışmaya başlayacağım. Akşam çok sevdiğim charteuse likörünün de yardımıyla yorgunluğumun birazını attım. Bu mektubun birinci bölümü çılgınca.

Carol'un annesi, kızı eğer ölürse cenaze harcamalarını karşılarsın diye sigorta poliçelerini göndermiş. Noel armağanı olarak düşünülmüş gerçi, biz geç aldık. Gerçekten iyi bir Noel armağanı olurdu değil mi? Sen ne düşünüyorsun?

Güneş çok güzel parlıyor. Ed'in toplayıcılarından biri dün gece laboratuvarda çok sarhoş olmuş, kavanozlardan birine takılmış. Pantolonuyla ayakkabılarını orada bırakarak gitmiş. Ed çok öfkelenmiş. Ertesi sabah toplayıcı Gabe, üstünde upuzun bir palto, ayaklarında lastik çizmelerle içeri girince Ed, "Gabe, hiç olmazsa iş başındayken ayık dursaydın," demiş. Gabe dostça kollarını ona dolayarak, "Eddie, şimdi hıçkıra hıçkıra ağlayacağım, bunu seziyorum ve seni bağışlıyorum," diye yanıt vermiş. Ed'se, "Bağışlamak mı? Ne diyorsun sen?" diye bağırmış. Gabe'in karşılığı şu: "Eddie, beni kucaklayabileceğini sanma sakın!" Bunu söyledikten sonra dönmüş, paltosunun arkasını kaldırmış. İçinde arkası olmayan bir kot pantolon, ortada koskoca, çıplak bir popo. Ve Gabe "Eddie," demiş, "Bu durumda insanları görmeye gittim. Ben bunu yapabiliyorsam beni kucaklayamazsın belki, ama ben seni, hiç değilse denediğin için bağışlarım," Ed iskemlesinden kalkmış, herkese birer içki vermiş, kendisi de almış. "Böyle bir adama ne yaparsın?" diyor Ed.

Ed çok iyi. Bu sıralar daha da iyi. Dün öğleden sonra bize uğramıştı. Uzun bir mektup oldu. Hep kendimi anlattım. Uzun süredir böyle bir mektup yazmamıştım. Bu yazı makinesini seviyorum. Hızlı bir

makine. Bir kedi görüyorum. Sen iki kedi görüyorsun. Kimler kedi? Hepsi bu efendim. Bu mektubu alınca istersen bir zarfa koyarsın. Dolan yok efendim. Tanrı'ya şükür, bizim bir düzcümüz var efendim, sizin gibi bir yaban domuzu bizi bu çizginin altına düşüremeyecek.

Sizi böylesine sevdiğim için bağışlanmamı dilerim.

Tavşan Steinbeck

Anne Hadden'e

(1935) Pacific Grove.

Sayın Bayan Hadden,

Yardımanız için teşekkür ederim. Durumu size anlatayım. James Phelan Yazın Ödülü için süre yakında bitiyor. Bir arkadaşım başvuru kâğıtlarını gönderdi. Bu yarışmaya yalnız eyaletin yerlileri katılabiliyor. Alanımızda uzman, bizi iyi tanıyan, seçici kurulun yaşamımızla ilgili özel bilgi için başvurabileceği üç kişinin adı isteniyor.

Özel yaşamımızla ilgili ne sorarlar bilmiyorum. Alışkanlıklarımızı sorarlar belki. Bilmiyorsunuzdur, size bilgi vereyim.

Kahve ve tütünü uyuşturucu saymazsak, uyuşturucu kullanmak dışında birçok kötü alışkanlığım var. Bu alışkanlıklar hiçbir zaman tutku düzeyine ulaşmamıştır gerçi. Uzun yıllar önce bir geceliğine hapse atıldım. Nedeni de o günkü olaylar sonucu haklı olarak çok coşkulanıp bir polise dayak atabileceğimi ileri sürmek. Sonunda dayak atmadığım kanıtlandı. Seçici kurulun bunlarla ilgileceğini sanmıyorum ama belki sorarlar diye anlatıyorum. Evliyim, karımla pek çok ve deliler gibi kavga ediyorum. Her ikimiz de bundan çok hoşlanıyoruz. Son olarak da çok çalışkan bir insanım. Son romanım yüz yirmi bin sözcük. Bunu dört ayda yazdım.

Bana kefil olmanızı istemekten sıkılıyorum. Benim için bir kitap göndermek, kitabı incelemelerini beklemek daha rahat olacaktı.

Yazmak istediğim uzun ve değişik bir roman var. Ancak onu yazmaya başlamazdan önce biraz para kazanmalıyım ki çalışmam kesintiye uğramasın. Phelan bin dolarlık bir ödül. Bir yıl yetecek bir para ama biz bir yılı dört yüz dolarla geçirmeye alışık olduğumuza göre bu ödül bana iki yıl sürekli çalışma olanağı sağlayacak.

Umarım bana kefil olmanız sizi bir yük altına sokmaz. Bu ödül için umudum yok gerçi. Ama katılmak zor olmadığına göre, siz de yardım ederseniz, katılmaya karar verdim.

Saygılarımla
John Steinbeck

Bayan Hadden ona kefil oldu. Phelan Ödülü yöneticilerine yazdığı mektupta şunları söyledi:

“Üniversiteye gitmek için Salinas’tan ayrıldıktan sonra onu çok az gördüm. Ancak annesi, babası ve arkadaşlarıyla ilişkim hep sürdü.

Altın Kupa adlı romanını yazarken kış boyunca karla kaplı olan Tahoe Gölü’nü bulduğundan araştırmaları için gereken kitaplar görevli olduğum kütüphaneden gönderilmiştir.

Bana göre John Steinbeck yaratıcı ve yetenekli bir yazar. İlk kitabı Altın Kupa’dan son kitabı Cennet Çayırı’na kadar bütün yazdıklarında yeteneğini ve yaratıcılığını görmek olası. Bence John Steinbeck geleceğine umutla bakabileceğimiz sağlam kişilikli bir yazar.”

John Steinbeck bu ödülü kazanamadı.

Mavis McIntosh'a

Pacific Grove

4 Şubat 1935

Sevgili Bayan McIntosh,

Sözleşmeleri imzalayıp gönderiyorum (*Tortilla Flat - Yukarı Mahalle*). Bence koşullar uygun. Teşekkür ederim. Bana karşı çok iyi davrandınız.

Yeni kitabı size ayın on beşi dolaylarında gönderebileceğiz. Kitabın adını bir sözcük daha ekleyerek, çok az değiştirdik. *In Dubious Battle (Bitmeyen Kavga)* yaptık. Böylesi kulağa daha hoş geldiği gibi daha hareketli bir izlenim bırakıyor. Bence biraz ayrıksı bir yapıt. Biraz çokça ayrıksı çünkü yazarının ahlâk görüşünü içermiyor. Erkek işçilerin konuşmaları hanım derneklerince pek coşkulu bulunabilir ama onlar nasıl olsa böyle şeyler olabileceğine inanmadıkları için varsınlar istedikleri gibi düşünsünler. Bu tür konuşmaları çok iyi biliyorum. İşçilerin bu doğal konuşmalarının beğenilmeyip Oxford öğrencisi gibi konuşmalarının beklenilmesi beni hasta ediyor.

İşçilerin konuşmalarında çok ilginç şeylere rasladım. Yerel deyimleri kastetmiyorum. Demek istediğim bu ülkedeki gezici işçilerin hepsinde ortak olan dil özellikleri. Hemen her işçi o dili kullanır. Dilin genel kuralları var. Dilbilgisi kurallarının sapması da değildir olay. Bu epey gelişmiş bir konuşma biçimi. "İng" in sonundaki 'g' sesinin kullanılışı şaşırtıcıdır. 'g' kısa ve zor bir tümcenin sonunda anlamın vurgulanması istendiği zaman kullanılır. Anlamdan bir şey eksiltmek istendiği zaman da kullanıldığı olur ama çok seyrek. Kimi sözcüklerin, örneğin 'something' in sonundaki 'g' nin düştüğü pek görülmez. Eğer düşerse sözcük 'somepin' ya da "somepm" biçimlerine dönüşür. "Thinkin" diyen birisi cümlenin sonundaki "morning" gibi bir sözcüğü "mornin" diye söylemez. "morning" der. Bunları size, yazılanları okurken bir tümcede neden değişik zamanları kullandığımı ya da niye bir sözcüğün sonunda 'g' kullanmışken, ötekinde kullanmadığımı anlayabilesiniz diye yazıyorum.

Kitabımı beğenmenizi bekleyemem. Ben de beğenmiyorum. Çok kötü bir kitap. Yalnız okumayı bitirdiğiniz zaman büyük bir düzensizlik içinde korkunç bir düzen bulacağınızı umarım. Öyküler başlayıp bir resim içinde gibi dolanıp duruyorlar. Yüzler bir görünüp bir yitmekte. Kitabın alışlagelmiş olmayan insanlığın yaşam öyküsünü nasıl bitirebilirsiniz? Siz anlatmayı nerede durdurursanız durdurun, öykünün hep arkası var. Bunu göstermek için en meraklı yerinde öyküyü kestim.

Umarım Bay Covici kitapla ilgilenir. Çok yorgunum. Bu kitap çok kısa sürede bitti.

Selamlar
John Steinbeck

Wilbur Needham'a

(*Los Angeles Times*'da kitap eleştirmeni.)

Pacific Grove
(1935 başları)

Sayın Bay Needham,

Yakın ilginiz için çok teşekkür ederim. Ancak birkaç hafta önce Covici -Friede'nin yazdıklarıyla ilgilendiklerini öğrendim. Öylesine ilgilenmişler ki yalnız son kitabımı değil, yazmış olduğum öteki kitaplarımı da basmak için sözleşme yaptılar. Tortilla Flat (*Yukarı Mahalle*) Mayıs ayında, şimdi üstünde çalışmakta olduğumu da belki daha önce basacaklar. Son kitabın adı In Dubious Battle (*Bitmeyen Kavga*).

Elbette ki bu durumdan dolayı çok mutluyum. Bu son iki yılda çok zor günler geçirdik. Zahmetinize teşekkür ederim. Görüyorsunuz, şimdi yeni bir yayıncı aramaya gerek kalmadı. Ballou iyi ve duygulu bir adam, ama sanırım New York'taki savaşıma katılabilecek bir insan değil. O bir beyefendi. Orada, başarmak için gerekenleri yapabilecek insan değil.

Sizinle yazılması birkaç yıl sürebilecek çok zor bir roman için görüşmek istiyorum. Daha tasarımı bile yapamadım. Ancak, anlatmak istediklerimi içerecek ve taşıyacak bir taşıt olarak düşündüm. Bu romanı yazmak için Mexico'ya gitmek istiyorum. Belki bu yaz gideriz oraya. Umarım gidebiliriz, çünkü çok kısa bir süre içinde romana başlamak istiyorum.

Umarım uygun bir zamanda kızı görmeye gelirsiniz.

Saygılar
John Steinbeck

In Dubious Battle (Bitmeyen Kavga)'ı McIntosh ve Otis'e gönderdiği zaman, Covici'nin bu kitabı geri çevirmesi durumunda, öteki kitaplar konusundaki sözleşmeyi anımsatmalarını vurguladı. Daha başka önerileriyle birlikte şunu da ekledi:

"Houghton, Mifflin ve Random yayınevinin de kitaplarıma büyük ilgi duyduğunu göreceksiniz."

Mavis McIntosh'a

Pacific Grove
(Nisan) 1935

Sevgili Bayan McIntosh,

Covici'nin davranışının beni çok sarstığını söylemeliyim. Sarsılmamın nedeni kırgınlık değil. Sarsılmamın nedeni I.D.B.'deki davranış biçimine iyi bir örnek oluşu. Dünyada bu olayı soğukkanlılıkla görüp düşünmek isteyen kimse yok mu? Bu ideolojinin yanlış olduğu konusundaki eleştiriye gelince, bu dünyanın en aptalca eleştirisi. Yeryüzünde kaç komünist varsa o sayıda da komünizm kuralı var. Kitaptan da anlaşılacağı gibi doğru olan yalnız bu değil. İdeolojilerin, durumlara uydurulmak için değiştirildikleri de doğru. Ben bu kitapta

hiçbir şeyi uydurmadım. Kitapta önderlerin kullandıkları tümceler, önderlerin kendilerince kullanıldıklarını kulaklarımla duydum. Kitabın her iki yanın saldırısına uğrayacağı savına gelince, hiçbir yanın tutmayacağı bir kitap yazarken böyle saldırıları bekliyordum. Eğer bu saldırıların etkisi olacaksa kitabın nasıl sattığından benim de haberim olmalı.

Her iki yandaki kişilerle sorun bu işte. Ya ideal bir komünist ya da çok kötü komünist canlandırırılar kafalarımda. Ve her iki yan, bir komünistin de insan olduğunu, bütün insanlar gibi eksikleri ve erdemleri olduğunu unuturlar. Hiç mi hiç kızgın değilim. Ama önüme dikilen ve geçerli bir nedeni olmayan anlamsız duvarı düşündükçe içimde kaçmak isteği uyanıyor. O zaman o anlamsız kafalarını yerden yere vuracaklar. Eğer komünist adı -örneğin- Amerikan Özgürlükçü Parti diye değiştirilse bu aptallar ona kucak açarlar.

Bu kitabın yeterince suyu çıkarılmış. Romanın basılmayacağına üzüldüm. Yeniden yazacak olsaydım, hiçbir şey değiştirmez yine öyle yazardım. Kitap İngiltere'de basılacak olsa bu kez sansür, o denli özenerek yazdığım Amerikan dilini düzeltmeye kalkacak.

Covici'ye bir kitap daha önermek sizin bileceğiniz iş. Ben çok yorunum. Karşı çıkmalara uzun süre karşı çıkmaktan yoruldum. Önce avukat olmamı isteyen annemle babama, ondan sonra da iyi iş yapacak romanlar yazması dolayısıyla yazardan başka bir şey olmamı isteyen yayıncılara karşı çıktım. Ama bu karşı çıkışlarla iyi çalışıyorum. Sanırım beni kendi kendime bıraksalar kuruyup gideceğim. Son durum Mexico'ya gidiş tasarımı altüst etti. Birinci sınıf bir yapıt olacağına inandığım romana başlamak istiyordum. Çok uzun zaman ve ciddi bir çalışmayı gerektiren bir roman. Yine de satma olasılığını Covici bilir, ben bilemem. Hay Şeytan! Şimdiye değin istediğim gibi yazarak yaşamayı başardık. Elbette bundan sonra da başarırız.

Yalnız bugün cesaretim kırıldı. Yarın yine eskisi gibi yürekli olacağım.

Selamlar
John Steinbeck

Elizabeth Bailey'e

(Steinbeck'in vaftiz annesine kart)

Mayıs (1935) (Pacific Grove)

Sevgili Bayan Bailey,

Çok güzel bir mektuptu.

Başta on doları size geri göndermeyi düşündüm ama sonra caydım. Çalışacak yerim yok. Ben çalışırken Carol orada burada dolaşmak zorunda kalıyor. Uzun zamandır evin arkasında elden düşme ke-resteyle küçük bir çalışma odası yapmak istiyordum. On dolarla işte böyle bir çalışma odası yapacağım. Teşekkür ederim.

Babam için kilisede bir tören olmamasını yeğlerdim. Onun için sessizlikten daha uygun bir şey olmazdı. Yaşamı boyunca sessiz bir adamdı. Çok üzülüyorum. Üzüntüm ölümüne değil. Yaşamı için üzüntü duyuyorum. Birkaç ay önce yapmak istediği hiçbir şeyi yapamadığını söylemişti bana. En kötüsü çalıştığı iş bile yapmak istediği iş değildi.

Uygun bir zamanda gelip yeni çalışma odasını görün.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

13 Haziran, 1935. Pacific Grove.

Sevgili Bayan Otis,

Sizde benim New Yorker'ın basabileceği bir yazım varsa, hay hay. Benim düşünebildiklerim ancak Vigilante ya da St. Katy gibi kısa ve basılmasını istediğim şeyler. Böbürlenmek istemem ama hiçbir zaman özel olarak bir dergi için yazmadım, yazmam da.

Size gülünç bir haber. Burada otel kâtiplerinden, otellere gelen konuklara Tortilla Flat diye bir yer olmadığını söylemeleri istenmiş. Ticaret Odası benim acınası çabalarımın hoşlanmıyor olsa gerek. Şurası kesin ki çabalarımı biliyorlar.

Babamın ölümü tasarılarımızda bir değişikliğe neden olmadığı gibi son üç yıldan beri ilk kez özgürce yaşamamızı sağladı. Ailede bir hastalık olmamasına daha alışmadım.

Düşündüğüm zaman yayınevinden daha yazılmamış bir kitap için para çekmeğe karşı olduğumu görüyorum. Daha az para almayı, bir şeyi yapmak zorunda kalmaya yeğlerim. Aylığa bağlanma düşüncesine de karşıyım. Kesinlikle bana uygun değil. Ben dilediğim şeyi yazmak isterim.

Burada TF (*Tortilla Flat - Yukarı Mahalle*) için korkunç şeyler yazılıyor. Buna karşı önlem almak zorunda kalabiliriz. Lütfen C. F. ye (*Covici-Friede*) adresimi kimseye vermemelerini söyle. Yalnızca biraz rahatlamak için yazılmış olan bu ikinci sınıf kitabın bu denli yankı uyandırması şaşırtıcı. İnsanlar onu çok ciddiye alıyorlar.

Bob Ballou'dan çok güzel bir mektup aldım. Keşke onunla çalışabilseydim ama altı delik ayakkabılarla dolaşmaktan bıktım artık.

Yayınevleriyle konuşurken parasal bakımdan herhangi bir uzlaşma yoluna girmenize pek gerek yok. Pek çok kimse gösterişli önerilerin tuzağına düşmüştür. Ayrıca çok zorda kalırsak, babamdan kalanlarla iki yıl idare edebiliriz. Doğru olanı yapmak için öylesine çaba gösterdik ki, şimdi birazcık ün kazanmak uğruna bu çizgiden aşağı kaymak istemem. Bu tür bir ün kazanmaktan oldum olası korkmuşumdur. Bu yola düşen bütün tanıdıklarım sonunda birer hiç olmuşlardır. O nedenle şimdi In Dubious Battle'ın basılmasını istiyorum. Bir insan için ef-saneler çok çabuk oluşur. Bense ne şakacı ne de daha başka amaçlı kişilerin beni çekiştirmesini istemiyorum. Ayrıca I D B kamuoyunu sifira indirecektir, ama iyi satış yapacağına inanıyorum.

Akılsızca bir tutum olduğumu biliyorum ama genelde başvuru yollarını istemiyorum. Radyo konuşmalarını, imza şamatalarını, imza

günleri ve benzeri önerileri incelikle geri çevirin lütfen. Bunları kesinlikle istemiyorum.

Will Heinemann TF'i (*Tortilla Flat*) mı aldı? (*Steinbeck'in bütün kitaplarını basacak olan İngiliz yayınevi. Bilinmeyen Bir Tanrı'ya burada olduğu gibi İngiltere'de de başarı sağlayamadı.*)

Bu sıralar Mexico'nun yağmurlu mevsimi. Ancak Ağustos'a gideriz sanırım. Zarfı açık bırakacağım. Aklıma yeni bir şey gelirse yazarım.

Hepsi bu
John Steinbeck

1934 te, O'Henry öykü yarışmasına katılan öyküleri okurken Louis Paul adında genç bir yazarın öyküsü dikkatini çeker ve George Albee'ye şöyle yazar:

"Louis Paul adındaki genç yazarın O'Henry yarışması için yazdığı öyküyü oku. Çok güzel. Bu delikanlı iyi işler yapacak."

Mavis McIntosh'a

30 Haziran, 1935. Pacific Grove,

Sevgili Bayan McIntosh,

Mektubunuzla birlikte gönderdiğiniz sözleşmeler bugün geldi. Şimdi bir çok iyi insanın benimle iş yapmak istediği şu sıralar, bana sizin verebileceğinizden daha çok para önerilmesi üzünç verici. Bu insanlar benim bulunduğum yerde çok mutlu olduğumu anlayamıyorlar. Ben çok para kazanmak istemiyorum. Bu sözleşmeyi uygun buluyorum. Lütfen Bay Covici'yi kendisiyle çalışmaktan çok mutlu olduğuma inandırın. Sözleşmenin her iki kopyesini de size gönderiyorum.

Oldukça hoş bir olay: Burada küçük bir dergi var. At yetiştirilen ahırlarla ilintili bir dergi. Bayan Otis'in 'basılmaz' diye geri gönderdiği

bir kısa öyküyü onlara verdim. Öykü karşılığında altı ay boyunca güzel bir av atına gündüz veya gece istediğim zaman binebileceğim. Size öykünün birinci sayfasını gönderip altı ayın onda biri oranında ata binmenizi sağlayabilirim. Buraya gelmeniz gerekir elbette. Gelirseniz gerçekten çok sevinirim. Yıllardır bir atım olmadı. O nedenle bu alışverişten çok hoşlandım.

Bu küçük derginin adı Monterey Beacon'du. Öykünün adı da "Yılan" dı. Öykü, sonraları Steinbeck'in en bilinen öykülerinden biri olacaktı. In Dubious Battle (Bilmeyen Kavga), Of Mice and Men (Fareler ve İnsanlar) adlı romanların başarısından sonra bu öykü Esquire dergisinde basıldı. Daha sonra da Long Valley (Uzun Vadi) adlı öykü kitabında yer aldı.

Tortilla Flat'ın satışına ilişkin hiçbir ilgim yok. Burada epey gürültü kopardı ama kuru gürültü mü değil mi bilmiyorum. Siz bana nasıl sattığını yazabilir misiniz? Kazancımın Mexico yolculuğunu karşılayıp karşılamayacağını bilmek istiyorum.

Sizde birkaç kısa öykü vardı. Birçok yayıncıdan mektup aldım. O öyküleri istiyorlar. Hepsini size gönderdim. O öyküleri beğeniyorum.

Bay Covici buraya geldiği zaman görüşmeyi çok isterim. Yalnız gelirse onu bizim evde konuk etmekten mutluluk duyarım.

Selamlar
John Steinbeck

Louis Paul'a

(Genç bir yazar O'Henry ödülü almış.)

(Eylül, 1935) (Pacific Grove)

Sevgili Louis Paul,

Jedwick için teşekkür ederim. Ben ona Jedworth mü demiştim.

Niye Hollywood'un pis parasını almadığımı soruyorsun. Kimse bana öyle bir para önermedi ki efendim. Öyle bir parayı almamayı yeğlerdim ama korkarım ki önerilse alırım. Oraları bilirim ve hiç sevmem, paralarını da istemem. Beri yandan öylesine pis bir biçimde parasızım ki, herhangi bir kimse bana bir on dolarlık sallasa sevinçten üstüne atlarım. Nasıl düzgün satırlar değil mi? Kâğıdın altında çizgili bir başka kâğıt var.

Evde her şey karmakarışık. Önümüzdeki hafta Mexico'ya gidiyoruz. Daha toplamamız gereken bir dolu eşyamız var. Bizim Ford hurda oldu, ama motoru yeni gözden geçirildi, lastikleri de yeni. Dün bütün konuşma yeteneğimi kullanarak bu yanımı daha önce hiç bilmiyordum - bir bankadan bir teminat mektubu alabildim. Ayrıca yöresel yargıcın da benim Suriyeli, Ermeni, herhangi bir Asya ırkı ya da zenci kanı taşımadığıma andiçmesini sağladım. Buradaki Meksika konsolosunun dediği gibi, "Sumteems dose pipples doon't kips the lav"(*)

Geçen gün, Covici'nin, çok kötü bir bozguna uğrayan ilk iki kitabı yeniden basacağını öğrendim. O kitapların ikisi de sonuncudan iyiydi ama kimse onları okumaya değer bulmaz gibime geliyor. Yaşasın, yaşasın!

Küçük bir yelkenlimiz var. Onu burada bırakmayı hiç istemem. Ne yapalım ki bırakmalıyız. Dönüşümüzü beklemek zorunda.

(*) *Sometimes those people d'ont keep the law.
Kimileyin bu insanlar yasalara uymuyorlar.*

Sana T F'den bir tane göndermek isterdim ama bende de hiç kalmadı. Bir tane çalamaz mısın? Satın alırsan ona para ödeyen ilk insan sen olacaksın.

Mexico'da ne kadar kalacağımızı bilmiyorum. Belki altı ay, belki iki yıl.

Jedworth için çok teşekkür ederim.

Selamlar
John Steinbeck

Eylül ayında Bayan McIntosh Steinbeck'e bir tel çekerek firmasının Tortilla Flat'ın filme alınma hakkını sattığını bildirdi.

Steinbeck yanıtında "Meksika'lı memurun telgrafa ilişkin yorumu çok hoş olmalı," diyordu. "Tortilla için 4000 dolar." Bunun bir şifre ya da yarış atı olduğunu sanmıştır."

Elizabeth Otis'e

Mexico D. F. Manchester 8,
3 Kasım (1935)

Sevgili Bayan Otis,

Doğrusu telgrafınıza teşekkür etmek için ben de telgraf çekmeliydim ama çok pahalı. Belki bu güvenceyle daha iyi bir kitap yazabilirim. Belki de yazamam. Daha uzun bir zaman ayırıp daha titiz davranacağım kesin. Hasta olsak bile korkmamıza neden yok. Tortilla'dan Hollywood'un ne yapacağını pek anlayamadım ama bırakın çalışsınlar bakalım. Nasıl olsa yaptıkları filmi ben gidip görmeyeceğim. Yılda ortalama bir tek film görürüm ben.

İşlerimiz biraz yoluna girdi gibi. Sanırım ocağın yedisine doğru eve yerleşmeye başlarız. Burada hiçbir iş göremiyorum. Birilerini suç-

lamak olası ama benimki sanırım bir kaçış yolu aramak. Neyse, evde çalışabilirim. Gideceğimiz yer de evimiz. Geçen gün kötü haberler geldi. Bizim teknenin palamarları kopmuş, açığa sürüklenmiş. Fakat kurtarma harcamaları öyle yüksek ki tekneyi satıp borcumuzu ödeyeceğiz. Neyse, pek umursadığım yok. Bu bizim bir şeye sahip olmak konusundaki ilk deneyimimizdi. Dersimizi aldık. Evimizden ve bize çok gerekli olan küçük otomobilimizden başka bir şey elde etmeye çalışmayacağız. Bunu en baştan biliyorduk. Belki bir köpek alınız.

Özgür İrlanda'nın beni sansür listesine alması çok hoş. Annemle babamın safkan Ulster(*) olduklarını bilselerdi ne yaparlardı acaba? Pis kırmızı boyunlular! Bırak onlar kendi yazdıkları saçmalıkları okusunlar, midelerini de viskiyle doldurup dolaşsınlar. Göğüslerini kabartıp bıçaklarını iyi insanların omuzları arasına saplasınlar. Üstlerine karanlık çöksün. Ne yaptılar ki şimdiye değin!... Tutucu protestanlar arkalarından kovalayınca fareler gibi kaçacak delik aradılar. Gerçekten de özgür bölge? Durmadan kaşınan bu şeytanlara sor bakalım, gömleklerinin içindeki bitlerden kurtulmuşlar mı?

En iyi satan kitaplar listesinin en altında yer almak ne anlama gelir, bilmiyorum. Bu kitap ikibin satar mı demek? Yoksa beş ya da on mu? Bay Covici'ye yazdığım zaman bunu sordum ama yanıt alamadım. Mektubunuza ve verdiğiniz haberlere teşekkürler.

Selamlar
John Steinbeck

(*) Ulster - Britanya İmparatorluğuna bağlı İrlanda'da bir eyalet.

Joseph Henry Jackson'a

(San Fransisco Cronicle'da kitap tanıtıcısı)

(1935) Pacific Grove

Sevgili Joe.

Commenwealth Ödülü olayından büyük tedirginlik duydum (*Tortilla Flat* için). Kitabı yarışmaya kimin gönderdiğini bilmiyorum. İnan ki kazanmak benim için hiçbir anlam taşımaz. Niye gitmeyeceğimi sana açıklamak isterim.

Birincisi, bundan önce böyle bir durumla hiç karşılaşmadım. Şimdiye değin ancak yazarlar için düzenlenen bir çayı ya da bir kitabevinin düzenlediği bir konuşmayı veya imza gününü atlatmak zorunda kaldım. Tanrı bilir, bu da benim kazandığım ilk ve belki de son ödül olacaktır.

Yaşamımın bundan önceki bölümü, boyuna kendinden söz etme gibi bir huyla zehirlenmiş gibiydi. Tersine dönmüş bir kendinden söz etme elbette, kendini tanıyor olmaktan ortaya çıkan bir durum. Sonraları yavaş yavaş bu huyu bıraktım.

Son yazdığım kitapta anlatılması güç bir duyguya kapıldım. Benim dışımdaki insanlarla çok gerçekçi bir biçimde özdeşleştiğimin ve bu nedenle yaşamımın çok zenginleştiğinin ayırımına vardım. Bundan hoşlandım. Korkuyorum. Çok korkuyorum. Bu yeteneğim yok olursa bir daha yazmam. O zaman yazmak ilginç olmaz çünkü. Yazmak yoluyla daha zenginlikle, başkalarından değişik, kimi zaman da çok kısa anlar için bile olsa kahramanca yaşadığımı düşünüyorum. Bütün bunlar ben değilim, ama hiç değilse kafamda, olduğumdan daha büyük, daha yoğun bir insan olduğum kuruntusunu yaratabiliyorum. Bu bakımdan, sanırım, kendinin başaramadığını oğlunun başardığını gören bir babaya benziyorum. Kendim yürekli bir insan değilim ama yürekli bir insan yaratabildiğim zaman mutlu oluyorum.

Kitabın bu ödülü kazanmasına sevindim. Kazanan kitap olmalı, ben olmamalıyım. O kitaptaki insanları çok seviyordum. Şimdi,

Danny'nin, Pilon'un ve ötekilerin hakettikleri bu ödülü ben alırsam sanki onları aldatıyormuş gibi olacağım. Bu beni onlardan uzaklaştıracak.

Bu açıklama açık ve kesin bir açıklama olmadı. Nesnel bir düşünceyi içermiyor. Bunların daha önce ayırımında değildim. Eğer ben büyük bir insan olsaydım zarar görmeden bunun altından kalkmayı becerirdim. Ama değilim.

Sen bana yardım eder misin? Seçici kurula uygun gördüğün biçimde ve akıllıca bir açıklamada bulunur musun? Bilmiyorum, benim sosyal yanım yok. Topluluk içinde nasıl davranacağım konusunda deneyimim de yok.

Bu kaçışımdan dolayı beni ayıplama. Kaçmaktan hiç hoşlanmıyorum. Ne var ki ilerideki yazınsal yaşamım kişi ile çalışma arasında yapacağım ayırımı bağlı. Bu açıklama uygunsuz gibi görünüyorsa da çok içtenlikli olduğuna inanmanı isterim.

Selamlar
John

In Dubious Battle (Bitmeyen Kavga)'ın basında ve kamuoyundaki yankılarını beklerken Steinbeck yeni bir romana başlıyor. Bu yeni romanın adı *Of Mice and Men* (Fareler ve İnsanlara Dair).

Louis Paul'e

(Şubat, 1936) (*Pacific Grove*)

Sevgili Louis Paul,

Ben de komünistleri sevmiyorum. İnsan olarak onlardan hoşlanmıyorum demek istiyorum. Havarilerin de bunlarinkine benzer, sinirli.

huysuz davranışları olsa gerek. Nasıl ki Yeni Ahit de onların kötü davranışları olduğunu kanıtlar. Ama benim komünistlerden hoşlanmam kişisel bir nedene dayanıyor. D. H. Lawrence'i tanımıyorum, ama adamın her düşüncesi midemi bulandırıyor. Ne var ki iyi bir yazardı. Şimdi, komünist olan bu tarla işçileri de güçlü, temiz ve erdemli insanlardır. Belki onları sevmememin bir nedeni de budur. Bu benim adıma iyi bir not değil. Neyse, önemi yok.

Basının ne yapacağına ilişkin hiçbir fikrim yok, umurumda da değil. Eğer dikkatli harcarsak bize üç yıl yetecek paramız var. Üç yılda ise bir dolu sözcük yazarım.

Neden Esquire'de yazılarımın çıkmadığını soruyorsun. İlgilenmediler de ondan. New York'a çok iyi bir öykü gönderdim. Kimse onları beğenip basmıyor. Bu yakınlarda, bir oturuşta dokuz kısa öykü birden yazdım. Kimileri çok iyi. Birkaçını North American Review 30 dolara aldı.

Çalışmaya başlamalıyım (*Yazmaya*). Ve her zamanki gibi ölesiye korkuyorum. Yetersiz, yeteneksiz olduğum düşüncesi beni hasta ediyor. Bir kez başlayınca çalışmayı çok seviyorum. Umarım yakında görüşürüz.

Sevgiler
John

Louis Paul'e

(Mart, 1936.) (*Pacific Grove*)

Sevgili Louis Paul,

Epey, zaman önce sana bir mektup yazmaya başlamıştım, mektubuna yanıt olarak. Bu sabah da gönderdiğin öteki şeyler geldi. Mary Ann McCarthy'nin Nation'daki yazısını görmemişim (*In Dubious Battle - Bitmeyen Kavga*'yla ilgili olarak). Bu yazı beni üzdü. Çok ünlü adına karşın bu hanım kitabı anlayamamış. Benim acınası kitabımı

nasıl anlıyorsa Sezar'ın açıklamalarını da öyle anladığı besbelli. Platon'u bilmiyor. Yunan tiyatrosuna ilişkin en küçük bir bilgisi yok. Çok belirgin bilgisizliği, yazısının bende neden olduğu iç sızısını hafifletti. Gerçek şu: Mary Ann Tortilla Flat'ı (*Yukarı Mahalle*) anlatırken kitap-taki insanların işçi sınıfı olduklarını gözden kaçırdığımı ileri sürüyor. S. F. Chronicle'in eleştirmeni Joseph Henry Jackson da Mary Ann'ın yazısını ele alarak bir eleştiri yazdı. Mary Ann da beni sıraya getiriyor. Sözde! Bayılsınlar!...

Önümüzdeki ilkbaharda seninle görüşmeyi dört gözle bekliyorum. Daha başlamamış da olsam tasarladığım işi bitirmek için buraya çakılı kalmak zorundayım. O nedenle sen gelmelisin. Buraları şimdi çok güzel. Daha bir ay sürer buranın güzel mevsimi.

Herman Shumlin'in sonbaharda *In Dubious Battle*'ı (*Bitmeyen Kavga*) sahneye koyacağını biliyor muydun? Ben de yalnızca duydum. Mary Ann sevinecek.

Sen ne yapacaksın? Hollywood'da mı çalışacaksın? Şimdi çalışmaya başlamalıyım. Yazıyı gönderdiğin için teşekkürler. Bana esin kaynağı olacak.

John Steinbeck

The Nation'da Tortilla Flat için çıkan yazıda birçok şeyin yanı sıra şunlar söyleniyordu:

"Tortilla Flat'ın (*Yukarı Mahalle*) konusu epeyce asık yüzlü. Ancak Bay Steinbeck'in yaklaşımı konuyu hafife alıyor gibi. Düşsel öğelere yer verilmiş. *Vile Bodies* (İğrenç Bedenler) ve *South Wind* (Güney Rüzgârı) gibi romanları çağırıştırıyor."

*1936'dan
1939'a*

*“Böylesi bir coşku bir daha
duyulamaz...”*

- 1936 California'da Los Gatos'a yerleşti.
- 1937 *Of Mice and Men (Fareler ve İnsanlar)* yayımlandı, Ayın Kitabı Kulübü'nce ayın kitabı seçildi. *The Red Pony (Al Midilli)* üç bölüm olarak çıktı. *Fareler ve İnsanlar* oyunlaştırıldı, sahnelendi ve Tiyatro Eleştirmenleri Derneği ödülünü aldı.
- 1938 *The Long Valley (Uzun Vadi)* ile *Al Midilli* 'nin dördüncü bölümü yayımlandı.
- 1939 *The Grapes of Wrath (Uzun Vadi)* yayımlandı. Steinbeck, National Institute of Arts and Letters'e (Ulusal Sanat ve Edebiyat Kurumu) seçildi.

Steinbeck'in göçer işçilerin yaşamlarına duyduğu ilgi In Dubious Battle (Bitmeyen Kavga)'dan sonra gitgide yoğunlaşacak, otuz beş yaş dolaylarında bu ilgi doruk noktasına ulaşacaktı. 1936 yazı boyunca sık sık Sacramento'nun kuzeyindeki Gridley Göçmen Kampı'na gitti. O sıralar U.C.L.A.'da kütüphaneci olan Lawrence Clark Powell'in bir mektubuna yanıt verirken şöyle diyor:

"Bunları sana bir hendek içinde otururken yazmaktayım. İki üç hafta içinde eve döneceğim. Çalışmıyorum. Belki güneye gidip biraz pamuk toplarım. Belirtmeye gerek yok, yazıp yayınlamak gibi bir amacım yok bunları yaparken. Göçerler şimdi güneye gidiyorlar, belki ben de onlara katılırım. Onlarla olmaktan çok hoşlanıyorum."

Louis Paul'e

(Posta kartı)

(1936) (Pacific Grove)

Sevgili Louis Paul,

Mektubuna çok sevindim. Şu sıralar çok işim var. Nation'a bir makale, S. F. News'a da göçer işçilerle ilgili bir yazı hazırlamaktayım. En son yazdığım küçük kitap bitti (*Fareler ve İnsanlar*). Bir buçuk hafta

önce gönderdim ama çok doğal olarak daha bir yanıt almadım. İyi olup olmadığını bilmiyorum.

Kent dışındayken dünyada benzeri olmayan bir konu buldum. O nedenle birkaç ay çok dolu olacağım. Böyle dolu olmayı seviyorum. Epey uzun süredir böyle bir kitap için birikimim vardı.

Önümüzdeki beş gün boyunca her gün 3000 sözcük yazmam gerekiyor. (*San Fransisco News için The Harvest Gypsies - Hasat Çingeneleleri*) Bu dizi yazıları biter bitmez sana yazacağım.

John

“Keşfettiği konu” uyanık kişilerle ilgiliydi.

Louis Paul'e

(Posta kartı)

(1936) Pacific Grove.

Sevgili Louis Paul,

Geleceğine çok sevindim. Yeni evimizi göreceksin. Daha yeni bitti.

Oturduğumuz yer bir çiftlik değil. Yalnızca iki dönümlük bir toprak parçası. Bir çiftlik almayı düşünmüştüm ama öyle bir yer bakım gerektirir. Oysa benim çalışmalarım var. Yapabileceğim işler için adam tutmaktan da hoşlanmıyorum. Tutulmuş adamlara karşı kendimi hep çok alçak gönüllü duyumsarım, sonunda da doğal olarak işin tümünü ben yapmış olurum.

Tanrım, bu yayıncılık nasıl bir karabasan. Enayi yerine konmayı umursadığım yok. Bununla eğleniyorum bile. Ama ben kendim olmak istiyorum. Daha iyi olduğu için değil, daha rahat olduğu ve kendim olmayı daha iyi bildiğim için.

Sen hiç Batı'ya gelmez misin? Ben Doğu'ya ancak epey uzun bir zaman sonra gelebilirim artık.

Hoşça kal. Yeniden teşekkürler.

John

George Albee'ye

(1936) (*Los Gatos*)

Sevgili George,

Bugünlerde mektup yazmaktan canım çıkıyor. Şu sıralar California tıpkı bir bomba gibi. Bunu biliyor muydun? İnan ki, yıkım gücü yüksek bir bomba. Patlayışı tümüyle görüp işitmek istiyorum.

Bir süre önce küçük bir kitabı bitirdim (*Fareler ve İnsanlar*). Her zaman olduğu gibi kimileri beğendi, kimileri beğenmedi. Hep böyle olur bu. Covici kitabı beğeniyor. Bu küçük kitabı oyunlaştırmak istiyorum. Şu sıralar bir başka kitap üstünde çok çalışıyorum. Benim olmayan bir kitap. Bir göçmen kampındaki yaşamın haftalık raporlarından oluşan toplumsal bir çalışma.

Daha sonra Nation için bir makale yazdım. News için de göçer işçilerle ilgili bir dizi hazırladım. Ancak bu sıralar işçi sorunları öyle yoğun ki News bu diziyi yayınlamaktan korktu. Burada işçilerle ilgili olup da onları pis köpekler olarak nitelendirmeyen hiçbir yazıyı büyük yayın organları kesinlikle yayınlamıyor. Salinas'ta başkaldırıları oluyor. O çok sevdiğim, büyüdüğüm kentin sokaklarında insanlar öldürülüyor. Patlama olgusu başladı mı diye merak ediyorum. Genel bir ayaklanma değil şimdilik ama o doğrultuda bir hareket, bir için için kaynama var.

Ormanları turalım derken ne anlatmak istediğini çıkaramadım. Ormanlar kimseyi kurtaramaz. Eğer kaçmak istiyorsan, şimdi yola çıkmalısın, çünkü bir daha 1937 sonuna değin bunu yapamazsın. Altı ayın, çok çok bir yılın var. Ben artık devrimden söz etmiyorum, savaş-

tan söz ediyorum. Her haber, savaşın büyük bir hızla yaklaşmakta olduğunu kanıtıyor.

Şimdilik bunları bırakalım. Bu elimdeki yeni bir daktilo değil. Eski daktiloların parçalarını birleştirerek bunu elde ettik. Eğlenceli bir iş. Bütün harfler yerli yerinde. Şerit, her şey çok iyi çalışıyor.

Küçük bir çalışma odam var. Ancak bir yatak, bir çalışma masası, tüfek koymak için bir raf ve küçük bir kitap rafı alacak büyüklükte. Çalıştığım odada uyumayı seviyorum. Dışarıdan çekiç sesleri geliyor. Bir konuk odası yaptırıyoruz. Çok gereksinimimiz vardı bir konuk odasına. Büyük cam kapıları ve pencereleri olacak. Öyle ki kapıları açtığımızda bir sundurma elde etmiş olacağız. Carnegie'den Dr. McDoughal geçenlerde buradaydı. Çevrede altı türlü meşe ağacı olduğunu söyledi. Anlayacağın bir ormanda yaşıyoruz.

Şimdi artık çalışmaya başlamalıyım.

Johr

*Steinbeck'in yazdıklarını bir tür başkaldırı olarak niteleyen çevreler vardı. O sıralarda New York'ta olan Albee onu uyar-
ma gereğini duymuştu.*

Bay ve Bayan George Albee'ye

Los Gatos

Pazar 11 Ocak (1937)

Sevgili George ve Anne,

Tehlikede olduğumu belirten mektubunuz bu sabah geldi. Şimdi durum değişik. Makale yazmıyorum artık. Unuturlar. O nedenle, bir daha, açıktan bir eylemim olmadığı sürece tehlikede sayılmam. Güvenlikte olduğuma şunun için inanıyorum: Öldürülecek denli önemli

bir kişi değilim ben. Dövmek içinse yeterince ünlüyüm. Evimiz de karışıklık ve ayaklanmalara karşı sigorta edilmiştir.

Ayağımızı yorganımıza göre uzatmamız, harcamalarımızı biraz kısıtlamamız gerekecek. *Fareler ve İnsanlar*'ın pek para getireceğini sanmıyorum. Çok yalın ve küçük bir kitap.

Şu anda burada yağmur yağmakta. Hava iyice karardı. Odamda elektrik yanıyor. Yağmur çatıyı dövmekte. Çok güzel.

Hoşça kalın

John

O sıralar Fareler ve İnsanlar'ın Ayın Kitabı Derneğince ayın kitabı seçildiği haberi geldi.

Elizabeth Otis'e

Los Gatos

27 Ocak 1937

Sevgili Bayan Otis.

Bu seçim elbette ki sevindirici, ama bir yandan da korkutucu. İki dolardan çok param olmasına alışık değilim ben. Bu kadar parası olmak ne demek, bilmiyorum. Bir bölümünü uzun bir yolculuk için ayıracağız. Eve kapanıp kaldık. Romatizma ağrılarımız başlamadan biraz gezmek istiyoruz. O nedenle epey geniş kapsamlı bir gezi düşünüyüz. Pek çok kez geziler tasarlayıp gerçekleştiremedik, o nedenle bu kez kendimizi bu düşe pek çok kaptırmamaya çalışıyoruz.

Yeni kitabı bir türlü gerçekleştiremiyorum. Ne kadar zamanda yazıp bitireceğimi Tanrı bilir. Konu öylesine geniş ki beni ölesiye korkutuyor. Aceleye getirmek istemiyorum. Büyük bir dikkatle çalışmalıyım. *Fareler ve İnsanlar*'ın ayın kitabı seçilmesi bunun için çok iyi oldu. Aç kalmak korkusu olmadan bana sürekli çalışma olanağı verecek. Bu da iyi veya kötü olabilir.

Bu yıl burası şimdide değin hiç olmadığı kadar soğuk. Havanın düzeni de değışmiş gibi sanki. Soğuk yetmiyormuş gibi bir de zatürre ve grip salgını var. O nedenle kente çok az iniyoruz. Tiyatroya ise hiç gitmedik. İnsanlardaki değışmeyle doğadaki değışmelerin birbirine bağılı olarak ortaya çıkışı dikkate değer. Bu bağıntıyı ve sonucunu bulabilmek isterdim. Bir yerde bir çıkış noktası olmalı. Çıkış noktası havanın değışimi kadar basit değıl. Kim bilir, belki de eski tanrılar uyanmakta. Ya da yeni yeni tanrılar türemek üzere.

Fareler kitabı için daha yayınlanmadan bir dolu saçma sapan şey yazılmıştı. Pohpohlanmaktan hoşlandığımı söyleyemem. Saldırlara karşı kendimi savunabilirim. Ama pohpohlamalara karşı kendimi savunabileceğime keşke kesinkes inanabilseydim.

Pek darmadağınık bir mektup oldu bu!

Saygılar
John

Louis Paul'e

(Posta kartı)

(1936) Pacific Grove

Sevgili Louis Paul,

Mektubuna hemen yanıt veriyoruz. Yeni kitap üstünde iki aydan beri iyi bir çalışma yapmadım. Aylak aylak dolaşıp durdum. Ancak şimdi yoluna girdi. (*Of Mice and Men - Fareler ve İnsanlar*) Yeniden iyi bir çalışmaya başlamak beni çok mutlu ediyor. Saf oksijen soluyorken birden bir dinamoya yaklaşmışsın gibi duyulan bir coşku. Saroyan'a benzemiyorum. Kısacası bu kitap çabuk ilerliyor ve çabuk bitecek. Kimi yeni teknikler kullanıyorum ama öylesine az okunan bir yazarım ki bakarsın cayarım bu tekniklerden. Okuyucunun yargısı çok önemli olduğu için değıl. Daha önceden bilinmeyen bir teknik kullanmak çok dikkat gerektiriyor. Bunun için de iş zorlaşıyor. Ayrıca ben

yöntem meraklısı değilim. Benim üstünde durduğum nokta, temaya tam uyan bir kılıf bulmak. Bu konuda bu kadarı yeter. Hep işten söz edince insanların sıkılmaması olanaksız.

Çok yağmur yağıyor. Küçük evimin damı kükrüyor gibi. Umarım batıya gelebilirsin. Şimdi çalışmaya başlayacağım.

John Steinbeck

Birçok oyun yazarı Fareler ve İnsanlar'ın oyunlaştırılabileceğini, öykünün buna çok uygun olduğunu düşünüyordu. McIntosh ve Otis bürosunda çalışmakta olan Annie Laurie Williams, kitabı Beatrice Kaufman'a gösterdi. Beatrice Kaufman, Samuel Goldwin Pictures'ün Doğu temsilcisi ve ünlü epey yaygın olan oyun yazarı ve yönetmeni George S. Kaufman'ın eşiydi. Beatrice Kaufman kitabı çok beğendi. Kocasını da okuyunca oyun duygularını paylaştı, yapımcı Sam H. Harris'in yardımını sağladı. Oyun o yıl sonbaharda sahnelenecekti. Bay Kaufman John Steinbeck'e şöyle yazıyordu: "Roman neredeyse kendiliğinden oyuna dönüşüyor. Bu işi sizden daha iyi bilen kimse yok." "Yalnız ikinci sahnede birkaç değişiklik yapmak gerekiyor. Çok güzel iki sahneniz var. Çok doğal, inandırıcı. İşçilerin bulunduğu baraka ile zencinin odası. Ancak bence kız bu sahnelerin her ikisinde de görünmeli. İkinci sahnede gerilimi yükselten Lennie ve Curly arasındaki kavga da kıza ilişkin olmalı. Bir de, bence Lennie kızını öldürmezden önce bir sahnede onunla karşılaşmalı. Kızın üstünde çok durulmalı. İtici güç o olduğuna göre daha geniş bir yer tutmalı, daha belirgin olmalı."

Kaufman daha birkaç öneride bulunduktan sonra Steinbeck'ten kendi düşüncelerini ve önerilerini yazmasını istiyor, şöyle ekliyordu.

"Kitabın olağanüstü sıcaklığını korumaya çalışın. Ve eğer içtenlikle olabilecekseniz biraz humor katın. Çok iyi olur. Biraz humor oyunun havasını hafifleteceği gibi, sonradan gelecek trajik olayın etkisini artıracaktır."

Oyuncular daha seçilmemişti. Kaufman ünlü oyuncularını oyuna alıp almamak konusunda kararsızdı.

“Çok yakında, Margaret Sullivan’la kötü bir deneyimim oldu. Victor McLaglen’in bebeği olamaz ama en az bebek dünyaya getirmek kadar bize zararı dokunacak bir şey yapabilir. Oyununuzu bir yıldızın eline bıraktığınızda şu ya da bu nedenle yıldız sözünden caydığı zaman bir çıkmazda kalırsınız. Öte yandan ünlü bir ad olmaksızın kent dışında perdelerimizi ancak dört kişi için açmak durumunda kalabiliriz.”

Steinbeck’ler Sovyetler Birliği ve İskandinavya’da birkaç ay sürececek bir geziye çıkarlar. Bu arada Pascal Covici Steinbeck’e bir armağan olmak üzere Al Midilli’yi yeniden basar. Bu gezi-den sonra John ve Carol Steinbeck New York’a dönerler. Fareler ve İnsanlar’ın sahnelenme hazırlıkları sürmektedir. Kaufman, Steinbeck’leri Bucks County’deki evine çağırır. Provalar başlamazdan önce son değişiklikleri gözden geçirirler. Fareler ve İnsanlar, 23 Kasım, 1937’de, New York’ta Music Boxs Theatre’de ilk kez oynandı. Oyun büyük başarı kazandı ve 207 kez oynandı.

Elizabeth Otis, Annie Laurie Williams, Mavis McIntosh'a

24 Kasım, 1937. Los Gatos,
Perşembe gecesi.

Sevgili Elizabeth, Annie, Mavis,

Seslerinizi duymak ne güzeldi, bilemezsiniz. Telefon açmakla büyük incelik gösterdiniz. Bizim için bile coşkulu bir gece oldu. Pat, her perdenin arasında oyun için çekilen telgrafları gönderiyordu. O akşam saat altıya kadar pek bir şey duymadım. Sonra sahne korkusuyla midem altüst olmaya başladı. Bittiği zaman çok sevindim. İzleyicilerin sahneyi taşa tutmadığına da, bana zehirli şeker göndermediklerine de... Kaufman çektiği telgrafta iyi gittiğini söylüyor ama ne ölçüde iyi gittiğine değgin bir şey diyemiyor. İyi bir ilk gece, temsillerin ya-

kında kesilmesi zorunda kalmamak anlamına gelmez, değil mi? İlk gece izleyicisi seçkin bir topluluktur. Oysa Broadway'i yaşatacak olan izleyici Ogden'den gelecektir. İlk temsilin gelirinden yeni bir yazı makinesi alabileceğim. Hiçbir zaman her yanı dökülmeyen bir yazı makinemiz olmadı. Her neyse, iyi bir açılış olduğuna çok sevindim. Oyunun gidişine ilişkin bilgiler verirseniz mutlu olurum. Telefonda konuşurken hepimiz öylesine coşkuluyduk ki sevinç çılgınlıklarının dışında bir şey duyamadığımız gibi hiçbir şey de sormadık. Lütfen yazıp anlatın.

Cronicle'dan Joe Jackson eleştirilerle ilgili bir telgraf çekti. Yazı Pazar günü çıkacakmış. Joe Jackson büyük incelik göstermiş. Eleştirilenler de yalnızca para kazanmak için yazmamışlar eleştirilerini. Oysa tam tersini yapacaklarını beklemiştim. Carol ilk temsilde bulunmayı çok istedi sanıyorum ama onu gitmeye razı edemedim.

Yazmam gereken pek çok mektup var. Önce Elizabeth'ten başlamalıyım. Bu gece eve döndüğüm zaman buldum mektubunu. Öyküler için sevindim. Umarım Esquire öykününün (*Yılan*) daha önce Monterey Dergisinde ata binmek karşılığında çıktığını biliyordur. Siz bunu biliyorsunuz. Lütfen onlara açıkça anlatın. Bir anlaşmazlık çıkmasını istemiyorum. "Katil" in yeni basımı çok iyi olmuş. Böylesine çok para... Şimdi yeni bir yazı makinesi alabilirim. Size yeni köpeğin resimlerini göndereceğim. Burası eskiye göre sakin. Onca coşkulu ve korkulu günden sonra... Size genç bir yazar tanıtmak istiyorum. Louis Paul. Yetenekli bir genç. Onu severim. Oldukça da tanınmış. O nedenle öykülerini satmakta güçlük çekmeyebilirsiniz. Çok severim onu. Yaptığınız her şey için size milyonlarca kez teşekkür ederim. Hiçbir zaman unutmayacağım yaptıklarınızı. Sizin için istediğiniz her şeyi yapmaya hazırım.

John.

McIntosh ve Otis'te Çalışanlara

(Kasım, 1937) Los Gatos,

Sevgili Arkadaşlar,

Güzel mektuplarınıza yanıt vermek günlük bir alışkanlık oldu. Oyunun bir hafta süreyle kesintisiz oynadığını duyan arkadaşım ona "Abie'nin İrlanda Fareleri" adını taktı. Buna bayıldım.

Eğer Hollywood'dan bir öykü isterlerse unutmayın *Kupa* öyküsü var. Yazdıklarım içinde bir film olabilecek bir tek o var. *Çayırılar*'ı ayırıp parça parça satmak düşüncesini tuttum. Biraz ceza verir gibi oluyoruz gerçi. Bütününü daha ucuza almamışlarken şimdi bölüm bölüm alacaklar. Bu da beni kıvandırıyor.

Yeni bir yazı makinesi aldığımın ayırımına varmışsınızdır. Şimdiye değin hiç iyi bir makinemiz olmamıştı. Elimize geçenler hep 1912 den kalmaydı. Bu oyunun en az bir hafta oynayacağını görünce yeni bir makine almaya karar verdik. Eh, oldukça yeni demek istiyorum. ! , n , ' bile var. Ünlem, Tilda ve ağırbaşlı bir aksan. Ya da oldukça keskin zekâli. Aksanı nerede kullanacağımı bilemediğim için, kimse de nerede kullanacağını bilmediği için o tuşları almadık. Güzel, değil mi? 1912 modeli makinelerle çalışırken bilimin neler yaptığı gözüm-den kaçmış. Olağanüstü bir şey. Ben ilk harfe basıyorum, arkası kendiliğinden geliyor. Yazım yanlışlarıma da yararı olacak bu makinenin, öyle görünüyor. Bu mektubun her zaman yazdıklarımın daha uzun olduğunu görüyorsunuz. Çünkü bir elimle klavyeye basabiliyorum. Eskisi gibi ayağa kalkıp her iki elimi kullanmam gerekiyor.

Bütün o güzel eleştirileri kuşkuyla karşılıyorum. Nathan'ı bile. (*George Nathan - tiyatro eleştirmeni.*) Ondan daha iyi bir eleştiri beklerdim. Kendine özgü düşünceleri olur sanıyordum. O bile karşı çıkmıyor.

Düşündüklerim işte bunlar. Bana sık sık yazdığımız için teşekkür ederim.

Hepinize sevgiler
John

Elizabeth Otis ve Annie Laurie Williams'a

Aralık, 1937. (*Los Gatos*)

Sevgili Elizabeth ve Annie Laurie.

Hollywood köpekleri salıverilmiş sanki. Bir hafta önce oradaki acentelerden biri telefon etmiş. Telefona yanıt verebilmek için kente gitmek zorunda kaldım. Arayan Bay Marcus adında biriymiş. Myron Selznick'le çalışıyormuş. Buraya gelip Hollywood'la ilgili işlerimi görüşmek istiyormuş. Hollywood'la hiçbir işim olmadığını, görüşmek istiyorsa, iş yaptığım acente olarak sizinle görüşebileceğini söyledim. Bununla biter sanıyordum. Nerde, dün gece bir telefon daha geldi. Yine kente gitmek zorunda kaldım. Bu kez de Zeppo Marx'mış. Çok ilginç bir önerisi varmış. Önerinin ne olduğunu sormadım. Baştan 'hayır' dedim. Öğrenince önerinin hoşuma gideceğini söyledi. Yine hayır dedim. Bu kez bana yazacağını söyledi. Hollywood eskisi gibi değilmiş. G. Kaufman gibi dostlarım tutumlarını değiştirmişler. Ben niye değiştirmeyecek miyim? Çok gülünçtü bu, çünkü George bana bir saat boyunca Hollywood'dan nasıl nefret ettiğini anlatmıştı. Her neyse, bu Zeppo Marx yazacağını söyledi. Ben de sizinle görüşmesi gerektiği üstünde direndim. Mektubu gelir gelmez size göndereceğim. Siz de hemen önerilerini geri çevirirsiniz. Karşılığı ne olursa olsun... Hollywood'a gitmek istemiyorum. Boşuna bir direngenlik değildir bu.

Telefonumuz bu hafta içinde bağlanacak. Hayır demek için beş millik yol katederek kente gitmek zorunda kalmayacağım.

"Hayır" sözcüğünün anlamını böylesine umursamayan biriyle karşılaşmamıştım hiç. Ama bunlar böyleymiş demek ki. Bu sözcüğün onlar için hiçbir anlamı yok. IDB (*In Dobious Battle - Bitmeyen Kavga*) dışında bırakın kendileri için yazılmamış öyküleri satın alsınlar. Ama ben onlar için çalışmayacağım.

Çılgınca bir mektup oldu bu. Dün akşam kente gitmek zorunda kaldığımda yağmur yağıyordu. Marx da telefonu yazdırdıktan sonra yemek için çıkmış. Bir de onun yemekten dönüşünü bekledim. O nedenle daha da kızgınım. Çılgınlar gibi...

John

Annie Laurie Williams'a

(Telgraf.)

San Jose *(Los Gatos)*

LÜTFEN KIRKLAND'IN TORTILLA'YI GÖRÜŞMEK İÇİN BATIYA GELMESİNİ SÖYLEYİN İKİ HAFTA SÜREYLE YENİDEN YAZMASINA YARDIM EDECEĞİM ARAMIZDA KALSIN HER OKUYUŞTA OYUN DAHA KÖTÜ GELİYOR KONUŞMALAR İYİ DEĞİL OYUN YER YER BAYAĞI OLMUŞ TEMPO DEĞİŞTİRİYOR YER YER ÇOK RUHSUZ DİRENİN VE LÜTFEN YANITINI TELLEYİN.

JOHN

Annie Laurie Williams'a

(9 Aralık, 1937) Los Gatos

Sevgili Annie Laurie,

O telgrafı göndermemeliydim. Olay şu: Oyunu yüksek sesle okuduk. Kulağımıza çok kötü geldi. Birden umudumu yitirdim ve ancak Jack Kirkland buraya gelirse oyunu bir şeye benzetebiliriz diye düşündüm. Oyun belirli bir çizgide gitmiyor. Çok gereksiz konuşmalar var. Buraya gelirse onunla birlikte çalışırım.

Yanlış anladığı bir dolu küçük küçük şey var. Kitabımın olduğu gibi kalmasını istiyor değilim. Benim istediğim, kişilerin onları tanıdığım gibi kalması. Sana bir örnek vereyim: Jack'in iteklemesiyle şarap isterler. Şarapları olmadığı için kırgındırlar. Oysa temelde istedikleri şarabın yaptığı etkidir. Hiç birisi şarap düşkünü değildir. Şaraptan

çok, şaraptan sonra elde ettikleri aşkı ve yaptıkları dövüşleri sever onlar.

Oyunun birçok sahnesi abartılı. Umarım onu incitmediniz. İncitmediğinizi biliyorum. Son sahnede hiç bilmediğiniz bir yere gelmişsiniz gibi duyumsarsınız kendinizi. Danny'in tam bir serseri olduğu söyleniyor ama adam bunu sahnede hiç kanıtlamıyor ki! O zaman izleyici silahların neden atıldığını merak eder durur. Danny'nin yeniden yazılması gerekir. Danny ile ötekilerin ayırımı iyice belirtilmeli. Bunların yanı sıra oyunun kurgusu çok iyi. Sahneler demek istiyorum. Gözden geçirilmesi gereken şeyler yalnızca kimi konuşmalardaki ayrıntılar ve oyunun akışındaki hız. Üç kez okudum. Kimi bölümler çok akıcı, güldürücü, kimileri de çok yorucu.

Yine de papaz sahnesi dışında oyuna bu biçimiyle karşı çıkmaya çağıyorum. Ancak bu ağızla konuşan bir Meksikalı'nın, kendisinin yazdığı konuşmalara hiçbir zaman dilinin dönemeyeceğini bilmesi gerekir.

Bunlar küçük şeyler belki ama dikkate alınmazlarsa oyunun inandırıcılığı yok olur. Doğuda kimsenin bu tür konuşmayı bilmediğini ileri sürebilirsiniz. Filmlerde duyduğunuz kimi ağızları anımsayın, bu noktanın gerçekten önem taşıdığını göreceksiniz. Gerçeğe uymayan bir konuşma biçimi, inandırıcı olmadığı gibi izleyicilerin homurdanmasına neden olur. Telgraf konusunda çok evacen ve düşüncesizce davranmadığımı umarım. Ama inanın, oyunu okuyunca kış üstü düşmüş gibi oldum. Şimdi o denli olumsuz düşünmüyorum ama biraz daha çalışmayla daha iyi olacağına inanıyorum.

Lütfen Kirkland'ın kendisini yönetiyormuşum duygusuna kapılmasına izin vermeyin.

John

Bu oyun ancak dört kez oynadı. Oyuna son verildiği zaman Steinbeck çok sevindi. (ÇN.)

Esquire, Steinbeck'in önceleri geri çevirdiği öykülerini satın alır. Dahası, derginin yayıncısı Arnold Gingrich Steinbeck'e bir saat armağan eder.

Arnold Gingrich'e

5 Ocak, 1938. Los Gatos.

Sayın Bay Gingrich,

O güzel, küçük kol saati için teşekkür ederim. Ancak büyük bir merakla biraz da korkuya kapıldığımı söylemeden geçemeyeceğim. Şuna kesinlikle inanıyorum ki benim içimde, dünyada görülmemiş derecede kusursuz, bir saat ağırlığının yer ettiğini bilmiyordunuz. Bundan daha önce hiç söz etmedim. Sözümlü edemeyeceğim denli acıydı çünkü.

Saatler, en baştan beri bende yalnız özlem değil, bir yandan da üzüncü, memleket özlemi, biraz da umutsuzluk gibi duygular uyandırmışlardı. Ama umut öylesine yaşamsal ki! Lise son sınıftayken, Elgin ve Waltham saatsiz bir insanın başarılı olmasının güçlüğünden söz edince benim için bir umut ışığı belirdi. Böylece okulu bitirdim ve mühürlü bir yüzük aldım.

Bir buçuk yıl boyunca Latince okudum. Zamanlama duygusundan öylesine yoksundum ki, okula hep geç kalırdım. Zamanında derse yettiğim çok seyrekti. Çoğu kez de ders bitiminden önce okuldan ayrılmışım. Ancak son altı ayda içimde bir kurt kıpırdandığını anımsıyorum. Ve bir atılımla ikinci yılın Latincesini altı haftada başardım. Böyle bir özveride bulunarak kimi tanrılara rüşvet vermek istemişim sanıyorum. Böylece okulu bitirdim. Waterman marka bir dolmakalem -kurşunkalem takımı aldım.

Yüksek eğitim için bende hiçbir istek olmadığını anlamışsınızdır. Annemle babam beni iteklediler yüksek eğitime. Yapmak istemediğim için beni aşağıladılar, gururuma seslendiler. Direnemedim. Son kerte isteksiz olarak üniversiteye gittim. Öylesine uyumsuz bir kişiydim ki beni gazetecilik kolundan attılar. Hem de üyelik için ödenen paraya çok gereksinimleri olduğu bir zamanda. Üç yıl süreyle sürüdüüm. Gözüpeklikle değil, aptalca. Bir daha acı çekmem sanıyordum. Sonra zaman gelip çattı - ben başaramadım. Üniversiteyi bitirmeden

ayrıldım.

Ondan sonraki yıllar da mutlu yıllar değildi ama çalışıyordum. Bende zaman kavramı hiç gelişmemiş, tümüyle körelmişti. Gitgide daha da köreldi. Ne saat, ne de gün biliyordum. İki ya da üç kez yılı bile şaşırdım. Kendimi düzene sokmaya çalışıyorum. Bunun için çok yaşıyım? Kemiklerim artık kolay kırılıyor. Kimi geceler kalkmak zorunda kalıyorum. Üretkenliğimin sonsuz olmadığını düşünüyorum. Yılların geçtiğini artık duyumsayabiliyorum. Ve şimdi bir kol saatim var. Benim için böyle şeyler hep geç mi gerçekleşir diye merak ediyorum. Geriye dönebilir miyim acaba? Acaba saatin kaç olduğunu söyleyebilir miyim?

İyi dileklerle
John Steinbeck

Tiyatro tarihinde, büyük bir olasılıkla, iyi bir oyunun bir çok temsilinden sonra başarılı bir oyuncunun rolünü yanlış yorumlamaya başlaması görülmüş şey değildir Annie Laurie Williams, Steinbeck'e yazarak, Fareler ve İnsanlar'da oynayan Clair Luce'un böyle yanlış bir yoruma başladığını duyurdu ve yazarın Clair Luce'a Curley'nin kartısına ilişkin bilgi vermesini istedi.

Clair Luce'a

(1938) Los Gatos

Sayın Bayan Luce,

Annie Laurie, Curley'nin karısı rolünü oynarken kimi kuşkularınız olduğunu yazdı. Oysa dergilere bakılırsa siz bu rolü çok iyi oynuyordunuz. Siz ve arkadaşlarınıza oyunu çok iyi duyup oynadığınız için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Sizler duygularınızla oyunu daha iyi-leştirdiniz.

Bu kıza gelince - onun için ne düşündüğünüzü elbette ki bilmiyorum. Bu kız için bildiklerimi anlatırsam kaygılarınızdan kurtulursunuz belki.

Bir kavga ve kuşku ortamında büyüdü. Kimseye güvenmemesi gerektiğini çok erken öğrendi. Ancak öğrendiklerini hiçbir zaman uygulamadı. Doğasındaki bir özellik her zaman güvendi, her kezinde de düş kırıklığına uğradı. Çok katı kurallarla yetiştirilmişti. Bir çok kez eldeğmemişliğini koruması gerektiği, ancak eldeğmemiş olarak kalırsa bir koca bulabileceği söylenmişti. Bu uyarı öyle çok yinelenmişti ki sonunda kızda bir saplantı durumuna geldi. Onu baştan çıkarmak olanaksızdı. Satabileceği bir tek şeyi vardı ve o bunu biliyordu.

Yalnızca evde korkuyla eğitiliyor değildi. Öteki çocuklar da onu korkutuyordu. En küçük bir korku ve güçsüzlük belirtisi ise anında bir işkenceyi de birlikte getiriyordu. Korkusunu bastırmak için katı olması gerektiğini öğrendi. Doğal olarak en çok korktuğu zamanlarda en kötü oluyordu. Temelde iyi yumuşak bir kızdır. Şımarık değildir. Erkekler onu hep elde etmek için çaba göstermeleri gereken bir kız olarak görmüşlerdir. Hiçbir erkekle konuşması cinsellikle ilgili olmamıştır. Cinselliği öyle göze çarpmak gibi değildir. Ama birisinin ilgisini çekmesi için cinsel olarak istenmesi gerektiğini sezgisiyle bilmektedir.

Cinsel yaşamına gelince - Curley'den başka kimseyle deneyimi olmamıştır. Belki de hiçbir zaman doyuma ulaşamamıştır. Çünkü Cur-

ley onun doyumunu dikkate almamıştır. Doyuma ulaşsa belki kuşku da duyacaktır. Sonuç olarak bu kız cinsel bakımdan aç. Kızların birbirine anlattığı yalan yanlış şeyler dışında cinsellik konusunda bir bilgisi yok. Eğer bir kimse, erkek veya kadın, ona biraz yüz verse, ona insan gibi davransa, o kimseye kul köle olacaktır. İnsanlarla bağ kurmak isteği sonsuzdur, ama geçmişi, kimseyle cinsellik dışında bir ilişki kurmasına engeldir. Onu iyi tanırırsanız, olaylar karşısındaki yüzlerce savunmasını yıkabilirsiniz, doğru ve hoş bir insan bulursunuz. Onu seversiniz de. Ama böyle bir şey hiçbir zaman olamaz, kurduğu savunma kalelerini yıkmak pek kolay değil.

Umarım size ders verdiğimi düşünmezsiniz. Bu kızı tanıyorum. Amacım yalnızca onun için bildiklerimi size anlatmaktı. Herkesten korkuyor. Böyle kızları bilirsiniz değil mi? Onlara sıcak bir gecede Central Park'ta raslayabilirsiniz. Korunmak amacıyla küme küme dolaşırlar. Akıllı, katı ve eğlenceye düşkünmüş gibi görünürler.

Bütün bunları bildiğinizi ve rolünüzü bilerek oynadığınızı umuyorum. Eğer işinize karışıyor gibi görünüyorsanız lütfen beni bağışlayın. Böyle bir niyetim yok. Annie Laurie bu kızı merak ettiğinizi yazdı, o nedenle bunları anlattım. Çok zor bir rol olduğunu biliyorum. Bu rolü siz üstlendiğiniz için de büyük sevinç duymaktayım.

Saygılarımla
John Steinbeck

Annie Laurie Fareler ve İnsanlar'ın Broadway'de kapalı gişe oynadığını yazıyordu. Sonbaharda bir turne tasarlamaktaydı. İngilizler telif hakkını satın almışlar, onları İskandinavya izlemişti. Warner Brothers oyunla ilgileniyordu. Oyuncularından biri, James Cagney, George'u oynamayı çok istiyordu. Ancak başarımın bir başka yüzü daha vardı. Steinbeck Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu.

"Sizinkiler dışında aldığım mektuplar artık korkunç bir düşe benzedi. Küme küme insanlar para istiyorlar, imza istiyorlar. Konuşma yapmak için çağrılıyor. Sonra şu imza olayı. İmza isteğinin böyle yaygın bir hastalık olduğunu biliyordum. Her

neyse, ben dostlarımın dışında kimseye kitap imzalamıyorum. Gün geçtikçe istekler çoğalıyor, kötüye gidiyor.”

Ama yine de bunlar başarının en acı meyveleri değildi.

Steinbeck'in çocukluğundan beri tanıdığı bir kadın ondan gebe kaldığını söylüyordu. Steinbeck buna çok üzüldü. Tam bu sırada eski arkadaşı George Albee'yle de arası bozuldu. Arkadaşının kardeşi Richard Albee şöyle yazmıştı: “Tek neden sanatçı kıskançlığıdır, inanın. Kıskançlık gösteren elbeite ki John değil, George'tur.”

George Albee'ye

(1938) Los Gatos.

Sevgili George,

Kuşkuların iyi temellere dayanıyor. Benim için çok zor günler oldu. Hiç de iyi bir yanı yok. Senin dışında bütün arkadaşlarım çevremde toplandılar. Oysa sen, ne zaman iyi bir şey yapsam bir olay çıkarılmış, tatsız bir durum yaratmışsındır.

İyi bir arkadaşım beni hep arkadan vurmaya çalıştığını söyledi ve gerçeği öğrenmek isteyip istemediğimi sordu. Doğrusunu istersen, öğrenmek istemiyordum. Eğer birkaç kişiden bunu duymuş olsaydım değerlendirmek daha kolay olurdu. Ama kaynak bir tek kişi. Bu tür davranışlarına kimi mutsuzluklarının neden olduğunu biliyorum. Her şeye karşın ilişkilerimi dostça sürdürmeye çalıştım. Ne var ki gitgide sana olan güvenimi yitirdim. Bunun ayırımına vardıktan sonra seninle ilişkiyi sürdüremeyeceğimi de anladım. Öyle görünüyor ki, senin önünde olan, sana söylediğim her şeyi çarpıtarak bir başkasına aktaracaksın. Sonra senin çarpıtarak anlattıkların yine bana aktarılacak. Bütün bunlar bana acı veriyor. Umursamamayı, unutmayı denedim, onu da yapamadım.

Seninle dost olmak isterdim George, ama her an tetikte olmak da istemem. Mutsuzluğunun bir başka çıkış noktası bulmasını Tanrı'dan

dilerim. Ancak her yakın ilişkiden sonra senin kasıtlı davranışların bende yaralar açmakta. Bugünler yaşamımdaki en zor günlerdi. Yardıma, güvene gereksinim duyuyordum. Kuşkulara yer vermeden bana güvenilmesini istedim. Çünkü bütün yazarları yere yıkan düzene karşı çıkmaya çalıştım. Oysa senin elinden yaralar aldım. Neden bu? Sanırım bu nedeni sen de çok iyi biliyorsun.

John

Şimdi kavga etmek istiyorsan açık ol ve kavgaya başla. Gizli iğnelemeleri bir yana bırak.

Elizabeth Otis'e

Şubat, 1938. Los Gatos,

İçerlerdeki koyaklara doğru gitmek istiyorum. Oralarda beşbin aile açlıktan ölmek üzere. Hükümet bu insanlara yiyecek ve ilaç yardımı yapmaya çalışıyor. Ama bu yardımları, çıkarıcı faşist gruplarla çıkarıcı bankalar ve yardımı sabote etmeye çalışan, dengeli bir bütçe için kıyama koparan büyük üreticiler aracılığıyla yapıyor. Bir çadırda yirmi kişi çiçek nedeniyle karantinaya alınmış. Bu çadırda iki kadının önümüzdeki hafta bebek dünyaya getirmesi bekleniyor. Bu olayla en baştan beri ilgiliyim. O nedenle gidip olup bitenleri yakından görmek istiyorum. Elimden başka bir şey gelmese bile bu katillerin tepelenmelerine yardımcı olurum. Bunların nelerden korktuğunu biliyor musun? Bu insanların sağlık koşullarına uygun kamplarda yaşaması sağlanırsa örgütleneceklerini sanıyorlar. Büyük toprak sahipleriyle göbekli çiftçilerin en korktukları şey işte bu.

Eyalet ve ilçe yönetimleri bu insanlara bir şey vermez. Dışarıdan geldikleri, yerli olmadıkları için. Ama eyaletin hiçbir yerinde bu insanlar olmasa tahıl hasat edilemez. Bu konu beni çıldırtıyor. Dışarıda bu konuyla ilgili tek sözcük etmiyorum. Çünkü işimi bitirdiğim zaman büyük çiftçiler kafamın derisini yüzmek isteyeceklerdir.

Bugünlük bu kadar. Böyle trajediler için incecik ve anlamsız kitaplar yazılmış olması nasıl da gülünç!

John

Elizabeth Otis'e

14 Şubat, 1938. Los Gatos,

Sevgili Elizabeth,

Mektubun ve çek bu sabah geldi. Verdiğin bilgilere teşekkürler. Babalık durumu olayının kapanmak üzere oluşu beni çok sevindiriyor. George'la ilişkimin kopmasıysa beni çok üzüyor ama açık olmak her zaman daha sağlıklı.

Güneye gidip gitmeyeceğimi bilmiyorum. Vesalia'ya kesinlikle gitmem gerek. Susturulmuş dört bin aile çadırlarında açlıktan ölmeye bırakılmış durumda. Hükümetin yerleştirmeye görevlendirdiği kurul haber niteliğinde yazılar yazmamı istedi. Gazeteler böyle yazıları kesinlikle yayınlamaz, ama olsun, bir yanda dursunlar, bir gün yararlanırım. Yerel gazeteler ilaç ve yiyecek yardımı yaptığı için hükümete çatıyorlar. Yiyecek ve ilacın gelmesi için yerel gazetelere karşı savaşıyorum. Kin ve nefret dolu yayın yerel bankalara da oyun oynuyor. Koyaktan döndüğüm zaman sana daha geniş bilgi veririm. İspanyol çocuklarla ilgili bir konuşma yapacağım. Bu yöredeki koyaklarda çocukların açlıktan ölmesi çok şaşırtıcı. Bu konuyu kesinlikle ele almamalıyım. Makaleleri satabilirim gelirini tümüyle bu çocukların ilaç ve öteki gereksinimlerinin karşılanmasına harcayacağım. Balık yağı çocuklara yarar sağlar. Elbette kişisel yardımlar yararlı değil. Bir tek koyakta on bin kişi böyle bir sorunla yaşamakta. Elimden geleni yapacağım.

Neredeyse bütün eyaleti sel bastı biliyor musun? 19 gündür durmadan yağmur yağmakta.

Bu kadar. Olanları sana yazacağım.

Hoşça kal
John

Elizabeth Otis'e

7 Mart 1938. Los Gatos.

Sevgili Elizabeth,

Sevgili Elizabeth,

Bunu iki kez yazmamalıyım, ama içten ve bilinçsizce oldu. Bu günlerdeki koşullarımı anlamak için bilindişini anlamak yeterli. Tarihlerde bir hafta daha geçirdim. Yeni döndüm eve. Su baskınları açlık-
la hastalıkların artmasına neden oldu. Bu kez oraya Life adına gittim. Fortune da bir makale istedi ama yazmayacağım. Okuyucusunu be-
ğenmiyorum. Life kendi fotoğraflarından birini benimle birlikte gün-
derdi. Oradaki insanların bir çok resmini çektik. Yazıdaki en kk
bir değişikliği kabul etmeyeceğimi bildirdim. Ancak ben provaları
gördükten sonra basacaklarına söz verdiler. Harcamalarımı dediler,
kazancı da bu insanlar yararına kullanacaklar.

zgnm ama bu insanların sırtından para kazanamam. Bir dergi
için yazmamı istediğin yazıyı da kapsar bu. ylesine büyük acılar
içindeler ki, çektikleri acıları paraya çevirmem olanaksız. Bu davranı-
şımı Don Kişot'a bulmayacağını umarım. Oraya gidip, derinliği bir
ayağa varan suyu, yataklara tırmanmış, ısınmak için ateşi ve bir lokma
yiyeceği olmayan çocukları görsen beni anlarsın. İlçe yönetimi, "So-
run bizim başa ıkmayacağımız boyutlarda" diyerek bütün hastabaki-
cıları geri çekti. Böylece bu insanlar için hiç ama hiçbir şey yapılmı-
yor bugün. Hapishanede bir delikanlı gördük. Annesi açlıktan ölmek
zere olduğu için bir ambarın asma kilidini kırarak iki eski radyatör
almış. Ya kefaletle bıraktıraız ya da bölge avukatı onu kurtarma-
ya çalışacak.

Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi? Dünyadaki en acı şeyler
bunlar. Eğer Life yazıyı basarsa pek çok resim de birlikte yayınlanı-
cak. Hem de çok iyi resimler. Sana bu insanlara ve onların yüzlerine
ilişkin fikir verebilir bu resimler. Oraya her gidişimde kendimi engel-

lemek gereğini duyuyorum çünkü burası için tek insanın elinden hiçbir şey gelmez. Ama açlıkla savaşıyor öbek öbek çocuk görünce, elinde de biraz para varsa kendini tutamıyorsun. Ne olursa olsun, gerçekçi olamıyorum böyle bir durumla karşılaşınca. O nedenle, o parlak sayfalı, cicili bicili dergilere yazmamı isteme benden. Böyle bir iş arama benim için. Bütün bunların sorumlusu olan o açgözlü piçleri rezil etmeyi çok istiyorum ama bunun en iyi yolu gazetelere yazmaktır.

Az sonra tarım sekreterini görmeye gideceğim. Hükümet yardımının ne ölçüde politik, ne ölçüde insancıl olduğunu öğrenmek istiyorum. Ona göre bir tutum belirleyeceğim.

Burada olmadığım bir hafta süresince kimi işler yapılmadan kaldı. Hangi ucundan tutacağımı bilmiyorum. Ayrıca üç gün üç gece çamur içinde yüzdüğümüz için üşüttüm ama hastalıkla uğraşacak zamanım yok.

Böyle delice bir mektup yazdığım için beni bağışla ama ben de deliyim ve öfke doluyum.

Her şey için teşekkürler.

Hoşça kal
John

Elizabeth Otis'e

Los Gatos 2 Mayıs 1938

Sevgili Elizabeth,

Bu sabah yaşamımın en şık mektubunu aldım. Lemuel Gadberry diye biri yazmış. İster inan, ister inanma, M. M'i (*Fareler ve İnsanlar*) almış. Kitabı okuduğu zaman aşağısandığını ve iki dolar dolandırıldığını düşünmüş. Az önce kendisine uzun bir mektup yazarak yüksek ruhundan ötürü kutladım ve *Fareler ve İnsanlar*'ı ya da *When Knigh-*

thodd was in Flower -Şövalyelik Çiçek Açtığı Zaman- adlı kitabı gönderirse iki dolarını yüzde altı faizle ödeyeceğimi belirttim.

İyi bir çalışma düzeyindeyim. Şu taslağı bir daha yazıp düzeltme işi bitince belki kısa öyküler yazarım. Uzun süredir kısa öykü yazmadım. Denemeler de yazmayı düşünüyorum ama basılmalarını istemeyebilirim. Belki de yayınlatırım, belli olmaz. Bu günlerde kendimi edebiyatla çok içiçe duyuyorum. Aklıma geldikleri anları yazmak arasındaki süre içinde bir tavuk içindeki yumurtalara ya da bir yılanın keskin dişlerine biçim vermekteymişim gibi bir duyguya kapılıyorum. Anlatmak için doğru sözcükler bulamasam bile bu duygudan hoşlanıyorum. Yazmak, her şeye karşın güzel.

Hoşça kal
John

Bu sırada Fareler ve İnsanlar'ın Critics Circle Ödülünü kazandığı bildirilir. Steinbeck bir telgrafla yanıt verir bu habere.

Critics Circle'a (Telgraf)

23 NİSAN 1938 LOS GATOS

CRITICS CIRCLE - ANNIE LAURIE WILLIAMS ELİYLE

BAYLAR ELEŞTİRMEMLERİ HEP YAZARIN DOĞAL DÜŞMANI OLARAK GÖRMÜŞÜMDÜR ŞİMDİYE KENDİMİ MİLLENIADA(*) GİBİ DUYUMSUYORUM YALNIZ ASLANLA BİRLİKTE YATIYORMUŞÇASINA BİR ÜRKEKLİK İÇİNDEYİM DOĞA DENGESİNDEKİ BİR BOZUKLUK OYUN YAZARLARININ BAŞINI DERDE SOKABİLİR BENİ ONURLANDIRDINIZ

(*) *Milleniç - Vahiy kitabında adı geçen ve kıyametten önceki barış ve gonenin gerçekleşeceği bin yıllık süre. (ÇN.)*

AMA BUNDAN ALDIĞIM TAT BİR KUŞKUYLA BURUK BU
ÖDÜLÜ BENDEN ÇOK GEORGE KAUFMAN'LA OYUNCU GU-
RUBUNUN HAKETTİĞİNE İNANIYORUM YİNE DE SİZE TE-
ŞEKKÜR ETMEK SORUMLULUĞUNU BEN YÜKLENİYORUM

JOHN STEINBECK

Elizabeth Otis'e

Mayıs, 1938. Los Gatos

Sevgili Elizabeth,

Hiçbir işi karıştırmamaya çalışıyorum, yine de ne yapsam yanlış oluyor gibi. Her an bir çam deviriyor gibiyim. Eleştirimlere çektiğim telgrafta ne vardı? Annie Laurie yazdıklarımın utanmış gibi. Bence telgrafta bir şey yoktu. Carol da benim gibi düşünüyor. Belki gönderilirken sözcükler karıştı. Aşağılık bir insan değilim, ama bunca seçkin insanın da aşağılık bir insanla böylesine kafa yormalarına aklım ermiyor doğrusu. Ola ki benim hiç toplumsal yanım yok. Böylesine bir gürültü koptuğuna göre... Ben burada her yıl bir madalya veren Commonwealth Club'a kitap göndermiyorum. Pat gönderiyor. Bu yıl her nasılsa göndermeyi unuttu. Sanıyorum kendimi yerel yazarlarla yarışamayacak denli üstün gördüğüm kanısı epey yaygın. Hep böyle küçük şeyler... Sonra oyunu görmek için New York'a gitmeyişim. Her yerde bu konuşuluyor. Dördüncü sınıf sinema eleştirimlerini bile bunu yazıyorlar şimdi. Oyunu görmek isterdim elbette ama İsa'nın ikinci kez gelişini izlemek için bile altı bin millik yol alamazdım. Niye böylesine önem veriliyor bana?

George Kaufman darılmıştı. Steinbeck'le aralarındaki soğukluk yıllarca sürdü.

George Jean Nathan'dan (*Critics Circle'in Başkanı*) mektup aldım. Plaket gelene değin yanıt vermeyeceğim. Plaketle ne yapılır Tanrı aşkına? Eritilip birisine ayakkabı alınır belki.

Sana göçmenlerle ilgili makalelerimden birini gönderiyorum. Kazancı yine göçmenler için kullanılacak.

Çekler için teşekkürler. Ne çok para. Paraya her zaman gereksinim var.

Hoşça kal

John

Uyanık kişilerle ilgili romanını yok etti. Göçmen kamplarında topladığı bilgilerle yeni bir romana başladı. Aylarca ad bulamadı bu romana. Sonunda Grapes of Wrath (Gazap Üzümleri) adını verdi.

Elizabeth Otis'e

1 Haziran 1938 Los Gatos

Çok mutlu günler bunlar. Yeni kitap çok iyi gidiyor. Çok hızlı yazıyorum. Yavaşlatmak için kendimi zorlamam gerekiyor. Ağır, yavaş ilerleyen bir kitap olmalı bu. Çok hızlı yazarsam kitabın temposunun da hızlanacağından korkuyorum. Günde altı sayfadan çok yazmamaya dikkat ediyorum. Kitap bittiği zaman aşağı yukarı yarısı çıkarılacak. Yeniden çalışmaya başlamak ve işine inanmak güzel bir şey. Sonbahar boyunca çalışabilmeyi dilerim. Çalışmayı seviyorum. Ancak çalıştığım zaman kendimi iyi hissediyorum. O kötü kitabın, çalışmakta olduğum kitap için böylesine iyi olanaklar sağladığına inanamıyorum. Sonucun böyle olmasından çok mutluyum.

Norveç İngilizlerden daha çok telif hakkı ödüyor. Belki orada gelir vergisi daha az.

John

Annie Laurie Williams'a

(Temmuz, 1938) (Los Gatos)

Sevgili Annie Laurie,

Güzel mektubunu bu sabah aldım. Oyunun eksiksiz, en azından çok az eksikli sergileneceğine çok sevindim. (*Fareler ve İnsanlar'ın turne temsilcileri*) Galiba George K. bana kızgın. İlgisiz davrandığımı düşünüyor. Oysa öyle değil, yalnızca bu yeni kitaba kendimi çok kapıttım. Kitap bitince yapmak istediğim pek çok şeyi yapabileceğim.

Bu yeni kitabın tümünü hiçbir film şirketi istemeyecektir. Kısaltmak isteyeceklerdir, ben de o zaman kitabı satmayacağım. Yıldırımları üstüne çekebilecek bir kitap. Hepimizin başına işler açabilir ama ne yapalım! Gerçek neyse odur. Duyarlı kişilere kitabı rahat bırakmaları için çağrıda bulunan bir önsöz yazacağım. Kendime üç gün izin verdim. Bu gün yine çalışmaya başlayacağım. Şimdilik ancak girişi derinlemesine yazabildim. Carol iyi olduğunu söylüyor.

M ve M'nin (*Fareler ve İnsanlar*) İngiltere'de oynanmasını sağlayabilir misin? Böyle geniş alanlı bir gösteri için ben kuşku duymaktayım.

John

Elizabeth Otis'e

10 Eylül, 1938. Los Gatos.

Sevgili Elizabeth,

Mektubun bu sabah -pazartesi- geldi. Bu yeni sözleşmeleri anlamıyorum, ama Tanrı'ya şükür, sen oradasın ya. anlamasam da olur. Kita-

bın adına gelince - Pat telgraf çekerek beğendiğini bildirdi. Sevindim, çünkü ben de bu adı çok beğeniyorum. Carol da en çok bunu beğeniyor. Bir marşın adı bu. Kitap da bir tür marş. Kitapla birlikte düşünüldüğü zaman geniş bir anlam taşıyacağı için bu adı çok tuttum. Nedenlerimden biri de şu: Battle Hymn'i (*Savaş Şarkısı*), herkes biliyor oysa Star Spangled Banner'ı (*Yıldızlarla Süslü Bayrak*) herkes bilmiyor.

Haklısın, bizler hepimiz çılgın insanlarız. Yeni evin temelleri atıldı. Carol romanın daktilosunu ikinci kez yazıyor. Bense birinci kopye üstünde çalışıyorum. Ben birinciyi bitirene değin Carol ikinciyi de bitecek. Ve - bu aramızda kalsın - ikinci kopye öylesine temiz ve açık ki dikkatle gözden geçirip düzelttikten sonra bu kopyeyi göndereceğim yayınevime. Carol'un zamanı stenografik yapamayacak denli değerli. Okunması çok kolay olacak, daha ne isteyebilirler? Romanın kaç sayfa olacağını şimdiden söyleyemem. Ne zaman biteceğini de. Sanırım altmış gün kadar sürer. Umarım bu süre yeter. Çok yorgunum ama bir an önce bitirmek istiyorum. Şu sıralar kafamın çevresinde şarapneller patlıyormuş gibi. Yalnız kitabın iyi olduğunu sanıyor ve umuyorum. İyi olup olmadığını bile şimdiden söyleyemiyorum. Ağır, yavaş yavaş ilerleyen bir kitap ama kesinlikle donuk ya da sıkıcı değil.

Mart ayından beri çalışma masasının başındayım. Öteki kitap ve bunun için. Bitirdiğim zaman sanırım bir bahar kuzusu gibi çıldıracağım. Hiç böylesine çok ve uzun çalışmamıştım. Belki iyi ama bedensel olarak hamlaştım. Kitap bittiğinde ağır işler yapmalı örneğin bahçeyi kazmalıyım. Bedenim biraz güçlenmeli.

Elizabeth, kitabın bitişini kutlamak için buraya gelebilmeni istedim. Larry (*Lawrence Kiser, Elizabeth Otis'in kocası*) ile birlikte Şükran Günü'ne gelemez misin? Çok eğlenirdik. Kamp yaşamı gibi olur ama yine de çok iyi olur. Bu yaz çok az dinlenebildin.

Hepinize sevgiler

John

Pascal Covici'ye

Los Gatos,
Pazartesi. (Ekim, 1938)

Sevgili Pat,

Birkaç günlüğüne San Fransisco'ya gitmiştik. Bugün eve dönünce mektubunu bulduk. Günümüzü eski mutfakta geçirmek zorundayız. Evdeki karışıklıktan dolayı Carol da daktiloda yazamamıştı, bugün odalarımız biter bitmez hemen yazmaya başladı. Ne zaman bitirir, bilmiyorum. Ev dolayısıyla kimi işler ertelendi. Kitabı parça parça göndermemi öneriyorsun. Doğrusunu istersen ben bitince, tümünü göndermeyi yeğlerim. Elimizden geldiğince çabuk bitirip göndermeye çalışacağız. Eğer nisandan önce yayınlamayı düşünmüyorsan, rahat bitiririz. Gerçekten kitabı parçalamak istemiyorum.

Coşkununu elbette ki anlıyorum. Ama ben de çok yorgunum. Kitap kötü oldu galiba. Çok tutulan bir kitap olmayacak, bunu kesinkes biliyorum. Çoğu okuyucu çok kötü bulacak onu. Tek umudum var, belki gözüme şimdi göründüğünden daha iyidir.

Biraz dinlendim, gözden geçirmeye başlayacağım. Erken bitirmeye çalışacağız.

Dorothy'yle Paco'ya sevgiler. (*Pascal Covici'nin eşiyle oğlu Pascal JR.*) Sana da.

John

Böylece Steinbeck, Gazap Üzümleri'nin başarı kazanamayacağına inandı. Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu:

"Bak Elizabeth, Pat, daha ilk basımda bu kitaptan çok büyük bir sayıda basılacağımdan söz ediyor. Onu uyarmak, ona engel

olmak isterim. Çok tutulan bir kitap olmayacak bu. Çok basarlarsa zarar ederler belki. Tutunursa isteklere göre yeniden basılabilir. Pat iyi dosttur, söyledikleri de koltuklarımı kabartıyor ama bana biraz düş peşindeymiş gibi geliyor.”

Elizabeth Otis'e

(1938) (Los Gatos)

Sevgili Elizabeth,

Bugün öğleden sonra *Gazap Üzümleri*'ni sana özel uçakla gönderiyoruz. Umarım beğenirsin. Önce bize aldığını, okuyunca da nasıl bulunduğunu bildir. Zarfa ekleri koymayı unuttum (*Battle Hymn'in müziğiyle sözleri*). Tümünün birinci sayfa olarak çıkmasını isterdim. Dizelerin de müziğin de. Dünyanın en güzel şarkılarından biridir bu. Kitabı okudukça sözcüklerin bu kitapta özel anlamları olduğunu göreceksin. Notanın da basılmasını isterdim. Unutan varsa elinde notası bulunsun diye. Şarkının adının da. *Battle Hymn of the Republic (Cumhuriyetin Savaş Şarkısı)*. Bu adın, bu kitabın ışığı altında özel bir anlamı var.

Sonunda bitti. Gönderiyoruz. Şimdi senin görüşlerini bekliyoruz. Çünkü doğru ve yayıncılığın etkisinden arınmış olduklarına inanıyoruz.

Hepinize sevgiler

John

Elizabeth Otis Kasım ayında, kocasıyla birlikte California'ya Steinbeckler'i görmeye gideceklerini yazdı. Steinbeck bu haberi alınca ona, 'Sevinçten çıldırabiliriz,' diye yanıt verdi. Konuklar Aralık ayında geldiler.

1 Ocak, 1939 Los Gatos,

Sevgili Pat,

Yirmi yıldan beri ilk kez hastalanıp yatağa düştüm. İki hafta yataktan çıkamadım. Metabolizma düşüklüğü. Sanırım, o kitabı çalışırken kendimi çok zorladım. Sinir iltihabı olarak kendini gösterdi, metabolizma testi yapılıncaya ortaya çıktı. Daha yataktayım ve günlerden beri ilk kez mektup yazabiliyorum.

Elizabeth ve Larry'yi L.A.'da (*Los Angeles*) karşılayıp eve getirdik. Çok sevindik geldiklerine. Elizabeth'le ben kitabı bir kez de birlikte gözden geçirdik, kimi küçük değişiklikler yaptık. Kitabı beğenip beğenmediğini daha bana bildirmedin. Bence teknik olarak iyi. En azından öteki kitapları bitirdiğim zamanki gibi kötü olduğu duygusuna kapılmadım.

Telgrafımızı aldığını umarım. Konu şu: Faşist gruplar bu kitabı sabote etmeye çalışacaklardır. Çünkü devrimci bir roman bu. Komünist bir bakış açısı olduğunu ileri süreceklerdir. Oysa *Battle Hymn (Savaş Şarkısı)* bir Amerikan şarkısıdır. Her çocuk bu şarkıyı öğrenir, sonra da sözlerini unuttur. O nedenle ilk sayfada şarkının hem sözleri hem de notası bulunursa daha en baştan kitabın Amerikan olduğu, komünizmle ilgisi bulunmadığı belirtilmiş olur. Ayrıca da bu şarkı bildiğim en güzel şarkıdır.

Az daha unutuyordum. In *Dubious Battle*'in (*Bitmeyen Kavga*) ucuz basımları var mı? California Üniversitesi'nin İngilizce derslerinde okutuluyormuş. Bir profesör sordu, bilemedim. Blue Ribbon ucuz basımını yapacaktı sanıyorum. Yaptılar mı acaba?

Burası çok güzel. Pencereden baktığım zaman aşağılara doğru uzanan vadiyi görüyorum. Bahçeye çıkıp bir şeyler dikmek istiyorum.

Fırsat bulduğunda yaz. Mektup yazmayalı uzun zaman oldu, bu konuda paslandım.

Herkese sevgiler

John

Şubat ayında provaları alınca önceki isteğinde direndi: 'Pat, Lütfen Battle Hymn'in bütününün, BÜTÜNÜNÜN, BÜTÜNÜNÜN basılmasını istiyorum. Her dize ayrı ayrı güzel ve coşku verici. Yapabilirsiniz notayı da basmanızı istiyorum.'

Pascal Covici'ye

(13) Ocak, 1939. Los Gatos,

Sevgili Pat,

Telgrafın bu sabah geldi. Hemen yine telgrafla yanıt vermeyi düşündüm. Fakat istediklerimi anlatamayacaktım. Memurlar da sözcükleri olduklarından başka türlü yazabiliyorlardı. Elizabeth'le ben kitabı gözden geçirdik. Kimi değişiklikler yaptık. Değiştirebileceğim yerleri değiştirdim. Değiştiremeyeceğim şeyler de var. Eğer bir konuşmada bir sözcük kesinkes gerekiyorsa, okuyucunun ne düşüneceği önemli değildir. Bu kitap tatlı hanımlar okusun diye yazılmadı. Eğer bu kitabı o tür hanımlar okursa karışmamaları gereken bir konuya burun sokmuş olurlar. Şimdiye değin, insanların yargıları değişsin diye kitaplarımdan bir tek sözcük çıkarmadığım gibi yerinden bile oynatmadım. Şimdiden sonra da böyle bir şey yapmayacağım. Bu kitapta değiştirdiğim sözcükler Elizabeth'in ve Carol'un okuyucunun aklını karıştıracağına inandıkları sözcüklerdi. Ben hiçbir zaman çok tutulan bir yazar olmak istemedim. Bunu sen de biliyorsun. Sıradan olaylar ya da sıradan bir dille küçük düşürülen okuyucular benim için bir anlam taşıyor. Değişiklikleri bir daha gözden geçir. Senin yapmak istediğin değişikliklerle benim yapmış olduklarımin aynı olduğunu göreceksin. Hamburgerciadaki insanlar için kullandığım 'Bok kafalılar.' sözünü değiştirmem. Onun yerini alabilecek başka bir deyim yok. Eğer bu da okuyucunun kafasını karıştırıyorsa öyle okuyucunun canı cehenneme. Bu deyim kesin bir anlamı var ve ben kesinlikten yanayım. Halk dilinde olsa bile.

Elizabeth Otis bu konuda şunları anlatmıştır: Steinbeckler'i görmeye gidişlerinin bir nedeni de bu kitaptır. Çok belirgin olan kimi dil özellikleri konusunda Steinbeck'le uzlaşmaya çalışacaktır. Yayıncılar bunu istiyorlar. Kişilerin konuşmalarında değişiklik yapmadan öteki suçlayıcı, gücendirici sözcükleri çıkarmayı önerdi. Steinbeck Elizabeth Otis'in denemesine izin verdi. Kendisi siyatik ağrıları çekmekteydi. Bir şezlonga uzanmıştı. Elizabeth Otis de yerel dildeki kimi uygunsuz sözcükleri arıyordu metin içinde. Sonunda Steinbeck'in de karşı çıkmadığı değişiklikleri yaptı. Kitabın baskıya girebilmesi için bu değişiklikleri New York'a telle bildirmeye söz vermişti. Telefonla bu telgraftı yazdırması öylesine uzun sürmüştü ki memur onu durdurup tartışmaya başladı. Bayan Otis bu tartışmanın nasıl geçtiğini anımsamıyor. Ancak kendisi çok kararlıydı. Telgraftı göndermeyi başardı. Provalar düzeltilmişti. Steinbeck Covici'ye mektubunu şöyle sürdürüyor:

Şimdi - öteki bütün kitaplarımın bunun provası olduğu savına gelince: Bu doğru değil. Bu kitap üstünde üç yıldır çalışıyorum. Bir bakıma bir insanın yaptığı her şey bir başka şeyin provasıdır. Ama Pat, bırak da bu kitap kendi öyküsüyle ya kazansın ya da batsın. Bence konu kitabın sınavı kazanmasına yetecek genişlikte. Kitaplarım için değişmez bir kural varsa o da benim "ben" olarak onlar üstünde hakkım olmadığıdır. Yazar olarak ben buna inanıyorsam kitap yayına girdiği zaman da böyle olmalı. Yayınlarken gerçekten "bana" gereksiniminiz yok. Eğer varsa kitap başarısız demektir.

Ben iyiyim. Bir hafta içinde toparlanırım. Yatağa düştüğüm zaman çok şaşırımdım. On altı yaşımdan beri hiç hastalanmamıştım.

Bunlardan başka her şeyi öteki mektupta yazmış olduğumu sanıyorum.

Sana, Dorothy'ye ve Paco'ya sevgiler
John

9 Ocak 1939'da Pascal Covici Steinbeck'e, kendisinin, Viking Press'in müdürü Harold Guinzburg'un, yayın menajeri Marshall Best'in Gazap Üzümleri'ni okuduklarını ve "duygusal olarak" yorgunluktan bitkin düştüklerini yazıyordu. Harold Guinzburg, "bütün kitapta bir tek virgülün bile yeri değişmemeli," Marshall Best ise, "Kitap listemizdeki en önemli roman" demişlerdi. Başlangıçtaki ilanlar için 10 000 dolar ayrılacaktı. Covici mektubunu şöyle sürdürüyordu: "Böylesine büyük bir yapıtta değişiklik istemek kutsal bir şeye karşı saygısızlık etmek gibiydi."

"İyi yayıncılar olarak gözümüze çarpan kimi eksiklikler ve yanlışlar konusunda seni uyarmayı görev bildik. Sonuç üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Büyük, imgesel bir bitiş düşünüyorsun. Yaşam sürmelidir ve sürecektir. İnsanlara karşı daha büyük bir sevgi, yakınlık ve anlayışla. Rose'un memesini çıkarıp açlıktan ölmek üzere olan bir adamın ağzına verip onu emzirdiğini okuyan herkes duygulanmaktan kendini alamaz. Ancak bu büyüklükte ve böyle bir atılımı olan bir romanın sonu çok apansız gelmiş gibi bizi çarptı. Bizce son birkaç sayfanın yeniden yazılması gerekiyor. Olay biraz daha işlenmeli aç adamla karşılaşma bir kazaymış gibi apansız olmamalı, öykünün ayrılmaz bir parçası gibi olmalı."

Covici şunları da eklemişti:

"Marshall, Maupassant'ın kısa öykülerinden birinde Midsummer Idyll'de (Yaz Şarkısı) bir kadının memesini trende rasladığı aç bir adama verdiğini anımsattı. Bu sence önemli mi?"

16 Ocak, 1939. Los Gatos,

Sevgili Pat,

Mektubunu bugün aldım. Beni bağışlayın ama bitişi değiştiremem. O bitiş bir raslantı değildir. Eğlenceli bir gelişim de düşünülmemiştir. Bir başka kitabın bitişinden daha dikkat çeken bir bitiş de tasarladım. Eğer bir imge varsa bu kalıcı bir imgedir. Bir aşk imgesi değildir elbette. Elbette bir raslantı olacak ve her şey çarçabuk olup bitecek. Bir yabancı olması da çok doğal. Bir yabancıyı kitabın bir parçası durumuna getirmek kitabın anlamının çarpıtılması demek olur. Joad'lar onu tanımıyorlar, onu umursadıkları yok. Onunla hiçbir bağları yok. Vurgulanan şey budur. Kadının memesini vermesinin bir dilim ekmek vermesinden değişik hiçbir yanı yok. Eğer bu iyice anlaşılıyorsa üzgünüm. Belki anlaşılır. Bu son üstünde çok düşündüm. Böyle olmasını istiyorum. Eğer yanılıyorsam yalnız ve yalnız benim yanılgım olacak bu. Maupassant'ın öyküsüne gelince, o öyküyü okumadım, ama orada da aynı olayın bulunması neden önemli olsun? Hiçbir öykü yeni değildir. Yeni olsalardı ben onları tutmazdım. Yeryüzünde annenin göğsüyle beslemesi yazından çok daha eskidir. Değişiklikler konusunda çok titiz olmadığımı sen de biliyorsun. Ne var ki bu kitaba binlerce saat verdim. Kitaptaki her olay büyük bir dikkatle seçilmiş, olayın kitaptaki ağırlığı titizlikle düşünülmüş, her şey yerli yerine oturtulmuştur. Romanda bir denge vardır. Bir şey daha. Bu insanları hoşnut kıla- cak bir öykü değildir. Okuyucunun sinirlenmesi, çarpılması için elimden geleni esirgemedim. Amacım okuyucuyu mutlu etmek değil- di ki!

Bir şey daha var - ben bu kitabı yaşamların yaşandığı biçimde yaz- maya çalıştım, kitapların yazıldığı biçimde değil.

Mektubum öfkeli gibi görünüyor, oysa öfkelenmek istemedim. Ki- tapların derinde güçlü bir gelişimi var, bunu biliyorum. Görünürde bu

kitabın böyle bir gelişimi yok. Gelişimi çok gizlide kalıyor. Onu okuyucu çözecek. Bunu yapamayacaksa bu kitap o okuyucuya göre değildir. Kitap boyunca okuyucunun da olayların akışında yer almasını sağlamaya çalıştım. Pay çıkarmasıysa kendi derinliğine ya da sırlığına bağlıdır. Bu kitapta beş ayrı düzey var. Okuyucu ne bulmak isterse bulabilir. Buldukları kendi kendisi kadar olacaktır, kendisinin ötesinde hiçbir şey bulamaz.

Herkese sevgiler
John

The National Institute Of Arts And Letters'e

31 Ocak, 1939. Los Gatos,

Sayın Bayan Vanamee,

The National Institute of Arts and Letters'e üye seçmekle beni onurlandırdınız. Lütfen komiteye teşekkürlerimi iletiniz.

Saygılarımla
John Steinbeck

Şubat ayında, Pascal Covici Gazap Üzümleri'nin daktiloda yazılmış bütününi istedi.

Pascal Covici'ye

(23 Şubatta alınmış, 1939) (Los Gatos)

Sevgili Pat,

Hep 'hayır' demek zorunda kalıyor ve bundan hiç hoşlanmıyorum. Bu kez de taslak için 'hayır' diyeceğim. Bu kitabın Carol'un malı olduğunu düşünüp taslağı ona vermiştim. Hiçbir kitabıma, özellikle buna, kişiselliğin karışmasını hiç mi hiç istemiyorum. Bir kitap kendisi olmalı, kendi kendine bir bütün olarak basılmalıdır. Onu yazarken olup bitenler okuyucuyu ilgilendirmez. Yazdıklarımın daha karalama durumundayken sergilenmesine karşıyım. Belki de yazımın çok küçük oluşu ilgi uyandırır ama bu kitap için hiçbir önem taşımaz. Hayır, bu kitabın geçmişi ve yazarı olmayan, kendi kendine bir bütün olmasını istiyorum.

Bu taslakların gizli kalması konusunda Carol'un da kendine göre nedenleri var. Olmadık şeyler isteyen kişiler nedense arkamıza çokça düşmüş durumda. Carol taslakları vermek istemiyor. Eğer dikkatler taslaklara çekilirse bir kampanya başlatmayı düşünüyor. Sonuç olarak bu taslaklar onun.

Üzgünüm Pat, ama alışılmış şeyleri kabul etmemekle bir tek okuyucu bile yitirdik mi? Yemeklerde konuşmadığım için satışlar mı azaldı? Sanmıyorum. Doğru olsa bile ben o tür okuyucuları yitirmeyi yeğlerdim. Her türlü kişiselliği kitap olayının dışında tutalım. Yapılabilir bu. Yaşamım boyunca ne bir çayda ne de bir yemekte bulundum. Kimse de umursamıyor. İnsanlar unutulur. Olaya kişisellik katmayalım. Hiç katmayalım. Kitabın kendi kendine yetecek denli kapsamlı olduğuna inanıyorum. Umarım bunun üstünde pek durmazsın.

Dorothy'yle Paco'ya sevgiler

John

Daha sonra Elizabeth Otis'e yazdığı bir mektupta yine Battle Hymn üstünde durur:

"Bu şarkı olayı çok hoş doğrusu. Pat'in nesi var, anlayamıyorum. Bu kitabı kime adadığımı bile doğru anladığından kuşkuluyum. Şöyle olacak:

Bu kitabın, olayları yaşamış olan Tom'a adanmasını isteyen Carol'a.

Tüm, hükümetin Wedpatch yakınlarında, Bakersfield'de göçmenler için bir kamp kurmasını sağlayan psikolog Tom Collins'di.

Pascal Covici'ye

(31 Mart, 1939 da alınmış.)(Los Gatos)

Sevgili Pat,

Kitapları bugün aldım (*Gazap Üzümleri*). Pek çok beğendim. Çok iyi bir iş yapmışsınız. Ancak aileye ve akrabalara dağıtmak için beş kitaba daha gereksinimim var. Gönderip hesabı da bildirir misin? Kimseyi incitmemek için bu kitapları kesinlikle istiyorum.

Şarkıyı son sayfaya yerleştirmişsiniz. İyi olmuş, beğendim. Sayfa sayısı da önceden düşündüğünüzden daha az değil mi? Ona da sevindim. 850 sayfa insanları korkutur. New York'ta çıkan yazıları görmek istiyorum, biliyorsun. Benim için saklar mısın? Anladığıma göre Joe Jackson, Herald Tribune'de yazacak. Çok sevindim.

Hepsi bu. Sana kitabı çok beğendiğimi bildirmek istemişim.

John

Telif hakkı çekleri Steinbeck'i çok şaşırmıştı. Elizabeth Oris'e 17 Nisanda yazdığı mektupta: "Bu ne çok para böyle!" diye yazıyordu. "Bundan önce hiç bu kadar çok parayı bir arada görmemiştim. Carol bu parayı karşılayabileceğimiz dar zamanlar için ayıracak."

Bir yandan da eleştirileri okumaktaydı. "Dikkat ettin mi?" diyordu. "Eleştirmenlerin çoğu genel bölümleri sevmemiş. Gerçeğin doğrudan doğruya söylenmesinden hoşlanmadılar. Onlara göre bu gerçekler romanın içinde eritilmeliydi. Çok şükür ki eleştirmenler için yazıyor değilim. Okuyucular genelde o bölümleri beğenmişler. İlginç. Öyle sanıyorum ki eleştirmenlerin tutumu, alışık olmadıkları bir şeye tepki göstermek."

Ertesi gün de şunları yazdı: "Çek için teşekkürler. Hiç beklemiyorum, o nedenle aldığım zaman hep şaşıyorum. Gün boyu telefon ve telgraf geliyor. Aç kuşlar gibi boyuna konuşuyor, konuşuyorlar. Niye insanlar bu denli çok konuşuyorlar? Telefon benim için korkulu bir araç. Para isteyenler, burs isteyenler... armağanlar... Adamın biri bir gazete satın almak için 47000 dolar istiyor. Gazetesi özgürlükçü olacakmış, parayı da çekle gönderecekmışim. Hollywood için bir senaryo hazırlamam önerisini dün Carol geri çevirdi. Telefon ettikleri zaman "Haftada 5000 dolarla biz ne yaparız? Lütfen bizi tedirgin etmeyin!" dedi.

Dick Pearce'a

(San Fransisco Press Club)

(Haziran, 1939) Los Gatos

Sayın Bay Pearce,

Mektubunuz beni çok sevindirdi. Çağrınıza gelebilmeyi çok istedim. Ancak şu sıralar, buradan uzun süre ayrılmamı engelleyen işlerim var. Yine de çağrınız için çok teşekkür ederim. Gelebilmeyi, kulü-

bünüze üye olup bir daha kapı dışarı edilmemek için de çok isterdim. Bir kezinde kulübünüzden kapı dışarı edilmiştim. Dick Oliver'le üstümüzde pırıl pırıl gece giysileri vardı. Beş parasızdık. Parti filan da yoktu. Dick, kulübünüze üye olduğunu, otobüs saatine değin içeri girip oturabileceğimizi söyledi. Girdik. Sabah saat 2.30 sularıydı. Ne var ki kapıcı Dick'i anımsayamadı. Üye listesinde adını aradı, bulamadı. Çıkmamız gerektiğini söyledi. Böylece çıktık. Siz de biliyorsunuzdur, bir yerden kovulunca insanın kendini nasıl kötü duyumsadığını. Ayrıca içerde ateş yanıyordu. Ateşin karşısında oturmayı çok istiyordum. O nedenle şimdi kulübünüze üye olmayı ve kapı dışarı edilmeden ateşin karşısında oturmayı gerçekten çok isterdim. Bütün bunların üstünden yıllar geçti. Ama Tanrım, o gece nasıl da yağmur yağıyordu!..

Çağrınıza yeniden teşekkürler ederim. Gelebilmeyi gerçekten çok isterdim.

Saygılarımla
John Steinbeck

O sıralar Gazap Üzümleri'yle Fareler ve İnsanlar filmcilere satılmış, senaryo çalışmaları başlamıştır.

Elizabeth Otis'e

22 Haziran, 1939. Los Gatos,

Sevgili Elizabeth,

Bu iş çok canımı sıkıyor ama kurtulmanın yolunu bulamıyorum. Durmadan telefon çalıyor, her an telgraflar geliyor. Ve her gün benden bir şeyler isteyen elli -yetmiş beş mektup alıyorum. Benden bir şey istemeyenler de imzalamam için kitap gönderiyorlar. Ne yapacağımı bilemiyorum. Viking'e telefon edip mektupları bana değil, sizin bü-

roya göndermelerini söyleyebilir misin? Mektuplar için büronun sekreterlerine ödeme yapabilirim. Evde böyle bir şey için tam gün çalışan bir sekreter tutmam gerekir. Başvurabileceğim tek yol da olsa eve bir sekreter tutmak istemiyorum. Bir çözüm yolu bulmalı yoksa bir daha hiç yazamam. Çalışmak için güneye gitmiştim, döndüğümde Carol'u sinirden neredeyse çıldırarak durumda buldum. Telefonlar onu çileden çıkarmış. Evden ayrılmamın nedeni bu telefonlardı. Gitgide azalır, sonunda da yok olur sanıyordum. Oysa tam tersine, günden güne daha kötü oluyor.

Evde yaklaşık beş hafta kalabileceğimi düşünüyordum. Şimdi kuşkudayım. Solow (*Eugene*) ve Milestone (*Lewis - Fareler ve İnsanlar'ın senaryo yazarıyla film yönetmeni*) ile birlikte geldik eve. Senaryoyu bir daha gözden geçiriyoruz. Bence çok iyi.

Digest'e gelince - Kitap özetlenmese çok sevinirim (*Gazap Üzümleri'ni özetlemek istemişlerdi.*) Özetleri sevmiyorum. Bir roman daha kısa yazılabilecek olsaydı ben kısa yazardım. Tek bölümün bile kimseye verilmesini istemiyorum. Pait S. R. L. (Saturday Review of Literature) dışında kimseye belge vermeyi kabul etmediğinden beri bir dolu insan bana kızmakta.

Hollywood'da Johnson'u (*Nunnally Johnson - Gazap Üzümleri'nin senaryo yazarı*) gördüm. Oldukça iyi gidiyor. Kitabı olduğu gibi uygulamak istiyorlar. Hiç değilse şimdilik öyle. Yapımcılardan birini Tom Collins'le göçmen kamplarının bulunduğu yere gönderdiler. Orada gördükleri yapımcıyı hasta etmiş. Tom'a teknik yardımcılık önerdiler. Çok iyi oldu bu, çünkü yanlış birşey yaparlar, çizgiden şaşarlarsa Tom kıyameti koparır.

Yakında hepinizle görüşmek umuduyla.

Sevgiler
John

Carlton Sheffield'e

23 Haziran, 1939. Los Gatos,

Sevgili Duke,

Eve üç gün önce döndüm. Kısa bir süre kalacağım. Yanıt verilmesi gereken beşyüz kadar mektup buldum evde. Onlara yapabildiğimce çarçabuk yanıt verip seninkini sona sakladım, daha keyifle yazabilmek için. Keyifle bir şey yapmayı unuttum neredeyse. Bu inanılmaz bir şey çünkü bende belli belirsiz de olsa tembelliğe bir eğilim var. Şimdi ateş üstünde gibiyim. Anımsar mısın, bir zamanlar mektup alınca nasıl sevinirdim? O günler geri gelebilse?

Carl Wilhelmson telefon edip Pazar günü geleceğini söyledi. Onu göreceğime seviniyorum. Çok değişti. Neşeli ve yakışıklı, dolu dolu bir insan oldu. Evlilik ona çok yaramış. Başka kimseyi görmedim. Toby Street'in kırkıncı doğum günü partisine gittim. Bob Catchcart da oradaydı.

Evet, Associated Farmers (*Birleşik Çiftçiler*) çok kurnazca yollar deneyerek beni geri çekilmeye zorlamak istediler. Fakat her şey belgeli. Belgeler La Follette Komitesindeydi. Komite baskıyla kapatılınca belgeler genel dava vekilinin eline geçti. Eğer öne sürdüğüm şeylerin kanıtlanmasını resmen isterlerse onlara yanıtım şu olacak: Senato İnsan Hakları Komitesi'ni toplantıya çağırıp belgeleri inceletsin. O belgeler incelenirse bunların çoğu hapsi boylar. Benim böyle bir önerim onların süngülerini nasıl çarçabuk düşürür, bilemezsin. Beni vurmazlar da. Nedeni apaçıktır çünkü. Ayrıca bana bir şey olursa diye J. Edgar Hoover'e kimi bilgiler verdim. Benim için araba kazaları, ya da zorla alınıp götürülme dışında bir tehlike yok. Biraz daha dikkatli davranıyorum. Örneğin hiçbir yere yalnız gitmemeye ve tanıklar bulunmadan hiçbir şey yapmamaya çalışıyorum. Aptalca gibi görünüyor ama bu işi bilenlerce uyarıldım.

Yıllar sonra arkadaşı Chase Horton'a şöyle yazıyordu:

"Sana bir öykü anlatayım: Gazap Üzümleri basıldığı zaman çok kimse bana ateş püskürüyordu. Santa Clara şerif yardımcısı arkadaşımdı. Şunları söyledi bir gün: 'Bir-hotele yalnız başına gittiğin olmuyor mu? Her dakika ne yaptığını bir yere yaz. Çiftlikten ayrıldığın zaman yanında bir iki arkadaşın bulunsun. Otelde tek başına kalma. 'Nedenini sorduğumda, 'Belki de tehlikeyi üstüme çekiyorum ama, bunlar senin için bir oyun hazırlıyorlar. Otele yalnız gittiğin bir gün odana bir kadın girecek. Giysilerini parçalayacak. Kendi yüzünü tırmalayıp haykıracak. İşte o zaman kendini temize çıkarmaya çalış bakalım. Kitabına dokunmazlar. Daha kolay yollar bulurlar seni yıkmak için."

Şimdi bir dedikodu kampanyasına giriştiler. Ancak bu yöntemleri daha çok kitap satılmasına yarıyor. İki yıla kadar tepe üstü yuvarlanacağım belki ama önümde daha iki yıl var. İşlerin tersine dönmesi bir çok bakımdan beni sevindirecek. Böyle olması kaçınılmazdır da.

Umarım sizin oralar çok sıcak değil.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Perşembe. 20 Temmuz, 1939. Los Gatos.

Sevgili Elizabeth,

Lütfen Pat'a şunu söyle: Eğer kendisinden bir başkası aracılığıyla bir şey istiyorsam reddetmesini istiyorum demektir. Bir şeyi ben gerçekten istiyorsam doğrudan doğruya kendisine söylerim.

Buradaki bankacılarla büyük toprak sahiplerinin benim için çıkardıkları dedikodular çok kötü. En son çıkardıkları dedikoduya göre Oki'ler bana büyük hınç duyuyorlarmış. Sözde kendileri için yazdığım yalanlardan dolayı beni öldürmek istiyorlarmış. Bu haber bütün gazetelerde çıktı. Tom Collins'in dediğine göre kendi Okiler'i bu haberi okuyunca öylesine öfkelenmişler ki bir yerleri yıkmak istemişler.

Bir olay çıkmasından çok korkuyorum. Elde değil, buna engel olamazsınız. Kitap çevresinde oluşan gerginlik sağlıklı değil.

Filmlere gelince - bilemiyorum. Johnson (*Nunnally*) senaryoyu bitirmek üzere olduğunu yazdı. New York'taki hakları Hays'ın satın almasına canları sıkılacak sanırım. Fakat romanı filme almak isteyenler yarışta. Ayrıca onlar da değerli kişiler. Şu sıralar Birleşik Çiftçiler beni önce bir yalancı sonra da komünist olmakla suçluyorlar. Dedikodular çılgın bir yere ulaştı.

Oraların sıcaklığını düşündükçe senin adına ürperiyorum. New York'un sıcaklığından nefret ediyorum. Hepinize sevgiler.

John

Elizabeth Otis'e

Ekim, 1939. Los Gatos.

Sevgili Elizabeth,

Çok güzel bir sabah. Ben de güzellikler ortasında oturmaktayım. Bütün meyveler olgunlaştı. Elmalar, armutlar, üzümler ve cevizler. Carol turşu kurdu, domates konservesi yaptı. Kuşüzümleriyle erikler kurutulmakta. Kiler elma ve şarap kokuyor. Böğürtlenler oldu. Çevrenin bütün kuşları burada toplanmış sanki. Çakırkeyif gibiler. Hepsi cıvılcıvıl. Bağırtiları yağmur geleceğinin belirtisi. Umarım yanılıyorlar. Onlar da yanılabilir. Her şey çok güzel.

Pat şu sıra San Fransisco'da. Onu Cuma günü alıp buraya getireceğiz. Jacksonlar'la da görüşeceğiz.- Aylardan beri ilk kez.

Carol iyi. Dinleniyor. Üzümler (*Gazap Üzümleri*) burada listenin başından ikinci sıraya düştü. Jack Benson'un programında adı geçmiyor epey zamandan beri. Belki de yeni bir şeyler oluşmakta. Bilmiyorum. Geçen yıl tam bir karabasan gibiydi.

Çalışmaya yeniden başlamak için yeni kitaplar ısmarladım. Laboratuvarda çalışacağım.

Dışarı çıkıp birkaç alakarga vurmam gerek. Küçük kuşları buradan uzaklaştırıyorlar. Muzurluktan başka bir şey düşünmeyen kötü yaratıklar. Vurmaya başlamazdan önce Carol'un uyanmasını bekleyeceğim.

Unutuluşun hızla yaklaştığını görmek çok güzel. Üzümler artık birinci sıra değil. Bir ay içinde liste dışı kalacak, altı ay içinde de unutulmuş olacağım.

Sevgiler
John.

*1939'dan
1943'e*

*“... Korkunç bir olay
yaşanmak üzere”*

- 1939 *Fareler ve İnsanlar* filme alındı.
- 1940 *Gazap Üzümleri* filme alındı. Roman Pulitzer Ödülü'nü kazandı.
- 1941 *The Forgotten Village (Unutulmuş Köy)* ve *Sea of Cortez (Cortez Denizi)* basıldı. Carol'dan ayrılıp New York'a taşındı.
- 1942 *The Moon is Down (Ay Battı)* basıldı. Oyun olarak sahnelendi. *Bombs Away (Bombalar Uzakta)* basıldı. Carol Steinbeck'ten boşandı.
- 1943 Gwyndolyn Conger'le evlendi.

Carlton Sheffield'e

13 Kasım, 1939. Los Gatos,

Sevgili Dook,

Sabahın epey erken saatleri. İneği sağmak için kalktım. Bir dönemi tamamlamak üzereyim. İnsanların bir araya toplanıp yaşantımı düzenlemek, beni bir simge yapmak, yaşantımla birlikte işlerimi de düzenlemek çabasına giriştiklerini görmek nasıl da şaşırtıcı! Her şeyi tepe taklak ettim. Yaşantıma karışılmasına önceleri izin vermedim, şimdi niye vereyim? Bu en son özgürlüğüm unutuldu. Bence onu sonuna dek korumaya kararlıyım. Bence en önemli iki şeyden biri özgürlük, öteki saygınlık. Bunlar için de daha önemli olanı kararlı olabilmek için özgürlüktür. Bu iki şeyden yoksunluk insanı olmadık yerlerde olmadık şeylere bağlar. Elbette ki bu yayınların hepsi kötüydü, katlanması çok zordu, ama burada, çiftlikte öyle pek etkisi olmadı. Bu tepelerdeki insanlar - ki pek azını görüyoruz - çok okumazlar. Okudukları üstünde de pek durmazlar. Kendilerini yalnız işlerine verirler. Çılgınlık yapacak zamanları yoktur.

İnanılır gibi değil. Dook! Bu işin nasıl bilinmezlerle çevrili olduğunun ayırımındayım. Şunu demek istiyorum. Tonunu, kurgusunu, bir yere dek çalışma alanını biliyorum. Ancak eğitimim olmadığını da biliyorum. Yeniden okula dönmeliyim. Hiç matematik bilmiyorum ve soyut matematik öğrenmek gereğini duyuyorum. Biraz biyoloji biliyorum ama dahasını öğrenmem gerek. Biofizikle biokimya öğrenmeliyim. Kısacası yeniden okula dönmeliyim. Ed'in laboratuvarında çalış-

maya başladım. Böylece öğrenmek için elimin altında bir öğretmen, gerekli araç gereçler ve bir kitaplık var şimdi.

Bunları kendi kendime yapıyormuşum gibi görünüyor ama bir bakıma öyle değil. Senin ve herkesin buna katkısı var. Bütün dünya şu sıralar hasta. Gelgitlerden oluşan göletler içindeki gerçekleri anlamak, Stalin ya da Hitleri ve onların yandaşlarını, Demokratları, anamalcılık karışıklığını, zenci büyülerini anlamaktan daha kolay. Ben de bir şeyler öğrenebilmek için o daha kolay anlaşılır şeylere dönmek istiyor ve bana temel oluşturacak öğeler arıyorum. Eskimiş olan dünyamızın ardından yeni bir dünya oluşuyor gibi bir inancım var. Tıpkı ezilmiş bir tırnağın altından yeni bir tırnağın oluşması gibi. Bir gün iktisatçılar ve toplumbilimciler bunu önceden görüp anlayamadıkları için kendi kendilerine çok şaşacaklardır. Roma politikacılarının iki bin yıllık dünyanın toplumsal, politik ve ahlâksal yapısının birkaç fizikötesi ozanın yazdıklarını şiirler gibi sürüp gidemeyeceğini, büyük değişikliklere uğrayacağını göremedikleri gibi. Bence şimdi de benzeri şeyler olmakta. Komünistler, Faşistler, Demokratlar bir gün dünyanın geleceğinin adı hiç duyulmamış bir genç adamın mikroskobunun camlarında olduğunu görebilirler. Kuantum ve nötronun düzensizliklerine şaşırmış bu genç adam öyle bir tablo yaratabilir ki, bu tablo, geleceğin bir yapı taşı olacak denli derine inebilir. Bütün bunların sonucu şu: Yeni bir atılım yapmalıyım. Romanı çalıştım. Yapabildiğimce romanı tanıdım. Ama romanı çok düşünmedim. Roman çok hantal, beceriksiz bir araç. Bense yeninin biçimini bilmiyorum. Yalnız bir yeni olduğunu biliyorum. Yeni düşünceyle biçimlenecek ve yeterli olacak bir yeni. Her neyse, bunlar benim kafamdaki karışıklıklar. Ya senin kafan nasıl?

Şu sıralar pek çok karmaşık şey var. Düşünmeyi engelleyen duygusal çılgınlık ve çözümlemeyi engelleyen kör bir bağlılık.

Senin de bir değişikliğe hazır olduğunu sanıyorum. Genel tablodan nasıl kaçabilirsin? Avrupa'nın sinir dalgalarını yakalayıp bir bölümünü kendimize mal ediyoruz.

Fırsat buldukça yaz.

John

Elizabeth Otis'e

5 Aralık, 1939. (*Los Gatos*)

Sevgili Elizabeth,

Sana anlatmak istediğim çok şey var. Uzun bir mektup olacak bu. Yavaş yavaş ve sırayla yazmalıyım. Önce mektubun ve 13000 dolar için teşekkür ederim. N. American Review'un 90 dolar ödediği zamanki coşumuzu anımsıyor musun? Bir daha öyle bir coşku duyamayız.

Üzümler'in özetinin gazetelerde çıkmasına kesinlikle izin vermem. Bu konu bitmiştir. Bırak C. (*Covici*) istediğince ayak diretsin.

Filmler - Bir öğleden sonra kente inip *Üzümler*'i gördük. Zannuck sözünü gereğince tuttu. Zor, doğru bir film yapmış. Aktörler rollerini çok iyi kavramışlar. Sonuçta film bir belgesel kadar gerçek ve güzel bir film olmuş. Zor bir gerçekler zinciri. Betimlemeler filme alınmadığı için film kitaba göre daha bile çarpıcı olmuş. İnanılır gibi görünmüyor ama gerçek. Ertesi günü de *Fareler*'i görmeye gittik. O da iyi bir film olmuş. Şiirsellikle konu iyi kaynaşmış. Oyunda gizli olarak verilmiş. Sen de seveceksin. Hollywood'da gösteri 22 Ağustos'ta başlayacak. *Üzümler* için de Ocak ayında bir gün saptamışlar.

Burada öyle şeyler oldu ki Zannuck kolay kolay kurtulamaz. Filmi New York'ta Ocak ayı içinde gösterime sokacak. yavaş yavaş batıya kayacak. İlanlar gösterilerden önce yapılacak elbette ki. Dahası, durumu anlamak için filmin California'da gösterilmeyeceğini duyurmuştu. Ertesi günü bu kararı protesto için bir ton mektup yağdı. Zannuck yerel sansüre karşı bir avukat tuttu. Posterler için de Thomas Benton'la ilişki kurmaya çalışıyor. Bütün bunlar umutlarımızın çok ötesinde şeyler.

Şimdi de çok ilginç bir konuya değineceğim. Yönetmen Fleming (*Victor Fleming - Gone With The Wind - Rüzgâr Gibi Geçti'nin yönetmeni*) ve Spencer Tracy *Al Midilli*'den film yapmak istiyorlar. Bu film için çıldırıyorlar, öylesine istekliler. Onlar konuştu, ben uyudum ama hep de uyumadım. Bana öyle geldi ki bu adamlar ucuz insanlar değil-

ler. İyi kimseler. Sonunda ne çıkar bilemiyorum ama ben şunları önerdim: Filmi yapacaklar. Başlangıçta hiçbir ödemede bulunmayacaklar. Gerekirse film harcamaları için abonelerden para toplayacaklar. Ben öyküyü parasız verdiğim için hiç karşılık almadan senaryoyu da hazırlayacağım. Film bittiği zaman bütün kentlere ve kasabalara dağıtıldığında gösterilerden elde edilen kazancın bir bölümüyle yerel hastanelerde çocuk bölümlerine bir ya da iki yatak eklenecek. Sinemalarda biletler için yüksek bir bedel istenecek. Bu öneriler onları çok coşkulandırdı. Film için en iyi oyuncularla teknik elemanları parasız bulabileceklerini söylediler. Belki çılgınlık ama şimdiye değin hiçbir film böyle bir amaçla yapılmış değil. Özellikle Tracy çok duygulandı çünkü küçük oğlu çocuk felci geçirmiş, topallıyormuş. Fleming böyle bir filmin 2 milyon dolardan daha az kazanç bırakmayacağını, bunun da pek çok çocuk yatağı anlamına geldiğini söylüyor.

Bu sırada Ed Ricketts'le Koleksiyoncunun El Kitabı için kuzey San Fransisco Körfezi sularında araştırmalar yapmayı tasarlıyordu. Daha sonra California'da Baja'ya yaptığı araştırma gezilerinden elde ettiği bulguları Sea of Cortez - Cortez Denizi - Eğlenceli bir Yolculuğun ve Araştırmaların Günlüğü adı altında 1941'de yayımlandı.

Şimdi sıra Koleksiyonda. Bir kamyon aldım. Araç gereçlerle donatıyoruz.

Nisan başlarında Bn. Franklin D. Roosevelt California'ya bir gezi yaparak göçmen kamplarını denetler. 3.4.1940 tarihli New York Times gazetesine göre bir soru üzerine Bn. Roosevelt "Gazap Üzümleri'nin abartıma olduğunu hiç mi hiç düşünmedim" demiştir. Belki bu haber şu mektubun yazılmasına neden olmuştur.

Bayan Franklin D. Roosevelt'e

24 Nisan, 1940: Los Gatos,

Sayın Bayan Roosevelt,

Bu kıyılara son gelişinizde bu arada bulunmadığıma çok üzuldüm. Sizinle görüşmeyi yürekten istemiştim. Belki bundan sonraki gelişinizde burada olurum.

Bu arada - sözleriniz için size teşekkür edebilir miyim? Yalancı olduğum öyle sık sık ve direngenlikle yinelendi ki kendim bile o kamp-larda yaptığım araştırmalar sırasında düşler gördüğümünden kuşku duyar olmuştum.

Size yeniden teşekkür ederim. Umarım bir dahaki kez sizinle görüşmek fırsatını kaçırmam.

Saygılarımla
John Steinbeck

2 Mayıs 1940 tarihinde Steinbeck, Friends of Democracy - Demokrasi Dostları Derneği başkanı Rahip L. M. Birkhead'den bir mektup aldı. Bu dernek ülke çapında Nazi yanlısı ve Yahudi düşmanlığı propagandalar yapan bir kuruluştur. Rahip Birkhead, "Umarım," diyordu, "Benim kaba bir insan olduğumu düşünmezsiniz. Ancak derneğimiz sizin hangi ulustan olduğunuzu tartışmaktadır. Çok yaygın bir söylentiye, özellikle tutucu din çevrelerine göre siz Yahudisiniz ve Gazap Üzümleri'nde Yahudi propogandası yapmaktasınız."

Rahip L. M. Birkhead'a

7 Mayıs, 1940. Los Gatos,

Sayın Bay Birkhead,

Mektubunuza çok büyük üzüntüyle yanıt veriyorum. Bir insanın yaptığı işten önce ırkının önemli olduğu, bu ırkın kanıtlanıp kanıtlanmamasının bir sorun olarak ortaya çıktığı bir çağ için üzüntü duymaktayım. Benim için Yahudi olup olmamam hiçbir önem taşımıyor. Şuna inanıyorum ki bir kimse beni önyargıyla eleştirmek isterse, benim kendim için söyleyeceğim herhangi bir şeyin hiçbir yararı yok. Gazap Üzümleri'nin nasıl bir Yahudi propagandası olduğuna hiç aklım ermiyor. Komünist propagandası olduğunu söyleyenler de var.

Yahudi değilim. Hiç Yahudi kanı taşımıyorum. Ama bu bir raslanı. Böyle olmadığı için gurur duyuyor değilim.

İsterseniz size soyumu anlatayım. Ancak akıllı bir antropologun ırklar için ne düşündüğünü bildiğinizi sanırım. Soyumu sopumu öğrendiğiniz zaman benim tam bir Amerikan Airedale (*) olduğumu göreceksiniz.

Babamın babası Almandı. Şimdi bile Düsseldorf yakınlarında büyük bir çiftlikte oturan bir ailenin oğlu. Büyükbabam Amerika'ya iç savaş sırasında gelmiş ve savaşa katılmış. Ailenin Alman koluyla çok az iletişim kurulmuştur. Ancak dört yıl önce bir yolculuk sırasında Almanya'ya uğramış ve ikinci kuşaktan bir yeğenimle görüşmüştüm. Dediğine göre aile yine o çiftlikte oturmaktaymış ve bütün aile bireyleri iyi yurttaşlarmış. Hepsinin de sarışın oluşu Nazilerin üstünde durduğu o saçma sapan şeyin kanıtıdır. Onların da bizim de soyadımız GrossSteinbeck'tir. Ancak büyükbabam Amerika'ya geldiğinde, dilimizde üç s ardarda kullanılmadığı için yazılış kolaylığı sağlamak amacıyla adının birinci hecesini atmış.

(*) Airedale - Sert kılı, irice teriye köpeği.

Alman büyükbabam New England'dan aile adı Dickson olan bir kızla evlenmiş. Büyükanneimin ailesi onyedinci yüzyılın ortalarından beri New England, Leominster, Massachusetts'te oturuyormuş.

Annemin ailesi Kuzey İrlandalı'dır. Annemin babasının soyadı Hamilton. Londonberry yakınında Mulkeraghlı. Anneannem ise yine o dolaylardan ve soyadı Feaghan.

İşte bu. Bu bilgileri ister kullanın, ister kullanmayın. İster bastırın, ister bastırmayın. Bu bilgiler benim Yahudi olduğuma inanmak isteyenlerin inançlarını değiştiremeyeceği gibi, iyi niyetli ve akıllı kişiler de hangi ırktan olduğuma aldırış etmeyeceklerdir.

Aileme ilgili bilgileri elbette kanıtlayabilirim. Ancak bunu yapmak zorunda kalırsam Amerikan demokrasisi de olmayacak demektir.

Mektubunuz bu konuda aldığım mektupların yalnız bir tanesi. İlk ve son kez size yanıt veriyorum. Bulduğunuz yeri anlıyor, sizi bu mektup için suçlamıyorum. Yalnız yaşamakta olduğumuz ve sizi böyle bir mektup yazmaya zorlayan çağımız için derin bir üzüntü duy-maktayım.

Saygılarımla
John Steinbeck

NOT:

Ailenin her iki kanadındaki kişiler, nice kuşaklardan beri sarışın ve mavi gözlüdür. Bu özelliğimiz belki de hayranlık uyandırır. Dahası esmer bir insan olan Hitler'i belki kıskandırır.

1940 yılı ilkbaharında, Pulitzer Ödülünü kimlerin aldığı duyuruldu. Roman alanında Gazap Üzümleri, tarih alanında Carl Sandburg'un yazdığı Abraham Lincoln: The War Years (Abraham Lincoln: Savaş Yılları), tiyatro alanındaysa Williams Saroyan'ın The Time of Your Life (Yaşadığımız Zaman) adlı oyunu ödül aldı. Williams Saroyan bu onurlu ödülü kabul etmedi. Steinbeck bu konuda Joseph Henry Jackson'a şöyle yazıyordu:

“Bill ne yaptığını bilir. Yaptığı da kimseyi ilgilendirmez. Duyguları ve itkileri onun özel yaşamıdır. Yazmak için benim bir şey söylememi mi istiyorsunuz?”

‘Geçmişte Pulitzer’in seçtiklerinin bende kuşku uyandırdığı olmuştur. Ancak Sandburg ve Saroyan’la birlikte seçilmiş olmak bana gurur verdi. İyi bir grup.’ Yazacaklarınız bu kadar. Doğrunun ve gereği gibi davranmanın bir arada olduğu çok seyrek görülür.”

Kısa bir süre sonra Steinbeck’ler Meksika’ya, bu kez Mexico City’ye gittiler Başkan olduğu bir grup, “Bir Kızılderili köyündeki yaşamı anlatan bir film çekecekti. Film için 35000 dolar ayrılmıştı. Adı da “Unutulmuş Köy” olacaktı, öyküyü ise Steinbeck yazacaktı.

“Ne var ki Kızılderili köyünün yaşamı Cumhuriyetin yaşamıyla ilintiliydi.” diye yazıyordu dayısı Joseph Hamilton’a. -Dayısı o sırada Washington’da W P A’da çalışmaktaydı.-

“Almanların politikası Müttefiklerinkine baskın çıktı. Böyle giderse Orta ve Güney Amerika’yı Birleşik Devletler’in elinden alacaklar.” diyordu.

Fransa’nın düştüğü haberi gelince durumun evencelik gerektirdiğini düşünen John Steinbeck günün en yüksek otoritesini uyarmaya karar verdi.

Franklin D. Roosevelt’e

2017 Hillyer Place, N. W.

24 Haziran, 1940. Washington D. C.

Başkan,

Beyaz Saray,

Sayın Bay Roosevelt,

Bir süreden beri Mexico’da kısa bir film yapmaktaydım. Bu bölge-

de ülkenin durumuna ilişkin pek çok şey gördüğüm gibi, değişik kesimlerden kişilerle de konuştum.

Gördüklerimin ve konuşmaların ışığında Kuzey Yarımkürede yakın bir gelecekte büyük bir tehlikenin başgöstereceği ve bu tehlikenin çok erken zamanda denetim altına alınması, gözlenmesi ve iyi bir politikayla yönlendirilmesi gerektiği sonucuna vardım.

Bu durumu belki bütün yönleriyle biliyorsunuz. Gözlemlerimin yararı olacaksa sizinle görüşmekten büyük sevinç duyacağım. Bence bu sorun ulusumuzun karşı karşıya bulunduğu en büyük sorundur.

Saygılarımla
John Steinbeck

Bu mektup, James Row Jr. imzasını taşıyan şöyle bir notla başkanın çalışma masasına bırakılmıştı.

"Mexico'da film yapmak için bulunmuş olan Bay Steinbeck Washington'a yeni geldi. Mektubu sizi ilgilendirebilir. Gördüklerinden çok tedirgin olmuşa benzemektedir. Büyük bir olasılıkla Mexico'da bulunmuş duygulu ve aydın bir başka kişiden daha yararlı olacaktır."

El yazısıyla bir ek:

"Archie MacLeish onunla konuşmaktan hoşnut kalacağımızı söylüyor. Kendisi Gazap Üzümleri'nin yazarıdır."

Ozan MacLeish Kongre kütüphanesi müdürüydü. Ertesi günü Başkan'ın sekreteri General Marvin (Pa)'e şöyle bir yazı gelir.

"Pa, Gazap Üzümleri'nin yazarı John Steinbeck'i yarın 20 dakikalığına görmek istiyorum. F. D. R. "

Başkan, Steinbeck'in önerileri üstünde durmadı. Fakat bu Steinbeck'in uluslararası sorunlar konusundaki ilk girişimiydi. Bu tür girişimleri daha sonraları gitgide çoğalacaktır.

Carlton A. Sheffield'e

12 Ağustos, 1940. Los Gatos,

Sevgili Carlton,

Palo Alto Havaalanında uçuş dersleri alıyor ve çok seviyorum. Küçük bir sarı yaprak üstünde cehenneme yol almanın, uzaklığın, kopmanın kahrolası bir güzelliği var. Büyük araçlar gibi değil ama bu küçük uçak da havada öyle güzel süzülüyor, öyle güzel alçalıp yükseliyor ki ve yine de öylesine dengeli ki! Güçlü olmakla ilgisi yok ama iyi anlamda bir başına kalma duygusu, yalnızlık değil, iyi bir şeye kaçış duygusu. Pek çok konuk gittikten, ev temizledikten sonra radyonu açıp, her zamanki yemekleri pişirmeye başladığım, okuyup çevrene bakılabildiğin zaman duyduklarına benzer bir duygu. Hani, "Oh, yalnız kalabildim," dediğin zamanki gibi. Ayrıca bir kümülüs bulutun yanından geçişini izlemek de ayrı bir tat.

Uçuş lisansı almak isteyişimin bir nedeni şu. Kırk yaşımı doldurmaya bir buçuk yılım kaldı. Reflekslerim daha yerindeyken onları denetim altına almayı öğrenmek istedim. Babam altmış beş yaşındayken araba kullanmayı öğrenmek istemişti. Hiçbir zaman öğrendiklerini düşünmeden yapacak denli özümseyememişti. Hangi vitesi kullanacağını ya da bir kalabalıktan nasıl kurtulacağını hep düşünmek zorundaydı. İşte böyle, çok yaşlanmadan reflekslerimin denetiminin bilinçaltına işlemesini istedim. Yükselmeye başladığım zaman bunun da ötesinde bir şey buldum. Adlandıramadığım, çok tatlı bir duygu. Estetiğin uzantısı gibi bir şey.

Gelenler olduğu için mektubumu yarım bırakmıştım. Dün öğleden sonra bir arabanın yaklaşmakta olduğunu duyunca gelen kim diye baktım. Sundurmaya çıktığım zaman yaşlıca bir adam, yanında karısı ve iki yanında yer almış üç delikanlıyla karşılaştım. Dimdik duruyorlardı. Sinirlenmeye başlıyordum ki yaşlı adam bağurmaya başladı. "Sen İsa'yı tanır mısın?" diye vaaza başladı. Onu susturabilmem için

beş dakika çaba göstermem gerekti. El hareketleri filan.. Ve ben üstümde mayo, kapıda hiçbir şey yapmadan duruyorum. Korkunç bir olaydı. Sonunda İsa'yı tanıdığımı söyleyebildim. Bunun üzerine dışarı çıktılar. Ölümüm pahasına da olsa beni kurtarmaya kararlıydılar.

Hoşça kal. Yakında görüşmek umuduyla.

Sevgiler

John

Franklin D. Roosevelt'e

13 Ağustos, 1940. Los Gatos,

Sayın Bay Roosevelt,

Başka seçeneğim olsaydı inanın sizi bu mektupla tedirgin etmezdim. Beni kabul etmek inceliğini gösterdiğiniz zaman bir görev almak istediğimi size söylemiştim. Fakat ülkede, özellikle iş adamları arasında yaratılmak istenen yenilmişlik duygusuna ve bozgunculuğa tanık oldukça, yapmak istesem de istemesem de bir görevim olduğunu düşündüm.

Sizinle konuştuğum zaman Almanların yeni araçları da kullanarak akıllıca bir propaganda yürüttüklerini anlatmıştım. Askeri eylemlerinde de benzeri bir tutum içindeler. Bu arada gücümüzün ve tutumumuzun yalnız askeri beyin gücüne değil, laboratuvarlara da dayanması gerektiğini düşündüm.

Belki, Chicago Üniversitesinde anatomi okutan Dr. Melvyn Knisely'nin adını duymuşsunuzdur. Seçkin bir bilim adamıdır ve benim çok eski dostumdur. Onunla, büyümekte olan Nazi gücünü ve savunma olanaklarını konuşurken, bana çok basit ve etkili gibi görünen bir silah önerdi. Bu önerinin çok yakında dikkate alınması gerektiğine inanıyorum.

Sizin zamanınız çok dolu olduğu için, bu olanakları görebilecek

denli çabuk kavrayışlı ve kıvrak zekâlı birini tanısaydım onunla görüşürdüm, ama tanımıyorum.

Size şunu sormak istiyorum. Bir hafta ya da on gün içinde Dr. Knisely'le beni görebilir misiniz? Bizi özel olarak görüp bu tasarımı dinleyebilir misiniz? Yarım saat içinde, savaş gemilerine zarar gelmeden kullanılacak bir silâh olduğuna ya da kullanılmasının uygun olup olmadığına karar verebileceksiniz. Kabul ederseniz konuyu Ulusal Savunma Bakanlığında sizin seçeceğiniz bir kimseyle tartışabiliriz.

Resmi olmayan bu davranışım için beni bağışlayın. Fakat gerçekten yönetimde resmi olmadan başvurabileceğim kimseyi tanımıyorum.

Kabul edip etmediğinizi bildirir bir yanıt rica edebilir miyim?

Saygılarımla
John Steinbeck

Başkan, Steinbeck ve Dr. Kinsely'le görüştü, tasarılarıyla ilgilendi, fakat hazine sekreteri parayla ilgili olan bu tasarımı veto etti.

Mektubun sol köşesine son iki satırın karşısına şöyle bir not yazılmıştı: "Çok güzel." Yine de James Rowe Jr. 20 Ağustosta bir notla birlikte mektubun bir kopyesini Marvin Watson'a gönderdi.

"Mektubun kendisini Başkan'a gönderdim, çünkü bence Steinbeck'in bir başkasıyla görüşmesini uygun görecektir."

Başkan 3 Eylülde General Watson'a şöyle bir istekte bulundu.

"Steinbeck'le Dr. Kinsely'in 12 Eylülde beni görmelerini sağlayabilir misiniz?"

Bayan Kinsely'e göre "Tasarımları, bütün ülkeye çok miktarda sahte Alman parası dağıtmaktı. Hazine Sekreteri bu tasarımı veto etti."

Steinbeck'in bu olaya tepkisi daha sonra Archibald MacLeish'e yazdığı bir mektuptan anlaşılabilir

"Bir arkadaşıyla birlikte Washington'a küçük bir tasarı götürmüştük. Çok güzel bir tasarıydı. Başkan beğendi ama parayla uğraşanlar engel oldu. Yani Lothian'la Morgenthau. Kendim de çalışabilirdim. Özellikle İtalya'da."

Carlton Sheffield'e

15 Ekim, 1940. Los Gatos,

Sevgili Dook,

Karşılıklı çekilen bir çok telgraftan sonra, önceden tasarlandığı gibi Cuma gün Mexico City'ye gidiyoruz.

Çiftliği beğendiğine sevindim. Öylesine güzel ki kimi zaman burada yaşıyor olmaktan utanç duyuyorum. Böyle bir yeri arasına görmek, sahip olmaktan daha ilginç. Benim çiftliğe sahipmişim gibi bir duygum yok. Burayı ben Carol'un çiftliği olarak görüyor, kendimi buraya ziyarete gelmiş gibi duyumsuyorum.

Yalnızlık ve cesaret kırgınlığı tümüyle geçmiş değil. Daha da yoğunlaşmış gibi. Ancak şimdi kimseye bunlardan söz edemiyorum. Bu duyguları kabul ettiğim bile söylenebilir. Kimseye söz edemiyorum çünkü çoğu kimse, benim sahip olduğum şeylerle yalnızlığın ve cesaretsizliğin yok olacağını sanır. Oysa öyle değil. Chaplin'i en son gördüğünde -bunu kimseye söyleme ama bu da aynı şeyin bir bölümü- o küçük kadının (*Pauline Goddard*) onu hepten bıraktığı geceydi. Bana şöyle dedi: "Bu film gösterime girince, bütün resmi işler de bitince sizin çiftliğinize gidebilir miyiz? Hizmetçileri gönderip seninle ne denli üzgün ve yalnız olduğumu konuşabilir miyiz? Kendi kendime acımak gibi olacak ama konuşmak istiyorum." Ufak tefek, çok iyi bir adam. Ünlü olmanın korkularını benden çok daha iyi biliyor.

Yadırganacak bir şey -Anımsar mısın Mexico'ya nasıl altınmış gibi değer verirdik. Oraya gitmeyi düşleyemezdik bile. Bir çok kez oraya gideceğim, hem de biraz gönülsüz gideceğim aklımıza gelir miydi? Tıpkı güzel kadınlar gibi. Onlarla yalnızca arkadaşlık kurmak bana ye-

tiyordu. Oysa şimdi bana nasıl sıkıntı veriyorlar çünkü gerçekten güzel değiller. Beni deli eden, coşkulandıran, mutlu eden bir iki hanım tanıyorum. Onlar da güzel değiller, yani güzel olarak kabul edilmiyorlar.

Carol'un şimdilerde yeni bir hobisi var. İki büyük kova alıp yukarı, çayıra çıkıyor, kovaları inek gübresiyle doldurup dönüyor. Gübreleri bahçeye döküp bir daha çıkıyor. Bu işi çok ciddiyetle ve severek yapıyor.

Şimdi gitmeliyim. Bu evi yapan dülger bir kaç gün önce bir çatıdan düşüp bacağını kırmış. Hastanedeymiş. Gidip onu görmek istiyorum.

Döndüğünde görüşmek üzere,

Sevgiler
John

Bu sıralarda Steinbeck Gwyndolyn Conger aldı güzel bir şarkıcı kızla tanışır Daha sonra eşi Carol'dan boşanacak, bu kızla evlenecektir. (ÇN)

Steinbeck The Forgotten Village'in (Unutulmuş Köy) öyküsünü Max Wagner'in anlatılmasını istiyordu. Bu tasarısını Wagner'in kendisine de duyurmuştu.

Max Wagner'e

(Çocukluk arkadaşı - aktör)

(23 Kasım, 1940) (Los Gatos)

Sevgili Max,

Seni zor bir durumla karşı karşıya bıraktım. Buna hakkım yoktu. Hiç kimsenin hiçbir arkadaşı için böyle bir şeye hakkı yok. Bu dene-

menin parasının çok az olduğunu biliyordum. Ama seni denemek için yapmadım bunu. Deneme olayın içindeydi, kendiliğinden ortaya çıkıyordu. Bir dost olarak seni sevdiğimi biliyorsun. Sana sonsuz güvenim yok. Bunları sana söylemedim çünkü bildiğini düşündüm. Bu son olay seni küçük düşürdü. Sana anımsatayım mı? Sana, "Max, bunu senin yapmanı istiyorum, çünkü severek yapacağına inanıyorum," demiştim. Şunu da söyledim. "Bu filmi destekleyenler Tracy'yi (*Spencer*) istiyorlar. Tracy teknik biliyor. Sonra para kazandıracak kadar ünü var." Bağlı olduğu stüdyonun izin vermeyeceğini sanıyordum. Büyük bir yüreği var. Kendisi bunu yapmak isteyecekti. Ve stüdyo ona izin verdi... Seni atlattığımı mı düşünüyorsun? Anlamamı isterim, eğer ben bunun için savaşım verseydim, kazanırdım, bu işi senin yapmanı sağlardım.

Şimdi sana başka bir olay anlatayım. Belki bir başka korkaklık, belki de akıllılık. Kısa bir süre önce Del Monte'deydim. Masama Salinas'tan sevgili arkadaşlarınız geldi. Biraz içtik. Sonra, "Hollywood'a gittiğin zaman Wagner'i görüyor musun?" diye sordular. Ben de her gidişimde görüştüğümüzü söyledim. Sonra bir tek sözcük söylendi. Tek sözcük. Saçlarım dimdik oldu. Benimle hiç dövüşmediğin için bunu gözünün önüne getiremezsin. Ayağa kalktım, yine oturdum. Derin bir üzüntüyle yerime oturdum yeniden. O anda onların seni tanıyamayacaklarını, onları öldüresiye dövsem de seni tanımalarını sağlayamayacağımı düşündüm. O nedenle oturdum. Senin ne güzel, ne değerli bir insan olduğunu yalnız benim bildiğimi düşündüm. Belki bir de Gwen anlıyor bunu. Öfkemin orta yerinde, dövüşmekle senin iyiliğini lekeleyeceğim gibi geldi bana. "Max benim dostum," diye olayı kapattım. Onlar, bir yandan bana hınç duyan, bir yandan da benden korkan köpekler. Benim önümde arkadaşımı aşağısamaktan ödleri koptu. Ama senin ve benim olmadığımız bir yerde her ikimizi de aşağısamaktan çekinmeyeceklerdir.

Bu film konusu da buna benzer. Zorlayabilirdim ama zorlamam kötü olabilirdi. Bana göre sen sevginle, ötekinin tekniğiyle yaptığından çok daha iyisini yapabilirdin.

Sen bana çok şey verdin Max. Ben de sana bir şeyler vermek isterim. Ne var ki ne verebileceğimi ve nasıl vereceğimi bilmiyorum. Çünkü sen verebilecek sıradan armağanların çok ötesindesin. Hiçbir zaman, bir yerde bulamayacağımı sandığım bir bağlılık gösterdin ba-

na. Herkesin beni bir biçimde kullandığı bir zamanda sen bana dostluk gösterdin.

Eğer isteseydin büyük bir aktör olabilirdin. Sende o duygu vardı. Duygu olunca da yetenek kendiliğinden gelir. Ama sen istemedin. Bana kalırsa sende tutkunun kısıntısı bile yok. Şimdi benimle gurur duyuyorsun. Umarım bende de gururdan kısıntı olmadığını biliyorsun, çünkü bir dizi raslantının bana bu aptalca ünü sağladığına inanıyorum.

Sana verdiğim değeri dünyada çok az insana verdiğimi bilmeni isterim. Sana "Hermano" dediğim zaman yürekten ve inanarak söylüyorum.

Adios. Max a dios -los dos- espero.

John -qui es y sera tu hermano-

Lütfen Gwyn'e kendisi için bir şarkı yapmakta olduğumu, ve bundan önce kimse için şarkı yapmadığımı söyle. Her ikinizi de seviyorum. Lütfen onu koru, ona göz kulak ol, çünkü o benim için çok değerli.

Bir hafta sonra Max'a bir mektup daha yazdı.

"Gwyn senin bir daha kalp krizi geçirdiğini yazıyor. Çabuk atlatmanı dilerim. Mutsuz olduğunu, mutsuzluğunun nedenlerinin çok derinlerde olduğunu biliyorum. Bu nedenleri belki sen kendin de bilmiyorsun. Şu sırada kendim için - gerçekte üçümüz için - bir hesaplaşma içindeyim. Kendin için değilse bile bizler için kendine iyi bak."

Max'ın kuzeye, kendisini görmeye gitmesini istiyordu: "Seninle konuşmak istiyorum. Memleketini görmek senin için de iyi olacak. Corral di Tierra'ya gideriz belki. Fremont'un doruğuna da çıkarız. Ya da orman içindeki mağaraya gideriz. Dahası benim koparılmaz bir parçam durumuna gelmiş olan üçüncü kişi de belki bizimle olur. Monterey'i küçümsese bile."

1 Ocak, (1941) Los Gatos,

Sevgili Pat,

İyileştğine çok sevindim. Umarım bir daha yinelemez. Neyi.. olduğunu biliyor musun? Bu arada yeni yılın kutlu olsun.

Gripten dolayı evde kapalı kaldık. Yarın hava güneşli olursa biraz çıkarız.

Gelecek hafta Meksika'da çevirdiğimiz film için Hollywood'a gideceğim. Sonra da bir süre Pacific Grove'a gidip körfezle ilgili kitabı çalışacağım. Buraya yalnız hafta sonlarında gelmeyi düşünüyorum. Sürekli çalışma için laboratuvarın yakınında olmalıyım.

Önümüzdeki mutlu yıla gelince - Merak ediyorum, herhangi bir yılın mutlu olma olasılığı nedir? Bu kuşaktan olan herkes sanki içine kapanmış, herkes kendini sinir bozukluklarına kaptırmış gibi. Görmekte olduğumuz şeyler güzel şeyler değil. Önümüzdeki yıl bitmeden Aşağı California Körfezi'ne gideceğim. O zamansızlık ve ılımlar denizine. Büyülü bir yer.

Burada hava açık ve soğuk. Yapraklar dökülmüş. Kurbağalar çok mutlu. Sevinç çılgınlıkları ortalığı doldurmakta. Yerler ıslak. Her yerden su sızıyor. Böylece mutlu yeni yıla giriyoruz. Türümüzün hiçbir şey öğrenmemiş olduğunu, ırk olarak da hiçbir şey öğrenemeyeceğini bilerek. Son on bin yılın önceki bir milyon yıllık güdülerinden hiçbir değişiklik göstermediğini bilerek. Belki sana umut verebilecek somut temellerden uzak bir din bulabilirsin. Bense umudumu yitirmiş değilim. Bütün iyilikler ve kahramanlıklar yeniden doğacak sonra yine yok olacak, sonra yine canlanacak. Kötülük kazanacağı için değil. Kötülük hiçbir zaman tam bir yengi kazanamaz, ama hepten yok olmaz. Tümyle yok olmasını niye bekleyelim? Bunu da anlamıyorum. Şurası çok açık ki, bir insanın tek aynası olmazdan önce iki yüzlü bir aynası olması gerek. Çünkü bir insanın insan olmazdan önce bu güçlerin her ikisini de içinde taşıması gerekir. Bir gün Paul de Kruife bütün hastalıkları iyileştirmeyi isteyip istemediğini sordum. Olumlu yanıt verdi. Sonra ona, iyileştirmek istediği adam, bütün pisliklerin, hastalıkların,

kabalığın, açlığın ve acımasızlığın bir ürünüyse diye sordum. O zaman bu adam tanımadığın, belki de hiç sevmeyeceğin yeni bir tür olacak, dedim.

İşte bu. Alman yeterliliğini izlemek çok ilginç. Makine mantığı açısından yeterli ama insan türleri mekanizması açısından intihar etmek gibi bir şey. İnsanın bir yarı anarşi durumunda en iyiye gittiği kesin. O zaman güçlüydü, yaratıcıydı, güvenli ve devinimliydi. Oysa insanı kurallardan yapılmış bir kafese kapatın. Onu besleyin. Sağlıklı da olsun. Kafese kapatılmış bir kurt gibi kısa bir süre sonra ölür. İyi bakılmış, düşünülmüş, işleri iyi tasarlanmış bir ulusun çökmesi, buna karşın aç, ezilmiş, ama istekli bir ulusun yaşaması beni şaşırtmaz. Şurası kesin ki hiçbir büyük ve eksiksiz tasarı başarılı olmamıştır. Bir gün bu büyük Alman tasarısının da çökeceğini göreceğiz çünkü her şeyi tasarlamayı yeterince bilmiyorlar.

Şimdiye iyileşmiş olduğunu ve çok geçmeden görüşeceğimizi umarım. Benim bir daha Doğu'ya ne zaman gideceğimi Tanrı bilir. Gitmek için bir neden yok.

Dorothy'yle Paco'ya sevgiler. Mutlu Yeni Yıllar.

John

Max Wagner'e

2 Şubat, 1941. Los Gatos,
Cumartesi Gecesi.

Sevgili Max,

Kulübe bildirilmesi gereken bir şey var. Spencer'den (*Tracy*) telefon aldım. Filmin seslendirilmesi için oraya gelmem gerektiğini söylüyor. Yönetmen olarak Herb, ona biraz ürküntü veriyor sanıyorum. Spencer'e söz verdim. Gelecek haftanın sonunda orada olurum. Uçakla mı yoksa arabayla mı gelirim, bilmiyorum. Daha karar vermedim. Pazartesi günü Monterey'den sekretere telefon eder, bildiririm.

Dün Monterey'den çiftliğe dönüşümde Carol'u son yağmurların etkisiyle çok bitkin ve sınırları bozuk buldum. Onu altı haftalığına Honolulu'ya göndereceğim. Güneş onu kendine getirir. Önümüzdeki Perşembe günü öğleyin gemiyle yola çıkıyor. Ondan sonra ben de güneye ya uçakla gelirim ya da arabayla. Daha karar vermedim. Buna göre gelecek hafta sonu seninle görüşürüz. Belki küçük bir toplantı da yapılabilir.

Şimdi nasılsın? Umarım B.'in sınırlarına yararı olur. Bu mektubu Pazartesi sabahı alırsan lütfen sekretere öğleye doğru telefon açacağımı söyler misin? Laboratuvardan telefon edeceğim.

Hepsi bu.

John

Elizabeth Otis'e

7 Şubat, 1941. (*Pacific Grove*)

Sevgili Elizabeth,

Hollywood'dan döndüm. Umarım oraya son gidişimdi. Carol'u gemiyle gönderdikten sonra Herb'in hastanede olduğu Tracy'nin de filmin (*Unutulmuş Köy*) seslendirmesini yapamayacağı haberi geldi. Beni istiyorlardı. Gittim. Tracy'nin yerine Burgess Meredith'i bulduk. İyi yapacağına inanıyorum.

Pek çok öfkelenim, olan bu. Film iyi oldu. İyi satacağını sanıyorum. M. G. M. bizi oyuna getirdi, buna çok kızdım. Anladığıma göre olay şu: Tracy bu filmi seslendirmeyi çok istiyordu. M. G. M. ise Jekyll ve Hyde'i bir daha filme alıyor ve Tracy'nin oynamasını istiyor. Tracy ise bu rolü istemiyor. Jekyll'ı oynarsa bizim filmi seslendirmesine izin vereceklerini söylüyorlar. Tracy Jekyll ve Hyde'a başlıyor. Bu kez onun çekilmekte olan bir filmi yarım bırakmayacağını bildiklerinden bizim filmi seslendirmesine izin vermiyorlar. Onlara benimle oyun oynayamayacaklarını göstermek isterdim. Bunlar Mannix'in (M.

G. M. den Edward Mannix) kafasının altından çıkıyor. Bir elime geçirsem! Yukarı Mahalle'nin çekiminde elimden gelen zorluğu çıkaracağım. Life gerçek Tortilla Flat (*Yukarı Mahalle*) için bir yazı dizisi hazırlamamı istedi. M. G. M. e iyi bir tokat olsun diye bunu kabul edebilirim. Öc almanın iyi bir davranış olmadığını düşünebilirsin ama bu piçlere benimle oyun oynamanın karşılıksız kalmayacağını göstermek istiyorum.

The Yearling'i (*Yavru*) okumamı istiyorum. Jody adında küçük bir çocuğun bir geyiğe duyduğu sevgi. *Al Midilli*'den çalınmış değil, biliyorum. Ancak *Al Midilli*'den film yapıyoruz. Küçük bir çocuğun bir hayvana duyduğu ilgiyi anlatan iki film birden çıkmış olacak. Kaldı ki her iki öyküdeki çocuğun adı Jody. Acaba onların çocuğun adını değiştirmelerini, öykünün de bir bölümünü kullanmamalarını sağlayabilir miyiz? Sen bununla uğraşabilir misin? Para istemezsek bir mahkeme emri çıkartılabilir. Onların başına bin bir türlü dert açmak istiyorum ve bunun için de bir düzine yol biliyorum. Yazdıklarım yalnızca ikisi. İkinci adımdaysa onları uyarmayı düşünüyorum.

Bundan sonra anlatacağım çok eğlenceli. Donald Freide Pat aracılığıyla benimle görüşmek istemiş. Pat iki gün boyunca Selznick acentasına gitmem için beni kandırmaya çalıştı. - Yalnız film için, anlıyorsun ya - M ve O uğruna sözde ama onlarla hiçbir ilgisi yok. Friede'nin önerileri inanılmaz gibi. Dahası tanıdığım bir kızdan önerilerini kabul etmemi sağlamasını istemiş. Bunu kimseye anlatmadım. Çok gülünç buldum bu davranışı. Elbette ki bu görüşmeden hiçbir şey çıkmadı. Yeryüzünde istediğim tek şeyi bana ne o ne de bir başka kimse veremez. Bunu ona söylemedim.

Senden istediğim başka bir şey yok. Anımsar mısın, epey zaman önce, How Edith McGillicuddy Met, R. L. S. (*)? -Edith McGillicuddy R. L. S.'yle Nasıl Tanıştı? adlı bir öyküyü yazmıştım.

Bu öykü Steinbeck'in, Max ve Jack'in anneleri Bayan Wagner'in anlattıklarından yararlanarak yazmış olduğu bir öyküdür.

(*) R.L.S. - Robert Louis Stevenson. (ÇN.)

Sonunda Bayan Wagner haklarını geri almış, öykü de hiçbir yerde yayınlanmamıştı. Anımsar mısın, ben de o öyküyü geri almıştım. Şimdi bu hanım inmeli ve çok yoksul. Sana öyküyü yine gönderiyorum. Bir yere satabilir misin acaba? Benim yazdığım öykü, benim adıyla çıkacak elbette. Bir dergiye olabildiğince pahalıya satmaya çalış. Parasını Bayan Wagner'e göndermek istiyorum. Bu paraya gereksinimi olduğunun basılmasını istemem ama herhangi bir yayıncıya bunun yaşanmış bir öykü olduğunu söyleyebilirsin. Bunu yapabilirsen onu sevindirmiş oluruz. Sayılı olan günlerinde para sıkıntısı azıcık hafiflemiş olur.

Carol'dan Los Angeles'ten yazdığı bir mektup aldım. Vapurda çok eğleniyormuş. Adalara varmış olmalı ama daha yazmadı. Çok güzel vakit geçireceğine inanıyorum.

En iyi dilekler ve sevgiler.

John

Edith McGillicuddy R. L. S.'yle Nasıl Tanıştı adlı öykü *Harper's Magazine*'de çıktı. Steinbeck Max Wagner'e bu konuda şöyle yazıyordu:

"Bak Max, bugün annene 225 dolarlık bir çek gönderiyorum. O kısa öyküden aldığım paranın hepsini. Ulusal dergilerin bu öyküyle hiçbir ilgisi yok. Büyük bir para değil ama istediği kimi şeyleri alabilir." Bu öykü daha sonra The Portable Steinbeck (ikinci basım 1946) adlı kitapta çıktı.

Steinbeck Kortezy Denizi Seyir Defteri'ni çalışırken Carol Honolulu'da kaldı. Mart ayı sonunda,

"Carol çarşamba günü geliyor," diyordu. "Sağlıklı olduğunu yazıyor. Umarım öyledir. Son zamanlarda çok sağlıksızdı, biliyorsun."

Mavis McIntosh'a

16 Nisan, (1941) Pacific Grove

Sevgili Mavis,

Çok zor günler geçirdim. Epey sarsıldım. Sana olasıları anlatmaya çalışacağım. Sınırlarımın artık dayanacak gücü kalmadı. Carol'a her şeyi anlattım. Nasıl derinden bağlandığımı, geriye çok az şey kaldığını söyledim. Geriye kalanla da yetinebileceğini ve savaşıacağını söyledi. İşte böyle, her şey açık. Carol'la kalıyorum, çünkü onunla kalmalıyım. Gwen'in ne yapacağını bilmiyorum. Kendisi de bilmiyor. Eskisi gibi sınırsız bağlıyım anlayacağım. En kötüsü bu. Carol olağanüstü davranıyor. Niye insanlar beni rahat bırakmıyor, anlamıyorum. Carol benim dış varlığımı ele geçirdi. Gwen'se içime yerleşti. Bunları yeniden birleştirmek elimden gelmiyor.

Çiftliği satıyoruz. Pacific Grove'da bahçe içinde küçük bir ev aldım. Bir süre mektuplarını laboratuvara göndersen iyi olur. Sokağın adını bile anımsamıyorum. Belki mektubu bitirmeden anımsarım. Büyük bir sarsıntı geçiriyordum ama atlattığımı sanıyorum. Burada biraz kampta gibi yaşıyoruz. Kendime gelmeye çalışıyorum. Çok sarsıldım çünkü. Herkes sarsıldı. Gülünç. Şu sıra bütün bakışlar umutsuz. Zamanın yaraları iyileştireceğine inanıyorum. Hiç değilse gizlilik ortadan kalktı.

Ev 425 Eardley'de. Şimdi çıkıp baktım. Seni de üzdüğüm için başıyla. Epey aşağılara inmişiz. Her neyse adresimiz bu. Her şey yoluna girecek bir gün. Elizabeth'e bu mektubun istediğin kadarını anlat ama üzülmesini istemem. İş de iyi gitmiyor. Onunla da savaşıyorum. Eğlenceli, değil mi?

Hepinize sevgiler

John

Altı yıl sonra Steinbeck Bo Beskow'a yazarken bu günleri şöyle anımsıyordu:

"Cortez Denizi'ni yazarken Gwyn'le çam ormanları içinde bir kulübede saklanıyorduk. O geç uyanıyordu. Ben erkenden kalkıyor, ateş yakıyor, öğlene, o uyanuncaya dek çalışıyordum. O uandıktan sonra çalışmıyordum. Kum tepeliklerine yürüyüşler yapıyor, yağda kızarmış hamur yiyor, kahve içiyorduk. Çok, pek çok çalıştım."

Elizabeth Otis'e

19 Mayıs 1941. Pazartesi. (*Pacific Grove*)

Sevgili Elizabeth,

Mektubunla çeki birkaç gün önce aldım. Çok teşekkürler. Çok sarıldım ve yıprandım. Karabasanlar ve daha neler... Bir çok bakımdan şimdiye değin olmadığım denli rahatım ama korkular daha sürüyor. Bence acımasız olmak korkunç bir şey. Acımasız olamıyorum. Bu arada biliyorsun, kazancımın gözden geçirilmesini istedim. Yarısını Carol'a vereceğim. Sözleşmelerdeki faizle de geliri artar. Bu yıl gelir vergisi korkunç. Bir dahaki yıl daha da ağır olacaktır.

Sana çok ağır bir yük yüklüyorum. Sarsıntının sonuna yaklaştık ama daha bitmedi. Gerçi şimdi daha güçlüyüm. Çalışma beni kurtarıyor. Carol biraz mutlu olabilse, kendini toparlayabilse, çok iyi olacak. Bilmiyorum. Senin dediğine uymaya çalıştım. Düşünmemeye çalışarak olayları kendi akışlarına bıraktım. Zaman yaraları sarar. Yapacak tek şey de bu zaten. Doğru mu bilmiyorum, ama mektuplarından anladığıma göre Carol ayrılıktan çok insanların bunu öğrenmesinden tedirgin oluyor. Onun o inanılmaz gururu sanırım. Ama çok iyi davranıyor doğrusu. Umarım biraz rahatladı.

Sana bir çok yazı gönderdim. Almışsındır umarım. Pat'in istediğinden çok. Bu sabah Ed ondan bir mektup aldı. Biraz kaba bir kesinlikle yazıları istiyor.

Bu sıralarda, belki de bundan sonra, benden hiç mi hiç mantıklı olmamı bekleme. Biraz çalışabilirsem ne âlâ!

Hepinize sevgiler. Benim kötü biri olduğumu düşünmeyin. -Yok eğer öyle geliyorsa, düşünün.

John

Cortez Denizi Seyir Defteri'nin önsözünde Ed Ricketts için yazdıklarında kuşkusuz bu zor döneme değiniyordun.

"Bir kezinde, büyük bir duygusal bunalım geçirmekteyken onunla kalmak için laboratuvara gitmiştim. Çekmekte olduğum acıdan dolayı konuşamıyordum bile. Beni iyileştirmek için ilaç gibi, müziği kullandı. Geç saatlere, uyumuş olması gereken saatlere dek, dahası ben uyuduktan sonra bile, büyük fonografinde benim için müzik çaldı. Müziğin bendeki karmakarışıklığı yatıştıracağını biliyordu."

Pascal Covici'ye

19 Haziran, 1941. Pacific Grove.

Sevgili Pat,

Bu sabah gelen mektubun güzeldi, hemen yanıtlıyorum. Başlık al-tını beğendiğine sevindim. Her sözcük kitabın bir bölümünü açıklıyor. Washington'a gitmem isteniyor ve bu istek bir buyruk niteliğinde. Kimi önerilerde bulunmuştum. Sonra da New York'a geçeceğim, oyunu mu (*The Moon is Down - Ay Battı*) belki orada yazarım. Kaçmak belki korkakça bir davranış ama kalışım işe yarayacak olsaydı belki kalırdım. Carol'a doğruyu yazacağım. Kendisinin tedirgin olmaması için, bir de gitmek zorunda olduğum için gideceğimi yazacağım. "*Deniz*"in provaları gelmeye başladı. Onları gözden geçireceğiz. Daha da kırıcı

olacak olan şey, bütün arkadaşlarımızın Gwyn'i sevmesi. Bütün tanıdıklar ve kızkardeşlerim Gwyn'i seviyorlar. Hepsi bu. Umarım Carol bir yerde erinç bulur. Benimle bulamamıştı."

Steinbeck'le Gwyndolyn Conger bu günlerde Doğuya gittiler. Yine o günlerde eski arkadaşı ve o günlerdeki avukatı Webster Street en çok mektuplaştığı kişi oldu.

Webster F. Street'e

Monterey

(clo Burgess Meredith)

(18 Ekim, 1941) (Suffern, New York)

Sevgili Toby,

Sana daha önce yazmalıydım ama çok işim vardı. Bir taslak üstünde çalışıyorum. *Unutulmuş Köy*'ün gösterimi için koşuşturmak gerekti. Şimdi de Meredith'te kalıyor ve bir oyun üstünde çalışıyorum. Buraları çok güzel. Bir yandan çalışıyor, bir yandan da dinleniyorum.

Her şey için teşekkürler Toby. Toplumsal ilişkilerimde yanlışlar yapan bir kişiyim, biliyorum. - Karısını yüzüstü bırakan alçak bir kişi - Apansız yapıverdim bunu. Onüç yıl büyük çaba gösterdim, elimden geleni yaptım ama başaramadım. Daha iyi bir adam başarırды belki. Ben yeterince iyi değilim. Belki ölçüleri böylesine katı olmayan ve alırken vermeyi de bilen bir insanla daha iyi olurum. Onun bu konuda incinmesini hiç istemem.

Bırak benim için istediğini düşünsün. Benim kötü olduğumu, kendisinin iyi olduğunu düşünebilir. Düşünsün, aldırmiyorum. Ben ne iyiyim ne de kötü. İyi yanımda var, kötü yanımda var. Bunların üstesinden gelmenin çok zor olduğunu biliyorum Toby. Boşanmaya gelince - o evliliğe ters düşecek bir şey yapmadığına, suçlu ben olduğuma göre

ilk adımı onun atması gerek. Aldatılan o olduğuna göre karar da onun olmalı. Evden istediği her şeyi almasına izin verdim.

Sevgiler ve pek çok teşekkürler

John

Bayan Franklin D. Roosevelt'e

c/o Burgess Meredith

Suffern, New York

(Ekim sonu 1941)

Sayın Bayan Roosevelt,

Unutulmuş Köy'ün sansürden geçişi sırasında gösterdiğiniz ilgiye ve yardıma teşekkürlerimi sunmak isterim. Birkaç gün önce Miguel Covarrubias'la konuştuğum zaman yardımlarınızı bana anlattı. Bu film için kullanılan "insanlığa aykırı" ve "uygunsuz" sözlerini kesinlikle kabul etmem. Bence konu katıksız olarak ele alınmış ve filmin çekimi boyunca bu çizgiden uzaklaşmamıştır.

Yardımlarınız için size sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla

John Steinbeck

1942 kışında John Steinbeck bir tek Webster Street'le mektuplaştı. Street kimi sorunlarından ötürü Steinbeck'in evine taşınmıştı.

"Eve taşındığına, orada ateş yanacağına, oradan yararlanacağına nasıl sevindiğini anlatamam," diye yazıyordu arkadaşına. "Küçük, güzel bir evdir. Orayı özlüyoruz. Oradaki insanları evden de çok özlüyoruz. Sense özlediğimiz insanların başında geliyorsun. O evde pek çok düşünme fırsatı bulacağını göreceksin."

Hemen her mektubunda ev için bir şeyler yazmaktadır.

"Tavşanlara bakarsın, değil mi? Gwynnie onlara bir zarar geleceğinden ya da aç kalacaklarından korkuyor."

Ve:

"Yakında oraya gelip bahçenin güzelliğini görebileceğimizi sanmıyorum. Biz geldiğimiz zaman her yanı yabancı otlar sarmış olacak. Çalışma odamdan tüfekleri alıp yağlayabilir misin? Paslanmasınlar. Orada olabilmeyi, seninle ateşin önünde oturabilmeyi çok isterdim."

Yakın geçmişini de anımsar:

"Sık sık korkularla kıvrıyorum yine. Beynimin gerisinde süregelen bir şeyler var. Beynimi bunlardan kurtarabilmek için ne yapmalıyım? Öyle sanıyorum ki iyi olmak isteğimi daha yaşatmaktayım. Ha, insanları incitmek iyi bir şey değil. Oysa C'ü incittim. Sonuçta iyi biri değilim. Bu duygu sürekli olarak birbirimizi yıpratmıştık gerçeğinden çok ayrı bir şey."

Bürokrasiden dolayı ortaya çıkan gecikmelerden yakınmakta:

"Washington daha beni oyalayıp durmakta. Bu durumdan çok sıkılıyorum. Beni buradan bırakmayacaklar. Yarın kent dışına çıkıyorum, çünkü kentten çok bunaldım. Çıldıracak gibiyim. Çok iyi biliyorum, buradan elli mil uzaklaşsam beni geriye çağırırlar."

Ve:

"Hükümet için inanılması zor şeyler öğreniyorum. Durumum bana uymuyor. Başka bir iş yapmama da elvermiyor. Çok iyi işler önerildi ama, benim yapabileceğim işler değil. Böyle beklemek beni öfkeliyor. Yaklaşık bir yıldır, böyle sallantıda bekliyorum. Oysa bu süre içinde çok şeyler yapılabilirdi."

"Ay Battı" için çok sevinçlidir.

"Yeni kitap beni korkutacak ölçüde iyi gidiyor. Genel basımdan önce basılan nüshalar bile Üzümler'in iki katı satmakta. Bugüne değin 85 000 sattı. Ayın Kitabı Kulübü ise 200 000 ismarladı. Çılgınca bir şey bu. Kitabevlerinin siparişleri ise daha az çılgınca değil. Oyun şu sıralar sahneye konmakta. 15 şubatta provalar, bir ay sonra da gösteri başlayacak."

Bütün bunlardan dolayı çok mutludur.

“Duygusal yaşamım da çok iyi. Gwyn benimle güzel bir ilişki kurdu. Yeni ve güzel bir şey bu benim için. Bir kadın olmaktan ve sevilmekten büyük mutluluk duymakta. Benim için yeni bir deneyim bu.”

“Gwyn’le olan güzel ilişkimiz bana güç veriyor. Hep çalışmak istiyorum.”

Steinbeck’in dostu olan John O’Hara yıllar sonra, Gwyn için Elaine Steinbeck’e şöyle diyecektir! “Onun teni kadar güzelini hiçbir kadında görmedim.”

*8 Nisan 1942’de yazılmış
bir mektubun devamı,*

Sevgili Toby,

İki gün sonra sürdürüyorum mektubumu. Sana eleştirileri de gönderiyorum. Göreceğin gibi hemen hepsi kötü. Dahası hemen hepsi de haklı. Oyunda onları tedirgin eden noktaları bilemiyorlar ama ben biliyorum. Donuk bir oyun. Bir nedenle, belki de benim biçemimden dolayı, sahneye bir türlü oturamadı. Bunlara karşın, belki de aylarca oynayacak. Daha iyi bir oyun olmaması çok kötü. Anlamıyorum, sözcükler niye yerlerini bulamadı. Nedensiz yere hınç duymamız ya da duymamamız ikilemi çok iyiydi. Bir dokuncası da yoktu. Dokunaklı olan şey, oyunun dramatik bakımdan ilginç olmaması.

Çabuk yaz.

John

Ayın sonuna doğru Street’e şunları yazıyordu:

“İnanılmaz bir şey. Eleştirilere karşın oyun çok izleyici topluyor. Eleştirmenler, eleştiriye bir yana bırakıp oyunun propa-

gandasını yapıyorlar şimdi de. İnsanlara söylenmesi gereken sözü, insanların neyi bilmesinin daha iyi olacağını tartışıyorlar. Bilmesinin iyi daha iyi olacağını tartışıyorlar şimdi de. Halka gelince, onlar eleştirmenlerden daha iyisini yapıyorlar Savaşı olduğu gibi kabul edip üstesinden gelebilmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Hiç duymuyorlar gibi. Mekanik bir savaş bu. İnsanlar da mekanik insanlar. Fabrikaları gördüm. İnsanlar nasıl çalışıyorlar bilsen!"

Bunlardan sonra Toby'nin kendisinininkine benzeyen sorununa değinerek.

"Neler duyumsadığını çok iyi biliyorum," diyor. "Çünkü ben de daha bu sorunu aldedebilmiş değilim. Acı, yalnızca bir hakkı yıkmaktan kaynaklanıyor. Bulunmaktan nefret ettiğin yeri özölüyor. Gidebileceğin bir yerin vardı çünkü. Duygularının seni oyuna getirmesine izin verme. Seni oradan uzaklaştıran nedenleri belleğinde canlı tutmaya çalış. Bu nedenler, özlemden daha çabuk unutuluyor, onun için de dengesizlik başlıyor."

Kısa bir süre sonra John Steinbeck'le Gwyn New Orleans'ta evlendiler.

"Düğünümüz güzel oldu. İyi vakit geçirdik. Herkes bize karşı çok iyiydi. Şimdi biraz yorgunuz. Güzel, kalabalık bir toplantıydı."

Yine o günlerde Nunnally Johnson'a şöyle yazmıştı:

"Güzel, neşeli bir düğündü. Keşke sen de orada olabilseydin! Gizli kalmış bütün romantik duyguların uyanırdı. Düğüne gelenler ağladı, güldü, bağırdı, sarhoş oldu. Oh, güzel bir düğündü!"

Webster Street'e

NEW YORK

5 NİSAN (1943)

HERALD TRIBUNE'DE AVRUPA SAVAŞ MUHABİRLİĞİNE
ATANDIM NİSAN ORTALARINDA GİDİYORUM

JOHN

1943'den 1948'e

*“... Sanki seni de dūşümde
görmüşüm, gerçek değilmişsin
gibi geliyor...”*

- 1943 New York Herald Tribune'un Avrupa savaş muhabiri. Steinbeck cep kitabının ilk baskısı.
- 1944 Cankurtaran Sandalı filminin ilk gösterilişi. Oğlu Thom'un dünyaya gelişi. California'ya dönüş.
- 1945 *Cannary Row (Sardalya Sokağı)*'nin yayını. *A Medal for Benny (Benny'ye Bir Madalya)* filminin ilk gösterilişi. New York'a dönüş.
- 1946 Oğlu John'un dünyaya gelişi. *Ay Battı* için Kral Haahon Özgürlük Haçı'yla ödüllendirilişi.
- 1946 *The Wayward Bus (Aşk Otobüsü)*'nün basılışı. *The Pearl (İnci)*'in basımı ve filminin gösteriye girişi. New York Herald Tribune'den foto muhabiri Robert Capa'yla birlikte Rusya'ya gönderilişi.
- 1948 *A Russian Journal (Rusya Günlüğü)*'ın yayını. Gwyndolyn Steinbeck'ten ayrılıp California'ya dönüş.

Gwyndolyn Steinbeck'e

12 Temmuz (1943)

Londra

Sevgilim,

Keşke bu mektupla birlikte sana gelebilseydim. Seni görüp sana dokunmak ne güzel olurdu. Bittiği zaman bu günler bize çok kısalmış gibi görünecek, biliyorum ama yaşarken tıpkı bir hastalık gibi hiç bitmeyecekmiş gibi geliyor. Oynamakta olduğum bir oyunum var. Yatağa girdiğim zaman seni gözümün önünde canlandırıp konuştuğumu düşünüyorum. Kimi zaman arkamda kıvrılıp yattığını sanıyor, ensemde soluğunu düşünüyorum. Bu düşünce kimileyin öylesine güçlü ki yanımda olmadığını görünce sarsılıyorum.

Bugün yağmur yağıyor. Uzun süredir yağıyor. İnsana sanki hiç yağmur durmayacakmış gibi geliyor. Bu sabah, Pazartesi sabahı, yağmur içime sıkıntı veriyor. İçimdeki sıkıntıyı sana yazıp rahatlıyorum ve onu seviyorum. Bu mektup ötekilere göre daha yakın, daha sıcak bir mektup oldu.

Seni çok derinden seviyorum. Tümüyle seviyorum. Sevgin her şeyi kapsayacak kadar büyük. Her gün senden haber alacağımı umuyor, akşam olunca bakıyorum, hiçbir haber yok. Belki bugün. Postanın bir bölümü gelmiş olmalı. Belki yeterince yerleri olmadığı için postanın bir bölümünü geriye bıraktılar, bilmiyorum.

Hoşça kal sevgili karıcığım. Bana yaz.

Seni seviyorum.

Sevgilim,

Sana birkaç günden beri yazamadım. Yoldaydım. Mektubun başına "Kuzey Afrika'da bir yer" yazmak aptalca gibi görünüyor. Yalnızca "Bir Yer" der gibi. Her neyse, burası Akdeniz kıyısında büyük bir kent. Adını yazamıyorum bile. - Belki Cezayir - Bu yıl hep sıcakta kaldım diye sana karşı suçluluk duyuyordum. Ama şimdi öcünü almış sayılırsın. Buraya indiğim zaman sıcaklık 140 derecedeydi. Korkunç, kurutucu bir sıcak. Denizde sıcaklık 115 derece. Geceler ise katlanılabılır. Haber apansız geldi. Ben bile şaşırđım, çünkü daha önce isteğim kabul edilmemişti. O nedenle elime geçmişken üstüne atladım. İngiltere'den gelince buradaki sıcak herkesi çarpabilir.

Burada ilk hilemi yaptım. Kamemi gösterip onaltı kişinin kalacağı bir koğuşa yerleşecek yerde, oradaki bir masaya doğru ilerledim ve bir lise öğrencisinin kırık Fransızcasıyla, bir oda istediğimi söyledim. Ordu bunun nasıl olduğunu anlayamadı. Şimdiye dek kimse böyle bir yolu denememiş. Odamda bir banyo ve tuvalet var. Oysa ben bir general bile değilim. Odanın kendisi oldukça yıpranmış. Bombardmanın etkisiyle duvar kâğıtları yer yer sarkmış. Cam ve ayna kalmamış. Odanın penceresi duvar örülmüş, yalnız en üstte iki küçük delik bırakılmış. Odada tek kişilik iki yatak ve yatakların üstünde, ister inan ister inanma, Meksika yapısı örtüler var.

Bu mektubu uzanarak yazmaktayım, yoksa üstüne ter damlar hep. Burada uzun süre kalmayacağım. Sen yine lütfen Londra'ya yaz. Üç hafta içinde orada olacağımı sanıyorum. Çok zor bir zamandayız ama inan ki cepheye yaklaştıkça daha az haber alabiliyorsun. Sen benden çok şey biliyorsundur. Bu gece yemeğe de çıkmayacağım. Burada oturup sana yazacak ve midemi dinlendireceğim. New York'tan ayrıldığımdan beri meyve yememiştim. O bakımdan burası çok iyi.

Yavaş yavaş hava kararıyor. Akşamları biraz serinler. Çöldeyken dolunay zamanıydı. Araplar aya doğru haykırıyorlar. Saatlerce süren ve çakal sesini andıran bir haykırış. Eğer bir bahçede oturup bağrışan Arapların arkasında fonografta bir Amerikan swingini dinlediğimi düşleyebilirsen, sende bir şeyler var demektir.

O senatörler buraya, ben de buradayken gelmezlerse çok kötü. Şu sıralar kendi aralarında savaşıyorlar ve temelde düşük olan Amerikan prestijini biraz daha düşürüyorlar. Bu denli çok yanlış yapabilmek için özel bir yeteneğimiz olmalı. Buradaki kimi muhabirler bana çok içerliyorlar. Kimileriye çok iyiler. Ama sık sık yazdıklarımın çok kötü olduğunu söyleyen bir kendini bilmez çıkıyor. Belki de haklılar. Bütün bunlardan çok bunalıyorum.

19 Ağustos, (1943)

Sevgilim,

Burada temiz durmak olanaksız. Su soğuk ve ancak damla damla akıyor. Üstelik sabun köpürmüyor. Gitgide daha çok kirleniyorum. Ama rengim her gün biraz daha koyulaştığından kir görünmüyor.

Yanımda bir fotoğrafçı, bir de gönüllü asker var. Kent dışında dolaşp pek çok şey görüp resimler çekiyoruz. Dün gittiğimiz yer kum tepelikleri ve deniziyle tıpkı Moss Landing'le Monterey arasındaki bölgeye benziyordu. Denizin mavisi bile Monterey denizinin mavisiydi. Bunları görünce yüreğim özlemle doldu. Küçük eve ne oldu, herkes acaba nasıl diye merak ettim.

Bill Dekker'i hala mı olacak arıyorum. (Steinbeck'in küçük kızkardeşi Mary'nin kocası) Daha bulamadım ama bir gün bulacağım.

Bu ayrılığın bize yapacağı etkiyi merak ediyorum. Örneğin sen, birlikteliğimizin iyi olduğuna inanıyor musun, yoksa kuşkun var mı? Ayrılığın benim üstümdeki etkisi şu: Zor bulunur güzellikte ve çok istek duyulan bir birlikteliğimiz olduğuna inanıyorum. Bir mektubunda belki bütün yaşam yolunu değiştireceğini yazıyorsun. Umarım bu değişiklik, güzel olduğuna inandığım birlikteliğimizi etkilemez. Ateşin karşısında geçirdiğimiz güzel geceler... Önümüzdeki kış sobayı kurdurmalyız. Yatağa girdiğimiz zaman kömürün alevlerini görebilelim diye. Bir hizmetçi bulabildin mi? Bir hizmetçiye gereksinimimiz olduğunu sen de kabul edersin sanıyorum. Bulaşık yıkamaktan nefret ettim ve hep edeceğim. Çocukken de nefret ederdim bulaşık yıkamaktan.

Süpürmekten ve ona benzer işlerden de hoşlanmıyorum. Gelip giden birisini yeğlemeliyiz. Bizde yatıp kalkacak birini istemiyorum. Apartmanda oturduğumuz sürece elbette.

Hoşça kal sevgilim. Senden haber alabilmek için çok şey vermeye hazırım. Hiçbir yolunu bulamıyorum.

Kısa bir süre daha sabırlı ol.

24 Ağustos. (1943)

Sevgilim,

Telgrafıma yanıt vereceğini umarım. Seni çok merak ediyorum. Senden haber almalı altı hafta oldu.

Sevgilim, sensiz olmaktan bıktım. Gerçekten çok sıkıldım. Bir daha ayrılmayacağız gerçi. Zorunlu bir ayrılıktı bu. Zaman zaman kıskançlık duygusuna kapılıyorum. Elbette temelsiz ve yararsız bir kıskançlık bu ama elimde değil. Apansız geliveriyor.

Sıcak beni pek kirli paslı bir adım yaptı. Çok şeyi de anımsayamıyorum gibi geliyor bana. Kötü düşler sürüyor. Ancak şu sıralar herkes kötü düşler görmekte. Birbirini izleyen kötü, korkulu düşler. Sonra öyle bir noktaya varıyorum ki, seni de düşümde görmüşüm, gerçek değilmişsin gibi geliyor...

25 Ağustos (1943)

Sevgilim,

Dün gece, deniz subaylarıyla kent dışındaki bir manastıra gidip, koskocaman karanlık bir kilisede Gregoryen müziği dinledik. O koskocaman yerde yalnızca iki mum yanmaktaydı. Koro bölmesinde durup aşağıya baktım. Olağanüstü güzeldi. Ses dolu dolu yukarılara doğru yükseliyordu. Daha sonra rahiplerle konuştuk. Her biri ayrı bir

ulustan. Biri Massachusettsli, biri Alman, bir başkası Hollandalı ya da Fransız. Hepsi de çok sessiz. Çok çalışıp da dinlenmeye gereksinimi olan ya da sınırları bozulup sessiz bir yerde kalması gereken birkaç su-bay vardı manastırda. Müzik dinleyip uyuyorlar. Bu onlara çok iyi ge-liyor.

O denli kötü değil durum. En büyük sorun, senin de bildiğin için yalnızlık. Yalnızlığı ne gözardı edebiliyor, ne de ondan kurtulabiliyo-rum. Sabah kahvesini, geceleri çaldığımız müziği, sözlük saatlerimizi, iskemleleri boyadığımızı, "bu gece nerede yiyelim" diye düşündüğü-mü anımsıyorum. Büyük bir Noel partisi için bir balina alalım. Yalnız cin mısırı almayalım. Onun yerine cranberry (*) alırsak. Süslerin hep-sinden almalıyız. Gerçek bir Noel partisi olsun. Armağan olarak çok şey alamayız ama olsun. Bir şeyler alırsak yine. Bulabilirsek bir de kaz alırsak. Büyük, eti yumuşak bir kaz. Fısıltıdan birazcık daha yüksek sesle konuşursan etleri parça parça ayrılacak yumuşaklıkta bir kaz. Çok düşündüm, ağaç için en uygun yer, aşağıdaki banyo kapısının önü. Bu sıcakta kömür ateşi düşlemek çok zor, ama düşlüyorum. Belki kar da yağar. Bunları düşleyerek oyalanır insan.

Beni kamçılayan bir tema var. Afrika çok değişik bir yer. Califor-nia'ya çok benziyor. Hiçbir ulus yok burada. Dörtbin yıldan, belki da-ha da uzun bir zamandan beri hep yağmacılık olmuş buralarda. Benim bildiğim bu toprakları pek çok asker çiğneyip geçmiş ama hepsi de yağmalayıp geçmiş. Ben Cezayirli'yim diyene pek seyrek raslanıyor. Burada yaşayanlar ya Fransızdır, ya Arap, ya da Alman. Ama hiçbir zaman Afrikalı değil. Yine de çok güzellikleri olan bir yer. İnsanlar pek çok kez geliyor burayı görmek için. Ben de, barış olur olmaz, seni buralara getireceğimi biliyorum.

(Italya)

22 Eylül (1943)

(*) Cranberry - Böğürtlene benzeyen bir meyve.

Sevgilim,

O son mektubu bir gemideyken yazmıştım. Şimdi üsteyim. Daha kulaklarım uğulduyor ama çok mutluyum.

ÇÜNKÜ -

Temmuz ayında yazdığım bütün mektuplarla, Ağustosta yazdığım bir, Eylülde yazdığım bir başka mektup, burada beni bekliyordu. Bill'in generaliyle iletişim kurdum. Benim için ayrıntılı bir rapor elde etmeye çalışacak. İyi haberler varsa tel çekerim. Sana da ofis aracılığıyla bir tel çektim bugün. İyi olduğumu ve görevimin bittiğini bildirmek için.

Mektuplarının benim için nasıl bir anlam taşıdığını bilemezsin. Hepsini sıraya koyup yatağa girdim. Üç haftadan beri ilk kez yatakta uyudum. Geceyi mektuplarıyla birlikte geçirdim. İki ay önce yazılmış olmaları önemli değildi. Onlar sendin. Anlatacağım hiçbir şey yokken şimdi pek çok şey var.

Bu son üç hafta çok güzel geçti. Birisi benim için dua etmiş olmalı. Çok kötü bir tek gece geçirdik. Bütün gece benimle birlikteydin. Bilmem o geceyi biliyor musun? Bu ayın ondördüncü gecesi. Bir çizik bile almadım. Kulaklarım yavaş yavaş yeniden duymaya başladı. Şimdi oldukça iyi duyabiliyorum.

Kendime zamanı düşünmek için izin vermiyorum. Yoksa aklımı kaçırabilirim. Bu evlilik bence inancın çok ötesinde güçlü bir anlam taşıyor. Derim güneşten kapkara oldu. Saçlarım da kırılmış. -Çok geçerli nedenlerle çeyrek inç uzunlukta - Çoğu zaman pire ya da sivrisinek ısırığı içinde kalıyorum. Her yanımda çizik çizik. Beyaz olan tek yerim yüzüğümün altında kalan yer. Evden ayrıldığımdan beri yüzüğümü parmağımdan hiç mi hiç çıkarmadım. Ellerimi yıkamak için bile.

Twentieth Century - Fox Filmcilik Şirketi

New York, 10 Ocak, 1944.

Sevgili Baylar,

Alfred Hitchcock'un yönettiği ve senaryosunu benim yazdığım duyurulmuş olan Lifeboat - Cankurtaran Sandalı adlı filmi gördüm. Bir çok bakımdan film çok iyi olmasına karşın, benim yakınmak istediğim birkaç nokta var. Cankurtaran Sandalı filminin öyküsünü benim yazdığım doğru ama filmde kullanılan örgütlenmiş işçileri küçük düşüren sözler öyküde yer almadığı gibi, Zencilere değinen güldürücü sahneler de yok. Tam tersine amacının ne olduğunu çok iyi bilen düşünceli, akıllı bir denizci vardı. Yarı gülünç, yarı duygusal zencinin alışlagelmiş gülünçlüğü yerine, amacı ve kişiliği olan saygın bir zenci tipi vermiştim. Bu filmde benim de adım geçtiğine göre bu şaşırtıcı, tatsız çarpıklıkların sorumluluğunun bana yükleneceğini bilmek benim için çok acı.

John Steinbeck

Annie Laurie Williams'a
(*TELEGRAF*)

MEXICO CITY
19 ŞUBAT 1944

LÜTFEN BUNU 20 ıH CENTURY -FOX'A GEÇİR CANKURTARAN SANDALI İÇİN YAZMIŞ OLDUĞUM ÖYKÜ FİLMİN ÇEKİMİ SIRASINDA BENCE AMERİKAN SAVAŞINA ZARAR VERECEK- ÇİZGİSİNİ VE AMACINI ETKİLEYECEK BİÇİMDE DEĞİŞTİRİLMİŞTİR BU FİLMLE İLGİLİ HER BELGEDEN ADIMIN SİLİNMESİNİ İSTİYORUM.

JOHN STEINBECK

Annie Laurie Williams'a 21 Şubat'ta Mexico'dan şöyle yazıyordu:

"Burada çok sessiz bir yaşantımız var. Deliler gibi dinleniyoruz. Dinlenmeye sandığımdan daha çok gereksinimim varmış. Gwyn iyi. Öteki de (O sıralar Gwyn gebeydi.)"

Yine bu mektupta Steinbeck Cankurtaran Sandalı için gönderdiği telgrafa değiniyor.

"Bu filmin bir çok kişi üstündeki etkisini bile bile stüdyonun filmin gösterilmesine izin vermesi doğru değil. Hitchcock'un ileri sürdüğü nedenler bence geçersiz. Uzun bir süreden beri uluslararası casuslar ve dehalar üstüne film yapmak onda bir alışkanlık oluşturmuş. İngiliz Orta Sınıf züppelerinden biri olduğu için çalışan insanları küçük görüyor. Biliyorsun filmde beni tedirgin eden başka şeyler de var. Teknik şeyler. O boyda bir sandalı tek bir adam götüremez. Benim yazdığım öyküde kimse küreğe dokunmamıştı bile. Dümen kullanılmıştı yalnızca."

Öykünün bozulmasıyla ilgili davada California'da Polytechnic University'de İngilizce Bölümü başkanı olan ve öyküyü incelemiş bulunan E. Morsberger Steinbeck'ten yana oldu. Morsberger, Hitchcock'un anlattıklarını şöyle iletiyor:

"Buldukları ikinci bir romancı ve profesyonel bir senaryo yazarı öykünün kimi bölümlerini yeniden yazmış. Böylece Steinbeck'in düşünceli, ağırbaşlı, politik etkileri gözönünde bulundurulurken yazılmış öyküsü göze çok çarpacak biçimde değişmiş."

Steinbeck'in filmde ve ilgili belgelerden adının bilinmesi için yaptığı başvuru kabul edilmedi.

Carlton Sheffield'e

New York, 27 Eylül, 1944.

Sevgili Dook,

Ev toplanmış durumda. Buradan ayrılıp Monterey'e gidiyoruz. Kıyıda iki küçük ev kiraladım. Monterey'e döneceğim için çok seviniyordum. Ancak son günlerde biraz korkuyorum. Sen de benimle artık rahat olmadığını söylüyorsun. Belki benim de duyumsadığım buna benzer bir şey. Bende kimi değişiklikler olmuştur ola ki. Herkeste olmuştur. Yapabilirsem Monterey'e yerleşmek istiyorum. Gwyn'le bebek uçakla gidecekler. Bense, steysin Buick olan ikinci el arabamızla eşyaları götüreceğim. Her şey yolunda giderse aradaki yolu altı ya da sekiz günde alabilirim.

Sheffield ona çocuk yetiştirmek konusunda yazmış olmalı besbelli.

Çocuklar için öylesine bombok saçmalıklar yapmaktalar ki! Her on yılda bir okullar değişmekte. Mary çok tatlı iki çocuk büyüttü. Onlara saygılı olmayı ve büyüklerin oturduğu odadan çıkmayı öğretti. Bunun yapılabileceğine inanıyorum. Babalık denilen şeyse çok ilginç. Ama yine de bombok bir şey. Bence insanlar nasıl davranmaları isteniyorsa öyle davranıyorlar. Bu çocukta dikkate değer bir şey göremiyorum. Oldukça iyi görünüşlü bir insan olacak, bir eksiği yok, sağlıklı. Sağlıklı olduğu için ancak karnı acıktığı zaman ağlıyor. Ona ayrı bir oda vermeye çalışacağım çünkü çocukların birkaç yıl barınabilecekleri tek yer kendi odalarıdır. Huysuz birer küçük hayvana benzerler çünkü. Bu böyle. Her ikimiz de çocuğumuz olduğu için çok mutluyuz. Daha çocuklarımız olmasını istiyoruz.

Sardalya Sokağı adlı kitabı bitirdim. Ocakta çıkacak. Pat Covici bana iki prova gönderirse birini sana gönderirim. Kitabın etkisinin ne olacağını kestiremiyorum. Dört ayrı düzey için yazılmış bir kitap. Her-

kes kitaptan kendine göre olanı algılayacak. Bir nokta var. Kesinlikle savaşın sözünü etmiyor. Bir kez bile. Bu kitap için ne düşündüğünü bilmek isterdim. Öyküde eskilerden çok şey bulacaksın. Yıllar önce konuştuklarımızın uzantılarını bu kitapta kullanmış olduğumun ayırımına vardım. O zamanlar daha mı çok konuşuyorduk? Daha evrensel düşündüğümüz kesin. Yurt dışında yazdıklarım içimi bulandırıyor. Pek çok olumsuzluğu yanında bu savaş, düşleyebileceğimiz en çok düzensiz ve doğruluktan uzak olgu. 15 Ekimden sonra Meksiko'da çevrilecek bir filmin senaryosunu hazırlayacağım (*Inci*). Meksikalı biri yönetecek filmi. Oyuncular da Meksika'lı. Parayı bile Meksika sağlıyor. Ocakta ben de gidip filmin çekimini izleyeceğim. Namuslu bir film yapmak şans işi. Bunu deneyeceğim. Film üstünde tam bir denetimim olabilecek. Bu işin içinde olanlar da çok iyi kimseler.

Bir yıl içinde çok büyük bir kitaba başlamak istiyorum. En az iki buçuk yıldan beri düşünmekte olduğum bir konu. Bunun dışındaki her şey zamanı doldurmak için yazılmış gibi. Yine de çalışmak çalışmaktır ve çalışmayı çok seviyorum. Çalışmanın hiçbir türüsü kolay değildir.

Bunca yıl sonra kurşunkalem kullanmayı ve büyük yazmayı öğreniyorum. İnanılmaz olaylardan biri geçen gün gerçekleşti. Bir süre bir İngiliz torpidosunda bulunmuştum. İtalya kıyılarından açılmış. Gaeta, Cenova ve Korsika'yla Sardunya arasındaki gemilere saldırıyordu. O sıralar daha Korsika'yla Sardunya ele geçmemişti. Okullarda kullanılan türden küçük bir not defterim vardı. Cenova'dan ayrılmıştık. Aşağı inmiş notlar alıyordum ki alarm düdükları çaldı. Güverteye koştum. Zifiri karanlıktı, göz gözü görmüyordu. Birdenbire bir uçaksavar gemisi bize ateş açtı. Kendimi yere attım, çünkü bu kovalayan gemiler insanın ödünü kopartacak denli tehlikeli olabilirler. Gemimiz zigzag bir yol izleyerek kaçmaya başladı. Not defterimi en son o sırada gördüm. Daha sonra İngiltere'den gönderilen postadan çıktı not defteri. Haber Alma Bakanlığı göndermiş. Tahtalar arasına sıkışmış. Geminin süvarisi bakanlığa göndermiş olmalı. O süvariye anımsıyorum. Yirmi altı yaşındaydı o zaman. Adı da Greene Kelly'ydi. Sekiz ay önce iki gemiye saldırdığı sırada ölmüş. Gemilerden birini batırmış, birini sakatlamış. Arkasından iki gemi daha gelmiş. Onu batırmışlar, ama benim not defterim geldi.

Bana laboratuvara yazabilirsin. Öğrendiğim zaman sana ev adresi-

mizi yazarım. Sanırım köyde bir kutu numarası olacak. Yakında görüşmek umuduyla.

Hoşça kal

John

Pascal Covici'ye

(Soto Evi)

(Monterey) (Kasım, 1941)

Sevgili Pat,

Seni mektuplara boğdum, değil mi? Ama hoşlanacağını sandığım bir olay var, onu anlatmak istiyorum.

Anımsıyor musun, sana çalışmak için bir büro bulacağımı yazmıştım. Monterey'de büroların bulunduğu bir tek yapı var. Parson diye bir adamın malı. Üç günden beri onu bulmaya çalışıyorum. Sonunda bu sabah telefonda konuşabildim. "Birkaç aylığına bir büro kiralamak istiyorum," dedim. "Olur, boş olan bürolarımız var," dedi. "Adınız nedir?" "Steinbeck," dedim. "Ne iş yaparsınız?" diye sordu. "Yazarım," dedim. Uzun bir sessizlik oldu, sonra, "Çalışma izniniz var mı?" diye sordu. "Hayır, dedim, "Benim işimde böyle bir izne gerek yok." Bir duraklama. Sonra, "Üzgünüm ama, biz böyle kişilere büro kiralamak istemiyoruz. Biz doktor, dişiçi, sigortacı gibi mesleği olan kişiler arıyoruz," dedi.

"Ne hoş değil mi? Ben de ahşap ambarı temizledim. Oraya bir masa yerleştirdim. Doğup büyüdüğüm kentte bir büro bulamadığımı ve büroların sahibinin benim adımla hiç duymadığını bilmek hoşuna gider diye düşündüm."

Görüşmek üzere

John

Kasım ayı sonunda Covici'ye İnci için şunları yazıyordu:

"Bu gece şehirlerarası bir telefon geldi. "Christian Science ()" yöneticilerinden biri. Pazar günü buraya gelip Sardalya Sokağı'nı tartışmak istiyormuş. Fahişelerin yarısının Christian Science'tan olduğunu yazmıştım. Duymuş olmalılar Telefonda "Bunun gerçek olduğunu öğrenmek sizi düş kırıklığına uğrattır mı?" diye sordum. "İsa'nın yaşamında iki kadının çok önemli yeri vardı, bunlardan biri de Magdalena'ydı" dedim. "Hayır," diye yanıt verdi. Konuyu yüzyüze tartışmak istediğini yineledi. Pazar günü gelecek. Bu tartışma çok hoş olacağına benzer. Konuyu çok iyi yönlendirirsem yalnız Boston'da değil, Christian Scientist'lerce de afaroz edirim belki. Gerçekte en güzeli herkesçe afaroz edilmek o zaman herkes kitabı okur."*

Bahçeyle her zamanki gibi uzun uzun uğraşmaktaydı.

"Kurumuş ağaçların yerine selvi dikiyorum. Selvi fidanları yerlerini bulmuşlar gibi. Monterey selvi türüne Çin'in bir tek bölgesi dışında hiçbir yerde raslayamazsın. Söylenceye göre Kolomb'tan çok önce Çinliler bu ağaçları Çin'den getirip buraya dikmişler. Derler ki Çinliler burayı buldukları zaman bayrak değil selvi dikmişler. Bu selviler burayı bulduklarının kanıtıdır."

(*) *Christian Science* - Hastalık, kötülük veya ölüm gibi şeylerin yalnız insan kafasında olduğuna ve İsa'nın kuramı iyi anlaşılırsa bunların yok olacağına inanan bir mezhep.

Mildred Lyman'a

(McIntosh ve Otis çalışanlarından)

(Monterey)

2 Aralık, 1944.

Sevgili Mildred,

Soğuk, güzel bir sabah. Dün gece Gwyn bana içki içirdi. Önceden tasarlanmamış, çok doğal içkili gecelerden biri. Erken yattım. Şimdi de Christian Science'tan gelecek adamı bekliyorum.

Pat, *Sardalya Sokağı*'nın satışlarının beklediğinden yüzde altmış daha çok olduğunu yazıyor. Ancak Pat'i tanırsın. Coşkusu rakamları aşabilir. Tanırım, ne güzel bir gün. Pırıl pırıl bir güneş. Tek bir bulut yok. Gelecek hafta içinde bir gece Gwyn'le birlikte sardalya avına katılacağız. Gwyn hiç balığa çıkmamış. Büyülenecek. Balıkçıların balık sürüsüne rasladıkları an görülecek bir andır. Çok coşku veren bir olay.

Buradan bahçeyi görebiliyorum. İspanyol bir adam ağaçlarla fundalıkları budamakta. İşini çok iyi bilen bir adam. Pazar sabahları burası çok güzel. Düşleyebileceğin en güzel Pazar sabahı. Tek eksiği tavuk seslerinin olmayışı. Çocukken tavukların Pazar sabahları bir başka türlü gıdıkladıklarını düşünürdüm.

Christian Science'lı adam geldi. Akıllı ama çok koşullanmış. İnsanların Christian Science'lular için yanlış bir izlenim edineceklerinden kaygı duyuyor. Ben de kimi insanların her zaman yanlış izlenimler edineceklerini söyledim. Bilgiçlik taslamadan verebileceği bir yanıt yoktu elbette. Ayrılırken "Bunu size bırakıyorum," dedi. "Bir yandan Christian Science'a katılıp bir yandan da orospuluk yapıyorlarsa iyi birer Christian Science üyesi değiller demektir." Ben de, "İyi birer orospu da değillerdi." dedim. Güldü. Bu konuda bir bildiri yayınlamak zorunda olduklarını söyledi. Ben de böyle bir bildiri yayınlamazlarsa çok şaşıracağımı söyledim.

Bugün dadı çalışmıyor. Gwyn mama hazırlamakta. Bu gece Boston usulü fasulye yiyeceğiz.”

Herkese sevgiler
John

Yeni kitabı için şöyle diyordu:

“Bu kasabadaki kimi insanlar, Sardalya Sokağı’nu beğenip beğenmediklerini bilmiyorlar. Başka insanların görüşlerini öğrenmeyi bekliyorlar kendi düşüncelerini ileri sürmek için. Orta düzeyde insanlar hep böyle davranırlar. Eleştirmenlerse kitabın daha en baştan doğru olmadığını, doğaya aykırı ve beğeniden yoksun olduğunu söylerler. Doğada yalnızca iki şeye raslayamazsın. Tekerlek ve iyi bir beğeni. Peki, ne istiyor bunlar? Robert Nathan hep iyi şeyler yazar, Kathleen Norris de öyle.

Şöyle bitiriyor:

“Her yazarın yaşamında eleştirmenlerin onu yere yıkmaya çalıştıkları bir dönem vardı. Ben işte o aşamadayım. Gazap Üzümleri’nden beri bu böyle.

Jack ve Max Wagner'e

Monterey,
(23 Ocak, 1945.)

Sevgili Jack ve Max,

Burada işler biraz düzene giriyor. Dadı hastalanmıştı. Gwyn de bir yandan bebeğe, bir yandan da dadıya baktı. Sonunda Gwyn'i hastaneye yatırmak zorunda kalacağız diye korktum. Şimdi iyi. Artık uyuyabiliyor. Thom iyi ve neşeli. Güzel bir çocuk oluyor. Son dişi çıktığından beri çok mutlu görünüyor.

Bense *İnci*'yi bitirmek üzereyim. Fernandez, (*Filmi yönetecek olan Emilio Fernandez*) Şubatın ilk yarısında gelecek. Senaryoyu hazırlayacağız. Kameralar hazır olana değin Meksiko'ya gitmeyeceğim. Nasıl gecikmeler olduğunu biliyorum.

Eleştirmenler *Sardalya Sokağı*'nı yerden yere vuruyorlar. Çok ileri gittiler. Annie Laurie ise filmcilerden pek çok telefon geldiğini, kitabın filmini yapmak istediklerini söyledi. Benim bu konudaki düşüncelerimi soruyor. Bildiği gibi yapmasını söyledim. Satabilir de satmayabilir de. Ne zaman isterse, o zaman satar. Zamanlama konusunda şaşılacak bir yeteneği var. Ne istediğimizi de çok iyi biliyor. Çok para ve senaryonun denetimi. Bu kez filmin çekimi sırasında başlarından ayrılmayacağım. Dikkatli davranmaları için danışman gibi yanlarında oturacağım. Olumsuz eleştirilerin kitabın zararına olacağını düşünmüştüm ama Annie Laurie tam tersini savunuyor. Satışlar şaşılacak ölçüde yükselmiş. Film stüdyolarının ilgisini çeken, satışların yükselmesi. Yoksa eleştiriler değil.

Bir haftadan beri her gün sis oluyor. Monterey'i hiç böyle görmemiştim.

Sanırım hepsi bu. Şimdi artık çalışmalıyım. *İnci*'yle ilgili çalışmalar son aşamada. Yer yer güzellikleri olan yabancı bir öykü.

Bana yazın.

John

İnci için Jack Wagner Steinbeck'e yardım ediyordu. 1945 yılı Nisan ayının başlarında Meksiko'ya gitti. Gwyn'le bebek de daha sonra arkasından gittiler. Ancak Monterey'den ayrılmazdan önce Steinbeck, Pascal Covici'ye kendisini çok tedirgin eden bir sorunundan söz ediyordu. Bu soruna ilk kez bir önceki yılın Aralık ayında değinmişti.

"Burada yazarlarla yazar geçinenler arasındaki sürtüşme beni çok üzüyor. Yakında yalnız balıkçılarla ahbaplık edebileceğiz. Duydukları kıskançlık öylesine belirgin ki. Bu beni çok üzüyor. Daha önce hiç sözünü etmemiştim."

Bahar da bu görüşleri köklü bir inanca dönüşecektir.

Pascal Covici'ye

(Monterey)

(İlkbahar, 1945)

Sevgili Pat,

Bu çok güzel bir mektup. Gerçekten. Birkaç gün içinde Meksiko'ya dönüyoruz. Gideceğime seviniyorum. Buraya gelirken nasıl mutluluk duyduğumu anımsıyor musun? Gerçekten bir yuvaya dönüştü buraya gelişim. Oysa ne yuvaya dönüş oldu, ne de buralar bizi hoşgeldinle karşıladı. Burada yalnız kıskançlık, hınç ve arkadan vurma var. Gelmele yanlış yaptığımı düşünmeye başladım. Umursadığım filan yok, ama bir yanlışlığın beni yere vurmasına göz yummayacağım. Bu yeni bir olay değil. Şimdiye değin gözardı etmeye ve anlamaya çalıştım. Şaka konusu bile yaptım. Sezgi değil, elle tutulur olaylar var.

Eski arkadaşlarımız bizi aralarına almıyorlar. Ed bunların dışında. Ed'in dışındakilerle bir arada olduğumuz zaman başarı denilen şey hep aramızda duvar gibi. Kent, yöre, - burada yaşayan insanlar elbette ki - sanki salt zehir. Bana bir büro kiralanmamasına güldüm. Fakat yerel gaz komisyonu Savaş Yiyecek Yönetimiyle ilişkim olmasına karşın gazımızı kesti. Evi onarmak için izin istedik, başvurumuz geri çevrildi. Onarım için geri ?

Hayır. Başkan'ın ölümü üstünden çok zaman geçtiğini sanmıyorum. Bu konuda işittiğim tek şiddet olayı şu: Bir gün Alice Leone Motats'ın babası otelin sundurmasında, "Duyduğuma göre Rosenberg ölmüş," demiş. Orada bulunan bir İspanyol kız, adamın ağzına bir tokat indirerek yürüyüp gitmiş. İlginç, Scripps -Howard'dan tel çekerek Ernie Pyle'la ilgili bir yazı yazmamı istediler. Yazdım. Tel çekerek nasıl göndereceğimi sordum. Yine telle yanıt verdiler ama çok geçti. Tel, ölümünden on gün sonra elime geçti. Pyle, Scripps -Howard'ı destekliyordu ama, artık onun için yazılan bir yazının Scripps- Howard için bir önemi yoktu. İşte böyle.

Almanların birkaç gün içinde defterleri dürülecek sanırım. Gerçek-
dışı gibi geliyor insana. Onların düşüşleri tırmanışlarından iyi. Hitler
ve Gobbels dün de kaldılar. Berlin. Bunların olabirliğine inanmak
güç.

Sonbaharda görüşmek üzere.

Hepinize sevgiler

John

Annie Laurie Williams'a

Cuernavaca,

26 Haziran. (1945)

Sevgili Annie Laurie,

Seninle görüşmek istediğim bir konu var. Geçenlerde Pan Ameri-
can Films diye bir şirket Emiliano Zapata'nın yaşamını konu alan bir
film yapmamı önerdi. Bu sıra bundan daha çok yazmak isteyebilece-
ğim bir öykü yok. Yalnız birkaç engel var. Öyküyü yazabilmem için
uzun bir ön çalışma yapmam gerek. Önümüzdeki sonbahardan başla-
yarak bir yıl sürer bu ön çalışma.

Doğru bir öykü yazmak için pek çok zorluklarla yüzyüze gelece-
ğiz. Zapata'nın oyuna getirilip öldürülmesine neden olan güçlü kişiler-
den daha yaşayanlar var. Öykünün doğru olması için hükümetin gü-
vence vermesini istiyorum. Bunun çok sağlam olması gerek çünkü.
Zapata, günümüzün en büyük filmi olabileceği gibi, gerçek çizgisin-
den küçük bir sapma ya da değişiklik, izleyicilerin, Zapata'nın yaşa-
dıkları ve ölüm nedeni konusunda yanlış bir kaniye varmasına neden
olabilir.

Daha senaryoyla uğraşyoruz. Birleşik Devletler'de bunu yapmaz-
dım ama burada, yapımcılar için çok iyi bir senaryo yazmak istiy-
yorum. Büyük çaba göstermek gerekiyor. Daha dizanteriden tam kurtul-
madık. İnsanda güç bırakmıyor.

St. John gününü on düzine hava fişeğiyle kutladık. Büyük olanları senin ve Maurice'in adına patlattık.

Her ikinize sevgiler
John

Dizanterinin etkileri epey uzun sürdü. Yaklaşık üç hafta sonra Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu:

"Amip kaptığımızı sandık. Tahliller yapıldı. Kimyager, ellerini oğuşturarak, "Dünya nasıl da küçük," dedi. "Sardalya Sokak-ğ'ı'nı az önce elimden bırakmıştım. Yazarmın dışkıyı inceleyeceğimi nereden bilebilirdim. Que mundo pequenito!" ()*

Pascal Covici'ye

Cuernavaca,
12 Temmuz, (1945)

Sevgili Pat,

Bu yeni filmden dolayı canım çok sıkın. İçimde yeni bir çalışmaya başlamak için kıpırdanmalar var. İş bitmiş bir köpeğe vurmak gibi bir şey bu. Eskileri incelemekten hep sakındım. Ama bu yineleme ilk ve son olacak. Yazılabilecek öyle değişik konular var ki, yazılmış olanı yinelemenin anlamı yok.

İki gün sonra Covici'ye şöyle yazıyordu:

"Bu filmin senaryosunu yazmaktayım. Yazacağım son senaryo olacak bu. Öyküyü kameranın çekebileceği bir duruma getirebilmek için hep konuşmaya indirgemek zorunda kalıyorsun.

(*) *Que mundo pequenito!* (İspanyolca): Dünya ne küçük!

Benim yazdıklarımsa konuşmadan çok düşünceye dayandığı için senaryo hazırlamak zor oluyor.” Mektup şöyle sürüyor:

Buradaki insanlar bize karşı çok iyi davranıyorlar. Onları da anlatabileceğim bir kitap yazmak istiyorum. *Wayward Bus* (Aşk Otobüsü) Meksika'lı bir Don Kişot'u konu alabilir. Düşündükçe bu tasarımı daha çok seviyorum. Sevdikçe tasarı genişliyor ve bütün dünyayı kapsayınca değin böylece sürüp gidiyor. Kısacık bir öyküden, şimdiye değin yazdığım en coşkulu roman doğuyor. Tom Jones, Tristram Shandy ve Don Kişot kadar gülünç olacak. Bu romanı yazmak uzun zaman alacak. Buna aldırmiyorum çünkü kafamdaki otobüs çok büyük. Kozmik bir otobüs bu. Arkasından ateşlenen, kıvılcımlar saçarak Samanyolu'na doğru yol alan bir otobüs. Hiçbir işaret vermeden Betelgöz'ün köşesini dönüyor. Sürücüsü Juan Chicoy ise, altı silindirli, kırık dö-kük, burnu havaya doğru kalkıp arkası çökmüş olan bu dünyayı zamanın ve uzayın içine doğru sürmekte. Yazabilirsem *Aşk Otobüsü* güzel bir kitap olacak.

Hoşça kal. İyi eğleneceğiz.

John

1956'da Aşk Otobüsü'nün filmini yapmaya çalışan Charles Brackett'e şunları yazıyordu:

“Sana bu öykünün nasıl doğduğunu anlatmadım sanırım. Önce Meksiko'da tasarlandı ve Meksiko için İspanyolca yazıldı. O zamanki adı çok güzeldi bence. El Camion Vacilador. Vacilador sözcüğünün fiili vacilar'dır. İngilizcede karşılığı yok. O nedenle yazık ki İngilizceye çevrilemez. Oysa İngilizcede böyle bir sözcüğe gereksinim var. Çünkü vacilador olmak şu anlama geliyor: Bir ereğini var, fakat oraya ulaşmak ya da ulaşmak pek umurunuzda değil. İngilizcede böyle bir sözcük yok. Wayward'un biraz yasadışı, biraz yoldan çıkmış gibi bir anlamı var. Ortaçağdan, çizgiden ayrılmışların serseri sayıldığı günlerden kalma bir anlam. Vacilador serseri değildir. İngilizcede vacilador için bulabildiğim en yakın sözcük wayward.”

Steinbeck Pegasus (Uçan domuz)'u yaşamı boyunca kendisinin simgesi olarak görmüştür. Yere bağlı ama yüksek bir amaca yönelik. Bir çok kez simgesini Yunanca harflerle yazmış, kimi kez de "Ad Astra per (Alia Porci)" Bir domuzun kanatları üstünde yıldızlara doğru - tümcesini kullanmıştır. Ya da "Yalpalayan ama hep uçmak isteyen bir ruh" diye açıklamıştı bir gün. Bir başka gün de kendisi için "Kanat açıklığı yeterli değil, ama isteği büyük" demişti.

1947 Şubat ayında The Wayward Bus (Aşk Otobüsü) basıldı. Ocakta ilk çıkan örnek baskılardan birini Jack Wagner'e gönderirken şöyle yazıyordu:

"Umarım onu beğenirsin. 'Beğenmek' sözü bu kitap için doğru bir sözcük değil gerçi. Ne sen, ne de bir başkası bu kitabı 'beğenemez'. Ama ben en azından etkili olduğuna inanıyorum. Yazdıklarım hence çok ilginç. Bu kitabın etkili olabilmesi için ruhsal durum, ayrıntılar ve bir yazıda kullanılabilen türlü öğeler kullanılmıştır. Kitapta öykü diyebileceğim bir olay yok. Yine de film yapımcıları, kitabın özetlerini okuyup kitabı okumuş olduklarını sanıyorlar. Otobüs, ayın kitabı olarak 600 000 ve basım öncesi özel baskı olarak 150 000 bastı. Ve benim gelir vergisini ödemem için para borçlanmam gerekti."

Yine o sıralar İsveç'teki dostu Bo Beskow'a şöyle yazıyordu:

"Otobüs'ün ön satışı şaşılacak kadar çok. Daha baskıya iki hafta var, satışlar bir milyona yaklaştı. Olağanüstü. Bu kitaba saldıracak olanlar onu deliler gibi satın alıyorlar."

16 Şubatta yine Wagner'e yazdıkları:

"Bugün Otobüs'ün eleştirileri çıktı. İster iyi olsun, ister kötü eleştirilerin hiçbirini okumayacağım. Aklını karıştırıyorlar. Birinin dediği ötekinin tersi oluyor Böylece birbirlerini götürüyorlar. Sonunda elde hiçbir şey kalmıyor En iyisi onları bir yana bırakmak. Burada kitabın yankıları iyi. Sürekli düşmanım olan bir kaç kişi gagalayıp duruyor elbette. Bu da bir kitap için iyidir. Kitap için ne ölçüde tartışma olursa o denli iyidir."

Bir yıl sonra bile Covici'ye yazdığı bir mektupta Aşk Otobüsü'nün ele alınışıyla ilgili öfkesini yazar:

"Umarım, bir zaman kimi kişiler Otobüsü anlayabilirler. Yol göstermesine karşın kitapta neler olduğunu göremediler. "Yol

Gösterici" kitabın başına "Everyman - Herkes" ten alınan bölümdür."

Bu sırada New York Herald Tribune, Steinbeck'i fotoğrafçı Robert Capa'yla birlikte Sovyetler Birliği'ne gönderir. Geziden Steinbeck, A Russian Journal (Rusya Günlüğü) adlı kitabını yazacaktır. Bu kitap 1948'de basıldı. Yolculuktan önce yer alan bir kazaya karşın yola çıkıldı. 1947 başlarında Steinbeck'ler evlerine bir piyano almışlardı. Piyano sokaktan ikinci kat pencerelerinden birine doğru çekilecekti. Bu nedenle ikinci kat penceredeki parmaklık çıkarılmıştı. Piyano yukarı çekildikten sonra parmaklık yerine yerleştirildi. İyi yerleştirilmemiş olsa gerek, daha sonra bir gün Steinbeck yaslanınca, parmaklık yerinden oynadı, Steinbeck aşağı düştü. Dizi ve ayağı çok kötü incindi. Öyle ki bir süre hastanede yatması gerekti. Waçner kardeşlere şöyle yazıyordu:

"Hastaneden bıktım. Sırtımı kırmadığım için şanslıyım. Küçük John iyi. Thom da iyi ama galiba bir hafta içinde kabakulak olacak. Bir hastayla bir arada bulundu. Ben de kabakulak geçirmedi. Ben de olabilirim. Çok kötü olur"

Korkusu boşunaydı. Kısa bir süre sonra şunları yazıyordu:

"Yarın Paris'e gidiyorum. Gwyn de Salı günü yola çıkacak. O dört hafta kalıp geri dönecek ben de Herald Tribune için Rusya'ya gideceğim. Dönüşüm Ekim'i bulur. Uzun bir yolculuk. Yeniden raportörlük yapmak iyi olacak. Dizim iyileşiyor ama daha birkaç ay bastonla dolaşmam gerekecek."

New York Herald Tribune adına fotoğrafçı Robert Capa'yla birlikte Sovyetler Birliği'ne gider.

Pascal Covici'ye

Kiev, Ukrayna USSR.

11 Ağustos, (1947)

Sevgili Pat,

Kısa bir not. Buraya geleli bir hafta oldu. Bir dahaki Cumaya dek buradayız. Güzel bir yöre, güzel bir kent ama Almanlar burayı acımasızca yıkmışlar. Her yer yıkılıp yeniden yapılmakta. Makineler olmadığı için bu işler çok zorluklarla yürütülmekte. Not defterim çok çabuk doluyor. Capa bir dolu resim çekti. Kanımca pek çoğu çok iyi resimler. Ukraynalılar hümörü olan konuksever insanlar. Çiftçiler ve işçilerle konuştum. İleride unuturum korkusuyla konuştuklarımızın hepsini yazıyorum. Buraya gelebildiğimiz için çok şanslıyız. Pek çok şey gördük.

13 Ağustos.

Az önce bir çiftlikten döndüm. Çok iyi vakit geçirdik, çok şey öğrendik. Yıllardan beri buralara gelen ilk yabancılar bizleriz. Çocuklar bize merakla baktılar, çünkü Amerikalıları yalnızca duymuşlar, hiç görmemişler. Amerikalılardan da her zaman dostlukla söz edilmemiş. Çiftçiler ve işçilerle konuşmak çok güzel. Her zaman bir çevirmen aracılığıyla konuşmak zorunluğunu bile konuşmaların tadını azaltmıyor.

Gwyn'i karşıladığım için çok teşekkür ederim. Gerçekten çok yorgundu. O uçuşlar çok yorucu. Ondan yalnızca bir mektup aldım ama ötekileri belki Moskova'da bulacağım. Bir telgraf çekmeye çalışacağım, merakını gidermek için. Amerika'dan hiç haberim yok. Hoşuma gidiyor bu. Hiçbir şeyi değiştiremedim. Karışıklıktan bir süre uzak kalmak iyi olacak. Bana bir not yazıp neler olup bittiğini bildir. Adres şu: Joe Newman eliyle, Metropol Oteli Moskova.

Akşam oluyor. Dnieper kıyısındaki bir yamaçta kurulmuş bir park içinde verilecek bir senfonik konser dinlemeye gideceğiz. Brahms'la Prokofiev çalıyorlar. Rusça adları söylemekte büyük zorluk çekiyorum. Bildiğim Rusça sözcük onu geçmiyor. Hepsi de içeceklerle ilgili. Bu mektubu aldığım zaman lütfen Gwyn'e telefon aç. Benden sık sık haber almasını istiyorum.

Dönüşümüz çok uzak değil. Yalnızca altı hafta. Birkaç gün Prag'da kalmak istiyorum. Orayı görmeyi çok istiyorum. Çok güzel olduğunu duydum.

Hepsi bu Pat. Bana birkaç satır yaz.

Sevgiler

John

Adı geçen Joe Newman, Herald Tribune'un Moskova şefiydi. Steinbeck takma adlardan çok hoşlanırdı. Joe Newman'dan da "Sweet Joe (Tatlı Joe)" diye söz edecektir Bu adı Rusçadaki Svetlana adından türetmişti. Svetlana'yı Sweet Lana'ya çevirerek Sweet'in arkasından istediği adı kullanırdı.

Paul Caswell'e

(Salinas California'nın yayıncısı)

New York

2 Ocak, 1948

Sayın Bay Caswell,

Bir roman (*) için belgeler toplamaktayım. Bu romanın geçtiği yer San Luis Obispo ile Santa Cruz arasında kalan bölge, özellikle de Salinas

(*) *East of Eden (Cennetin Doğusu): O sıralar romanın adını "Salinas Koyağı" olarak düşünüyordu. Kitabı yazmaya beş yıl sonra başlayabilecekti. (ÇN).*

nas Koyağı olacaktır. Zaman ise 1900'den günümüze dek uzanan yıllar.

Araştırmanın önemli bölümünü gazeteler oluşturacaktır. Acaba eski Salinas gazetelerinden yararlanabilir miyim? Acaba Index - Journal'in eski dosyalarına ilişkin bilginiz var mı? O dosyalardan yararlanmamı sağlayabilir misiniz?

Ocak ayının yirmisinden sonra Monterey'de olacağımı sanıyorum. En erken zamanda -belki telgrafla - bana bu dosyalardan yararlanıp yararlanamayacağımı bildirebilir misiniz?

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla
John Steinbeck

Bir hafta sonra Caswell'den telgraf geldi.

SALINAS GAZETELERİ DOSYALARINDAN YARARLANABİLİRSİNİZ.

Pascal Covici'ye

(Monterey)
(Şubat, 1948)

Sevgili Pat,

Sonunda Salinas'taki gazetelerin fotokopi işleri yoluna girdi. Elimde, başvurabileceğim ve bir toplumun tarihini günü gününe anlatan belgeler olacak böylece. Bu eski gazetelerdeki dolaylı haberler, doğrudan verilen haberler kadar çok. Geçmişte çıkan haberleri günümüzde çıkan gazete haberleriyle karşılaştırıyorum. Geçmişteki haberlerin hemen hepsi de yanlış. Yalnız haberler değil, haberleri ele alış biçimi de yanlış. Zaman insanları çok değiştiriyor.

Şu sıralar ırmak yataklarına gidiyor, dağlara çıkıyor, tarlalar içinde yürüyor, küçük bitkiler topluyorum. Kısacası buraya ne için gelmişsem onu yapıyorum. Bunlardan ne çıkar, bilemem. Bildiğim tek şey ne olacaksa çok uzun zamanda olacağı. Çok şey var. Pek çok şey. Çok iyisini yapmak zorundayım. Yaptığım şey tek olmalı. O nedenle, korkarım yeni bir anlatım biçimi bulmam gerekecek. Ve belki bu işi yaparken çıldırmak. Çıldıırarak onu yapmanın bedelini ödemek. Ona tırmanmak, üstüne oturmak ve sonra burnumu ona sürtmek. Umarım onu yapacak gücüm olur. Bir kaza olmazsa bu gücü bulabileceğimi sanıyorum. Bundan sonraki birkaç yıl gereksiz yazılara paydos. Bunu yazarken geçimimi başka kaynaklardan sağlayacağım. Bütünüyle dünyanın o kahrolası, pis ama güzel tarihi. O nedenle benim yeteneğimin sınırlarından başka sınırı yok. İşte böyle.

Buraları, *Bilinmeyen Bir Tanrıya'yı* yazdığım zamanki gibi kurak. Yeni yetmeliğim sırasında hepimizi kısıvrak bağlayıp çökerten kuraklık gibi tıpkı.

Hepsi bu. Sana anlatmak istedim.

John

Yine o sıralar Annie Laurie Williams'a,

"Yöreyi dolaşıp ağaçlar ve çalılarla yeniden tanışıyoruz. Deniz çekilmiş olduğu bir gün erkenden deniz canlıları toplamaya gittim.

"Rüzgârlı bir günde tepelere tırmanıp yeni çıkmakta olan otları görmeliyim. Bunlar için buradayım." diyordu. Pascal Coviçi'ye yazdıkları da şöyleydi:

"Burada her şey iyi gidiyor Çok iyi dinleniyoruz. Yağmur dindi, tepeler yeşilleniyor. Her gece yaklaşık on iki saat uyuyor, sonra dışarı çıkıp çalılıklara bakıyorum. Yıllardır görmediğim insanları görüyorum. Büyük bir değişiklik yok. Tepeler hiç değişmiyor Bu sıralar deniz canavarı zamanı. Bir tanesinin koyda dolaşmakta olduğu haber verildi. Onu ben de görmek istedim. Pek çok kişi görmüş."

Paul Caswell'e yazdığı bir mektuptan da gazetelerde onu ilgilendiren ayrıntıları öğreniyoruz.

Birinci sayfayla, öteki sayfalardan seçmeler Örneğin günlük ya da daha genel konularla ilgili makaleler, yiyecek ve giysisi ilânları. Ara ara, örneğin altı ayda bir, bu ilânlardaki değişiklikler Kişilerle ilgili ya da arka sayfada çıkan kişisel haberler."

Bo Beskow'a

(Monterey)

12 Şubat, (1948)

Sevgili Bo,

Benden haber almadın, çünkü dinleniyordum. Çok yorgundum. Yavaş yavaş geçiyor yorgunluğum. Küçük bir evde bir odam var. Çok seviyorum. Eski arkadaşları görüyor, arasına içiyor, tepelere tırmanıp çalılıklarla çayırları seyrediyorum. Böyle şeyler...

Noel partimiz oldukça kalabalıktı. Çocuklara pek çok oyuncak armağan edildi. Çoğunu ileride verilmek üzere kaldırdık. Pek çok armağan almaktan biraz şaşkın döndüler. Bu denli bolluktan hoşlanmıyorum. Thom'un benimle yolculuğa çıkabileceği günleri dört gözle bekliyorum. O günler o denli uzakta değil gerçi.

Gazetelerde çıkan Rusya yazıları burada büyük başarı kazandı. Kitabın etkisinin ne olacağını kestiremiyorum. Son günlerde Rusların kimi ressamları aşağısamarları, kimi müzisyenlere saldırımları, Rusların yabancılarla konuşmalarını yasaklamaları çok kötü. Bana üzüntü veriyor. Öyle görünüyor ki Rusya'da uzunca bir süre bulunan son yabancılar bizleriz. Yeni yasaklara göre konuşmuş olduğumuz kişilerin hiçbiriyle konuşamayacaktık. İyi ve ilginç olan bütün resimleri yok etmişler. İyi yazı kalmamış. Şimdi de müziğe saldırıyorlar. İnsanlar gizliden gizliye resimler yapıp yazılar yazıyorlar mı diye merak ediyorum. Yaratıcı insanların bodrumlarda gizlice çalıştıklarını duymak

beni şaşırtmayacak. Rusya'nın sıradan insanları öylesine iyi insanlar ki.

Bu yaz kısa bir süre için İngiltere'ye gitmem söz konusu. Ama kesin değil. Hiçbir şey yapmadan oturmam gerekiyor gerçekte. Oysa biliyorsun, yerinde duramayan bir insanım ben. Oturmak ise kesin yalnızlık ve eksiksiz temizlik gibi ulaştırılması zor bir şey.

Burada bana benzeyen insanlar arasındayım. Serseriler, sarhoşlar ve hiçbir işe yaramazlarla birlikteyim. Güzel bir olay bu.

Noeli çocuklarla geçirdiğine sevindim. Ben, bizimkileri çok özleyorum. Küçük, tatlı böcekler gibiler. Yine de bana çok üzüncü veren bir yanları var. Yapabildiklerince şeytanlık yapan, çeneleri düşük ve çok kararlı iki küçük insan her ikisi de.

Üniversitede okuyan birkaç yeğen şu sıralar tatil için buradalar. Çok hoş ve sağduyusu olan kızlar. Ben o yaşlardayken kızlar böylesine sağduyulu değildi. Pek çok sevdim onları. Onlar da benden hoşlandılar. Çünkü onlara karşı alışlagelmişin dışında davrandım. Büyükle rin gençlere davrandığı gibi davranmadım. Olağandışı ama güzel bir arkadaşlık kurduk.

Son zamanlarda yorgunlukla birlikte öteki şeyler bende neredeyse çılgınlığa varmıştı. Şu sıralar o gerginliklerin hepsi yavaş yavaş geçiyor. Her gece yaklaşık oniki saat uyuyorum. Her gece bir öncekinden daha rahatım. Uykum yolculuk için ilâç yerini tutuyor. Çok iyi gelen şeylerden biri de yalnızlık.

İsveç Hava Yollarındaki o güzel sarışın kızlara karşılık beklemeden sevgimi ilet. O güzel kokan tatlı kızlara.

Gwyndolyn Steinbeck'e

(Monterey)

17 Şubat, (1948)

Sevgilim,

Bugün Salı. Dün akşam yatağa yine saat onda girdim. Hava bulutlu. Yağmur yağacak gibi. Çok kurak bir yıl. Çevrede kimse böylesi kurak bir yıl geçirildiğini anımsamıyor. Dün bir bahar günü gibiydi. Salinas'a gidip bir süre gazetede çalıştım, sonra tepelere doğru yürüdüm. On yaşımdan beri görmediğim bir yolu buldum. O yoldan arabayla Hollister'e gidip, oradan da San Juan'a geçtik. Biliyor musun, yüzlerce yeri anımsadım gördükçe. Çocuklar unutmazlar. San Juan'da biraz durduktan sonra eski San Juan Geçidi'ne gittik. Birçok kişi bu yolu tek sanır. Oysa bu yolun birçok yoldan biri olduğunu ve o zamanlar Royal Road diye anıldığını unutmuslardır. Bu günse, bir yana bırakılmış pis bir köy yolundan başka bir şey değil. Gerçekte de her zaman böyleydi. Ayrıca çalışmalar için gazetelerin fotokopilerini çıkarttırma çabası içindeyim. Çok pahalıya çıkacak ama çok da yararlı olacak. O nedenle pahalıya çıkması önemli değil.

Senden hiç haber gelmediğine göre iyisindir. Sana, geçen akşam, Ed'le birlikte Stanford Yayıncılık'a yazdığımız mektubu gönderiyorum. *Between Pacific Tides (Pasifik Gelgitleri Arasında)*'ın yeni basımını iki yıldır sallantıda. Mektubu beğeneceğini düşündüm.

Stanford Üniversitesi Yayınları'na Pasifik Biyoloji Laboratuvarları'nın kâğıtları üzerine yazılmış mektup şu:

Sayın Baylar,

Pasifik Gelgitleri Arasında'ki kimi parçaları geri alabilir miyiz? Çünkü aradan geçen iki yıl gözönüne alınırsa, o yazıların bir daha gözden geçirilmesi gereği ortaya çıkar. Fen bilimleri ilerlemekte. Oysa Stanford Yayıncılık bu ilerlemeyi gösterememekte.

Ayrıca yaklaşmakta olan Yeni Buzul Çağı sorunu da var.

Yakın gelecekte (kuşkusuz 1948'de) basılacak olan Internal Combustion Engine - İç Yakımlı Makine adlı kitaptan bir tane ismarlamak istiyoruz. Olabilir mi acaba?

Saygılarımla

John Steinbeck, Ed. Ricketts.

Not:

A Brief Anatomy of Turtle (Kaplumbağanın Kısa Anatomisi için) iyi şanslar dileriz.

Evi çok özlüyorum. Seni çok özlüyorum. Ama gün geçtikçe bu kitabın düşlediğim kitap olduğunu ve bu kitabı kesinlikle yazmam gerektiğini anlıyorum. Bu kitap benim için bir kuğu şarkısı - son şarkı - olabilir. Bu yazdığım en kapsamlı ve en önemli yapıt olacak. O nedenle herhangi bir yanlış yapmaktan kaçınıyorum. Kullanacağım her bilginin doğru olmasını istiyorum. Salinas'taki gazetenin sahibinin bir yabancı olması benim yararına. New Yorklu iyi bir gazeteci bu adam. Ne yapmak istediğimi anlıyor. Duyduğuma göre Salinas'ta bir tedirginlik havası esmekte, yapmak istediğim şey duyulduğundan beri. Oysa kimseyi sergilemek gibi bir niyetim yok. Ben yalnız gerçeğin arkasındayım.

Salinas'ta uzun yıllar yaşadım. Burayla ilgili pek çok anım var. Bir fırsatta bunları toplamak çok hoş olurdu. Bunlar şimdi eski günlerin öyküleri. Bir bakkalla ilgili bir anım var. Bütün dükkânı temizlemiş. karşılığında çok az para istemiştin. İstekleri az olan bir çocuktum.

Bir de Max (Wagner) ve John Murphy'yle ilgili bir anı var. Ben yapmışım gibi anlatılıyor. -City Hall'deki cam kapıdan içeri dana rostosu attıklarını bile- Onlar çalıştılar, ben kazandım. Yarı dev, yarı canı, yarı maymun bir yaratık oluşturdu benden. Söylentilere de inanılıyor. Jack'in anlattığına göre, Cuernavaca'da Marik'teki garson, kavga sonucu hapse atıldığını anlatıyormuş. Ama beni hapse ancak ondört polisin götürebildiğini, kanın yollarda su gibi aktığını söylüyormuş. İnsanlar olayları böyle anımsıyorlarsa gerçek bir olayın anımsanma olasılığı nedir?

Hepsi bu. Valentine günü için gönderdiğim mektubu aldın mı?

Sevgiler
John

Edward F. Ricketts'e

(New York)
(Nisan, 1948)

Sevgili Ed,

Roman için çok çalışıyorum ve bir yere ulaşmakta olduğumu sanıyorum. Biçimde ve yöntemde ne istediğime tam karar vermeden başlamak istemiyorum. Ama yavaş yavaş ne istediğim belirginleşmekte. Eleştiriler acı olacak sanırım. Okuyucu başta biraz zor okuyacak gibi. Ama bir kez kendini kaptırdı mı kitap dışındaki birçok şey gözüne anlamsız ve soluk görünecek. Her neyse, bu kitap konusunda çok coşkuyluyum.

Çok uzun bir çalışma olacağı kesin. Belki yarım milyon sözcük. Ayrıca da şimdiye değin yazdığım en iddialı kitap. Tanrı hepimize

yardım etsin. Hep bir dağa tırmanmak çabası içindeyiz. Tırmandığı-mız her dorukta dağın daha yüksek olduğunu görüyoruz. Yapabilece-ğimden çok fazla şey olduğunu düşünüyorum. Bu düşünce beni zaman zaman korkutuyor. Yapabileceğimden daha azını da yapsam, ancak yaptığının nasıl olduğunu kestirebildiğim zaman bu korkudan kurtu-luyorum.

Madison Square Garden'daki sirk gösterileri başladı. Bütün mev-sim boyunca sürecek gösteriler. Thom'u (*) götürmek istiyorum. Daha önce de sirke gitti ama çok küçüktü. Gördüğünü anlayabileceği ilk sirk bu olacak. Ayrıca öyle bir yaşta ki, gördükleri ona düş gibi gele-cek. Ancak bilet yok. Cumartesi gününe bilet bulmak için başvurma-dığım yer kalmadı.

Gelecek Salı günü bacaklarımdaki varis şişkinliklerinin alınması için hastaneye yatacağım. Bir hafta yatmam gerekiyormuş, çünkü bu önemli bir işmiş. Ameliyattan sonra dikişlerin açılmasından korkuyor-larmış. Yıllar önce yaptırmalıydım bunu. Ancak şimdi koşullar denk düştü. Bacaklarımda ağrı yok ama şişkinlikler ileride damar tıkanık-lıklarına yol açabilirmiş.

Görüşmek üzere

Jn.

Bu sıralar Bo Beskow'a yazdığı bir mektupta, "Adı Salinas Ko-yağı olan bir maratodayım. Bundan önce yaptığım her çalış-ma bu kitap için gerekli olan eğitimdi. Bu kitabı yazmaya hazır olduğumu sanıyorum. Belki üç yılını alacak. Bugüne değin öğ-rendiklerimin hepsini içerecek. Bu kitapta bulunacaklara hiç-bir kitabımda değinmedim bile. Şimdiye değin sözünü ettikleri-min en iyisi bulunacak bu romanda. Senin camların gibi bir şey bu. Bundan sonraki bütün yaşamımı bu kitaba adayabilirim!" diyordu.

11 Mayıs 1948'de Steinbeck'in yaşamında bir dönemi sona er-diren iki büyük olaydan ilki bir fırtına gibi esti.

(*) Thom - Büyük oğlu.

11 Mayıs günü, akşam karanlığında, Steinbeck'in çok şey öğrendiği ve onun için bir tür sığınak olan Pasifik Biyoloji Laboratuvarlarından çok uzak olmayan bir yerde, yakın dostu Ed Ricketts'e San Fransisco treni çarptı. Steinbeck haberi alır almaz California'ya koştu. Ed Ricketts üç gün ölümle pençeletikten sonra öldü. On gün sonra Steinbeck New York'a döndüğünde Paul Caswell'e yazdığı mektupta şöyle diyordu:

"Sizden sonra çok değişiklikler oldu. Ed Ricketts'in ölümü, değişikliklerin en önemlisi. Daha birkaç ay hiçbir şey için, hiçbir şey yapabileceğimi sanmıyorum."

Bo Beskow'a

Hotel Bedford,
New York,
22 Mayıs, 1948.

Sevgili Bo,

Monterey'den dönüşümde mektubunu buldum. Ed Ricketts'in arabasına tren çarpmış. Ed, yaşamak için üç gün savaşım verdikten sonra öldü. Yaşamım boyunca tanıdığım en büyük adam ve en iyi öğretmen-di Ed. O ölmadan düşüncelerimi ve tasarılarımı düzene sokabilmem için uzun bir süre geçmesi gerek. Yaşamımın en iyi döneminde ölmesi çok iyi. İş alanındaki başarısının doruğundaydı. Ayrıca yaşamı boyunca karşılaştığı kızların en iyisiyle yaşıyordu. Bunlar için seviniyorum. Planktonlarla ilgili bir makaleyi yeni bitirmişti. Çok iyi bir makaleydi. Önümüzdeki birkaç yıl içinde, onun son onbeş yılda yaptığı gözlemleri toparlayıp yayınlamayı düşünüyorum. Bunlar bence çok iyi düşünce ürünleridir.

Bu olay benim bu yaz için yaptığım tasarıları - kitap dışında - altüst etti. Çalışma odam ve çiftlik konusundaki sezgin çok yerinde. O çiftlik için beklemekten başka çıkar yolum yok. Bekleyeceğim de. Satın alabilirsem o çiftlik benim sığınabileceğim bir yer olacak. Yakın gelecekte olur mu, bilmiyorum.

Emiliano Zapata'nın yaşamını anlatan bir film yapabilirim. Eğer filmi namusluca çekecek birini bulabilirsem. Zanuck'la en büyük tehlike şu: Yazıyor ama yazamıyor. Üstelik yazabildiğini sanıyor. Zanuck'u değil elbette. Selznick'i demek istiyorum. Adları birbirine çok benziyor. Zanuck *Gazap Üzümleri*'ni çevirdi ve çok iyi çevirdi. Milestone da *Fareler ve insanlar* ve *Al Midilli*'den çok iyi birer film yaptı. *Al Midilli* daha gösterime girmedi gerçi. *Inci* de oldukça başarılı bir film. Yalnız hızı konusunda kuşkuluyum. Hızının çok iyi olduğunu söyleyemem. Biraz yavaş geliyor bana. Birkaç gün içinde sana kitabı gönderirim. Orozco resimledi. Bir çok kimse resimleri tutmadı ama ben beğeniyorum Orozco'nun resimlemeyi kabul ettiği ilk kitap bu. Bu davranışı beni onurlandırdı.

Bir ara İsveç'e gelmeyi düşündüm. Benim için iyi olurdu ama senin için hiç iyi olmazdı. Ayrıca yapmam gereken çok iş var. Burada silkip atamayacağım sorumluluklar da var.

Kız arkadaşımı sormadım, çünkü o konuda konuşmak istemeyebileceğini düşündüm. Sanıyorum o tür kadınlar veya erkeklerle ancak yatakta bir araya gelinebilir. Yatak onların doğuştan olan nefretlerinin çok göze batmadığı tek yer. Geyiklerden köpeklere kadar bir çok hayvanın da dişisiyle erkeği ancak üreme mevsiminde ya da dişinin kızışmış olduğu zamanlarda bir araya gelmekte. Bunun dışında erkekle dişi arasında hiçbir ilgi sözkonusu değildir. Biyolojik olarak çok akıllı davranabilirler çünkü isteği uyanmamış bir kadınla erkek arasındaki ilişki tekdüze ve acımasızdır. Eşlerden her biri ötekini ruhunu yitirmesine neden oldu diye suçlar.

Herkes, kesinlikle her şeyin bedelini öder. Püf noktası şurada: Hiçbir şey için gerektiğinden daha çok bedel ödememek. Bunu Ed Ric-ketts düşünmüştü, uyguluyordu da. Odasının yeri temizlensin diye çok para ödemez, ailesine gerektiğinden çoğunu vermez, kendisinde gerçekten bir lüks duygusu uyandırmayacak hiçbir lüks için para ödemedi. Bir çok kişi, bu nedenle, ona bir yandan karşı çıktı, bir yandan da özendi. O hem karşı çıkıp hem de özenenlerden biri de benim. Çünkü ben de her şeyin bedelini çokça ödeyen insanlardanım. Bir köy panayırında insanların altın saatler aldıklarını, sonra da saatlerin yalnız altın olmamakla kalmayıp çalışmadıklarını da anlatan öyküyü biliyor-sun. Bu öykü her alanda geçerli.

Artık yazdığım mektuplar uzun oluyor. Kitabı yazacağım. Geçirmekte olduğum birkaç sarsıntının üstesinden gelmem gerek. Ama ke-

sinkes yazacağım, o kitabı. Son zamanlarda çok güçlü bir sezgi bana ölümü haber veriyordu. Sezdiğim Ed'in ölümüydü demek ki. Kimi zaman geleceği beni korkutacak denli iyi sezebiliyorum. Sanki havadan geliyor sezgiler. Annemin de önsezileri çok güçlüydü. Şu sıralar ölümle ilgili bir sezgim yok gerçi. Bundan sonra sana daha sık yazacağım. Çok konuşulan zamanlar ve susulan zamanlar var. Bir boşluğu seninle doldurmaya çalışabilirim. Buna katlanmalısın. Ne zaman bir düşünceyi ya da filmi beğensem, acaba Ed ne düşünür ya da nasıl eleştirirdi diye merak ederdim. İşte gereksinim burada. Ondan boş kalan yerin bir bölümünü sen doldurduğuna göre, onun bana yaptığını da yapacaksın. Hiç değilse bir süre.

Mektubun başındaki adrese yaz. Yaşantımın aydınlık yanı şimdi burada.

Hoşça kal.

Jn.

O sıralarda arkadaşı Webster Street'e yazdığı bir mektupta şöyle diyordu Steinbeck:

"Kırkaltı yaşındayım. Eğer yazar olacaksam artık olmalıyım. Yıllarımı ufak tefek işlere harcadım."

Bundan sonraki mektubu yazdığı Ritchie ve Natalya Lovejoy, John Steinbeck'in daha ilk evliliğinden beri dostlarıydı. Ritchie gazeteciydi, Natalya ise Rus'tu.

Ritchie ve Natalya Lovejoy'a

New York

27 Mayıs 1948

Sevgili Ritch ve Tal,

Düşünecek çok şey vardı. Bizimkinden çok daha üstün bir gücün eliyle o apansız gelen sarsıntı sırasında yeterince sarhoş durmayı ya da geri çekilmeyi başarabildik. O günler geçti. Birkaç günden beri oteldeki odamda yalnız oturuyorum. Acı artık o denli dayanılmaz değil. Biraz törpüledi. Ana vidası çıkarılan bir çalar saat gibi dağılsak ne ilginç olurdu. Ed biz olsaydı, şimdi onun aklının ürünü olan kimi şeyler de olmasaydı ilginç olmaz mıydı? O akıl ki şimdi onunla birlikte yok oldu ama yarattıkları bizimle. Bunu çok düşündüm. Merak ediyorum. Ne kadarı Ed, ne kadarı bendim? Ne kadarı kime aitti ve kim kimdi?

Yadırganacak bir şey daha. Yaşama ilişkin, yine çok büyük ve derin bir duygum var. Yine yaşamsal ve coşkulu, bir duygu. Sanki bednimde yeni tür bir hormon bezi büyümekteymiş gibi. Sizin de böyle bir şey duyumsadığınız oldu mu?

Yalnız kalmak, yaşamı yalnız yaşamak korkusunun beni buz gibi sardığı zamanlar olurdu. Oysa şimdi yalnız da yaşayabileceğimize inandığım bir noktaya geldim. Birileriyle birlikte olduğumuz bir yaşama benzemeyecek yalnız bir yaşam. Ama yalnız da yaşamak olası. Bunu da duyumsuyor musunuz? Mumla aydınlanan bir odanın zaman zaman nasıl karardığını ve arkasından birden aydınlanıverdiğini bilirsiniz. İşte buna benzer bir şey. Bu yeni gerçeğin, gerçekdışılığına daha alışamadım. Yakında alışırım. Ed'in bu konudaki sözlerini de anımsıyorum. "Bu tür insanlar, acı, üzüncü ve mutluluğun olası bütün yollarından geçmişlerdir. Kendilerine gereksinim duyulduğu zaman hazırdırlar."

Bende bir değişiklik daha var. Taşın suya atılmasıyla oluşan halkalar gitgide genişlemekte. Bu halkaların nereye dek gideceğini ya da ne

biçimlere dönüşeceğini Tanrı bilir. Bunları birilerine anlatmalıyım. Anlatabileceğim kişiler sizlersiniz. Bana ilişkin bildiğiniz her şey değişti. Güçlendim ama başka bir yönde. Yalnız kalmak için bir kurtuluş gibi. Sanki bilincim gitmiş, yıllardır bende olmayan yabanıllık onun yerini almış gibi.

Sanki daha önce hiç çalışmamış gibi çalışmaya başlayacağım. Zaman bakımından demek istiyorum.

Geriye dönüp her şeyi gözden geçiriyorum. Ne çok küçük şey anımsıyorum, bilseniz. Jestler, davranışlar, sözcükler, deyimler... böyle milyonlarca şey. Bir süre bunları hep anımsamak ve yapmak istedim. Sonra hepten bıraktım.

Kendinizi parça parça etmeyin. Bunun ne kendinize ne de başkalarına yararı yok.

Yaz geliyor. Bugün hava sıcak. Benimse söyleyecek bir şeyim yok. Bunu biliyorum.

Hoşça kalın
John

Bo Beskow'a

Bedford Hotel,
New York,
19 Haziran, 1948.

Sevgili Bo,

Telgrafın ve güzel mektubun ben Mexico'dayken gelmiş. Bir filmin öyküsünü yazacağım. Filmin adı Emiliano Zapata. Çok zor bir iş olacak bu. Ama yapmalıyım. Gwyn bu gece çocuklarla California'ya, annesine gidiyor. Bir iki ay kalacaklar. Ben burada kalıp çalışacağım. Benim de gidip biraz dinlenmem iyi olurdu ama buna katlanabileceğimi sanmıyorum. Bir süre sonra dinlenirim belki. Belki de hiç dinlene-

mem. Çok da önemli değil. Enerji için şöyle ya da böyle bir kaynağa gereksinim var. Kaynak bulduktan sonra iş yapılır. Zapata, yapmaya değer bir iş. Çok iyi öykü olabilir. Sana İnci'yi gönderdim. Yakında alırsın.

Artık üzüntüden kurtuldum. Yabanıl oldum bu kez. Bu, saldırıya uğrayan organizmanın doğal tepkisi olsa gerek.

Bu mektubu kısa kesiyorum. Çok yakında sana ayrıntılı uzun bir mektup yazacağım.

Hoşça kal. Dinlenebilmeyi nasıl istiyorum...

John

58 West, 58 th Streer
New York, 16 Ağustos, 1948.

Sevgili Bo,

Dört yıl süren acı bir mutsuzluktan sonra güya boşanmaya karar verdi. Durum bu. Kadınlığın düş kırıklıklarıyla ilgili eski bir öykü. Kendisine veremeyeceğim şeyler istiyor. O nedenle yeni bir arayış içine girmeye karar vermiş. Kim bilir, belki de aradığını ona kimsenin veremeyeceğini hiç mi hiç öğrenemeyecek. Ama şimdiden sonra bu onun bileceği bir iş. Beni tümüyle silkip attı. Bunu yaptığına göre şimdi özgür. Belki de bundan böyle bana iyi bir arkadaş olabilir. Çocukları o alacak. Hiç değilse şimdilik. Ben de Monterey'e gidip dinlenmeye çalışacak, memleketimin kokusunu soluyacağım. Çok iyi bir davranışta bulundu. Küçük acımasızlıklarla, kendisine olan sevgimi öldürdü. O nedenle bu ayrılık büyük bir sarsıntı olmadı benim için. Buraya geri döneceğim. Burada kimi eşyalar kalmıştır sanırım. Ama önce dinlenmeliyim. Büyük bir üzüntü duymaktayım ama öfkeli değilim. Pasifik Grove'da babamın yaptırmış olduğu küçük ev var. Bir süre orada oturup orada çalışacağım. Belki gelecek kış seni görmeye gelirim. Birlikte ringa balığı yer "Kralların ölümünü anlatan üzünçlü şarkılar söyleriz."

Sanırım Gwyn benden almak istediği para ve mülk için savaşıacak ama bunu avukatlarla yapacak.

Çok tuhaf! İstedi, yaptı, şimdi de bunun için kırgın. Yeniden evleninceye ya da yeni bir düzen kuruncaya değin benden epey para alacaktır sanırım. Ben gerçekten de çok az parayla yaşayabilirim. Ne denli az parayla yaşayabileceğim çok şaşırtıcıdır.

Sana hiç Pasifik Grove'daki evimden söz etmiş miydim? Orayı babam daha ben doğmadan yaptırmış. Küçük bir bahçe içinde. Üç odası var. Bahçesindeki kocaman ağaçlarıyla küçük sevimli bir ev. Oraya gideceğim. Carol'la orada yıllarca birlikte yaşadık. Orada tedirgin ve yalnız olacağım bir an bile aklımdan geçmez ama nereye gidersem gideyim yalnız ve tedirgin olacağım. Yine de geçiş dönemi için iyi bir yer olacağına inanıyorum. Orada iyi çalışacağımı sanıyorum. İstediğim zaman bırakıp bir başka yere de gidebilirim. İsveç'e gelecek baharda ya da Noel'de gelmeye çalışacağım. Noel bu yıl benim için zor bir gün olacak. Belki neşelenmek için bir şeyler yapabiliriz. Görüyorsunuz hiçbir kesin tasarım yok. Her şey karmakarışık.

Şimdi mektubumu bitiriyorum. İşler biraz düzene girdiğinde yine yazarım. Şu sıralar yaralar aldım, epey incindim.

Sevgiler

John.

Bo Beskow'a

New York,

Ağustos, 1948.

Sevgili Bo,

Bir gün önceki mektubumdan beri düşünüyor, düşünüyorum. Vardığım sonuç hiç değişmiyor. Bir süre için Monterey'e gideceğim. Sonra da bir film için Mexico'ya geçeceğim. Noeli seninle geçirmek istiyorum. Ondan sonra da uzun kitabıma başlarım. Belki o zaman biraz

erinç bulurum. Yalnız bir şey var. Uzun bir süre para sıkıntım olacak. İşte bu tasarımlarımda değişiklik yapmama neden olabilir.

İlk sarsıntıdan silkinip kurtulmaya çalışıyorum. Üzüntüye kapılıp gitmenin anlamı yok. Boşanma gerçekleşinceye değin hiçbir kadınla bir yere çıkmamaya özen göstermeliyim. Suç olabilecek bir davranışım yok. Bu duruma gölge düşürecek bir şey yapmamalıyım. Boşanmayla ilgili saçma sapan yasaları biliyorsun belki.

Mektubu dün yazmaya başlamıştım, şimdi sürdürüyorum. Bu gün öğleden sonra oğlum Thom beni görmeye geldi. Birlikte alışverişe çıktık. Güzel vakit geçirdik. Onu çok özleyeceğim, çünkü bana iyi bir arkadaş olmaya başlıyordu. Bu gün biraz daha keyifliyim. Yeni bir müzikli güldürünün provalarını izlemeye gittim.

Kimi işlerimi de gördükten sonra çok güzel bir kızla akşam yemeğine çıktım. Bir kıza ilgi duyabileceğimin ayrımına vardım. Güzel bir duygu bu. California'ya dönmeye karar verdim. Benim için çok iyi olacağına inanıyorum. Life dergisinde İsveç'le ilgili resimler çıktı. İsveç'te yaz mevsimini gösteren epey resim. Bana uzun yıllar önce birlikte geçirdiğimiz yazı anımsattı. Carol'la birlikte İsveç'te bulunduğumuz yazı.

Carol'un da bana hep kızdığını anımsadım. Bir daha evlenmemeliyim. Kadınlara iyi gelmiyorum. Onlar da bana iyi gelmiyorlar. Bir daha evlenirsem başına dert arayan bir insanım demektir. İşin zorluğu şurada ki ben kadınları severim. Benim sorunum yalnızca eşlerimle. Yine de çok eğleneceğim zamanlar olacak. Bunu şu sıralar çok iyi anladım. Aylardan beri - dahası yıllardan beri - ilk kez böyle bir duygunun tadına vardım. Belkemiğindeki ince, küçük bir ağrı gibi bir duygu. Yükün ne denli ağır olduğunun ayrımında değildim sanıyorum.

Bu uzun, aptalca mektubu bitireyim artık.

Sevgiler

John

1948'den 1949'a

*“İnsan onu bir kez buldu mu
sözcüklere gerek kalmaz...”*

- 1948 American Academy of Arts and Letters'e üye olarak seçilir. Gwyndolyn Steinbeck'ten boşanır.
- 1949 *Al Midilli* filmi gösterilmeye başlanır. Doğu kıyısına göçer.

1959 yılında, California'ya 1949 Eylülündeki dönüşünü anımsayarak şöyle yazar:

"Pacific Grove'daki küçük evin benim için anlamı çok büyük. Gwyn'den sonra üzgün ve kırgın bir yürekle buraya döndüm. Gwyn'den boşanma olayını bugün bile bir karabasan gibi anımsıyorum. Bu sıkıntılı anıdan kurtulabileceğimi de hiç sanmıyorum."

Pascal Covici'ye

Pacific Grove,
(Eylül, 1948.)

Sevgili Pat,

Yirmi yılda bir çember tamamlanmış gibi. İlginç değil mi? Ne güzel yıllar ve üzünçlü sonlar. Yine küçük evime döndüm. Hiç değişmemiş. Bendeki değişiklik ne ölçüde, merak ediyorum. İki günden beri çam ağaçlarının alçak dallarını kesmekteyim, bahçedeki çiçekler biraz güneş alabilsinler diye. Bir dolu kırmızı sardunya ile küpe çiçeği var. Şömine yanabiliyor. Badana yapmam gerek. Bütün bunlar çok iyi.

Korktuğum anlar oluyor, ama bu doğal sanırım. Kimi anlar da olanların hiçbir olmamış gibi geliyor bana. Sanki Carol'dan da önceki yıllarmış gibi. Bu gece nemli bir sis var. Sisi yüzünde duyumsayabilirsin. Sis çanlarının seslerini duyabiliyorum. Çalışmaya başlayabilmek iyileştiğimin en iyi kanıtı olacak elbette. İçimde daha yaşam izi var mı acaba? Olduğunu sanıyorum. Kendini gösterinceye değin benim sanımın hiçbir değeri yok elbette. Doğal olarak kadınlar da olacak yaşamımda. Ancak onları belirli bir yerde tutmayı öğrenebildim mi acaba? Bunu da merak ediyorum. Kadınlar her şeyi kolaylıkla avuçlarının içine almayı biliyorlar. Buna bir daha katlanabileceğimi sanmıyorum. Çok zamanım kalmadı. Geçmiş iki deneyime yenilerini eklemek istemiyorum.

Her neyse, sana kısa bir mektup yazıp yeni bir kabuk edindiğimi - ya da daha eski kabukta olduğumu - duyurmak istedim. Tıpkı bir çağanoz gibi. Her iki kaleimde mürekkep bitti. Evde başka mürekkep yok. Sana yazarım.

Sevgiler,
Bana yaz
John

Boşanmanın gerçekleşmesine yakın Pascal Covici'ye yazdığı "Günlük" yine başlıyor.

Pascal Covici'ye

(Pacific Grove)
1 Kasım, (1948)

Sevgili Pat,

Artık bitti. Mektuplarına teşekkürler. Bana çok yararları oldu. Yarın Hollywood'a gitmek için yola çıkıyorum. Cuma günü Mexico'ya gideceğiz. Rahatladım. Olaylar olabildiklerince bıktırıcı ve tiksindirici-

ciydi ama beni öldüremediler. Yeni bir sayfa açılacağına tümüyle inanmak isterdim. Bu son deneyimlerden ders almış olduğuma inanmak isterdim. Oysa emin değilim. Ders almaya çalışabilirim. En azından bir kez daha denersem bile çok dikkatli olacağım.

Bir gün Gwyn bana her şeyi yapabileceğini benim de yine sürüne sürüne ona dönebileceğimi söylemişti. Bunu söylediği zaman onu gerçekten çok seviyordum ama yine de buna çok güvenmemesi gerektiği yanıtını vermiştim. Bir kadın erkeğin kendisine olan sevgisinden yararlanarak onun üstünde çok etken olabilir, ama bu sevginin, derinliği ölçüsünde bir hınç ve tiksintiye dönüşebileceğini de bilmelidir. Bunu genellikle hiçbir kadın ve erkek düşünmez. Bunu gelmiş geçmiş bir olay olarak görmemeliyiz. Bir daha karşılaştığımız zaman bu gerçeği hiç unutmamalıyız. Sanırım gücüm geri gelmekte. Son onyediyılda hiç olmadığı ölçüde güçlüyüm. Sıcak sözcüklerin kafamda yeniden doğmasını ve kâğıda dökülmesini istiyorum. Doğabilirler de. Gereksinimlerim karşılandı.

Bana yazacağını umuyorum. Gönderdiğin sarı kâğıtlara teşekkürler. Onları iyi amaçlarla kullanacağım. Buraya bir dahaki gelişinde, kırmızı şarap ve müzikle sarhoş olup, şimdiye değin unuttuğumuz eski hayaletlerle birlikte ıslak kayalıklarda yürüyüp çılgınlık atacağız.

Bunlar değişme günleridir. Belki de yıkım günleri. Fakat dalgalar ve gelgitler değişmeyecek. Biz nasıl yıkarsak yıkalım ya da nasıl yıkılırsak yıkılalım... Yeni türlerin kara kökleri yeni yapraklar üretebilir. Zamanıdır. Hanidir yeni bir şey üremedi. Öğrendiklerimize göre madde yaratıcıdır ama beynimizdeki gri renkli çıkıntılar da yaratıcı olduklarını unutuyoruz. Gördüğümüz, dokunduğumuz, işittiğimiz dünyada yaratıcı olan yalnız ve yalnız bu gri renkli çıkıntılar.

Bir dolu kendiliğinden geliveren sözcük. Bırak kendiliklerinden geliversinler. Eleştirmenler, sevgililer ya da arkadaşlar, önünde eğilmek zorunda değiller. Bu kendiliğinden dökülürken dil iyi de olabilir, aptalca da, akıllıca da, güzel de kötü de.

Şimdilik hepsi bu. Sana Mexico'dan yazarım. Çok büyük bir adamın yaşamını araştırıyorum. Bu büyük adam önce bir insan. Onu yakından araştırmak ve tanımak çok iyi olacak. Yaşamının az raslanır bir akışı var. Başlangıç, orta ve son. Oysa çoğu yaşam toz içinde yok olup giden sidik gibidir.

Yakında seninle görüşeceğiz.

McIntosh ve Otis'te çalışanlardan Mildred Lyman, Mexico'ya hareketinden az önce Steinbeck'i görmeye gitmiş ve Annie Laurie Williams'a kaygılarını dile getiren bir mektup yazmıştır:

"Çalışmaları konusunda çok derin korkuları ve tedirginlikleri var. Mexico'da işler iyi gitmezse ne olacağını gerçekten bilemiyorum. Uzun süredir ele alınır bir çalışması olmaması onu tedirgin ediyor Kendisi için bir savunma duvarı örmüş gibi. O duvarın arkasına ulaşmak çok güç. John'un şimdilerde en çok iyi bir sıkı düzene gereksinimi var. Bence Mexico'ya gitmek istemesinin tek nedeni yazmak değil. Onunla birlikte olduğum süre, kadına ilişkin çok şey duydum. Duyduklarım hiç de iç açıcı şeyler değil. Kadın serserinin biri. John, geceleri geç saatlere kadar tonlarla mektup yazıyor. Yadırgatıcı bir tutumu, kadınlara ilişkin değişik düşünceleri var bu günlerde. Yemeklerini hiç olmadık saatlerde yiyor, doğru düzgün yemek yemiyor, geceleri geç saatlere değin oturuyor, gündüzleri geç saatlere değin uyuyor. Kendini bu tür yaşamı sevdiğine inandırmaya çalışıyor. Acıkmadan yemek yemekten hoşlanmadığını söylüyor ama yemek için birlikte çıktığımız zaman bir çiftlik işçisi gibi yemek yediğini, yemekten çok hoşlandığını gözlemledim. Bir gün bütün bunların üstesinden geleceğine inanıyorum. Umalım ki o gün, çalışmalarına zarar verecek kadar uzak olmasın."

Kasım (14. 1948)

Sevgili Pat,

Geri geldim. Mexico bu kez iyi de değildi, güzel de. Aydınca olmayan yollarla öğrenmek zorundayım. Belirli zincirleri kırmaktayım. Belki yitirmiş olduklarım geri gelir. Bilmiyorum. İşte yine evimde-

yim. Hiç değilse yeniden erincimi yitirene dek. alışmaktan başka hiçbir tasarım yok. Çok gerilerdeyim Pat. Hastalık, sandığımdan da daha kötüymüş. Şimdi hastalığı grebildiğime göre belki iyileşmeye başlarım. Bu ilerlemiş yaşımda, geriye - bir tür çocukluğa - dönüp her Şeyi yeni baştan öğrenmem gerekiyor. Çok gln bu. Bunları anlatmak, anlaşılmasına yetmiyor, sanıyorum.

Pazartesi.

Sevgili Pat,

Bu gece yalnızca kısa bir not yazacağım. Çok yakında çalışmaya başlıyorum. Burada geceleri iyi çalışılır. Çok sessiz. Sokağa çıkmak isteği uyandırmıyor. Gündüzün bahçede çalışmak için zaman bulabiliyorum. Bahçede çalışmak bağırsaklarımın düzenli çalışmasını sağlıyor.

Hava çok parlak ve soğuk. Güneşin madensi bir parlaklığı var. Geceleri nemli ve soğuk. Bu yıl yağışlı olacak gibi. Öyle umalım.

Beni merak etmemelisin. İyiyim. En kötü mevsimdeyiz, yine de çok iyiyim. Daha kötü olmayacağım. Herkes buna inanır. Kuraldır bu.

Evdeki işler bitti ama bahçede yapılması gereken milyonlarca Şey var. Bahçede her gün yapılacak iş çıkar. Yarın ağaçları biraz daha budayacağım. Bahçe daha çok güneş alıp çiçekler daha çabuk aabilsin diye. Plastikle kapatabileceğim kk bir yer yaptım. Saksıları oraya taşıyıp erken iek atıracağım. Burada çok iş vardı, çok çalıştım. Şimdi işi biraz yavaşlatabilirim. Hiçbir Şey için evcenlik göstermek isteğini duymuyorum.

Sevgiler
John

Bo Beskow'a

Pacific Grove,
19 Kasım, 1948.

Sevgili Bo,

Uzun mektubunu birkaç gün önce aldım. Sana yazmak için bu geceyi bekledim. Başlayınca kesintiye uğramasın istedim. Küçük evimi onardım. Burada olmaktan çok mutluyum.

Yazın çocuklar bana gelecek. İşlerimi öyle düzenlemeliyim ki bütün zamanımı onlara verebileyim. Bir sandal kiralayacak, onlara kıyılardaki küçük hayvancıkları göstereceğim. Mikroskopta küçük canlılar göstermek istiyorum onlara. Belki dağlarda kamp kurmaya bile gideriz. Ya çadırda uyurlar ya da onlar için bahçede çarçabuk bir oda yaparım. Çok geçmeden onları hepten yanıma alabileceğime inanıyorum. Ama onları yılda yalnızca iki ay görebileceğim şu sıralar, onlarla birlikte olduğum zamanı en iyi biçimde değerlendirmek isterim. En çok kendim için isterim bunu. Onlara, annelerinin ayrılmamakta direndiği New York sokaklarından ayrı bir dünya gösterebileceğime inanmama karşın, en çok kendim için istiyorum bunu. Çocuklarımı çok özleyorum. Özellikle düşünmeye ve eleştirmeye başlamış olan büyüğü çok özleyorum.

Bunun dışında iyiyim. Çıldırasıyla öfkelenmediğim anlar oluyor yine. Ama böyle anlar gitgide seyrekleşmekte. Gececek. Şimdilerde iyiyim. Hıncım yok, istek de duymuyorum. Bir yabancı gibi. Sevmiş olduğum kimse ölüp kurtuldu. Ben de ondan kurtuldum. Bu söylediklerim ger-

çek. Duygularımın tersini söylüyor değilim. Duygularımı çözümleyip sana gerçeği aktaracağımı biliyorsun. Gwyn'den ayrıldığımdan beri bir çok kadın tanıdım. Belki elli kadın. Böhürlenmiyorum. Amacım oç almak da değil. Gwyn'in iyileşmesini beklerken, - hasta olduğunu sanıyordum, öyleydi de - içimde biriken cinsel enerjinin neden olduğu bir olgu. Bu enerji birden satirik bir etkiye dönüştü. Kadınları çok istemeye başladım. Daha da istiyorum. Onlarla birlikte olduğum zaman büyük bir coşku ve hoşnutluk içindeyim. Eski yaralardan yalnızca bir tek iz kalmış. Kadınlarla aynı yatakta uyuyamıyorum. Uyumaya çalıştığım zaman kaşınıyor, korkulu düşler görüyorum. Bir çok yönden bençilleştım. Zaman zaman nedensiz bir korku beni kemiriyor. Kimileyin de koyu bir umutsuzluk çöker üstüme. Kalın bir örtü gibi. Bunlara karşın çoğu zaman iyiyim, güçlüyüm. - Bu duyguyu sen de bilirsin belki. Saygınlığım olduğunu duyumsuyorum. Kendi "ben"imin, iyi bir "ben"ın varlığını duyuyorum.

Bu sabah uyandığında bahçemin güneş içinde olduğunu gördüm. İçim neşe doldu. Böyle bir neşenin tadını unutmuştum. Zapata için gerekli bilgiler toplandı. Pazartesinden sonra çalışmaya başlayacağım. Büyük bir enerjim var. Bir yerde küçük de olsa bir yetenek kalmış mıdır? Bilmiyorum. Pek aldıriş etmiyorum. İçimdeki çalkantılar, yaratıcılığımın bedensel sancılarımı gibime geliyor.

Bu kış seni görmeye gelemeyeceğim. Boşanmanın parasal bedeli büyük oldu. Vergileri ödemem için daha 30 000 dolar gerek. O nedenle çalışmalıyım. Daha Gwyn'le çocukların geçimini sağlamak zorundayım. Gwyn'i umursadığım yok, ama çocukların iyi bakılmasını istiyorum. Başlangıçta birinin beni öldürmesini ya da ben birini öldüreyim istedim hep. Mexico'da gece, bir başıma, elimde bıçakla sokaklarda dolaştım. Hiçbir işe yaramadı. İnsanlar, kudurmuş bir köpekten kaçır gibi kaçtı benden. Kudurmuş bir köpek gibiydim gerçekte de. Şimdi bütün bunlar bitti. Şimdi üstüme bir yumuşak başlılık, bir iyilik çöktü. İşte bu sıralar böyleyim.

Sorunlarının daha sürmekte olduğunu bilmiyordum. Bitti sanmıştım. İki insanın birbirini yıkmaya çalıştığını görmek ne acı. Nasıl bir suçluluk taşıyorsunuz? Niçin karanlıkta birbirinizle açık açık konuşup bu yükten, bu işkence ve hınçtan kurtulmuyorsunuz? Birbirinize hınç duyuyorsunuz da niye bundan kurtulmanın yollarını aramıyorsunuz? Kendiniz derdınızı söyleyemiyorsanız belki bir papaz ya da psikiyat

bunu sizin yerinize yapabilir. Ya da belki acıyı sevmeyi öğrendiniz. Olmayacak bir şey değildir bu. Acı, ister bedensel, ister ruhsal olsun, coşku vericidir. Ben bir kadını sevmenin nasıl olduğunu unuttum. Çok yabancı bir olgu bu. Acıyı da açlığı da unutmak gibi bir şey. İsteğe gelince... Büyük bir istek duyuyorum. Her şeye karşı büyük bir istek duyuyorum. Biraz da yumuşak, inatçı bir istek. Gelgelelim sevgi yok. Sevmek yetimi yine kazanacağımı sanıyorum. O zaman sevgiye kapılarımı kapatmayacağım. İçimde iyileşmeler oluyor gibi geliyor bana. Bilinçsizce bile olsa kabuğuma çekilmeyi hiç mi hiç istemem.

Şu sıralar yeniden evlenmeyi hiç düşünemiyorum. İyi bir koca olmuyorum. Daha çocuğum olmasını istiyorum ama çocuğu olmak için ille de evlenmek gerekmez. İki kadın benimle evlendi. Her ikisine de sevgim kine dönüştü. Evlenmeseydik belki her ikisi de bana iyi birer metres olurdu.

Çok işim var. Zapata biter bitmez, yaşamımın büyük kitabına, Salinas Vadisi'ne başlayacağım. Yaklaşık yediyüz elli bin sözcük tutacak ki Gazap Üzümleri'nin iki katı eder. Ondan sonra da beş oyun yazacağım. Oyunlardan sonra bir film daha yapmak istiyorum. Dört İncil'den İsa'nın yaşamı. Hiçbir şey eklemeyen ya da çıkarmadan. Ama bunlar çok ileride olacak şeyler. Belki altı yıl sonra. Cam işlerinin iyi gittiğine sevindim. Ben de bir kitaba çalışmaya başlarsam çok mutlu olacağım. Bu kitabı düşündükçe kanım kaynıyor. Sanki sessizce ağlıyordum gibi geliyor. Sinirli ve kıskanç kadınlara yönelmiş olan tutkum şimdi tümüyle geri geldi. Artık, koşullanmış olduğu alanda kullanılmak için hazır bekliyor.

Her sabah, tıpkı senin gibi küçük bahçeme çıkıp çiçeklere bakıyorum. Bir küçük yaprak belirmiş ya da bir çiçek oluşmakta. Bu arada salyangozlara ve türlü böceklere karşı savaş. Gerçekte ise onlar bizim kadar yıkıcı değil. Oysa onlara karşı savaşım hiç kesintisiz sürmekte. Onları öldürüyor, onları eziyorum. - Bir düşman - Ayrıca onlara hayranım, çünkü onlar beni zehirlemiyor, beni ezmiyorlar. Yine de benden ilerdeler. Bu böcekleri sevebilirim. Avrupalı, Zenci ya da Çin'li bir kadını da sevebilirim. Amerikalı kadınlara gelince... Onlar yarı erkek, yarı politikacıdır. Amerikalı kadınlar, kafalarıyla birer orospu, dolyollarıyla birer Presbiteriyendirler. Annelerince erkeklere saygısız olarak yetiştirilmişlerdir. O nedenle erkeklerle hep yarışma içindeler. Kazanamadıkları zaman sızlanırlar, hemen bir psikiyatru ko-

şarlar. Amerikalı kadın, kocasını kendisine uşak yapar, sonra da uşaklık ettiği için onu saygıya değer bulmaz. Amerikan evlilik yaşamı bir genelev kapısındaki paspas gibidir. Gitgide bir eşcinsel kuşak yaratmayı başaracaklar ve sonuçtan hoşnut kalmayacaklardır. Kadınlarımızın gerçek yüzünü görüyor, gördüklerimi beğenmiyorum. Çocuklarımızın onların büyütmesini istemiyorum. Amerikan kadınlarının kocalarını ve çocuklarını iğdiş etmek gibi çok güçlü bir itkileri var. Benim duygularımın yeniden dirilmesine neden, Mexicolu kadınlar. Onlar, bizimkilerin tam tersine kadın olmaktan çok mutlular. Bu alandaki becerileri su götürmez. Oysa bizimkiler kadın olmayı bırakıp erkek gibi davranmak eğilimindedirler. Gelgelelim erkek olmayı da beceremiyorlar. Sanırım ben eski yaşamlarımda erkek değildim. Erkek olsaydım, yaşamış olduklarımı çekemezdim. Şimdiyse erkeğim ve erkekliğimin tadını çıkaracağım. Erkek olmayı seviyorum. Başkaları boyun eğmeyi sürdürebilirler. Umarım yazdıklarımın, içimde bir burukluk olduğu sonucunu çıkarmazsın, çünkü buruk değilim. Burukluktan başka bir şey bu.

Hoşka kal. Bana yaz.

John

23 Kasım'da The American Academy of Arts and Letters'den Steinbeck'in Akademiye üye olarak seçildiğini bildirdiler.

The American Academy Of Arts And Letters'e

Pacific Grove

3 Aralık 1948

Sayın Bay Brooks,

Akademi, üye seçmekle beni onurlandırmış bulunuyor. İzcilikten tutun da Birleşik Devletler Ordusuna varana dek hiçbir kuruluşun iste-

mediği bir kişi olarak, bu seçimin benim için yalnız büyük değil, bir yandan da tek deneyim olduğunu belirtmek isterim. En derin teşekkürlerimle.

Saygılarımla
John Steinbeck

Kasım ayı sonunda Covici'ye şöyle yazmıştı:

"Şükran Günü'nü iyi atlattım ama Noel için bunu denemeyeceğim bile. Bir galon şarap bir de güzel kız bularak bu yıl Noel'i unutacağım."

Bo Beskow'a

(Pacific Grove)

28 Aralık, 1948.

Sevgili Bo,

Telgrafına teşekkürler. Noeli seninle geçirmeliydim ama çok parasızdım. Noel gecesi benim için çok kötü, yalnız bir geceydi. Bundan sonra böyle kötü olmayacak. Çocuklarım büyümekteyken çok değerli ve zengin bir şeyleri kaçırmakta olduğumun ayırımındayım. Gerçekte hiç önemli değil ama, aldatılmış olduğumu düşünüyorum. Çalışmakta olduğum yazı da iyi gitmiyor. Biraz Noel dolayısıyla, biraz da gözlerimden. Bir göz hekimine gitmeliyim. Yazarken ve okurken gözlük takmam gerekecek belki. Başağrısı, mide bulantısı ve başka tedirginliklerin nedeni göz bozukluğu olabilir.

Bu yıl sanki bir ceza gömleği giymişim gibi. Gülünç bu. Geçmiş yılları anımsamaya çalıştım. Carol'la görüşmedim. Telefonda konuştum yalnızca. İyi olduğu ve hiç değişmediği anlaşılıyor.

Anlaşılması zor bir olgu ama gerçek: Yaş ilerledikçe üzüncün de büyümesi gerekmez. Çocukken beni herkesten uzaklaştıran üzüncüleri

anımsıyorum. Üstelik nedenlerini de bilmiyordum. Sanki kapkara bir boşluktan çıkıp geliveriyorlardı. Yaşamımın en kötü günleridir onlar. Bugünse dünyanın bombalar ya da ideolojilerle yıkılabileceğine inanmıyorum. Dünya hep yok oluşlar ve yeniden doğuşların gerçekleştiği bir yer.

Elimdeki yazıyı bitirip kitaba başlamalıyım. Bir kez başladıktan sonra belki başka bir yerde de yazabilirim. Bir bölümünü de Stockholm'de yazarım belki. Ya da senin güneydeki evinde. Yanımda sıcak, güzel bir sarışın varken. Kadın tenine ve kokusuna isteğim azalmıyor hiç. Yaşamıma giren özel kadınların neden olduğu körlüğüm azaldıkça ve ben daha genel anlamda kadınları tanıdıkça duyduğum ilgi artıyor. Beni yıkan bireylerdi, kadınlık değil.

Noelde sizinle birlikte olmayı, koca bir testiden şarap içip ringa balığı yemeği nasıl da isterdim. Ringa ne güzel bir balık. Bu mektubu yarın bitireceğim. Bir konuğum geliyor (Yukarıda yazdıklarımı oku).

Ertesi gün - haklıymışım, bir konuk geldi - Bu sabah apansız bir karar verdim. Yılbaşı için Los Angeles'e gideceğim. Yarın gider, ayın ikisinde dönerim. Değişiklik olur. Bol bol şarap içer, güzel kadınlarla sevişirim. Akıllı olmasalar bile umurumda değil. Güzel, çok güzel kadınlardır. Bir süre için yalnız güzel oluşları bana yeter. Bu mektubu şimdi postalayacağım.

Hoşça kal. Her ikinize de iyi bir yıl dilerim.

Sevgiler
John

Bo Beskow'a

9 Mayıs, (1949)

Sevgili Bo,

Sizin dışarıklı kızınız (*Ingrid Bergman*) İtalya'da çok iyi vakit geçiriyorsa benziyor. Başkalarının izinden yürümeyi bırakmak yolunda olduğunu sanmıştım. Oysa o, bir kişi olmayı bir yana bırakmış, bir büyük kuruluşta küçük paylar sahibi olmayı yeğ tutmuş. Bu yüzden tartıştım onunla. Gerçekte elinden bir şey gelmezdi, çünkü üstünde söz ve hak sahibi olan pek çok kişi vardı. Belki şimdi kendini bulur da yine kendisi gibi bir kadın olur. O zaman yine ona büyük bir ilgi duyarım.

Bana çabuk yaz Bo. Belki de yazmışsındır. Belki de daha ben bu mektubu gönderir göndermez seninki gelecektir. Çoğu kez böyle oluyor. Benimle yazışmayı durdurma. Evleneceğim söylentilerine inanma. Gerçekle ilgileri yok.

Qradaki herkese sevgiler
Kırmızı yürekler ve kırmızı şarap
John

Steinbeck o sıralarda sinema oyuncusu Ann Sothern'i hafta sonu için Los Angeles'ten Monterey'e çağırmıştı. Ann Sothern Monterey'e Elaine Scott diye bir arkadaşıyla geldi. O günlerde sinema oyuncusu Zachary Scott'la evli bulunan Elaine Scott daha sonra üçüncü ve son Bayan John Steinbeck olacaktır. Konuklar Carmel'de Pine Inn'de kaldılar. Steinbeck onlara Sardalya Sokağı'nı gösterdi, Pacific Grove'daki küçük evinde on-

ları ağırladı. Hearst Gazeteleri dedikodu yazarı Louella Parsons olayı duydu ve Pazar akşamları yayınlanan radyo programında bu haberi duyurdu.

Annie Laurie Williams'a

Pacific Grove,

(7 Haziran 1949 da alınmış)

Pazar.

Sevgili Annie Laurie,

Sana yazmanın zamanı geldi. Bir şey olduğundan değil, haftalık bir program söz konusu. Bu gece (*Louella*) Parson'un programını dinledim. Annie Sothern'i birkaç kez yemeğe götürmem bir aşk öyküsüne dönüştürülmüş. Hollywood'da aşkın anlamını çok yüzeysel gördüğüme göre. Annie'yi severim, iyi kızdır. Benimle olduğu sürece yanında hep Bayan Zachary Scott vardı. Parson bunu belirtmeye değer bulmuş. Gerçekte ise ben Bayan Scott'a ilgi duyduğum. Kimdir bu Bayan Scott? Sen biliyor musun? Tiyatrolar Birliğinden biri. Bana onunla ilgili bilgi verebilir misin?

Gadg'tan (*Kazan*) uzun bir mektup aldım. Gitmezden önce yazmış. Yaz sonunda dönecekmiş. Döndüğü zaman senaryoyu gözden geçireceğiz. Benim için çok uygun.

Bugün Neale'le birlikte bahçede, çocukların içinde oynayabilecekleri bir baraka kurduk. Tümüyle bitirmiş değiliz. Çok eğlendik barakayı kurarken. Bugün bahçede de çalıştım. Yeni fideler diktim. Evden hiç çıkmadım.

Annie Sothern az önce telefon ederek Parson'un yaptığına kızıp kızmadığımı sordu. Ona, bunun beni yücelttiğini söylemekten başka bir şey yapamazdım. Şimdi de P. G. (*Paulette Goddard*) telefon açıp haberin doğru olup olmadığını sordu.

Aynı 12'si John'un doğum günü. Bir kutu dolusu saçma sapan oyuncak alıp gönderdim. Doğum gününde eline geçmesini istiyorum.

Haberin olursa bana bildirir misin? Elaine Scott için de bilgi edinmeye çalış. Birkaç yıldan beri Tiyatrolar Birliğinde. Fakat nasıl bir iş yaptığını bilmiyorum. Daha önceki adını da bilmiyorum. Çok çekici ve bilgili bir hanım.

Her ikinize sevgiler
John

Elaine Scott'a olan ilgisi karşılıksız değildi.

Elaine Scott Texas'lı bir ailedendi. Fort Worth'ten Bay ve Bayan Wavery'in kızlarıydı. Babasının Texas'ta petrol kuyuları vardı. Texas Üniversitesinde öğrenciyken Zachary Scott'la tanışmış ve evlenmişti. Zachary Scott da Texas'tan, Austin'li ünlü bir doktorun oğluydu. Elaine ve Zachary, Eli Wallach, Allen Luden ve Brooks West'le birlikte toplumsal olaylarla çok yakından ilgiliydiler. Üniversite tiyatrosunda birlikte çalışmışlardı. Üniversiteyi bitirdikten sonra ailelerinin de parasal yardımıyla Scott'lar New York'a yerleştiler. Waverly adında küçük bir kızları vardı. Zachary Scott bir tiyatrodaki oyunculuğu yapıyordu. Elaine ise tiyatro meneceri olarak işe başlamıştı. Kırklı yılların başlangıcında Warner Brothers, Zachary Scott'la sözleşme imzalayınca California'ya taşındılar. John Steinbeck'le karşılaştıkları sırada, Elaine Scott'un, daha New York'tayken sorunlarla dolu olan evliliği, Hollywood'un sinema dünyası kargaşasında yıkılmak üzereydi.

Steinbeck, Elaine'le karşılaşmalarının üstünden daha bir hafta geçmeden, ona bir mektup yazdı.

Sevgili Bayan

Batı Kırkyedinci Sokak,

Sekizle dokuz arası.

Arizona'da 10000 dönüm toprağı ve sağmak isterseniz yedi tane ineğı olan dul bir adamım. O günahlar, hovardalıklarla dolu pırlıtlı ama aşığılık yaşamı bırakıp benimle birlikte kırmızı adaçayı bulunan Tanrı Ülkesine gelerseniz çok sevinirim. Not: Birlikte biraz günah, biraz da zamparalık getirebilir misin? Burada istediğinden çok kırmızı adaçayı bulabilirsin ama ancak yetecek kadar günah var.

Dinlendiğine ve kendini yenilenmiş gibi duyumsamana sevindim. Buna neden kırmızı adaçayı olmalı. Şişelere doldurup saklamalıyım.

Annie Rooney (*Ann Sothern*) telefon edip etekleri aldığımızı söyledi. (Onlara Çinli erkeklerin giydiği tören eteklerinden armağan göndermişti.) Benim de bir eteğim olsun isterdim ama ben öyle bir eteği giyebilecek denli güzel değilim. Yazgımın kötülüğü de bunda. Kırmızı çizgili bir opera pelerini giyip kılıç kuşanmayı isteyecek bir yapım, gelgelelim bunları kullanamayacak çirkinlikte bir bedenim var. Hiçbir zaman bu üzüntümün üstesinden geledim. Bir etek daha istiyorsan bana bildir. Hepsini birden alabilirdim. Arkası gelmeyecek çünkü. Yeni rejim bu giysilerin kullanılmasına izin vermeyecektir. Bunlardan başkası da bulunamaz sanırım.

Siz iki böceğin buradan ayrılması beni üzdü. Şimdi çalışmamak için hiçbir nedenim yok.

Duyduğuma göre sevgili Louella, Annie'yle bana takmış geçen akşam. Sonraları bu olay Pine Inn'i Sarsan Yedi Gün diye anılacaktır ola ki... Saçlarınıza çiçekler takarak ormanda, çırılçıplak dolaşmanız yasalara aykırıdır. Sizi uyarılmışım ama kulak asmadınız.

Sana ve Annie'ye sevgiler.

O sırada A Rage to Live (Yaşama Tutkusu) adlı romanı yeni yayınlanmış olan John O'Hara'ya geniş kapsamlı ve eski "Falanj Kuramına" ters düşen ilginç bir mektup yazar.

John O'Hara'ya

(Pacific Grove)

8 Haziran, 1949.

Sevgili John.

Mektubun beni çok sevindirdi. Bu günler, benim için, duygusal alanda ve daha başka alanlarda yeni düzenlemeler yapacağım bir dönem. O nedenle seninki gibi bir mektubun verdiği güven küçümsenecek gibi değil. Her şey, olmak zorunda olduğu gibi kuruldu, resimden dışarı fırladı ve daha üç tür değişime uğrayarak sonunda yazınsal bir çorbam oldu.

Yeni kitabını okumak için sabırsızlanıyorum. Bunun için pek çok nedenim var. Nefretinin damıtılmış ve kitabının senden ileride olduğuna inanıyorum. Hepimizin, nefretlerimiz konusunda kendimizi eğitmemiz gerektiğine inanıyorum. Çünkü nefret, tümüyle, kendi kendimizi çok düşünmemizle ilgili ve kişisel bir duygudur. Olayları apaçık görmemizi engeller. Yine de yeteneklerimizi geliştirmemiz sırasında gerekli olabilir. Tıpkı önce sıfatları öğrenip sonra kullanmayabileceğimiz gibi. Ama sıfatları kullanmamaya karar vermezden önce çok iyi öğrenmeliyiz.

Burada yedi aydır sessiz bir yaşam sürüyor ve Maelstorm Burgacını (Norveç'in batısındaki ünlü burgaç) çaydanlık düzeyine indirmeye

çalışıyorum. Onlarsız yapamayacağım iki şey var. Kabaca söylersek: Yazmak ve kadın. Daha ince bir dille anlatmak istersek, her alanda yaratma çabası diyebiliriz. Çaba ve sevgi. Bunların dışında ne olursa olsun, onlarsız da yaşayabilirim. Bunları elimden alırsanız, kendimi zehirle öldürebilirim.

Burada yalnız olmak bir çok konuda düşünmemi sağladı. Dünyada öylesine çok "havlama" var ki. Çakallar bize doğru uluyarak, hep ne olduğumuzu, ne yapmamız gerektiğini, neye inanacağımızı söylüyorlar. Köpek balığına yapışıp yaşayan balıklar gibi, kimi kokuşmuş asalak beyinler de bize yapışmış, haykırıp duruyorlar. Oysa onların yapabildikleri tek şey sürünmek. Bir tek şeye kesinlikle inanıyorum, o da türümüzde yaratıcılığın yalnız ve yalnız bireyde olduğu. İki insan bir çocuk yaratabilir ama birden çok kişinin yarattığı başka bir şey bilmiyorum. Bireysel düşüncenin denetlemediği bir küme insan korkunç yıkıcı olabilir. Son 2000 yılda yer alan en büyük değişiklik, bireyin çok değerli olduğunu ortaya koyan Hıristiyanlıktır. Bireye verilen değeri koruyup daha da büyük değer vermezsek insanların dünyası ya anlamsız bir haykırışlar karmaşasına dönüşecek ya da tutsaklık yayılacak. Bence insana verilen değeri koruyup büyütme bugün bizim en önemli işimiz.

Uzun ve belki de sıkıcı bir mektup olacak bu. Birisiyle konuşmak gereksinimi duyuyorum. İstesen de istemesen de yakalandın bir kez.

Geçen yıl çalıştım ama bütün çalışmalarım araştırma ve notlardan oluşuyordu. Bir kitap için otuz beş yıldan beri çalışıyorum. İşte sonuç. Bu kitabın sevilleceğini hiç aklım kesmiyor, çünkü, yeni bir yöntem, yeni bir biçim ve yeni bir anlatım yaratıyorum. İçerik de alışılmışın dışında. Çok doğal olarak korkuyorum. Yazarlık insanı yalnızlığa iten bir iş. Bu kitabı yazarken yalnızlığın en soğuk ve en derin olanını duyacağım. Bütün her şeyimi bu kitaba aktaracağım. Bitirdiğim zaman ya başarmış olacağım ya da hiç başlamamış olmayı yeğleyeceğim.

Bugün başka bir gün. Mektubunu bir daha okudum. Biliyor musun, bende hiç yarışma isteği yok. Dolayısıyla yazarların birbiriyle karşılaştırılmasını hiç anlayamamış, merak bile etmemişimdir. Yazmak benim için çok derinden gelen, kişisel bir istektir. Yazı ortaya çıktıktan sonra benden tümüyle kopar. O yazının benim olduğunu hiç düşünmem bile. Tıpkı bir kadının çocuk doğurmayı anımsadığı gibi anımsıyorum yazdığım zamanları. Anne, doğum anını hiçbir zaman anımsayamaz.

Mektubunu bir kez daha okudum. Çok haklısın. Bir erkek her zaman evlidir. Yine de merak ediyorum. Düşünceyle mi evli - yoksa topu taşıyan değişik kişilerle mi? (Tanrım!) Belki bir gün bunu çözerim. Benim için evlilik çok zor bir olgu. Yumuşak, eliaçık bir adamım ben ama her zaman çalışıyorum. Bu ise çoğu kadın için bir başka kadın olmasından daha kötüdür. Bir başka kadın saf dışı bırakılabilir, öldürülebilir. Gelgelelim, sen onları da işinin bir parçası yapmaya ne denli çalışırsan çalış, yanına bile sokulmazlar. Ayrıca çalışırken yalnız olmak da gerekiyor. Bu da bir eş için korkunç bir şey.

Bu başıboşluk daha bir zaman süreceğe benzer.

Birkaç gün sonra. Geçen gün mektubu yarım bıraktıktan sonra bir eş için yazdıklarını bir kez daha düşündüm. Mobnogion'daki çiçeklerden kendisine eş yapan Gal'li adamın öyküsünü anımsıyor musun?

İki hafta sonra çocuklar bana gelecek. Çok seviniyorum. Büyüdüklerini izleyemediğim için gerçekten çok üzülüyorum. Şu sıralar tek üzüntüm bu. Öteki bütün üzüntüler geçti. Her gün büyümekte, değişmekte olan kızını aylarca göremediğini düşün. Oysa o her gün bir başka türlü güzeldir, sevimlidir. Büyük oğlumun sırtüstü dönünce gökyüzünün ayırımına vardığı günü, şaşkın bakışını hiç unutmayacağım.

Şimdilik bu kadar. Seninle hep mektuplaşmak isterim.

John

Kısa bir süre sonra, John Steinbeck, Viva Zapata ile ilgili bir dizi konferans için güneşe, Los Angeles'e gittiğinde Elaine Scott'la sık sık görüşmek olanağını buldu. İlişkileri yoğunlaşıp, derinleşti. Steinbeck Pacific Grove'a döndükten sonra mektuplaşmaya başladılar. Steinbeck Elaine'e eski arkadaşları Max ve Jack Wagner eliyle mektup gönderiyordu. Yıllar önce de Gwyndolyn Conger'e yazdığı aşk mektuplarını onlar eliyle göndermişti. O nedenle onların adresi için "Kovuklu Meşe" derdi. Dahası, dram ve gizliliğe olan eğilimi nedeniyle mektuplarını Belle Hamilton adına yazıyordu. Hamilton annesinin genç kızlık soyadıydı.

Elaine Scott'a

(Evlenmezden önce ona Belle Hamilton adıyla mektup gönderiyordu. Hamilton, Steinbeck'in annesinin genç kızlık soyadıdır.)

20 - 24 Haziran arası. 1949.

Perşembe gecesi.

Bugün öğleden sonra sana bir Kelt ya da Gal haçı yaparak geçirdim zamanı. Çok iyi oldu. Seninle yalnız kaldığımız zaman vereceğim. Nereden bulunduğunu açıklamak sana kalmış bir şey. Bir eskici dükkânında görüp aldığını söyleyebilirsin. Önce tahtanın öyküsünü anlatayım sana. Uzun bir öykü. 40'larda büyükannemin babası Massachusetts'ten Filistin'e gitmiş. Amacı Yahudileri Hristiyan olmaya iteklemek. Ailesi de birlikteymiş. Büyükannem o sıralar çok genç bir kızmış. Büyük dedemin kimseyi Hristiyan yapabildiğini sanmıyorum ama oradakilere tarımla ilgili yeni bilgiler vermiş. Onlara Hristiyanlık öğretmek için böyle bir yöntem kullanıyormuş. Kudüs'te oturuyorlarmış. Bir gece büyük bir fırtına kopmuş, yıldırım düşmüş. Zeytin Dağ'ında çok yaşlı bir zeytin ağacı devrilmiş. Biz, olduk olası toplayıcı bir aileyiz. Büyük dedem, en az 2000 yaşında olan ağaçtan büyük bir parça odun kesmiş. Zamanla parça kullanıla kullanıla küçülmüş ama, küçük bir parça var daha. Bu odundan ailenin çocukları ve başkaları için haçlar yapılmış hep. Zatürre olduğum zaman Salinas'ta benim için dua eden Başrahibeye bir tane yapılmıştı. Rahibe onu tespihine asmıştı. Tahta çok eski ve sıkışmış olduğu için hep soğuk kaldığından, haçı, ateşli çocukların başlarına köyüp onları serinletiyormuş. Babam benim için bu ağaçtan bir haç yapmıştı. Ben de çocuklarım için birer tane yaptım. İşte şimdi de senin için bir haç yaptım. Niye bir Kelt haçı yapıp Gal biçiminde bezedim, bilmiyorum. İçimden öyle gelmiş olmalı. Kaba saba da olsa onu senin için yaptım. Belki bir gün onu verebileceğin biri olur. Dünyada olmayacak şey yok.

Daha sonra Elaine'nin kızkardeşi Jean Anderson Boon'a bu ağaçtan yapılan haçlar için şunları söylemiştir:

"Sanırım herkes kendisinin dışında bir şeye sarılmak gereğini duyar. Benim kafamdaki bu şey, gerçekte, insanın dışındaki değil ama içindeki bir şeyin fiziksel simgesidir. Bu küçük haç, boynuna takman, elinde tutman, parmakların arasında ovuşturman, yanağına sürmen için yaptım. Dilerim bu küçük haç senin iç güvenliğinin bir simgesi olsun. Ağaç bildiğim en güçlü ve en aziz özelliği taşımakta. Bizden çok daha yaşlı ve daha büyük. Yine de biz onun bir parçasıyız. O ağaçtan senin için bir haç yapmamız, sana duyduğumuz sevginin simgesidir. Dilersiz, temiz bir yürekle istediğin şeyleri elde edebilen için sana güç verir. Görüyorsun, haçın da, inanç ve düşüncenin oluşturduğu bir içsel varlığıyla, çok eskiliğinin ve dokusunun oluşturduğu bir dış varlığı var. Onu, ağacın geçmişinin anısına ve senin, olmak istediğin gibi olmana yardım edecek güvenle takmanı dileriz."

Elaine Scott'a

Annie'yi incitmemeye özen göstermeliyim. Onda çok güçlü bir iyelik duygusu var. Bense bir daha sahip olunacak bir varlık istemiyorum. Bunu iki kez yaşadım. Bir kezinde elde tutulup biriktirilmeye çalışılan bir varsılıktım, ikincisinde ise harcanacak bir varsılık. Her iki türlüünü de bir daha yaşamak istemiyorum. Gerçeği söylemek gerekirse, kimseye ve hiçbir şeye sahip olmak istemiyorum. Şimdi bu küçük evden başka bir şeyim yok. Güzel şeyleri severdim ama onlara sahip olmak zorunda değilim. Eskiden Metropolitan Müzesine gidip o olağanüstü küçük Yunan atını ve Cellini kupasını görürdüm. Ama hiçbir zaman onlara sahip olma isteğini duymadım. Onların orada bulunmalarından, arasıra gidip onları görmekten kıvanç duyardım, hepsi bu. Bir yandan da onları gözetmek, korumak, sigorta ettirmek ya da birisine vasiyet etmek zorunda olmamak bana rahatlık vermiştir. Yok, böylesi daha iyi.

Sonunda bu sıkıcı karalamaları bitiriyorum. Okuman çok zor olacak. El yazım günün her saatinde bir başka türlü oluyor.

İşte bitti. Bu mektubu senin küçük, sıcak eline bırakıvereceğim. O andan sonra senin topun olacak. Önce yere vur, on yarda ilerle - hoop, penaltı, onbeş yarda ileri...

Sevgiler
Sam (*)

Elaine Scott'a

(Pacific Grove)

10 - 18 Temmuz, (1949)

Pazar,

Bellita,

Bu mektuba bugün başlayacağım ama ancak öbürsü gün gönderebilirim. Bir uçak geçti. Bahçede havalara sıçrayarak seyrettim onu. Görmeliydin.

Bizimki gibi bir yakınlıktan sonra sözcükler bir anlam taşımıyorlar. Önceleri sözcükler duyguları taşıyabiliyorlar ama daha sonra anlam taşımakta yetersiz kalıyorlar. Çoğu kez sözcükler yalnızlığın araçları olarak kullanılırlar. Ne var ki görevlerini tam olarak yerine getirdiklerine çok az raslanır. Elbette ki birisinin yokluğunda iletişim kurabilmek için kullanılıyorlar. Ama hiçbir zaman parmakların birbirine girişinin, dizlerin bir masa altında birbirine sürtünmesinin coşkusu taşıyamazlar. Dilin en yüksek anlatım gücüne üzüncü ve umutsuzluk sırasında eriştiğinin ayrımına vardın mı hiç?

Petrarca ile Laura, Kara Marigold, Yitik Cennette Şeytanın umutsuzluğu... L'Allegro Il Penserose adlı şiirin yanına bile yaklaşamaz.

(*) Değişik adlar kullanmaktan hoşlanırdı. (ÇN).

Bence insan ruhu şöyle diyor - "İnsan bir kez onu buldu mu, sözcüklere gerek kalmaz."

2 Ağustos,

Salı, öğlen.

Sevgilim,

Uçakla yolculuktan korkmam ama senin New York'a vardığını haber alana dek içim rahat etmeyecek. Anlaşılabilir, bir yandan da yadırganacak bir tedirginlik.

Salı (*Akşam*)

Partinin gürültüsü akşama değin sürdü. Çocuklar daha uyumak istemiyorlar. Yataklarında şakalaşıp gülüşmekteler. Bugünün bitmesini istemiyorlar.

Sana Bo Beskow'un yaptığı portremin fotoğrafını gönderiyorum. İskandinavya'nın en iyi portre ressamıdır Bo Beskow. Dünyanın da en iyi portre ressamlarından biridir. Portrenin kendisi Gwyn'de. Ele geçirebilir miyim, bilmiyorum. Çalışacağım elbette, çünkü sevdiğim tek resmim odur. (*Daha sonra bu portreyi alabilmiştir*) Eğer bu resmi beğenirsen ya özgün resmi almaya çalışırım ya da Bo'dan yeni bir resmi yapmasını isterim. Her on yılda bir resmimi yapıyor. Umarım bir gün onunla tanışırız.

Sana söyleyeceklerim öyle çok ki! Ne olduklarını da bilmiyorum. Olsun, aklıma geldikçe anlatacağım. Birisi şu: Benim düzeyimin altındaki insanlardan bıktım. Bana öyle geliyor ki yaşamımın önemli bir bölümünü güvensiz insanları rahatlatmakla geçirdim. Tıpkı kötü bir tenis oyuncusunun senin de oyununu bozduğu gibidir bu durum. İn-

sanlar bu sıradan ilişkilere ne kadar da meraklı! Nedir bu sıradan ilişkiler? Oysa çoğu kez gereksiz, aptalca, hiçbir işe yaramayan, verimsiz ilişkilendir bunlar. Asıl değerleri olanlar, sıradan olmayan ilişkilendir.

Annie Laurie'yi kandırıp kandıramayacağını düşünüyorum. İlişkimizi saklamayı denesen mi acaba? Ona söylesen de söylemesen de anlayacaktır. Bunu kesinlikle biliyorum. O her şeyi bilir. hiçbir şey söylemez. Eğer bir gün başını dayayabileceğin bir omuza gerek duyarsan, o omuz Annie Laurie'nin omuzudur. Sana ilişkin her şeyi bilmesini isterdim. Buna sevinir çünkü beni gerçekten çok sever.

Bu da sana söylemek istediğim bir şey: Sen hiçbir şey yapma. Senin için her şey yapılacak ve böylesi çok daha iyi olacak. Dünyanın en güçlü büyüsü (*) bizim için çalışıyor. Rahatla, olayları kendi akışına bırak ve özel hiçbir şey yapma. Gizli bir kadın olmak hoşuna gitmiyor, biliyorum, ama kısa bir süre bunu denemeye çalış.

Sevgilim, senden bir armağan isterken, senin olan bir şeyi bana ver demek istemiştin. Bir parça kurdele ya da eşini burada unuttuğun bir tek eldiven olabilirdi. Bu bir fetişçilik ama psikiyatrik ölçüde değil. Anlıyor musun, senin kokunu taşıyan ya da sana dokunmuşum gibi duyumsayabileceğim bir şey. Örülmüş şeritler gibi görüntüsü olan gümüş bir düğme yitirdin mi? Bir kazağında gümüş düğme yok muydu?

Uyuma zamanı geldi. Büyük bir gündü. Çok iyi oldu ama ben çok yoruldum.

İyi geceler, Sevgilim.

(*) Meksikalı bir büyüücünün Steinbeck için yaptığı "kuş" büyüsü

Elaine Scott'a

(New York'a.)

16 Ağustos,
Salı, öğleyin.

Sevgilim,

Bunu seni gördüğüm zaman söylemeyi tasarlıyordum ama şimdi söyleyeceğim, çünkü:

Bildiğin gibi bu son olaydan çok sarsıldım. Sarsılan "ben"im değildi. Çünkü bende o tür bir "Ben" yok. Geçirdiğim sarsıntı biraz yazgıdan dolayıcıydı. Hiçbir zaman ancak ölümün beni buraya dönmekten alıkoyacağını ne söyledim, ne de savundum. Son olayın uzun süren hırgürü sonucunda buraya dönebileceğimi düşündüm. Pişman olmuş değilim, ama yaşamımda ilk kez, verdiğim karardan cayabileceğimi de anladım. Bilincimin karanlıkta kalmış uzantılarında, yalnız yenilgi değil, durumu olduğu gibi kabul etmek isteğini de bulmak olasıydı. Şu sözler kafamda yineleyip durdu: "İşte bitti. Aptalca bir şeydi." Bütün kış boyu sürdü bu. İçimde gitgide daha çok yer etti. Bir dövüşçü gibi - tükenmek üzereyken, karşısındakini yere yıkmak için daha büyük bir güçle dövüşmesi gibi. Tükenmişlik korkusunun dışavurumudur bu. İşte geçen kış benim yaşantım böyleydi. İnsanın ruhu kurur. İnsanı verimsizliğe ve tembelliğe sürükleyen o kapkara ve ölümcül alaycılık başlar. İnsana bir tür tat verir, gelgelelim bu tat hiçbir zaman neşe ya da sevinç değildir. Bir genelev kadınıyla yatmak ya da eldivenle güzel bir mermere vurmak gibi bir duygu.

Çok gençken zatülcempli zatürree olmuştum. Neredeyse ölecektim. O hastalık günlerinde ne yaşamak, ne de ölmek için hiçbir istek duymadığımı anımsıyorum. İşte geçen sonbahar, kış ve ilkbahar boyunca buna benzer bir durumdaydım. Benim için olağandışı bir durumdu bu. Çünkü savaşmak için hiçbir silâhım yoktu. Bilmek olanağı yoktu ama bilmeye yakın bir sezgiydi. Savaş sırasında bir tür önbilicilikle sezip, öldürülmek için bile bile dışarı çıktım. Annemde olan bir

önseziyle, olacakları önceden seziyordum. Biliyor ve olacakları görebilmek için kendimi ortalığa atıyordum. Her kezinde kurtuluşum mucizeydi. Savaş içinde her türlü silâhla karşı karşıyaydım. Küçük bir sıyrık bile almadım. Ama savaş hareketli ve yaratıcılığı olan bir ölüm getiriyordu. Oysa öteki, paslandırıcı, çürütücü, yok ediciydi. Daha korkunçtu çünkü karşımda savaşabileceğim bir şey yoktu. Bende her zaman çokca bulunan gizilgüç boşuna harcanyor, sonunda beni güçsüz bırakıyordu. Elbette ki kendime ve sevdiğim herkese bunun doğru olmadığını söylüyordum. Beni sevenler gerçeği anlıyor benim için kaygılanıyorlardı. Oysa bu kimseler savaş sırasında benim için kaygı duymamışlardı. Elbette bilemezdim ama yakında bir şeyler olacağını seziyordum. Tehlikenin savaşta değil, hiç aklıma gelmeyen bir yerde olduğunu nasıl bilebilirdim? Olduğu gibi kabul etmekten söz ederken bunu demek istiyordum.

Sana bunları şimdi anlatmamın nedeni, artık geçmiş olmaları. O olaylar geçti, enerjim geri geliyor. Artık kupkuru değilim. Çok iyiyim.

İşte şimdi biliyorsun. İyi geceler sevgilim. Şimdi bazı dünyalara ayağımla bir tekme vurabilirim.

(İmzasız)

Kasım ayı başlarında Elaine Scott telefon açarak kocasıyla son bağının da kopmuş olduğunu bildirdi.

Telefondan sonra çok zor çalışabildim. Çalışmamazlık edemezdim çünkü Jules buradaydı.

Sana yardım edebilmek isterdim. Söylediklerimin ötesinde nasıl bir yardımım dokunabilir ki? Yalnız şunu çok iyi biliyorum: Eğer Way'de iyileşemeyecek yaralar açacaksa katlanmak zorundasın. Bunu sen de biliyorsun. Bu evliliği sen bozarsan, senin için hiçbir yerde hiçbir şey olamaz. Senin için çok zor, dahası çok korkunç olacak. Kendi için ve Way (*) için, sonuna dek dayanmak zorundasın. Sen ezilen bir

(*) Waverly Scott - Elaine'le Zachary Scott'ün kızı.

kadın olamazsın. Senin onu aldattığını da söyleyebilirler. Her türlü davranışın suçluluk duyman için kullanılacak. İşte bundan kaçınmalısın. Sorumluluğu benim üstüme at istersen. Gerçekte kimse bir şey yapmadı. Her şey kendiliğinden oldu.

İçinden ve dış görünüş olarak ne denli güçlü olursan o denli iyi. Bak sana öğütler verebiliyorum. Oysa bu öğütleri kendimin tutup tutamayacağım kesin değil. Ama dediğimi yapmazsan çok kötü olur, inan.

Biliyorsun, benim sana sağlayabileceğim parasal olanaklar çok sınırlı. Miras olarak kalacak hiçbir şeyim yok. Çok para kazandığım zaman elimde tutamıyorum. Sen de biliyorsun bunu. Yarın ölüp gitsem, birkaç kitabın telif hakkından başka hiçbir şey kalmaz. Gerçek anlamda miras olabilecek bu evden başka bir çöpüm yok. Bunlara bir daha değinmeyeceğim.

Sana yardım edebilmeyi çok isterdim.

Telefondaki sesim üstünde durmamalısın. Bildiğin gibi, telefonda konuşurken hep buz gibi olur.

Bilmem gereken bir konu var. Yarı - dostların sana karşı bir tutum takınacaklar. Buna hazırlıklı olmalısın.

Şimdi bunlar üstünde daha çok durmak istemiyorum. Biliyorsun, seni seviyorum. Yakında Doğu'ya gitmek zorunda kalabilirsin. Unutma, ona doğruyu söylemiş olman, senin isteğinin dışında başkalarının da öğrenmesine ve senin suçlu gibi sergilenmene neden değildir. Bir de benim çok iyi bildiğim bir gerçeği kendi kendine sık sık yinelenmesin. Dünyada en çok sevilen insanlardan birisin. Yalnız ben sevmiyorum, tanıyan herkes çok seviyor seni. Bunu yineliyorum, çünkü sen kimi zaman bunun tersine inanmak eğilimindesin. Bu olayın şimdi patlak vermesine yalnız şunun için üzüntü duymaktayım: Way'in sevgisini yitirmekten korkuyorum. Way daha duruma alışmadan patlak verdi. Yoksa gerçek şimdi de anlaşılrsa, sonra da anlaşılrsa kolay olmayacaktı.

Sevgiler. Zaman alacak ama bunu baştan biliyorduk.

J.

Tanrı'ya şükür bugün bitti. Bütün gün yazı yazdırmak zorundaydım. Oysa midem kasılıp duruyordu.

Tam bu sırada Elaine Scott telefon açarak kocasının ısrarıyla Pacific Grove'a geleceğini söyler. Kocasını, kararda her üçünün de payı olmasını istemektedir.

Sevgilim, Cumartesi günü seni uçaktán almaya gelirim. 12.20'de burada olduğunu sanıyorum ama bir kez daha sorarım.

Arada kalacaksın. Buraya gelmen istenecek. Beni görmem ve görmemen istenecek. Benimle yatman ve bunu yapmaman istenecek. Umarım bütün bunlar seni bıktırmaz. Amaçlardan biri de seni bıktırmak. Tasarı şu: Korkunç, tedirgin edici, tatsız, çirkin, küçük düşürücü, sürüncemeli olacak. Öyle ki şimdiki durumu sürdürmek daha temiz, kolay ve onurlu olacak gibi görünecek gözüne. Böylece sen evliliğini bozmayacaksın. Bana inan, amaç budur.

Bütün bunlardan sonra benim sana verebileceğim çok az şey var. Buna çok üzülüyorum. Bu olaydan acı çekmeden kurtulamayacağın kesin.

Bu olayda benim yanlışım olup olmadığını bulmaya çalıştım. Yanlışımı bulamıyorum. İlk karşılaşmamızdan beri birbirimize hep karşılıklı bir ilgi duyduk. Bir daha aynı durumda kalsam, yine öyle davranırdım. Bile bile sıkıntılı bir serüvene atılmak için çok yaşlıyım.

Bu mektubu gönderip göndermeyeceğimi bilmiyorum. Sıkıntılarına biraz daha sıkıntı ekleyebilir. Hayır, sanırım göndermek daha iyi. Korumaya gerek yok. Korumanın en iyi yolu tümüyle açık olmaktır. En derin yaralar alanlar en çok korunanlardır.

Yazamadığımı biliyorum sevgilim. Benim de sana dayanak olduğum söylenemez. Elbette, elimden geldiğince, istediğin zaman sana dayanak olurum. Sana boyuna öğüt veriyorum. Ama korkuya kapılma-

ını, evecen davranmanı, hastalanmanı ya da yorgun düşmeni ve bunlar nedeniyle bir yanlış yapmanı istemiyorum.

Sevgilim, bu mektubu göndermedim. Cuma gecesi - saat 11.50. Çalışmayı daha on dakika önce bıraktık. Sabah saat dokuzdan beri çalışmaktaydık. Çalışma olmasaydı çıldırabilirdim. Seni çok merak ediyorum. Diyorum ki işler çığırından çıkmışsa bana bildirmenin bir yolunu bulmalısın ki ben de bir şeyler yapabileyim. Senden haber almazsam, yarın gelemezsen ne olacak? Senden haber alsam da almazsam da yarın uçağı karşılayacağım. Burada oturmuş kendi kendime eğer şöyle olmazsa, eğer böyle olmazsa ne yaparım diye düşünüp duruyorum. Yaptığım elbette ki delilik. Seni merak etmemeye çalışmalıyım.

Bütün gün çalıştık. Epey iş gördük. İyi oldu gibi geliyor bana. Jules da öyle düşünüyor ama aklımın yarısı başka yerdeyken nasıl çalışırım, bilemiyorum. Kuruntuları bir yana bırakmalıyım. Kafamda olaylar ve durumlar kurup duruyorum. Oysa daha ortada fol yok, yumurta yok.

Mektubu bırakmalıyım. Bunların yararı yok.

Steinbeck uçağı karşılamaya gider Elaine uçmaktadır. O hafta sonu birlikte kimi kararlar alırlar Elaine boşanmak için başvuruda bulunacak, Steinbeck Zapata'nın senaryosu biter bitmez New York'a gidecek, boşanma gerçekleşir gerçekleşmez Elaine de kızı Waverly'i alarak New York'a gidecektir.

7 Kasım.

Pazartesi gecesi.

Sevgilim,

Uzun zamandan beri ilk kez sana istediğim gibi bir mektup yazıyorum. Sana hayranım, seninle övünüyorum. Hep seninle birlikte ol-

mak istiyorum. Uzun süre önce duygularımın derinliğini anladığım zaman onları saklamam gerektiğini düşünmüştüm. Senden hiçbir şey beklememem gerekiyor gibime gelmişti. Bana gelmen en büyük dileğimdi ama bu senin isteğin ve istencinle gerçekleşmeliydi. Hiç mi hiç, benden etkilenmemeliydin. Bana gelirken üzücü olaylarla karşılaşacağını biliyordum. Bu olaylarda en küçük bir payım olmasını istemiyordum. Gelmeni çok istiyorum ama görünüşte çekingen, akılcı, düşünceli olmak zorundaydım. Geçen Cumartesi ve Pazar günleri bile böyle gerekiyordu.

Ama şimdi artık böyle bir zorunluk yok. Üstümden büyük bir yük kalkmış gibi. Üzüntü daha duruyor elbette, ama ona alışabilirim. Senin bundan böyle ve sonuna dek benim kadını olmanı istiyorum. Görüyor musun? Şimdi bunu söyleyebiliyorum. Sen kendi kendine karar verdikten sonra. Bu ilişkinin neden bu yola yöneldiğini anlayamadığım zamanlar olmuştur. Şimdi, böylesinin doğru olduğuna inanıyorum. Çok mutluyum. Önümde yeni bir yaşam var. Coşkulu, güzel bir yaşam. Üzüncü ve bizi üzen kişiler yaşamımızdan silinecek. Bunun için ant içiyorum. Benim bir adıma karşılık senin iki adım atmama neden oldum. Bunun için üzgünüm. Bundan böyle benzeri bir davranışımı görmeyeceksin.

Way'in incinmemesi için dua edeceğim. O incinmese her şey daha iyi olacak. Birlikteliğimiz öyle güzel, öyle güzel olacak ki! Seni seviyorum.

John

Pazartesi gecesi

Ek.

Tam mektubu kapattığım anda telefon çaldı. Annie Laurie'ydi. Olağanüstü bir insan! Bir şeyler olduğunu sezinlemiş. Öğrenmek istedi. Ona anlattım. Sevincinden küçük bir çılgılık attı. Senin için kulaklarını çınlatacak şeyler söyledi. "Tanrı'ya şükretmelisin. Başına gelen en güzel olay bu," dedi. Elbette. Tükenmek üzereyken şimdi yeniden başlıyorum.

Lütfen hemen New York'ta bir iş bulmaya çalışma. Oyun hazır olunca - ki yakında olacak - seni yanımda, hiç değilse elimde bir say-fayla kolaylıkla koşabileceğim denli yakında olmanı istiyorum. Bu birlikte yapacağımız ilk iş. Senin de bunda büyük bir payın olmasını istiyorum. Şimdi bunları, dolambaçlı yollara sapmadan açık açık söyleyebilmek ne güzel değil mi? Gizlilik zorunluğu yok, kadınımı istiyorum, onun yanımda olmasını istiyorum.

ŞİMDİ ARTIK ÇOK ŞEY İÇİN ZAMANIMIZ VAR.

Yatacağım. Tatlı bir yorgunluk duyarak ve rahatlamış olarak. Kulaklarında duyduğun vızıltı, kendi kendime seninle konuşmakta olduğum içindir.

Seni seviyorum.

J.

*1950'den
1952'ye*

“... Yazarla kitabı...”

- 1950 *Burning Bright (Alev)* romanı yayımlandı, oyunlaştırıldı. John Steinbeck'le Elaine Scott evlendiler.
- 1951 *The Log From the Sea Cortez* (Cortez Denizi'nden Seyir Defteri) yayımlandı.

Bo Beskow'a

(New York)

24 Ocak, (1950)

Sevgili Bo,

Sonunda mektubun geldi ve beni çok sevindirdi. Sana söylemek ve sormak istediğim çok şey var. O nedenle bu mektubu birkaç günde yazacağım. Bir şey unutmuyum diye. Haklısın, hanım arkadaşım sevgiyle yapılan her şeyi severek kabul edecek biri. Gwyn hep elde ettiğinden çoğunu isterdi. Elaine çok başka. Yumuşak bir aksanla konuşan Texas'lı bir kadın. Ama bildiğimiz, böbürlü Texas aksanı değil. Amerikan kadın tipinden çok değişik. Tam tersine kendi kendine yetebilen bir kadın. Erkek gibi olmaya özenmiyor. Onu görmelisin. Çevresine sıcaklık saçan bir insan. Çocuklarını da seveceksin. Her ikisi de çok akıllı ve eğlenceli.

Bende bir değişiklik var. Eskiden olduğu gibi de çok akıllı ve eğlenceli. Bende o korkularla utangaçlığı nelerin oluşturduğunu şimdi anlıyorum. Eşlerimin her ikisi de benimle bir tür yarıştaydı. Göze çarpıyor olmak beni utandırıyor. Oysa şimdi bundan utanmıyorum. Çünkü Elaine karşımda değil, benden yana. Sonuç şu: Hiçbir zaman olamadığım kadar rahatım. Bir töreni bekleyen insanlar bundan böyle beni korkutamazlar. Konuşmalardan kaçmıyorum çünkü hazırlık ge-

rektirir. Ama karşılıklı söyleşilere seve seve gidebilirim. Onlardan korkmuyorum. Göreceksin, uzun bir hastalıktan sonra iyileştim. Şimdi çok iyiyim. Çok yazıyorum. Yayıncılar şimdi çok daha iyi yazdığımı söylüyorlar.

Görüşmek üzere. Bu yıl çok çabuk geçeceğe benziyor. O zaman seni yakında göreceğiz demektir. Kamarayı ayırttım bile.

Sevgiler
John

Bay ve Bayan David Heyler Jr.'a

(New York)
31 Ocak, 1950.

Sevgili Dave ve Joan,

Çalışmaya başlamak isteğinizi çok iyi anlıyorum. Ne yapacağınızı biliyor musunuz? Size verebileceğim tek öğüt şu: İşinizde tutarlı olmak en önem verdiğiniz şey olmalı. Şunu demek istiyorum. Eğer bir işi sevmiyorsanız, kendinize ters düşmeyin. Hemen o işi bırakın, başka bir iş arayın. Joan, seninle birlikte olacak. Çalışmayı istemek sizden başka kimseyi ilgilendirmez. Bu günlerde size verebileceğim bir başka öğüt de şu: Joan'la ikiniz birbirinize sımsıkı sarılıp bir tür yaşam ortaklığı kurun. O ortaklıkta tasarılarınız ve kararlarınız olacak. Başkalarının öğütleri size uygunsuz tutacak, değilse unutacaksınız. Başkalarının baskılarını hiçbir zaman kabul etmemelisiniz. O sağlam ortaklıkta - o güzel adada - kendi istediğinizi yapacak, mutluluğunuzu bozabilecek insanları umursamayacaksınız. Dünyamızda tek suç var, o da başarısızlıktır. Bir tek günah var, o da güçsüzlüktür. O güzel adada yaşamayı başarılırsanız ne bu suç, ne de bu günah size yaklaşamaz. Tanrım, bu mektupta sakalı nasıl da uzatmışım, değil mi?

Sevgiler
John

Bo Beskow'a

(Rockland County - yazlık)

(Temmuz sonları, 1950.)

Sevgili Bo,

Mektubun beni rahatlattı. O eski tutsaklıktan kurtulduğuna çok sevindim. Ötekini hiç sevmemiştim. Nedenini bilmiyorum. Basit bir olay, bilinç çizgisinin ötesinde bir ruhsal alışveriş olayı. Seni mutlu eden bir kız bulduğuna sevindim. Benimki de beni mutlu ediyor.

Çocuklarım köyde, benimle birlikteler. New York'un yaklaşık bir saat uzağında yemyeşil tarlalar içinde ve Rockland County'nin küçük ırmakları arasında bir yerdeyiz. Sade, rahat bir yer. Yazımız iyi geçiyor. Bir yandan da çalışıyorum. Daha ne isteyebilirim? Oğullarım iyiler. Güneşten çok yandılar. Şimdikinden daha iyi olamazlar.

İlk oyunum *Burning Bright (Alev)* 5 Eylül'de sahnelenecek. İkinci oynansa belki Eylülde oynanacak. Zapata senaryosu bitti, Cortez Denizi'nin basımı için Ed Ricketts'in yaşam öyküsü de bitti. İkinci oyun daha bitmedi ama gelecek ay o da bitmeli. (Bu ikinci oyun hiç bitmedi) Görüyorsun yazabiliyorum. Ekimde uzun romanıma başlayabileceğim.

Kremlin'den çıkan felç hastalığı beni ürkütüyor. Sanatın ve düşüncenin ölümü... Oysa dünyada yaratıcı olan tek şey "kişi"dir. "Kişi"lerin ölümü... Birkaç yıl önce ben Rusya'dayken hiçbir yaratıcılık görememiştim. Aydınlar ancak "sakıncalı" olmayan dergilerde çıkan yazıları papağan gibi yineliyorlardı. Bu konudaki duygularım üzüntünün çok ötesinde. Hınç duyuyorum, tiksiniyorum. Rusların istediği kitaplar vardı, gönderildi ama bir tanesi bile ellerine geçmedi. Dahası bir kız için gönderilen yün kazakla tek parmaklı eldiven, küçük bir kız için oyuncak bebek. Bunlar bile ülkeye sokulmadı. Savaşların sorunlara çözüm getireceğine inanmıyorum ama bunları durduracak bir yol olmalı. Yoksa dünyanın işi bitik. Bunlar dünyayı karanlık çağa, kap-

karanlık bir çağa sürükleyecek. Eğer gidişimiz böyle bir gidişe umarım o günleri görecektir kadar uzun yaşamam. Yaşayamam zaten çünkü bu gidişle savaşıyorum. Tanrı bilir ya, siz de, biz de kusursuz olmaktan çok uzaktayız, ne var ki bizler onlardan yine çok iyiyiz. Çoğu insan dinlemese bile hiç değilse sesimizi çıkarabiliyoruz.

Şostokoviç geçende beni yamyam olmakla suçladı. Suçlayacak elbette. Yazıldığı zaman içtenlikle yazıldığını söylediği yapıtının doğru olmadığını, yanlış olduğunu, bir komitenin dediklerinin yanlış olduğuna karar verdiğini söylerse o bir yalancıdır demektir. O kişinin bir sanat ahlâkı da olmadığı anlamına gelir bu. Kötü olduğunu, kötü yönetildiğini, çocukça olduğunu, ilkel olduğunu söyleyebilir. Ama hiçbir sanatçı yanılmaz. Çoğu kimse düşünceyi engellemeye çalışır. Kimse bunu başaramamıştır, başaramamalıdır da. Bu konuda çok kesin konuşuyorum çünkü düşüncenin engellenemediğini gördüm ve görmekteyim. Söylediklerimden dolayı insanlar benden hoşlanmayabilirler. O zaman yazarım ben de. Yazdıklarımı okurlar ve uygulular. Benim de istediğim bu. Türümüz yaratıcı olduğuna göre - Rusya'da kapalı perdeler arkasında resim yapan ressamı, şiir yazıp da şiirlerini yakınlarından ya da herkesten gizleyen ozanları, şarkılar söyleyenleri merak ediyorum. Böyle bir yöntem kullanan hiçbir düzenin uzun süre yaşayabileceğine inanmıyorum. Gelgelelim yaşadığı süre içinde yaratılmaları çok uzun bir süre alan yaratıları yıkıp yok eder. Bu bir tirad oldu değil mi?

Benim Elaine'im olağanüstü bir kız. O odada otururken yazabiliyorum. Bu onun iyi huyluluğu ve sessizliği için söylenebilecek en güzel söz. Bir kadınla ilk kez erinç içindeyim. Olağanüstü bir davranış biçimi ve yumuşaklığı var. Hiç kimseyi hiçbir nedenle incitmek istemez. Kısacası her duruma kolay uyum sağlayan bir kız. İşte böyle. Her şeyin iyi olacağını umuyorum. Yapmam gereken dünyalar kadar iş var. İlk kez bu işleri erinçle yapmak istiyorum. Şimdiye değin bunu hiç tatmamıştım.

Büyük oğlum 2 Ağustos'ta altı yaşında olacak. Yarın New York'a gidip ona ufak tefek bir iki armağan alacağım. Ne alacağımı bilmiyorum. Bir otomobil bir de at istiyor. İstekleri hiç yerine getirilebilir gibi değil. Ekimde annesinin yanına gidecek. Umarım daha pek çok kez gitmesi gerekmez.

Çok çalışarak uzun bir kış geçirdim. Yakında özgür olacağız. Eğer dünya izin verirse biraz dolaşacağız. Birçok insan dünyanın altüst ola-

cağını sandığı için ilerisi için planlar yapmaktan korkuyor. Ben buna inanmıyorum. Dünyanın değişmekte olduğu kesin, ama bizleri, hepimizi birden yok edemezler. Kimi yanlarımızla - belki sen bir iki camınla, bense bir iki cümlele onları yenilgiye uğratar, yaşamımızı sürdürürüz.

Lütfen bana daha sık yaz. Nasıl olduğunu bilmek isterim.

Sana ve arkadaşına sevgiler
John

Pascal Covici'ye

(*Rockland County*)
(*Yaz ortası, 1950*)
Pazartesi.

Sevgili Pat,

Seninle konuşmam gereken çok şey var. Onun için yazıyorum. Telefonda unutuyor, anlatamıyorum. Önce Cortez Denizi için. Lütfen değiştirilmesi ya da kısaltılması gereken bölümleri not et ki hepsini birden yapayım. İkincisi *Forests (Ormanlar, o sırada çalışmakta olduğu oyun)* Roman - oyun biçiminin bir sakıncası var. Roman basıma girdiği zaman artık yeni değişiklikler yapılamaz. Oysa oyunda perde açılana dek ufak tefek de olsa değişiklikler yapılabilir. Büyük bir değişiklik daha yapıldı. Rodgers ve Hammerstein (*Oyunun yapımcıları*) ve daha başkaları *In the Forests of the Night (Gecenin Ormanları İçinde)* adını oyun için pek uygun bulmadılar. Çok uzun ve pek yazınsal olduğunu söylüyorlar. *Burning Bright (Alev)* adını önerdiler. Ben de onlara katılıyorum. Keşke çok önceden bu ad aklıma gelseydi. Kitabı baskıya hazırladığına ve son aşamaya geldiğine göre ne yapacaksın, bilmiyorum. Belki baş sayfaya bir not eklersin. Oyunun sahne düzenlemesini Mielziner yapıyor. Deli oluyor oyun için. Buna çok seviniyorum, çünkü Mielziner bu alanda en iyisi.

Yazın yarısı geçti. Nasıl geçtiğini hiç anlamadım. Hiçbir yaz bu denli çabuk geçmemiştir. Elaine kızını almak için kente gitti. Yarın dönecek. Ben de çocuklar da onu özleyorum. Kızkardeşim (*Mary Dekker*) evine döndü. Uzun zamandır yalnız yaşadığı için bir an önce evine 'kaçmak' istedi neredeyse. Ama ben onun yine, hem de yakında buraya geleceğini sanıyorum. Uzun süre kendi kendine kaldıktan sonra kalabalığa karışmak için iki deneme gerekli.

Savaşta söz etmiyorsam, savaşı çok düşünmekten kaçındığım içindir. Bana çılgılık çılgılığa bir sinir nöbeti gibi geliyor. Bir çılgınlık, bir karabasan. Son olaylara bakılırsa kendimizi savaşa zorluyoruz san ki. Rusların savaşacağını hiç sanmıyorum. Savaşmak zorunda da değil ya!... Hepimiz inme hastalığından öleceğiz.

Hepsi bu. Köyde hava serin ve güzel. Kimin aklına gelirdi? Ama iyi dinleniyorum. New York'taki apartman dairesine ve sarı kâğıtlara dönerken üzüntü duymayacağım.

Yakında sana telefon açarım.

Sevgiler
John

Elia Kazan'a

(*Rockland County*)
Yaz sonu, 1950.

Sevgili Gadg,

Dün gece Elaine bana senaryonun (*Viva Zapata*) kimi bölümlerini yüksek sesle okudu ve çok beğendi. Ben de beğendiğimi söylemeliyim. Çok güzel bir senaryo oldu. Bunu biliyordum ama bir de dinlemek çok iyi oldu. Aktörlerin eline geçmeden ufak tefek bir iki değişiklik yapmak istiyorum. "O nedenle", "işin aslına bakılırsa", gibi şeyler. Yani doldurma sözcükler. Bunları çıkarmak gerek. Çok yok.

ama yer yer var yine de. Öyküye yararı olmayan tek sözcük istemiyorum. Bir gün bu yapıtın bir anıt olmasını istediğini söylemiştin. Ben de o amaçla öykünün olabildiğince kesin ve özlü olmasını istiyorum. Gerçekte çok iyi ama daha da iyi olabilir. Yalnızca konuşmalar - Elaine okurken on oniki yerde kimi şeylerin çıkartılması gerektiğinin ayırımına vardım. Bunları saymazsan senaryo çok iyi. Çok iyi bir film öyküsü olduğuna yürekten inanıyorum. Eksiksiz bir film olacak.

Neler olup bittiğini bana bildir. İşçi Günü'nden sonra daha çok kentte olacağım.

Moll, (*Bayan Kazan*) şapkasını burada unutmuş.

Her ikinize de sevgiler

John

Webster Street'e

(*Rockland County*)

30 Ağustos, (1950)

Sevgili Toby,

Mexico'dan bana sık sık ve uzun mektuplar yazardın. Yıllardan beri ilk kez bana rahat rahat yazacak denli zamanın oldu. Bunu mektubundan anlayabiliyorum. Yeni durumun nasıl, bol bol zamanın olması hoşuna gidiyor mu? Ben boş zamanım olmasına katlanamam. Boşta kalınca tedirgin, mutsuz olur, bunalıma girerim. Bunun nedeni çalışmak istediğim değil, çalışmamayı istemediğim. - Bu sözler bir anlam taşıyorsa eğer - Kurşun kaleme öylesine koşullandım ki bu alışkanlık bende tık gibi oldu. Rahatlamak konusunda çok iyi öğütler verebilirim ama kendim birisini bile tutamam. Yaşamım boyunca bir dakikacık bile rahat olduğumu anımsamıyorum. Başarısızlıklarımın nedeni bu gerçekte yatıyor olmalı. Her zaman büyük bir gerginlik içinde bulunmak.

Yaz bitti bitecek. Bir hafta sonra buradan ayrılıyoruz. Oyunun provaları 5 Eylülde başlıyor. Oyuncular çok iyi. Kent Smith, Barbara Bel Geddes, (Howard) da Silva, ve daha adı duyulmamış bir delikanlı. Yakında ötekileri gölgede bırakacağına benziyor (*Martin Brooks*). Oyun iyi, güçlü, gösterişten uzak, yalın, yeri ve zamanı belirtilmemiş, moral değerler üstünde duran bir oyun.

Kısa bir roman olarak, ülkedeki bir dergiden geri çevrilmişti. Kitap kulüpleri onu ellerine bile almak istemediler. Bu davranışları onlarla ve kendimle övünç duymama neden oluyor. Bu öykülerdeki moral değerlerden korkuyorlar. Ayrıca bu korkuları benim boş şeyler yazmadığımı kanıtıyor. Oyunun tiyatrodaki yeni bir eğilim yaratacağına inanıyorum. Nedeni şu: Eski ve değeri olan düşünceye dönüş yaptığı gibi bir yandan da yeni bir şeyler içeriyor. Eski yürekliliğimi ve canlılığımı yeniden kazandığımı sanıyorum. Bir korkağın içinde birikip kalmış güç var bende.

Bu oyun başlar başlamaz, ister başarılı, ister başarısız olsun, uzun romanıma başlamak istiyorum. Yaşamım boyunca hazırlığını yapmış olduğum roman. Salinas Koyağı. 50 yaşına merdiven dayadım. 33 yıldır bu işe hazırlanıyorum. Bu süreçler inanılmaz gibi gelmiyor mu insana? Nasıl bu denli yaşayabildim? Ya sen? Yıllar geçtikçe yaşlılığa biraz daha yaklaşıyoruz. Oysa ben bunu duyumsamıyorum. Her zamanki gibi çılgın, rasgele yaşayan, akılcılıktan uzak insanım.

Hoşça kal
John

Clifford Odets'e

(New York)

(8 Aralık, 1950)

Sevgili Clifford,

Dün akşam The Country Girl (*Taşralı Kız*)'ü gördüm. Dilin güzelliği, tatlılık ve düşünce beni büyüledi. Tiyatro alanında bir yarı profesyonel olarak iyi tiyatronun öğrenilemeyeceğini anladım. Öğrenilebilmesini ve tiyatroyu senden öğrenmeyi istedim. Oyuna birkaç kez daha gidip kaçırdığım yerleri yeniden görmeliyim.

Olağanüstüydü. Tanrım, bir dolu yavanlığın ortalığı sardığı bir zamanda seninki gibi iyi ve nitelikli bir oyun görmek ne güzel. Büyük bir övünç duyuyorum. Kişisel bir övünç. İyi bir müzik dinlerken duyduğum gibi.

Bu mektup sevgi ve hayranlık duygularıyla yazılmıştır.

John

Eugene Solow'a

(*Fareler ve İnsanlar*'ı sinemaya uyarlamıştı.)

New York

21 Ekim, 1950 Cuma

Sevgili Gene,

Eleştirmenler bizi yerin dibine batırdı. Perdeleri ne kadar açık tutabileceğimizi bilmiyorum. Çok uzun sürmez sanırım. Böyle bir olayı

bir kez daha yaşamıştım. Dayanabilirim. Kitap beğenileceği zamanı bekleyebilir, oysa oyun bekleyemez. Düş kırıklığına uğradık ama yıkılmadık. Şimdi yine çalışmaya başlayacağım. Bu olanların bir iyi yanı var: İnsanın başarıdan başının dönmesini engeller. Ne var ki bende hiçbir zaman alçakgönüllülük uyandırmaz böyle eleştiriler. Çizgimden dönmeyeceğim.

Bu oyunu görmeni isterdim. Çok iyi bir oyun çünkü. Avrupada iyi tutardı sanıyorum. Orada insanlar ne böyle bir temadan ne de böyle bir dilden korkarlardı. Bence eleştirmenlerin öfkesi, oyunun kısırlığı konu almasından kaynaklanıyor. Bizim eleştirmenler pek yaratıcı değillerdir. Dilin evrenselliği ve şiirselliği de onları kızdırmıştır. Garland (*Robert Garland, World Telegram'ın tiyatro eleştirmeni*) anlaşılmaz, tutarsız, karmakarışık bir yazı yazmış. Çılgınlık!

İşte böyle. Herkesin başına gelebilir. Geliyor da.

John

Jack ve Max Wagner'e

(New York)

28 Kasım (1950)

Sevgili Jack ve Max,

• Bir satır bile yazmamanıza çok kızdığımı belirtmeliyim. Eğer birine anlatmak gerekirse, "Wagnerler şöyledirler, böyledirler fakat hiç mektup yazmazlar," diyebilirim. Bu sözlerle, "Onlar şöyledirler, böyledirler, birer sağ ayakları vardır" demek arasında hiçbir ayırım yok. Demek ki kimi insanlar yazarlar, kimi insanlarsa yazmazlar. Bunu başarısızlık ya da saplantı olarak görmemeliyim. Bu bir belirti ya da teşhis olabilir. Çoğu kişinin iki erbezi var. Tek erbezi olan insan çok azdır. Üç erbezi olan insan daha bile azdır.

Bu sıralar çok işimiz var. Elaine'le 28 Aralık'ta Harold Guinzbürg'un evinde evleniyoruz. Sonra da on günlüğüne daha kararlaştır-

madığımız birkaç yere gitmek istiyoruz. 72'nci Sokak Doğu'da bir evim var ama Şubat'tan önce oraya taşınmıyoruz. Küçük güzel bir ev. Orada çok mutlu ve verimli olacağımıza inanıyorum.

Elaine'i her gün bir gün öncekine göre daha iyi buluyorum. O git-gide daha iyi olduğu için değil, zamanla ben onu daha iyi tanıyıp, daha çok iyi yanını gördüğüm için.

Kâğıdın üst yanındaki lekeler ayakkabı boyası. Ayakkabılarımı boyuyordum da.

Oyunun başarısızlığa uğradığından beri size yazmadım. Gerçekten de oyun büyük bir yenilgiye uğradı. Bombok bir iş. İyi bir oyundu. Pck çok kimse eleştirmenlerin yazılarına deli oluyor. Bu konuda çok düşündüm. Benim, Elaine'nin, Guthrie Mc Clintic'in (*Yönetmen*), Dick Rodgers ve Oscar Hammerstein'in (yapımcılar) ve daha bir çok kişinin iyi bulduğu bir oyun. Bu saydığım kişilerin tiyatroyu bildiklerine Tanrı da tanıktır. Bu kişilerin tiyatroyu bildiklerini siz de biliyorsunuz değil mi? Eleştirmenleri suçlamak çok kolay. Oysa eleştirmenler haklı.

İyi bir oyun değildi. Yazı olarak iyi bir yazı ama bir oyunu oyun yapan ve dünyadaki öteki şeylerden ayıran o gizemli şeyden yoksundu. Bu gizemli şeyin ne olduğunu bilmiyorum. Ancak oyunu sahnede görüp dinlediğim zaman bunu sezineyebiliyorum. Sanıyorum tiyatroyla ilgili o eski söze bağlı kalmalıyız. "Tiyatronun büyüü." İşte bu oyun, okunurken çok güzeldi. Gelgelelim iyi bir oyun olamadı. Dahası iyi bir oyun olması için ne gerektiğini bilmiyorum. Bir oyunu düzeltmek bir filme yeni sözler eklemeye benzer. Böylesi eklemeler filmi görülebilir bir duruma getirir ama iyi bir film olmasını sağlayamaz. Yapımcılar en iyi yapımcılardı. Yönetmen de düşünebileceğimiz en iyi yönetmen. Oyuncular gözleri yaşartacak kadar iyiydi. Yapımcılar dünyanın en hoş insanları. Bunları sana şu nedenle anlatıyorum. En küçük bir kırgınlık ya da öfke duymuyorum. Gerçekte yeni romanımı çalışmaktayım. -*Salinas Vadisi*- Bu kez çalışacağım. Ve iyi bir roman olacak. Kötü eleştirilerle yıkılanlar yalnızca amatörlerdir. Gitgide amatörlerden daha az hoşlanıyor, profesyonelleri seviyorum. Gerçek profesyonellerin sayısıysa bütün dünyada çok az.

Bakalım, daha ne haberler var?

Gwyn'i sık sık görüyorum. Çocukları görmeye gittiğim zaman görüşüyoruz. Çok iyi görünmüyor ama siz de anımsarsınız, onun yapay

bir neşesi vardır. Beni ilgilendiren yalnızca çocuklar. Gwyn Elaine'den hiç söz etmedi, hiçbir soru sormadı. Ben de hiç değinmedim. Guys and Dolls'un açılışında G de vardı. Elaine'i tepeden tırnağa süzdü durdu. Eğer bir açılışta Gwyn gözlüklerini takarsa, bir şeyi çok merak ediyor demektir.

Gene Solow'dan aldığım bir mektupta, Max'ın A.A da çalıştığını yazıyordu. Doğru mu? Umarım doğrudur ve Max orada mutludur.

Hepsi bu. 28 Aralıkta evleniyoruz. Kurallarınıza aykırı olsa da bir özveride bulunup bize iyi dileklerinizi ileten bir iki satır yazabilirsiniz. Bu güzel olayın başlamasında sizin de payınız vardı.

Her ikinize sevgiler
John

Felicia Geffen'e
(*Academy of Arts and Letters*)

206 Doğu, 72 nci Sokak,
New York.
20 Şubat, 1951

Sayın Bayan Geffen,

Ben bir alakarga gibi sapsade gezerken, Marc Conelly'nin armasını takarak bir tavus kuşu çalımıyla ortalıkta dolaşması beni hasta ediyor. Lütfen yukarıdaki adresime akademik onuruma uygun düşecek bir arma, düğme, kurdele, küçük kılıç, ne varsa, gönderebilir misiniz?

O zıpçıktı Conelly'ye gösteririm.

Saygılarımla
John Steinbeck

Felicia Geffen'e

(New York)

23 Şubat, 1951

Sayın Bayan Geffen,

Mektubunuza teşekkürler. Düğmeler geldiği zaman onları çok iyi saklayacağım. Arma olmadığına çok üzüldüğümü söylemeliyim. Fransız Akademisi üyeleri tüylü şapkalar, nakışlı yelekler ve küçük kılıçlar kuşanarak toplanır. İspanyol Akademisi üyeleri ise tümü Cennet Kuşu tüyleriyle donanmış pantolonlar giyerler. Niye biz de sıkıcı, küçük yeteneğimizi kapatacak, göz alıcı bir şey yapmıyoruz?

Yaşamım boyunca hiçbir toplantıda bulunmadım. -Bir kez yargıç karşısına çıktığımı saymazsanız eğer. Belki bir gün, yakında bir gün, bir toplantıya katılırım.

John Steinbeck

25 Nisan'da Bayan Geffen, Steinbeck'e,

"Bay Archibald MacLeish, Akademi üyelerine, Wallace Stevens'in üyeliğini önermiştir. Sizin de önerenlerden biri olarak adınızın geçmesini isteyip istemediğinizi soruyor." diye yazmıştı.

Steinbeck'in yanıtı şöyle:

Felicia Geffen'e

(New York)

Mayıs, 1951.

Archie'nin önerilerine katılmaktan kıvanç duyarım. Benim de Akademi için üye önermek hakkım var mıdır? Eğer varsa ben de Richard Rodgers'le John O'Hara'yı önermek istiyorum. Yetkim olup olmadığını bana bildirebilir misiniz? Archie benimle birlikte ikinci kişi olarak O'Hara'yı aday gösterebilir. Deems Taylor'de müzik alanında ikinci kuşak olur. Sözüünü ettiğim iki kişinin daha Akademiye üye olmaması gülünç. Bu konudaki görüşleri bana yazar mısınız?

Saygılarımla
John Steinbeck

Birkaç gün sonra yine Bayan Geffen'e şunları yazdı:

"25 Mayıs'taki törene katılmak isterim. Salinas'ta bir Mayıs Bayramında Mayıs direği çevresinde bir küçük papatya olduğumdan beri hiçbir törene katılmadım."

Bu sırada Pascal Covici hastalandı. Steinbeck onu arkadaşı Dr. Juan Negrin aracılığıyla nöro-şirurji'de sağlık kontrolüne soktu.

Pascal Covici'ye

(New York)

(1951)

Çarşamba

Sevgili Pat,

Dünden de daha kötü günlerim olmuştur belki ama anımsamıyorum. Juan'la birlikte hiçbir pıhtı ya da ur olmadığını görünce rahat bir soluk aldım. Bu kez de duyduğum sevinç dayanılır gibi değildi. Ur ya da pıhtı olsaydı bile alınabilecek önlemler vardı gerçi. Makine yanlışlık yapmıyor.

Korkmuş olmalısın. Ben böyle bir durumda korkardım.

Dün kaba davranmışsam beni bağışla. Çok gergindim, gerekseydi daha da kaba olabilirdim.

Bu gün çalışabiliyorum. Sana söyledim. Bencil bir davranıştı. Eğer sana bir şey olsaydı dayanamazdım.

J.

Elaine Steinbeck'in doğum gününe büyük önem veriliyordu. Elizabeth Otis'e Temmuz sonunda şöyle yazmıştı:

"Bir tek şey eksik. Belki sizin bürodan birisi bizim için -daha doğrusu benim için- bu şeyi bulur. Elaine'in doğum gününü Japon fenerleri olmadan kutlayamayız. On- oniki tane alınıp bana gönderilebilir mi? Rengi atmayan türden ve değişik renklerde olsun. Benim için bunu yaparsanız çok, pek çok sevinirim. Elaine bu yıl doğum gününde Japon feneri olmayacağını sanıyor."

Nantucket,
30 Temmuz, 1951

Sevgili Molly ve Gadg,

Mektuplarımı Elaine getiriyor. Deliler gibi mektup yazan ben, bu alanda emekliye ayrılmışa benziyorum. "Ben iyiyim, sen nasılsın, selâmlar" aşamasına geldim.

Tarihe bak, dikkate değer ve korkunç değil mi? Yazın yarısı geçti. Buna inanamıyorum. Kitabımın ilk 600 sayfası bitti. Sonunda bu roman için beğendiğim bir ad buldum. Bakalım sen de beğenecek misin? East of Eden (*Cennetin Doğusu*). Bu roman için çok uygun bir ad. Genesis'in (*Tekvin, Yarattılış*) dördüncü bölümünün ilk onaltı dizesi okunursa çok yumuşak bir ad gibi gelir insana. Romanın adını 16. dizeden aldım. Fakat romanın tümü için bölümün bütününden esinlendim. Lütfen romanın adını daha kimseye söyleme. Bu adı kullanacağım kesin ama yine de söyleme. Kitap iyi. Öyle sanıyorum. Yazmak istediğim gibi. Uzun bir roman. Yaklaşık yüz yıllık bir zaman süresini kapsıyor. Üç kuşak anlatılıyor, o nedenle daha kısa olamazdı. Sanki yaşamım boyunca bu kitabı yazmışım gibime geliyor. Gerçekte de yazdım. Hollowe'a (31 Ekim) kadar bitirmeyi umuyorum.

Gelecek ay iki doğum günümüz var. 2 Ağustosta Thomunki, 14 Ağustos'ta Elaine'inki. Her ikisi de şölenler ve fenerlerle kutlanacak. Elaine'e dünyanın en alışılmamış armağanını veriyorum. Siz bir şey söylemeyin, eğlenirsiniz diye yazıyorum. Hiçbirisi de bir hanımefendiye yaraşır armağanlar değil. 1 - Gerçek bir Dodger baseball şapkası. 2 - İsveç yapısı çelik bir yayla, birkaç tane çok güzel yay. - Okçuluk en sevdiği spordur - 3 - Colt marka 22 lik otomatik bir tabanca. Bunlar eline verebileceğim armağanlar. Sonra bir yağlıboya resim, New York'taki ev için bir çiçek seri. Ayrıca yirmibir el ateş edeceğim. (Gerçek mermilerle) Bütün bunlar Elaine'den gizli hazırlanmakta.

Zapata'ya ilişkin bir şey sormuyorum, çünkü anlatabileceğin zaman neler yaptığını yazacağını biliyorum.

Her ikinize de sevgiler. Sizi çok özledik.

Bay ve Bayan Pascal Covici'ye

(Onları görmeye gelmişler ve dönmüşlerdi)

Nantucket

(Ağustos, 1951)

Sevgili Pat ve Dorothy,

Kötü davranışından dolayı beni bağışlamamı istiyorum. Dün akşamki o güzelim yemeği davranışıyla rezil ettim. Oysa ne böyle bir isteğim, ne de böyle bir niyetim vardı. Sinir uçlarımla alev alev yandığımı ve öfkenin dalga dalga bütün bedenimi sardığını duyuyordum. Kimseyle ilgili değildi bu öfke. Ayrıca bende Elaine'in gücü yok. Ben böyle bir öfkeyi ya da sinirliliği geriye itmeyi başaramıyorum. Sizi üz-dümse beni bağışlayın. Bütün gece boyunca sinirliydim. Bu gün daha iyiyim. Lütfen bu durumun kimseyle ilgisi olmadığını, doğrudan doğruya benim içsel durumumla ilintili olduğunu anlayın. Arasına böyle korkutucu bir yoğunlukla dışa vurduğum içsel bir karmaşa. Lütfen bağışlayın.

Buraya gelişinize çok sevindik. Çocukları tanıdığınıza çok sevindim. Bizim gibi onlar da sizi seviyorlar. Benim bütün tatsızlığıma karşın, umarım, burada güzel günler geçirdiniz ve dinlendiniz. Gelişiniz bizim için büyük sevinçti.

Bir kitap yazmak insanın çok zamanını alıyor. İnsandan çok şey alıyor. Kitapla birlikte yaşamak çok zor. Elaine'in yerinde olmak istemezdim. Böyle bir çatışmanın dışa taşması - dün gece gibi - çok korkunç olmalı. Bugün iyiyim. Açıklayabileceğim hiçbir şey yok.

Her şey için, getirdiğiniz güzel armağanlar ve Thom'un doğum günü için, her şey için teşekkürler.

Her ikinize de sevgiler ve iyi yolculuklar.

John

Romanla ilgili olarak Elizabeth Otis'e şunları yazıyordu 12 Eylülde:

"Hep öyle gidiyor Ne zamana kadar, Tanrı bilir! Eve döndüğümüzden bir ya da iki hafta sonra çok yüksek bir gerilim noktasına ulaşacak. O noktaya buradan ayrılmadan varmak istedim. Belki varırım. Kimbilir? Sanki ben yazmıyorum, o kendi kendine yol alıyor."

Eylülde New York'a döndükten kısa bir süre sonra ciddi bir hastalık nedeniyle hastanede yatmakta olan Annie Laurie Williams'ı görmeye gitti.

Annie Laurie Williams'a

(Posta kartı)

(New York)

(Eylül 1951)

Perşembe

Çok Sevgili Annie Laurie,

Seni görmek beni nasıl mutlu etti, anlatamam. Bedensel olarak iyi görünmen yanısıra çok önemli bir şey daha farkettim. Gözlerinde yine o eski pırıltı vardı. Yaman savaşimler veren güçlü bir insanın bakışları. Eve dönerken mutluluktan neredeyse uçuyordum. Biliyorsun senin için çok kaygılanmışım. Oysa dün, önünde uzun, güzel bir yaşam olduğuna inandım.

Eve döndüğüm zaman Elaine "Seni uzun zamandır böylesine mutlu görmemişim" dedi. Gece senin için birer kadeh içki içtik. Çok iyi uyudum. Epeydir böylesine iyi uyuyamıyordum. Bu sabah da çok mutlu uyandım. Haydi şimdi çalışmaya. Tanrı seni korusun!

John

Yıllar sonra yazdığı şu satırlar Annie Laurie Williams'a duyduğu yakınlığı çok güzel anlatır:

"Sen ve ben öylesine çok ve değişik dünyalarda birlikte olduk ki! Bu dünyaların bir bölümü hiç olmadı, bir bölümünü de biz var olmak tehlikesine karşı koruduk. Şimdi yaşlandık. Sen de ben de. Ama düzeyimizi hep yüksek tuttuk. İlişkimize anlamlı, sağlam ve sevgi yüklü. İlişkimizde hakedilmeden kazanılmış tek kuruş olmadığı gibi, hakedilmeden kabul edilmiş tek övgü sözü yok. Sana sağlıklı günler dilerim. Elaine sevgilerini gönderiyor. Fakat sınıırım hiç kimse seninle birlikte gördüklerimizi göremez ve anlayamaz."

Bo Beskow'a

New York

16 Kasım (1951)

Sevgili Bo,

Kitabımı bir hafta önce bitirdim. Bin sayfadan biraz az ve 265000 sözcük. Şimdiye değin yazdığım en uzun ve en zor kitap. Şu sıralar düzeltiyor ve yeniden yazıyorum. Bu iş Noele değin sürer.

Her neyse, bu kitap yazıldı. Benim için bir kurtuluş bu. o çalışmayı özlüyorum bir yandan da. Bir şeyle böylesine içiçe yaşarsan o şey bittiği zaman onu özlememen olanaksız. Böyle bir durum bir kadın için çok zor olmalı. Elaine olağanüstüydü. Yana çekilmeyi çok iyi başardı. Bulunmaz bir eş!

Yeni kızla yeni yaşamının yolunda gitmemesine üzüldüm. Benim çok iyi bir yaşamım varken senin mutsuz olman beni üzüyor. Biliyor musun, bir dahaki doğum günümde elli yaşında olacağım. Ne şaşılası şey değil mi? Bense kendimi elli yaşında duyumsamıyorum. Yaşlılarım çoğu çökmüş ve kırgın kişiler. Bense kendimi yirmi otuz yıl önce-

ye göre daha yaşlı duymuyorum. Bir çok bakımdan daha bile genç duyumsuyorum. Gerginlik tümüyle yok oldu gibi. Gelgelelim yıllar ortada. Elli yaşındaki bir insanın yaşamdan bekledikleri gitgide azalmaya başlar. O nedenle bundan sonra elimden geldiğince yaşamdan tat almanın yollarını arayacağım. Son kitabımda yaşamım boyunca yazmak istediğim her şeyi yazdım. Bu kitap "yaşamımın kitabıdır" Eğer bu kitap iyi değilse şimdiye değin kendimi hep aldattım demektir. Yazmayı bırakacağım demek istemiyorum ama bu kitap önemli bir kilometre taşıdır. Kendimi kurtulmuş gibi duyumsuyorum. Bu kitabı yazabildiğime göre istediğim başka bir şeyi yapabilirim. Bu kitap kafamda hep vardı, yazılmayı bekliyordu. Şunu da söylemeliyim. Bu kitap, daha büyük bir kitabın yalnızca yarısı. Öteki yarısı da bu uzunlukta olacak. Bunun geçtiği yıllar 1863 ile 1918 arası. Öteki yarısı 1918 den günümüze uzanacak. İkinci yarıya bir iki yıldan önce başlayamam.

Bana erken yazıp kendini anlatacağımı umuyorum. Merak ediyorum.

John

O sıralar John O'Hara'nın The Farmers Hotel (Çiftçiler Oteli) adlı kitabı basılır. Eleştirmenler kitabı beğenmezler Steinbeck tezelden O'Hara'ya bir mektup yazar.

John O'Hara'ya

(New York)

(26 Kasım 1951)

Sevgili John,

Bu sanatta, aptal, yeteneksiz, kuru, sakıngan, düzenli dalkavukların seni yere vurmasına izin verme. Çok iyi bir kitap. Bayan Jane-way'in eleştirisine ters düşen bir mektup yazdım Times dergisine.

Özgünlüğü bağışlamıyorlar. Buna alışmalısın. *Appointment* *Randevu* çıktığı zaman seni yerden yere vuran bu kişilerin, şimdi yine o kitabı bir daha, bir daha yazarak kendini yinelemeni istediklerinin ayırımında mısın? *Hoch der Christmas*.

Belle'e sevgiler

John

Daha düzeltip yeniden yazma işi var!

East of Eden (Cennetin Doğusu)'ın taslağını bir kutu içinde Pascal Covici'ye göndermişti. Steinbeck yazın Nantucket'te kendi eliyle yapmıştı bu maun kutuyu. Bu kutuyla ve taslakla birlikte gönderilen şu mektup sonradan kitabın başında yer aldı:

Pascal Covici'ye

(New York)

Aralık 1951.

(Noel)

Sevgili Pat,

Anımsar mısın, tahtadan küçük bir şey yapmakta olduğumu gördüğün zaman,

“Niye benim için de bir şey yapmıyorsun?” diye sormuştun.

Ben de ne yapmamı istediğini sordum.

“Bir kutu,” dedin.

“Ne için?”

“İçine bir şeyler koymak için.”

“Ne gibi şeyler?”

“Ne varsa,” dedi.

İşte sana bir kutu. Benim neyim varsa hepsi bu kutunun içinde. Ve daha kötü düşünceler, sevinçler, umutsuzluklar ve yaratmanın o anlatılmaz mutluluğu.

Bütün bunların da üstünde sana duyduğum sevgi ve şükran duyguları var.

Ve daha kutu dolu değil.

John

Pascal Covici'ye

New York

(1952)

Salı.

Sevgili Pat,

Geçmişteki bütün yılları teker teker kafamdan geçiriyorum da, kitaplarımda yayın öncesi eleştirilenlerin değiştirmemi istedikleri bölümleri anımsıyorum. Bu bölümleri şimdi ben değiştirmeye kalksam onlar deliye dönerlerdi.

En tehlikeli şeylerden biri de iyi bir beğenisi olmayan kişilerin önerileridir. İyi bir beğeni geçmişteki tutum ve davranışların bir birikimidir. Daha da ileri giderek şunu söyleyebilirim ki iyi olduğu en başta hiç tartışılmadan iyi diye kabul edilen bir kitap, kesinkes kötü, ruhsuz, özgünlükten uzak, coşkudan yoksun bir kitaptır. Gerçekte, ne yaşamda, ne de doğada "tat" diye bir şey yoktur. Her şey olduğu gibidir. Yaşamın bir başka düzenlemesi olan ve 'edebiyat' dediğimiz alanda ise, yazar, kendi beğenisine oranla daha az değerli ve daha az ilginçtir. Eski İncil'de şaşılacak bir beğenisizlik görülür. Homer'deki beğeni ise kötünün kötüsü. Shakespeare'inki ise iğrenç, tiksinti verici.

Bunlar gözönüne alınırsa şimdi ileri süreceğim savın doğruluğunu düşünebiliriz. Bir kitap yazıldığı zaman, daha basılmadan ortada iyi niyetli bir itekleme vardır. Özellikle yardım etmek isteyen ama kendileri yaratıcı olmayan insanların iteklemesi. Bu yolla kendilerinin de kitabın çıkmasında payları olsun isterler. Bu istek kitabın daha iyi olması için kimi öneriler biçiminde kendini gösterir. Bir yazara bu önerilerin yapılmasına karşıyım. Çünkü yazarın yazdığı her şey için bir nedeni vardır. Ben kendi adıma, yaratıcı kişilerden de yardım istemem, daha önce de söylediğim gibi bunlar iyi niyetli önerilerden öteye geçemezler. Çoğunlukla da kitap için yararsız önerilerdir.

Böylece sen de, ben de yapılması gerekeni yapacağız. Saygıyla dinleyip yanlışları düzeltecek, eleştirileri tartacak ve kendi bildiğimizi

okuyacağız. Kitaplarımdaki her şeyin kusursuz olduğu gibi bir savım yok, ama o kitaplar benim. Başkalarının bu konudaki yardımını kabul etmek kadar bir kitabı kötü yapan başka hiçbir şey yok. Bu yolla kitap tam anlamıyla bir hiçe dönüşür. Kötü bir şeyin, iyi bir hiçe üstün olan yanları vardır. İkinci el kitap satan sergiler, iyi beğenilerle doludur. Bu öyküyü biz çok iyi biliyoruz. Böyle olayları bir çok kez yaşadık. Biz iyisini yapacağız.

Sevgiler

John

Ucuza bir başarı olurdu bu.

‘Şu mektup Journal of a Novel (Bir Romanın Günlüğü)’m en son sayfasında yer almıştır:

Pascal Covici'ye

(New York)

(1952)

Sevgili Pat,

Bu kitabım için, East of Eden (*Cennetin Doğusu*) için, adama, ön-söz, kitabın anafikrine ilişkin görüşlerim, özür, son söz ve -belki de-gömüt yazıtımı, hepsini bir arada yazmaya ve tek bölüm olarak kitaba koymaya karar verdim.

Kitabı, yıllardır süregelmekte olan çok güzel ilişkimizin sonucu duyduğum hayranlık ve bağlılıkla sana adayacağım. Bu kitap sana adanacak çünkü onun doğuşunda ve gelişmesinde senin de çok büyük payın var.

Biliyorsun, önsözler en son yazılır da, okuyucunun kitabın eksiklerini bağışlaması için en başa konur. Bir yandan da önsöz, yazarın kita-

bına yazdığı bir ayrılış sözüdür. Kitapla yazarı yıllarca birlikte olmuşlardır. Birbirlerine dost ya da acımasız birer düşmandılar belki, ama yine de, ancak sevgiyle kavganın birbirini tümlediği gibi, birbirlerine çok yakın olmuşlardır.

Sonra bir bakarsınız, kitap bitivermiş. Bir tür ölümdür bu. Önsöz de onun son duası.

Miguel Cervantes çağdaş romanın babasıydı. Çok büyük bir başarıydı Don Kişot. Önsözünde yazarların en güçlü duygularının korku ve hoşnutluk olduğunu yazar Cervantes. Şöyle der:

“Zamanını boşa harcayan okuyucu! Sana bu kitabın beynimin düşlenebilecek en güzel, en canlı, en neşeli, en akıllı çocuğu olduğunu ve bu çocuğu sevmen gerektiğini söylersem bana inanabilirsin. Gelgelelim her canlı kendine benzer yavrular doğurur. Bu bir doğa yasasıdır. Ve ben bu yasaya ters düşecek bir ürün vermeyi başarabilmiş değilim.”

Bu sözler benim için de geçerli, Pat. Kimileyin avuçlarımda alev tutuyormuşum gibi olmama, bir sayfayı pırıltılarla dolduruyormuşum gibi duyumsamama karşın, beceriksizliğin, bilgisizliğin, acı veren yetersizliğin ağırlığını hep duydum.

Kitap bir insan gibidir. Akıllı ve donuk, yürekli ve korkak, güzel ve çirkin. Her çiçek açan düşüncenin yanında ıslak, pis bir melez köpek, iğrenç bir sayfa olabilir. Her kanat takıp havlanışta, güneşe yaklaşıpça mumun eriyeceğini anımsatan bir gerçek.

İşte - böylece kitap bitti. Bundan böyle hiçbir güzel amacı yok. Şöyle bağırarak gelir yazarın içinden: “Onu geri getirin. Bırakın onu bir kez daha yazayım. Onu bu durumuyla dostluktan iz taşımayan o soğuk ortama bırakmayın.”

Sen pek çok kimseden iyi bilirsin Pat, kitap yazardan sonra hemen okuyucuya ulaşmaz. Önce aslanların pençesine düşer. - Yayıncıların, basımcıların, eleştirmenlerin, düzelticilerin, satış bölümünün. Tekme yer, tokat yer, oyuna getirilir. Ve onun o Allahın Cezası yaratıcısı avukatlarına katlanmak zorunda kalır.

Yayıncı

Kitap dengesiz. Okuyucu bir şey bekliyor, sen başka bir şey veriyorsun. Ayrı ayrı iki kitap yazmış, sonra onları birleştirmişsin gibi. Okuyucu anlamayacak.

Yazar

Hayır efendim. İkisi birlikte ilerliyor. Bir aileyi anlatırken öteki aileyle ilgili öyküleri kullandım. Karşıtlıkları, durağanlıktaki ve hızdaki, renklerdeki karşıtlıkları vurgulamak için.

Yayıncı

Okuyucu bunu anlayamaz. Senin karşıtlık dediğin şey kitabın hızını kesiyor.

Yazar

Hızın kesilmesi zorunlu. Kesilmese hızlandığı nasıl anlaşılacak?

Yayıncı

Kitabı bırakıp, Tanrı bilir, neyi anlatmaya kalkmışsın.

Yazar

Evet, öyle yaptım. Nedenini bilmiyorum. İçimden öyle geldi. Belki de doğru yapmadım.

Satış Bölümü

Kitap çok uzun. Fiyatlar yüksek. Beş dolarlık etiket koymak zorunda kalacağız. İnsanlar bir kitap için beş dolar ödeyemez. Satış olmayacak.

Yazar

Bundan önceki kitabım kısaydı. O zaman da insanların küçük bir kitabı almak istemeyeceklerini söylemiştiniz.

Düzeltilici

Zamanlamalar arasında boşluklar var. Dilbilgisi yok. Falanca sayfada buharlı gemilerin bilet fiyatları için Dünya almanağına bakan bir adam var. Araştırdım, Dünya almanağında böyle bir bilgi verilmiyor. Çin yılbaşını yanlış almışsınız. Kitaptaki tipler tutarlı değil. Liza Hamilton'u anlatıyorsunuz, sonra bir davranışı anlattığınız tipe uymuyor.

Yayıncı

Cathy'yi çok kötü yapmışsın. Okuyucu buna inanmayacak. Sam Hamilton'sa çok iyi. Okuyucu buna da inanmayacak. Hiçbir İrlanda'lı onun gibi konuşmaz.

Yazar

Benim Büyükbabam konuşurdu.

Yayıncı

Buna kim inanacak?

İkinci Yayıncı

Hiçbir çocuk böyle konuşmaz.

Yazar

(Umutsuzluktan dolayı büyük bir öfkeye kapılır)

Allah kahretsin! Bu benim kitabım. Çocukları istediğim gibi konuştururum. Kitabım iyiliği ve kötülüğü anlatıyor. Belki de tema cezalandırma ile ilgili. Bunu basmak istiyor musunuz, istemiyor musunuz?

Yayıncılar

Bakalım, onu derleyip toplayabilir miyiz? Çok zor olmaz bu. Kitabımın iyi olmasını siz de istiyorsunuz değil mi? Örneğin, kitabın sonu... Okuyucu bunu almayacaktır.

Yazar

Ya siz anlıyor musunuz?

Evet, ama okuyucu anlayamaz.

Düzeltici

Tanrım, geçmiş sürekli zaman nasıl kullanmışsınız! Falanca sayfayı açın.

İşte böyle Pat. Sen bir kutu dolusu övgüyle geldin. Oysa şimdi kucağında ıslak bir çöp yığını var.

Ve bu görüşmeden yeni bir kişi çıktı ortaya: "Okuyucu"

Okuyucu.

Öylesine aptaldır ki hiçbir düşüncesine güvenilmez.

Öylesine akıllıdır ki en küçük yanlışını yakalayabilir.

Kısa kitaplar almaz.

Uzun kitaplar almaz.

Biraz aptal, biraz üstün zekâlı, biraz da canavardır.

Okuyup okuyamadığı da biraz kuşku götürür.

Pat, Allaktan okuyucu tıpkı bana benziyor. Bana hiç yabancı değil. Kitaba katabileceğimi algılayabilecektir okurken. Aptal olan onda aptallığı, zeki olan da benim bile bulmadığım şeyleri bulacaktır.

Okuyucu nasıl bana benziyorsa, kitap da yeterince okuyucuya benziyordür umarım. Böylece, insanın tıpkı bir dostunda bulabileceği gibi, kitabımda kimi ilginçlikler, kendisine yabancı olmayan şeyler ve kimi güzellikler bulabilecektir.

Cervantes önsözünü çok güzel bir tümceyle bitirir. O tümceyi de

yazmak istiyorum Pat. Onu da yazıp sözlerime son vereceğim. Okuyucuya şöyle der:

“Tanrı size sağlık versin. Ve bu arada beni de unutmasın.”

John Steinbeck

1952'den 1954'e

*“... Stanford'dayken,
Pacific Grove'da bir kaya
üstünde oturuyor olmayı ya da
Mexico'da olabilmeyi ister
dim.”*

- 1952 Collier adına muhabir olarak yurt dışına çıkar. *East of Eden (Cennetin Doğusu)* yayımlanır. *Viva Zapata* (film) gösterime girer.
- 1954 *Sweet Thursday (Tatlı Perşembe)* yayımlanır. Dokuz ay yurt dışında kalır. Le Figaro adına muhabirlik yapar (Paris).

1952 yılında Collier adına Steinbeckler altı aylığına Avrupa'ya giderler.

Annie Laurie Williams'a

Hassler Hotel,
Roma.
17 Haziran, (1952)

Sevgili Annie Laurie,

Dün gece geldik buraya. Mektubun bizi bekliyordu. Roma çok sıcak. Bunları yazarken açık bir pencerenin önünde şortla oturmaktayım.

Gadg (*Kazan*) bu sabah Paris'ten aradı. *Cennetin Doğusu*'nu çok beğendiğini, kesinkes filme almak istediğini söyledi. Film için Zanuck'la konuşacakmış. Zanuck istese de istemese de filmi yapacakmış. United Artists'le ya da başka bir yerle yapabilirmiş. Film için ortak olmamızı ve kazancı paylaşmamızı tasarlıyor. Kente indiği zaman seni aramasını söyledim.

Biliyorsun bu kongre onu çok yordu. Yeni yeni kendine geliyor. Telefonda sesi çok iyiydi. Senin de bildiğin gibi, tanıdığım herkesten

daha çok onunla çalışmak isterim. Sinemanın en iyi ustasıdır. Bunda hiç kuşku yok.

Yaz gelmekte. Düşsel bir yanı var bu yazın. Yakında bitecek ve genelde olduğu gibi hiç olmamışa dönecek.

Hepinize sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Roma,

23 Haziran, 1952.

Bugün Pazartesi.

Sevgili Elizabeth,

Drudi ofisi (*Gabriella Drudi, Steinbeck'in İtalyan acentası*) bugün öğleden sonra onuruma büyük bir toplantı düzenledi. Bu tür toplantılardan nasıl tiksindiğimi bilirsin ama buna katlanmak zorundaydım. Dün bütün gece ve bugünün büyük bir bölümünde süren mide ağrısı ve dizanteriyle insan hiçbir toplantıya gitmek istemez. Bir iki bardak buzlu çay içeceğim. Hem durumu kurtarır, hem de kusmamı engeller.

Bu yolculukta kendimi başarısız buluyorum. Bay Antony'yle (*Edward Antony, Collier'in yayıncısı*) bir daha görüşebilmeyi isterdim. Onu severim. Şunu söylemek isterdim ona. Uzun bir yazıyı bitirdiğin zaman bu iş kolay görünür. Oysa, sen de biliyorsun ki ben yaşamım boyunca kolay bir yazı yazmadım. Niye kendimi ve dolayısıyla başkalarını aldattığımı merak ediyorum. Ama seni aldattığımı sanmıyorum. İşte yine kendi isteklerimin ağına yakalandım. Kolay yolu seçtiğim zaman yazanın kendisi zorlanıyor. Birkaç kişiyle konuşup, birkaç resim çek, işte oldu. Ben de bunu yapamıyorum. Bu yazılar, şimdiye değin yazdıklarım kadar zor olacak ve ben yine insanları aldattığım duygusuna kapılacağım. Bay Anthony'ye bunları anlatır mısın? İşin tümü

beni sıkıyor. Beni öylesine baskı altına alıyor ki çalışmıyorum. Ona söylemeni istediğim en önemli şey şu: Bu işi yapacağım. Bundan sonraki yaşamımın tümünü bile olsa, yapacağım. Onu ya da başkasını bilerek aldatmış değilim. Belki de bunların kimseye anlatılmamış olması beni sıkıştır. Eğer sen de bunları birine anlattırsan, rahatlarım gibime geliyor.

Yazlık ince giysilerim bu gün öğleden sonra gelecek. - Şimdi geldiler. Né iyi.

Bu mektubu kapatmayacağım. Sana kokteyl partiyi anlatmak istiyorum. Serin tutacak güzel giysilerimi giyip giyotine hazırlanacağım. Bu toplantı için duygularım bunlar işte.

Sevgiler
John

Roberto Rosselini ve İngrid Bergman'a

Paris,
23 Temmuz, 1952.

Sevgili Roberto ve İngrid,

Sizi bir daha göremediğimize üzüldük ama çok işiniz vardı, bizse oradan oraya koşturmaktaydık. O kadarcık da olsa görüştüğümüz ve özellikle Roberto'yla tanıştığımız için çok sevinçliyiz. Umarım işleriniz azalır da bir süre dinlenirsiniz. İyi ellerdesiniz. Sizin adınıza çok sevindiğimi belirtmeliyim. Bırakın sizin için her şeyi Giesler yapsın. Giesler yapar ve yapacaktır da. En azından onun size karşı değil, sizden yana olduğunu bilmek iyidir.

Yarın Londra'ya gidiyoruz. Sonra da İrlanda'ya geçeceğiz. Oradan da zamanımız kalırsa bir haftalığına İngrid'in doğduğu kente gideceğiz.

Önümüzdeki yaz İbsen'in Vikingler Helgoland'da oyunundan senaryo yazacağım. İyi bir film olacak. İngrid anımsarsın, uzun bir süre

önce bunu seninle konuşmuştuk. Belki de Archipelago'da yaparım. Svenskfilmindustrie bu konuda çok istekli. Hjordis gerçekten büyük bir kadın rolü. Hjordis'i oynamak ister miydin Ingrid? İyi bir rol olmasının ötesinde iyi bir filmde yer alırsan sana çelme takmaya çalışanlara iyi bir ders verirsin. Büyük bir çekim olacak. Yapım için gereken parayı biz sağlayacağımız için senaryoya kimse dokunamayacak. Eğer ilgilenirsen bana bildir. Çok iyi bir roldür.

Sizi gördüğümüze çok sevindiğimizi yeniden belirtmeliyim. Şimdiye sorunlarınızın üstesinden gelmiş olduğunuzu sanıyorum. Sizi gelecekte koruyacak olan özel bir ordu yetiştirmektesiniz.

Her ikinize de sevgiler
John Steinbeck

*Ingrid Bergman Viking biçeminde bir yanıt verdi bu mektuba.
(*)*

"Hjordis gibi büyük bir kadın rolünü oynamamın sençe hiç sakıncası yok öyle mi? Hemen kollarını sıvayıp çalışmaya başla... Eğer yanıtlar yaparsan, film kötü olursa, her ikimiz de birbirimize hınç duyarız. Eğer Ingrid'in böyle bir utancın doğmasında payı olabileceğini düşünüyorsan onu hiç tanımıyorsun demektir. Elveda, talihin açık olsun."

Carlton Sheffield'e

10 Eylül, 1952.

Paris'teyken İbsen'in ilk yazdığı oyunlardan birinden, Vikingler Helgoland'da adlı oyundan bir senaryo yazdım. Çok bilinen bir oyun değil. Bir melodram. Gereksiz ve düzensiz sözlerle dolu bir oyun.

() Ingrid Bergman bu mektubu eski İngilizceyle yazmıştır. (ÇN).*

Ama kurgusu ve kişilerin birbiriyle ilişkisi çok iyi. Her neyse ben oyunu biraz derleyip topladım. İyi bir film olacağını sanıyorum.

Collier'le yaptığım sözleşme bitmek üzere. Daha üç yazı yazdıktan sonra onlarla ilgim kalmayacak. Sonra tiyatro oyunlarına ilişkin daha çok şey öğrenmek istiyorum. Önümüzdeki kış tiyatro alanında incelemeler yapmalıyım. Sen büyük işleri amaç edinebilirsin. Bense bildiğin o dev gibi aptallıkları gerçekleştirilmeye çalışıyorum daha.

Mektubundan anladığıma göre iyi bir yaşam kúrmuşsun. Benim doğamda, iyi bir yaşamın keyfini çıkarabileceğim bir tembellik var, gelgelelim bunu hiçbir zaman uygulayamadım. Hep çok sinirli ve te-dirgin oldum. Ve yine de içimdeki her itki, şimdiki gibi bir yaşama doğru itmekte beni. Bir anda dört işi birden yapmak isteği bana an-nemden geçmiş olsa gerek.

Yavaş yavaş bir kitaplık oluşturun. Beğeneceğini sanıyorum. Bir Sözlükler Kitaplığı. Oniki ciltlik Oxford, Mecnen'in tümü, folk-lor, Amerikanizm, Argo Sözlüğü -bir çok-, sözcükler üzerine yazılmış birçok kitap ve kitapçık. Sözcükleri çok sevdiğimin ayırımına vardım. Çağdaş bütün dillerin sözlüklerini alıyorum yavaş yavaş. Bir bakıma çılgınlık bu. Çünkü ben yazılarımda öyle pek çok değişik sözcük kul-lanmıyorum. Ben sözcükleri sözcük oldukları için seviyorum. Uzun ve uzmanlık alanında kullanılan sözcükler çok ilginç değil. Çünkü ne geçmişleri ne de aileleri var. Oysa bir çok sözcüğün çok eskilere uza-nan geçmişleri ve akrabaları var. Zenci bir araştırmacı Amerikan dilin-deki Afrika sözcüklerini derliyormuş. Çalışması bitmek üzere. Şimdi-ye değin böyle 10 000 sözcük bulmuş. Bir bölümü biçim ve anlam bakımından tıpkı Zulu ya da Altın Sahili'nde kullanıldıkları gibi kulla-nılmakta. Ona yazıp kitabından bir tane istemeliyim.

Hemingway'in son çıkan kitabını yeni bitirdim. (*The Old Man and The Sea - İhtiyar Adam ve Deniz*) Çok iyi bir yapıt. Çok sevindim. Bundan önceki kitabı çıktığı zaman onu nasıl küçük düşürmüşler, onu yerden yere vurmaktan nasıl aşağılık bir tat almışlardı. Oysa şimdi bi-raz da utançla tam tersini yapıyorlar. Benim son kitabımı da benzer şeyler bekliyor. Kitaplarımın en iyisi o. Ne var ki onun için aptalca şeyler söylenmekte. Düşüncesizce övgüler, suçlamalardan daha aşağı-layıcıdır.

Epey uzun bir mektup oldu.

Yeni kitabım için düşüncelerini bilmek isterim.

Hoşça kal
J.

Carlton A. Sheffield'e

New York,
16 Ekim, 1952.

Sevgili Dook,

Güzel mektubun için teşekkürler. Sıcak bir mektuptu, bana çok şey anımsattı. Bence bizi bir arada tutan nedenler, anlaşılmadığımız konulardı. Düşünce birliğimiz olduğu zaman arkadaşlığımız sarpa sarıdı. Kitabı beğendiğine sevindim. Öylesine uzun bir birikimin sonucu ki ve onu öylesine uzun bir süre kafamda taşıdım ki, kitap değil de bir insanmış gibi geliyor bana. Son satır bittiği zaman o insan öldü sanki. Yeni baştan yazıp kimi bölümlerini kısalttığım zamansa bir ölüyü güzel bir cenaze törenine hazırlıyormuşum gibi gelmişti. Kitabı şimdi anımsamak tıpkı Ed Ricketts'i anımsamak gibi. Her ikisine ilişkin güzel şeyler anımsıyorum, ama kitap bitti. Bir ölü de insanı artık ne şaşırtabilir, ne de tat verir. Ne bitmiş bir kitapla ne de bir ölüyle hiçbir yere varılmıyor.

Bence olabilecekler bizi ayakta tutuyor. Yarını görmek istiyoruz. Kitabın eleştirileri pek dikkatle yapılmış. Pek suya sabuna dokunmadan. Sonuç olarak kitabın kendine özgü bir yaşamı olup olmadığını görmek zorundalar. Bunun en iyi göstergesi insanların kitabı kendilerinden bir parça gibi kabul etmeleridir. O nedenle eleştirilenler önce okurların tutumunu kestirebilmek için eleştirilerinde biraz dikkatle davranıyorlar. Eleştirilenlerin çoğu şimdiye değin benim son kitabımı değil, bir öncekini övmüşlerdir. Oysa o bir önceki kitabı da yeni çıktığı zaman küçümsemişlerdi. Bir zamanlar eleştirilerin yazar için çok yararlı olduğuna inanırdım. Yöntemde ve düşüncedeki aşırılıklar dı-

şında - Aşırılıkları eleştirmenler genellikle hiç sevmezler, çünkü bunları değerlendirebilecek ölçütleri yoktur - eleştirmenler yazarın neler yapmaması gerektiğini söyler. Eleştirmen yazara ne yapması gerektiğini söyleyecek durumda olsaydı kendisi yazar olurdu. "Yapılacak şeyler" kitabın ruhudur, yüreğidir. "Yapılmaması gereken şeylerse" kitabın iyi mi kötü mü olduğunu belirler.

Anthony West'in New Yorker'de çıkan eleştirisi dikkatimi çekti. Onu böylesine öfkeliendiren nedeni merak ediyorum. Öfke dolu bir yazıydı. Onunla konuşup, bu kitaptan böylesine korkmasının ve ona böylesine hınç duymasının nedenlerini anlamak isterdim.

Kitap çok iyi satıyor. Bir dolu mektuplar alıyorum. Şaşırtıcıdır, pek çoğu seninkilere benzer duygular anlatıyorlar. Bir tür sahip olma duygusu. İnsanlar kitap sanki kendi yapıtlarıymış gibi yazıyorlar. Sana biraz Cathy'den (*) söz edip bu kitabı bir yana bırakacağım. Cathy gibi bir insanın gerçekliğine inanmayacaksın. Bir çok kimse inanmıyor. Ben onun gerçekliğine mi, yoksa yaşamakta olduğuna mı inanıyorum, bilmiyorum. Ben Napoleon'un, Jan d'Arc'in, Kusursuz Jack'in, sirkte tek parmağı üstünde duran adamın gerçekliğine inanmıyorum. Hazreti İsa'ya, Büyük İskender'e, Leonardo'ya da inanmıyorum. Ama bu insanlar yaşadı. Onlara inanmıyorum çünkü benim gibi değilim. Sen Cathy'nin gerçekliğine ancak kitabın sonunda inandığını söylüyorsun. Ah, ama işte o zaman korkudan bizim gibi olmuştur da ondan. Bu çok iyi tasarlanmış bir sondur. Kitabın bütünü çok iyi hesaplanıp tasarlanmıştır. Ve ben kitabı böylesine kısa bir süre içinde unutmaya başladım!

Çok eğlenceli gibi görünen bir iş yapmaya karar verdim. Frank Loesser'le birlikte Sardalya Sokağı'ndan bir müzikal yapacağız. Deliler evi gibi ama çok eğlenceli olacağı kesin.

Sana yeniden yazmak çok güzel. Umarım bundan sonra yazışmayı sürdürebiliriz. Bir çok bakımdan değiştiğimi sanıyorum. Daha dingin, belki daha olgun, daha hoşgörülü oldum. Bir yanımda hiç değişmiyor. Eskiden olduğu gibi hep diken üstündeyim. Bunu hiçbir zaman yenemeyeceğimi sanıyorum. Sinirliliğim, iniş çıkışlarım sürüyor. Kısa süreli bunalımlar geçiriyorum. Ama şimdi kendime daha çok güveniyorum. Kendime güvenim daha alçak gönüllü olmamı sağlıyor. Elaine

(*) Cathy - Cennetin Doğusu'nun kötücül kadın kahramanı. (ÇN).

bana insanlardan -tanımadıklarımın- korkmamayı öğretti. O nedenle şimdilerde davranışlarım daha iyi ve daha ince.

Bende hiç mi hiç tutku olmadığını sanıyorum. Bunun nedeni çok şey elde ettiğim değil, çok az şey istediğim. Çalışmayı çok seviyorum. Bana çalışmak ölçüsünde tat veren başka hiçbir şey yok.

Hep bir düşte yaşıyormuşum da bir gün uyanacak, değişik bir şeyle karşılaşacakmışım gibi geliyor. Gerçekdışı ama yaşamımda her şey bana gerçekdışı göründü. Belki yaşamım boyunca gerçek olan hiçbir şey görmedim. Yıllar önce Margie Bailey (*Stanford'daki profesörü*) bana böyle demişti. Yine öyleyim değil mi? Ne var ki böylesi çok eğlenceli.

Çok sessiz bir yaşam sürüyoruz. Haftada bir gün akşam yemeği ya da tiyatroya gitmek için dışarı çıkıyoruz. Ayda bir kez dostlarımızı çağırıyoruz. Küçük bir kasabadakinden daha sessiz bir yaşam. İnanılır gibi değil ama doğru. Kentteki insanlar gelişigüzel, istedikleri zaman sizi görmeye gelmezler. Önce telefon açarlar. Küçük kasabaların da öğrenmesi gereken bir davranış biçimi.

Tam şu anda sokaktan yaşlı bir serseri geçti. Her gün bu saatte geçer. Her gece içip sarhoş oluyor besbelli. Öğleden sonra üç dolaylarında uyanıyor olmalı. Elindeki koskoca bir ekmeği yiyerek geçer o saatlerde. Böylesine sarhoş olacak parayı nereden bulduğunu merak ediyorum. Ölümün ta kendisi gibi görünüyor. Nasıl sağ kalabildiğine şaşıyor, niye yaşadığını merak ediyorum.

Buradaki kışları seviyorum. Çok soğuk oluyor. Soğuk olduğu zaman insanlar daha neşeli. İlk karın yağdığı gün sanki bir tatil günü.

Kırmızı halısı ve kocaman iskemleleriyle küçük, güzel bir kütüphanemiz var. Kışın şöminede ateş yakıyoruz. Bu odada oturmak çok güzel oluyor kışın.

Kendimi yazmaya kaptırdım. Daha önce de söylediğim gibi sana yazmak çok güzel oluyor. En iyisi mektubu burada keseyim. Yoksa hiç sonu gelmeyecek.

Hoşça kal

John

Adlai Stevenson'un başkanlık için ilk kampanyasında Steinbeck, Birleşik Devletlerin Doğu eyaletlerinde, kampanyayı sürdürülenlerce okunması için yazılar yazmıştı. Bu mektup kampanyadan az sonra ve Steinbeck'le Stevenson'un tanışmalarından önce yazılmıştır.

Adlai Stevenson'a

New York,
7 Kasım, 1952.

Sayın Vali Stevenson,

Umarım üzüntüye kapılmadan dinlenmektesiniz. Üzüntüyü bizim duymamız gerekir. Çünkü büyük bir insana gerek duyuyorken, o büyüklüğü yitirdik. Cumhuriyet çökmeyecektir. Ama lütfen, kısa bir süre Thucydides'i okumayınız. Cumhuriyetlerde böyle şeyler hep olur.

Sizin için çalışmak beni onurlardı. Bir ayrıcalıktı bu benim için. Gelecekte bir gün, eğer isterseniz, zamanınız da varsa, evime buyurun. İçkimizi yudumlarken Kralların ölümüne ilişkin üzümlü öyküler anlatmayı çok isterim.

Mecliste açılan dâvâ için Tanrıya şükürler olsun.

Saygılarımla
John Steinbeck

The New York Times'in Kitap Sayısı, yılın en iyi kitapları konusunda bir soruşturma açmıştı. Steinbeck Barnaby Conrad'ın Matador adlı romanını seçmiş Conrad, Steinbeck'e yazarak teşekkür etmişti.

Barnaby Conrad'a

New York,
29 Aralık, (1952)

Sevgili Conrad,

Birçok nedenle beğendim Matador'u. Başta gelen nedenim kitabın inandırıcılığı. Bir aficionado olacak denli bilgim yok, bir boğanın yakınında hiç bulunmadım. Ama anlattıklarına inandım. Sanıyorum sözünü ettiğim şey iletişim.

Geçen yıl başıma gelen bir olayın hoşuna gideceğini sanıyorum. Sevilla'daki Feria haftası için çok iyi yerlerimiz vardı. İkinci sırada, gazete eleştirmenlerinin yanında. Ufak tefek, işadama kılıklı biri bütün hafta boyunca yanımda oturdu ve olup biteni büyük bir incelikle bana anlattı. Benim sorularım çok bilgisizce, dahası bönceydi. Buna karşın o sabırla yanıt verdi. Ancak daha sonra onun Juan Belmonte olduğunu öğrendim.

John Huston'un kitabını filme alacağına sevindim. Yetenekli, çok namuslu ve akıllı bir adamdır. Onu seveceksin. Benim de selâmlarımı söyle. Daha iyi bir sinema adamı bulamazdın.

Cennet'i beğendiğine sevindim. Benim yazdıklarımı beğenmiyor eleştirmenler. Belki de ortalıkta gereğinden daha uzun bir süre dolaştım da ondan. İngiliz yazarlar genç ölümler genellikle. Belki de benim uzun süre yazmam onları öfkeliyor. Yalnız şuna seviniyorum. İnsanlar ne okuduklarını iyi biliyorlar.

Edebiyat meneceri olarak Elizabeth Otis'ten daha iyisini bulamazsın. Çok akıllıdır. Ünün ne olursa olsun, eğer bir öyküyü beğenmezse hiç duraksamadan geri çevirir. Beğenmezse benim öykülerimi de geri çevirir, bugün bile. Çok iyidir. Olağanüstü iyidir.

Bizi görmeye gel.

Selamlar
John Steinbeck

Senin de benimseyeceğini sandığım bir sözüm var: Se ne queres velar, cuidado con las alas! - Eğer uçmak istemiyorsan kanatlarına göz kulak olmalısın!

Barnaby Conrad'a

(New York)

2 Ocak, 1953.

Sevgili Conrad,

Mektubun bu sabah geldi. Kısa bir yanıt yazıyorum sana. Söylemiş miydim, karımla birlikte St. Thomas'a gidiyoruz. Biz oradayken sen de gelersen çok seviniriz. Yoldan telgraf çekerim. Benim yazgım ne balık, ne de boğa. Ama şimdi bunlardan birinin ya da her ikisinin nasıl yazgım olabileceğini anlıyorum. Bende yarışçı bir ruh yok. Kumarı da umursamıyorum. Yitirdiğin zaman acı, kazandığın zaman coşku duymazsan ne yitirmenin ne de kazanmanın anlamı olur. Boğa güreşlerini severim çünkü bence böyle bir döğüş, her insanın başına gelebilecek, kurallara bağlı, saygın bir döğüştür. Kimileyin bir büroda bile zarflara yapışıp kalarak böyle bir savaşım verebilir insan. Arenada direnebilir. Ayrıca arenadaki yenilginin yabancı ama ezilmemiş olarak kabul edilişi var. Ben yiğitliği bütün erdemlere üstün tutarım. Kişinin en önde gelen erdemidir yiğitlik. Batının tek özelliği. Kişi kalabalığı içinde yok oldukça yiğitlik de birlikte yok olmakta.

Annie Laurie Williams'ı tanıyor musun? Boğalardan uzak durmanın seni korkuttuğunu yazdığın zaman Annie Laurie'nin bana söylediği "Bir yapıtın yazarının yazmayı daha yeni öğrenen genç bir yazar olup olmadığını çok çabuk anlarım çünkü, genç bir yazar kendi dramını doğasal bir olayla ortaya koyar. Fırtına, yanardağ, kaza gibi. Yıllar geçtikçe bu dramı kişiliğinin deneyimleriyle en küçük bir çarpışmasında bile görmeyi öğrenir." İlginç değil mi? Ayrıca, bu sözlerde daha birçok sorunun yanıtı bulunabilir.

Boğa elbette ki dramatik yazgının saf bir simgesi. Ama bir bakıma özellikle yinelenen bir simge. Tıpkı Hail Mary gibi. Öte yandan satranç böyle bir simge değil. Oysa, bana göre bunlardan biri ötekinden üstün değil. Bir yandan olağanüstü "cerrida"yla savaşıyor, beri yandan insanların yoksullukla, -kimileyin varsılıkla- korkuyla, acıyla, aşağısamayla, tutkuyla ve sonunda büyük boğayla -ölümle savaşımını çok iyi anlatıyorsun. Senin için bir "piedras Vegras" var.

Yorgunum. İki hafta süreyle denize bakıp küçük hayvancıkları izleyeceğim. Yakında görüşmek üzere.

J. S.

İlk adından dolayı şanslısın. İkinci adını taşıyan çok ünlü bir yazar daha var.

Felicia Geffen'e

(The Academy of Arts and Letters)

New York,

(Mart, 1953)

Sayın Bayan Geffen,

Bana birkaç marka gönderebilir misiniz? Çocuklar benimkini, kurdeleye nasıl geçirilmiş olduğunu görmek için çekip kırmışlar. Bunun için üzgünüm. Ne var ki ben de bunu merak ediyordum. Böylece hem ben öğrenmiş oldum hem de çocukları azarladım. Bir anda iki zevki birden tattım.

Şu öyküyü okumuş muydunuz? Ressamın biri bir kıza âşık olur. Sürekli gitmekte olduğu kahveye gitmez olur, arkadaşlarını bırakır. Arkadaşlarından biri onu görmeye gider ve görür ki kızın üç gözü var. "Ama bu korkunç çirkin bir kız," diye bağırır. Âşık ressam,

“O bir Akademisyen” diye karşılık verir.

Kusura bakmayın.

J. S.

Nelson Valjean'a

New York,

13 Mart, 1953.

Sevgili Val,

Mektubuna ve kitabı beğendiğine çok sevindim. Çalışırken sanki elimde bir gübre çatalıyla dolaşıyor gibiydim. Anımsadıklarım beni şaşırttı. Çok şey anımsayabildiğimi de sanmıyorum gerçekte.

Kitap için Salinas'tan bir tepki gelmedi daha. Bundan önceki deneyimlerime dayanarak gösterecekleri tepkinin olumsuz olacağını kesinlikle söyleyebilirim. Örneğin Yukarı Mahalle'yi yazdığım zaman Monterey Ticaret Odası bir bildiri yayınlamak üzere yazdıklarımın yalan olduğunu, Monterey'de kitapta anlatılana benzer bir yer ve insanlar bulunmadığını savundular. Sonra da kitapta anlatılan yer olduğunu sandıkları mahalleye otobüs işletmeye başladılar.

Sardalya Sokağı çıktığı zamansa yalnız Monterey Ticaret Odası'ndan değil, Balık Konservecileri Derneği'nden de tepki geldi. Sardalya Sokağı'nda anlatılan insanları savunuyorlardı bir şövalye ruhuyla. Daha sonra yine kendi çıkarlarını sağladılar. Şimdiyse Salinaslılar, tepkilerinin ne olacağına karar vermek için, önce ülkenin başka yerlerindeki tepkileri görmeyi yeğ tutuyorlar. Beni onaylayacaklarını pek sanmıyorum.

Dünyada insana en üzüncü veren kitap adı bence Tom Wolfe'un kitabının adı. You Can't Go Home Again (*Bir Daha Eve Gidemezsin*). Salinaslılar'la benim ilişkimizi dile getiriyor sanki. Beni ancak çamdan bir sanduka içinde kabul edebilirler.

Annemle babam için anlattıkların çok ilgimi çekti. Kimse anne ve babasından, benim gördüğüm bağlılığı görmemiştir. Kasaba halkı yaptığımı çılgınlık ve beğenisizlik olarak görüyordu. Onların bu tutumu anne ve babama acı vermiş olmalı. Birer aydın kişi olarak yaşamımı yazarlıktan kazanma olasılığının milyonda bir olduğunu biliyorlardı. At yarışları bile para kazanmak için daha elverişli bir yol. Birkaç yıl önce babamla ilgili bir olay öğrendim. Seni ilgilendirir sanıyorum. İlk kitabım çıktığı zaman bizim oradan bir kaç kişiyi kitaptan almaları için iteklemiş. Başaramamış. Biliyorsun o zamanlar yılın birkaç ayını Pacific Grove'da geçiriyorduk. Oraya gitmiş. Bay Holman'a dükkânında satması için birkaç kitap almasını önermiş. Kitabın adı Altın Kupa demiş. Bay Helman, eğer istek olursa sipariş verebileceğini, satılıp satılmayacağını bilmeden kitapları getirip dükkânda tutmak tehlikesini göze alamayacağını söylemiş. Yıllar sonra Bayan Holman benim çıkmış olan her kitabımı aldı. Her biri için 78 dolar ödeyerek. Oysa başta kitaplarım 2 ya da 3 sente satılıyordu. Bay Holman'ı kitap beğenisi olmadığı için suçlardı hep. Babamın kitaplarımın satılması için böyle çalışması beni çok şaşırttı. Başaramaması önemli değil. Satmaya çalıştığı için ona şükran duyuyorum.

Sizin orada durup bir grappa içmeyi çok istiyorum. Grappayı siz kendiniz mi yapıyorsunuz? Acaba midem grappaya dayanacak kadar güçlü mü daha? Alisal'da içtiğimizi anımsıyorum. Çok belirgin bir gazyağı kokusu vardı. İçtikten sonra üç dakika içinde kibrit yakmamamız söylenmişti.

Yazdığın için teşekkürler. Senden haber aldığıma çok sevindim.

Sevgiler
John

Bay ve Bayan Elia Kazan'a

Hotel Ritz, Londra,
14 Eylül, 1954.

Sevgili Gadg ve Molly,

Beyaz bir gece başlamakta. Birçok oyun gördüm. Kimisi çok güzel ama kötülerini bile beğendim. Benim beğenim yok. Sizinle konuşabilmeyi isterdim. İçimde büyük değişiklikler olmakta. Konuşuyor, konuşuyor, konuşuyorum da konuştuklarımın bir anlamı olup olmadığını bile bilmiyorum. Kısa yazılardan başka çalışmam yok. İyi bir şey. Uzun bir çalışmaya hazır değilim daha. Başladığım zaman yepyeni bir atılım olacak. Otuz yıllık bir yöntemi değiştirmek kolay olmayacak ama o yöntem eskimişse bunu yapmak zorundayım. O otuz yıllık iş kötü olduğu için değil. O alanı tepe tepe kullandım. Şimdi yeni bir alana gereksinimim var.

Kimi hilelerin yer almadığı bir oyun yazabilir miyim dersin? Yalnızca o öyle dedi, bu böyle dediyle.

Oradaki herkese sevgiler
John

Elia Kazan'a

Paris,

24 Temmuz, 1954.

Sevgili Gadg,

Bu sabah Annie Laurie'den mektup aldım. Filmle ilgili (*Cennetin Doğusu*) olağanüstü güzel haberler veriyor. Çok güzel şeyler söyleniyormuş. Filmi görmek için sabırsızlanıyorum ama Amerika'ya ancak Aralıkta dönebileceğiz. Haberler almak güzel. Yaz çabuk geçiyor. Yine yerimde duramamaya başladım. Biliyorsun bir yerde uzun kalmak beni tedirgin ediyor. Zamanı gelince bir yerden bir yere taşınıp durmayacağım elbette. Figaro için yazdığım kısa yazılar kötü gitmiyor. Çok iyi değiller ama. Fransız insanına göre yazılıyor olduklarından bir yanları eksik. Özel bir ruhtan ve nitelikten yoksunlar. Burada duyguları incinmiş, o nedenle iki kat alıngan olmuş bir ulusla karşı karşıyayız. Ele geçirilmiş Almanya'da güvenilmez bir kutsallık var. Fırsat bulur bulmaz sizi bıçaklıyabilirler. Oysa Fransa'nın gururu kırılmış, kendisiyle ilgili inançları sarsılmış. Yazılarımda yer yer acımasızca sözler ettim, kabul edilebilmeleri için de yumuşatıcı sözcükler kullandım. Bıkmaya başladım bu yazılardan. Bende gerçekleri yumuşatarak söyleme yeteneği yok. Ben yeni bir yaşam kurmaya çalışıyorum ama en son söylenecek sözü en başta söylüyorum. İyi bir diplomat değilim. Böyle bir görev bana uymuyor. Bundan sonra iyi eğleneceğe benziyoruz. Ne var ki bende memleket özlemi başladı. Waverly'yle arkadaşları kiralık bir arabayla Yunanistan'a gittiler. Çocuklarsa daha altı hafta bizimle birlikteler.

Yaz ilerlemekte. Yunanistan'a doğru uzanmayı düşünebiliriz. Siz düşünmez misiniz? Daha kesin bir tasarımız yok. Daha doğrusu Yunanistan yolculuğunu sizin de orada olduğunuz bir zamana denk getirmek istiyoruz.

Çok işin olduğunu biliyorum ama senden ve Molly'den haber almak isterim. Evlerimiz arasına gizli bir geçit yapsak, ne dersin? Geçen akşam dört beş gizli geçidi olan bir şatoya gittik. Tehlikeli bir

çağda yaşadığımızı inanıyoruz.

Hoşça kalın
John

Elizabeth Otis'e

Londra,
17 Eylül, 1954.

Bir yazar, yazmaya çok genç yaşta başlarsa, sorunları - kendi özyaşamıyla ilgili sorunları dışında - yalnızca yöntemle, sözcüklerle, öykü tekniğiyle, kurulacak bağlantılarla, öyküdeki kişilerle, olayların kurgusuyla ilintilidir. Yıllar boyu süren bir çalışmanın ve bir dizi yanlışların sonucu, bu sorunların bir bölümü çözümlendikten sonra, yazar kendi biçimini bulur. Ondan sonra öyküdeki her şey yerli yerine yerleşir ve öykü yazarının silinmez damgasını taşır. Bu noktanın erişilecek ideal yer olduğu sanılır. Bu noktaya ulaşabilen yazar da çok tahlilli sayılır. Bense teknik bakımından korku duymaya başladım. Bir öykü düşündüğüm zaman kendiliğinden, uzun bir çaba sonucu elde ettiğim tekniğe bağımlı oluverdiğini görüyorum. Bunun cezası korkunç. Uçurtmanın kuyruğu, uçurtmayı havada dengede tutmak için yapılır ama bir yandan da onun her yana doğru salınmasına ve kimi zaman da yere çakılmasına neden olur. Yazma tekniği de, bir öykünün nasıl yazılacağını belirlediği gibi bir yandan da hangi öykünün yazılacağını belirlemiyor mu? Kısacası teknik ve biçem, yazarın yıkımına neden olan bir tür deli gömleğidir. Yazmak çok kolay olduğu zaman yazının iyi olmaması bunun doğruluğunu gösterir. Kolaylık dünyanın en büyük tehlikesi olabilmekte. Başka bir seçenek var mı? Varsayalım ki ben temalarımı ve yaklaşımımı değiştirdim, benim handiyse bilinçdışı durumuna gelen tekniğim, beni yine eski tutumuna doğru sürükleyecek mi? O zaman yeni yapıtım da eskileri gibi olmayacak mı?

Tekniğimi yıkmak, yerle bir etmek ve her şeye yeniden başlamak istiyorum. Bunu çok düşünüyorum. Sanıyorum bu sorunuma verilecek bir yanıtlım var. Gelgelelim onu anlatabilecek kadar kafamda olgunlaş-

tıramadım daha.

(İmzasız)

Elizabeth Otis'e

Roma,

29 Ekim, 1954.

Sevgili Elizabeth,

Bu gece sana bir mektup yazabileceğimi sanıyorum. Onuruma düzenlenen toplantı güzeldi. (Büyükelçilikte) Sıkılmadım. Konuklar çok seçkin kişilerdi. Çok güzel bir şey oldu: Kitaplarımın kimilerini sergilemek istemişler. Kütüphanede benim kitaplarımdan yaklaşık yetmiş cilt varmış fakat hepsi de okuyuculardaymış. Sergilemek için kitapçılardan yeniden oniki cilt satın almışlar.

Dün akşam Bayan Luce (*Amerika'nın İtalya büyükelçisi*) bizi önce bir kokteyl partiye sonra da çok az kişinin çağrılı olduğu bir akşam yemeğine çağırdı. Güzeldi. Elaine de ben de Bayan Luce'un çok dikate değer bir kadın olduğunu düşünüyoruz.

Dün gecenin haberlerinden biri Hemingway'in Nobel ödülü alışıydı. Çok sevindim buna. Bu ödülü çok daha önce haketmişti.

İtalya bu günlerde uçan dairelerle dolu. Geçen gün sokakta herkes durmuş gökyüzüne bakıyordu. Binlerce kişi gökte bir şey gördüğünü söylüyordu. Yine geçenlerde bir gün futbol maçı yarıda kesildi. Altmış bin kişi üç uçan dairenin tepelerinde dolanıp durmasını seyretti. Ben hiçbir şey görmedim ama bütün İtalya coşkuyla çalkalanmakta. Her görüşmede uçan dairelere ilişkin düşüncelerim sorulmakta. Kendimin de yürekten inandığım bir yanıt var. İnsanlar bir şeyler görmekte. Ortaçağda melekler görüyorlardı. Daha sonra cadılar gördüler. Şimdi de uçan daireler. Gökyüzünde ne var bilmiyorum ama bildiğim bir şey var, o da insanların orada bir şeyler gördüğü. Her çağda görmüşlerdir.

İnanılır gibi değil. Sanki her şey durmuş. Bir şey bekliyordum gibi bir duygu var içimde. Tıpkı kimi Pazar öğleden sonraları gibi. Bir değişiklik olacak sanki. Bunu açık seçik seziyorum. İyi bir değişiklik olacağını da biliyoruz. Gerçek bir önsezi bu. Nedenini bilmiyorum ama tenimde duyuyorum. Öteki bütün duyularımız gibi değerlidir önsezi de, belki.

Elaine son alışverişleri yapıyor (*Noel*). Senin kolun kadar uzun bir listemiz var. Her yıl bu liste biraz daha uzuyor.

Hepsi bu. Çocuklara da yazmalıyım.

Sevgiler
John

*1955'den
1957'ye*

*“... işimden büyük tat
aldığımı söylemeliyim.”*

- 1955 *Pipe Dream (Boş Emel)* (Tatlı Perşembe'den yapılan müzikal) in gösteriye girişı. Long Island, Sag Harbor'da yazlık bir ev alıyorlar.
- 1956 Louisville'deki *Courier Journal ve Sendikası* adına ulusal iki kongreye katılıyor.
- 1957 *The Short Reign of Pippin IV (IV. Pippin'in Kısa Süren Egemenliği)* basılıyor. *Louisville Courier Journal ve Sendikası* adına Avrupa'ya muhabir olarak gönderilir. Malory ve Morte d'Arthur'e ilişkin araştırmalar yapar.

Bay ve Bayan Elia Kazan'a

(*Istanbul'dalar*)

New York,

(1955)

Sevgili Molly ve Gadg,

Yazdıklarınız görev duygusunun çok ötesinde. Sakallı resmin bu sabah geldi. Pek gözalıcı, pek heybetli. Buraya dönünceye değin sakalını kesmeyeceksin değil mi? Yolculuğunuzun iyi geçtiği anlaşılıyor. Umarım hiçbir şeyin yolculuğunuzun keyfini bozmasına izin vermezsiniz. Geziniz sırasında tadınızın bozulmaması için kendi payıma düşeni yapıyorum. İki oyunu yönetmen için seni önerdim. Umarım oyunları seversin. Bu sıralar ben oyuncularını seçiyorum. Seçimimi senin de beğeneceğini sanıyorum. 18 Haziranda *Dog Island* (Köpek Adası)'nın provasına geleceğine senin adına söz verdim. Bu arada ikinci oyuna, *Blindness Alley* (Çıkmaz Sokak)'a hazırlanırsın. Eylülün ilk haftasında çalışmalar başlar. Sana bunlardan başka oyunlar da bulmamı ister misin?

Büronda beğeneceğini umduğum kimi değişiklikler yaptım. Tavanı siyaha boyatarak duvarları portakal rengi, çiçekli kâğıtla kaplattım. O çirkin tahta dolapları çıkartıp yerine Çin yapısı güzel Chippendale dolaplar yerleştirdim. Bunlar bir büroyu havalı gösterir. O kıvrımlı divanın yerine iki kişilik bir yatak aldurdım. Ön yüz boyunca - Times Alanı'na bakan - pencereler içine kırmızı sardunyalar sıraladım. Bütün çevreyi aydınlatıyorlar.

Marie (*Kazan'ın sekreteri*) döndü. Geçen hafta evlendi. Tam zamanında evlendi. Çocuğunun vaftiz babası olacağım. Kocasını çok iyi bir genç. Mutlu görünüyor. Düğünde sen olmadığın için damadın yanında ben durdum. Eski güzel geleneklerin yavaş yavaş yok olduğunu görmek beni çok üzüyor.

İşte böyle ahbap. Görüyorsun yerini dolduruyoruz. Evinizin önündeki çatlak önemli değil. Molly'nin annesi kaygılandı ama kadınlar öyledir. Ona çatlakların gazeteyle nasıl doldurulacağını gösterdim. Şimdi içeri sızma olmuyor.

Her ikimiz de sevgilerimizi gönderiyoruz. Belki de bundan sonra seni yakalayamam. Sakın tahtadan drahmi alma.

John

Waverly Scott'a

(*Elaine'in kızı nişanlanmak üzeredir*)

Sag Harbor

8 Temmuz

Sevgili Way,

Bu mektup eğer sen istersen, aramızda çok güzel bir mektup olarak kalabilir. Bu mektuba istediğini yapabilir, onun için istediğini düşünebilirsin.

Tanıdığım herkes sana öğüt verecektir. Benim amacım öğüt vermek değil. Öğütlerden oldum olası kuşku duyarım. Çünkü çoğu kez öğüt veren kişi, en az öğüt verebilecek olan kişidir. Kendi çocuğu olmayan çocuk psikologlarıyla hiç evlenmemiş olan evlilik danışmanları gibi.

Evlilik, büyük ölçüde cinsellikle ilişkili olsa da, evlenmeye karar verirken pek çok düşünülmesi gerektiğine inanıyorum. Duygusal olarak derinden bağlandığında çoğu kez uykudan yeni uyanmışcasına gerçekleri göremezsin.

Sana kimi sorular sormak istiyorum. Bu sorulara yanıt vermeni beklemiyorum. Yalnızca sormak istiyorum. Benim karmakarışık geçmişimden kaynaklanmış sorular bunlar. Bilmiş olsaydım bile, yapmış olduklarımı belki de yine yapardım, ama yine de soracağım soruların yanıtları kimi küçük dertleri önleyebilir.

Benim söylememe gerek kalmadan da iki insanın birbirini her zaman ve her türlü koşulda sevmesinin olanaksız olduğunu sen de biliyorsundur. Şu da en az yukarıdaki gerçek kadar gerçektir: Eğer başına geleceklerin hepsini bilsen kesinkes evlenmezsin.

Hep, evlilik yalnızca evleneceğim kızla benim aramda bir olgudur ve bu bizden başka kimseyi ilgilendirmez diye düşünmüşümdür. Gel gör ki iki kişinin evliliğine çoğu zaman herkes burnunu sokar. Sen bu işi tek başına yaptığını sanırsın, çevreyi bu işin dışında tutarsın, özgür olduğuna inanırsın. Oysa bir bakarsın arkandan tıpkı kuyruklu yıldız gibi bir kuyruk sürüklemektesin. Karşındaki kişi de öyledir. Bu kuyruklardan hiçbir zaman kopamazsın. Hiçbir yolu yoktur bunun. Sanıyorum nikâh konuşmasında "... kendinizden başkalarına aldırmadan " denir ama kimse başkalarına aldırmadan edemez. Tevrat'ta en son bağlılığın eşine -erkek ya da kadın- olduğu söylenir. Bu da olası değil. Ailelerin bir de çevreye ve geçmişlerine bağlılıkları vardır.

Sorularım basit ve ürkütücüdür. Kişisel değil, Jim'le de hiçbir ilgileri yoktur. O nedenle eğer istersen bu mektubu ona da gösterebilirsin.

1. Seviştikten sonra da - İnan bana dalga geçmiyorum, sevişmekten de çok hoşlanıyorum - onunla bir arada bulunmaktan hoşlanıyormusun? İdeal koşullarda en iyi zaman, seviştikten sonraki, doyuma ulaşmış ve ruhsal olarak açık olduğun zamandır. Sevişmenin kendisi savaş gibidir ama sonrası iki kişinin gerçekten birlikte, tek kişiymiş gibi olabildiği tek zamandır. O zaman kaynaşırlar, bedenleriyle birlikte ruhlarıyla da tek kişi olurlar. Yazık ki bu her zaman olası değildir ama başarılı bir sevişmenin ölçütüdür. Böyle oluyorsa ilerisi için iyimserlikle umut beslenebilir.

2. Bir insandan büyük şeyler bekleyebilirsin. Oysa seni çılgına çevirecek olanlar ufak tefek olaylardır. Carol turnaklarını yedi. Bunun beni tedirgin ettiğini öğrenince daha da çok yemeye başladı. Kabalığından yapıyor değildi, kendini alamıyordu. Öyle sanıyorum ki bilinç-

altında beni cezalandırmak isteği yatıyordu. Ondan yapıyordu. Kokular da ilginçtir. Elaine'in teni taze otlar gibi kokar. Güzel bir koku. Bir kız tanıdım. Teni eski bir evin altındaki toprak gibi kokuyordu. Umursamayabileceğimi sanıyordum ya da alışıcağımı. Oysa gerçek şu ki hiçbir şeyi umursamamazlık edemiyorsun. Küçük şeyler yok olmuyor. Tersine gözünde büyüyor. Sendeki küçük kusurlar da karşındaki insanın gözünde büyüyor. Örneğin senin buz yemen beni tedirgin ediyor. Eğer seninle evlenseydim bu tedirginliğim gün geçtikçe artardı. Ve başka bir şeye öfke duyduğum zaman sanki buz yemene kızıyormuşum gibi davranabilirdim. Ne demek istediğimi anlıyor musun?

3. Bu sorum da aileleri ilgilendirir. Ailelerden uzak durabileceğini sanırsın ama duramazsın. Onlar da kuyruklu yıldızın kuyruğunun parçaları. Jim'in ailesinden, zaman zaman onlarla birlikte olabilecek kadar hoşlanıyor musun? Onlar seni seviyorlar mı, yoksa değiştirmek isterler mi? Jim seninle evlendiği zaman ailesinden, senin onunla evlendiğin zaman aileden kopabileceğinden daha çok kopmayacaktır. Bir anne bilinçli de olsa, bilinçsiz de olsa evlilik için her zaman bir tehlikedir.

4. Bu züppece bir soru ama olsun. Herkes biraz züppedir. Belli bir noktaya kadar. Jim'in toplum içindeki yerini onaylıyor musun? Jim'in ailesinin toplum içindeki yerini ve kültür düzeyini onaylıyor musun? Kendini denemenin bir yolu şudur: Dünyada onları tanıştırmaktan kaçınacağın kimse ya da kimseler var mı? Örneğin Bayan Roosevelt? Laurence Olivier? Prens Margaret? Munna? (*Waverly'nin büyükannesi, Zachary Scott'un annesi*) Bayan Bacon (*bir öğretmen*)? Adlai Stevenson?

Jim de senin toplumsal yerini onaylıyor mu? Ailesi seni onaylıyor mu? Unutma, senin yakın geçmişteki kökenin, oyuncular, çingeneler, ve başıboş dolaşanlardan oluşuyor. Örneğin bir aktör olan Zack'tan ya da yazar olan benden utanç duyabilirler mi? Çünkü ne oyunculuk ne de yazarlık olağan işlerden sayılmaz.

5. Bu soru aile dışında. Eğer bir hastalık ya da kaza sonucu Jim cinsel gücünü yitirse onu yine çekici bulur, kiskanır mısın? Geçmişindeki ilişkilerini duysan içerler misin? Senin geçmişteki ilişkilerine içerler mi? Eğer sen cinsel gücünü yitirsen o seni çekici bulur mu?

6. Jim para kazanmak zorunda. Bu zorunluk onun yaşamında bir bakıma geniş bir yer kaplar. Bu zorunluğu o kendisine göre ve kendi

yetenekleri çerçevesinde yerine getirmeye çalışacaktır. Büyük ölçüde onun kazancıyla yaşayacağınıza göre bu seni de ilgilendirir. Onun kazancıyla yetinip ona yardımcı olabilecek misin? İlerde Jim'in kazancı yetmezse sen de bir iş bulup çalışmayı göze alabilecek misin? Jim buna anlayış gösterir mi? Kimileyin insanlar, başka insanları kıskanmaktan çok, onların ilgi alanlarını kıskanabilirler ve bu tür bir kıskançlık çok yıkıcı olabilir.

Umarım bu mektubu nişanlanmana karşıymışım gibi yorumlamazsın. Bence bu evliliğin başka evlilikler kadar şansı var. Belki de çoğundan daha şanslı durumda. Jim bir "adam" ve "adam" olmak büyük bir şey. Evlilikte çok gerekli bir erdem.

Düğün için bir isteğim var. Sizinle hiç ilgili değil. Bencilce bir istek. Benim de düğüne katılabilmem için Noel'e kadar beklemenizi ya da Noel'den az sonra evlenmenizi isterdim. Bizim müzikal işi var. Kesin bulunmam gerekiyor. Elaine de çok doğal olarak yanımda bulunmak isteyecektir. Erken olursa bizim düğüne katılmamız çok sınırlı olacaktır.

Bu mektuba yanıt vermek zorunda değilsin.

Sevgiler
John

Bu nişan gerçekleşmedi.

Richard Rodgers'e

(Memorial Hastanesinde)

New York,
27 Eylül 1955

Sevgili Dick,

Oscar'la Jerry White (*Rodgers ve Hamerstein'in yapım müdürü. Pipe - Dream - Sardalya Sokağı'ndan hareketle yazdığı Sweet Thursday - Tatlı Perşembe müzikalini çalışmaktaydılar o sıralar*) seninle ilgili iyi haberler getirdiler. Kötülüğün perde arkasında sürüp gittiğini söylediler. Her zaman böyle olur. Senin için zamanın daha çabuk akıp gitmesini sağlayacak bir şey yapabilmeyi isterdim.

Güzel karımla ve filiz gibi kızıyla konuştuk. Onların sesindeki sevinç, bütün iyi haberlerden daha iyi bir haber.

Pipe'da (*müzikalde*) senin yerini alan Elaine'in çok iyi bir iş çıkarıldığını bilmek seni sevindirir sanırım. Kimi şarkıların yerlerini değiştirdi, kimilerinin de sözlerini yeniden yazdı. Bu değişiklikleri senin de uygun bulacağına kesinlikle inanıyorum. Üç erkek oyuncuyu gönderip yerine kendi arkadaşlarını aldı. İyi ve göz dolduran çocuklar. Çabuk öğreneceklerdir. Elaine oyunun sonunu da değiştirdi. Gün batımında bir denizaltı çıkacak. "Atomlara hayır, Çocuklarım, atomlara hayır," şarkısını söyleyecekler. Sen iyi dinlen. Burada yapılması gereken her şey yapılmakta.

Dün Helen Traubel (*Müzikalin baş kadın oyuncusu*) ile yemek yedim. Sen de biliyorsun ya, çok iyi bir kadın. Genelevle ilgili daha geniş bilgi istedi. Oscar'a sordum. O da bilmesinin daha iyi olacağını söyledi. Kimi eski anıları tarayıp, eski olayları, sesleri, giysileri, anekdotları, duruşları, davranış biçimlerini anımsayıp derledim. Salinas'taki genelevleri anlatan, herkesin tanıdığı ve sevdiği kimi öyküleri anımsadım. Örneğin Fartin Jenny diye bilinen bir kadın var. Onu tanıdığım zaman epey yaşlıydı. Sol gözü üstünde siyah, kocaman bir bez

parçası (*) vardı. Siyah sigar, eterle karışık viski içerdi. Her gece geç saatte ölmüş olan kocası Jerry için ağıt yakar ağlardı bu yaşlı kadın. Gözyaşları arasında tek gözünü yatak odalarının kapılarından ayırmazdı. Kızların kimileri yalan söylüyordu çünkü. Fartin Jenny gençken, Salinas'ın güney kıyılarındaki bir genelevde ahçılık yaparmış. Jerry de güzel yüzlü, sevimli, bir trende ateşçilik yapan genç bir adammış. Trenin evin önünden her geçişinde Jenny'nin kedisi üstüne bir parça kömür atarmış. Jenny bunu bir sevgi gösterisi olarak kabul etmiş. Bakışmaya başlamışlar. Sonra da evlenmişler. Jerry makinist olunca Fartin Jenny para biriktirip bir ev almış ve böylece adı öykülere karışmış.

Evlilik yalnızca börekle fasulyeden oluşmaz elbette. Sık sık kavga ediyorlardı. Kavgaları çoğu kez kanlı oluyordu. Ama bu evlilik yirmi-beş yıl sürdü. Jerry bir kavga sırasında yediği bir top sopasıyla yaralandı. Bu yara Jerry'yi ölüme götürdü. Fartin Jenny Jerry'siz kalmıştı böylece. Yaşam Jenny için anlamını yitirmişti. Jerry'nin anısına bir şeyler yapmak istedi. Onun hep denize gitmek istediğini anımsadı. Jerry bir gün "bu kancık dünyada kalmaktansa okyanusun dibinde olmayı yeğlediğini" söylemişti.

Jenny, Jerry'nin yakılmasına, küllerinin de denize atılmasına karar verdi. Külleri bir teneke kutuya doldurup Monterey'e gitti. Torba biçiminde olan balık ağlarından bir tane kiraladı. Fartin Jenny'yle birlikte Monterey'in ve Salinas'ın kırmızı ışıklı sokaklarının seçkin ve güzel yosmaları ve Jerry'nin demiryollarından arkadaşları, deniz kıyısına doğru yürüdüler. Jenny birkaç adım öne çıkarak teneke kutudan bir avuç "Jerry" aldı ve bağırdı. "Jerry, seni sulara gönderiyorum." Külleri savurdu. Fakat rüzgâr külleri ters yöne doğru uçurdu. Hepsi de Jenny'nin yüzüne yapıştı. Jenny yere çömeldi ve o ünlü sesiyle bağırdı: "Seni kara yürekli orospu çocuğu seni. Son sözü hep sen söylemek isterdin. Bunu baştan kestirebilmeliydim." Bu öyküde bir yerlerde bir "kissadan hisse" gizli.

Seni seviyoruz

John

(*) Patch - eski zamanlarda kadınlar süs için yüzlerine küçük siyah ipek bez parçaları yapıştırırlarmış.

Pipe Dream (*Boş Emel*), *New Haven*'de gösterime girdi. Ne var ki başlangıçtaki coşku azalmaya başlamıştı. Steinbeck epey zaman kendini tuttuktan sonra, yapımcılara - müzikalin bestecileri ve senaryo yazarları da onlardı - kimi önerilerde bulundu. *Boston*'daki açılış da düş kırıklığıyla sonuçlanınca şöyle yazdı:

Oscar Hammerstein II'ye

(*Boston*)

(*Ekim, 1955*)

Sevgili Oscar,

New Haven'deki açılıştan sonra senin için bir rapor hazırladım. Ne var ki zaman uygun değildi. Oyunun açılışından dolayı çok işin vardı. Değişiklikler yapılacaksa, çalışmalar sırasında yapılmalıydı.

Pipe Dream (*Boş Emel*)'de çok güzel şeyler var. Onlar üstünde durmadığının nedeni onları senin de görmüş olmandı. Bu mektubu bir eleştiri ya da övgü olarak değil bir iş mektubu olarak kabul etmeni istiyorum. Şu sıralar duyguları çarpıtmanın ya da sözcükleri gevelemenin sırası değil. İyi bir amaçla söylenen övgü sözleri birçok yapıtı kötü bir sona götürmüştür. Bu yapıtlardan birisi senin de anımsayacağın gibi benim yapıtımdı. (*Burning Bright - Alev*) Oyun bittikten sonra pek çok iyi kişi bana gelip, neler yapılmış olması gerektiğini, oyun üstünde benim de çalışmam gerektiğini anlattılar. Onların seslerine kulak vermeliyiz. Seni çok iyi tanıyorlar. O nedenle belki seni görünce konuşmalarını kesiyorlardır. Ama beni tanımıyorlar. Ben yanlarından geçerken susmuyorlar.

Norton (*Boston*'daki eleştirmen *Eliot Norton*) hoşnutsuzluğunu belirtmek için "basmakalıp" sözcüğünü kullanmış. Daha başkaları da hoşnutsuzluklarını "tatlılık", "güçten yoksun", "kesinlikten yoksun" gibi sözlerle dile getirmişler. Beklediklerini bulamamış insanların söyledikleri sözler bunlar. Şimdi sahnede görülen modası geçmiş bir

aşk öyküsü. Senin, Dick'in ve benim yaptığım bir müzikalden insanlar daha çok şey bekliyorlar. Oklahoma geleneksel müzikal güldürünün kurallarını zorlamıştı. Senin belirli bir yerin var. İnsanlar Oklahoma'yı sevmişlerdi. Seni de sevdiler. Şimdi senden yanalar. Pasifik Şarkısı büyük bir atılım yaptı. İnsanlar şimdi senden daha büyük bir atılım bekliyorlar. Oscar, zaman geçiyor. Siz olduğunuz yerde duramazsınız. Rodgers ve Hammerstein olmanın bir bedeli var, bunu ödemek zorundasınız.

Bu oyunda değişik tiplerin yanısıra bir de trajik yan var. Üstün zekâlı, geçmişi çok iyi, çok bilgili bir adamın, cahil, huysuz, orospuluğu da beceremeyen küçük bir orospuyla evlenmek zorunda kalışı. Birlik-teliklerinin büyük ölçüde mutsuzlukla geçeceğini bilmesine karşın, o kızı almak zorunda. Ne var ki her ikisi de kendileri için en büyük acının ayrılmak olduğunu bilmekteler.

Bu mektupta sözünü ettiğim yerlerin değiştirilmesini öneririm. Bu noktaların çok önemli olduklarına inanıyorum, yoksa sözünü bile etmezdim. Bunları lütfen düşünür müsün? Dahası oyunla çok yakından ilişkisi olmayan kişilere, örneğin Josh (*Joshua Logan*) ya da Lillian Hellman'a veya Norton'a, tiyatroyu bilen, güven duyduğun herhangi bir kimseye danışabilirsin. Bunu yapacağını umarım. Bence tehlikede-yiz, başarısızlıktan dolayı değil, bence başarısızlıktan daha kötü olan yarım, belli belirsiz bir başarıdan dolayı. Kısacası "sıradan olmak" gibi ciddi bir tehlikeyle karşı karşıyayız.

Şimdi tepelere doğru koşmalı mıyım?

Sevgiler

John

Mektuba ek olarak yapılmasını önerdiği değişiklikleri satır satır, sahne sahne yazarak gönderdi.

Elia Kazan'a

New York,
3 Aralık, 1955.

Sevgili Gadg,

Tanrı'ya şükürler olsun bitti. Öldürülmedik ama çok hırpalandık. Şimdiye değin böylesine soğuk bir izleyici topluluğu görmemiştim. Bizi yargıladılar, yenilen biz olduk. Oyuna ilişkin eleştiriler benim altı hafta boyunca üstünde durduğum şeylerdi. R. ile H. oyunu öylece yürütebileceklerini sandılar. Ve biliyor musun, sanat yaşamlarında ilk kez bir oyunda kimi değişiklikler yapacaklar. Haftalarca önce yapılması gereken değişiklikleri yazıp göndermiştim. Önerilerimi gözönüne alırlar mı yoksa gözardı mı ederler bilemem.

Sorun şurada ki R. de H. de yazdıklarımın çok etkilenmiş görünüyorlar ama öyküden iyi bir müzikal yapmayı beceremiyorlar. Birçok dergi, kitaptan çok ayrı düştüklerini yazdı.

Biletler daha satılmakta. Bugüne değin kimse biletini geri vermedi. Bunu da anlayamıyorum ama gerçek. Sanırım bu, daha bir süre böyle gider. Bir de şu var. Şu sırada oynamakta olan müzikallerin en iyisi bu. Müzikal yalnızca, R. ve H. dan beklenen düzeyde değil. New Haven'deyken bunu onlara yazmışım. Dahası onlara benim beşinci sınıftaki arkadaşım Pickels Moffet'i bile anlatım. Pickels çok iyi ama kaba saba, bilgisiz bir çocuktur. En iyi arkadaşım. Öğretmen dört dizelik bir şiir yazmamızı istemişti. Pickels, kısacık da olsa şiiri yazamayacağı için büyük bir kaygıya kapıldı. Bir şiir yerine iki şiir yazarak birini ona verdim. O, A aldı, bense B aldım o ödevden. Bu beni çok öfkeli yaptı. Her iki şiir de eş nitelikteydi çünkü. Biri ötekinden daha iyi değildi. Öğretmene gidip bana B vermesinin nedenini sordum. Öğretmenin yanıtını sözcüğü sözcüğüne anımsıyorum. "Pickels'in yaptığı kendisi için dikkate değerdi, oysa senin yaptığın, senden beklenecek oranda iyi değildi."

Pazartesi günü üç günlüğüne köye gidiyoruz. Oyunun kötü havasından uzaklaşmalıyım. Yalnız kalsam da olur. Kendime uygun bir çalışma yapabilirim. Tiyatroda çok değişik kişilikler ve "ben"ler var. Gerçekten çok yorgunum. Ya o düş kırıklığına uğramış acınası oyuncular!.. Onlar adına üzülüyorum. Biz bir şey yapmadıkça onlar çalışmıyorlar. Bence dünyanın en kötü uğraşlarından biri. Gerekirse elime bir çivi alır, kireçtaşı üzerine yazılar yazar, oyalanırım. Oysa oyuncuların böyle bir olanakları bile yok.

Bugün öğleden sonra çocuklarla alışverişe çıkacağız. Savaş artıkları satan bir dükkâna gideceğiz. Çadırla uyku tulumu almak istiyorlar. Bu dürtüyü çok iyi anlıyorum. Kaçıp saklanmak istiyorlar. Uyku tulumuyla çadır bu dürtünün simgeleri.

Bugün öğleden sonra köye gidiyoruz. İyisi mi bu mektubu burada bitireyim. Filminin iyi gitmesini dilerim.

Herkese sevgiler

John

Peter Benchly Steinbeck'in arkadaşı Nathaniel Benchly'nin öğrencisidir. Exeter'den yazıp okul gazetesi için yardım istemiştir. Steinbeck'in yanıtı şu.

"İşte sana birkaç satır. Beğenirseniz basabilirsiniz. Başlangıçta çoğu zaman bir dolu şey yazarım. İkinci kez yazarken gereksiz gördüklerimi ayıklarım."

Peter Benchley'e

(Sag Harbor)

(1956)

Öykü yazan bir insan, bildiklerinin ve duyumsadıklarının en iyilerini yazmak zorunluğunu duyar. Sözün yazılı olmasından dolayı ka-

zandığı kesinlik, içtenliksizliği ya da aptallığı bağışlanmaz duruma sokar, onları cezalandırır. Yazar sözcüklere korkuyla karışık bir saygı duyar. Sözcükler de acımasız ya da anlayışlı olabilirler. Gözünüzün önünde anlamı değiştirebilirler. Buzdolabındaki tereyağ gibi değişik tatlarla kokuları kapıverirler. Elbette ki bir süre için başarılı gibi görünen kimi içtenliksiz yazarlar vardır. Ne var ki bu uzun sürmez. Kesinlikle uzun sürmez.

Yazar tıpkı uzaklardaki bir yıldızın imler göndermesi gibi, yalnızlığından kurtulup başkalarıyla iletişim kurmaya çalışır. Yazar anlatmaz. Anlam, gözlem ve duyguları arasında bağ kurmaya çalışır. Bizler yapayalnız hayvanlarız. Yaşadığımız süre daha da yalnız olmaya çalışırız. En eski yöntemlerimizden biri de karşımızdakinin bize katılmasını, bizim gibi duymasını isteyerek öyküler anlatmaktır. Şöyle demesini bekleriz: "Ah, evet, gerçekten öyle. Bana da öyle gibi geliyor. Sandığın kadar yalnız değilsin."

Açık olmak çok zor. Ancak bir deli isteyerek bulanıklığı seçer.

Elbette ki yazar, yaşamı yeniden düzenler, zaman süreçlerini kısaltır, olayları belirginleştirir, başlangıçları, ortaları, sonları yerli yerine yerleştirir. Bu da görecedir. Çünkü hiçbir şeyin gerçek başlangıcı ya da sonu yoktur. Bir oyunun bölümleri vardır yalnızca. - Bir gün içinde sabah, öğlen, gece ya da bir insanın doğuşu, gelişmesi, ölümü - Perdenin açılması, sonra kapanması gibi. Ama öykü süregitmekte. Olaylar dizisi sona ermiş değil.

Yazmayı bırakmak yazar için üzücüdür. Tıpkı küçük bir ölüm gibidir. En son sözcüğü yazdıktan sonra kendisi için her şey biter. Ama gerçekte bitmiş değil. Öykü yazarı arkada bırakarak sürüp gider. Çünkü gerçekte hiçbir öykü bitmez.

(İmzasız)

Pascal Covici Jr.'a

New York,
(13 Nisan, 1956)
Cuma.

Sevgili Pascal,

Bu sabah Washington'a gidiyoruz. Savaştan beri oraya ilk gidişim. Umarım molozları temizlemişlerdir.

Mektubunu dün aldım. Mektubumda sana söylemek istediklerim, tam senin anladıkların. Tıpkı mektubundaki gibi açık seçik yaz anlatmak istediklerini. Yalın ve açık seçik. Amacını belirle ve öfkeyle belirt. Yapılması gereken kimi şeyler var ki romancı yapamaz. Ben de yapamam ya da yapmamalıyım. Bunlardan biri çağdaşlarımın, örneğin Faulkner'le Hemingway'in ölümsüzlüklerine karşın yaptıkları şey. Sanki savaşıyorlarmış ya da bir mezar taşı üstüne yazıyorlarmış gibi bir havaları var.

Benim yazamayacağım ama senin yazabileceğin bir konu daha var: Nobel Ödülü. Nobel Ödülü'nü almaktan ödüm kopar. Başkalarınınca ne denli istenen bir şey olursa olsun. Bunu yazamam çünkü ben bu ödülü almadım. Bana öyle geliyor ki bu ödülü alanlar, ödülünden sonra ortaya iyi ya da yürekli bir iş koyamamışlardır. Ödül onları sanki emekliye ayırıyormuş gibidir. Bilmiyorum, o yazarların artık nasıl olsa işinin bittiğinden midir yoksa, ödül düzeyinde yazmak istediklerinden midir? Yoksa acaba amaçlarını mı yitirmişlerdir? Bu duyguların üstesinden gelmek çok zor olmalı. Çoğu da bunu başaramamakta. Belki ödül onları saygın bir kişi yapmakta. Oysa yazar saygın kişi olmayı özenmemeli, saygın kişi olmak yazarın umurunda olmamalı. Her neyse, bu konuda kısa ve ilginç bir deneme yazılabilir. Ödülle ilgili bu gerçekler, başka yollarla onurlandırmalar sonucu da ortaya çıkar. Bir yazar ne çok onurlandırılırsa yazdıkları o ölçüde daha az iyi olmakta. Üniversitelerin koyduğu L. L. D.'leri böyle bir korkuyla kabul etme-

dim. Yine bu nedenle üye seçilmiş olmama karşın Akademiye hiç yaklaşmadım bile. Pulitzer ödülünün de parasını geri vermemin nedeni bu olsa gerek. Bunlardan güzel bir yazı çıkarabileceğini sanıyorum.

Genellikle, basılsın diye bir şey yazmaya kalkarsan sen değil, herhangi biri demek istiyorum elbette - tıpkı fotoğraf çekilirkenki gibi kasılırsın. Bunun üstesinden gelmenin en iyi yolu, yazdıklarını, tıpkı mektup yazar gibi birine yazmaktır. Ben öyle yapıyorum. Bu, yüzü belirsiz bir kalabalığa bir şey anlatmak korkusunu yok eder. Ayrıca da insan sanki kendi kendinden kurtulur, özgür olur.

Yapabileceğin bir başka şey de kimi eleştirilerin eleştirilerini yazmak. Benim eleştirilere karşı yazdığım birkaç yazı kapış kapış edilmiştir. Bir romancının kendisi için yapılan eleştirilere karşı çıkması çok hoş kaçmıyor. Bunu senin yapman daha geçerli.

Çok işim olmasına karşın sana bu mektubu yazmayı çok istedim. Çünkü seninki çok güzel bir mektuptu.

Hepinize sevgiler
Jn.

James Pope, bir ara Emory Üniversitesi'nin mezuniyet töreni için bir konuşma hazırlaması gerektiğini söylemişti. Steinbeck, bir akşam Sag Harbor'daki evinde yalnız otururken birden Pope'a bir mektup yazıp bir de Mezuniyet Konuşması gönderdi.

James S. Pope'a

Sag Harbor,
16 Mayıs, 1956.

Sevgili Jim, Bizim Lillymaid (*) birkaç günlüğüne kızına gitti. Ancak kızı, bir an önce kendi kendine yaşamayı öğrenirse çok iyi olur. Yoksa bu evliliğin, sonuna değin böyle süremeyeceğini anlaması

(*) Elaine

gerekir. (Waverly Scott o sırada Francis M. Skinner'le evlenmeye hazırlanmaktadır.) Ayrıca da her şeyi hazır beklemek gibi bir huyu vardır. Bir bebek sanki! Bu "hatun"u severim de. Ama bu "yaşlı fare" yalnız kalınca yirmibeş sayfa yazdı bugün. Yağmur yağıyordu, sokağa da çıkamazdı hani.

Alicia'dan bugün bir mektup aldım. (*Alicia Patterson, Harry Guggenheim'in eşi, Newsday'in sahibi.*) Mektupla birlikte Bill Faulkner'le yapılmış bir röportaj göndermiş. Midem altüst oldu okuyunca. Bu eski kalem adamlarının ne zaman kendilerini kastederek "sanatçı"dan söz ettiklerini duysam yazmayı bırakasım gelir. Bu tür bir konuşmaya mı Nobel Ödülü, diye düşünürüm. Eğer böyleyse bu ödülle onurlandırılmadığım için Tanrı'ya şükürler olsun. Bu adamlar gerçekten de kendilerini yitirip insanlardan soyutluyorlar. Bir daha insanlarla ilişki kuramıyorlar sanki. Bill yalnız Homer'le Cervantes'i okuduğunu, çağdaşlarını hiç okumadığını söylüyor. Sonra da benim sekiz ay önce Saturday Review'de çıkmış bir yazımdan alıntı yapıyor. Kendisi Homer'den iyi. Homer'in okuması yazması yoktu. Gözleri kör ve de alçağın tekiydi. Cervantes ise beş parasız, züğürdün teki. Bill kendisinin beş parasız kalmasına kesinkes fırsat vermez. Hollywood'a gidip Egyptian Mısırlı'yı yapmak varken!..

"SANATÇI" Tanrım! Elbette Faulkner iyi bir yazardır ama kendini böyle lanet olası geveze durumuna sokuyor. Neyse 'Sanatçılık' benim terbiyesizliğimden kurtuldu hiç değilse. Elaine de bu sözü kullanmamı onaylamazdı. Bu Elaine'in bir daha beni yalnız bırakmasına engel oluyordu.

Gecenin geç saati ama benim uykum yok. Senin için bir mezuniyet konuşması hazırlayabilirim. Hay Allah, eğer kendim için böyle bir konuşma hazırlamak zorunda kalsaydım kendi kafamı kesebilirdim de böyle bir yazı yazamazdım.

Seni en ön sırada akademik bir havayla otururken görüyor gibiyim. Hava oldukça sıcak. Cübbenin altında terliyorsun. Arkadaki püskülün üstüne oturmuşsun. Onu çekip cebine sokuyorsun. Bu kez de cübbenin cebindeki bir yere sıkışıyor. Onu sıkıştığı yerden kurtarmaya çalışırken anahtarların ve cebindeki bozukluklar dışarı çıkıyor. Kepin püskülünü gözünün önünde dolaşır durmakta olan bir sineğe benzetiyorsun. Her gözünün önüne düşüşünde ona vurmak istiyorsun. Naylon çamaşır giymemen gerektiğini düşünüyor, bir yandan da kaşınıyorsun.

Sonra Başkanın sözlerini duyuyorsun.

“Şimdi sayın konuğumuz William D. Pope'u size tanıtmakla onur duyuyorum. Bay Pope size bir konuşma yapacaklar.”

Kalkarken, sıkışmış naylon donu poponun arasından kurtarmak için, sert olan iskemleye epeyce sürtünerek kalkıyorsun ama boşuna. Naylon yapışmış bir kez. Kendi kendine “Kahrolasınca” diyorsun. Bütün o giydiklerinin altından cebine ulaşıp notlarını çıkarmaya çalışıyorsun. Ve şunu ayırtediyorsun ki, notlarını çıkarabilmek için cübbenin eteklerini başına giymen gerek. Ne yapıyorsun? Sahnenin önüne doğru yürüyüp şimdi yazacaklarımı okuyorsun.

Mezuniyet Konuşması

“Başkan Onassis,” diye başlıyorsun, “Sayın Yönetim Kurulu üyeleri, Sayın Öğretim Üyeleri. O kimseler ki, sevgileri ve ilgileri olmasaydı bizler bugün yaşayamazdık. (Gülüşmeler) Sayın Baylar ve Bayanlar, (Şimdi derin bir soluk almaktasın çünkü kendini konuşmanın coşkusuna kaptırılmış olacağın için bu belki en son derin soluk olacak. Banyoya gitmek zorunda değilsin, sana öyle geliyordur.)

Sanırım, şimdi size, “yaşama atılıyorsunuz” diye başlayan konuşmalardan birini yapacağımı düşünüyorsunuz. (Gülüşmeler, dinle, dinle sesleri.) Tümüyle haklısınız. Yaşama atılıyorsunuz. Korkulu, sinirli, karmakarışık bir dünya. Orada size yardım edecek kimse yok, çünkü oradaki herkes sizden daha kötü durumda. Çünkü onlar daha uzun süreden beri oradalar ve çoğu bıkip pes etmiş durumda.

“Evet genç arkadaşlarım, parlak ve akıllı yüzlerinizle bir cengele giriyorsunuz. Oradaki bütün hayvanlar deli. Arada bir de olsa sağlıklı bir yardım görmeden, “eksikli olma durumundan” her türlü yasanın yürürlükten kalktığı bir duruma geçeceksin. Bu yeni gireceğiniz yeri düzeltmek için gücünüz yok. Enerji isteyen bir iş bu. Oysa günümüzde insan enerjisi korku uğruna kullanılmakta. Korkmak için de enerjiye gerek var. Arta kalan enerji de düşünmeden kaçmak amacıyla, nefret ve kinle dolmak, tavşan yuvaları gibi delikler bulup saklanmak için harcanmakta: Büyük bir kin, yoksulluk ve vergiler... Gençler tasarım yapmaktan nefret ederler. Demokratlar Cumhuriyetçilerden ve herkes de Ruslardan nefret eder. Çocuklar anne babalarını vurmakta,

anne babalar da yaptıkları işten yakalarını kurtarabileceklerini akılları keserse, çocuklarını boğabilmekte. Kimse bir gün sonrası için bir tasarım yapmak durumunda değil çünkü tutarlılıkla, yanna güven diye bir duygu kalmamış. Savaş yalnız kaçılmaz değil, bir de tümden yok edici olarak kabul ediliyor. O nedenle savaş geniş ölçüde düşünülmekte, savaş için tasarımlar yapılmakta ve bizi yok edeceğini baştan kabul ettiğimiz silahları yapmak için insanların kazandıkları paralar, vatandaş soyulurcasına alınmakta. Generallerle sekreterler, hepimizin sonu anlamına geleceğini çok iyi bildiği bir savaşta, "onların hangi silahları" kullanacağını, "bizim hangi silahları kullanacağımızı" tartışıyorlar.

Bu arada barajlar, okullar, kent dışı yollar, konutlar ve trafikle allak bullak olmuş sokakların yapımı için para yok. İşte böyle bir yaşama atılıyorsunuz. Yaşama mı atılıyorsunuz? Ama yıllardır bu yaşamın içinde değil misiniz? Düşünmemek için kışınızı yırttınız. Kimimiz zencilerden nefret ederiz, kimimiz de zencilerden nefret edenlerden. İkisi de bir kapıya çıkar. Çünkü nefret bizi düşünmekten alıkoyar. Para biriktirmek! Zamanınızın tümünü vergilerden kurtulmanın yolunu aramaya verin. Düşünemeyeceğiniz denli korkunç olabilecek bir savaşta kullanılmak üzere silah yapmak için toplanacak vergilerden. 60 000 000 000 dolar...

Şimdi biraz düşünelim. Savaşı ve savaş dedikodularını, düşünmekten kaçınmak için kullanıyoruz. Eğer çok çalışırsanız, talihiniz de iyi giderse, sevgilerinizi de düzenli olarak öderseniz elli yaşınıza geldiğinizde kalbiniz de elverirse, beli bükülmeye başlayan karınızla birlikte, yorgun ve bunalmış olarak, Avrupa'ya birinci sınıf bir yolculuk yapar, korkuyu tanımayan ölmüş insanların bıraktıkları yapıtları görebilirsiniz. Ama göremeyeceksiniz, çünkü şişmiş olan prostatınız yüzünden bir an önce evinize dönmek isteyeceksiniz. Coşkuyla bekleyebileceğiniz tek şey bir kalp krizi olacaktır. Atina'da Akropol'e çıkıp da Partenon'u göremediğiniz gün, ülkenizde iki cinayet olmuş, tanımadığınız bir karı-koca boşanmıştır. Belki bu insanları hiç tanımayacaksınız da, ama yine de bu olayları kaçırdığımız için üzüntü duyacaksınız.

"İşte sevgili gençler, sizi bekleyen yaşam bu. Kanserden kurtulmayı başarabilirseniz uçak ya da araba kazalarıyla burun buruna geleceksiniz. Yaşamlarınız! Aşk? Sarhoşken gerçekleşen sinirli bir boşalma. Romantiklik? Havuç Kraliçesi mezbahaya giderken yanında bulunan kimse diye gazetelere geçmek istediği. Eğlence? Bir kongredeki elektrik

lambaları. Sanat? Ayın Kitabı listesinde yer almak için duyulan çok derin ve gizli istek. Spor? Bir televizyon programı ve bir şişe bira. İstek? Her yıl yeni bir araba. İş? Bir şirkette dizi dizi buyrukların verildiği bir yer. Din? İnanmadığınız oruçla aranızda sözlü bir anlaşma ama üstlerinizin gittiği kilisede insanlara gösteriş. Çocuklar? Belki bir psikiyatrist onları evde ceza almaktan kurtarabilir.

“Sizi sıkıyor muyum? Sınırlı Orospu Çocukları? Sizi, Bay Müdür Booker T. Talmadge? Kızarmış etinizi yemek için sabırsızlanıyor musunuz? Yönetim Kurulu üyeleri? Ayakyoluna gitmek istiyorsunuz değil mi? Ya siz profesörler? Öğretim Üyeleri Kulübü için bilimsel bir dalavere çorbası hazırlıyorsunuz değil mi?

“Umutsuzca, şimdi de bize fen dersi verecek diye düşünüyorsunuzdur. Kaç bin yıl önce insan ateş yaktı, ateş onu yaktığı zaman, adam ateşi yakaladı, ormanı yaktı, barınağına getirdi, barınağı yandı, ateşi bu kez bir kemik yığını üstüne fırlattı, böylece yiyeceklerini pişirmeyi öğrendi, sonra bir şenlik ateşinin altında parlayan bir metal parçası gördü, bir süre onu takı olarak kullandı, sonra da keski olarak kullandı. Ateşe alışabilmesi için yüzlerce binlerce yıl geçmesi gerekti. Ateş kavramı onu öylesine korkuttu ki ateşi düşünmekten bile kaçındı. Ona tanrı ya da tanrının varsıllığı dedi.

İnsanoğlu gitgide, yüzlerce, binlerce yıl sonra gönülsüzce de olsa ateşi düşünerek kimi kurallar ve yasalar geliştirdi. Sonunda onu sevebildi. Onu ocağının efendisi, varoluşunun merkezi, kolaylığın ve güvenliğin simgesi olarak görmeye başladı. Pekçok insan önce ısındı, sonra yandı, sonra da onu, eli ayağı gibi kendisine çok yararı olan bir organı gibi kabul etti. Ve yaptığı bir çok işi ateşle yapabildiğini gördü. İşte bu ilerlemenin başlangıcı değil, sonu oldu. Günümüzde bir ormanın yanmakta olduğunu görüp, dünyanın bir yıkıma doğru gittiğini düşünerek kaygılanan pek çok insan vardır.

“Sorununuzun ne olduğunu biliyor musunuz? Sorununuz Zenciler, Demokratlar ya da Ruslar değil. Kuantum Kuramı şimdiye değin edindiğimiz bilgileri altüst etti. O nedenle o konuyu düşünmekten kaçınıyorsunuz. Genişleyen evren sizin tek merkezli Samanyolu'nuzu yerinden oynattı. Sonra da parçalanabilen atom, beyni ateşten olan dünyamızın geleceğini pamuk ipliğine bağladı. İlk kez sınırsız bir gücünüz ve sınırsız bir geleceğiniz var. Büyüyle simyanın da büyük dramı. Hoşnut musunuz? Sorunlarınızı çözümlemesi için bir psikanaliste

gidiyorsunuz süklüm püklüm. Karşınızda uzanan dünyanın yeni durumunun ayırında değilsiniz.

“Dünyanızı görüp kendi kendinize şöyle deseniz iyi olmaz mıydı?”
“Bir zamanlar bunlar doğruydü. Ama artık doğru değil. Şu şu alanlarda yeni kurallar koymalıyız. Bir zamanlar amaçları olan o çok sevdiğimiz savaşıları ve bir zamanlar kendisi bizim hizmetimizde olan nefreti bir yana bırakalım.”

“Bunu yapmayacaksınız. Bu günler, bu fırsatlar kuşaklar boyunca elinizden kayıp gidecektir. Çağımız, dünyamız tarihinin en parlak çağı. Bu günlerin, umutsuzluk yerine mutlulukla bilincinde olmamız daha iyi değil mi?”

Şimdi soğuk bir selâm verip dışarı sağ olarak çıkabilmeyi diliyorsunuz. İzleyiciler sessiz. Koltuklar arasından dışarı doğru sıkıntıyla ağır ağır yürürken, bir fısıltı duyuyorsun. “Pis serseri, kendini ne sanıyor?” Ya da “Zenci dostu.” ya da “Komünistlerin tehlikeli olmadığını söylüyor, kendisi de komünist olmalı.” gibi.

Ya, işte böyle. Konuşmayı sevdim. Kendim de yapabilirim böyle bir konuşmayı. Helikopterden. İstersen kullanabilirsin yazdıklarımı. Sen okurken dinleyebilmem için beni de çağırmalısın törene. Yanımda birkaç delikanlı getirip çıkış kapısını kapatırım.

Elaine bana çok kızacak. Sana söyledim, ben özürlü bir yazarım.

Sevgiler
John

Chicago'dan, yazacağı ve birçok gazetede yayınlanacak yazıları için kullanılacak resim kendisine gönderilir

James S. Pope'a

(Sag Harbor)

(Temmuz, 1956)

Sevgili Jim,

Daha önce böylesine çirkin bir yüz gördüğümü anımsamıyorum. Tıpkı bir zampanın yüzü gibi. Bir sansarınki ne kadar açık, bir vizonunki ne kadar güven veriyorsa bu yüz de ancak o kadar açık ve güven verici. Şişkinlikler ve çizgiler, yaşamı olaysız, anlamsız geçen bir insanınki gibi ve jeolojik kabartılarla yarıklar oranında belirgin. Böyle bir resmi kim isteyebilir? Ya ok oyununda kullanılmak istenir ya da sabıkahıların fotoğraflarını sergileyen bir galeri kabul edebilir böyle bir resmi.

Fransız tarihini çalışıyorum bu günlerde. (The Short Reign of Pippin IV-Pippin IV'ün Kısa Süren Egemenliği'ni bitirmek için) Chicago'dan önce bitiririm veya bitiremem. Böyle bir mektuptan sonra lütfen benim için dua et.

Sevgiler

John

Pascal Covici'ye

(Sag Harbor)

(1956)

Sevgili Pat,

Sanıyorum ama The Short Reign of Pippin IV'u niye yazdığım sorulacaktır. Belki bu soruyu sen kendin soracaksın. Çok güzel bir hanım anımsıyorum. İki kızı ona bebeklerin nereden geldiğini sormuşlar. Büyük bir sabırla çocuklara anlattıktan sonra sormuş,

“Anladınız mı?”

Kendi aralarında bir süre fısıldaştıktan sonra kızların büyüğü,

“Ne yaptığımızı anladık da niye yaptığımızı anlayamadık,” demiş.

Arkadaşım bir süre düşündükten sonra çıplak gerçeği söylemiş.

“Çünkü bunu yapmak güzel bir şey.”

Bu kitap için de verebileceğim yanıt bu olacak. Çünkü bu kitabı yazmak güzeldi. Okuyucu, okurken oyun oynuyormuş gibi bir tat duyarsa onu yazarkenki duygularımı anlayabilir. Öte yandan ne gizli anlamlar çıkarmak çabasında olan araştırmacılar, ne asık yüzlü papazlar görünümünde olan bilgisiz eleştirmenler, ne de edebiyat trafiğinin tutucu polisleri bu kitabı beğenmezlerse de onaylamazlar da. Ama hümrün bulunmadığı günümüzde, bir oyunun güzelliğini anlayan herkes bu kitaptan hoşlanacaktır. Bu kaşları çatık ortamda kahkaha bir karşı devrimin silâhı gibi olabilir.

Geleceğin eleştirmenleri bizim gülünç antikliğimizi kahkahalarla karşılayacaktır. The Short Reign of Pippin IV da bu istenen sona adanmıştır.

Sevgilerimle

John

Genç yazar Dennis Murphy, Steinbeck'in Salinas'tan arkadaşı John Murphy'nin oğluydu. İlk kitabı The Sergeant (Çavuş)'ı yazarken kimi zorluklarla karşılaşmış, Steinbeck'e mektup yazmıştı.

Dennis Murphy'ye

(Sag Harbor)

21 Eylül 1956

Sevgili Dennis.

Babanla tartıştığına çok üzüldüm. Ama bulunduğum yerden - ki senin yeni çıktığın yolun bir yerinde, uzun, epey uzun bir süreden beri bulunmaktayım - sana şunu söyleyebilirim. Yapabileceğin bir tek şey vardır. Bu kitabı bitirmelisin, sonra bir başka kitabı daha. Eğer kendi ölümünün dışında herhangi bir olay, yazmana engel olabiliyorsa, sen yazar değilsin demektir. O zaman ortada tartışacak hiçbir şey kalmaz. Yakınmayacaksın, kavga etmeyeceksin, gelişigüzel karalamalar yapmayacaksın demek istemiyorum. Bunları da yapacaksın. Bu arada yazacaksın da. Eğer senin yazmandan birileri kırılıyorsa bu senin suçun değil. Yalnız şunu da aklından çıkarma. Onların "değişik" dediği bir insan olduğun için seni hiçbir zaman bağışlamayacaklardır. Ben ancak çam ağacından yapılmış bir sanduka içine girdiğim zaman güvenlikte olacağım. Gazap Üzümleri çıktıktan ve büyük bir okuyucu kitlesinin ilgisini çektikten, kimi yerlerde de yakıldıktan sonra, Salinas Kütüphanesindeki görevliler, annemle babamın ölmüş buldukları için şanslı olduklarını, yoksa kitabımdan dolayı çok utanacaklarını söylemişlerdi. Seni nelerin beklediğini bilmen için anlatıyorum bunu..

Haydi şimdi çalışmaya başla bakalım.

Sevgiler

John

David Heyler Jr., Steinbeck koleksiyonu yapıyordu.

Bay ve Bayan David Heyler Jr.'a

New York.

19 Kasım 1956

Sevgili Dave ve Joan,

Bugün bir dolu eski şey bulup bir kutuya doldurdum. İlk fırsatta sana postalarım. Küçük şeyler, hiç basılmamış yazılar.

Hepinizin iyi ve mutlu olduğunuzu umarım. İtalyanca çalışıyoruz. Bir şey öğrendiğimiz yok ama çok eğleniyoruz. Ayrıca yıllardır alışamadığım bir sıkı düzen içine giriyoruz. Haftada iki kez bir profesör geliyor. Elaine de ben de yanıtları bildiğimiz zaman okuyoruz, bilmediğimiz zaman da sanki başka bir şeyle ilgiliymişiz gibi yapıyoruz. Bence insan hiçbir zaman büyümüyor. Öğreneceğimiz bütün İtalyanca ne kadarlık ki! Petrark'ın kimi sonelerini anımsamaya çalışarak öğrendiğim sözcüklerin nasıl söyleneceğini çıkarmaya çalışıyorum. Şiir, sözcüklerin nasıl okunacağını Catarina Rossi'nin yazılarından daha iyi öğretiyor. Catarina Rossi'den artık hoşlanmıyorum. Çalışıyoruz çünkü Nisan başında Floransa'ya gidiyoruz. Birkaç sözcük öğrenmeliyim ki Fransızcada yaptığım gibi, yanıtı anlamasam bile sorular sorabileyim.

Küçük kitabımı bitirdim. Şimdi başka bir şey için söz verdim ama kimseye söz etmemenizi istiyorum. Nedenleri açık. Yazmakta olduğum romanı bir yana bıraktım, çünkü iyi gitmiyordu. Çıkış noktası yanlıştı. Çalışmam gerektiği için, çalışmadığım zaman mutsuz olduğum için, eskiden beri yapmak istediğim bir şeyi üstlendim. Thomas Malory'nin Morte d'Arthur'ünü, hiçbir şey çıkarmadan ve eklemeyen, bugünkü dile çevirip okunabilir bir duruma getirmek ve karmaşık dizeler yerine daha yalın ve kısa, daha anlaşılır dizeler yazmayı tasarlıyorum. 1893'ten beri kitap hiç sadeleştirilmemiş. Caxton yayınlamış

bunu. 1900'de ancak bir bölümü Boy's King Arthur diye sadeleştirilip basılmış. Benim tanıdığım işte bu kitap. Onun da günümüz İngilizce-
siyle hiçbir basımı yok. 1934'te Malory'nin Winchester'in el yazması
taslakları bulunmuş. Bunları bu gün Oxford Üniversitesi yayınların-
dan bulmak olası. Üç cilt. Winchester daha da ilginç. Caxton'un bas-
madığı kimi bölümleri içeriyor.

Bu kitap benim tanıdığım ilk kitaptı. Yazacağım kitapta da görüle-
ceği gibi yıllar boyu dikkate değer araştırmalar yaptım bu kitap konu-
sunda. Eski biçimleri seviyorum. Gitgide adların yazılışı değişti, bir-
çok sözcük artık kullanılmıyor. Sonuçta hepsi Prens Valiant adı
altında filmlere konu oluyorlar. İncil ve Shakespeare dışında, etik ve
daha birçok alanda bizi Malory'den daha çok etkileyen bir başka kitap
bilmiyorum. İşte şimdilerde işim bu. İtalya'ya gitmeden bu konudaki
çalışmalarımın bitmesini istiyorum. İtalya'ya gitmeden çalışma bit-
mezse bir daha hiç bitiremem. Çok iyi olmasını istiyorum. Çok iyi ol-
mayacaksa hiç olmamasını yeğlerim. Kitabı olabildiğince sadeleştir-
meye çalışacağım. Hiçbir şey eksik bırakılmamalı. Olaylar
yumuşatılmamalı ya da duygusallaştırılmamalı.

Kutuyu en erken zamanda göndereceğim. Oradaki herkese selâm.

Sevgiler

John

Roland Dickey'e

Mexico Üniversitesi Yayınları Müdürü

New York,

7 Aralık, 1956.

Sayın Bay Dickey,

Steinbeck and His Critics (*Steinbeck ve Eleştirileri*) adlı kitabı çok
büyük ilgiyle okudum. Özellikle eleştirilerin birçoğunu önceden gör-
memiş olmam bu ilgiyi artırdı.

Bir yapıtın eleştirisini okumak her zaman şaşırtıcıdır. Benim için şaşırtıcı olmadı. Ancak her bölüm, birbirinden bağımsız olarak beni etkiledi. Örüntü, çok yavaş olarak ve başarısızlıkları da ortaya koyarak gözümün önünde belirdi. Bu yazıları okumak, bana, kendi mezar yazıtımı okuyormuşum gibi hüüünlü bir kıvanç vermekte.

Bu kitapta yer alan birçok yargı ve görüş bence doğru. Onları şimdiye değin nasıl olup da düşünmediğime doğrusu şaşıyorum. Sanırım kitaplar arasında öylesine yitip gitmişim ki bütünü gözden kaçırmışım. Elbette bu görüşler dizisinde bir tür savunma da gizli - insanın kendi atlarına arka çıkması gibi bir duygu. Fakat gerçek yanı da pek çok.

Bu kitap beni ne zamandan beri yazdığımı düşünmeye zorladı. Tanırım, sanki yüzyıldır yazıyorum! Ama inanım kendimi ne yaşlanmış, ne kalıplaşmış, ne de tükenmiş olarak duyumsuyorum. Belki yeni kitabımın örüntüsü de ötekiler gibi olacak. Belki o da kaçınılmaz akıntıya kapılacak ama dünyada tek olacak ve tıpkı ilk kitabımı yazmaya başladığım bin yıl önceki gibi bir yandan korku duyacak bir yandan böbürleneceğim.

Son kitabımı yazmak da ilk kitabımı yazmak kadar zor benim için. Duyduğum coşku da daha az değil. Ufka yaklaştıkça onun uzaklaştığını görürsünüz. Yazmakla ilgili öğrendikleriniz oranında zorlaşıyor yazmak da. Keşke ondokuz yaşındayken bildiklerimi şimdi de bilebilseydim.

Ama her yeni atılım - korkutucudur belki - yeni bir merak, yeni bir umut ve yeni bir tattır. Petrarck'ta meleklerin dediğı gibi, "Che luce questa e qual nove beltate?"

Saygılarımla
John Steinbeck

Elizabeth Otis'e

Sag Harbor,

3 Ocak 1957

(*Sarıyorum Ocağın 3 ü,
yok, yok, kesin 3'ü*)

Sevgili Elizabeth,

Tıpkı bildiğim bir müziği anımsar gibi okuyor, okuyor, okuyorum. Koy, tümüyle donmuş. Suyu yer yer görebilirsin, buzun arasından, yama gibi. Deniz yükselip alçaldıkça buzun çatırdamasını duyabiliyorsun. Bir tür şarkı gibi. Küçük oyun masasını denize bakan pencerenin önüne çektim. Masanın yanında bir teleskop var. Bir şey olursa bakarım diye. Şu anda iki martı buzun üstünde yürümeye çalışmakta. Birkaç adım atıp düşüyorlar, sonra toparlanıp çevrelerine bakıyorlar, kimse gördü mü diye. Martılar, kendilerine gülünmesinden hiç mi hiç hoşlanmıyorlar gibi bir duygu var içimde. Kim hoşlanır ki?

Kitaplarda dikkate değer şeyler var. Bir an için göze çarpan anlamlar, araştırmalar sonucu ortaya konan gözlemler, sonra da nerdeyse korkuyla geri çekilmeler ya da daha önce söylediklerini yeniden değerlendirmeler... Kimi yerde bütünlüğü sağlayacak bir parça yok, bir bulmaca içinde yitmiş gibi. Birçok araştırmacı Arthur'un gerçekten yaşayıp yaşamadığını bulmak için büyük çaba harcamış. Bu arada pek çok kez var olan gerçeği gözden kaçırmış.

Malory'nin dini çok iyi bilen bir kişi olduğu ve ayırıcında bile olmadan oniki ermişin yaptığı gibi kardeşliği anlatmak istediği apaçık. İnsanların anladığı bu. Bir insanı ya da bir yöntemi izleyebilecek insan sayısı onikidir. Simgencilik kaçınılmazdır. Golgota'daki Kutsal Kâse (*) ya da Shakespeare'in sözünü ettiği Gal kazanı olması hiç önemli değil. Önemli olan, her ikisinin de sonsuz ya da her an yenilenebile-

(*) Hz. İsa'nın son akşamı yemeğinde kullandığı kâse.

cek bir yaşamın simgesi olmaları. Bütün bunlar var ama beni büyüleyen şey, cksikliklere karşın, kitapta sürekliliğin yitmemiş olması.

Bir başka güzel şey de, başta tam yerini bulamamış tümceler ve tam belirgin olmayan kişiliklerin ve olayların gitgide akıcılık ve belirginlik kazanması. Öykü ilerledikçe konuşmalar daha açık ve daha gerçek, kişiler, simgesel olmaktan çok daha insanca oluyorlar. - Simgenin unutulmamasına özen gösterilmiş gerçi. - Sanıyorum bunun nedeni kitap ilerledikçe Malory'nin de yazmayı öğrenmesi. Gitgide ustalaştı. Bunu kitabı okurken görebilirsin. Her kitabımı yazarken ben de yazmayı yeni baştan öğreniyorum. Değişmek de istemiyorum. Onunla birlikte ben de kusursuzluğunu öğreneceğim. Kimbilir belki bir gün ben de kusursuz olurum.

Güzel bir çalışma olacak bu. Eğer epeydir süregelmekte olan sabırsızlığımı dizginleyebilirsem...

Dün gece ne uyuyabildim, ne de dikkatimi okuduğum kitap üstüne toplayabildim. Sinirlerim gergin, kıyıya vuran beyaz köpükler gibi dipdiri. Karanlık sanki yanıma bir sokuluyor, bir geriliyor, sonra yine sokuluyor. Bu duygu yalnız saçmalık değil, üstelik de budalaca bir saçmalık. Bana öyle geldi ki sincaplarla aylara iyi gelen bir şey bana iyi gelecek. Dışarı çıkıp yürüdüm. Soğuk önce tenime, sonra etime, sonra da kemiklerimden geçerek iliklerime işledi. Biliyor musun, gerçekten de iyi geldi bu bana. Beni dinginleştirdi. Dışarıda sıcaklık 6 dereceydi. (*) Dondurucu soğuk bir uyuşturucu etkisi yaptı. Böyle olacağını biliyordum. İyice üşüdükten sonra eve dönüp okuyabilecektim. Sincaplarla ayların bir özelliği olmalı. Kışı geçirmek için girebileceğim bir çukur bulamamak iyi mi yoksa kötü bir yazgı mı kestiremedim.

• Charley buz üstünde yürümeye çalışarak çok eğleniyor. Hemen her adımda düşüyor, her adımda da şaşırıyor. Yakında bir gün buz üstünde yürümeyi öğrenip martılara günlerini gösterecek.

Bugünlük bu kadar. Yine destanıma dönmeliyim. Herhangi bir düştten daha çok destan değil artık.

Sevgiler
John

(*) 6°F

Alexander Frere'e

(O sıralar Steinbeck'in İngiliz yayıncısı Heinemann Ltd. in müdürü.)

New York.

18 Ocak 1957

Sevgili Frere ve Frau.

İyi haberler veren mektubunuzu aldım. Demek Dorchester'e gidebileceğiz.

Önce ben Sag Harbor'a gittim, sonra da Elaine bana katıldı. Kendimi kitap okumaya verdim. - Çok güzel bir şey - Son yıllarda hiç böylesine okumamıştım. Gece gündüz, hep bir doğrultuda okumak... Bir tek alandaki düşünceyi bir uzay şapkası gibi başına geçirmek. Ne güzel bir şey bu! Telefon yok, komşu yok, çok önemliler dışında karar vermek zorunluğu yok. Kısacası, bir süre için iyi bir yaşam biçimi.

Malory'yi çalışmak, eve dönmek gibi büyük bir sevinç kaynağı benim için. Çalışırken çok mutlu oluyorum. Morgan Kütüphanesi bana kapılarını açtı. El yazmalarını incelememe izin verdi. Onlara dokunabiliyor, mikroskopta inceleyebiliyorum. Bir keşişin yazdıklarını güçlü bir mercek ile nasıl okuduğumu bir denemede anlatacağım. Bu yazıları öylesine inceledim ki yazarın ne zaman içkili olduğunu kesinkes söyleyebilirim. Tüy kalemin ucunun ne zaman sivriltildiğini de kestirebilirim. Temizlik ve düzen keşişler için söz konusu olmadığı için sayfalar parmak izleri ve is izleriyle dolu. Dahası, fındık kabuğu rengi cübbelerin yenleriyle silinmiş domuz yağı lekeleri bile var. Gerçekten büyüleyici. Oradaki öğrenciler benim altmışlık büyüteçle yaptığım incelemelerden pek etkileniyorlar. Gerçekte onlar da el yazmalarının büyüüne kapıldılar. Daha, kazınmış yerlerin tahlili için izin istemedim. Benim garip huylu bir deli olmadığımı inanmaları için onlara biraz zaman tanımak istiyorum. Ancak ondan sonra istediğim tahlili yapma izin verirler.

Daha sonra şunları yazıyordu:

“Morgan Kütüphanesinde çok iyi durumda bir 11. yüzyıl Launcelot'u var. Bir gün onu gözden geçiriyordum ki kitabın 1221 yılındaki sahibinin belirtecini buldum. Kargacık burgacık, kırmızı mürekkeple yazılmış kalın bir yazı. Bir büyütle baktım. Mürekkebin içinde şimdiye değin gördüğüm en küçük kaşık biti duruyordu. Hiç bozulmamıştı. Minicik pençeleri bile yerli yerindeydi. Bir gün böyle bir şeyle karşılaşacağımı biliyordum çünkü o çağ insanları bitlerden ve öteki asalaklardan ve dolayısıyla bir dolu belâdan çok çekiyorlardı. Kütüphane müdürünü çağırıp gösterdim. Üzüntüyle bağırdı: “Bu belirteci bulmak için kitabı bin kez karıştırdım. Niçin bulamadım?”

Bu çalışma yaşamımın en güzel işi. Epey birikimim olmasına karşın çok şey öğreniyorum.

Karına ve sana sevgiler

John

John Murphy'ye

(New York)

21 Şubat, 1957.

Sevgili John,

Elizabeth Otis'le - bu ülkenin bu alandaki en iyi yargıçlarındandır - konuştuğundan sonra ailenizde bir yazar olduğuna inanmaya başladım. Elizabeth Otis, Dennis'in kitabının başını okumuş (*The Sergeant - Çavuş*). Benimle konuştu. Bu üzücü bir durum ama yapılacak bir şey yok. Benim de yazar olacağım anlaşılınca annemle babamın kapıldıkları korkuyu anımsıyorum. Gerçekten korkmuşlardı. Oğulları ilerde - senin oğlunun da olacağı gibi - kaba, geçimsiz, dik kafalı, huysuz.

kavgacı, mantıksız, sınırlı, kararsız, sorumsuz biri olacaktı. Ondan bağılılık beklemeyeceksin. Seninle çok az ilgilenecek. Onu öldürmeyi bile isteyeceksin. Annem de babam da kimi zamanlar beni zehirlemek istemişlerdir belki de. Ne onun, ne de senin esenliğiniz olacak. Başarılı olmayı bile istemeyecektir. Başarılı olsa bile başarısını başarısızlık gibi görecektir. Çünkü gerçekten iyi bir yazar kendini hep başarısız sanır. Dennis ise yalnız bir yazar değil, korkarım ki çok iyi bir yazar.

Sana ve Marie'ye yardımcı olmak isterdim ama elinizden hiçbir şey gelemeyeceğini size söylemeliyim. Şimdiden sonra senin baba olarak görevin onu hapishaneden kurtarmak, aklıktan ölmemesini sağlamak, umutsuzluk içinde onun mantıksızlıklarını izlemek. Bunlar karşılığında alacağın ödül ise, seni aşağılaması, küçük düşürmesi ve umursamaması olacaktır. Onu anlayabileceğini hiç sanma. O da kendi kendini anlayamıyordur. Tanrı aşkına, onu, sıradan insanların erdemleri, değerleri ve erdemsizliklerini ölçü alarak yargılama. Her insanın bir ederi var ama gerçek bir yazarın ederini bulmak çok zordur. Bulsan da bunu ödemek olanaksız gibidir. Sana verebileceğim en iyi öğüt şu: Geriye çekilip beklemek ve göbeğini korumak. Eğer onu öldürmeyi düşünüyorsan bunu olabildiğince erken yapmak. Geç kalmamak en iyisi. Onun için hiçbir esenlik umudu göremiyorum. Senin içinse bu umut çok az. Bağlarını koparabilirsin. Daha pek çok Murphy var.

Bu değişik bir durum. Kimse anlayamaz bunu. Ortaçağ'da kötü ruhlarla ya da şeytana yüklediler bunu. Haksız da değillerdi. Kusursuzluğun bedeli çok ağır. Bunu Dennis'e açıklamaya çalıştım. Anladığını, kendisinin de bunu bildiğini sanıyorum. Ne var ki bilmek, kimi zaman kolaylaştırıyor. Bütün karışıklıklar içinden kimileyin özellikler çıkar. İşte bizim gibi insanları ilgilendiren bir şey bu.

Biz yine yola çıkıyoruz. 25 Mart'ta İtalya'ya, Eylül'de ise Japonya'ya gidiyoruz. Eğer yaşamımdan yakıncak olsaydım, nedenlerden biri sönük bir yaşam sürdüğüm olmayacaktı.

Marie'yle seni anladığımı yinelemek isterim. Ama buna yargılısınız, çıkış yolunuz yok.

Sevgiler
John

İlkbaharda Steinbeck, eşi ve kızkardeşi Mary Dekker gemiyle İtalya'ya gittiler. Steinbeck Arthur'a ilişkin araştırmalarını sürdürüyordu. Malory'nin para kazanmak amacıyla İtalya'ya gitmiş olduğuna inanıyordu. Daha sonraları Otis'le McIntosh'a yazdığı gibi Floransa'daki arşivlerde araştırma yapmayı tasarlıyordu.

"Onbeşinci yüzyılda İngiltere ekonomisi Floransa bankalarının elinde olduğuna göre..."

Yine o sıralar James Pope ve Mark Ethridge'e de şöyle yazmıştı: - Pope ve Ethridge için bir dizi yolculuk yazıları hazırlıyordu -

"Courier Journal'in bana güvenmesini ve bir telgraf kartı vermesini istiyorum. Bu bana kolaylık sağlayacak. Gemilerin batışlarını ve Guelph - Ghibelline olayını günü gününe bildireceğim. İsa'nın Eboli'ye dönüşünü de anında bildireceğime söz veriyorum."

Floransa'ya vardıklarında Elizabeth Otis'e neşeli bir mektup yazdı:

"Son gece artık bitmiştik. Gemideki veda toplantıları üç gün sürdü. Dairemiz Floransa'lı dostlarımızın gönderdiği çiçeklerle bahçeye dönmüştü. Sonunda yataklarımıza girip oniki saatliğine ölmeye karar verdik. Dün Napoli'de gazetecilere, iki yıldan beri Napoli'nin ilk kez bir felâkete uğradığını, bunun Pompei'den sonra ikinci büyük felâket olduğunu, bu felâketin de ben olduğumu söyledim. Öylesine eğlendiler ki bana en sevdiğim İtalyan yazarının kim olduğunu sormayı unuttular."

Floransa'da üç hafta kaldıktan sonra Roma'ya geçtiler. Nasıl bir yer Tanrım, şimdiye değin gördüğüm en coşku verici kütüphane burası. Bir dolu el yazması. Hepsi de çok güzel düzenlenmiş. Malory'yle ilgili çok, pek çok bilgi topladım. Acaba o kitabı yazabilecek miyim? Öylesine büyük bir iş ki! Çok yoruluyorum. Kimileyin gerekenden çok yazdığımı düşünüyorum. Ama bu artık bende sinirsel bir tik gibi oldu."

Elizabeth Otis ve Chase Horton'a

Roma,

28 Nisan 1957

Sevgili Elizabeth ve Chase,

Morte'a ilişkin bütün savları okudum. Onları okuduğum süre beynimi tedirgin eden bir kuşku duydum. Bir şeyin yanlış olduğunu seziyor ama ne olduğunu çıkaramıyordum. Launcelot niye başaramadı da Galahad başardı. Günah nedir? Gwynevere için ne düşünülüyor? Kazığa bağlanıp öldürülmekten nasıl kurtuldu? Arthur'la Launcelot'un ilişkileri neydi ve nasıldı?

Bu sabah saat beşte uyandım. İçimde büyük bir iş tamamlanmış gibi bir duygu vardı. Yataktan kalkıp dışarı baktım. Güneş doğuyordu. Az sonra tümüyle ortaya çıktı. Beynimi kemirip duran kuşkulara yanıt veriyordu sanki. Bir sav olamaz bu, çünkü kanıtlanacak durumda değil. Korkarım ki tümüyle bir sezgi bu. Bu nedenle de hiçbir zaman araştırmacıların dikkatini çekmeyecektir. Sezğim şu:

Malory askerlik ve çevirmenlik yaptı. İsyancı oldu. Dindardı. Nezaket kurallarını çok iyi biliyordu. Bir tek şey dışında her şey oldu. O bir tek şey de şu: Roman yazdı, ama romancı olamadı. Morte İngiliz dilinde yazılmış en büyük romanlardan biri. Ancak bir romancı düşünbilirdi böyle büyük bir romanı. Romancı, bir olayı yalnızca anlatmaz, kendisi de romanın bir parçası olur. Romandaki karakterlerin her birinde az ya da çok yazar da vardır. Genellikle de niyeti moralistlik olduğundan ve namuslu bir yaklaşımı amaç edindiğinden, olayları yapabildiğince açık ve doğru anlatır. Romanın yazarın ta kendisi olduğu söylenir. Yazarın, romanın baş kişilerinden biriyle kendini özdeşleştirdiği bir gerçek. Bu karaktere yalnız kendi kişiliğini değil, umutlarını da katar. Bu kişiye yazarın sözcüsü diyebiliriz. Benim bütün kitaplarımda böyle bir kişi bulabileceğiniz gibi, tanıdığım bütün yazarların kitaplarında da yazarı yansıtan kişiler var. Hemingway'in yapıtlarında bu gerçek öylesine apaçık ki! Asker, romantik, kimi yönlerden sakat... Bunlar onun sınırlandırmalarının imgeleri. Beni simgeleyen karakterse sanırım benim akıllı ve saygın bir kişi olmak düşlerimi yansıtıyor.

Bana öyle geliyor ki Malory'nin kendini yansıttığı karakter Launcelot. Bildiği bütün kusursuzluğu, kendisinde bulduğunu sandığı bütün yetkileri, Launcelot'a yükledi. Doğrucu bir adam olduğu için kendi kusurlarını da biliyordu. Böhürünü, hırçınlıklarını, vefasızlığını biliyordu. Bütün bunlar elbette ki yarattığı karaktere yansiyacaktı. Unutmayın,romancı, olayları olmalarını istediği biçimde düzenler.

Örneğin eğer Malory Rouen'deki o aşağısayıcı, acımasız, o korkunç yakma olayını görseydi, acaba romanındaki kimi fikirleri değişik olmayacak mıydı? Eğer Joan'ın (*) yakılışını görseydi, dahası onu kurtarmak isteyip de elinden bir şey gelmediğini, dahası olayı protesto etmesinin bile engellendiğini görseydi, romanında acaba Gwynevere'yi alevlerden kurtarmak istemeyecek miydi? Bir bakıma kitabı yoluyla haksızca öldürme olaylarını protesto edecek, bir ölçüde haksızlıkları düzeltecekti.

Kutsal Kâse ve Bahis olayına gelince, bence yazar olsun ya da olmasın, uygunluk çağına erişen herkes, "bahsi" kazanamayacağını bilir. Yetişkin olarak yaşadığı yılların başarısızlığını bilir. Eksikliklerini, günahlarını, acımasızlıklarını, düşüncesizliklerini, hayınlıklarını bilir. Bunları bilmek Kutsal Kâse'yi kazanmasına engel olur. Böylece yazar kadar, yazarın yarattığı karakter de acı çeker. Launcelot Kutsal Kâse'yi Malory'nin yanlışlarıyla günahları yüzünden göremezdi. Malory kendi erdemlerini, yürekliliğini, inceliğini biliyor, kafasında, eksikleri, yanlışları ve budalalıklarıyla bunları dengeleyemiyordu.

Bence herkes için bu böyledir. Böyledir de daha çok yazarlarca ortaya konmuştur. Verilebilecek bir yanıt var: Yazarı yansıtan karakter "Bahsi" kazanamaz ama oğlu, tertemiz, lekesiz, kendi kanından gelen, kendisinin eksiklerini ve erdemlerini taşıyan oğlu kazanabilir. Böylece Launcelot'un daha kirlenmemiş olan oğlu Galahad "Bahsi" kazanacaktır. Launcelot'tan - ve Malory'den - olan oğlu. Bir bakıma Launcelot - Malory "Bahsi" kazanacaktır. Böylece kendi erdemsizlikleri yüzünden elde edemediği mutluluğu, bu yolla tadacaktır.

İşte böyle. Tanrı bilir ya kendimin de birçok kez yapmış olduğum şeyi anlattım. Araştırmacıların romanda buldukları tutarsızlıkları ve belirsizlikleri söylediklerim varsa, nedeni yazarın değişkenliğidir. Kiptapta kimileyin bir şimşek pırıltısına, kimileyin karamsar bir düşü, kimileyin de öfkeye rastlıyorsun.

(*) Joan D'arc (Metinde böyle ama sanırım doğrusu Jean Darc olacak)

Romancı doğayı yeniden düzenleyen kişidir. Öğretmendir de. Ama en başta bir insandır. Bir insanın erdemleri, eksiklikleri, korkuları ve yüreklilikleri onda da vardır. Morte'un öyküsünün gerçekte Sir Thomas Malory'nin ve yaşadığı çağın öyküsü olduğunu dikkate alan hiçbir araştırmacıya rastlamadım. Öykünün iyi ve doğru olmasına ilişkin isteğinin onun gerçek olmayanı yazmasını engellediğine kimse değinmiyor.

İşte sorun buydu. Çözümü, sabah güneşi Roma'nın kahverengi duvarlarına vurduğu saatte geliverdi. Sizin ikinizin de bu çözümü doğru bulup bulmadığınızı merak ediyorum. Aklım ve yüreğim bana bunların doğru olduğunu söylüyor. Bunları kanıtlamak için açık seçik yazmaktan başka bir yol bilmiyorum. Öylesine açık seçik anlatabilmeliyim ki okuyucu, "Elbette böyle olmalı. Bunun başka bir açıklaması olamaz, demeli.

Bu karmakarışık sorun için düşündüklerinizi bana yazın. Size de bana görüldüğü ölçüde doğru geliyor mu?

Düşüncelerinizi öğrenmeyi çok istiyorum.

Oradakilere sevgiler
John

Pascal Covici'ye

Floransa
16 Mayıs 1957

Sevgili Pat,

Sonunda ilkbahar geldi. Gerçekte ilkbaharın sonu. Yağmurlar ke-sildi. Güneş çok güzel. Sabahları dışarı baktığın zaman tıpkı derin bir acı çekerkenki gibi kısa ve evcen bir soluk alıyorsun. Bugün öğleden sonra Arno kıyısında uzun bir yürüyüş yapıp orada yeniden insanların yaşamış olduğunu düşledim. Gözümün önüne getirebiliyorum. İnsan-

ların nasıl giyindiklerini, dahası neler düşündüklerini kafamda canlandırabiliyorum. En azından, bir çağ, bir başka çağa ne ölçüde yaklaşılabiliyorsa, o ölçüde anlayabiliyorum o çağda yaşayan insanların yaşantısını. Ama sana söylüyorum ya, anlayabildiğimi duyumsuyorum.

Atkinson'un mektubunu gönderdiğin için teşekkür ederim. (*Brooks Atkinson, The New York Times'in tiyatro eleştirmeni*) Mektuba yanıt verdim.

Anti-Amerikan etkinlikler üzerinde çalışan Danışmanlar Kurulunun Arthur Miller'i sorguya çekmesi üzerine, Steinbeck'in Miller'i savunan bir yazısı Esquire'de çıkmıştır

Bence birçok yazarla, aktör ve ressam benzer sorunlarla karşı karşıyadır. Sorunlarının nedeni korkaklıkları ya da söylemek istediklerini açık seçik anlatmamalarıdır. Artie bana savunmasına bir tek yazarın bile gitmediğini söylediği zaman büyük bir yalnızlık ve onu savunan bir yazı yazmakta bu denli geç kaldığım için utanç duydum. Ayrıca bana öyle geliyor ki, baştan beri kaçmak yerine bunlara karşı savaşmış olsaydık şimdi olanlarla karşılaşmazdık. Bu komisyondaki üyeler çok akıllı kişiler olmadıkları gibi yürekli de değiller. Kendini savunan bir organizmaya saldıramazlar. Onlar yalnız tavşanları kovalamakta ustadırlar. Biz de tavşanlar gibi davrandık. McCarthy (*Senatör Joseph McCarthy*) Eisenhower ona arka çıkmadığı için alaşağı edilmiş değil. Koskoca bir yalan böyle olduğunu söylemek. Eisenhower ondan korkuyordu. Yürekli bir adamın, Ed Murrow'un kalkıp ona gerçekte güçsüz olduğunu göstermesi yetti. Artie'nin de belki hepimize yararı dokunmuştur. Lütfen ona selâmlarımı ve sevgilerimi söyle. Görüyorsun, elimizde silâhların en etkilisi olan sözcükler vardı. Yine de onları kullanmadık. Bu nedenle utanıyorum. Korkmuş olduğumu sanmıyorum. Yalnızca dikkatsiz davrandım.

Floransa'da yalnız iki günümüz kaldı. Epeydir buradayız. İyi vakit geçirdim. Belki pek çok çalıştım ama çalışmalarımın değeri büyük.

Oradakilerin hepsine
sevgiler
John

Steinbeck bir yıl önce Annie Laurie'ye yazdığı bir mektupta Arthur Miller için şunları yazmıştı:

"Arthur Miller için yazdığım şiiri duydun mu? Bence dünyanın en barışçıl ve ince insanlarından biridir Artie. Bir kezinde Mexico'ya giderken oradan kendisine bir pala getirmemi istemişti. Biliyorsun bu yarımkürede en iyi palalar Oaksaka'da yapılır. Bunları yapanların dedeleri Şam'dan Toledo'ya oradan da Mexico'ya göçmüş, kılıç yapmadaki hünerlerini de birlikte taşımış ustalardı. Yaptıkları kılıçlar kıvrılıp düğüm yapılabilir, açıldıkları zaman da eski durumlarına dönüverirler. Arthur palayı adam öldürmek için değil, köy evindeki çalılıarı kesmek için istemişti. Ona güzel bir pala getirdim. Bu palalar üstüne genellikle güzel bir özdeyiş yazılır. Ben de Artie için bir şiir yazıp palanın üstüne kazıttım. Artie'yi tanıyorsan bu şiir hoşuna gidecek.

Arthur Miller'e savaş açmak yürekliliğini gösteren,
Kuzuyu öldürür, bir katil yaratır
Bir seli salıverir, çeliği saplayınca,
Ta ki aşağısama kan içinde boğula.

Artie bu dörtlüğü çok sevdi. Bir iki kez de o sözlere gerçekten inandı."

Steinbeck'ler Floransa'dan Manchester'e gittiler. Orada Sir Thomas Malory ve onbeşinci yüzyıl edebiyatı konusunda uzman bir araştırmacı olan, Manchester Üniversitesinde Ortaçağ Romantizmi kürsüsü sahibi Profesör Eugène Vinaver ile görüşeceklerdi.

Profesör ve Bayan Vinaver'e

The Lord Crewe Arms Hotel
Blanchland (İngiltere)
20 Temmuz 1957

Sayın Profesör ve Bayan Vinaver,

Sizinle tanışıp konuşmaktan ne büyük bir tat aldığımı ve nasıl yararlandığımı anlatamam. O buluşmanın pırıltılarını daha beynimde taşımaktayım. Ayrıca da olağanüstü konukseverliğiniz için şükran duygularıyla doluyum. Tıpkı Launcelot'un her zaman hoşnutluk duyduğu ve iyi dövüşen herkesin bir kral oğlu olduğunu anladığı gibi, ben de Arthur piramidinin tepesinin bir kral ailesine ait olduğuna inanıyorum. Yazdıklarınızı hayranlıkla okuduktan sonra bunun tersine inanmam olanaksız. Birçok büyük adamla karşılaştım. Bu tanışmalarda edindiğim sayısız deneyimler sonunda şuna inandım ki "büyüklük" iki, dahası üç özelliği birlikte içerir. Yalınlık, açıklık ve eliaçıklık. Siz de başka türlü olamazdınız ve değilsiniz. "Büyüklük" reçetesinde bir özellik daha var: Coşkulu bir istek. O da sizde en yüksek kerte de var. Sizden edindiklerimin etkisini pek uzun bir süre duyacağım.

Arasına size yazarsam benden sıkılmayacağınızı umarım. Kendimi tanıyorum. Yazdığım zaman uzun yazarım. Ve hem gerçekler hem de sezgilerle ilgili sorular sorarım.

Elaine de sizinle ilgili düşünce ve duygularına katılıyor. Sizi ağırlamak fırsatını bize verirseniz mutluluğumuz sonsuz olur.

İnceliğiniz, konukseverliğiniz ve beni yüreklendirdiğiniz için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüreklendirmeniz benim çalışmam için soylu bir dayanaktır. Umarım sizi utandırmam.

Saygılarımla
John Steinbeck

*1957'den
1959'a*

“..... Bir yay gibi gergin...”

- 1957 Tokyo'daki P E N Kongresine katıldı.
- 1959 *Once There Was a War (Bir Zamanlar Bir Savaş Vardı)* yayımlandı.

Şimdi okuyacağınız mektup Annie Laurie Williams'a yazılmış olmasına karşın, gerçekte Of Mice and Men (Fareler ve İnsanlar) müzikalinin yaratıcılarını ilgilendiriyor. Roman, Ira J. Bilowit ve Wilson Lehr'ce uyarlanmış, sözleri Bilowit yazmış, müziği de Alfred Brooks bestelemiştir. Oyun Broadway'de sahneye konacaktı.

Annie Laurie Williams'a

New York

28 Ağustos 1957

Çarşamba

Sevgili Annie Laurie,

Fareler ve İnsanlar'la ilgili son haberleri iki gece önce aldık. Yaratıcı insanlara öğütler vermek istemiyorum, yoksa onları sıkırım.

Topluluk, belki de kimi yönlerden eskimiş olan oyuna canlılık kazandırmalı.

Önce duyduklarımın beni sevindirdiğini söylemeliyim. Üstlerindeki baskıyı çok iyi anlıyorum. Oyunu güzel sahnelediler. Onlara min-

nettarım. Yorumlarında tazelik ve güç vardı. M. ve M. (*Fareler ve İnsanlar*) tekdüze bir trajedi gibi görülebilir ama gerçekte öyle değil. Dikkatle izlenirse, umutlara karşın, oyundaki düş gerçekleşmez. Baş kişiler oyun boyunca düşün gerçekleşeceğine inanıyorlar. Dünyada herkesin gerçekleşmeyeceğini bildiği bir düşü vardır ama yaşamı boyunca ya gerçekleşirse diye umutla bekler. Bu olgu, insan türünün, aynı anda, hem üzücü, hem büyüklüğü, hem de yengisidir. Sahnede bu inanç yazgıdan önce - ya da yazgının bugün karşılığı her neyse - kuşkudan olabirliğe, olabirlikten de olasılığa dönüşmeli. Umutsuzluğu içinde George, arkadaşını kurtarmak için onu öldürecek denli yücelmiştir. George bir kahramandır. Ancak kahramanlar yazmaya değerler. Boileau bu gerçeği yıllar önce belirtmiştir, bugün de geçerli.

Geçen akşam şarkılardan birini düşündüm. "Corn" dan korkmamak gerek. Onu değiştirmek istiyorum. Güzel bir şarkı ama, sözleri, "Ama anlatılmak istenen bu değildi" dedirtiyor insana. Teleoloji'yi anımsatıyor. Oysa bu oyunda teleoloji'nin yeri yok. Birçok başarılı oyunda, söylenen bir çok şeyin, gerçekte yazarın söylemek istediği şeyler olmadığını göreceksin. Ben bunu istemiyorum.

Beri yandan "Yaşamda her şey 7'den 5'e " bana yazgıyı çağrıştırdı. Eğer baş oyuncular şansları olmadığı duygusunu bir yana bırakırlarsa- bu oyunda tümüyle doğrudur bu - bırak şarkılarında kâğıtların hileli, zarın yontulmuş, yolun çamurlu, domuzun çok kirli olduğunu söylesinler. Kızın yeni evine geldiği gün küçük bir parti verilmesi fikrini beğendim. İnandırıcı olduktan sonra...

George'un kızı elde edebilme olasılığı ya da istemesi fikrini de beğendim. Oyunu zenginleştirir bu. Kızın da George'u istediği düşünülebilir. Yorumu öyle yazabilirsiniz. İyi ve olabilecek bir şey bu da.

En son da müzikle ilgili düşüncelerimi yazmak istiyorum. Basma-kalıplığa düşmeyen taze havasını sevdim. Blues izlerinden hoşlandım. Müziğin izleyiciyi çok etkileyebileceğini unutmayın. Bilinen temalar -kare dansı, balad, ode, blues, dahası moody ve sankey gibi ilâhi formlar. Bunlar bizden parçalar gibi. Onlara şunu anımsat. Burası bir çiftlik. İzleyici önce çiftlikle ilgili şeyler görsün, sonra onu yeniliklere sürükleyebilirsiniz.

Bir gün arkadaşım Abe Burrows tiyatroyla ilgili olarak şöyle demişti: "Genellikle izleyici oyundan ilerdedir. Kendilerinde olan bir

şeyler söylersen sabırsızlanırlar. Onlara önce bir işaret ver, sonra bırak kendileri bulsunlar.” Bu söze ben de katılıyorum. Benim oyunlarım ki çoğu başarısızdı - şu nedenle başarısızlığa uğradılar. İzleyiciye her şeyi ben söylüyordum. Onların oyunu sürdürmelerine fırsat vermiyordum. İyi bir katır sürücüsü öndeki çiftin iplerini birdenbire çekerek onlara istediğini yaptırır.

Bu proje bana coşku ve sevinç veren bir aşamaya geldi. Sonunda bir boyut ve bütünlük kazandı. Yazarı sahnenin arkasına sokmama gibi bir tutum güdüldüğünü biliyorum ama benim değişik bir yazar olduğumu göreceksiniz. Benim “Ölümsüz Dizelerimi” korumak gibi bir amacım yok. Ben bir oyun istiyorum ve oyunun iyi olması için yapılan her şeye evet demeye dahası yardıma hazırım. Yeter ki oyunu sağlam bir biçimde ele alalım. Temiz bir iş yapalım ve yorumlara açık bir oyun yaratalım. Duygusal durumun getirdiği bir özellik. Bırakın izleyici duygulansın, ipleri oyuncular çeksin.

İşte sana vermek istemediğimi söylediğim öğütler. Lütfen şuna inan. Yaptıklarınız bana bunları düşündürdü. Yoksa umursamayacaktım.

İyi şanslar, teşekkürler.

John

O yılın Eylül ayında Steinbeck, Tokyo'daki P E N kongresine katılmak için bir çağrı aldı. William Faulkner'e yazarak Japonya'ya ilişkin bilgi istedi. Faulkner Charlottesville'den şöyle yazıyordu:

“Oradaki görenek ve gelenekler konusunda dikkatli olmak gerek. Davranışları ve incelik gösterileri üstünde çok duruyorlar. Topluluk içindeki uzun, törensel davranış biçimleri karşısında sabırsızlanmamak ya da sabırsızlandığımı göstermemek için büyük çaba harcamam gerekti. Çok az önem taşıyan toplumsal ilişkilerinde bile bu tür davranışlara büyük özen gösteriyorlar. Armağan verişlerin de törensel bir havası vardır. Çok küçük, kimileyin hiçbir değeri olmayan armağanları da törensel bir havayla veriyorlar. Her kezinde sanki bana verilen yeşim taşın-

dan bir Buda ya da fildişi bir yelpazeymiş gibi davranmaya özen gösterdim. Bu armağanlara karşılık verirken ben de o havaya girdim. Armağana değil ama onu verirkenki davranışlarıma özen gösterdim.

"Anımsaman gerekenler bunlar. Biçimselliğin çok önemli olduğu bir kültür. Bizi hoşnut etmek için insanlar kendilerince her şeyi yaptılar. Oraya vardığın zaman, senin onların yapıtlarını tanıdığından çok onların senin kitaplarını bildiklerini göreceksin. Yazar, sanatçı, edebiyatçı olmanın çok önemli bir şey olduğuna seni gerçekten inandıracaklardır. Verebileceğin en güzel armağan da imzalı bir kitabın olacaktır."

William Faulkner'e

New York,
20 Şubat 1957

Sevgili Bill,

Önerilerin için çok teşekkür ederim.

Bunları ben de biliyordum gerçi, ama altının çizilmesi çok iyi oldu. Durmadan sürüp giden biçimsel davranışlardan ne demek istediğini anlıyorum. Bu beni biraz tedirgin ediyor ama katlanmaya çalışacağım.

Yanıma kitaplarımdan almak önerine teşekkür ederim. Çok iyi olur. Bu kitaplar basılıncaya değin beni öylesine uğraştırdılar ki onları birine armağan olarak vermeye değmez gibi geliyordu bana. Ama onlar kitap istiyorlarsa ben de kitap veririm.

Gazetelerden okuduğuma göre Yunanistan'a gitmeyi tasarlıyormuşsun. Gitmeni dilerim. Hiçbir yer beni o küçük ülke ölçüsünde etkilemedi. Evine gelmişsin gibi zelzeleyi andıran küçük bir sarsıntı, her şeyi önceden tanıyormuşsun, biliyormuşsun gibi bir duygu. Oradaki ışık, sanki her şeye dıştan bakıyorsun da derinlemesine görüyorsun gibidir. Yunanistan'a ilk gittiğim zaman duygulandığım gibi hiçbir zaman duygulanmadım. Ve zaman duygularımı aşındırmış değil.

Göreceksin, yabani, çılgın, saygısız, bağımsız insanlardır. Onları seveceğine inanıyorum.

Kraliçenin kardeşine köylülerle ilgili bir soru sormuştum. O da bana bir olay anlattı. Bir gün kralla kırlarda yürüyorlarmış. Tarlasında çift süren bir adam görmüşler. Durup adama nasıl bir gübre kullandığını sormuşlar. Adam doğrulmuş, Kralın yüzüne bakmış ve "Sen krallığını yapmaya bak, bırak ben de çiftçiliğimi yapayım." demiş.

Öğütlerin için teşekkürlerimi yinelemek istiyorum. Bizleri küçük düşürmemeye çalışacağım. Bunu başarabilirsem ne mutlu.

John Steinbeck

Elaine Steinbeck'e

Imperial Hotel
Tokyo
1 Eylül (1957)

Sevgilim,

Buraya gelir gelmez çoğu M. M. (*Marilyn Monroe*) için kullanılan bir dolu fotoğraf makinesiyle karşılaştık. Havalandırmalı, iyi bir odam var. Eksiksiz bir incelik. Otuz sekiz saat uçtuk. Wake Adası cehennem gibi sıcak. Pasifik'te Honolulu - Glendale'de durduk. Hersey ve Dos Passos'un yol arkadaşlıkları çok iyi. Yolda tayfunla karşılaştık. Havanın sıcak olacağına işaret.

Dün gece saat 10'daki kabul töreni bir örnekse, bu Roma zaferlerine eş bir zafer demektir. Kemerler bile var. Biraz yazıp mektubumu yarıda keseceğim. Gitmem gerek çünkü. Telefon çalıyor, telefon çalıyor.

Daha sonra - Bütün gün boyu, sonu gelmez görüşmeler, sorular... Cıldırabilirim. Hani Japonya'da ne çok gazete olduğunu anlatan bir yazı okumuştuk. Anımsadın mı? O yazıda açıklanan sayı meğerse çok düşükmüş. Yalnız şunu kabul etmeliyim. Gönderdikleri adamlar çok iyi. Şimdiye değin karşılaştığım en iyi gazeteciler bunlar. Sordukları sorular da güzel, onlarla tartışmak da. Ama çok yorucu.

Yarın bir konuşma yapmam gerekiyormuş. Daha önce bildirmemişlerdi. Şimdiye değin yapılan konuşmaların en kısası olacak bu inan.

Burada bira çok güzel. Boyuna bira içiyorum. Odadan ne zaman çıksam hizmetçi kızlar tuvalet kâğıdının açıkta kalan kenarını katlayıp, temiz, sivri uçlu bir şeyle tutturuyorlar. İtalyan restoranlarında peçetelere yaptıkları için. Döndüğüm zaman sana gösteririm. Güzel bir şey. Sonunda bir tuvalet kâğıdı katlayıcısı olabilirim.

İmparatorun beni görmek istediğini söylediler. Ben de onu görmek isterim doğrusu. İmparator birçok şeyle ilgili. Ayrıca iyi bir su biyoloğu. Artık selâmlarken ıslık gibi sesler çıkarılmıyor ama eğilmek kesinlikle gerekli. Öyle çok eğildim ki belim büküldü. Turistlerin dikkatini çekmekte. Fujiyama'nın yerine geçtiğimi söyleyebilirim. Bir profesörle ilgili bir şey anlattılar. Çevresini gerçek cücelerin aldığı yalancı bir dev olduğu söylenmiş profesöre. İke (*) yönetimi için kullanmak üzere bu sözü çalıyorum. Bir gazeteciye Japon fenerlerini, uçurtmaları ve kâğıttan yapılmış balıkları sevdiğimi söyledim. Bana bir araba dolusu fener, uçurtma ve kâğıttan balık armağan ederler şimdi. Etsinler, hoşuma gider. Birisi plastik bir kutu içinde altı tane kurşun kalem gönderdi. Bir gazete ise bir yüzünde Japonca, bir yüzünde İngilizce olarak adım yazılmış kartlar armağan etti. Tayfun daha buraya ulaşmadı ama Japonlar onu sevinçle karışık bir coşkuyla bekliyorlar. Boş kaldığım her dakikayı değerlendirip dinlenmemi öğütlediler. Ben de öyle yapıyorum. Öyle pek çok dakikam yok ya! Yüzüme yapışmış gibi duran gülümsümeden kurtulmam için aylar geçmesi gerekecek. Bu gün öğleden sonra yemek salonunda bir semaverin önünde de eğildiğim ayırımına vardım. Sana bir giz vereyim - Elmen Rice bir deli. Yanlış bir şey yapmaktan öylesine korkuyor ki sonunda hiçbir şey yapmaz bir duruma girecek sanırım. Bana gücenmiş gibi. Öyle sezdim. Onu biraz pohpohlamalıyım sanırım. Burada senin de kestirebileceğin gibi bütün "ben"ler öne çıkmak çabasında. Böyle bir çaba be-

(*) *Eisenhower*.

nim hiç mi hiç yanaşmayacağım bir şey. Yapabilseydim yaşamım boyunca yaptığım en kötü şey bu olurdu. Tanrı'dan dileğim tayfunun bir an önce gelmesi.

Mektubu bitiriyorum. Pek neşeli bir mektup değil.

Sevgiler,

J.

(3 Eylül)

(Salt)

Bugün Salı. Eylülün 3'ü. Dünyadaki en uzun hafta. Dün sabah banyo küvetinde gazete okurken "Açılışım" kapanış konuşmasını benim yapacağımı gördüm ve çok şaşırdım. Bana önceden söylememişlerdi. Sahneye ne yapacağımı bilmez bir durumda çıktım. Işık da kör edecek ölçüde parlaktı. Tokyo belediye başkanı yarım saat. arkasından başbakan kırkbeş dakika konuştu. Başbakan konuşmasını Japonca yapmış gibi gelmişti bana ama sonradan öğrendim. İngilizceymiş meğerse. PEN'in uluslararası başkanı Fransız. coşkulu bir konuşma yaptıktan sonra Hindistan delegesi bir hanım çıktı sahneye. Zil seslerini andıran tekdüze bir sesle uzun bir dua okudu. Sonra sıra bana geldi. Bütün Japonya'yı aydınlatmaya yetecek güçte bir ışık altında yüzüstü düşmek için kürsüye, bir bowling topuna yapışır gibi sıkı sıkı tutundum ve konuşmaya başladım. Konuşmamı da mektupla gönderiyorum. Özet değil, o Allahın cezası konuşmanın tümüdür bu. Çevirisiyle birlikte üç dakikadan daha uzun sürmedi. Sonunda belki kısa oluşundan herkes rahat bir soluk aldı ve bütün gazeteler bu yazıyı bastı. Gazetelerde Japon şiiiriyle bu konuşma arasında karşılaştırma yapıldı, bir besteci de onu müziğe uyguladı. Her neyse Tanrı'ya şükürler olsun ki konuşma yapacağımı önceden bilmiyordum. Yoksa çok kötü olurdu.

Bu mektubu burada kesmeliyim artık.

Sevgilim,

Eskiye dönüş. Sabah gazetesi Tokyo'da salgının yeniden başladığını, öğrencilerin çoğu okula gidemediği için okulların tatil edildiğini yazıyor.

Bombanın etkisi elle tutulabilir gibi. Yabansı, bastırılmış ama her an duyulabilen bir etki. Ne tam bir öfke, ne de tam bir üzüntü. Utançla karışık ama yine de tam tamına utanç olmayan bir duygu. Her an havada olan bir şey. Tayfun yağmurlarının çokça radyoaktívite taşıdığı açıklandı. Her bomba denemesi yaralara tuz biber ekliyor.

(10 Eylül)
(Salı)

Ertesi sabah. Adı Yaşiro olan kat görevlisi delikanlıyla arkadaş olduk. Bana iyi bakıyor. Saat 8.30'da gelerek bir kızın beni görmek istediğini söyledi. "Lütfen onu kabul edin, sizi görmek için köyden geldi," dedi. "İki gündür belkiyor. Sizin için bir de armağan getirmiş." "Peki, getir kızı," dedim.. Çok basık yüzlü bir kızdı. Yoksul giyimliydi, giysileri çok yıpranmıştı. Ağlıyordu. Adı Mifuyu Nişikava. Otel görevlileri yoksul giyinişli olduğu için onu içeri almıyorlardı. Bu sabah arka kapıdan girmeyi denemiş. Oralarda da dikenli tel varmış. Kızcağız içeri girmeye çalışırken tellere takılmış. Yaşiro onu tellerden kurtarıp gizlice içeri almış. Tahtadan, kendi eliyle yaptığı iki şey verdi. Hep ağlıyordu. İsteği üzerine tükenmez kalemle bir mektup verdim ona. Para kabul etmedi. Üzümler'in Japonca çevirisini almış, imzalamamı istedi. Bir daha tellere takılmaması için kalkıp giyindim, onu lo-biye kadar götürdüm. Hep ağladı, hep ağladı.

10.30 sıralarında P E N'in Tokyo başkanı beni görmeye geldi. Kendi boyundan büyük bir demet çiçek getirdi.

Bize yardımcı olan Japon kız bir zamanlar Kiyoto'nun başkent olduğunu, ve çok güzel bir kent olduğunu söyledi. Niye Tokyo'yu başkent yaptıklarını sordum. Kiyoto'nun havasının iyi olmadığını söyledi. Doğru belki ama Tokyo'nun havası daha mı iyi. Havada ıslak tüyler uçuşmakta.

Sevgiler
Tokyo Joe

Bayan Donnie Radcliffe'e
(*Salinas - Californian çalışanlarından*)

New York
22 Aralık 1957

Sayın Bayan Radcliffe,

Salinas'ta bir okula adımın verilmesi için yapılan öneri göz kamaştırıcı. Şimşek gibi, atom bulutu gibi. Elbette ki koltuklarım kabarıyor. Övgü hoşuma gider. Öneri bile olsa, daha gerçekleşmese bile insanın içi ısınıyor.

Şimdiye değin yalnız birinci adım bir kuruluşa verilmişti.

Betondaki ayak izlerinin, ayaktaki bir su kabarcığını ortaya çıkar-masından önce, bu onurlandırmaya, soğukkanlı bir mantığın ışığında bakmak daha iyidir belki. Bu öneride bulunanlar, beni daha doğmamış Salinas'lı gençlerin sövgülerine erek mi seçtiler acaba? Horse Mann adının kendileri için bir sövgü olduğunu kabul eden milyonları düşü-nün.

Ama bunun tehlikesi yalnız benim için değil. Yetenekli bir öğrenci belki de esinlenmek için benim öğrencilik yıllarımı araştırırsa, sonucu bir düşünün. Bütün isteği yalınlar içinde çatırdayıp çökecek.

Bütün bu ağırbaşlı düşüncelerin ışığı altında, yine de önerilen onu-run etkisinde olarak, geri dönülmesi çok zor olan bu adımı atmazdan önce, Yönetim Kurulunun öneriyi bir kez daha gözden geçirmesinin doğruluğuna inanıyorum.

Eğer doğduğum kent. adımın zararsız ve temiz olarak yaşatılmasını istiyorsa, bıraksınlar, adım arkamdan ya da bir bowling topunun yolu gibi bir yoldan, köpek izlerinden beni izlesin. Ya da ucuz bir genelevin adı olarak anılsın. Ama bir okula ad olmasın!

Saygılarımın kabulünü
rica ederim.
John Steinbeck

Mektubun altına da elyazısıyla şunları ekledi:

"Sevgili Donnie, sana bir kopye gönderiyorum. İstedığın biçime sokarak bastırabilirsin. Ne hoş! Yirmi yıl önce kitaplarımı yakıyorlardı. Bu öneri kendimi yaşlı ya da ölmüş gibi duyumsamama neden oldu. İnan ki ikisi de değilim."

Sevgiler
J. S.

Thom Steinbeck'in gittiği okulun müdürüne yazılan "Sert" mektup aşağıdadır. Bir sorun çıkmıştı. Birisi FBI'dan olduğunu söyleyerek okula imzasız bir mektup göndermiş ve Cannery Row - Sardalya Sokağı'ndaki genelev kızlarının Christian Scientist olduklarına ilişkin bir tümceye dikkat çekmişti.

John Forman'a

(Londra)

3 Haziran 1958

Sayın Bay Forman,

31 Mayıs tarihli mektubunuzu bu sabah aldım. Mektubun ne demek istediğini ve eğer varsa ne gibi bir anlam gizlediğini iyice anlaya-

bilmek için çok yavaş okudum. Yanıtımda yorumlar için hiçbir açık kapı bırakmadığımı umarım.

Forman Okuluna geldiğim zaman konukseverliğinizden çok duyulanmıştım. O zaman Bayan Forman'ın ve sizin Christian Scientist olduğunuz bilmiyordum. Elbette ki arada hiçbir düşmanlık olmadığı konusunda haklısınız. Bunun tersi de doğrudur çünkü Hıristiyanlığın güçlü ve yaşlı bir ağaca benzediği, bu ağacın pek çok dalları bulundu, herkesin kendi yeteneğine göre bir dal seçip ona tırmanacağı konusunda düşünce birliğinde olduğumuzu sanıyordum. Oğlumun da bu ağacı tanımasını isterim. Duyularının, düşüncelerinin, doğasının istediği ve gerektirdiği dalı seçmeli. Bu konuda anlaşmış olduğumuzu sanıyorum. Düşüncenizin değişmediğini umarım. Oğlumun seçimine kesinkes karışmayacağım. Seçimini, hiçbir korku ya da bilgisizliğin etkilemediği ya da yaptığı seçimden toplumsal ya da parasal hiçbir çıkar ummadığı sürece onu tümüyle özgür bırakacak, etkilemeye çalışmayacağım. Ama iyi bir seçim yapması için iyi araçlar edinmeli - bilgi, anlayış, alçakgönüllülük ve gelişmiş bir düşünme yetisi.

Hiçbir zaman hiçbir dini küçümsemedim. Ama tıpkı politikada olduğu gibi dinde de kötüye kullanmaya ve ikiyüzlülüğe karşı çıktım. Bu konuda bir yetkilinin adını vermek gerekirse, İsa'nın adını verebilirim. O da böyle davranmıştı.

Şimdi Sardalya Sokağı'nın 17. sayfasına gelelim. Sizin de, arkadaşınızın da bu sayfayı kitabın bütününden ayırıp okumamanızı dilerdim. Kimi kızların Christian Scientist olduklarıyla ilgili sözlerin ne aşığısama ne de taşlamayla ilgisi yoktur. Yalnızca bir gerçeği yansıtır bu sözler. Tam onsekiz yıl o sokaktaki o laboratuvarında oturdum ve çalıştım. Kitap yalnızca biçim ve anlatım bakımından romandır. Kilisenin bu kızlara karşı tutumunu bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa inançlarıyla dinginlik ve güven duydukları. Herhangi bir Hıristiyan kuruluşun onları kabul etmemesini, yüzgeri çevirmesini aklım almaz. İsa'nın Marie Magdalena için söylediklerinin bir tek yorumu olabilir. İsa yalnız taş atanlara ilenmişti.

Cannery Row - Sardalya Sokağı, küçümsemeyle değil, tutkuyla yazıldı. Bir barmenin Bilim ve Sağlık dergisi okuması - okumuştur da - beni yadırgatmaz. Çok az kahraman ve daha da az sayıda aziz gerçekten övülmüşlerdir.

Eski ağaçla ilgili düşüncelerimi bir tek kitapta açıklamaya çalıştım. East of Eden'da - Cennetin Doğusu. Uzun bir roman olmasına karşın kesindir, açık seçiktir.

Son olarak, oğlumun kendi kendini arayışında ona yardım edebileceğiniz beni kıvandırıyor. Okulun tutumunun iyi olduğunu gördüm. Eleştirel bir tutum takınmak istemem ama FBI'dan olduğunu söyleyen bir adamın, yaşamım boyunca yazdığım bunca şey arasından bir tek tümceyi seçip, üstelik yanlış yorumlayarak, silâh olarak kullanması beni üzdü. Bana öyle geliyor ki hoş olmayan bu davranış bir Noel etkisi sonucu ortaya çıkmıştır.

John Steinbeck

O ayın sonuna doğru Elizabeth Otis'e şöyle yazıyordu:

"Forman'dan gelen bir mektup şöyle diyor: Thom'un bir daha ki yıla da bizimle olacağına şimdi çok seviniyorum. Sizi de görebileceğimiz için ayrıca sevinç duyuyorum."

Mektubumu aldıktan sonra düşünmüş olmalı. Sandığımdan daha iyi bir adam olduğunu düşünüyorum. Mektubum biraz sertti. Öyle bir mektuba yanıt vermek biraz zordu. O bu işi başardı. Bu düşünceme senin de katılacağını sanıyorum."

Eugène Vinaver'e

Londra

22 Haziran 1958

Sevgili Eugène,

Mektupla birlikte gönderdiğin yazıları az önce okuyup bitirdim. Biz yokken bıraktığınız güzel mektupla armağanlarınızı aldık. Elbette ki övülmekten ben de hoşlanırım. Doğruluklarından kuşquam olsa bile.

Babam az konuşan ama akıllı bir insandı. Beni yönlendirmeye çalıştı ve bütün babalar gibi yanıldı. Birisi kötülenirken amacı ve kaynağı araştırdı. Övgüyle karşılaştığım zaman da yine öyle yapmam gerektiğini söylerdi. Sanıyorum, bu alanda benim gemleyemediğim sevincimi görünce böyle demek gereğini duymuştu. Mektubun benim için çok değerli. - Böylesine değer verdiğim ancak birkaç mektup var

Bana can verdi, göğsümü kabarttı. Böyle bir mektup, büyük oğlum doğduğu zaman Bay Roosevelt'ten gelmişti. Bir de savaş sırasında hava kuvvetleri komutanı olan General Arnold'dan gelen özel bir mektup var. Danimarka'lı bir kitapçı, bir kadının benim bir kitabımı alabilmek için uzakça adalara sandalla kürek çekerek gittiğini ve orada sattığı iki tavuğunun parasıyla bir kitabımı aldığını yazıyordu. Sayıları pek çok değil ama böyle mektuplar almak beni çok mutlu ediyor. Bir insanın kendine olan sevgisi azaldığı zamanla, kendini daha çok sevdiği zamanlar arasında bir köprü oluşturur böyle mektuplar. Teşekkür ederim.

Steinbeck bir yıl önce Floransa'dayken Pascal Covici'ye şöyle yazmıştı:

"Bir kokteyl partide bir adamla tanıştım. Adam yalnız Mussolini'den değil Hitler'den de kaçıyormuş. Bana savaş sırasında incecik bir kitap okuduğunu, kitabın İtalya'yı çok iyi anlattığını söyledi. Kitabı İtalyanca'ya çevirip teksir ettirerek beşyüz kopyesini çıkarmış. Bu kitabın adı The Moon is Down - Ay Battı imiş. Direniş sırasında kitabın elden ele geçerek her yere ulaştığını anlattı. Pek çok yerden de istenmiş kitap. Oysa kitabı elde bulundurmanın bile cezası ölümüş. Kendi ülkemizdeki dövüşken eleştirilenlerin bu kitaba nasıl saldırdıklarını anımsıyormusun?"

Uzunca bir süre önce bir hile öğrendim. Ya da belki bir yazma yöntemi diyebiliriz. Yazılarımı yüzü olmayan bir okuyucuya yazmayı bıraktım. Sanki ondan başka konuşabileceğim kimse yokmuş gibi. Şimdi bu kişinin yüzünü de kafamda canlandırıyorum. Ona bir kişilik

veriyorum. Kimileyin de kitabı tanıdığım bir kimseye anlatıyorum. Bir çoğunu Ed Ricketts'e anlattım. East of Eden - Cennetin Doğusu'nu oğullarıma yazdım. Hem aileleri bakımından hem de insan olarak köklerini anlatmak istiyordum. Şimdi yazacağım kitabı ise sana anlatmak istiyorum. Odak noktası sen olacaksın. Jüri de sen olacaksın. mahkeme de. Ayrıca da senin geniş bilgin benim deneticim olacak. Yanlış ya da saçma bir şey yazmama engel olacak. Bir yandan da seninle aramızdaki bağ yeni buluşlar ve coşku için çok canlı bir kaynak oluşturacak. Bu benim için çok önemli. Umarım bunu benden esirgemezsin.

Sevgilerimle
John

Stuart L. Hannon'a

(Özgür Avrupa Radyosunda yönetici)

New York
6 Kasım 1958

Sayın Bay Hannon,

Nazik mektubunuz için çok teşekkür ederim. Anlatacaklarımın isterseniz bir bölümünü, isterseniz tümünü kullanabilirsiniz.

Pasternak'ın Nobel Ödülü'nü alması üzerine Sovyetlerin kopardığı yaygara beni üzdü. Duyduğum üzüntü Pasternak için değil. O bir yazar olarak üstüne düşeni yaptı. Dünyasını gördü ve o dünyayı anlattı. Yorumunu da ortaya koydu. Sanatının ürünleri dünyada, bu ürünlerin görülmesine izin verilen her yerde ilgiyle karşılandı. Bu durum onu kıvandırıyor olmalı. Kendisine ne denli acımasızca davranılırsa davranılsın O'nun acınacak bir yanı yok. Benim üzüntüm resmi yazarlar için. Okumalarına izin verilmeyen bir kitabı yargılamakla görevlendirilmişler, onlar da bu işi üstlenmişler. Onlar sanatın yere inmiş akbabaları. Kanatlarının kırılmasına kendileri yardım etmişler, haklı ola-

rak onları küçük gören kartallarca uçuştan alıkonulmuşlardır. Kendileri de mutsuz olmuşlardır sonunda. Sakat bırakılmış, çarpıtılmışlardır. Kendileriyle eş koşullarda olan ve benzer baskılar altında yenilgiyi kabul etmeyen kişilere hınç duymaları çok doğal. Onlar Sovyet yazınının cenaze taşıyıcılarıdır. Ancak şimdi cesedin ne denli ağır olduğunun ayırımına varabilmişlerdir.

Pasternak'ın yokluğunda onu nasıl anlatacakları, nasıl aşağısıyacakları hiç önemli değildir. İşte kitabı ortada. Şimdi de, her zaman da kitabı onları yalanlayacaktır. Yazının gerçek hayınları Pasternak'ı yargılayanlardır. Tıpkı Sokrates'i yargılayanlar gibi cezalandırılacaklardır. Adları unutulacak yalnızca aptallıkları anımsanacaktır.

Saygılarımla
John Steinbeck

Henry Fonda'ya

New York
20 Kasım 1958

Sevgili Hank,

Belki yabansı ama açıklanabilir bir olay var. Bir kitap üstünde çalışırken gözümün önünde hep senin yüzün canlanıyor. Nedenini bildiğimi sanıyorum. Çok yakında *The Grapes of Wrath* (*Gazap Üzümleri*)'nin 16 mm. lik bir kopyasını gördüm. Kazan Twentieth Century Fox'tan çalmış. Çok güzel bir film. Hep olduğu gibi güzel. Günü geçmiş gibi de değil. Bundan daha iyisi çok az yapılmıştır. Sanıyorum ki bu nedenle beynime resmin işlenmiş. Biliyorsun *Sweet Thursday* Tatlı Perşembe'yi yazarken de Doc yerine hep seni koymuşumdur. Bendeki en derin düş kırıklıklarından biri de, kitap filme alındığı zaman, benim ve senin dışındaki nedenlerden ötürü Doc'u senin oynamamış olman. Sen oynasaydın bence oyun bambaşka olurdu.

Şimdilerde bir başka öykü üstünde çalışmaktayım. Yine kişilerden biri sensin. Belki hoşuna gider. Kısa bir roman olacak. Belki filme de alınır. Belki oyunlaştırılır. Bilmiyorum. Fakat kişi de, öykü de bana seni anımsatıyor. Yazarken bir akşam bize gelmeni çok isterim. Konu-

şurduk. Bunu gerçekten çok istiyorum. Yazmakta olduğum roman da ilginizi çekebilir. Sanki sizin için yazılmış. Gerçekten de sizin için yazılıyor. Bunu böylece, dobra dobra ortaya koyalım.

Sevgiler
John

Bu öykünün adı Don Keehan'dı. Malory'den uzak kalmak için yazdığı öykülerden biri. Don Kişot'un çağdaş bir uyarlaması olarak kabul edilebilir. Bu kitabı bastırmadı.

Profesör ve Bayan Eugène Vinaver'e

New York
30 Kasım 1958

Sevgili Eugène ve Betty,

Birlikte geçirdiğimiz o olağanüstü haziran ayından sonra, size yazmamam unutmama anlamına gelmemeli. Belki biraz suçluluk, biraz şaşkınlık ya da belki her ikisinin karışımı söz konusu. Bu nedenlerden ikincisi daha doğru gibi. Buraya döndüğüm zaman Arthur'la dopdolu idim. İçimde sizin tutuşturduğunuz coşku vardı. Sevinçle ve dupduru bir kafayla çalışmaya oturdum ama tıpkı bizim dev güdümlü mermiler gibi bir türlü harekete geçemedim. Çok doluydum ve bu konudaki birikim ancak son zamanlarda oluşmuştu. Daha sindirilmemişti. Kendi kendimi inatçı bir katır gibi itekledim. Yararsızdı. Lokma sindirilmeden duruyordu.

En sonunda Tanrı'ya şükürler olsun ki onu bir yana bırakabildim. Beynimin ve duygularımın karanlık köşelerine ittim onu. Kendi özel mağaramda olgunlaşmak için bekliyor. Şarap ya da peynir gibi.

Anımsıyorsan Eugène, Fransa'da şarap ustaları, şarabın kışın uyuduğunu, söylemişlerdi. Bahar gelince çiçeklenmek için sanki kümele-

nir, bir araya toplanır, sonra çiçeklenme mevsimi geldiğini anımsayınca kıpır kıpır olur. Bir süre böyle kıpırdanıp durur, kabarır, mayalanır. - Çiçekleri anımsadığından. Bunlar olmazsa şarap öldü demektir. Öyledir de. O mevsimde insan şarabı tadarsa az acı olduğunu görür. Bizlerse acının yerine başka bir madde bilmiyoruz. Acının yerine başka bir şey koyma yordamını da bilmiyoruz. Eğer gelecekte herhangi bir değişiklik sonucu insan türü acı çekmekten kurtulursa, o zaman acıyla birlikte dehâ da yok olacak demektir. İşte o zaman Tanrı'dan çok mantarlara yakın olacağız.

İyi ve sevecen Elaine the Fair, - yeğeni Astolat'tan daha akıllı - geçende, "Malory'yi çalışmaktan ötürü tedirgin misin?" diye sordu. "Elbette," dedim. "Hep tedirginim. Nedenlerini kendi kendime açıklayabildiğim zaman bile tedirginim."

"Onbeşinci yüzyılla yirminci yüzyılın uyuşmazlığı bu tedirginliğin nedeni olabilir mi?" diye sordu. İşte benim sözlerim ve onun yorumu.

"Nedenlerin bir bölümü," dedim.

"Pek çok arkadaş, bağ, çocuklar, görevler, istekler, toplantılar. Pek çok içki, telefonlar, oyun açılışları. O çağın ağır tartımına uyum sağlamak ve bu uyumu sürdürmek olanaksız." Sonra sordu: "Örneğin Mayorka ya da Pasitano'ya gitsek yararı olur mu?"

"Evet!"

"Gitmek ister miydin?"

"Bir tek yere gitmek isterdim," dedim. "Olayların yaşandığı yere. Somerset'e."

Bu sözler Güzel Elaine'in hoşuna gitti. Şimdi Avalon'da küçük bir çiftlik evi arıyoruz. Mutfak, oturma odası, iki yatak odası ve bir çalışma odası, yeter. Marta değin burada kalıp kısa işleri bitirmeyi, sonra da kitaplar, mikrofilmler ve kafamda mayalanmış birikimle Somerset'e gitmeyi tasarlıyoruz. İş bitene değin de orada kalmayı düşünüyoruz. Küçük bir araba kiralarız. Zaman zaman şuraya buraya gitmek isterim. Worcestershire, Manchester, York, Durham, Bambergh, Alnick, Sandwich ve Cornwall'daki bütün cinli, perili, hortlaklı yerleri gezmek isterim. Konuşmaları dinlemek, o havayı yaşamak. Stonehenge'te elle dokunabilecek gibi duran anılara el sürmek, geceleri kuş uçmaz, kervan geçmez Tintagel'deki kartal yuvalarında oturmak, Arthur'un gömütünü bulup Cornwall'u perilerle, Pennines'teki hortlaklarla

ahbablık etmek isterim. Kitabımın kendi doğası içinde doğması, gelişip büyümesi için bütün bunları istiyorum.

Bu konuda düşündüklerini bana yaz. Bilmek istiyorum. Her ikini-ze de selâmlar, sevgiler.

Sevgiler

John

Elaine iki kat sevgisini gönderiyor. Bunu yapabilir çünkü içi sevgiyle dopdolu.

Pascal Covici'ye

(New York)

26 Aralık 1958

“Bu işte insan hep yalnızdır. Zorluk, yalnız olmadığını düşündüğü zaman başlar. Topluluk içinde yapabileceğin bir şey değil bu. Ailenle, evliliğinle, dostlarınla, eğlenceyle de bir ilgisi yok. Bu nedenlerle yazarlarla birlikte yaşamak zordur. Onlarla dostluk kurmak olanaksızdır. Yazarla kitabı, tıpkı hırçın bir köpekle kemiği gibidir. Yazar huysuzdur, herkesten kuşkulandır, kimseye güvenmez, kimseyi sevmez. Böyle bir yaşamı onaylamak çok zor ama iyi bir yazar böyle oluyor işte.”

John

Elizabeth Otis'e

New York

3 Ocak 1959

"Bir gün herkesin başına geleceğine göre bu korku niye? Zaman içinde kalabilmek için bir yarış mı? Eğer öyleyse basit bir araçla yarışmak iyi bir şey mi? Yoksa bu ölümsüzlük için kabul edilemeyecek bir tutku mu? Eğer böyleyse, daha basit bir araç bunun umarı olamaz. Yoksa bunlar koşullanmış bir hayvanın beceriksiz çırpınışları mı? Yumurtası çalınmış bir bok böceğinin ağır ağır ama direngenlikle bir tüyü itmeye çalışması gibi mi? Tüyü oradan oraya iter durur, çünkü bütün bok böcekleri öyle yapar. Çabasının başka bir amacı yoktur."

John

1959

“Avalon Koyağında...”

1959 Yılın büyük bir bölümünü İngiltere'de, Somerset yöresinde, Bruton'da geçirdi ve *Morte d'Arthur*'u çalıştı.

Elizabeth Otis'e

(İngiltereden - Avalon Koyağı - Somerset)

Discove Cottage

30 Mart 1959

Sevgili Elizabeth,

Sana yazmayalı ne kadar zaman geçti, anımsamıyorum. Zaman bütün anlamını yitiriyor. İş, yüklü develer gibi çok yavaş fakat güvenli adımlarla ilerliyor. Çalışırken çok mutlu oluyorum. Bunun nedeni belki kendime verdiğim dinlence ya da belki Somerset. Fakat oyunlar bitti. Oyunların yerini kalemimin ucuna gelen doğru ve sağlam sözcükler aldı. Gereksinim duyduğumdan daha çok sözcük var. Kendilerini bir tümce içinde öylesine güzel bir sıraya koyuyorlar ki! Tıpkı bir yüreğin atışı gibi düzenli. Sesleri kulağıma çok hoş geliyor. Bu sesler sorunsuz çocuklar ya da olgun, mutlu yaşlılar gibi güçlü ve tatlı.

Morte'u çeviriyorum. Fakat bu Malory'nin kendi yazdığından daha çok çeviri değil. Malory'nin çalışmasına bağlı kalıyorum ama yapıt ne ölçüde Malory'ninse o ölçüde de benim.

Şu sıralarda duyduğum mutluluğu anlatamam. Sabahları kuş seslerini dinleyecek zamanım olması için erken kalkıyorum. Sabah saatleri kuşların çok işleri olduğu bir sıra. Kimi sabahlar bir saatten daha uzun bir süre hiçbir şey yapmadan yalnızca kuşlara bakıyor ve onları dinliyorum. Bu beni dinlendiriyor. Öylesine derin bir erinç duyuyorum ki anlatamam. Kuşlar işlerini bitirip kırlar da günlük yaşama başlayınca

küçük odama girip çalışıyorum. Oturmakla yazmak arasındaki süre her gün biraz daha kısalıyor.

Dün bahar yortusu âyinleri için Bruton kilisesine gittik. Çok duygulandım. İçim sızlayacak kadar duygulandım. Çünkü çocukluğumdan beri bu âyinleri biliyorum. Bir yandan da o kilisede istediğim ya da gereksinim duyduğum hiçbir şey olmadığını ayırımsadım. Elaine'ye istiyor ve gereksinim duyuyor. O zaman, o kiliseye gidebilir. ben de güneşte oturup kuşları dinleyebilirim. Karmakarışık bir mektup bu. Sana hiçbir haber vermedim. Ama bende olanlar bu yazdıklarım. Hepsi bu.

Sevgiler
John

Elaine Steinbeck, Shirley ve Jack Fisher'e John Steinbeck'in mutluluğunu şöyle anlatıyordu:

"John'un coşkusu ve isteği çok içten. Onu böyle görmek çok güzel. On yıllık birlikteliğimiz süresince onu, çalışmasında böylesine dengeli, günlük yaşamında böylesine mutlu görmedim. Her gün yüksek sesle, kendi kendine ve merakla, son sekiz ayda yazmakta neden o denli güçlük çektiğini soruyor. Sabırsızlığı değişkenlik ve kötümserliği, yorgunluğu ve yıpranmışlığı yok oldu. Bahçeye çıkıp tırpanla uzamış otları biçiyor, bir yandan da düşünüyor. (Frere, böyle bir yandan biçerken bir yandan da yazarsa bir gün bacağını da biçeceğini söylüyor.) Dün akşam bana ilk bölümü okudu. Çok güzel. O karabasan düşler artık bitti sanıyorum. Hurra. Tanrı'ya şükürler olsun!"

Steinbeck'in kendisi de Joseph Bryan III'e şunları yazıyordu:

"Bilmiyorum yazdıklarım sana mutluluğumu, erincimi ve ulaştığım doyumdu duyurabiliyor mu? Eğer bu benim son kitabımsa - ben de öyle olmasını isterdim.

Elia Kazan'ı şöyle anlatıyordu: "Doğduğu kentten ayrılmış, sinirli, tedirgin, karamsar ve tutkulu Yunanlı. Yeteneği ateşten gömlek gibi." Ona da şöyle bir mektup yazmıştır:

Elia Kazan'a

Discove Cottage,

1 Nisan 1959

Sevgili Gadg.

Mektubunu bu sabah aldım. Hemen yanıt vermeye başlıyorum ama mektup ne zaman biter bilemem. Kendimle söz arasında bir yazı makinesi var. Hiçbir zaman benimle bütünleşmeyen bir araç. Oysa kalem harflerle beni birbirimizle bütünleştiren güçlü bir bağ. Göbek bağı gibi.

Senin ruhunla neden bu denli ilgili olduğumu soruyorsun. Sorunun gerisindeki nedenleri bir yana bırakıyorum. Doğru olsalar bile ben de alışılmış nedenlere kulak asmıyorum. - Senin çok değerli bir insan olduğun, türümüzün övüncü olduğun, yaratıcılığın gibi nedenler. -Hayır, senin ruhunla ilgilenmemin nedeni, kendi ruhumu anlamama yardımcı olmasıdır. Benzerlerimizin değerlendirmeleriyle kendi değerlendirmelerimizi karşılaştırmalıyız. Benimse pek az benzerim var. Bunlardan biri de sensin. Senin içinde olup bitenler benim içimdekilerin uzantısı gibi.

Başarının tıpkı bir şeker gibi olduğunu söylüyorsun. Çabuk yenilebilen bir şeker. İyi bir benzetme. Birinci şeker olağanüstü güzel. İkincisi o oranda güzel değil. Beşincinin tadı daha da az. Onuncu şekerden sonra ise ağızımızdan şekerin bıkırtan tadını silmek için turşuya istek duyarız. İnsanlar bana kimi şeyleri yazmış olmaktan övünç duyup duymadığımı sordukları zaman, hiç övünç duymadığımı söylerim. Gerçektir bu. Yazdıklarımı anımsamıyorum bile. İşte burada seni düşünürüm yine çünkü bana benziyorsun. Anımsarsın belki, iki yıl önce, sürekli yazmanın sonunda bende bir alışkanlık olduğunu ayımsamıştım. Alışkanlıktan da öte benim için, izleyecek bir yol, bir model oluşmuştu. Çaba göstermenin, gerçeği bulmanın, coşkunun tadını yitirdim. Yaşamım eskimiş tozlanmış gibiydi. Tozu ağızımın içinde duyuyordum. Yaptığım iş bence değerli değildi, çünkü bana hiçbir tat vermi-

yordu. Yazmayı bıraktım, biliyorsun. Yazmayı bırakmak çok zordu çünkü tıpkı koşullanmış bir hayvan gibi olmuştum. Alışkanlıklarımın belirlediği yoldan gitmek tembellik denilen göz kamaştırıcı bir yaşam sürmekten daha kolaydı. Elaine'in kafası yalnızca sağlıklı bir kusursuzluğa yattığı için bana "Ne yapıyorsun?" diye soruyordu. Ben de "Çalışıyorum." diyordum. "Hayır, çalışmıyorsun." diyordu. "Ne zaman çalıştığını biliyorum ben." O bile yanılıyordu. Çünkü yaşamım boyunca yaptığım en zor işi bu. Koşuşma, didinmeyle dolu bir dünyada hiçbir şey yapmadan oturup hiçlik için ya da hiçbir şeye katılmamak uğruna sancı çekmek. Bu noktada da benzeşiyoruz.

Şimdi beni dinle. Açıklama gerektiren şeyler söyleyeceğim.

Dış dünya, zihnimizin yarattığı dünyayı, yine zihnimize yansıtan bir aynadır. Ayna dediğimiz şey, arkası gümüşlenmiş bir cam parçasıdır. Bir arkası var. Eğer arkasındaki gümüşü sıyrırırsan, öte yandaki dünyayı görebilirsin. İnsanların bir çoğunun bu dünyayı görmek istemediğini biliyorum ama ben görmek istiyorum. Tutkuyla ve açlık duyarak. Sen de görmek istersin.

Artık bence, hep birbirinin benzeri olan gerilimlerden kurtulmak istiyorum. Evin içine giriveren gün, tıpkı güneş sistemine benzeyen dostlukların, sorumlulukların, bağların, görevlerin, yakınlıkların oluşturduğu kristalden düzen, hepsi benim çevremde dolanıyorlar. Değişik hızlarla, birbirine benzemeyen paraboller üstünde dönüyorlar. Hepsi de ben var olduğum için varlar. Yörüngelerinde benim elimle dolanıyorlar. Keşke böyle bir gücüm olmasaydı. Bundan kurtulabilmeyi çok isterdim. Bu "ben"den bir sıyrılabilsen. Uzakta bir yerde oturup bir uydum olmadan gözleşem, görsem, beni şaşkırtan, kör eden dünyayı bir anlayabilsem. Yorgun olmadığımı söylüyorsun. Ben de değilim. Yalnızca şaşkınım.

Seninle çok benzeştığımız bir nokta daha var. Her ikimiz de göz kamaştıracak ölçüde akıllıyız. Renkli bir yün yumağının içine cam boncuklar yerleştiresek, bir ipin ucuna assak, bunu bir çok insana gerçek bir dünyaymış gibi yutturabiliriz. Kimileyin biz kendimiz de buna inanır gibi oluyoruz ama çok uzun sürmüyor bu aldanış. Akıl insanı düşünmekten alıkoyabiliyor. Şimdi ruhunun benim için neden öylesine değerli olduğunu anladın mı? Benim kendi ruhumun bir modeli de ondan.

Fiziksel bir özveride bulunmak zorundaydım. Değişmenin bedensel bir simgesi. Ve beni öldüren, boğan, bozguna uğratan şeye karşı bir başkaldırı. Böylece bildiğim, tanıdığım her şeyden uzaklaşmaya hazırlandım. Böylece evimin yolunu bulacaktım. Elaine bana "Biliyorum, mutsuzsun, ne yapmak istiyorsun?" dediği zaman ona hiçbir şey istemediğimi, bir şey istemek istemediğimi söyleyebilirdim. Bu sözler ona anlamsız gelecekti. Hiçbir şey onu korkutamaz. İki insanın birbirinden bu denli değişik olması şaşırtıcıdır. Ben hiçbir şeye karşı istek duymuyorum. Hiçbir istek duymamama karşı, istek duyanlara anlayışlı olmalıyım. Anlayışı ise o sözünü ettiğim binlerce uydunun dönüşü darmadağınk etti.

İşte böylece Glastenbury tepelerinin yakınlarına geldim. Bu tepeler belki kırk yüzyıldan, insanların buralara ilk yerleştikleri günden beri kutsal. Belki de bunları sana çalışmaya başlayacağım için anlatıyorum. Tohum şişiyor, tepesi yeşeriyor. Bütün yaşamım boyunca hiçbir yerde olmadığım ölçüde rahatım. Yerimi bulmuş gibiyim. Olayları anlamanın da ötesinde anlıyor, seziyorum. Bu surların içinde altmış, yetmiş kuşak doğup büyümüş, acı çekmiş, eğlenmiş ve ölmüş. Birinci kattaki parke taşları, ayaklar altında yıpranmış. Üstlerinde çukurcuklar açılmış. Bütün o kuşaklar da tıpkı benim gibiydiler. Elleri gözleri vardı, ağrı duydular, kaygılandılar, büyük sevinçler yaşadılar. Bugün ayaklarımın altında bir dolu kadın ve erkek var. Ben tepede oturuyorum. Büyük bir iskelet yığını üstünde yaşayan küçücük bir organizma. Denizin dibinden yükselen ölü bir mercan adasının, dağlarca yükselen tepeleri üstündeki canlı bir mercan gibi. Böylece altmış kuşağın bütünlüğünü, sağlam ve güzel kokulu bir bütünlüğü içimde duyuyorum. Ben de o kapı alınlığına katılacak, yaşamdan payıma düşeni yaşayacağım. Sonra bir bütün olacağız. Şimdiye değin, ölümlüğün ve sürekliliğin kendine özgü, güzel bir tadı olan böyle bir bileşiminin ayırımına varamamıştım.

Sabah saat altı sularında beni bir kuş uyandırıyor. Ne tür bir kuş olduğunu bile bilmiyorum. Fakat sabahları, öylesine bir direngenlikle sesini bir alçaltıp bir yükselterek ötüyor ki ona, "Duydum, isteğine boyun eğiyorum," diyesim geliyor. Kalkıyor, sobadaki külleri eşeliyor, bir kahve yapıyorum. Aşağı yukarı bir saat boyunca çayırılığı ve ağaçları seyrediyorum. Yeryüzünü seyrediyor, dinliyor, kokluyor, duyumsuyor, düşünüyorum - hiçbir şey düşünmüyorum. Günün en güzel saa-

tidir bu. Elaine daha uyumaktadır. Ben bir başımayım. Bugüne değin elde edebildiğim en uzun birbaşalık. Gizemli ve güzel.

Herkes dünyaya bir şey aracılığıyla bağlıdır. Belki bir gelişigüzel-lik içinde ama olsun. Gerçek ortada. Yazmayı bırakmazdan önce sözcükler benim için güvenilmez ve aldatıcı olmuştur. Sonra yavaş yavaş, habersizce ve sessizce bir araya toplandılar, kalemimin ucundan kâğıda döküldüler. - Kumaz, akıllı, yalancı ya da hastalıklı sözcükler değil - yalın, sağlam, güzel, eski çağların saygınlığını taşıyan fakat taptaze ve genç sözcükler. Her sabah beni dünyanın en eski şarkısıyla uyandıran, her gün yeni bir şeylerin doğuşunu muştulayan gepgenç kuş gibi. Dilim için duyduğum sevgi, saygı ve yakınlık yeniden oluşmakta. Böbürlü, kesin, küçük bir kız gibi ince ve sıfatların koltuk değnekliğine gereksinim duymayan, sağlam, güçlü bir dolu sözcük. Sözcükler elele birleşip kâğıt üstünde dansediyor, güzellikler yaratıyorlar.

Bunların hepsi doğru. Düşünebileceğim en doğru şeyler bunlar. Eğer inanmazsan ya da bunların bir coşku ürünü olduğunu sanıyorsan kendinde dene. Yok eğer bana inanıyorsan, birbirimize çok benzediğimiz için benzer şeyleri duyuyorsan, bir gün gerçek evini bulacağıma inanmalısın. Benim şimdi bulduğum gibi. Sürekli olarak orada kalacağın anlamına gelmez bu. Orayı bulduktan sonra, böyle bir yer olduğunu bilmek, düşleyemeyeceğin kadar güzel bir duygu. Bu da yeterli.

Eğer seni etkileyebileceğimi bilsem, Yunanistan'a git ya da Türkiye'ye git derdim. Delfi'ye, Argos'a, Eqidaurus'a, Midilli'ye git derdim. Yalnız git ve gerçek yurdunu araştır. Fakat yalnız gitmelisin ki Delfi'nin sarp kayalıklarından Zeus'un kartalları çıkıp tepende uçtukları zaman senin için uçmuş olsunlar. Ben burada yalnızım. Elaine çok kısa bir süre içinde komşularla, çocuklarla ve satıcılarla kaynaşır. Ev işlerine, sevinçlere ve umutsuzluklara kendini kaptırır. Kimseye zarar vermeyen dedikodulara dalar, konuşur da konuşur. Onu sevdiğim ve hep yalnız kalmasını istemediğim için bir arada oturur, konuşur, hoşça vakit geçiririz. Sonra yine herkes kendi özel "evine" döner. Öfke ve kıskançlık duymadan.

Zihnini yükseklerde tut Gadg. Hiçbir şeyi eleştirme, hiçbir şeyi yargılama. Bırak "O ŞEY" kendi kendine içeri dalıversin. Sen de o zaman onu kabul et ve tadını çıkar. Bir süre karışıklık olacak ama sonradan her şey yerli yerine oturacak, yavaş yavaş düzene girecek. Üstelik bu düzen senin önceden bilmediğin bir düzen olacak. Hiç kimse, ölü-

münden sonra iki haftayı aşkın bir süre başkalarında yaşayamaz. Eğer yaşıyorsa bu kişi yaşamından çok daha değerli bir şey bırakmıştır geride.

Uzun bir mektup oldu bu. Ne farkeder? Zamanım var ve seni sık-maktan çekinmiyorum. Ruhun? Ben kendi ruhumu anlatıyorum. Seninkinin benzeri olan ruhumu. Özdeşi değil, benzeri.

Çevirimdeki sözcüklere bakıyorum. Hay Allah, çok iyi görünüyorlar. Temiz, sağlam, güzel bir İngilizce. Özenle seçilmişler, özenle düzenlenmişler. Kıvanıyorum, çünkü içimdeki bir şey salıverilmiş, gön-lümün istediğini yapıyor gibi. Yaratıcılığımın dupduru mavî yalımları özgürlüğe kavuşmuş sanki. Yüceldim ama alçakgönüllü olamadım. Bu yücelmenin karşılığını bir süre kafamı dolduran karmaşa ve ufak tefek de olsa çektiğim acılarla ödedim. Tümüyle benim artık. Yazılmış ve damgalanmış olarak. Ayağımın altındaki yığından kimse, bunu beni başardığım gibi başaramadı. Çılgın bir coşkuyla sevincimi haykırmak isteğini duyuyorum.

Yunanistan'a git. Giderken de buraya uğra. Akhilleus'un kalkanı, o dağlardan çıkan kılayla karıştırılmış tunçtandı. O madenlerde kazılmış toprak daha olduğu gibi duruyor. Kral Arthur'un Camelot'u da buradan ancak dört mil uzakta. Binlerce yıl önce yapılmış, çatık kaşlı büyük bir kale. Kalenin yapıldığı zaman da bir Arthur vardı ola ki. Buralarda Stonehenge'teki gibi çapraz baltalar görülebilir. Bu baltalar yapımcılarının, senin yurdun Anadolu'dan bütün dünyaya yayılan o gizemli ve çok becerikli Hitit'lerin buralara da geldiklerinin kanıtı.

Gerçek yurdumu bulduğum bu yerde beni görmeye gel. Şükran Günü'nden önce hiçbir yere gitmeyeceğim. İkimiz arasında kalsın bu. Bu mektubun da büyük bir bölümü aramızda kalır değil mi? Kim anlayacak böyle bir mektubu? Tıpkı kendi kendime konuşuyor muşum gibi konuştum seninle.

Sevgiler
John

Robert Bolt'a

(Londra)

Discove Cottage

8 Nisan 1959

Sevgili Bob,

Umarım bu soylu kitapları seversin. Bir yazar için daha değerli bir armağan düşünemiyorum. Çünkü bu kitapların içinde dillerin en güzelinin yaşam öyküsü var. Duyarlı, ince, güçlü, evrensel, sezgiyle öğrenilebilen, yüce bir dil. Aslanlar gibi kükreyip, kumrular gibi tatlı bir sesle şarkı söyleyebilir.

Bu kitaplar, dilimizin dev yapısı karşısında kendimi çok küçük duyumsamama neden oldular. Zenginliğine şaşırdım. Fakat her sözcüğün yaşam öyküsüne baktıkça sözcüğe daha bir yakınlık ve sevgi duyuyorum. Çünkü onlar benim ailemin bireyleri. Onlar senin de ailen. Sözcükler birer insandır. Gerçek birer insan. Büyülü insanlar. Doğarlar, gelişirler. Yazgıları vardır.

Dilerim, sen de yazınsal yaşamında bu bizden önce yapılmış olan ve pırıl pırıl parlayan, senin ve benim gibi insanlarca katkıda bulunulan ve korunan kuleye bir şeyler eklersin.

İyilikler ve başarılar dilerim. Sana ve Jo'ya teşekkürler.

John Steinbeck

Elia Kazan'a

Discove Cottage,
(1959)

Sevgili Gadg,

Tek göçmenin sen olduğunu düşünme. Ben Salinas'ta bir yabancı gibiydim. Kendimi hep yabancı gibi duyumsuyordum. Çevrem insanların istediği hiçbir şeyi istemedim. Onların düşündüğü hiçbir şeyi düşünmedim. Onların hayran olduğu hiçbir şeye hayran olmadım. Onlara benzemeye çalıştığım zamanlarsa gülünç oldum. Kadınların da kimileri beni kabul edemiyordu. Tıpkı senin gibi, görüyorsun. Kimi kadınlar kabul ediyordu beni. Belki de benim onları kabul edebildiğimden daha çok. İyi kadınlardı. Güzel kadınlar ve kızlar. Bana hiç katlanamayanların yanısıra bu iyi kadınları anmamak nankörlük olur. Herkesin beni kabul etmesini beklemek, herkesin kitaplarımı beğenmesini beklemek gibi bir şey. Olanaksız bu.

Chris (*Kazan'ın oğlu*) için suçluluk duyduğunu yazıyorsun. Böyle bir duygunun gelişmesine izin vermemelisin. Ya da o duyguya bu adı takma. Bu noktada, ortada bir yabancılık olduğunu görüyorum. Sanki ikiniz de birbirinize hiç ilgi duymuyorsunuz da bu ilgiyi siz yaratmaya çalışıyorsunuz gibi. Çocuklarımla ben birbirimizle çok yakından ilgiliz. Öylesine yakından ilgiliz ki bir gün bu ilgi yüzünden birbirimizi sevmememiz de olası. Chris konusunda bir suçluluk duygusu geliştirebildiğine göre, ortada anlamadığın ya da anlamak istemediğin bir şey olmalı. Ya da belki suçluluk duygunla onu kendine zincirlemek istiyorsundur. Onu özgür bırak. Ancak o zaman dost olabilirsiniz. Tanırım, erdem adına ortaya koyduğumuz acımasızlıklar...

Elizabeth Otis'ten mektup aldım. Sweet Bird of Youth (*Gençliğin Tatlı Kuşu*)'u gördükten sonra yazmış. Şöyle yazıyor: "Merak ediyorum, Bay Williams'ın kafasıyla yaşamak nasıl olurdu acaba? O tür bir yaşamı sevebileceğimi hiç sanmıyorum."

Yazar genellikle, onu genç yaşlarda etkileyen şeyleri yazar. Eğer onu etkileyen kahramanlıkta, kahramanlığı yazar. Umutsuzluk etkilemişse umutsuzluğu yazar.

Belki benim de yaptığım işten aldığım tadın, duyduğum sevincin temeli bu. Yazında Arthur'un çocukları öldürmesinden daha akılsızca hiçbir şey yok. O çocuklardan birisi büyüseydi Arthur'u öldürebilirdi. Tennessee ve daha bir çokları bu noktada durup "İşte - bu böyle olur," diyeceklerdir. Fakat hiç birisinde, Arthur'un yazgısıyla karşılaştığı zaman savaşıp o yazgıyı kabul edişindeki yürek burkucu güzelliği görecek yürek yok.

Değer yargıları birbirine karıştı, altüst oldu. Bağlılık, güçsüzlükle karıştırılıyor, duyarlık da duygusallıkla. Dayanıklı kişiler olmak istiyoruz ama dayanıklı kişilerin bütünlüğe erişebilen kişiler olduğunu unutuyoruz. Akhilleus, Patroklus'un üstüne kapanıp bebeler gibi ağladı, Hektor'un da korkudan ödü patladı. Gel gör ki duygunun yerini akıl aldı. Akıllılık ise hemen her zaman bir baştan savmadır, kaçınmadır.

Tanrım, sana lânet olası bir ders veriyorum. Evet, işte öyle, ders veriyorum. Ne yapalım? Bu dersi şöyle bitireceğim. Kendi kendini çözümlenmeyi, kendini küçümsemeye, kendine zarar vermeye dönüştürme. Yönetmekten dolayı kendini güçlü görüyorsun belki, fakat bu işe gönlünü de koyuyorsun. Yönetme işini yalnız gücünle yaptığına inanmıyorum. Sen de inanmıyorsun buna. O denli basit değil bu olay. Bence sen bir tür utangaçlıktan kurtulup büyüklüğünü ortaya koyma savaşımı veriyorsun. Ben bu savaşımı sürdürmeni öneriyorum. Oynayabileceğin devler varken insanların sınırlı oyunları ile oyalanmayı bırakmalısın. Seni Medea'yı ya da Tryalı Kadınlar'ı ya da gerçek bir Othello'yu yönetirken görmek isterdim. Sen Shakespeare'ı sevmediğini söylüyorsun ama ben buna da inanmıyorum. Shakespeare'ı sevmemek, aydan nefret etmek gibi bir şey. Eğer başkalarının gözünü açmak istiyorsan, Atina'lı Timon'u çevir. Filmi yapılmadı sanıyorum. Görmedim. Zamanım var, çünkü büyük bir adamla çalışıyorum. Belki ben de birazını kaparım. Büyüklük de küçüklük gibi bulaşıcıdır çünkü.

Burada ilkbahar çok güzel ve daha önce sanki hiç ilkbahar olmamış gibi coşku verici.

Ne söylemeye çalıştığımı bilmiyorum. Belki de saçma! Keyfine bak, eğlen. O seni kabul eden kızları düşün. Bir bütün günü ceza ola-

rak değil, armağan olarak kabul et. Fakat önce yalnız olman gerekir.

Geriyeye dönmeyi ama buralardan da bir şeyler koruyabilmeyi istirdim.

Hepsi bu.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Discove Cottage

5 Mayıs 1959

Sevgili Elizabeth,

Haftalık İlerleme Raporu ve Haberler Mektubu.

Bu hafta adamakıllı bir sarsıntı geçrdik. Olayın etkisinden kurtulmamız zaman alacak. Okuldan Catbird'ün notları geldi. Matematikten I almış. İyi bir not. Öteki bütün derslerden geçmiş. Bizi böyle bir durumda bırakmaya hakkı yok. Dostça bir davranış değil bu. Yaşamında hiçbir sınavı geçmemiş ama I alınacak not değil. Ona bu konuda acı bir mektup yazdım.

Mary (*kızkardeşi onları görmeye gelmişti*) ve Elaine çevreyi gezdiler. Savaştan, Bill'in ölümünden beri Mary ilk kez canlandı gibi. Bence bu büyük ölçüde Elaine'in başarısı. Mary'nin neşelendiğini görmek çok güzel. Yarın Londra'ya başka bir insan olarak gidecek. Umarım bundan sonra hep böyle olur.

Waverly boşanmak için geçen hafta sonunda Mexico'ya gideceğini yazmıştı

Merlin'in son bölümü bugün daktiloda yazılmış olacaktı. Bir kopyasını hemen sana postalarım. Ne düşündüğünü çok merak ediyorum. Diken üstünde gibiyim. Düşüncelerini öğrenmeden rahat edemeyeceğim.

Öğleden sonra. Meril daktiloda yazılmış olarak geldi. Az sonra Bruton'a gidip sana postalayacağım. Okumanı çok istiyorum. Yanlış bir şey mi yaptım? Saçmaladım mı? Bana doğru gibi görünüyor ama belki değildir. Bu kitabı şimdiye değin kimsenin yapmaması bir nedene dayanmalı. Belki de yapılabilir bir şey değildir. Sanıyorum evrensel olmasına çalışmak yerine pek dar sınırlar içinde kalmışlar. Her neyse okuyunca göreceksin. İyi de olsa, kötü de olsa, düzyazı olarak iyi geliyor bana.

Posta bunları uçakla göndermek istediğimi duyunca çok şaşıracak. Bizim çok alışılmadık insanlar olduğumuzu düşünüyorlar.

Oradakilere sevgiler. Bu çalışma konusunda bu denli huysuz olduğum için beni bağışla. Biliyorsun uzun süredir bu iş üstündeyim. Bu yazı ilk deneme. En zor öykü ve birincisi.

John

Elizabeth Otis ve Chase Horton'a

Discove Cottage

13 Mayıs 1959

Bölüm üstüne yorumlarını ve Chase'in neredeyse "hiç olmayan" yorumlarını size geri gönderdim. Sarsılmadım dersem yalan olur. Sarsıldım. Önce şunu söylemeliyim. Bir profesyonelim ben, o nedenle elim ayağım tutmayacak ölçüde sarsılmam söz konusu olamaz. Yorumlarınıza yanıtım şu: Sizler başka bir şey bekliyordunuz, beklemediğiniz bir şeyle karşılaştınız. O nedenle sizin de söylediğiniz gibi kafanız karıştı, düş kırıklığına uğradınız. Size hak veriyorum, ama bütün okuyup araştırdıklarım boşa gitmiş değil. Daha önceleri bilmediğim, anlamadığım şeyleri Malory'de görüp anladım. Şunu da söyleyeyim: T. M. onu 15. yüzyıl diline çevirdiğinden daha çok 20. yüzyıl diline çevirmek değil niyetim. İnsanlar o çağda da öyle konuşmuyordu. İnsanlar, Shakespeare'in de onları konuşturduğu gibi konuşmuyordu. Ahmaklar dışındakiler elbette.

T. H. White'in *Once and Future King (Bir zamanların ve Geleceğin Kralı)* adlı kitabını okuduğunuzu biliyorum. Çok güzel yazılmış bir kitaptır. Ama benim yazmak istediğim öyle bir kitap değildi. Şimdi de isteğim bu değil.

Efsane - destan nerede başlıyor? Eski Kelt kaynaklarına bakarsanız başlangıç Hindistan'a dek uzanmakta. Belki de daha eskilere. Onlar birer simge. İsa da artık bir insan değil, bir simgedir. Buda da çömelmiş bir simgedir. İnsan olarak Malory'nin Arthur'u bir budaladır, destan olaraksa belirsiz. İsteseniz de onu İsa'yı anlatabildiğinizden daha çok anlatamazsınız. Denemeye kalksanız, bir süre sonra, bir yerde durur, yönünüzü değiştirirsiniz. Öykünün içinde bir tek gerçek var. O da kahramanın doğasında aptallık olduğu. Batılı Şerif Gary Cooper örneği bir aptaldır. Akıllı olsa küçük ve kaba bir adam olacaktı. Bütün efsanelerde akıllılık, dahası zekâ, hayınlığın özellikleridir.

Bütün bu çalışmalar sırasında amacım şu olmuştur: Her öyküye - nasıl desem? - bir deneme, bir yorum havası katmak. Merlin'in bir Druid (*) olup olmadığını bilmiyorum. Malory'nin elbette bu konuda kuşkusu yoktu. Çalışmalarım sırasında Merlin'in bir Druid olabileceğini düşündüm. Ama bunun yanı sıra Merlin kavramının Druidizmden daha eski olduğunu da gördüm. Bunun karşıtları her yerde var. Yunan'da, İncil'de, halk masallarında ve daha da eskilere kadar uzanan nice kaynaktan görülebilir. Chase şu savı ileri sürüyor: Sakson ve Saraken'in (**) aynı olabileceğini söyler. Birbirlerine çok uzaklardaki yabancılar. Bunlar her zaman olur.

Çok güzel. Şimdi şunu söyleyebilirsiniz. Eğer niyetin buysa o yorumlar nerede? İki nedenle o yorumlar yazılmadı. Birincisi, bu öykülerden çok şey öğrendim. İkincisiyse ritmi bozmak istemiyorum.

Ama anlamadığım şeyler var. Çocukların öldürülmesi, Herod öykülerinin kralca olmayan bir anlatısıdır diyorsunuz. Destanın tümünün teması bu. - Herod öyküsü her zaman geçerli olan bir gerçeği yansıtıyor. İnsanların alinyazılarını değiştiremeyeceği gerçeğini. Bütün destan insan deneyimlerini anlatıyor. Gücün baştan çıkarıcı olduğunu anlatıyor.

Beni en çok üzen şeyin mektubunuzun onaylamayan havası olduğunu anlamadım. Eğer benim yaptığım işten kuşku olsaydı bu çağın anlamatı.

(*) Druid - Eski İngiltere'de yaşayan putperest bir kavmin papazı.

(**) Saraken - Suriye ve Arabistan'da yaşayan kabileler. (ÇN).

lışmamdaki açıklarımı yakalamış olduğunuzu düşünürdüm. Ama ben iyi bir iş yaptığıma inanıyordum ve kendim için koyduğum sınırlar içinde en iyisini yaptığıma şimdi de inanıyorum.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Discove Cottage

14 Mayıs 1959

Sevgili Elizabeth,

Size o mektubu yazdıktan sonra bütün bir gün düşündüm. Bütün gece de uyumadım. Hep düşündüm. Duygularım da düşüncelerim de değişmedi. Belki yaptığım iş yeterince iyi değil fakat yapmak istediğim kadar iyi olmaya lâıyk değilse baştan beri yanıldım demektir. Yalnız bu konuda değil, ama bu kitapla ilgili daha bir çok konuda yanılıyorum anlamına gelir bu. Alan Lerner Kral Arthur'la ilgili bir müzikal yapıyor. Çok iyi olacak. Belki milyarlarca dolar para getirecek ama benim istediğim bu değil. Benim istediğim başka. Belki de kendimi savunma çabası gösterirken tam ne söylemek istediğimi gözden kaçırdım. Ya da belki anlatılması olanaksız bir şey anlatmaya ya da yeteneklerimin çok ötesinde bir şey yazmaya çalışıyorum. Fakat Mallery'de T. H. White'dan daha çok yaşayan, Alan Lerner ya da Mark Twain'den daha kalıcı bir şey var. Belki tam ne olduğunu bilmiyorum ama seziyorum. Ve dediğim gibi eğer yanılıyorsam, yanılığım çok beryük.

Fakat sen şunu göremiyor musun? Bu sezgim için bir kumar oynamalıyım. Biliyorum, çağdaş insan bir şeyi gerçekten işitmeden kabul etmez fakat öyle bir kulak Madison Caddesi veya radyo, televizyon ve Mickey Spillane'ce eğitilmiştir. Bir western filminde değilse kahraman genellikle kötü çizilmiş bir formdur. Trajedi iyi trajedi - Bro-

oklın'de yer almadığı sürece gülünçtür. Krallar, Tanrılar ve Kahramanlar - Belki günleri geçmiş, çağları kapanmıştır ama ben buna da inanmıyorum. Belki inanmak istemiyorum. Bu ülkede, daha insanın ilk ortaya çıktığı günden beri kahramanların yaptıkları şeylerin arasında yaşıyorum. Bunların hepsi artık yoksa ben bir yerde gemiyi kaçırmış olmalıyım. Gemiyi kaçırmış olmam çok kolay bir olasılık.

Bugün üzgünüm. Umutsuz değilim. Nedenler araştırıyorum. Nedenleri kendi yetilerim ve sezgilerimle bulmak zorunda olduğumu biliyorum. Malory iyileştikçe belki benim yaptığım iş de iyileşir. - Ve Malory iyileşti. Bütün yaz ve sonbahar boyunca çalışacağım. İyileştikğini görmezsem bu işi bırakacağım. Bu kitap için yıllar yılı düşler kurdum. Birçok geceler nasıl yön değiştireceğimi düşündüm. Kendimden bıktığım için kendimi değiştirdim. Bir dönem kapandı. Belki ben de tükendim. Belki de ortasından ikiye bölünen, güneş batana değin ölmeyeceğine inandığımız bir yılan gibi çırpınıp duruyorum. Bunlar son çırpınışlarım. Ama eğer gerçek buysa gün batımına değin sürecek bu çırpınışlar.

Çılgınlık! Bu işe inanıyorum. Ve bu işte, düşünülebilenin çok ötesinde büyük bir yalnızlık var. Öyle de olmalı.

Sevgiler

John

"Sinekler gibi dolanıp durmaları için Somerset'in perilerinden bir bölüm göndereceğim. Gerçek periler..."

Bu önerinin arkası kesilmeyecek. Öyle ki bir sabah karar vermiş olarak uyanacak, nasıl karar verdiğini bile bilemeyeceksin.

Sevgiler

John

Chase Horton'a

Discove Cottage

8 Haziran 1959

Sevgili Chase,

E. O. (Elizabeth Otis) için çok düşündüm. Seninle yıllardır dostuz. Biliyorsun, kişisel bir bunalımı yaşamadığım tek an olmamıştır. Elizabeth pek çok kez, boynumuzu kırıp cehenneme gitmemiz için Tanrı'ya dua etmiştir belki de. Bizler ufak tefek şeyler yazıp göndersek, yazdıklarımız kabul edilip paramız ödense ya da kabul edilmeyip geri çevrilse, ama biz kişisel yaşamımızı bütün bunların dışında tutabilirsek ne iyi olur! Elizabeth bizden bıkmış olmalı. Apansız işinden ayrılrsa hiç şaşmayacağım. Yazarlar oldukça aşâğılık kişilerdir. Yazarlar için söyleyebileceğin en iyi şey aktörlerden daha iyi olduklarıdır. Bu da pek iyi bir durum değil. İş yaptığı kişilerden kaçtı Elizabeth'e kendi duygularını sormuştur acaba, merak ediyorum. Hiç kimse sormuş mu acaba?

Malory'ye gelince - Bu konuda çalıştıkça pek çok saçmalıkla karşılaşılıyor ve şaşınıyorum. Kitabın üçte ikisi karanlıkta konuşan çocukların boş düşleri. Tam, tiksintiyle onları bir yana bırakmaya hazırlanırken, şövalyelerin maceracılığının günümüzün düşünce ve eylemlerinden daha çılgınca olmadığını görüyorum. Sonra taşlama yapabildiğim bir günümde kendi yaşamımı düşünüyorum. Yaşamımı nasıl sürdürdüğümü, sorunlarımı nasıl ele aldığımı gözden geçirince macerasesver şövalyelerle benzeştığımızı görüyorum. Ben de boşunaliğin kardeşi-yim. Bundan kaçış yok.

Bir şövalyenin düş kırıklığına uğradığı zaman umutsuzluğa düştüğü, büyük acılara boğulduğu bir gerçek. Öyle yapması bekleniyor ve bu tutumu kabul ediliyordu. O da öyle yapıyordu. Ben de yaptığım bir dolu şeyi benden öylesi beklendiği ve davranışım kabul edildiği için yapıyorum. Peki, değişen ne?

Penceremden bir tavşan vurmaya çalışıyorum. Her şeyden öylesine habersiz ve tatlı ki! Fakat yetiştirdiğim marullara zarar veriyor. O nedenle ya onu öldürmeli ya da marulları gözden çıkarmalıyım. Ona buralardan uzaklaşmasını, benden kurtulmasını söyleyebilseydim ne iyi olurdu?

Burada çok sade bir yaşantımız var. Mutluyuz. Hiç buradaki kadar kendimi evimde duyumsadığımı ve bu denli mutlu olduğumu anımsamıyorum. Bir bakıma mutluluğumuz birçok şeyin eksikliği oranında büyüyor. Dün akşam ateşin önünde tahtadan kendimi oydum. Kendimi kestim, yonttum. Bu arada bu konuyu konuştuk. Elde etmek istediğimiz şeylerin tedirginliğimize neden olduğunu.

Mektuba biraz ara verip ateşi canlandırmalı ve geceye hazırlanmalıyım. Odunla kömür taşınmalı, bahçeden soğan ve turp getirmeliyim. Ayrıca bektaşi üzümü toplamalı, tavşan yemeden marul sökmeliyim. Tavşan climde tüfekte kendisini gözetlediğimi biliyor olmalı. Bugün hiç görünmedi. Böylece yaşamak için bir gün ve bir gece kazanmış oldu. Beni de...

Sevgiler
John

Elizabeth Otis'e

Discove Cottage
17 Haziran 1959

Sevgili Elizabeth,

Bu mektup benim ölçülerime göre kısa olacak. Creeck Hill'e delikanlılarla yaptığım gezi hem iyi hem de kötüydü. Öyle sanıyorum ki başlarındaki öğretmen hanım beni hiç sevmedi. Ona, "Bu tepede yaptığımız kazılarda yalnızca çanak çömlek parçaları ve taştan yapılmış araç gereç kırıkları bulduğunuz, maden ve bronz eşyaya, demir parçalarına ve maden paraya raslamadığımız doğru değil mi?" diye sordu.

Kızmıştı. "Bana öyle geliyor ki dış katmanlar bir daha kullanılamayacak çerçöpten oluşuyor yalnızca. Kırık bir metal parçası bile eritilip yeniden kullanılabilir. Oysa kırık bir çömlek bir daha kullanılamaz." diye yanıt edinebildiklerim bunlar. Edinebileceklerimin en iyileri olduklarına inanmak isterim.

Kasım ayı sonunda sana bir Glastonbury dikenini getirecekler. Bir köşeye dikersiniz diye düşündüm. Belki Malory'deki gölün kıyısına. Noel sıralarında çiçeklenir. Arimathea ile Joseph'in bitkilerinden.

Buradaki günlerimiz bizim için mutlulukla doluydu. Ortaçağ ise dedikleri gibi ne karanlık, ne de ölü. Yaşayan bir çağ. Sana sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

"Then my fayre felowys - I must departe oute of thys moste noble realm." (*)

Sevgiler
John

Adlai Stevenson'a

New York,
(5 Kasım) 1959

Sevgili Adlai,

Camelot'tan döndük. Gazeteleri okudum ve okumakla iyi edip etmediğimi düşündüm. İlk iki izlenimim şunlar: Birincisi, gitgide artan, sinir gazı gibi her yana yayılan, ana okulundan başlayıp en üst düzeylere dek ulaşan, hükümetlerin de desteği ve işbirliği ile gelişen ahlâksızlık örnekleri. İkincisi, sinirli bir tedirginlik, bilinmeyen bir şey için açlık, susuzluk ve istek. - Belki de ahlâk için - Sonra gereğinden çok şeyi olan insanların yıkıcılığı, acımasızlığı ve iki yüzlülüğü. En son olarak da ancak korkmuş insanlarda görülen huysuzluk ve surat asıklığı.

(*) Öyleyse sevgili dostlarım - sizin soylu gerçekliğinizden ayrılmaltıymı.

Adlai iki tür Noeli anımsıyor musun? Yoksul bir evdeki noel. Öyle bir evde verilen armağan sevgi anlamına geldiği gibi bir özverinin göstergesidir. Bir tek küçük paket, merakla, yavaş yavaş, nerdeyse kutsal bir saygıyla açılır. Bir kezinde, yaşayan şeyleri seven küçük oğluma, noel için şeftali suratlı küçük bir papağan armağan etmiştim. Kâğıdı kaldırdı sonra, "Şeftali suratlı bir papağanım olacağı aklımın köşesinden geçmezdi," diye fısıldadı.

Bir de öteki türlü noel var. Tepe tepe armağan paketleri, verecek başka şeyleri olmayan, suçluluk duygularını bastırmak için çocuklarına bol bol armağanlar veren anne babalar. Paketler çarçabuk açılır, armağanlar yerlere atılır ve çocuklar, "Hepsi bu mu?" diye sorar.

İşte bence şimdilerde Amerika bu ikinci tür Noel'in kutlandığı evler gibidir. Gereğinden çok şeyi olan bu insanlar, zamanlarını ve paralarını bir "ruh" arayışı içinde harcarlar. Bizler anlaşılmaz bir türüz. Tanrı'nın ve doğanın verdiği her şey kabulümüzdür. Yeter ki her ikisinin de verdikleri çok olsun. Eğer bir ulusu çökertmek istesem o ulusa çok şey verir, düşkün, doymaz ve hastalıklı olarak dizleri üstüne çökmesini sağlardım. Sonra, Somerset'te, her gün işlerimizi görmeye gelen kadını düşündüm. Torunumuz için kendi elleriyle bir oyuncak ayı yapmış. Eski bir havluyu kahverengiye boyamış, öyle yapmış ayıyı. Çok güzel bir oyuncak. Bir parçacık tavşan kürkü bulabildiği zaman çok daha güzel olduklarını söyledi. İşte bu gerçek bir armağan. Bu küçük oyuncak ayının adı herhalde MIZ Hicks olur.

Bruton'dan ayrılırken Yüzbaşı Arris'i görmeye gittim. Beş köyün birden güvenliğini sağlayan polis yüzbaşı Harris. Silâhı yok. Bu beş köyü bisikletle dolaşiyor. Bize karşı çok iyi davranmıştı. Ona bir şişe Bourbon viski götürdüm. Verirken, "Biraz da Noel armağanı bu Yüzbaşı. Bunun rüşvet olduğunu düşünemezsin. Çünkü sizden hiçbir şey istemiyorum. Ayrıca yakında buradan ayrılıyorum," demek gereğini duydum. Yüzü kızardı, "Teşekkür ederim efendim, ama gerek yoktu," dedi.

Vaktin olduğunda seni görmek isterim. Camelot'ta birlikte olduğumuz günü büyük bir mutlulukla anımsıyorum. Fayre Elaine'in yaptığı som balığı ne güzeldi değil mi? Bir dahaki politika konumuz tabu olmayacak. Bir gün bizim savunduğumuz düzenin haklılığı kabul edilecek. Hem de yakın bir gelecekte. Bütün bir kent, eyalet, hükümet, türlü kurumlar, binbir türlü dolandırıcılık ve namussuzluk için insanları

böylesine ödüllendirirken, biz çocuklarımızı gerçekten iyi ve onurlu insanlar olarak yetiştirmeyi bekleyemeyiz. Toplumun bütün katları namussuzlukla donanmış Adlai, belki bu konuda hiçbir şey yapamaz ama ben yine de, -aptalca ya da safça da olsa umudumu yitirmiş değilim. Denemek istiyorum. Sen ne dersin?

Sevgiler
John

Bo Beskow aracılığıyla Dag Hammarskjöld'le tanışmış ve dost olmuştu. Ona da şöyle yazıyordu:

"Buraya geldiğin zaman TV skandalı doruk noktasındaydı. Bu işin üzüntü veren pis yanı dışında, skandala karışan aceleci, dolancı, küçük insanlarla ilgilenmiyorum. Beni ilgilendiren bunların, toplumsal yaşantımızı ve belki de bütün dünyayı sarsan genel ahlâksızlığın belirtileri oluşları. Başarının araçlarının, dolan, hayınlık, hencillik, tembellik olan ve ahlâkı küçük görmenin egemen bulunduğu yardım severliğin yok olduğu, mahkemelerin satın alındığı, en yüksek katlardaki görevlinin her şeye evet diyebilecek denli yumuşak, boş, değersiz, bilgisiz ve tembel olduğu bir toplumda çocuklarımızı öğrenmeyi ve erdemi seven, bunlara saygı duyan insanlar olarak yetiştirmek çok zor. Başkanın kendisi gizlice kovboy romanları okur ve en basit bir İngilizce cümleyi doğru olarak yazamazken ben oğullarıma dilin değerini ve güzelliğini ve iletişimin önemini nasıl öğretebilirim?"

Bütün bu düşünceler The Winter of Our Discontent - Hoşnutsuzluğumuzun Kışı romanının ana temasını oluşturacaktır.

Lawrence Hagy'ye

(Amarillo - Teksas'tan eski bir arkadaş)

New York

24 Kasım 1959

Sevgili Hagy,

Acaba gelecek yaz tatilinde çiftliğinde Thom için bir iş olur mu diye merak ediyorum. Yoksa, lütfen rahatlıkla yok de, yaratılmış bir iş işsiz kalmaktan daha kötüdür. Yetişkin bir erkeğin işini yapmasını, yetişkin bir erkeğin sorumluluğunu yüklenmesini ve eğer hak ederse, yetişkin bir erkeğin kazandığı kadarını kazanmasını istiyorum. Seninle benim aramda kalması koşuluyla böyle bir aylığı seve seve öderim çünkü şu sıralar bu miktarın çok önemli olduğunu biliyorum.

Onaltı yaşındayken annemle ve babamla düşünce ayrılığımız oldu. Evden ayrılıp bir çiftlikte iş buldum. Benim onaltı yaşında oluşum oradakilerin umurunda değildi. Öteki işçilerin uyuduğu yatakhane de uyuyor, sabah dört buçukta kalkıyor, işim gereği ahırını temizleyip atları eğerliyor, koşumlarını takıyor, kahvaltıda bir parça bitfeğimi yiyor, sonra tarlada çalışmaya gidiyordum. Hava, artık göremeyeceğimiz kadar kararınca bitiyordu işimiz. Bu işte pek çok şey öğrendim. Daha şimdi bile kullandığım şeyler. Yaşamım boyunca hiç yitirmedığım bir değer bilme duygusu gelişti o iş süresince. Hepsinin de üstünde özgür oldum. Bir kez özgür olunca, gereksinim duyduğum parayı kendi elimle kazanmaya başlayınca kimse beni sağa sola itekleyemedi. İnsanları da tanıdım. Kimilerinin iyi, kimilerinin kötü, pek çoğunun da hem iyi hem de kötü olduğunu öğrendim. Sonra paranın nasıl zor kazanıldığını öğrendim. O çiftlikte ne beni ne de ailemi tanıyan ve umursayan bir tek kişi bile yoktu. Eğer olsaydı bu iş benim için böylesine olumlu sonuçlanmazdı. Şuna inanıyorum ki bir delikanlı evden ayrılıp tek başına kalmadan gerçek bir erkek olmayı öğrenemez. Böyle bir deneyimle yaşamın boyunca sürececek bir gurur, bir yandan da bir alçak-

gönüllülük kazanıyorsun. Sanıyorum, oğluma verebileceğim en güzel armağan engel tanımaz bir bağımsızlık duygusudur. Pek az Amerikan genci bu bağımsızlık duygusunu edinebiliyor. Bağımlılıkları için hepsi her an bir dolu özürle karşınıza çıkmaya hazırlar. Oysa erkekçe iş görmemek için hiçbir özür yoktur. Bir işi ya yaparsınız ya da yapmazsınız.

Bu yaz Thom için çok önemli. Yaşamında dönüm noktası olacak denli önemli. Bütün yaşamında önemli bir yer tutacak deneyimler edinmesi için ön ayak olacağım.

Sevgiler
John

Şükran Günü'nden sonraki Pazar günü Steinbeck bir kriz atlattır - Bu konuda Elaine Steinbeck'e daha sonra da tam bilgi verilmiş değil. - John Steinbeck kendini biraz hasta hissettiği için yatağa girer. Elaine Steinbeck dinlenmesi için onu yalnız bırakarak alt kata, mutfağa iner. İçinden sanki bir şey onu iter, kocasına bakmak için yeniden üçüncü kata çıkar. Odaya girdiği zaman kocasını yerde baygın bulur. Pijamasıyla çarşaflar, sönmemiş bir sigaradan alev almış yanmaktadır Bayan Steinbeck ateşi söndürür ve yardım ister. John Steinbeck hastaneye kaldırılana kadar elindeki ve dilindeki tutukluk geçmiştir bile.

Elizabeth Otis'e

Sag Harbor
30 Aralık 1959

Sevgili Elizabeth,

Dışarıda, Joyous Garde'da oturuyorum. Her yer karlarla kaplı. Kendimi dinlenmiş ve hiç çözülmemiş gibi duyumsuyorum. Özel ola-

rak seni göremediğim için üzgünüm ama bir bakıma da sana gerçekten söyleyecek bir sözüm yoktu. Olayları toparlayabilmemiz için zaman geçmesi gerek. Sana şunu söyleyebilirim: Bir sarsıntı geçirmiş olma- ma karşın korkmuş değilim.

Hastane sağlığımla ilgili bir dolu küçük küçük şeyler buldu. Ama gerçekten önemli olanı bulamadılar. Filmde görülemez o önemli şey. Ne olduğunu herkesten iyi bildiğimi sanıyorum. Ama belki anlatacak kadar iyi bilmiyorum. Anlatmak iyi olur mu onu da bilmiyorum. Kendimden çok şey mi bekledim acaba? Şok başladığı anda benzerini en son 12 ya da 15 yıl önce geçirmiş olduğumu anımsadım. Kendime iyi bakmamak kimsenin değil, yalnızca benim kabahatim. İlginç bir olgu bu. Daha oldukça güçsüzüm, enerjim yok. Fakat şimdi birini seçmek zorunda olduğum yalnız iki yol olduğunu biliyorum. Ya egemenliği elime almak ya da boyun eğmek. Üçüncü seçenekse, şimdiye değin nasılsaydım yine öyle kalmak ama bunu yapmayacağım.

Bir süre için insanların dinlenme dedikleri şeyi yapacağım. Dinlenmenin tam ne demek olduğunu bilmiyorum ben. Belki yeni bir düzenleme anlamına geliyordur. İşin neyi gerektirdiğini - yazma işinin demek istiyorum elbette - bilmiyorum. Yalnız yaklaşık onbeş yıldır işi baştan savdığımı çok iyi biliyorum. Şimdi geriye dönüp, daha kolay olduğu için seçtiğim yol sapağını bulacağım ve bıraktığım yerden işe koyulacağım. Bu kez zor yolu seçerek.

Doğru olanlar yavaş yavaş gözden yittiler. Doğrunun yerini pırıltılı kolay şeyler aldı. Yazmayı kendimin dışına çıkardım. Bunun için yöreklendirilmiş olmam bir özür değildir. Pencere içinde kek yapan ahçı da büyük yığınları çevresine toplar belki ama yine de pişirmeye çalıştığı kek sıcak bir kektir. Eğer geriye dönmeyi başarabilirsem ilk çabalar tıpkı bir çocuğun ilk kez tahtaları üstüste koyup dengelemeye çalışırkenki çabaları gibi olacak. Ben de çocuğunkine benzer duygular içinde olacağım. Güvensiz, tedirgin, acı veren ilk çabalar. Bütün doğru şeyleri yeniden öğrenmeye çalışacağım. Başka bir seçeneğim yok.

Hastanedeyken işin gerçeğini anladım. Tam değilse bile gerçeğe çok yaklaştım. Bir kez, yitirdiğim zaman için yas tutmanın boş olduğunu anladım, çünkü zaman yitirilemez. Yalnız insanlar yitirilir. Sonra bütün yazını soğukkanlılıkla düşünüp nerede yanlış yaptığımı, son yüz yıl içinde kimlerin nerede yanlış yaptıklarını bulmaya çalıştım. Çok yararlı oldu bu. Fakat bunlardan da önemlisi her an düşündüğüm

şu gerçek: Kapı açıldığı zaman - açıldı da - oraya büyük bir istekle koştum. Fakat kapıdan geçemedim. Ben geçmeyince kapı kapandı. Kesin olan bir şey var. Geçmeyi reddettiğime göre bu kapı bir daha açılmayacak.

Elaine de bütün bunları biliyor. Ona anlattım. Olağanüstü bir insan Elaine, ama yine de çoğu insanın yapacağı gibi, üstünde durmamamı gönlümü ferah tutmamı öğütledi. Oysa bu konu böyle ele alınamaz. Sakatlıkları, yanlışları oluşturan, besleyen bir tutum bu. Amaç, olaya boş vermek, gönlünü ferah tutmak değildir. Amaç olayı, doğru ve gerçek bir biçimde ele almaktır. Zihin doğru bir işten yorulmaz, beden de öyle. İnsanı ölüme götürecek denli yıpratıcı gerginlik ve boşuna çabadır. Kör bir balta, kör bir testere, yanlış koşullardır. Eğer insan araçları bilemez, çizgiyi düz tutmazsa öldürücü koşullar çıkar ortaya. Kötü bir mimarın yaptığı yapı çirkindir ama ondan da önemlisi yanlış çizimli bir yapı çöker. İnsan için de böyledir. Bu gerçeği öğrenmek için yaşamış olduğum deneyim, acı bir ders olmadığı gibi, yüksek bir bedel de değildir.

Bu konuda gönlümü ferah tutmayacağım. Sağlıksız bir davranış olur bu. Sorunu doğru bir uçtan yakalamak uğruna elimdeki her şeyi verebilirim.

Ve biliyor musun, yeniden bir saygınlık kazandım. Artık korkmuyorum.

Sevgiler
John

*1960'dan
1961'e*

*“... Lanet Olsun! Bir erkeğim
daha...”*

- 1960 Amerika'yı dolaşarak sonradan “*Travels with Charley* (*Charley'yle Yolculuklar*)'i oluşturacak notlar aldı.
- 1961 *The Winter of Our Discontent* (*Hoşnutsuzluğumuzun Kışı*) (son romanı) yayınlandı. Bu roman Book of the Month Club (Aydın En İyi Kitabı Kulübü)'nce en iyi kitap seçildi.

Robert Wallsten'e

New York

(19 Şubat 1960)

Sevgili Robert,

Kulaktan kulağa aldığım kimi ilginç haberlere göre yazmakta zorluk çekiyormuşsun. Tanrım, bu duyguyu çok iyi tanıyorum. Bir daha hiç olmayacak diye umuyorum fakat bir sabah bir kalkıyorum ki yine bu duyguyla birlikteyim.

Bir yıl kadar önce Bob Anderson (*oyun yazarı*) da böyle bir sorunu olduğunu söylemiş benden yardım istemişti. Ona şiir yazmasını önerdim. Satmak için değil, görmek için bile değil, yalnızca yazıp atmak için. Çünkü şiir, yazının matematiğidir. Müzikle ise çok yakın benzerliği vardır. Ayrıca da en iyi sağaltma yoludur çünkü birçok tedirginlik şiir yazarken çözülür, insan rahatlar.

Bob dediğimi yaptı. Ondan aldığım üç mektupta bu yöntemin çok işe yaradığını yazıyordu sevinçle. Salt şiir - okuyucu için yazılmamış, yalnızca içinden geçenleri yazdığın şiir. Yararlı ve değerli bir kişisellik.

Ancak bu yöntemi, kuruluşun çok uzun sürer, seni çok tedirgin ederse kullanmanı öneririm. Herhangi bir gün bu kuruluştan kurtulmuş olduğunu görebilirsin. Ben gördüm. Böyle bir durumda sözcükler çıkmak için birbirleriyle yarışıp savaşıyor sanki.

Sana yardımım dokunabilir mi? Bu durumun neden olduğu acıyı ve şaşkınlığı çok iyi biliyorum.

Sevgiler
John

Elizabeth Otis'e

Sag Harbor,
(Mart 1960)
Çarşamba geldi bile.

Sevgili Elizabeth,

Burundaki bu küçük güzel evde oturuyorum. Acınası Harry - dev mavi balıkçıl - sığ sularda dolaşarak yumuşak tarak aramakta. Deniz küçük dalgacıklarla kıyıya vuruyor. Sanki bir geminin kaptan köprüsünde oturuyormuş gibiyim. Oturmak ve enikonu düşünmek için bundan daha iyi bir yer istemezdim. Şimdi kimi yanlışlarımı biliyorum. Onlara yanlış dememek gerek, doğru olmayan demek daha yerinde. Bir zamanlar beni yönlendiren bir itici güç olduğuna inanırdım. Çünkü bu kolay yoldu. Herkese vız geliyordu. Sonra ün dedikleri şeyi kazandım. Ünlü olunca birçok kişi beni yönetmeye kalktı. Ne yapacağını, nasıl yapacağını anlattı. Ben de çoğuna inandım. Gitgide ben olmayan bir kişi olmaya çalıştım, sonuçta da hiçbir şey olmadım. Tiksindirici basit bir öykü.

Ansıyorum, on yıl önce sana on öykü başlığı yazmış, hangisini yazayım diye sormuştum. Sen de "Hepsini yaz" diye yanıt vermiştin. Doğrusu da buydu. Beni eleştirinin trafik polislerinden başka kim durdurabilirdi? Yalnız benim dışındaki eleştirileri kastetmiyorum. Her şeyi ama her şeyi yazmalıydım. Ve şimdi işte o noktaya dönmeliyim. Üzüntüden, öfkeden ve tedirginlikten başka yitirecek neyim var? İlginin ve değerın kanıtları yazının salt kendisidir. Öyle de olmalıdır. Tıpkı hastanedeki hastanın, doktorun kendisiyle çok ilgilendiğini sanması

gibi. Oysa doktor kendi kendiyile, sanatıyla, işiyle, bilimiyle, kendi başarısı veya başarısızlığıyla ilgilidir. Hastasını iyileştirmek ister. Senin beni iyileştirmek istediğin gibi. Ama önemli olan - herkes için - iyileşmedir, hasta değil. Bunu böylece kabul edeceğiz. Belirtilerin canı cehenneme. Eğer aranırsa herkeste belirtiler var ama sağlıklı olan yol belirtileri aramamaktır. Bunları okuduktan sonra rahat nefes alabilirsin. Bizim söze dökülmeyen anlaşmamızda hiçbir zaman bir sütnine rolü oynamak yoktu.

Kente ne gün döneceğimizi unuttum. Belki gelecek Pazartesi. Mektubuna teşekkürler.

Sevgiler
John

Elizabeth Otis uzun süreden beri John Steinbeck'i Birleşik Devletlerde bir geziye çıkması için itekliyordu. Ne var ki Steinbeck'in yolculuk için tasarıları onu kaygılandırdı. Elaine Steinbeck ve daha başkalarıyla birlikte John Steinbeck'in bu yolculuğa tek başına ve arabayla çıkmasına karşıydı.

Elizabeth Otis'e

Sag Harbor,
(Haziran 1960)

Sevgili Elizabeth,

Amerikan operasyonu çerçevesindeki mektubuna yanıt vermeyi hep erteledim. Aldığımdan beri düşünüyorum. Bu hafta sonu biraz daha düşündüm. Düşündüklerimi şimdi sana anlatmaya çalışacağım.

Son zamanlarda sık sık tükendiğimi ve yazın alanından çekilmem gerektiğini düşündüm. Bu duygumun en önemli nedeni şu: Seçtiğim

bir konuyu, seçtiğim bir doğrultuda ve yine kendi seçtiğim bir yöntemle çok kolaylıkla anlatabiliyorum. Sözüm çok çabuk bitiyor. O zaman kendimi çok yorgun ve yıpranmış duyuyor, emekliye ayrılmam gerektiğini düşünüyorum. Bir zamanlar haklı olduğuna inandığım bir konuyu, daha da haklı gösterecek sözlerle yazabiliyordum. Oysa şimdilerdeki uysallığım, yanlış yapmakta olduğumun belirtisi. Kimse yanlış bir şey için çetin bir savaşım vermez. Yolculuk tasarısına gelince, o konuda kesinkes haklı olduğuma inanıyorum. Yalnızca daha iyi bir akıl yürütmeye yenilmemeye çalışıyor ve bunu umuyorum. Ancak o zaman yolculuğun hakkını vere vere tadını çıkarırım.

Elbette ki ileri sürdüğün savların hepsini teker teker yanıtlayabilirim. Yanıtlayacağım da belki.

Önce otobüsle yola çıkan insanların birbirleriyle konuştuklarına, motellerde kaldıklarına yanıt vereyim. Pek çok kişi dediğin gibi yapar ama yolculuklarında aradıkları, benim peşinde olduğum şey değil. Öyle bir yolculukta karşılaştığın insanlar "yurt" değildirler, "kendileri" de değildirler. Yolculuk sırasında bir kadın ya da bir erkeğin içinde kimi değişiklikler olur. Bu değişikliği en abartmalı biçimiyle bir gemideki yolcularda görebilirsin. Kişilikler tümüyle değişir.

Motellerle otobüs turları anayollardadır. Anayollardan ayrılamazsınız. Bir motelde ya da konaklama yerinde, geleceğin önceden belirtilmiştir. Ondan ayrılmıştır. Herkes merakla tasarılarını ve neler yapmak istediğini sorar.

Bense birçok nedenle kamyoneti seçtim. Birincisi, kamyon steysin vagon, otomobil ya da römorka göre daha çok saygı gören bir iş aracıdır. İkincisi, kamyonla otobüslerin gitmediklere yerlere gidebilirim. İnsanları yolculuk sırasında değil kendi yerlerinde görebilirim. Bu benim için çok önemli.

Şimdi, her türlü gereksinimi karşılayacak bir taşıt olması şunun için önemli. Evim olmalı. Birini benimle bira içmek için çağırabileceğim bir yer olmalı. Onun da beni çağırmasını sağlamak için.

Sonra - Kırsal kesimde bir yabancı, amacı anlaşılincaya değin kuşkuyla karşılanır. Kuşkuyla karşılanmayan, soru sorulmayan, üstelik saygı ve ilgi uyandıran bir tek durum vardır. Avlanmak ya da balığa çıkmak. Kamyonumda iki olta, iki tüfek bir de av tüfeği bulunursa, kimse amacımı öğrenmek için soru sormaz.

Bir de rahat olmak istiyorum. Bir ranza, bir gaz ocağı, bir de buz kutusunu yeterli bulursan elbette. 10 - 12 bin millik bir yol bu. Bitkin düşmek istemem. Bir zaman bir ekmek kamyonuyla Okie kamplarından geçmişim. Kamyonda bir tek şilte vardı. Ama yalnızca birkaç kazadan geçmiştik. Birçok eyalet söz konusu değildi.

Senin de önerdiğin gibi, birkaç eyalet seçeceğim. Her yeri bir başka yerle olan ilintileriyle birlikte görmek ve geçmişini öğrenmek istiyorum. Giysilerim haki av giysileri, bir yağmurluk, bir de şapkadan oluşacak. Her yerde giyebileceğim bir üniformadır bu. Mektubunda romancı ya da gazeteci J. S. olarak değil, Amerikalı J. S. olarak dolaşmamı öneriyorsun. Gerçekten yapmak istediğim ve doğru olduğuna inandığım şey bu. Belirli bir kimse olarak değil, gezen bir araba, bir göz gibi dolaşmak. Her şeyi, kimsenin adımı sormasına fırsat vermeyecek biçimde hazırladım. Konuşmak istediğim kişiler okul müdürleri ya da Ticaret Odası başkanı değil. Ben adımı bilmesi ya da duyması olanaksız insanlarla, tarladaki adamla konuşmak istiyorum. Milyonlarca insan var böyle. İnsanlar adımı öğrenene değin ben oradan gitmiş olacağım. Bunun yanısıra başka ülkelerde adımın çok duyulmuş olmasına karşın Amerika'da, belirli kentler ve belirli gruplar dışında tanınmış bir insan değilim.

Burada yazdığım her şeyin doğru olduğuna inanıyorum. Benim için doğru olduğunu biliyorum. Ancak yıpranmışlığın daha iyi bir kararı engelleyeceğinden korkuyorum.

Şunu açıkça belirtmek istiyorum ki, eğer çok erken bir zamanda içimdeki ateşi karıştırmazsam, havalandırma musluğu da kapalı kalacağından, ateş sönecek.

Seninle anlaşılmadığımız zamanlar öylesine az ki, böyle bir durum ortaya çıktığı zaman şaşırıyorum.

Aramızda kalsın - Bu tasarı benim için salt yolculuk ya da insanlarla konuşma isteğinden oluşmuyor. Yaşamımı ve yaratıcılığımı kurtarmak için son bir çarpınış. Benim için gurur kırıcı, aptal, donuk, korunması, güdülmesi, yönetilmesi, bakılması gereken bir görüntü yaratılmış. Oyunu ben olmadan sahnelemek zorunda kalacaklar.

Eğer mektubumda öfkeli bir hava sezersen bunu kızgınlıkla karıştırma. Kızgınlık sonucu değil yazdıklarım. Yolumun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa bunun benim yolum olduğu. Yeryüzüne azıcık etkim olduysa, bu etki tümüyle benimdir.

Dingin, durağan zihin,
Pencere çatlağında haykırmakta,
Tıpkı bir kerkenez gibi.
Temizliğin ışıltısıyla, pırıl pırıl ev,
Yeni konuklar için düzenlenmiş, hazır.
Kralın tekleyen yüreği
Dövülmekte olan bir kilim kadar tozlu.
Ne çok şey bekleniyor! Oysa gereksinim ne denli az!

Sevgiler
John

Frank Loesser'e

Londra'da

(*Sağ Harbor*)

20 Haziran 1960

Sevgili Frank,

Küstah olmak tehlikesini de göze alarak iyi olduğumu söyleyebilirim. Sen nasılsın?

Kitabım ilerliyor. Kitaplar çok yabansı hayvanlardır. Bu kitapsa özellikle yabansı ve direngen. Kimileyin beni de şaşırtıp şöyle bir sarıyor. Gidişinden hoşnudum ama bitmeden kimsenin görmesini istemiyorum.

Geçen gün buraya kadar yazıp benim sancılı sarı kâğıtlara döndüm yine. Bu arada bize Paris'i özleten mektubun geldi. Mideme bir yumruk yemiş gibi oldum. Fakat kesinlikle biliyorum, herhangi bir yerde bulunmak için duyduğum isteğin gerçekleşmesi uğruna hiçbir engel tanımayacağım. Bu istek içimde bir yumru gibi duruyor. Peer Gynt'teki "şey" neydi? Her zaman yolda. Üstünden, altından ya da

çevresinden dolanamazsın. Yolda "O şeyler"den öylesine çok var ki! Kimileyin derin kaygılar duyuyorum. O yolda olanların kendi çıkarlarından başka nedenleri yok orada bulunmak için.

Kopenhag'ı beğendiğini umarım. O kenti seviyorum. Çok iyi dostları da var orada. Tivoli'de oturmayı, birçok yerde oturmaya yeğ tutarım. Orada oturup, sabahın erken saatlerinde Elsinore ya da Helsingör'e yelken açmak düşle gerçek arası bir olay. Bir kezinde Kopenhag'da Hamlet'i gördüm. 1936'da. Çiçeği burnunda bir Oliver'le filiz gibi bir Leigh izledim. Yağmur yağıyordu. Sırılsıklam olmuşlardı ama gösteriyi ertelemediler. Oysa ben ve dörtbin Danimarkalı paralarımızı geri istemiştik.

Çok pahalı bir müzikale değgin düşüncelerin bana ilginç geldi. (*The Pearl - Inci, Loesser bu kitaptan bir müzikal yapmak istiyordu.*) Çok ilginç çünkü yeni bir dil kullanacaksın. Ben bir şey anlatmak istersem yazarım ve iyi yazarım. Gösteri, okuyucunun gözlerinin gerisinde yer alır. Kimi düzenlemeler için onun deneyimlerini, sahne donatımı için anılarını ve kimi dizeler için onların isteklerini kullanırım. Fakat sahneye çıktığın anda izleyici senin her şeyi kanıtlamanı bekler. Haklısın - yüzleri göremezler - dizelerin ancak yarısını dinlerler, dikkatlerini zorlamak, hışırtılar ve öksürüklere, tiyatroya gelmezden önce yenen yemeğe, arada bara gidilerek içilen içkiye karşın, - birlikte geldikleri kızla yatacaklarını da düşünüyor olabilirler - dikkatlerini uyanık tutmak zorundasın. Kolay iş değil. Fakat bir kez oyun tuttu mu, çok iyi olur izleyici.

Bir saç örgüsünün okşanması motifini kullandım. Nedeni şu: Bir gün Meksiko'da yakışıklı ama yabancı görünümlü bir adam görmüştüm. Sazdan bir kulübenin önündeki basamakta oturuyordu. Sırtüstü yere uzanmış bir kız başını adamın kucağına koymuştu. Adam, anlatılması olası bir beceri ve yumuşaklıkla, kızın kapkara, pırl pırl, uzun saçlarını tarıyordu. Gözlerini kapatmıştı kız. Ağzı, aldığı tattanı yarı açıktı. Böylesine bir yakınlığı ve güzelliği hiçbir zaman görmediğimi ve duyumsadığımı düşündüm. Bir gün böyle bir yakınlığın bir parçası olmayı diledim. Olamadım, olamayacağım da. Belki de böyle bir güzelliği yalnızca görmek bile insana yeter. Sonsuza dek süren kimi olgular vardır. O adamla o kızı şimdi de görebiliyorum. Sol eliyle kızın saçını tutarak sağ eliyle tarıyor. Kızın, sanki soluduğu havanın da bir dokusu ve kokusu varmış gibi göğsünün bir inip bir kalktığını görür gibi olu-

yorum. Sanki çevrelerindeki ışığı da seviyorlarmış gibi. O kızın saçları yirmi yıl önce taranıyordu. Ama şimdi de taranmakta. Böylesi ölümsüz olgular vardır, biliyorsun.

Gazetede, Sezar'ın Kulesinde bir muhafız askerinin kule nöbetindeyken gitarda, "Jöle olmalı, ancak o zaman reçel öyle sallanmaz." diye şarkı söylediğini okudum. Görmeyi çok isterdim doğrusu. Çok kötü bir şarkı olduğuna bahse girerim. Bir kezinde Green Park'ta, İrlandalı askerlerden oluşan Kraliyet Bandosunun "St. Louis Blues" çaldığını duymuştum. Çok şaşırmıştım. Beklenenin dışında bir gösteriydi. Niye o parça seçilmiş diye merak ediyor insan.

Geçen yıl bulunduğum yerè, Somerset'e niçin gitmiyorsun? Glastonbury gördüğüm en etkileyici yerlerden biri.

Mektuplarını seviyorum. Küçük bir sincap gibi oradan oraya sıçrayıp duruyorsun ama söylemek istediğin her şeyi de söylüyorsun. Yapmak istediğin şeyden daha eğlenceli başka hiçbir şey olamaz. - Yeni şeyleri bir araya getirmek, dünyada daha önce söylenmemiş şeyleri söylemek. Ben de bu işi yapıyorum. Seni niye kıskanayım?

Ördeklere sevgiler
John

Adlai Stevenson'a

Sag Harbor
29 Haziran 1960

Sevgili Adlai,

Kurşunkalemle yazdığım için beni bağışla. Tıpkı benim, bana saldıranları bağışladığım gibi.

İki ayrı sonuca vardım.

"Harding, Teapot Dome'unu, Eisenhower Kishi'sini aldı. Richard Nixon ise, - spiker 'Hayınlık bu!' diye bağırmişti - onları kendine örnek alabilir. Eğer bu hayınlıkta, sen de elinden geleni yap"

“Kapalı, giz vermeyen, ikiyüzlü, içinden kibirli, yürekten hınç duyarken dışarı karşı arkadaşça davranan, öldürmek istediği bir insanı öpebilen bir kimseydi. Her zaman kötülük yapmak için olmasa bile tutkuları ya da topraklarını daha da genişletebilmek uğruna kinci ve acımasız olabiliyor.”

Hayır, acınası Richard olamaz bu. Richard Crookback'le karıştırılıyor olmalı. Belki de ad benzeşmesi bir kaza. - Richard III'ün teması bir kehanet sayılabilir. - Kan yine kan isteyecek, kötülük, kötülük doğuracaktır. O lânet olası delikanlılar, ne söylediklerini çok iyi biliyorlardı.

Aşağı yukarı her iki yılda bir büyük bir merakla soneleri yeniden keşfediyorum. Her kezinde yeni ve bir öncekine göre daha yoğun bir anlam çıkarıyorum. Yeni bir anlam çıkarman ve yeni bir tat alman için yalnız başınayken 54'ü okuyup yüreğini dinlemeni önerebilir miyim? Ya da o olağanüstü 29, 25, 6 ya da 14. Tıpkı bir sözlükteki gibi birbirini izliyorlar. Birini okumaya başladın mı arkası geliyor.

Güzel bir biçimde ulaşılmış güzellikleri, bir yara için hazırlanmış yararlı bir lapa gibi gördüğün oldu mu? Babamdan küçük bir cilt Marcus Aurelius kalmıştı. Meditasyonları anlatıyor. Cep kitabı olarak hazırlanmış. Cepte öylesine çok taşınmış ki, başlığın yarısı gitmiş, cilt kapaklarının kenarları sünger gibi yumuşamış. Ben boşanmanın çılgınlığı içindeyken, çılgın olmayan karım, kitaplarımın hepsine el koymuştu. Bense o küçük kitabı elde etmek istiyordum. Yeni bir cilt işe yaramazdı. Bir gün çocukları görmeye gittiğim zaman onu raftan çalıp cebime yerleştirdim. Bir çok günahım var ama hırsızlık yoktu günahların arasında. Çocuk yaşlarımda çaldığım elmalar dışında hiçbir şey çaldığımı anımsamıyorum. Kitap için biraz da suçluluk duygusuna kapıldım. Kitabın başındaki boş yaprağa babam kendi el yazısıyla şunları yazmış: “John, ne zaman bir sorunun olsa, bu kitabın herhangi bir sayfasını aç!” New York'ta olsaydım senin için yeni bir baskısını bulmaya çalışırdım. Biliyorum, sende de vardır ama çok severim bu kitabı. Cebinde bir tane taşımak çok yararlı. Kaygı dolu bir günün sonunda kuvvetli bir içki gibi. İçimizde bir yerde soylu bir şeylerin bulunduğuunun kanıtı.

Bugün eğer ciddiysen, bir dua yazacağımdandır. Böylece bütün şakalar kutsal bir plak üstüne yazılacak dizeler arkasında yok olup gitmekte.

Yarın yine bir haydut olacağım,
Özgür olduğun anlaşılıyor. Olağanüstü bir şey bu.

Sevgiler
John

John F. Kennedy'ye

New York
23 Ocak 1961

Sayın Başkan,

Başkanlığa başlama törenine beni de çağırdığınız için teşekkür ederim. Tören beni çok etkiledi. Daha önce böyle bir törende hiç bulunmamıştım. Konuşmanız ise beni daha da çok etkiledi. Çok güzel ve soylu bir dille yazılmış olmasının yanısıra, gerçeği, asla taklit edilemeyecek ve büyüğü bir biçimde içeren bir konuşmaydı.

Elbette ki çağırmakla beni onurlandırdınız. Bunun dışında, benim şahsımda, bütün yazar arkadaşlarıma göstermiş olduğunuz ilgi için de size şükran borçluyum. Bir ulus, yöneticilerle yönetilir, ordusunca savunulur fakat sanatçısıyla anımsanır. Bana öyle geliyor ki efendim, şimdiye değin gözden kaçan bu gerçeği siz gördünüz.

Yeniden teşekkürlerimi ve sözlerinizin tarih olması dileklerimi sunarım. Sözlerinizin tarih olacağına yürekten inanıyorum.

Saygılarımla
John Steinbeck

*Başkan teşekkürlerini içeren bir mektupla yanıt verdi:
"Sizinle ve Washington'a gelme inceliğini gösteren öteki seç-*

kin sanatçılarla kişisel olarak görüşme olanağını bulamadığım için üzgünüm.

Daktiloda yazılmış mektubun altına el yazısıyla şunları eklemişti Başkan.

"Hiçbir başkan için böylesine yürekten dua edilmemiştir. O ki ya ülkenin ya da benim - belki hem ülkenin hem de benim - buna gerçekten gereksinim duyduğumuz düşünülmemiştir. Steinbeck, törenle ilgili düşüncelerini arkadaşları olan Hunter'lara şöyle yazmıştı:

"Böyle bir törende hiç bulunmamıştım. Dualarla geçtikleri sırada çok etkilendim. Elaine'in dediği gibi rahiplerin çoğunda abartmalı bir duygusallık görülür. Fakat tiyatronun ilk kuralını, çekilmeyi öğrenmemişlerdir. Cushing duaya başlayınca Tanrı'nın yerinde olup onun gibi bir papaza katlanmak zorunda kalmayı hiç istemezdim. Cushing sormadı, yönlendirdi. Bahse girerim ki ne Bakire Meryem'den, ne de onun rahminin meyvesi olan İsa'dan anlamı olmayan hiçbir söz aktarmamıştır.

O sıralarda Birleşik Amerikan'ın Birleşmiş Milletler temsilcisi Adlai Stevenson, 3 Ocak 1962'de Başkan Kennedy'ye şunları yazıyordu:

"Politik bir göreve atama sorunu üstüne dikkatinizi çekmek durumunda kaldığım için çok üzgünüm. Yine de çok uzun bir süreden beri dostum olan John Steinbeck'in mektubunda bir alıntıyı görmek isteyeceğinizi düşündüm. Nasıl olsa dış ülkelerde bizi temsil edecek adlara gereksinimimiz var. Ve bu dostum, bu alanda düşünebildiklerimin en iyisi. Bana şöyle yazmıştı:

"Oz'a Büyükelçi olmak istiyorum. Öyle gülümseme lütfen. İyi Glinda'nın, bütün dinleme ve deneme araçlarımızın modasının geçmiş olduğunu gösteren bir aynası var. Oz'un Nato'ya katılmasını hemen sağlayabilir miyim, bilmiyorum. Fakat hiç değilse Birleşmiş Milletler Oz'un üyeliğinden yararlanabilir. Lanetli büyücünün eriyip kendi üstünden akıp gittiğini de anımsıyorsun. Eğer bu büyüü öğrenebilirim, erimleri çok iyi olacak bir çok kişiyi denetimimiz altına alabiliriz. Sonra şunu yapabiliriz. Birçok ülkenin renklerini değiştirir onlardan gerçekten nefret edip etmediğimizi anlarız. Düşünebildiğim bir tek tehlike

var. Oz'da yalancı ve dolandırıcı olduğunu kabul eden bir tek büyücü var. Bu kural yayılsa salt New York'taki politikanın ne duruma düşeceğini kestirebilir misin?"

Steinbeck Stevenson'a bir dizi mektup yazmıştır:

"Sana Jack Ratcliff'in anlattığı bir öyküyü aktarırsam bu iç döküşlerin neden Stevenson Mektupları olduğunu anlarsın. Jack Ratcliff çocukken, evlerine sık sık bir kocakarı gelip gidermiş. Kaba, yabanıl, bıyıkları çıkmış, pek çok düş kırıklığı yaşamış, bir vizon kadar huysuz olan bu kadın Jack'in büyükannesiymiş. İnanılmayacak denli yaşlıymış. Herkes biraz da üzümlere onun ölümsüz olduğuna inanırmış. Varlıklı değilmiş ama aile üstünde bir kırbaç gibi kullandığı bir varlığı varmış. Lincoln Mektubuymuş bu. Madenden, kara renkli, lake cilalı bir kutuda saklanmış mektubunu. Kimse bu mektubu görmemiş ama kocakarı onları hep şöyle korkuturmuş: "Sen ya da sen ya da sen, öldüğüm zaman Lincoln Mektubunu alamayacaksınız."

Epey zaman yaşamış ama sonunda o da ölmüş. Jack'in anlattığına göre, doktor stetoskopunu kaldırırken, aile kara kutuya koşmuş. Kutuyu açtıkları zaman Lincoln Mektubunu bulmuşlar. Fakat mektup Lincoln'den değilmiş. Büyükannenin Lincoln'e yazıp da göndermediği bir mektupmuş."

Adlai Stevenson'a

Sandy Lane Hotel,

Barbados

15 Şubat 1961

Büyükelçi Adlai Stevenson,

Ekselansları, sevgili, sevgili Adlai. Seni nasıl ünleyeceğimi bilmiyorum. Benim memleketimde 'Hon.' halkın parasının sana yasal olarak ödendiği anlamına gelir. Oysa Honest, Honest John, Honest Jim, halkın parasını çaldın demektir.

İki gece önce Marietta'yla yemek yedim. (*Marietta Tree, Birleşik Amerika'nın Birleşmiş Milletlerdeki İnsan Hakları temsilcisi.*) Ona, senin durumunun duyarlılığından dolayı, Stevenson Mektuplarını kestiğimi söyledim. Mektuplaşmamızın yanlış anlaşılmasından korkarım. Marietta, "Tanrım, o mektupları yazmalısın çünkü onları ben de okumak istiyorum," dedi. Bu sözlerin herkesin göğsünü kabartacağını kabul etmelisin.

Burası çok güzel bir yer. Fayre Elaine - Güzel Elaine'in rengi sarıdan kahverengine kadar koyulaşmakta. Bense yılanlar gibi deri değiş-tiriyorum.

Hiçbir Stevenson Mektubu, eğer senden öğüt istememişsem, harcadığım mürekkebe bile değmez. Görüldüğü kadar aptalca olmayan bir önerim var. Sana anlatabilir miyim? Öyle görünüyor ki Bay K. (*Krusçef*) çok geçmeden senin kulübe gelecek. Şunu öneriyorum. Yüksek düzeydeki delegelerin menteşeli çanta, alt düzeylerdeki bildiğimiz evrak çantalarından taşıdıklarını biliyoruz. Delegelerin ve daha başkalarının, Bay K.'nin oturuma katıldığı gün, diplomatik bir eşya daha, bir ayakkabı taşımalarını sağlayabilirsiniz. Eğer daha o ünlü altı delik ayakkabın duruyorsa çok iyi olur. Bay K. yerini aldığı zaman, herkes getirdiği tek ayakkabıyı masanın üstüne koyacak. Açıklama yapılmaması uygundur ama gerekirse sen ya da küçük bir ülkenin temsilcisi, daha önce Sovyetlerin parlamento geleneklerini bilmediğini, Sovyet eyaletlerinde saygının gözardı edildiği bir demokrasinin yürüklükte bulunduğunu söyleyebilir.

Bu bir şaka değil. Birçok şakalar yapsa da Bay K.'nin şakaları anlamayan bir insan olduğuna inanıyorum. Bu önerim gergin bir zamanda uygulanırsa Bay K. havalara sıçrar. Ve bu davranışı, kendine göre en etkili silâhla karşılaşmasını sağlar: Kahkahalar.

4 Marta kadar burada olacağız. Mohole projesine katılmam isteniyor. Mexico kıyılarında, 12 000 ayak derinden örnekler alınacak. Seve seve kabul ettim. 15 Martta bir aylığına gideceğim. Dünyanın hiç bozulmamış tarihi. Böyle bir öneriye karşı koyamazdım. Ayrıca bir çok eski dostum da orada olacak. İyi adamlar, iyi kafalar ve iyi bilginler.

Bu kısa bir Stevenson Mektubu oldu. Lütfen sana kendin için ve yaptığın çok önemli iş için sıkıntı verip vermediklerini yaz.

Elaine sevgilerini yolluyor.

Sevgiler
John

Barbados'tan döndüklerinde Steinbeck'ler, o sıralar 16 ve 14 yaşlarında olan Thom ve John Steinbeck'i, 72. Sokaktaki evin basamaklarında otururken buldular. O günden sonra delikanlılar babaları ve üvey anneleriyle birlikte yaşadılar.

Kısa bir süre sonra John Steinbeck uçakla San Diego'ya gitti. Orada Mohole Araştırma gemisine, Cuss I'e katılacaktı. Arkadaşlarına şöyle yazıyordu:

"Gemide, araştırma gezisinin tarihçisi olarak bulunuyordum. Bunun nedeni iyi bir okyanus bilgini olduğum değil, su bilimleri okuyan tek Amerikalı yazar oluşumdu. Çok ilginç bir iş bu. Yepyeni bir dünyayı ilk kez siz görüyorsunuz. Bu örneklerle - ilerde de alınacak daha başkalarıyla - yerin ne gibi maddelerden oluştuğunu, yaşını, beş milyar yıl boyunca uğradığı değişiklikleri, yeryüzünde yaşamın ne zaman ve belki de nasıl başladığını öğreneceğiz."

21 Martta da Elaine Steinbeck'e şöyle yazıyordu:

"Bu tıpkı sokakta yer alan bir gösteriye benziyor. Küçük bir dünya. Kendini içeren ve kendine yeten bir dünya."

Elaine Steinbeck'e

(Pazar)

Sevgilim ve sevgili çocuklar,

Pazar günü, öğleden sonra. İstasyona 30 mil var. Rüzgâr ve hava gecikmemize neden oldu. Herkes sinirli ve yorgun, çünkü ipi daha dünden daldırmamız gerekirdi. Karanlık basmazdan önce istasyona varmayı umuyoruz. Varır varmaz ipi indireceğiz.

Yapacağım işi size anlatmak istiyorum. Dört çukur araştırması tasarlanıyor. Ben ancak ikisinde bulunabileceğim. İkinci çukurdan son-

ra uçakla oradan ayrılacağım. San Diego'ya varır varmaz size telefon açarım. Ne zaman gelebileceğimi keşke size söyleyebilseydim. Sizi seviyor ve bir an önce eve dönmek, evin dışında hiç zaman yitirmemek istiyorum.

Sevgiler, sevgiler, sevgiler
Pappy Poseidon.

Elizabeth Otis'e

Sag Harbor
26 Haziran 1961

Sevgili Elizabeth,

“Kış”la ilgili yazılar çok canımı sıktı. Hep canımı sıkıyorlar. En iyileri bile. Ama bu kez beni iyice batırdılar. Elbette ki kitabın çok kolay anlaşılamayacağını biliyordum. Bu kez eleştiriler bana niye bu denli çok dokundu, anlamıyorum. Elbette ki bir süre sonra etkisinden kurtulacağım. Belki gelecek kışaldıkça, iyimserlik azalıyor. Bilmiyorum. Keşke bilseydim.

Gülünç bir şey. Esther, Beth'le ilgili haberler vermek için telefon açmıştı. (*Kızkardeşi Bayan Ainsworth kalçasını kırmıştı.*) Time ve Saturday Reviews'a göndereceği yazıları yazmayacakmış. Yazıp göndermesini önerdim. Ona doğruyu söylememişler. Time'ı da SRL'i de okumadım. Onun için tam olarak neden söz ettiğini bilmiyorum. Okuyacağımı da sanmıyorum. İyi yazıların burnunu sürmesinden hoşlanmıyorum. Şimdi o haftalardan biri. Çok yakında bu tatsız durumdan sıyrılırım. Kendimi biraz ham buluyorum. Yazarken bu duyguları kendi içimden çıkarıp sana yüklüyormuşum gibi geliyor. Her zamanki bu duyguları kendi içimden çıkarıp sana yüklüyormuşum gibi geliyor. Her zamanki gibi yine mektuplar yağmaya başladı. Onlara yanıt verecek gücüm yok. Bu kırgınlık, göğsümde zatülcenp ağırları benzeri ağırlar duymama bile neden oldu. Elaine bu ağırların nedeni-

nin ruhsal olduğunu söylüyor. Fakat bir gün kesinkes kendime geleceğim ve şimdi ne denli bunalıyorsam, bunun üstesinden geldiğim zaman da o denli neşeli olacağım. Tam bir bunalım sanıyorum. Hepsi bu.

Sevgiler

John

Travels with Charley'i - yolculuk sırasında yazdığı mektuplardan da yararlanarak - Mohole Projesinden önce yazmaya başlamıştı. Bu çalışmayı Sag Harbor'da sürdürdü.

Pascal Covici'ye

Sag Harbor

28 Haziran 1961

Sevgili Pat,

Eleştirilerin neden olduğu sarsıntıyı atlattım. Her kitaptan sonra bunu atlatırım, biliyorsun. Dansın çok yorucu bir bölümü bu, hiç mi hiç değişmez. Middle Western yazarlarından biri Winter Kış için şöyle diyor. "Bu kitabın bir sanat yapıtı olmadığını kanıtlamak için ileri sürdüğünüz nedenler, gelecekte onun kusursuzluğunun kanıtı olacaklardır." Hiç değilse eski eleştirileri okuyan ya da anımsayan biri çıktı.

İki gece önce sana anlatmak istediğim bir şey oldu. Bildiğin gibi Yolculukları yazarken akıcı bir dil bulmakta güçlük çekiyorum. Her gün çalıştım ama hiçbir yere varamadım. Benim için yeni bir deneyim değildir bu. Geceleri çok acı çekiyorum. Yatağa uzanıp, karanlıkta bu güçlüğü nasıl aşacağımı düşünüyorum. Sonra başka güçlükler beliriyor. John, Thom, Waverly ve Elaine. Elaine'in annesi, halası ile ilgili

sorunlar. Hepsi çözümsüz gibi görünen sorunlar ama karanlıkta daha da büyüyorlar. Beynim karıncalanmaya başlayana dek sürüyor bu. Bütün sağduyum yok oluyor. O gece uyuyamayacağımı biliyorum artık. Sıkıntının sessiz bir balesi gibi bir şey.

İki gece önce bu anlattığım aşamalardan geçtim. Gün doğmazdan az önceye değin sürdü bu. Derken bir ses duydum. Daha önce de sesler duymuştum. Tiz bir ses beni çağırıyordu. Bunlar benim için olağandı. Ama bu kez duyduğum ses öncekilere benzemiyordu. Sesin tınısını bile duyabiliyordum. Yüksek değildi. Yumuşak, nazik, bir yandan da ağır, egemen bir sestti. Sözcükleri çok iyi anımsıyorum. "Ne önemi var ki?" diyordu. "Yeterince çalıştın. Yirmialtı kitap yazdın. Daha kaç tane öykü ve denemen var. Bu savaşım neye ve kime karşı? Dünya senin değil ki!" Tam tamına böyleydi. Şimdi bunları anlayabiliyorum. Kaynağını ve nedenini de anlayabiliyorum ama daha sonra başıma gelenler, şimdiye değin olanların en ilginçiydi.

Ses sustuğu zaman içim tatlı, yumuşak bir duyguyla doldu. Büyük bir erinç sardı her yanıma. Daha önce hiç böylesi bir iyilikle dolmamıştım. Bedenimdeki her kasın gevşediğini duyumsadım. Öylesine iyiydim ki uykuya daldım. Çalar saatim beni, çalıştığım zamanlardaki gibi 6.30'da uyandırdı. Sözcükler daha kulaklarımdaydı, beynimdeydi. Zili susturup daha iki saat uyudum. Uyandığım zaman hiç olmadığım gibi canlıydım. Çalışma odama girdiğim zaman çalışıp çalışmamak umurumda değildi. Bütün gün ve dün akşam çok iyiydim. Bu gün de öyleyim. Bu sözler doğru. Bu sözlerin benim yorulmuş ve yıpranmış beynimden geldiğine kuşkum yok. Bunlar bir uyarı. Çünkü, biliyorsun, hiçbir zaman kendime rahatlamak için fırsat tanımadım. Ortaya iş çıkmadığı zaman daha büyük bir çabayla sayfanın üstüne eğilmişimdir. Çok doğru. Niçin ya da neye karşı, böylesine çok çalışıyorum.

Dünyaya sahip değilim, fakat sonunda onun bana sahip olmasına izin verdim. İçimdeki erinç daha sürmekte. "Evet, orada boş bir kâğıt var, ama ben onu doldurmak zorunda değilim... Çok rahatlatıcı bir düşünce bu. Boş bir kâğıt çok güzeldir gerçekte. Oysa şimdiye değin hep gerginlik içinde çalıştım. Sanki kırbaç altındaymışım gibi. Şu anlama gelir bütün bunlar. Bir atı kırbaçladığın zaman bütün gücüyle öne atılır. İlerlemek için değil, kamçıdan kurtulmak için öne atılır. Ben tek değil, birçok kamçı yedim. Önce görev kırbacını - bu bir kır-

baçtan çok sopa ya da üvendireydi sonra da yetersizliğin kırbacını yedim. Büyük bir yeteneğim olmadığına inanmışımdır hep. Sınırlarımı aşabilmek için sürekli olarak bir kamçıya gerek duydum. Üçüncü olarak da övgülerin kamçıları geldi. Bu sonuncusu ucu düğümlü ve çok acıtan bir kamçı. Bu kamçı bana, çevremde benden hep yapabileceğimden çoğunu bekleyen, beni hep daha iyi yazmaya itekleyen insanların dilekleri, istekleri ve belki de gereksinimleri doğrultusunda uygulanmıştır. Bir tek tutkunun kırbacının acısını çekmemişimdir. Bende tutku olduğunu sanmıyorum. Böbürlenme evet, fakat tutku hayır.

Uzun ve yorucu bir deneme oldu bu, değil mi? Öyledir belki, ama yolumun üstündesin, bense çılgın bir sürücüyüm. Seçeneğin yok. O nedenle düşüncelerimi yazmayı sürdürüyorum.

Bu işi bıraktığımdan beri - çok uzun bir zaman geçmedi - bir şeylerden kaçmak yerine bir yere varmaya çalışsaydım çok iyi olurdu. Bir eşeğin sırtına inen kamçı olmaktansa tüneği üstünde bir papağan olmak daha iyi. Belki papağan kamçıdan daha değerli değildir ama hiç değilse daha güzeldir.

Öyle sanıyorum ki ben motorumu çokça yordum. Belki de duyduğum ses bana bunu anlatmak istiyordu. Son savaşta mavnalar bir dolu korkmuş, şaşkın askeri kıyılara çıkarırken çavuşlarla subaylar askerlere, "İlerleyin, ölümsüzlük ve ün için savaşın, demiyorlardı. Onun yerine, "Dalgaları göğüsleyin. Sonsuza dek yaşamak mı istiyorsunuz?" diyorlardı.

Bana öyle geliyor ki eleştirilenler benim yetersizliklerimi ileri sürerek böylesine saldırmakla, beni sonsuza dek yaşamaya zorluyorlar. Bense bunu istemiyorum. İki gece önce duyduğum ses daha geçerli bir eleştiriydi.

Bunları yazarken, umarım, bir daha boş kâğıda dokunmayacağım sanısını uyandırmamışım. Şimdiki rahatlığımın süreğen olduğunu, arkasından gönül hoşnutluğunun da geleceğini anlatmak istedim. Edebiyat toplantılarını gerçekten de sevmiyorum. Çizgilerinden şaşıyorlar. Bana neyi anımsatıyorlar, biliyor musun? Yankee Stadyumunda bir basketbol oyununu. Eksiksiz, güzel bir oyun olduğunu varsayalım. Son vuruştan sonra izleyiciler oyun alanına doluşur ve o güzelim

oyun, anlamsız bir karınca yuvasına dönüşür. Bir edebiyat günü de benim için tıpkı böyle.

Bu mektup da tıpkı bir karınca yuvası gibi.

yr. hbl svt. (*)

John.

Pascal Covici'ye

Sag Harbor

(Temmuz 1961)

Sevgili Pat.

Bir hafta daha geçti. Yaz ortasındayız. Esinti olmasına karşın hava çok ağır. Yazı pek sevmem ben. Köy, sıcaklamış, öfkeli insanlarla doluyor. O çekilmez utangaçlıklarıyla bir dolu yabancı. Kentler arası yollarsa amaçsız arabalarla dolu. Tatile çıkanlar da eğlenemiyorlar. Tam tersine, buradaki günleri donuk ve sıkıntılı geçiyor. Bu nedenlerle bulunduğum burundan pek seyrek ayrılıyorum. Joyous Garde'da geçirdiğim zaman eskiye oranla daha uzun.

Gezi anılarını yazdığım kitap tökezleyip durmakta. Daha bir biçime giremedi, amacı yok. Dahası özü de yok. Bu bakımlardan katı gerçekçi bir kitap olarak da görülebilir. Çünkü çevremde gördüğüm her şey amaçsız ve özden yoksun. Tıpkı bir karınca yuvası devinimi. Bir yerde bir örüntü olmalı. Olmalı da, onu bir görebilsem! Şu bitmiş olan yolculuktan söz ediyorum. Coğrafik ve zamana bağlı örüntünün dışında, yazılara bir karmaşa egemen. Dağ doğurdu ama ortaya bir fare bile çıkmadı. Düşüşü anlatabileceğim sözcükler arıyorum. Patlama değil, çatlama da değil. Düpedüz çürüme. Kaygılı bir süredurum gibi. Kimse bir şeyin yanında değil. Ve hemèn herkes bir şeyin karşısında. Zencinin beyaza hıncı var, beyazın da zenciye. Cumhuriyetçiler de Demokratlara, aralarında çok az görüş ayrımı olmasına karşın, hıncı duyar.

(*) *Your humble* ????? alçak gönüllü köleniz.

Yaptığım son gezi sırasında gerçek yoksulluğa çok az rasladım. Otuzların ezen, yok eden korkunç yoksulluğunu demek istiyorum. O yoksulluk hiç değilse gerçektir ve dokunaklıydı. Hayır, hastalıktı. Bir tür yok edici hastalıktı. O zamanlar dilekler vardı, istekler olamazdı. Onların da altında tıpkı bir cesetteki gazlar, insan yapısındaki bütün gizilgüç seziliyordu. Bu gizilgüç, devinime geçtiği zaman sonucu düşünmek beni korkudan ürpertiyor. Hep düşündüm, düşünüyorum. Bizler insanı güçlü yapan baskıdan ve büyük yapan kaygıdan yoksunuz. Bugünkü baskılarımız yalnızca borçlardır. Şimdilerde istekler daha çok oyuncak için. Üzüntü ise, sıkıntı anlamında kullanılıyor. Gitgide ülkemiz, bir hoşnutsuzluk ülkesine dönüştü. Bunları, benim artık yaşanmış olan gözlerimin gördüğünü, yıpranmış duygularımın algılandığını, azalan görme duyumun ayırımına vardığını düşünüyorum. Bu düşüncemde bir bakıma haklıyım bir bakıma da haksız. Anlattığım şeyler gerçek, ortada apaçık duruyorlar. Ben uydurmadım onları. Bunlardan anekdotlar ve fıkralar yazabilirim. Ama işte onların da gerisinde çürüme var, bozulma var.

Bir zamanlar İsa adında bir adam vardı. Gününde gördükleri, benim bugün gördüklerimden çok değişik değildi. Fakat etkili, kalıcı bir "peygamberlik"ten güç alıyordu. Günümüzde ise ne peygamberlik var, ne de peygamber.

(İmzasız)

Pascal Covici'ye

(Sag Harbor'da birlikte geçirilen bir hafta sonunun ertesinde.)

Sag Harbor

(Temmuz 1961)

Sevgili Pat,

Uygarlığa karışmazdan önce bir noktayı açıklığa kavuşturalım. Burada, Yeni Discove'da çimenleri biçmek ve ellerini toprağa daldırmak için gösterdiğin direngelik, bana övünç verdi. Kendi kendini de-

netleme alanında olağanüstü bir örnek. Bütün varlığın bedensel bir işin özlemine çekerken votka bardağını tutan parmaklarının nasıl beyaza kestiğini görür gibi oluyorum.

Ernest Hemingway'in ölümünü London Daily Mail'in açtığı telefondan öğrendik. Görüşümü sormak için telefon açmışlar. Aramızda kalsın, böyle bir sonuç beklenmesine karşın çok şaşırımdım. Bir tek temayı işlemişti - bir tek. İnsanda yeryüzünün bütün güçleri toplanmıştır. Buna yazgı denir. İnsan da yazgısını yüreklilikle yaşar. Elbette ki insanın kendi yaşamına son verebilme hakkı vardır. Ne var ki H'nin yarattığı kahramanların hiç birinde bu özellik göze çarpmıyor. Bana üzücü gelen yan şu: Kendisi kazadan nefret eder, intiharı yeğlerdi. İnanılmayacak ölçüde onurlu bir adamdı. Silâhını temizlerken olacak bir kaza onun övünç duyduğu her şeyi yıkabilirdi. Önceden tasarlanmazsa insanın kendi kendini başından vurması olanaksız gibi bir şey. Silâh elden kazayla düşerken insan kamından vurulursa böyle bir ölüm gerçekleşir. Deneyimli bir kişi silâhını doluyken temizlemez. Gerçektenyse bir avcı, silâhını evin içine dolu sokmaz. Benim silâhlarım da ocağım üstünde asılı duruyor, ama mermiler rafta. Tüfekler eve gelince temizlenir, ama önce mermileri boşaltmak gerekir. H. akılsız insanları küçük görürdü. Böyle bir kaza ise ancak akılsız bir insanın başına gelebilirdi. Öte yandan okuduklarıma bakarak son yıllarda kişiliğinde bir değişme olduğunu söyleyebilirim. Son kez gidişimde İspanya'ya değgin yazdıkları onun alışıktığımız biçimine uymuyordu. Paul Kruif'in dediğine göre son zamanlarda arka arkaya kalp krizleri geçirmiş. Değişmesinin bir nedeni de belki bunlar.

Bütün bunların dışında, edebiyat üstünde çok büyük bir etkisi olmuştur. Tanıdığım herkesten daha çok. Humorla hiç ilgisi yoktu. Çok değişik bir yaşam. Hep bir şeyi kanıtlamaya çalışmış. Kişi ancak çok güvenmediği şeyleri kanıtlamaya çalışır. Eleştirmenler onu çok beğeniyorlar. Hiçbir zaman biçimini, öyküsünü, temasını değiştirmemiştir çünkü. Ne düşünce, ne de duygu alanında hiçbir deney yapmamıştır. Biraz Capa gibi, olmak istediği gibi bir imge yaratarak, onu yaşamaya çalışmıştır. Ölümünden üzüntü duydum. Onu çok iyi tanımıyordum, çok az karşılaşmıştık. Yazdıklarım için iyi şeyler söylemediği bana aktarılmış olmasına karşın karşılaştığımız zaman hep ince ve iyi davrandı.

Kendisinin dışındaki yazarların - yaşamakta olanların - çağdaş yazarlar değil, hep karşı çıkanlar olduğuna inanırdı. Ölümsüzlük çok

önemliydi kendisi için. Ölümsüzlüğü konusunda kuşkuları olsa da. Oysa ölümsüz olduğu konusunda çok az kuşku var.

Bir şey beni çok ilgilendiriyor. Son birkaç yıldır yayınına sonraya bıraktığı bir büyük, birkaç da küçük kitaptan söz ediyordu. Buna ben hiç mi hiç inanmadım. Eğer bu kitaplar ortaya çıkarsa çok şaşırım. Bir yazarı kitap yazmaya itekleyen güç okunma isteğidir. Yanılabili-
rim elbette. O kural dışı biri olabilir. London Daily Express'e ikimiz-
den de daha iyi olan bir yazarın iki dizesini aktarmak istiyorum. Elaine
yarın tel çekip iletcek.

“Bir insandı o, tümüyle kabul edin onu,

Benzerini göremem bundan böyle.”

Ona “Baba” dediklerine göre bu dizeler daha da geçerli.

Bugünlük bu kadar. Saat beşte kalktım. Şimdi çalışmaya başlama-
lıyım. Çalıştım ve oldukça iyi bir iş çıkardım. Şimdi bunu gönderebi-
lirim.

Sağlığa

John

Frank Loesser'e

Sag Harbor

The Glorious Fourth 1961

Sevgili Frank,

Oğlunun hakkından nasıl geldiğini anlatıyorsun. Ayrıntılara varın-
caya değin anlattığın her şeye inanırım. Böyle bir olayın her anını çok
iyi biliyorum. Şimdi artık seni de bu tür olaylara tanık gösterebilirim.

*1961'den
1963'e*

*“... Hiçbir yere ait
değilim.”*

- 1961 Ailesiyle birlikte on ay sürecek bir yolculuğa çıkar.
- 1962 *Travels With Charley (Charley'le Yolculuk)* basılır. Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanır.

1961 yılı Eylül ayında Steinbeck'ler tasarlamış oldukları dünya gezisine çıkarlar. John ve Thom için Columbia Üniversitesini yeni bitirmiş olan Terrence McNelly adındaki öğretmen de onlarla birlikte. McNelly ilerde ünlü bir oyun yazarı olacaktır. Geziye çıktıkları sırada Actor's Studio'da tiyatro öğrencisidir. Stüdyoda Kazan'ların dikkatini çekmiş onu Steinbeck'lere onlar salık vermiştir.

Elizabeth Otis'e

The Dorchester
Londra
19 Eylül 1961

Sevgili Elizabeth,

D. H. (*Dag Hammarskjöld*)'nin ölümü inanılır gibi değil. Bu haber beni yıktı. İki hafta önce onunla yemek yemiştik.

Elim kötü titriyor değil mi? Dag'ın ölümü beni çok etkiledi. İçimin titremesi hiç geçmiyor. Gazetede onun için yazılanları okuyorum. Benim tanıdığım adam bu değerlendirmelerin çok dışında. Onların yaz-

dıkları gibi soğuk, serinkanlı, etkisiz bir adam değildi Dag. Yaptığı iş konusunda çok coşkuluydu. Dünyanın her yanında görüşmemi istediği kişilere mektuplar yazdı. O yemek yediğimiz son gece kendisi için ne yapabileceğimi sordum. “Yere oturup insanlarla konuş. Bu çok önemlidir,” dedi. Ben de “Sen iyi ol. En önemli şey bu,” diye karşılık verdim ona. “Ben iyiyim, beni merak etme,” dedi. Aynılırken yineledi. “Ben iyiyim, merak etme!” Şimdi, soğuk bir insan mıdır bu?

Bugün doğru düzgün bir mektup yazamayacağım. Daha sonra yazarım. Çok sarsıldım.

Oradakilere sevgiler
John

Adlai Stevenson'a

Londra
23 Eylül 1961

Sevgili Adlai,

Bugün bir dosttan aldığım mektup şöyle diyor: “Zavallı Bay Stevenson, kendini Tanrı'nın son iyi adamı gibi duyumsuyor olmalı. Ona güzel birkaç söz söyleyebilmeyi çok isterdim. Bu sözlere katılıyor ve sana birkaç iyi şey söylemeye çaba gösteriyorum.

Beyninin içinde sanki konuşulmuş gibi bir tümceyle uyandığın olmuştur. Kazadan sonraki gece böyle bir duyguyla uyandım. Beynimdeki tümce şuydu. Sözcükler olağandıydı. “Baldus öldü! Loki yine kazandı. Fakat Baldus hep ölü kalmayacak.” Tam tamına böyleydi.

Bir kezinde Meksika'lı devrimci Emiliano Zapata öldürüleceği yolunda uyarıldığında, “Demek olması gereken bu. Belki de en iyisi bu. Çünkü kimi insanlar gerçek ve kalıcı güçlerine orada kavuşurlar,” demiş. Sonra eklemiştir: “Benito Jarez, Abraham Lincoln ve İsa'nın ölümlerini düşünüyorum. Ölüm ancak küçük insanları öldürür.”

Gelecek Cuma günü gezimize başlıyoruz. Eğer benden bir şey istersen Elizabeth Otis aracılığıyla bana haber ulaştırabilirsin.

Sevgiler
John

Elizabeth Otis'e

The Blue Ball
Bruton, Somerset
1 Ekim 1961

Sevgili Elizabeth,

Çocuklarla Elaine kiliseye gittiler. Yeniden Somerset'te olmak çok güzel. Terrence, hiçbir şey öğrenmemek için direnen Thom'la ölümüne bir savaşıma girmiş gibi. Kimin kazanacağını bilemiyorum. Thom'un bu kez epey terleyeceği kesin. Onları izlemek insanı üzüyor.

Hava kimi gün yağmurlu, kimi gün güneşli. Yılın en güzel günleri. Dün Discove'da yemek yedik. Sonra da geçen gelişimizde oturduğumuz eve gittik. Çok güzeldi. Pey duygulandık. Kai Leslie (*Discove Malikânesinden*) öğle yemeği hazırladı. Peynir ve İskoç orman tavuğu vardı. Her şey sanki evimize dönmüşüz gibi.

Kiraladığımız araba bir ford steysin. Yine de yükümüze yetmiyor. Bir süre seninle iletişim kuramayacağız. Gelecek Çarşamba Dar Moor kıyısında, Chafford'da yer ayırmaya çalışacağız. Yarın hep birlikte Glastonbury'yle Wells'e, ertesi gün de Cornwall'a gideceğiz.

Sevgiler
John

Viking Press'in sahibi olan dostu Harold Guinzburg'un ölümü üzerine Bayan Guinzburg için şöyle yazar: "İnsan yalnız kalınca bir parça iplik bulur, onu büküp sicim yapar. Onu da büküp ip yapar ve o iple kendini yeniden yaşama bağlar."

Robert Wallsten, Steinbeck'e bir tür sahne korkusu duyduğunu yazmıştı. O sırada oyuncu Dame Judith Andersen'in yaşamını anlatan bir oyun yazmaya çalışmaktadır. Robert Wallsten, Steinbeck ailesiyle birlikte çıktığı bir geziden dostu Wallsten'e yazar.

Robert Wallsten'e

Villa Panorama

Kapri

13-14 Şubat 1962

Sevgili Robert,

Kötümser mektubun birkaç gün önce geldi. Kitabının kimi bölümlerini anlatıyorsun. Kitabın adı için önerilerimizi soruyorsun. Düşündük. Elaine'in bulduğu ad benimkinden çok daha iyi. İşte bak - There is Nothing Like a Broadby Dame Judith Andersen.

Sana kendi deneyimlerimi anlatayım şimdi. 400 sayfalık, bomboş duran ve doldurulmayı bekleyen bir blok.

1. Bir gün doldurmayı umduğun 400 sayfayı tümüyle unut. Günde bir sayfa yazıp bırak. Günler geçtikçe sen de şaşıracaksın.

2. Özgürce ve yapabildiğinince çabuk yaz. Her şeyi kâğıda dök. Her şeyi yazıp bitirmeden önce düzeltmeye ya da yeniden yazmaya kalkma. Çoğu kez yeniden yazmak, yazmamak için bir bahanedir. Ayrıca eldeki malzemeye bilinçsizce kurulan bir bağdan doğan ritmi ve akıcılığı bozar.

3. İzleyicileri unut. Adını bilmediğin o belirsiz yüzler korkmana neden olur. Ayrıca da, yazarken senin kafanda beliren izleyici tiyatrodadır.

yoktur. Yazarken insanın kafasındaki bir tek izleyicidir. Zaman zaman, izleyici olarak bir tek kişi - gerçek, tanıdık bir kişi seçmeyi çok yararlı bulmuşumdur. Ya da düşsel bir kişi yaratıp ona yazabilirsin.

4. Eğer bir sahne ya da bölüm istediğin gibi olmaz seni sıkarsa orayı geç. Oyunu bitirdiğin zaman geriye döner, yarım bıraktığını yeniden yazarsın. Belki o bölümün gerçek yerinin orası olmadığını göreceksin.

5. Bir bölümü ötekilerden daha çok seversen dikkatli ol. Belki de o bölüm genel çizginin dışında kalmıştır.

6. Eğer karşılıklı konuşmalar varsa yazarken yüksek sesle yinele. Ancak o zaman dilindeki doğallıkta olabilirler.

İşte hepsi bu.

Biliyorum, hiçbir zaman iki insanın yöntemleri birbirinin tıpatıp benzeri olamaz. Ama bu yazdıklarım benim işime çok yarıyor.

Fırtına var. Bugün vapurlar gelmedi. Deniz dalgalardan bembeyaz. Elaine soğuktan mosmor olarak döndü. Adanın bir bölümünde elektrik kesilmiş. Şimdilik bizde var. Baş Tanrı Jüpiter fırtınaya karar verdi mi en g cl  yelleri estiriyor.

Ah, çok güzel bir fırtına. Fasulye pişiriyor candan fırtınayı seyrediyoruz. Biz tepenin yamacındayız. Rüzgâr bizi tutmuyor. Fakat eğilip kalkan ağaçları ve aşağımızdaki denizin alkantısını görebiliyoruz. Bu anda yaşam çok güzel!

Herkese sevgiler

John

Bir yazar olarak Wallsten'e karşı "ağabeyce" bir davranış içindeydi hep. 1958'de doğum günü armağanı olarak ona March'ın Thesaurus Sözlüğünü vermiş ve Şöyle yazmıştı: "İçindeki sözcükleri bir düzene sokarak en güzel Şeyleri yapabilirsin - ve yapacaksın."

Chase Horton'a

(Capri)

13 Şubat, ya da o
dolaylarda bir gün. (1962)

Sevgili Chase,

Burası çok iyi. Kendimi evimdeymişim gibi duyumsuyorum. Sana yazdıktan sonra Elizabeth'e de bir mektup yazacağım. Sonra da bu çok değerli sarı kâğıtları kaldıracığım. Oğlanlardan hangisi bunlara el sürerse benden bir güzel dayak yiyecek. Küstah küçük kızlara mektup yazacaklar diye bir dolu kâğıdımı harcadılar. Eğer bunlara da karışarlarsa görürler günlerini. Kurşunkalemlere gelince - kalemlerimi kullandıklarını bildiğimin de ayırımında değiller. Herkesin kalemlerle silgileri kemirdiğini sanıyorlar. Oysa ben ne kemiriyor, ne de ısırıyorum. Isırılmış bir kalem beni deli eder. Çiğnenmiş bir silgi görsem kalemi de fırlatır atarım. Bütün bunlar bende olmayan bir düzenliliğin belirtisi.

Elia Kazan'a

Kapri.

19 Şubat 1962

Sevgili Gadg,

Mektubun geldi. Sana hemen yazmaya başlıyorum ama ne zaman bitiririm, onu bilemem.

Bence Molly'nin (*Bayan Kazan*) yazmak isteği, senin, amcanı anlatan bir film yapmak isteğinin tıpatıp benzeri. Yaşamış olduğumuzu

kanıtlamak isteği. Burada, Kapri'de, eski, çok eski duvarların üstünde adlar, imzalar ya da bir adın baş harflerini görebilirsin. Kimileri bu taşlar üstüne binlerce yıl önce kazınmış. Bizim çocuklar bile birçok yere adlarının ilk harflerini kazıyorlar. Belki de onların da amacı o. Burada bulduklarını kanıtlamak istiyorlar. Mağara resimleri bulunduğu zaman arkeologlar hep dinsel yorumlar üstünde durdular. Belki de o insanlar kendi deneyimlerini yazmak istemişlerdir yalnızca. Amaçları zamanın ötesine ulaşmaktı. Benim itki için kullandığım bir ad var. İtkiye "Dördüncü Dementia" (*) diyorum ben.

En son hastalığım sırasında sanki bir anda gerçeği kavradım. Her şey silinip gitti. Amacın ve tutkunun sisleri yok olup gittiği için gözlerim gerçeği gördü. Bütün yaptıklarım, başkalarının yaptıklarıyla ilintili olarak yerli yerine oturdu. Yaptıklarımın pek azı o mağara resimleri ölçüsünde iyiydi. Çalışmayı sürdüreceğim çünkü seviyorum. Ne var ki bundan sonra yapacaklarım, önceden yaptıklarım benzemeyecek. İnsanların gözleri azıcık umutsuzluktan kör olmuş. Umarsız kalmışlar. Bir piyes yazacağım- ya da öyle bir şey, çünkü piyesin ne olduğunu bilmiyorum - İpler üstünde kuklalar olacak. Bitmemiş sözcükler söyleyecekler hep. Sözcükler yerine rüzgâr sesi, su sesi ya da gökgürültüsü çıkacak ağızlarından. Salt duyduklarımızdan öğrendik konuşmayı. Ve bu noktaya geldik. Prostat hep merkez olmak için çok küçük bir organ.

Filmin için benim yapmamı istediğın bir şey var mı? Yardım etmekten büyük mutluluk duyacağım. Ama benim zamana adımın baş harflerini kazımak itkim çok güçsüz, kimileyin de hepten yok oluyor.

Şimdilik bu kadar. Yakında görüşmek umuduyla.

Sevgiler
John

Steinbeckler Birleşik Devletlere dönerler. Sag Harbor'a giderler. O sıralar Küba bunalımı vardır. Haberleri dinlemek için televizyonu açtıklarında şu haberi duyarlar

(*) Dementia - Bir akıl hastalığı, bunama, şahsiyetin bölünmesi.

“John Steinbeck Nobel Edebiyat Ödülüne layık görülmüştür.”

Anders Oesterling'e

Svenska Akademien, Stockholm - İsveç Akademisi, Stockholm
(*Telgraf*)

NEW YORK

25 EKİM 1962

**BENİ NOBEL ÖDÜLÜYLE ONURLANDIRDIĞINIZ İÇİN TE-
ŞEKKÜR EDERİM STOCKHOLM'A GİTMekten MUTLULUK
DUYACAĞIM**

JOHN STEINBECK

Bay ve Bayan Bo Beskow'a

(*Sag Harbor*)

(*30 Ekim 1962*)

Sevgili Bo ve Greta,

Telgrafınıza teşekkürler. Geldiği zaman kafamız karmakarışıkta. Alışacağımı umuyordum ama tıpkı eski güldürülerdeki kahramanlar gibi gitgide biraz daha boyaya batıyorum gibi. Yapmam gerekeni yapacağım, sonra da emekli bir yaşlı adam yaşamına döneceğim. Şimdiye değin her işimi kendim gördüm. Bir sekretere gereksinim duymadım. Fakat şimdi yardım istemem gerekecek sanıyorum. Çuvallar dolusu mektup geliyor. Hepsine birden bakmak olanaksız.

Her neyse, Stokholm'e gidiyoruz. Belki, eskiden olduğu gibi eski şarkıları söylediğimiz şarap partilerine kaçmak fırsatı bulabiliriz. Bu-

nu yapmalıyız - Keşke yapabilsek. Çok uzun kalmayacağız. En çok dört ya da beş gün. Nerede kalsak dersin? Yine Grand'da mı kalsak? Bonnier'lerden telefonlara ve insanlara yanıt verebilecek birini bulmalarını isteyeceğim. (*Bonnierler Steinbeck'in İsveçli yayıncıları.*) Bu davranışım kendini beğenmişlik gibi görünüyor belki. Ama burada telefonların ve insanların ardı arkası kesilmeyen sorularla insanı nasıl bunalttıklarını biliyorum. New York'a gittiğimiz gün Küba sorununun en civcivli günü olmasına karşın yetmiş beş gazeteci ve fotoğrafçı karşıladı. Bu ödül bir çok bakımdan bir canavara benziyor. Ödüllerden hep korkmuşumdur. Şimdi ona alışmaya çalışmalıyım. Senden öğüt bekliyorum.

Pazar gecesi seni "Dag Hammarskjöld'ü Anımsıyorum" da gördüm. İyi yapılmış bir programdı. Sen de çok iyiydin.

Nasıl olsa haberleşiriz. Bizim elçilikte bir yemeğe çağrılmanı sağlayabilirim. Sizce sıkancısı var mı?

Bütün bunlar saçma değil mi? Yakında bunlara güleceğiz ama şu sıralar bana katlanılmaz gibi geliyorlar.

Her ikinize de sevgiler

John

Kutlama mektuplarının çokluğuna karşın -günde dört beş yüz kendini her mektuba karşılık vermek zorunluluğunda gördüğünü söylüyordu. Yazdığı teşekkür mektuplarından birkaçını buraya alıyoruz.

Carlton Sheffield'e

Sag Harbor

1 Kasım 1962

Sevgili Dook,

Bu yazımsal boğa yarışı bitince sana, sıkıntılardan kurtulmuş olarak uzun uzun yazarım.

Bir şeyin ayırımına vardım. Her ikisi de rüzgârın ürünleri olmasına karşın, Amerikan Kupası daha geçerli. Bunun tartışılabilirliği Amerikan Kupası'ninkinden daha çok. Bu arada benim için dua et. Böyle şeylerden oldum olası korkmuşumdur. Ödüller çürütücü, yıkıcı olabilirler. Ödüllerin çürütücülüğüne direnmek yoksulluğa karşı direnmekten daha zor.

Sevgiler

John

Natalya Lovejoy'a

Sag Harbor

(Kasım 1962)

Sevgili Tal,

Evet, Ed gülümsüyerek fare dansını yapar ve bunları tam yerli yerince yapardı. Ben de öyleyim. Bu önemlidir ama önemli olan başka şeyler de var. Örneğin Thom kendi yolunu buldu. Olağanüstü şeyler yapıyor. John da öyle. İkisinin de tutumu beni sevindiriyor. Lütfen ba-

na Carol'un yeni adını ve adresini gönderir misin? Çok güzel bir telgraf gönderdi. Ona yazmak isterim. Buradaki herkesten sevgiler. Yoksulluğun ve acıların üstesinden geldik. Çok şey yitirdik ama onların da üstesinden geldik. Bakalım şimdi bu yeni durumda ne yapacağız?

John

John O'Hara 25 Ekimde Steinbeck'e Princeton New Jersey'den şöyle yazıyordu:

"Bu ödülü senden daha çok hak eden kimseyi tanımıyorum.

John O'Hara'ya

Sag Harbor
(Ekim 1962)

Sevgili John,

Sana şunu söyleyeyim: Senin kutlaman olmasaydı, bu ödülü almak böylesine güzel olmazdı.

Teşekkürler John. Böyle bir şey tek başına anlamsız. Ama dostlarım buna sevinirse birden bir istenirlik ve saygınlık kazanıyor.

Sevgiler
John

Ed Seehan'a

Gazeteci, Honolulu'nun yazarı.

New York

8 Ocak 1963

Sevgili Ed Seehan,

Güzel mektubuna teşekkürler. Ödülü sanki kendin almış gibi sevdiğini yazıyorsun. Ernest Hemingway aldığımda benim duygularım da tam tamına öyleydi. Ödüle benim lâıyk görüldüğümü duyduğum zamansa, çok gerçekdışı gibi geldi bana. Düşmüş gibi.

Yazıların uygunsuzluğuna gelince, unut onları. Beni değil, tümüyle kendilerini anlattıklarının ayırımındalar mı acaba diye merak ediyorum. Yıllarca edindiğim deneyimlerimden şunu biliyorum. Eleştiriler, eleştirileni değil, eleştirmenin kendini anlatıyor. Gerçek bu. Ne var ki bu gerçeği görebildiklerini hiç sanmıyorum. Yakınlarında ile karşılaştım. Kamburu çıkmış, çakal gözlü biri. Küçük elleri var. Parmakları sosise benziyor ve tıpkı yaşlı bir kadınınkiler gibi yumuşak. Ellerini kucağına koymuş, bir eliyle ötekinin parmaklarını okşuyordu. Tut ki parmakları çok değerli de, tehlikedeydiler de, onları korumaya çalışıyordu. Onunla el sıkışmak bir ineğin emciklerine dokunmak gibi tıpkı. Onunkilere benzer ellerle bir kez daha karşılaştım. Gen. D. Mac Arthur. Ne var ki o tropikallerde bile eldiven giyerdi.

Sevgiler

John

Bo Beskow'a

Sag Harbor
1 Kasım (1962)

Sevgili Bo,

Sana dün yazdım ama adres defterimi New York'ta bıraktığım için yalnızca Stockholm yazdım zarfın üstüne. Yine de eline geçeceğine inanıyorum. Stockholm'da kraldan sonra en çok bilinen kişi sensindir.

Sana programımızı gönderiyorum. Stockholm'e 8 Aralıkta gece 11.00'de SAS'le varıyoruz.- O güzel kızları anımsıyor musun?- Yapmak istediğim ya da yapmam gereken dört şey var.

1. Bu ödül dolayısıyla geleneksel olarak yapılagelen her şeyi yapmak isterim.

Beskow Steinbeck'in Stockholm'e ilk gidişini şöyle anlatıyordu: "John 1937'de Stockholm'de daha tanınmıyordu. Şık olmayan görünüşünden dolayı güzel yerlere girerken zorlukla karşılaşıyordu. Savaştan sonra geldiklerinde ise John'un ününden ve basından dolayı iyi yerlere gitmekten kaçınıyorduk. Fotoğrafçılarla oynuyor, fotoğraf makinelerini itiyordu."

2. Yapabildiğimce eski arkadaşları görmek isterim. Seni eski bir arkadaş olarak görmüyorum. Sen ailedensin.

3. Yapabilirsek şunu yapalım. Olabilir kılalım. Dag'ın mezarına gitmek isterim. Bu benim için çok önemli. Eğer bulabilirsem mezarına lavanta koymak istiyorum. Bana küçük bir lavanta bombası yapmayı sen öğrettin. anımsıyor musun? Bir tane de onun için yapmıştım. Belki küçük bir saksıya dikilmiş lavanta bulabilirim. Lavantayla onun arasında hep bir bağ kurmuşumdur. Bütün bunlar belki duygusallık, ama olsun.

4. Konuşma yapmam için istekler yağıyor. Oysa ben konuşmacı değilim. Olmak niyetim de yok. Hiçbir yerde konuşma yapmayacağım. Ödül konuşması dışında demek istiyorum.

Hepsi bu. Öğrendiğime göre otelimizi Akademi üstleniyormuş. Bize Grand'da yer ayıracaklarmış belki.

Lütfen bana yaz. Kendimizle ilgili programı kendimiz yapmalıyız çünkü Stockholm programı hep kalabalık olacak anladığıma göre.

Dördüncü ve son portremi yapmanı da isterdim ama onun için zaman gerek.

Kalabalık içinde nasıl şaşkına döndüğümü bildiğim için olabilecekleri önceden kestirmeye çalışıyorum. Snapstan (*) uzak durmam için bana yardım etmen gerekecek. Bir yemekte sevici bir kadına kur yaptığımı anımsıyor musun?

Sana çok sorumluluk yüklüyorum ama ben de senin için benzer şeyleri yapardım. Sen benim İsveç'teki ilk yol göstericimdin. Şimdi de orada oluşun ne iyi!

Her ikinize de sevgiler. Yapmak istemediğin şeyleri senden istememe izin verme.

John

Dag'ın mezarı konusunda istediğim şey onun için değil ama benim için çok önemli.

Profesör ve Bayan Vinaver'e

Sag Harbor
6 Kasım 1962.

Sevgili Betty ve Eugène,

Çığ gibi büyüyen bir telgraf kümesinden kendimizi daha yeni kurtardık. Sizininkini en sona koydum, çünkü çok sevdim. Son hafta içinde

(*) Snaps: Kuzey ülkelerinde yapılan çok sert bir içki. (ÇN).

Eugène'le birlikte olmayı ve düşüncelerimi onunla paylaşmayı ne çok isterdim. Onunla konuştuktan sonra düşüncelerim kesinlik kazanıyor.

İyi bir ödüldür Nobel. İyi niyetli. İyi kullanılırsa çok değerli. Fakat tehlikeli ve yıkıcı da olabilir. Tanıdığım ve anımsadığım pek çok kişiye ancak bir mezar yazıtı, kimine de sesi boğan, baskı altında tutan ve çarpıtan bir pelerin olmuştur. Eğer ölüme hazır olsaydım, papazlığa başlasaydım ya da inanmam istenilen şeylere inansaydım bu ödül benim için çok iyi olacaktı. Oysa bunların hiç birisi benim için geçerli değil. Daha yapacak işlerim var. Ölüm çizgisine değil eylem çizgisine yakın olduğuna inanıyorum. Oysa eyleme geçecek kişinin işe sağlıklı, çevik ve alçak gönüllülükle başlaması gerek. Bu bence öylesine değerli bir iştir ki hiçbir akademi üyesinin ya da dinamit yapımcısının gözlerinin üstümde olmasını istemem. Tıpkı Malory gibi bir tutukevinde olmayı yeğ tutarım. Çünkü tutukevinde insan kendinden beklenenlerden kurtulmuştur. Özgürdür. Belki bu olayı büyütüyorum ama başkaları üstündeki etkilerini gördüm. Bu etkinin belirtilerini kendimde de görmekteyim. En kısa bir sürede eski durumuma dönmeyi ve bilinmezliğe karışmayı umuyorum.

Karamsarlığıma üzülme. Gördüğüm tehlike geçebilecek bir tehlikedir. Umursamazlık tehlikeyi etkisiz duruma getirebilir.

Telgrafın için pek çok teşekkürler. Dikenin (Glastonbury) (*) çiçek açmasını, gerçekten çiçek açmasını istiyorum. Konuksever bir dünyaya adım atabilmem için lütfen bana yardımcı ol.

Her ikinize de sevgiler

John

(*) İngiltere'den Sag Harbor'a götürüp diktiği diken. Bugün o diken Sag Harbor'daki bahçede çiçek açmaktaymış. (ÇN).

Monako Prensesi Grace'e

Sag Harbor
6 Kasım 1962

Ekselansları,
Monako Prensesi Grace,
Monako Sarayı,
Monako.

Sayın Madame,

Sevgili, çok sevgili Grace.

Nobel ödülü için tel çekerek büyük incelik gösterdin. Çok sevindik. Oscar kazandıktan kısa bir süre sonra bir akşam yemekte söylediklerini anımsıyorum. Seninle birlikte Judy Garland da Oscar'a adaydı sanıyorum." Onun kazanamadığına üzüldüm, ama ben kazandığım için mutluyum." demiştin. Bu sözler gerçeğin ta kendisiydi. Ben de benzer duygular içindeyim. Bu ödülü hak etmiyorum belki de, ama kazandığım için mutluyum.

Telgrafın için pek çok teşekkürler.

Sevgiler
John Steinbeck

Eski arkadaşı Louis Paul, Steinbeck'le dostluğuna yeniden başlamak için bu ödülün iyi bir fırsat olduğunu düşünmüştü.

Louis Paul'e

Sag Harbor

7 Kasım 1962

Sevgili Louis,

Bana mektup ve kartlarımı geri göndermek dostluğunun bir göstergesiydi. Çok teşekkür ederim. Fakat Tanrım! Louis, onları yazdığım zaman gerçek duygularımı ve o zamanki gerçek düşüncelerimi yazmıştım. Onları yeniden okumadım. İstemiyorum da. Nasılsalar öyleler. Onları sana seni sevdiğim için yazmıştım.

Ödüllerden hep korkmuşumdur. Bir baskı aracı olabilirler diye korkuyorum. Şunu demek istiyorum. İnsan kazanmış olduğu ödüle lâ-yık olmaya çalışır, sonra da o düzeye eriştiğine ya da o düzeyin altında kaldığına inanır. Öyle sanıyorum ki bu durum için en geçerli sözcük "imge" dir. Bu ödülü alalı bir hafta oldu. Eskisinden daha çok param var şimdi. Bundan başka hiçbir değişiklik görmüyorum. Paraya da aldırış etmiyorum. İstersen parayı da ödülü de sana verebilirim.

Satılabileceklerini söylüyorsun. Satın almak isteyen birini tanıyor-san getir. Eğer biri bunlardan yararlanabilecekse ona iyi şanslar dilerim. Ben yararlanamıyorum. Bunu da göğüslemeliyim. Altmış yılda bir dolu iz bıraktım. Bu izlerin sonunu getirmek elimizde değil. Olsa bile anlamsız. Birçok anlamsız iş yaptım. Fakat oldu bir kez. Hepsi benim elimden çıktı. Sovyetler Birliği her ayrıntıyı düşünerek tarihin bir bölümünü silmeye çalıştı, ama başaramadı. Ben geçmişimi silmeye çalışsam başarımla ne olur ki! Benim için anlatılan bir öykü var ki hepten uydurma. Uzak yakın hiçbir ilişkisi yok gerçekte. Yine de insanların, anlatılanların yalan olduğuna inandırma olasılığı yok. Bir yandan da anlatılan kimi uydurma şeyler, gerçekte olandan daha iyi. Ayrıca da ne farkeder ki!

Üniversitedeyken bir oda arkadaşım vardı. Walt Whitman'ı kesinkes okuyamıyordu çünkü Whitman'ın çoraplarını hiç yıkamadığını duymuştu. Böyle durumlarda imgeler yaratılır. Bence en iyisi unutmak.

Yalnız bir şey var. Bu mektupları gözden geçirmek ve yaşamakta olan birilerini incitecek olanları silmek iyi olur. Her neyse, Louis, sen istediğini yap. Onlar artık senin, çünkü sana yazıldılar. Belki daha iyi yazılmış olabilirlerdi. Ne var ki onları şimdi değiştirmek elimden gelmez.

Seni görmeyi umut ediyorum. Çok güzel davranışın için sana teşekkür ederim.

Sevgiler

John

Georg Svensson'e

(Steinbeck'in İsveçli yayıncıları Albert Bonniers Forlag'tan.)

(New York)

10 Kasım 1962

Sevgili Georg,

Biraz sessiz bir hafta sonu bu. 9 Kasım tarihli mektubuna ayrıntıyla yanıt vermek istiyorum.

Önce bu ödülü kazanmanın beni çok mutlu ettiğini söylemeliyim. Stockholm'e gidecek ve alışık olmadığım giysiler içinde bir tek kısa konuşma yapacağım. Çünkü ben kendi adıma konuşmalardan nefret ederim. O nedenle benimki kısa olacak. Bence konuşmanın yapıldığı kürsü bile insanlara sıkıntı veriyor. Törene ilişkin daha çok bilgi edindiğim zaman teşekkürlerimi dile getiren konuşmamı hazırlayacağım. Bunun için yardıma gereksinim duyuyorum. Mektubundan anladığıma göre yardım sizden gelecek. Dışişleri Dairesi ataşesinin biraz humor ve hoşgörüsü olmasını dilerim. Her ikimizin de buna gereksinimi olacak. İyi bir geçici sekreter önerine gelince - böyle biri edebiyat alanında resmi bir görevi iyi bir biçimde yerine getirebilir.

Bir şey daha var. Çok sevdiğim yayıncım Harold Guinzburg'un eşi Bayan Guinzburg'un da bizimle birlikte olacağını sanıyorum. Düzen-

lenecek her türlü etkinliğe onun da katılması sağlanırsa çok sevinirim. Çok sevimli bir hanımdır ve çok yakın dostumuzdur.

Georg, bu mektubun aramızda kalması gerektiğini biliyorsun, değil mi? Bu ödül bir yazara verilebilecek en büyük onur değildir. Ve izin verilirse kişinin bu ödüle lâıyk görülmesine neden olan yapıtlarının yarattığı havayı bozmakta birebirdir. Benimse yapacak işlerim var daha. Ödülün bu dediklerimi yapmasına izin veremem. Zaman ayırmam, bir yerde bulunmam için istekler yağıyor. Benden para da isteniyor. Televizyondan birisi, bu ödülü kazandığıma göre, onun programına çıkmayı kabul etmememin söz konusu bile olamayacağını söyledi. Önerisini geri çevirmeye hakkım yokmuş. Anında ağzının payının verildiğine güvenebilirsin.

Son olarak benden beklenilene yapmam ve beklenilmeyeni de ya bilmemek ya da unutkanlık nedeniyle yapmamam için bana yardımcı olmanı istiyorum. Bo Beskow'un istediği her yere katılmasının sağlanmasını rica ediyorum. Stockholm'deki en eski arkadaşımıdır Bo Beskow.

Hepsi bu kadar. Bütün bunlar sanki düşmüş gibime geliyor. Belki de bu insanların şaşkınlıktan sarsılmaması için doğanın uyguladığı bir yöntem.

Sevgiler
John

New York
8 Kasım 1962

Sevgili Dook,

Bu ödülü benden daha çok hak eden bir dolu yazar geliyor aklıma. Benden daha çok isteyen binlerce yazar kesinkes vardır. Elbette ki sevindim. Yalnız insanları çevremi toplayan bir yanı var ki işte buna katlanamayacağım. İşlerim var. Pek çok hem de. Dahası oturup boşluğa bakmak istiyorum. Kimse bunları yapmama engel olamaz.

Kartında, dünyanın en iyi yazarı olmak istediğimi söylediğimi yazıyorsun. O sözleri söylediğimden beri pek çok şey öğrendim. Bugün, dünyanın en iyi yazarı olmaya çalışmak istediğimi söyledim. Bu ise çok ayrı bir şey. Encino'da, bodrum katındaki odamızda çevrenlerin, kendilerine doğru sıçradığımız zaman daha ötelere uzaklaştıkları gerçeğini bilmiyordum. Yorgun argın ulaşmaya çalıştığımız yerlerin de ötesinde ulaşmaya çalışacağımız yerler olduğunu bilmiyordum. Oysa bunlar birer gerçek. Bu ödül olayı, Salinas'taki Marul Güzeli olayının derece farkıyla benzeri. Özde ise tıpatıp aynı şey. Bu olayın bir de üzünçlü yanı var. Bir tür şaka bu. Üzünç, ona inanmakta.

Kartına teşekkürler. Yazım eskisi gibi küçük değil, çünkü iyi görmüyorum.

Sevgiler
John

New York

14 Kasım 1962

Sevgili Bo,

Güzel ve dost mektubun her zamankinden erken geldi ve bizi çok sevindirdi.

Ödül dolayısıyla bana yapılan saldırıları biliyorsun sanırım. Yalnız uzun süre çalıştığım Time değil, bir çok eleştirmen de - edebiyatı anlayan, ama kendileri pek okumayan gri renkli papazlar - bana pek saldırdılar. Beni hiçbir zaman sevmедiler. Şimdi de öfkeleriyle yalnızca kendi yanlarında yer alıyorlar. Beni bu denli umursamalarına hep şaşmışımdır. Eğer Stockholm'da da benzer olumsuzlukla karşılaşsam onlara Dag için söylenmiş olumsuz sözleri anımsatırım. Bu sözleri söyleyenler, söylemiş olduklarını unutmayı çok istiyorlardır şimdi. Unutmak onları mutlu edecektir.

Eğer o Allahın cezası konuşmayı yapmam gerekmeseydi bütün bunlara katlanabilirdim. Bildiğin gibi hiç konuşma yapmam ben. Ne söylemem gerektiğine ilişkin hiçbir fikrim yok. Lewis'in yabanıl ve anlaşılmaz gevelemelerini, Faulkner'in birçok kez okunduktan sonra çok "bencil" olduğu anlaşılan konuşmasını okudum. Peki ama ben ne diyeceğim? Belki Adlai Stevenson'dan benim için bir yazı yazmasını isterim. Kısa bir yazı olacak. Yalnız bunu biliyorum. İzin verildiği ölçüde gerçeğe yakın olmasını istiyorum. Senin bana önerilerin var mı? Orada durup konuşmak düşüncesi bile bana soğuk terler döktürüyor. Bu işten alınımın akıyla çıkarsam başka bir şey istemem.

Bir şey kesin. Elaine'le de konuştuk. İçki konusunda çok dikkatli olmalıyız. Sarhoş olacağımdan değil, yorgun düşeceğimden korkuyorum. Ama seninle birlikteyken, akvaryumdaymış gibi olacağımızdan içkiyi de iyi içmek isterim. Beni krallar ürkütemiyor da Akademi üyelerinden ürküyorum.

Bir de kuyruklu ceket almak zorundayım. Hep gülünç bulmuşumdur o ceketleri. Kiralardım ama Elaine kiralık ceketin iyi oturmayacağını söylüyor. Bu Allahın cezası ceketini ilk kez kim buldu dersin?

Şimdi sana bir soru sorayım. Bu kutsal yemeklerin hepsinde sen de var mısın yoksa çağrılmadığın yerler var mı? Lütfen bana yaz. Belki de çağrılmasan daha rahat edersin. Ben bir penguen gibi rıhtımda dururken sen kırmızı şarabını yudumlayıp gülebilirsin.

Ah, o Allahın cezası konuşma.

Her ikinize de sevgiler.

Adlai Stevenson'a.

New York

20 Kasım 1962

Sevgili Adlai,

Uzun bir süredir iletişim kuramadık ama bana borçlu olduğunu kabul etmelisin. Belki unutmuşundur diye birkaç olayı sana anımsatmak istiyorum.

1. Sana birçok kez uzun ve karışık mektuplar yazdım oysa senin aklın başka yerlerdeydi.

2. Önerilerim, eleştirilerim ve sürekli öğütlerim Başkanlık için katıldığın iki kampanyaya bağış sayılabilir.

3. Benim o kötü kamyonu gezi yolun üstünde bulunan Libertyville'de durdurup bir skandala neden oldum.

Bunlar senin için yaptıklarımın pek azı. Yıllardır bunların karşılığını istemedim. Artık yeter!

Şimdi senden bir ricam var!

Belki biliyorsundur. 10 Aralıkta İsveç Akademi üyelerine ve bir salon dolusu eleştirmene bir konuşma yapmam gerekiyor. Her zaman, konuşma eleştirmeni olarak herkesin hizmetinde bulunan ben, hiçbir konuşma yapmamışımdır. Konuşma yapacağım düşüncesi beni korkudan tır tır titretmekte. Sonra birden senin dünyada belki en iyi konuşmacı olduğunu anımsadım. Yaptığın onca konuşmadan sonra bir ko-

nuşma daha hazırlamak sana belki yük gibi gelmeyecektir. Benim için de bir konuşma hazırlarsın değil mi? Akademi senin hazırladığın konuşmayı çok beğenecektir. Bu küçük iyilikle yaşamımı kurtarabilirsin. Gerçekten ödüm patlıyor. Ayrıca da bana olan bütün borçlarından kurtulursun.

Bu isteğime evet dediğini kabul edebilir miyim? Senden bir not bekleyebilir miyim?

Teşekkür ederim. Şimdi kendimi daha iyi duyumsuyorum.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

New York

(Kasım 1962)

Cumartesi

Sevgili Elizabeth,

Mektubunu bu sabah aldım. Konuşma üzerine çalışıyorum. Söylemek istediğim her şeyi içerdiğini sanıyorum. Hem de iyi bir sırayla. Şimdi sözcük sözcük gözden geçiriyorum. Her sözcük yerli yerinde ve gereken ağırlıkta olmalı. Belki yarın banta alır dinlerim. İstedğim ritimde mi, sözcükleri doğru mu söylüyorum diye bakmak istiyorum. Beynimize çok anlamlı gibi gelen birçok sözcük söylenince anlamını yitirir. Fazladan tek sözcük ve yükleme olmamalı. Pazartesiye belki biter. Göndermektense sana onu kendi elimle getirmeyi yeğlerim.

Şimdi başka bir konu: Nobel'den gelecek para. Komisyon işini düşünmemiştim. Bu işe seninle birlikte başladık, seninle birlikte bitireceğiz. Eğer birlikte çalıştığımız bu yıllar boyunca sen kendini salt ajan olarak görmüş olsaydın yapmış olduğun yüzlerce şeyden de söz edemeyecektik. Benim o çok uzun süren kötü yıllarımda sıkıntılara or-

tak oldun. Sıkıntıları paylaştığına göre iyi şeyleri de paylaşman gerekir. Bu ödülün benim kadar sen de sorumlusun. O nedenle tartışmalıyım. Bu işin yalnız onurunu değil, parasını da paylaşmalıyız. Bu konuyu bir daha tartışmalıyım. Konu kapanmıştır.

Sevgiler
John.

Carlton A. Sheffield'e

New York
28 Kasım 1962

Sevgili Dook,

Sana bu ödülü anlatmak istiyorum. Herhangi bir yolla gizemli bir havaya bürünmüştür ama nasıl bir yolla, onu bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa bir para ödülü oldu. Ödülün verilmesinde coğrafik ve politik etkenlerden de söz edilebilir. İsveç'li onyedinci Akademi üyesi parmaklarını oynattılar mı her şey değişebilir. Bu konuda seninle daha önce de konuştuğumuzu sanıyorum.

Bu ödülün her zaman korkmuşumdur. Bildiğim bir şey varsa o da bu ödülü kazanan kimsenin daha sonra hiçbir şey yazmamış olduğu. Shaw'u bunun dışında tutabiliriz belki. Faulkner'in son kitabı çok önceden yazılmıştı. Hemingway ödülü aldıktan sonra sinirli bir kargaşa içindeydi. Red Lewis tam bir tutukluk içinde öfkesinin kölesi olarak kendini içkiye verdi. İnsanı bir mezar yazıtının havasına gömen bir etkisi var. Belki ben kendim için gerektiğinden çok iyimserim ama, bu kötü yazgıyı aldedebileceğime inanmasaydım bu ödülü kabul etmezdim. Daha yapmam gereken pek çok işim var ve bunları yapmaya kararlıyım.

Son birkaç gün çok sıkıntıdaydım. Şimdi yeniden bu mektubu yazmaya başlarken bir hafiflik duyuyorum. O lânet olası konuşmayı belki yirmi kez yazdım. İsveç'te bir yabancı olarak, konuşmanın biraz gönül

alıcı ve diplomatik olmasına çalıştım ama sonunda saçma sapan bir yazı çıktı ortaya. Dün akşam nerdeyse çıldırıyordum. Sonunda tam söylemek istediklerimi yazmaya karar verdim. İyi mi kötü mü olur bilemiyorum ama hiç değilse gerçek beni yansıtır böyle bir konuşma. Dahası konuşmanın yerel dilden renkler taşımasını bile düşündüm. Ama ben zaten öyle yazıyorum. Konuşmayı ister beğenirler, ister beğenmezler. Önce parayı alsam bari. Sonra sözlerim hoşlarına gitmese de olur. Şanslı olduğum bir yan var. Çok alçak sesle konuşuyor, sözü geveliyorum. O nedenle söyleyeceklerimi duymayacaklardır. Ama konuşma tam tamına söylemek istediklerimi aktarıyor, o kesin.

Mektup yine kesilecek. Birileri geliyor. İyisi mi kaldırayım. Yeniden yazmaya başlamak güzel olacak.

Ertesi gün. Bu mektup hiç bitmeyecekmiş gibi. Konuşmaya gelince sana bir kopyesini gönderiyorum. Elaine artık bu yazıyı bir yana bırakmam gerektiğini söylüyor. Tıpkı tiyatrodaki oyunun sindirildiği gibi. Ama ben tiyatro değilim ki! İki kide bir o yazıya göz atacağımı çok iyi biliyorum. Fakat tam söylemek istediklerimi içerdiği kesin. Ayrıca da kullanabileceğim en az sayıda sözcükle anlattım istediklerimi. Pek tımtıraklı bir konuşma gibi geliyor bana. Ama yapılacağı yer bunu gerektiriyor. İyi mi kötü mü olduğunu bilmiyorum ama elinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım. 10 Aralıkta yapacağım bu konuşmayı. O günden önce kimseye gösterme lütfen. Eline geçip geçmediğini bilmek isterim elbette. Yine de konuşmayı yapmazdan önce alıp almadığını öğrenmesem iyi olur. Bence bir giz olması gerekir, yoksa o konuşmayı yapamam.

Senden haber almak ve sana yeniden yazmak beni çok sevindirdi, bana erinç verdi, dinlendirdi, süreklilik duygusuna kapılmama neden oldu.

Sevgiler
John

Steinbeck'in Nobel ödülünü alırken yaptığı konuşmayı bu kitabın sonunda bulacaksınız.

Nobel töreninden sonra Steinbeck'lerle Bayan Guinzburg kısa bir süre Londra'da kaldılar, sonra da New York'a döndüler

Bay ve Bayan Beskow'a

New York

22 Aralık 1962

Sevgili Bo ve Greta,

Buraya yorgunluktan bitmiş bir durumda döndük. Çevremize bakmaya bile fırsat bulamadık daha. Teşekkür mektupları da yazmamız gerek. Çok güzel, masalsi günlerdi. Daha bir düştten uyanamamış gibiyiz. Bütün sahne üstüne yayılmış bir pırıltı sanki. Bir daha böyle bir şeyi yaşayamam. Her şey öylesine güzel tasarlanıp uygulanmış ki! Gerçek değilmiş gibi.

Bizim için yaptıklarına teşekkürler. Gerçekte sen de o törenin bir parçasıydın. Sonunu iyice anımsayamıyorum. Özellikle Upsala'da ağladığım günü. (Dag Hammrskjöld'ün mezarında) Üstlerinden yağmur damlayan o koyu renkli ağaçlar, ıslak mezar taşı ve üstündeki solgun güller... Hiç Shakespeare'in Statford yakınındaki mezarına gittin mi? Ben birçok kez gittim. Her gidişimde mezara konmuş çiçekler gördüm. Güzel bir şey bu.

Şimdi artık kendimize gelme zamanı. Noel'den sonra çocuklar okullarına döner dönmez çalışmaya başlamalıyım. Kendi kendime verdiğim bir söz bu.

Sizce iyi Noeller dilerim. Her şey için teşekkürler.

Sevgilerimle

John

Bundan sonraki mektupta yer alan İsveç dilindeki sözcükler,

"Güzel eş" anlamına gelmektedir Steinbeck kendi eşinden de
"Mein vakra fru, "Benim güzel karım" diye söz etmektedir

Bay ve Bayan Howard Gossage'e

New York

31 Aralık 1962

Sevgili Howard ve Vakra Fru,

Stockholm tıpkı bir Ortaçağ düşü gibiydi. Zaman gizemli bir biçimde akıp gitti. Öylesine çok şey yaşandı ki içimde tıpkı tortu gibi bir tür yorgunluk bıraktı. Hiç benzeri olmayan bir şey. Çok ilginç. Sana daha önce de söylediğimi sanıyorum, krallardan korkmamışımdır ama akademi üyeleri oldum olası beni korkutmuştur. Beni çağırdıklarına göre bu öyelerin bana düşman olmadıklarını unuttum. Bana çok sıcak davrandılar, neredeyse sevecenlikle bile diyebilirim. Kaçırılacak bir şey değil bu, ama bu ödül bir daha verilse bile bu deneyimi bir daha yaşamak istemezdim.

Konuşmaya gelince Bana öyle geldi ki Sweet Thursday (*Tatlı Perşembe*)'de Fauna'daki Suzy'ye söyletmiş olduğum sözlerin benzeriydi. Her şeyi yavaşça yapmalı. Denedim, iyi bir yol bu. Her şeyi yarı yarıya kısaltmak. O zaman korkmaz ya da sözlerinizi birbirine karıştırmazsınız.

Sıra benim konuşmama gelince renkten, sestən ve insanlardan öylesine ürktüm ki dilim tutuldu sandım. Elaine duruma çok kolay alıştı. Öylesine rahatlıkla törenin tadını çıkarıyordu ki çevresindeki herkes de ona uydu. Protokol müdürü bizi saraydaki yemeye çağırırken fildişinden armağanları Elaine'in önüne koydu ve "Madame, kral size kolunu uzatacak. Kolunu tutun ve yemeğe gidin" dedi. "Yipii, elbette öyle yaparım tatlım, dediğine parmağımı basarım. Bu tür bir şey demediğine yeminler ediyor gerçi. Fakat yemeğe oturduktan hemen sonra yemek tarifleri ve kralın bahçıvanlık gizlerini konuştukları kesin. Ben kraliçeye eşlik ediyordum. Kraliçe Mountbatten'ın kızkardeşi.

Çok zeki biri. Elizabeth II' in Battenburg adını Mountbatten'e çevirdiği zaman bir şiir yazdığımı söyledim. "Havva tuzak kurarken ve Adem tuzağa düşerken o zaman Mountbatten kimdi?" deyince güldü. Bu şiiri E. R. II'in tez zamanda görmesini sağlayacağını söyledi. "Fakat," dedi, "anlamayacak. Kara cahildir çünkü."

Eve, çocuklarımıza ve onların kız arkadaşlarına döndük. Delikanlılar çok yakışıklı oldular. Hiç böylesine düşünceli ve bize böylesine yakın görmemiştik onları.

Her neyse. Konuşmanın bir kopyesini hazırlayacağım.
Güzel eşine sevgiler.

John

Umutsuzca, ödülle onurlandırıldığını gözardı etmeye ve her zamanki gibi yaşamaya çalışıyordu. İnsanların umursamadığı, çalışkan bir yazar yaşamı. Eski dostuna yazdığı bir mektup onun bu alandaki çabasını yansıtıyor.

Carlton A. Sheffield'e

New York
14 Ocak 1963

Sevgili Dook,

Sana ne zaman ve neler yazdığımı unuttum. Öyle sanıyorum ki bunun nedeni kafamın içinde seninle pek çok şey konuşmam. Sana da olur mu bu? Son iki ay sanki sisler içinde geçti. Gerçek olanlarla düşsel olanları birbirinden ayırmaya kalksam başaramam. Yalnızca düş kurmak için çok az zaman kaldığını biliyorum. Eğer böbürlenmekten dolayı bir ders almam gerekiyorsa, o dersi aldım.

Aaa, bak, ödül gerçektir. Onu veren insanlar da öyle. Düş gibi olanlar ödül çevresindeki yan olaylar. Mitler yüzeye çok yakın. Değişken-

likleri yokmuş gibi görünüyor. İnsan bir mite kendini kaptırdı mı bir daha kurtulamaz. Mitin egemenliğini kıramadığın için ayak uydurursun. Senden büyük, senden yaşlı ve senden güçlüdür. Bence en güvenli yok, baştan kendini kaptırmaman. Hollywood'da buna kendi ününe inanmak denir.

Sana eksiksiz bir mit örneği vereyim. Salinas'ta Joe adında bir komşumuz vardı. Bir şarap ve alkollü içkiler işine ortaktı. Doğduğumdan beri tanırım onu. O da benim ailemi doğduğundan beri tanır. Birkaç yıl önce Salinas'a gittiğim zaman Joe'yi sokakta gördüm. Yaşlanmıştı. Konuştuk. Bana, "Senin çocukluğunu anımsıyorum," dedi. "Çok soğuk bir gün, erkenden Central Avenue'ye gelmiştin. Soğuktan mosmordun. Ceketin göğsünün üstünde çengelli iğnelerle kapatılmıştı. Atların battaniyelerin kapatıldığı iğnelerden." "Joe, bunlar doğru olmaz. Annem düğmeye çok düşkündü," dedim. "Ona göre kopmuş düğmeyle gezmek günah işlemeye denkti. Çengelli iğne kullandığımı görse beni kırbaçlardı." Joe direngenlikle, "Doğru efendim," diyordu. "Sizi soğuktan mosmor, o iğnelerle şimdi bile görür gibi oluyorum."

Kalakaldım. Joe bizim yoksul olmadığımızı, benim de kimsesiz bir çocuk olmadığı biliyordu. Fakat yoksul - varsıl miti öylesine güçlüydü ki! Benim de ne yalanlar söylediğimi Tanrı bilir, ama hiçbir zaman böyle bir yalan söylememişimdir. Anlattığı olay onun kafasında gerçekmiş gibi yer etmişti. Arasına ben de, kendimi böyle bir mite kaptırdığımı ayırımsıyorum. Mit olgusunu yadsımanın yararı yok. Gereksinim duyulduğu zaman kullanılmalı.

Uzun bir süredir Arthur miti üstünde çalışıyor, düşünüyor ve yazıyorum. Hiçbir zaman iyi bir araştırmacı olamadım. Çok sabırsızım çünkü. Belki yeterince dikkatli değilim. Ama Arthur konusunda daha iyiyim. Konuyu öğrenmem için yıllarca çalışmam gerekti. En iyi araştırmacılar, bu alanda gerçekten büyük olan kişiler bana yardımcı oldu, yol gösterdi.

Maddeyi gerçekten istemediğini ve ele geçirmek için gerekeni yapmadığını söylüyorsun. Sana tümüyle inanıyorum. Bu ve daha başka nedenlerle senin doyumlu bir insan olduğunu düşünüyorum. Ben hırçın, uçarı ve değişken sen hep soğukkanlıydın. Sen hiç mi tedirginlik duymadın? Ben hep tedirginim. Bende hiçbir değişiklik olmadı. Üstüme geldiler mi durmam olası.

İkinci eşimden ayrıldıktan sonra gidip Pacific Grove'a yerleşmeyi çok istedim. Yaklaşık bir yıl, belki de daha çok orada oturdum. Ama

iyi olmadı. Ben oranın insanı değildim. O sıralar hiçbir yerin insanı olmadığını anladım.

Glastonbury yakınındaki Somerset'te on ay kaldım. Orada benim anladığım ve beni hoşgören bir şey vardı. Orayı çok sevdim. Oğullarım eğitim dediğimiz şeyi tamamlayınca oraya dönmek istiyorum. Burada New York'ta otururken Somerset'i düşünüyorum. İnanılmaz bir özlemle içim altüst oluyor. Elbette güzel bir yer. Ama beni oraya çeken güzellik değil, başka bir şey.

Sana bir olay anlatayım. British Museum'dan birileri, 14. yüzyılda yanmış olan Glastonbury Manastırı'nın temellerinde kazılar yapıyordu. Yerde açılmış bir çukurdan uzak duramayacağım için hemen bir spatula bir de fırça alarak onlara katıldım. İşte o adamlar çok iyi araştırmacıydılar. Bir sabah bir taş mezara rasladık. Granit bir mezar. Üstünde yazı yok. "İşte burada!" dediler. "Sonunda onu bulmuş olabiliriz." "Kim o?" diye sordum. "Somerset Dükü," dediler. "Nereden biliyorsunuz o olduğunu?" "Mezarı açınca öğreneceğiz," diye yanıt verdiler. "Haydi açalım öyleyse." "Aceleye gerek yok," dediler. "Belki yarın açarız. Burada dük için değil, temel için bulunuyoruz." "Peki bunun dük olduğunu nasıl anlayacaksınız?" "Gövdesinden. Eğer kafatası göğsünün üzerinde duruyorsa, düktür. Asılmış, sonra da dörde bölünmüştü."

Ertesi gün mezarı açtık. Kafatası göğsünün üzerinde duruyordu. Bacakları da gövdesinden ayrılmış, sonradan gövdeyle bir araya getirilmişti.

Kazarken pek çok kemiğe rasladık. Kemikleri bulduğumuz yere koyuyorduk yine. Temeli ortaya çıkarıp her şeyi dikkatle yazdıktan sonra kazdığımız her yeri yeniden kapattık. Üstüne de yeniden çayır diktik. Çünkü bir insan gövdesine o durumda bile saygı gösterilmelidir. O insanlar köylü değillerdi. Araştırmacıydılar. Fakat o yörede yaşayan insanlar da çok bilgiliydiler. Buna bilgi değil de duygu diyorlar. Çünkü düzenli bir bilgi değil bildikleri. Gerçekler arasındaki bağlantıları görebiliyorlar.

Şimdi sana kimi sorular sormak istiyorum. Carl Wilhelmson'u daha görüyor musun? Adresi var mı? Grove Day'le Vernon Given ve daha başkaları? Onlarla hiç iletişimimiz yok. Arasına onları anımsarım, yüzleri gözümde canlanır. Bunca yıl içinde çok değişmiş olmalılar. Benim de değişmiş olduğum gibi. Geçmiş, anlaşılmaz bir şey.

Küçük bir kitap yazıp ağzımdan ödülün tadını silmek istiyorum. Hemen başlayabilirim. Belki gelecek hafta. Beni eğlendirecek bir şey. Bu mektupla seni sıkmış olabilirim ama her telden konuşmak istedim seninle. İyi oluyor.

Sevgiler

John

*1963'den
1965'e*

“ *Geleceği umutlu genç bir
yazar değilim artık...*”

1963 Kültürel ilişkiler çerçevesinde Demir Perde gerisi
ülkelerine gider.

Harald Grieg'e

(Steinbeck'in Norveç'teki yayıncısı.)

New York

16 Ocak 1963

Sevgili Harald,

Masalsı günlerdi. Senin de bu düşünceme katılacağını sanıyorum. Fakat ağızımdaki o baskın tadı silmek için hemen çalışmaya başlamalıyım. Senin de orada bulunabilmenden çok mutlu olmuştum. Bulunamasydın tören benim için eksikli olacaktı.

Oturmakta olduğumuz evi satıp buraya yakın, çok yüksek bir yapıda epey yukarlarda bir daireye taşınıyoruz. Dört katlı olan şimdiki evimiz bizim için çok yorucu olmaya başladı. Merdiven çok yoruyor. Yeni evimiz otuzdördüncü katta. Bütün Manhattan ayak altında. Umarım bir fırsatta gelirsin. Görünüm çok güzel.

Uzun süreden beri sana sormak istediğim ama çekindiğim bir konu var. Bildiğin gibi ben ne reklâm ne de madalyaya önem veren bir insanım. Bunlardan kaçırım da. Boş ve beni hiç mi hiç etkilemeyen şeyler bunlar benim için. Ama birisi var ki benim için çok anlamlı. Haakon Haçi. Onu çok sevmişim. (*The Moon is Down* - *Ay Battı için Steinbeck'e Norveç hükûm etince verilmişti.*)

Yıllar önce büyük oğlum daha küçükken, haçi görmüş, çok beğenmişti. Bir gün takıp okula gitmek istedi. Altı yaşındaydı o zaman. İzin verdim. Takıp okula gitti ve bir yerde düşürdü. Ona çok kızamadım.

Ben de pek çok yitirdim, daha da yitirmekteyim. Ödül belgesi ve öteki her şey elimde. Acaba haçın bir benzerini bulabilir miyiz? Bulursan çok sevineceğim. Eski zorlu fakat gerçek günlerin anısıydı. İnsanların olabileceklerinden daha iyi ve daha yürekli oldukları günlerin anısı. Çok iyi anımsıyorum, o haç bana verildiği sıralar Norveç öylesine yoksuldu ki haçın bedelini ödemem istenmişti. Yine ödemeye hazırım.

Sevgiler
John

Başkan Kennedy'nin önerisiyle o sıralar Amerika'nın Moskova büyükelçiliğinde kültür ataşesi olarak görev yapan Leslie Brady, bir kültürel alışveriş programı içinde Steinbeck'i Sovyetler Birliğine çağırır.

Geziden söz ettim. Gitmek için büyük istek gösterdi. Giderse iyi olabilir. Başka bir kuşaktan. - Yaşı otuzbeşin altında - Genç Ruslar üstünde çok etkili olabilir. Bizimle gitmekten çok mutlu olur. Ayrıca da, söz aramızda, ikimiz birlikte bir başımıza olduğumuzdan daha etkili olabiliriz. Ben sahneden ayrılmak yolundayım. Oysa o sahnedeki yerini almaya hazırlanıyor. En azından böyle düşünülüyor. Sonbaharda yeni bir oyunu sergilenecek. Fakat oyun başladıktan sonra gidebilir. Ben zamana bağımlı değilim. Kendimi onun istediği zamana uydurabilirim. Bu fikir sence iyi midir? Üstünde düşün istersen. Sonra birlikte gözden geçiririz.

Bütün bunları tasarlarken Polonya'yı ve Finlandiya'yı unutma. Polonya'ya hiç gitmedim. Finlandiya'ya gittim. Her iki ülkede de kitaplarını iyi biliyorlar.

Benim konuşma yapmayacağımı biliyorsun değil mi? Ama her yerde ve herkesle ya da kalabalıkla herhangi bir konuda karşılıklı söyleşiye girebilirim. Ama "konuşma"ya hayır. Anlatmaktan çok fikir alışverişinde bulunulduğu için söyleşiler bence daha iyi.

Hepsi bu. Çok güzel bir akşam geçirdik, güzel bir yemekti. Teşekkürler. Yeni Bayan Brady'yi de sevdik. Elaine'le birçok bakımdan benzeşiyorlar.

Senden erken haber almak umuduyla.

Sevgiler

John

Bir Haziran sabahı Sag Harbor'dayken, Steinbeck uyandığımda bir gözünün görmediğinin ayırımına vardı. Retina delinmişti. Southampton Hastanesinde ameliyat edildi. Uzun bir süre hastanede gözleri sargılı, kum torbaları arasında devinimsiz yatması gerekiyordu. Bu süre içinde eski dostu John O'Hara sık sık onu görmeye gitti ve ona kitap okudu.

John O'Hara'ya

(Sag Harbor)

Temmuz 1963

Sevgili John.

Gözüm iyi. Hafta sonunda prizmatik camları alıyoruz. Bana acınmasını istediğim sürece onları kullanacağım. Köpeğimiz Charley'den öğrendim bunu. Daha yavruyken araba çarpmış kalçası kırılmıştı. O olaydan sonra ne zaman onu azarlasam ya da ne zaman bir suçluluk duygusuna kapılsa topallamaya başlar.

En son görüştüğümüzden beri çok daha iyiyim. Seninle enikonu konuşmak istediğim öyle çok şey var ki! Sonradan kişiye dönüşen bir dolu genel şey. Eğer çok ağrım varmış gibi davranırsam beni görmeye gelir misin yine? Ben gelemem çünkü daha araba kullanamıyorum.

Keşke gelebilseydim. Senden başka kimseyle konuşamadığım şeyler var.

Sevgiler
John

1962 Eylül ayında köpeği Charley için Danimarkalı yayıncısına Steinbeck şöyle yazıyordu:

"Charley iyi ama artık yaşıyor. Yavruyken kırılmış olan kalçası onu tedirgin etmeye başladı. Özellikle hava değişikliklerinde. Fakat sabahları genç olduğunu sanıyor daha."

Charley'nin durumu kısa doğru kötüledi. Şubat sonlarında Steinbeck şöyle yazıyordu:

"Geçen hafta çok üzüldük. Köpeğimiz Charley, uzun birlikteliğimizden sonra, arkasında büyük bir boşluk bırakarak öldü. İnsanda olsa siroz denilebilecek hastalıktan öldü. Bu hastalığın nedeni genellikle alkoldür. Fakat Charley içmiyordu. Ya da belki içiyordu da gizli tutuyordu."

Bu mektup Pensilvanya'da Tarentum'lu Dr E. S. Montgomery'ye yazılmıştı. Çok iyi bir bulteriyer yetiştiricisi olarak tanınıyordu Dr Montgomery. Mektuplaşmaları epey sürdü.

Dr. E. S. Montgomery'e

Sag Harbor
23 Temmuz 1963

Sayın Dr. Montgomery,

Uzun süredir size yazamadım. Çünkü retina delinmesinden ötürü bir göz ameliyatı geçirdim. Epey zaman göremedim. Şimdi bile gözümde koskocaman gözlüklerle dolaşılıyor ve kendimi, sezdirmeden

avına yaklaşan bir yengeç ya da gözleri kapatılmış bir beygir gibi duyumsuyorum..

Belki daha sonraları, örneğin yazın, bu gözlüklerden kurtulabilirim. Neyse ki Southampton'da çok iyi bir hekim olan Dr. Paton gözümü kurtardı.

Birkaç yıl önce görmemi istediğiniz güzel köpekleriniz olduğunu yazmıştınız bana. O günlerde Charley vardı. Oysa şimdi Charley öldü. Yakınlara değin geceleri onun havlamasını duyar gibi oluyordum.

Şimdilerde de acaba bana göstermek istediğiniz köpekleriniz var mı? Sizden yanıt bekleyebilir miyim?

Saygılarımla
John Steinbeck

Adlai Stevenson'a

Sag Harbor
(4 Ağustos 1963)

Sevgili Adlai,

Gönderdiğin not için teşekkürler. Gözüm iyileşmekte. Fakat iyileşmeseydi bile bir gözüm vardı. Lord Nelson, tek gözülle hem Trafalgar'ı hem de Lady Hamilton'u kazandı.

Elaine, eğer Somerset'ten bir som balığı getirirsen, seni öğle yemeğine çağıracağımı söylüyor.

Bense seninle konuşmak istiyorum. Öyle sanıyorum ki Ekimde Moskova'ya ve daha başka yerlere gideceğiz. Bana önerilerin olabilir.

Barry Golwater bize Mısır'da rehberlik edebileceğini söylüyor. Sorun şu ki biz Mısır'a gitmiyoruz.

Her neyse biz seni görmek istiyorum.

Sevgiler
John

William A. Gilfry'a

(Kuzey California'lı ve tanıdık olmayan biri.)

Sag Harbor

13 Ağustos 1963

Sayın Bay Gilfry,

Yazım için lütfen başışlayım. Bir göz ameliyatı geçirdikten sonra prizmatik camlar takmak zorundayım. O nedenle sayfayı çok iyi görmüyorum.

Birkaç gün önce de Elizabeth Otis'e şöyle yazmıştı:

"Okumak için büyük çaba gösteriyorum ama sonuç tıpkı bir savaşta ki yenilgiye benziyor İşleri zorlaştırmak için prizmatik camları boyuna değiştiriyorlar Başarıyorlar da çünkü okumak, örümcek ağıyla kapatılmış bir yerde bir delik aramaya benziyor "

8 Ağustos tarihli mektubunuza teşekkür ederim. Bir yazara zor gelen mektupların niteliği değil, çokluğudur. Mektupların niceliğini soruyorsunuz. Değişir. Bu yıl birçok nedenle mektupların sayısı otuz - kırk bini buldu. Bu sıralar günde yirmi beş - elli mektuba düştü. Hepsini yanıtlamak istiyorum çünkü iyi ve iyi niyetle yazılmıştır hepsi de. İnançla yazılmışlardır. Fakat hepsini yanıtlamam olanaksız. Uyumam gereken her am bu mektupları yanıtlamaya ayırsam yine de zamanım yetmez. Kendi çalışmalarına da zaman yetmez. Hastaneden çıktığım zaman yanıt vermem gereken bini aşkın mektup bekliyordu beni. Nasıl başa çıkarsınız?

Yazmak benim için kolay bir iş değildir. Bütün gücümü ve dikkatimi vermem gerekiyor. Yazdığım sıradaki en küçük bir kesinti bende başına odunla vurulmuş gibi bir etki yapıyor. Sizin çok ilginç mektu-

bunuza, yanıt veremediğim öteki bütün mektuplar adına da yanıt veriyorum. O nedenle kapsamlı bir mektup oluyor. Umarım yazdıklarımı yakınma olarak değerlendirmezsiniz. Yakınma değil. Beklemediğim, uyum sağlayamadığım ve sağlayacağım bir olgu bu. O kadar. Nobel ödülünü de beklemiyordum. O ödülü almak beni çok derinden sarstı. Bugün bile o ödülü tam kabullenmiş değilim.

Para ve ozanlara değgin sözleriniz bana çok ilginç geldi. Robert Frost'un 240 000 doları olduğunu bilmiyordum. Kendisi bunu biliyor muydu acaba? Bunu da bilmiyorum. Çünkü Robert Frost'u tanımiyorum. Benim paraya ilişkin düşüncelerimin kendi gözümde bile kesin çizgileri yok. Uzun yıllar boyunca para sıkıntısı çektim ama borçlanmamayı başardım. Bugün çok satan kitaplar, yine o kitaplar olmasına karşın o zamanlar hiç satmıyordu. Şimdi para geliyor. Gelen para vergiler, bağışlar, aileler ve kimi istekler için kullanılıyor. Benim yaşayabilmem için her ay belirli bir para ayrılıyor. İyi yaşıyorum ama varsıl bir yaşam değil bu. Günde bir kez yemek yiyorum. Oturduğum ev dört odalı. Bahçede çocuklar için yapılmış bir ek yapı var. Yirmi ayaklık elden düşme bir balıkçı motorumuz var bir de. Ford Falcon, steysin arabam iyice eskidi. New York'ta bir apartman dairesi aldım çünkü otellerden hem daha ucuza geliyor hem de daha rahat. Çok dolaşırım ama hep iş ya da araştırma amacıyla. Lütfen yoksulmuşum gibi görünmeye çalıştığımı sanmayın. Öyle bir özentim yok. Böyle yaşamayı sevdiğim için böyle yaşıyorum. Frost'un paraya ilişkin düşüncelerini bilmiyorum ama yaşamama yetecek param olduğu sürece benim parayla hiç ilgim olmadığını çok iyi biliyorum. Yoksulluk yıllarımdan şunu öğrendim. Paraya olan ilgi parasızlığınız oranında artıyor.

"Bir ozan 240 000 doları nasıl biriktirir. Bunu kendine nasıl yasaklamaz?" diye soruyorsunuz. Ne yapsın, parayı sokağa mı atsın, yoksa insanların kitaplarının telif hakkını satın almak isteklerini geri mi çevirsin? Savaş yılları sırasında, geliri gereksinimi olan ailelere dağıtıl-sın diye bir kitap vermişim hava kuvvetlerine. Vergi işleri ve benzeri işler için avukatlara bin doları aşkın para ödedim. Herkes, Hava Kuvvetleri bile benim deli olduğumu düşünmüştü. Dostlarınızı yitirmeyi göze almadan onlara para veremezsiniz. Hayır, böylesi benim için daha iyi. Kaç param olduğunu, nereye ne verildiğini bilmiyorum. Böylesi, beni, kendimi eliaçık bir insanmışım gibi düşünmekten, bu çirkin duygusallıktan koruyor.

Charley öldüğünde onu gömdüğümüz yere bir söğüt ağacı dikmiş-tik. Duygusallık bu, ama kim duygusal değil ki! Sonra bir gün kente gitmem gerekti. Döndüğümde ağacın çevresine çiçekler de dikilmiş olduğunu gördüm. Kimin yaptığını bilmiyorum, öğrenmek de istemiyorum.

Yeni bir köpek almadım daha. İngiliz bir bulteriyerle ilk sevgililerimin türü Airedale arasında kararsızım. Çok küçük bir yavru alıp onu, bağımsızlığın boyuncğmeyi alt edeceği biçimde eğitmek istiyorum. Beyaz bir teriyerde dövüşme yetisini yok etmemem gerektiğini biliyorum ama dövüşmek gereklerini ortadan kaldırayabilirim belki. İyi dövüşen bir köpeğin kavga yolunu seçtiğini hiç mi hiç görmedim. Kavga kendine güvenmeyenler içindir.

Sözünü ettiğiniz Boston'ları biliyorum. Çocukken bir Bostonum vardı. Güzel ve çok şakacı bir köpekti. Yalnız o cinsi çok sevmiyorum. Kısa boylu, patlak gözlü, astmatik, mideleri zayıf, evin yolunu bile kendi kendine bulamayan hayvanlardır.

Şimdiye değin beslediğim köpeklerin hepsi de doğal hayvanlardı. Onlardan öğrettiğimden daha çoğunu öğrendim.

Mektubu bitirmeliyim. Şiirlerinizden söz etmeyeceğim. Şiir, sınırlarınız ölçüsünde özel ve kişiseldir.

Sizi bir günah keçisi (*) gibi kullandım. Öteki yirmibeş mektuba yanıt yazmayıp, suçluluk duygusunu size yüklemiş oluyorum. Belki böylece sorun çözümlenmiş olur.

Cortez Denizi'ni beğendiğinize sevindim. Yeni çıktığı zaman pek az dikkat çekmişti. Ama öyle görünüyor ki zamanla insanlarda uyardığı ilgi artıyor. Böyle bir kitap satılamaz. Kendi kendine yolunu bulmak zorunda.

Bir şey var. Santa Cruz'da sizin Great Basin dediğiniz yer var. Adı da Big Basin'dir. Ancak son zamanlarda oranın adı değiştirildi. Ben, kıyıdaki Sekoya koruluklarında büyüdüm. Big Basin, benim "dev gibi" büyük şeylerle ilgili ilk deneyimlerimi yaşadığım yerdir. O sıralar yedi yaşındaydım. İki kişilik bir arabayla kamp kurmaya gitmiştik. Arabada biz, yiyeceklerimiz ve bir de çadırımız vardı. Ormanda kim-

(*) *Günah Keçisi* - Çok eskiden Musevilerin, günahlarını götürsün diye çöle saldıkları teke. (Başkalarının ceza ve sorumluluklarını yüklenen kimse (ÇN)).

se yoktu. Fındık ve eğrelti otlarıyla orman, ay ışığında olağanüstü güzeldi.

Esen kalın Günah Keçisi
John Steinbeck

Elaine Steinbeck'e

(Doğum gününde)

Sag Harbor
14 Ağustos (1963)

“Özeldir”

Sevgilim,

Bu mektup salt senin içindir.

Geçmiş yıllarda sana para verdiğim zaman çok azını kendine harcadığını görerek kızardım.

İkincisi - son yıllarda harcamalarımız artmıştır. Artmalıydı da. Bu önemli değil. Önemli olan kendini bana hesap vermek zorunda görün. bunun ağırlığını duymandır. Benim sana karşı çıkmayacağımı bilmen bile sonucu değiştirmede. Para konusunu hep bana danışmak gereğini duydun.

İşte, bütün bunlardan ötürü bu yılki doğum günü armağanın şu: Devletin vergi dışında tuttuğu bir miktar bu. Sag Harbor Bankasındaki özel hesabına yatırılmıştır. O parayı kimseye sormaya gerek duymadan istediğin gibi harcayabilir ya da istediğin kimselere yardımda bulunabilirsin. Yalnız kendine de.

“Rusya'nın ıssızlığında yitmek ne güzel olurdu değil mi? Ço-

lüksüz, çocuksuz... Sibirya adı bile kulaklarımda büyülü yankılar yapıyor.”

Eylül ayında eskiden tanıdığı Ruslarla mektuplaştı.

Mihail Şolohov'a

Sovyet Yazarlar Birliği eliyle.

Moskova.

New York

19 Eylül 1963

Sayın Mihail Şolohov,

Stockholm'de birlikte geçirdiğimiz bir öğleden sonrayı anımsadığınızı umuyorum. o gün karımla bana, sizin ırmağımız olan Don'dan havyar armağan edeceğinize söz vermişsiniz. O günden beri karım hep bunu düşünüyor.

15 Ekim dolaylarında bir ay kadar kalmak üzere Moskova'da olacağız. Sizinle yeniden görüşmek bizi çok mutlu edecek.

Size Rusça yazamadığım için çok üzgünüm. Ama işte öyle yazıyorum.

Saygılarımla,

John Steinbeck.

Konstantin Simonov'a
Sovyet Yazarlar Birliği Eliyle,
Moskova.

New York
19 Eylöl 1963

Sayın Konstantin Simonov,

Uzun bir süre önce sizinle tanışmakla onurlandığımı anımsatabilir miyim? Arkadaşım Capa'yla bana büyük bir konukseverlik göstermiş-tiniz. Bir akşam, bir merdiven altında, gülen kişiye çok az raslanılan bir dönemde nasıl kahkahalarla güldüğümüzü anımsıyorum.

Eşimle ben 15 Ekim dolaylarında Moskova'da olacağız. Sizi bir daha görmek ve çok değer verdiğim bir tanışıklığı yinelemek olasılığı bana büyük sevinç veriyor.

Size Rusça yazamadığım için üzgünüm. Ama işte öyle-yazamıyorum.

Saygılarımla
John Steinbeck

İlya Ehrenburg'a

Sovyet Yazarlar Birliği Eliyle,
Moskova.

New York
19 Eylül 1963

Sayın İlya Ehrenburg,

Umarım benim Rusya'daki ilk yol göstericim ve kısa aralıklarla koruyucum da olduğunuzu anımsarsınız.

Karım ve ben 15 Ekim dolaylarında Rusya'da olacağız. Sizi yeniden görmek ve çok değer verilen bir tanışıklığı yinelemek bana büyük tat verecek.

Zavallı Capa Vietnam Savaşında bir tarla mayınına basarak öldü. Oysa Vietnam Savaşına katılmayı hiç istememişti. Bir manastırdan aldığımız, tahta üstüne yapılmış küçük oyma işlerini anımsıyorum. Benimki daha duruyor.

Sizi görebilmeyi çok istiyorum.

Saygılarımla
John Steinbeck

Elizabeth Otis'e

Moskova

18 Ekim 1963

Sevgili Elizabeth.

Uyuyacak zamanı zor buluyoruz. Yapmak istediğimiz şeyler için zaman yok. Londra'dan ayrılalı bir hafta oldu. Oysa bize aylar geçmiş gibi geliyor. Helsinki'de öylesine yüklü bir program hazırlamışlardı ki neredeyse ölecektik. Pazar sabahı saat dokuzda dokuzyüz tane kitap satıcısını görmek ne demek, düşünebilir misin? Gördük. Oradaki büyük elçimiz (*Carl Rowan*) iyi bir adam. Onu karısıyla çocuklarını yakından tanıma fırsatı bulduk. Moskova'da eski tanıdıkların kimilerini gördük. Sweet Lana (*) (*Svetlana, 1947'de Steinbeck'e Moskova'da rehberlik eden hanım,*) da bunlar arasındaydı. Burada da günlerimiz dolu ama yine de bize dinlenecek zaman ayrılmasını istedim. Winter - Kış'ı günbegün yayınlamış olan *İsvestia Gazetesi* dün bize beşyüz ruble ödedi. Bugün de bize ödeme yapacak olan yayınevlerini göreceğiz. Birkaç kitap basmışlar. Winter - Kış'ın çok başarı kazandığını söylüyorlar. Charley bile çevrilmiş. Elçilikten genç biri (*politik servisten Peter Bridges*) çevirmenimiz olarak bizimle dolaşiyor. Çok iyi. Pazartesi gece güneğe, Kiev'e gidiyoruz. Sonra da Gürcistan'a, Tiflis'e geçeceğiz. Bu arkadaşla eşi de bizimle olacaklar.

Moskova da çok değişmiş. Kentin dışına kilometrelerce alana yüksek yapılar dikilmiş. Toprağın özel mülkiyeti olmadığı için her birinin çevresinde geniş bahçeler var. İnsanların giyim kuşamları eskiye göre daha iyi. O zamanki kadar yorgun görünmüyorlar. Yorgun olan benim.

Burada insanlar bize çok iyi davranıyor. Otelimiz Stalin neogotik dedikleri biçimde. Görkemli, her yanı mermerle kaplı bir yapı. Büyük mumlukların bulunduğu koskoca bir süit ayrılmış bize. Capa'yla birlikte kaldığımız eski, ayı postu kaplı Savoy'dan çok değişik bir otel

(*) *Tatlı Lana (ÇN).*

mumlukların bulunduğu koskoca bir süit ayrılmış bize. Capa'yla birlikte kaldığımız eski, ayı postu kaplı Savoy'dan çok değişik bir otel burası. Hep bildiğimiz gibi Elaine çevresini çok çabuk etkiliyor. Çok seviliyor ve büyük saygı görüyor.

Hiç yazı yazmıyorum. Sana şunu söylemeliyim. Buzların çözülmeğe başladığı kesin. Ilımlı havayı her yerde görebilirsin. Ben çok iyiyim. Her şey birbirini tümlüyor gibi. Bir yazara Winter - Kış'ın burada neden başarı kazandığını sordum. Kitaptaki sorunun buradaki insanların da sorunu olduğunu söyledi. Lütfen Annie Laurie'ye Winter'in tiyatroya uygulandığını ve Moskova Sanat Tiyatrosunda provalara başlandığını söyler misin? İngilizceye çevirtip New York'ta denemek ilginç olurdu. İyi bir değiş tokuş değil mi?

Bizi alacak araba daha gelmedi. O nedenle sana yazmayı sürdürübilirim. Güzel bir şey daha. Burada öğlenden önce yola çıkılmıyor. Fin'ler bizi sabahın sekizinde kaldırıyor gece de geç saatlere değin tutuyorlardı.

Ertesi gün.

Ayın dokuzu ve Cumartesi
olmalı.

Dün değişik bir gündü. Önce Winter'i basmış olan bir yayınevine gittik. 300 000 bastıklarını ve hemen tükendiğini söylediler. Bir süre konuştuktan sonra bana 1000 ruble verdiler. Bir kez daha konuştuk ama sonunda bu konuşmaları yüreklerimize gömmeye karar verdik. Orada da bize yararları olmayacak. Parayı Elaine'e, yeni adıyla Sonya Goldenarm'a verdim. Sonya Goldenarm çok ünlü bir yankesici. Anladığıma göre burada yabancı yazarlara ödenen para, satılan kitap sayısıyla orantılı değil. Kitaplar hemen satılmış ama yeni bir baskı yapılmamış. Böylece yarım milyon basılan bir kitap çıktıktan yarım saat sonra bir kitap toplayıcısının rallerına dizilebilir demektir.

Saat ikide öğle yemeği için Ehrenburg'un apartmanına gittik. Güzel bir yemek ve çok hoş bir söyleşi. İnsanlar üstünde, hiç değilse aydınlar üstünde yumuşamanın etkilerini görmek olası. Her konuda kor-

kusuzca konuşuyorlar. Yalnız dış dünyayla ilişkileri çok sınırlı olduğu için görüşleri de sınırlı kalıyor.

Olabildiğince az görüşme yapmaya çalışıyoruz. Sabah saatlerine hiç bir şey koymuyoruz. Dün gece baleden sonra - gösteri saat onda bitti - Newsweekten McGardy'lere gittik. Amerikalı ve Rus gazetecilerle tanıştık orada. Çok hoş vakit geçirdik.

Şimdilik mektubu bitiriyorum. İlk kuryeyle göndereceğim.

Herkes sevgiler

John

Elizabeth Otis, McIntosh Çalışanlarına

Moskova

8 Kasım 1963

Sevgili Elizabeth ve Herkes.

Dün Kızıl Alan'da büyük yürüyüş vardı. Çok etkili ve çok sıkıntılı. Sabah saat 8.45' te yerlerimizi aldık. Beş kez pasaport ve bilet denetimi. Yürüyüş tam saat onda başladı. Önce askeri birlikler, sonra ağır silâhlar, tanklar, toplar, roketler, sonra uniformaları içinde spor kulüpleri. Sonra yine askerler, daha sonra da ürettiklerinden örneklerle fabrikalar. Binlerce, binlercesi. Çok soğuktu, ayaklarımız dondu. Saat oniki dolaylarında oradan kurtulup otelimize döndük. Daha yürüyüşü görüyorduk. Saat 1.30 u geçiyordu. Stalin'in gününde bu yürüyüşün saat beşe kadar sürdüğünü söylediler. Çok yorulmuştuk. Biraz dinlendikten sonra Kremlin'deki tiyatro salonunda verilen resepsiyona katıldık. Diplomatlar, delegeler... K. (*Kruşçev*) kılıcını şakırdatarak dolaşıyordu. Tıpkı Will Amcanın 4 Temmuzda kuşandığı kılıcını şakırdattığı gibi. Düşleyebileceğin en büyük salonda 2000 ayak uzunluğunda bir masa yerleştirilmişti. Masaların üstü yiyecek ve içkiyle dopdoluydu. Konuklar su gibi votka ve kanyak içiyordu. K. biraz konuşuyor, biraz ara veriyor, sonra yine konuşuyordu. - Konuklar da ko-

nuşuyordu - Bir ara, "Başkan benim, ama kimse beni dinlemiyor. Bir de demokratik olmadığımızı söylüyorsunuz," dedi. İkinci kez konuştuğunda bir barış güvercini kesildi. K. Birleşik Devletlerle birlikte sosyalist olmayan bütün yoksul ülkelere umut dağıttı. Hep eski çamur, eski pislik.

Elizabeth, bunu kaç gündür göndermek istiyordum. Steffens, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra yurda dönüşünde "Geleceği gördüm. İyi işliyor," diye yazmıştı. Üçüncü kezdir işleyip işlemediğine bakıyor ve işlemediğini görüyorum. Biz demokrasimizde, düzenin güvenliği uğruna yeterlilikten özveride bulunuyoruz. Fakat burada başarısızlık için çalışıyorlar sanki. Bir domuz çiftliğinde damızlık ıçalımı için ne yaptıklarını sordum. Hiçbir şey yapmıyorlarmış. "Dokunulmamış topraklar" sözü lıyasko. Biz Arkansas ve Oklahoma'da zor yolları öğrendik. Onlara bir işin nasıl yürütüleceğini öğretebiliriz. İşler iyi gitmediği zaman kötü bir yıl olduğu söyleniyor. Kimse beceriksizlikten söz etmiyor. Bütün güney kesimde - Gürcistan'la Ermenistan'da - iyi bir çiftçilik görmedim. Onları uyarmalıydık. Toprak aşınıp gidiyor.

Sonunda sana bir mektup yazabildim.

Oradakilere sevgiler

Jn.

John Steinbeck'in Demir Perde gerisi ülkelerindeki gezisi sırasında yazdığı mektuplarda değinmediği bir nokta var. Yazarlar ve sanatçıların da katıldığı resmi toplantılar dışında Steinbeck'ler geceleri gizlice o günkü düzene karşı çıkan yazarlarla buluşuyor, geç saatlere kadar konuşuyorlardı.

22 Kasım gecesi Varşova'dayken geç saatte Başkan Kennedy'nin öldürüldüğünü öğrendiler

Elizabeth Otis'e

Varşova
24 Kasım 1963

Sevgili Elizabeth,

Haberlerden çok sarsıldık. Sana telefon açıp açamayacağımızı sorduk. Olanaksızmış. Her türlü kolaylık engelleniyor. Postanın perdeyi aşması için 10 - 14 gün gerekiyor. Bu mektubu Salı günü göndereceğim. Yarın - Pazartesi - Perdenin ötesine, Viyana'ya uçuyoruz. Oraya varır varmaz ilk yapacağımız şey sana telefon açmak olacak. Nasıl sarsıldığımızı ve üzüldüğümüzü bilemezsin. Olaydan sonraki haberleri de alamıyoruz. Başta, hemen eve dönmeyi düşündük ama sonradan iyi olmayacağına karar vererek caydık. Yapabileceğimiz en iyi şey bize verilen görevi yerine getirmek. Dün korkunç bir gündü. 200 üniversite öğrencisiyle konuşmak ve büyük bir basın toplantısı yapmak zorundaydım. Polonyalıların yardımıyla bu iş kolaylaştı. Bize baş sağlığı dilediler ve zorlamadılar. Böylece bütün toplantıları programdan kaldırdık.

Perdenin gerisinden kurtulunca epeyce şaşıracağız. Polonya Rusya'dan iyi ama yine de önce buraya gelmiş olsaydık Polonya'yı katlanılmaz bulurduk.

Günlerdir yorgunluğumu atmaya çalışıyorum. Dünkü günden nasıl çıkacağımı bilemiyordum, ama atlattık. Yapmak zorunda kaldığımız zaman yapamayacağımız şey yok. Dün yaptığımız iş konusunda bir konuşma bile yaptım. Kendimizi kültür satıcıları olarak anlattım. Ne var ki bunu Lehçeye çevirmek olası. Olsun. Yine de iyidir. Bu adı her fırsatta kullanacağım.

Burada yalnızlık duyuyoruz. Evimizi özledik. Dün bir hanım gelecek Elaine'e, "Bir Amerikalıyla kesinkes konuşmalıydım. Ben de Amerikalıyım çünkü," dedi. Birbirlerine sarılarak ağladılar. Çok yalnızız. Bunu biliyor ve kimseye söyleyemiyoruz. Olasız bu...

Sevgiler
John

Bayan John F. Kennedy'ye

Varşova

24 Kasım 1963

Sevgili Bayan Kennedy,

Sizin için çok üzülüyoruz. Üzüntümüz sizin için, bizim için, hepimiz için.

Eşinizin, bizim için buyruk olan isteğiyle burada, Varşova'da, kültür satıcıları olarak bulunuyoruz. Bugün, o kanlı Cuma gününden sonraki Pazar günü. Keşke buradaki elçiliğimizi görebilseydiniz. Salonda büyük bir resim var. Yanında da genç bir Polonyalıının yaptığı ve izin alarak yerleştirdiği bir büst. Dün, daha çok erken saatlerden insanlar kuyruk olmuşlar. Her türlü, her sınıftan insan. Ama çoğu yoksullar. Resmin önünden geçip çiçek koyuyorlar. (*Krizantemlerin tanesi bir dolar*) sonra da bir deftere duygularını yazıp imzalıyorlar. Ciltlerle defter doldu. Bugün kuyruk dünkünden de uzun. Dün bütün gün ve bütün gece sürmüştü. İnsanlar yavaş yavaş ve sessizce ilerliyorlar. Böylesine bir saygıya daha önce hiç raslamamıştım. Ağlıyoruz. Onlar da ağlıyorlar. İşte hepsi bu.

Kalbimiz sizinle birlikte. Sizi seviyoruz - hepimiz.

John ve Elaine Steinbeck

Lyndon B. Johnson'a

Varşova

24 Kasım 1963

Sayın Bay Başkan.

Size saygılarımı ve bağlılığımı sunabilir miyim? Önümüzde zor günler var. Geçirdiğimiz sarsıntı çok büyüktü. Üzüntümüz çok derin. Ama biliyoruz ki şimdi görev güçlü, deneyimli ve yeterli ellerde. Gönülümüz sizinle birlikte.

Başkan Kennedy'nin isteği üzerine eşimle ben Demir Perde gerisindeki ülkelerde dolaşıyor, öğrenciler ve yazarlarla konuşuyoruz. Diplomatik olmayan bu gezide, başka koşullarda görülemeyecek gerçekleri gözlemleyebiliyoruz. Eğer bu deneyimlerin sizce bir değeri varsa, büyük bir sevinçle size aktarmaya hazırız. Sizinle hiç karşılaşmadık, ama sizinle tuhaf bir bağımız var. Eşim Austin'de okuldayken John Conally adında bir sınıf arkadaşı, "Sen New York'ta tiyatroya girebilirsin ama ben politikaya atılacağım. Lyndon Johnson adında biri var. Onunla gideceğim," demiş. Acaba o da anımsıyor mu sınıf arkadaşı olan bu kıza söylediklerini? O kızın adı Elaine Anderson'du. Sonra Bayan Zachary Scott oldu, daha sonra da Bayan John Steinbeck.

Yüreklerimiz kederden ağırlaştı, fakat bize verilen görevi yerine getirmenin ve yapılmış olan plâni uygulamanın en iyisi olacağını düşündük. Ancak elimizdeki her şeyi Başkanımıza sunmaya hazır olduğumuzu da duyurmak istedik.

Saygılarımla

John Steinbeck

Steinbeck iki aile arasındaki çok yakın bir ilişkiyi belirtmeyi unutmuş. Elaine Steinbeck'le Lady Bird Johnson Texas Üniver-

sitesinde birlikteydiler Başkanın Steinbeck'e yanıtında şu sözler yer alıyordu.

"Mektubunuz beni rahatlattı. Çok yakında sizinle birlikte ülkeyi konuşmayı umuyorum."

Viyana'dan Macaristan'a, Çekoslovakya'ya, Batı Berlin'e gittiler. Noel dolaylarında da Amerika'ya döndüler. Steinbeck, perde gerisindeyken verdiği sözü tutarak geziye ilişkin yorumlarını ve deneyimlerini yazıp yayınlamadı. Yalnızca birkaç teşekkür mektubu yazmakla yetindi. Bu konuda, Leslie Brady'ye şöyle yazıyordu:

"Erivan, Tiflis ve Kiev'deki Yazarlar Birliğine yazdığım mektuplar, görebileceğin en süslü yazılardır Bize göre çok duygusal ama oralarda bu tür konuşmayı öğrendim."

Tiflis Yazarlar Birliğine

Gürcistan- S. S. C. B.

New York

15 Ocak 1964

Sevgili Dostlarım,

Sizden ayrılıp da kuzeye uçtuğumuz zaman, bütün iyi niyetimle, her birinize, gezimizi güzel anılarla dolduran her birinize ayrı ayrı yazmayı düşünüyordum ama bu isteğimi gerçekleştirmedim. Bu isteğimi gerçekleştiremeyeceğimi kabul etmekten utanç duymuyorum çünkü bütün yaşamımı buna versem yine bir çoklarınıza yazmaya yetişmezdim. Ellerine dokunduğum, gözlerinin içine baktığım, sağlığına içtiğim ve adını bilmediğim bütün herkese nasıl yazabilirim? O nedenle bu mektubu bütün Tiflis halkına, şarkıcılara ve yazarlara, flütçülere ve bize hizmet edenlere, bize sevinç ve mutluluk verenlere, bizi dinleyenlere ve bizimle konuşanlara ve evet, bizimle tartışanlara yazıyorum. Tartışmak da iyiydi.

Bu mektup sokaklarda eteklerini savura savura yürüyen güzel kızlara, aklın bahçesinde dolaşan yaşlı adama, üzümünden yaşam şarabı çı-

karanlara ve bu güzel şarabı dinlendirmek için mahzenler kazanlara yazılmıştır. Halk türküleri söyleyenlere, kadehleri bizim için kaldırıp onurlandıranlara yazıyorum bu mektubu. Keşke onların söylediği ölüde iyi ve güzel olabilsek ve bunu kabul etmek yürekliliğini gösterebilseydik.

Ve bu mektubu kentin kendisine yazıyorum. Yüksek tepelere ve çam koruluklarına, çağlaya çağlaya akan ve toprağı kemirerek iki dünya arasında bir geçit oluşturan ırmağa, yeryüzünün sınırlarını çizen dağların eteklerinde danseder gibi uzanan keskin çizgili boş tarlalara yazıyorum. Bu mektubu eskiyle yeninin dingin ve sürekli cvliliğine yazıyorum. Sokaklardaki insanlar yaşlanmış bakışlarıyla yarattıkları yenilikleri süzüyorlar. Gürcistan'da en büyük ürünün şiir olduğu konusunda kuşku var mı?

O iki dünyayı birleştiren kapının tarihini ve tarih öncesini ve her yandan kurtları nasıl üstüne çektiğini biliyorum. Çelik gözleriyle daha yeşil topraklar arayan ve kapıyı kapatıp geçidi tutan kurtları.

En yürekten dileğimiz şudur ki, zamanla kurtlar kafese kapatılsın, kapılar bütün dünyaya açılsın. Benim dualarım ve dileklerim bu doğrultuda. Kendime bir misyon seçebilecek olsaydım, kurtların kafese kapatılıp kapıların bütün dünyaya açılması için yardımda bulunurdum.

Bu mektupta yazmam gereken pek çok şeyi unutmuş olabilirim ama daha önce hiç mi hiç bir kente mektup yazmamıştım.

Anılar belleklerimizde, bir koyunun yünlerine takılan kozalaklar gibi duruyor. Koparıp atmak olanaksız. Bu anılar aydınlık, şen ve ince insanlarla ve olaylarla dolu. Onları koruyacak gücü de içlerinde saklıyorlar. Bütün bu anılar güneş yanığı bir kent ve dünyaya açılan bir kapının önünde yer alıyorlar. O kapıyı açık tutun. Size yalvarırım, açık tutun.

Saygılarımla
John Steinbeck

Kiev Yazarlar Birliğine

Ukrayna - S. S. C. B.

New York

15 Ocak 1964

Dostlarım,

Bu mektubu Yazarlar Birliği eliyle Ukrayna'daki bütün eski ve yeni dostlarıma yazıyorum. Kiev bir yıkıntı durumundayken görevde olan muhafız asker, benim o dostlara ne denli büyük bir saygı duyduğumu bilir. Fakat kent yeniden büyürken kendileri de büyüyen genç dostlarıma da seslenmek isterim. Eşime ve bana hoşgeldin demeye geldikleri için onlara da teşekkür ederim.

Kiev'lilerin beni anımsadığını görmekten büyük sevinç duydum ama böbürlenmedim. Sanki kendi yurduma gitmişim gibi bir duyguya kapıldım.

Dostlarıma şunu söylemek istiyorum. Ufak tefek şeylerle tartışıp anlaşamamamıza karşın, önemli konularda anlaştık.

Son olarak şunu da söylemek istiyorum. Sizinle olan uyuşmazlıklarımı apaçık ve yüzünüzü söyledim. Yanıtlarınızı dinledim. Çünkü ev sahibini yüzüne karşı pohpohlayıp arkasından saldıran konuktan nefret ederim.

Konukseverliğinizi, gösterdiğiniz saygı ve inceliği hep anımsayıp kendi halkıma anlatacağım. Yalnızca bunlar bile büyük bir deneyimdi.

Saygılarımla
John Steinbeck

Kazimiers Pietrovski'ye

(Steinbeck'in Varşova'daki yayıncısı.)

New York

26 Mart 1964

Sevgili Casey,

27 Aralık tarihli mektubun elime daha yeni geçti. Çok şaşırdım doğrusu. Mektubu gönderirken troykana, kurtlara atmak için yeterince çocuk koymamışsın. O nedenle mektubun geç kaldı.

Çok iyi vakit geçirdik Casey. Bütün yardımların için teşekkür ederiz. Daha çok kişiyle görüşemediğimin nedenlerini açıklamak istediğini yazıyorsun. Oysa ben yaşamakta olan her Polonyalıyı en az üç kez gördüğümü sanıyordum.

Fotoğraflarla gazete kupürlerini ayrı bir zarfta göndermişsin. Onlar mektubundan daha önce geldi. Bodan Tomaszewski'nin yazısını pek beğendim. Ayrıca Tomaszewski'nin yazdıkları gerçek. Oysa bir başkası ellerimin küçük ve arteritli olduğunu yazıyor. Başka bir dünyada yaşıyor olmalı bu adam.

Her neyse Casey, iyi avlanmalar.

Wanda'ya sevgiler. Elaine de en iyi dileklerini gönderiyor.

Sevgiler

John

Steinbeck Şubat ayında, Londra'da bulunan Graham Watson'a şunları yazıyordu:

"Geçen Perşembe günü Washington'a gittik. Home adında biri için bir yemek vardı, sonra da Beyaz Saray'da bir halk şarkıları gösterisi. Başkan Elaine'in en az beş kez sözünü kesti. Nasıl

olsa her ikisi de Texas'lı. Cuma günü öğlede Başkan benimle özel olarak görüştü. Bayan Johnson, öğleden sonra saat beşte yalnız Elain'le beni içki için çağırdı. Daha sonra saat altıda Bayan Kennedy'yi görmeye gittik. Şaşırtıcı bir kadın. Ve çok güzel."

Bayan Kennedy Steinbeck'in ölmüş olan Başkan için bir kitap yazmasını istiyordu.

Bayan John F. Kennedy'ye

New York

25 Şubat 1964

Sayın Bayan Kennedy,

Mektubunuzu aldım Çok kısa bir süre içinde sizinle nasıl anlaştığımızı ve nasıl sağlam bağlar kurabildiğimize şaşıyorum. Böyle şeyler olabiliyor. Büyünün varlığını yadsıyanlara ya da formüllere sığdırarak küçümseyenlere şaşıyorum doğrusu.

Sizinle konuştuğumuz kitabı yazmak istedim. Ne var ki beni duygulandıran şeylerden hep korkmuşumdur. Eğer doğruluğundan ve güzelliğinden en küçük bir kuşku duyarsam o kitap gün yüzüne çıkamaz. O yürekli ve alçakgönüllü Yunanlılar zamanındaki gibi, yüreği ve zihni besleyen, kaba, küçük ve böbürlü olanı cezalandıran güçlere adaklar adayacağım.

Mitlerden söz edince karşı çıktınız sanırım. Gerçek olmayanı çağrıştıran bir sözcük. Oysa benim gördüğüm anlamda mitos iki kat gerçek. Daha da çok gerçek. Yalnız çok gereksinim duyulduğu zaman dencyimlerden çıkarılan öyküler... Dokuz yaşımdayken güzel bir kadın olan Molly Halam bana Orta Çağ İngiliz Edebiyatından bir kitap vermişti. Morte d'Arthur. O gün bu gündür bu şonu gelmez ufku düşünüp çalışmaktayım. 15. Yüzyılla yaşadığımız yüzyıl arasında öyle çok benzerlik var ki! Otoritenin ve o güzelim gururun yok oluşu. Böyle bir umutsuzluk başgösterdiği zaman insanların aç yürekleri en güzel

ve en gerçek'özlerini ortaya koyarlar. O öz bir adam olur, o adam da bir kahraman. Böylece insanlar, böyle bir şeyin olabileceğine inanır. Bütün bu sözcükler, kahraman, mit, gurur, dahası zafer, çağların kö-tümserliği ve değer karmaşası içinde kirlendi, çamurlandı. Bu sözcük-ler çağlarını niteliyorlar. Çağlar geçer, ama sözcüklerle kavramlar ka-lıcdır. Bir kahraman eliyle ortaya konup kanıtlanmaları gerekir. Bu savın doğruluğu bütün çağlarda görülebilir. Buda, Jove, İsa, Apollo, Baldur ve Arthur. Bu insanlar bir zamanlar bir çağrıya yanıt, böylece de insanlar için bir yönelişin ve umudun özleri olmuşlardır. Gereksi-nim duyulduğu her zaman bir Arthur çıkmıştır ortaya. Bütün destanlar Arthur'un uyumakta olduğunu, kendisine gerek duyulduğu zaman uya-nacağını söylüyorlar. Bizim inançlarımız gücünü yitirince pırl pırl si-lâhlarını kuşanmış olarak bir kahraman doğar. Yaşayan herkes onun pırlıtısının bir bölümünü yansıtır. Evet, onun pırlıtısının bir bölümünü yansıtır, bir bölümünü de, o kahraman gittiği zaman kullanılmak üzere saklar. O yok olduğu zaman pırlıtısı daha durmaktadır. Ona gereksi-nim vardır çünkü. O keskin ve delici pırlıtıya - ya da ışığa -

Anımsıyor musunuz? Hüzünden söz etmiştik. - Öyle çok şeyden konuştuk ki! - Öfkeden, iyi sağlıklı öfkeden de konuştuk. Hüzün ve öfke bir tür anımsamadır.

"Gerçekleşen her olgu iyidir," gibi bir inanç var. Oysa öyle değil. Bu inancı kabul etmek yalnız aptallık değil umutsuzluk anlamına da gelir. En baştan beri her şey kabul edilmiş olsaydı, insanlar daha ağaç-larda yaşıyor olurlardı.

Görüyorsunuz dostum, temanın ne denli evrensel ve derin olduğu-nu görüyorsunuz, değil mi? Öylesine derin ki insanı korkutabilir. Fa-kat çorak ruhların, hiç var olmamış bir durumun içine köstebekler gibi oyuklar açan insanların yaşadığı çağımızda, bir destanın sancağı çok büyük bir gereksinimdir.

Batı dünyası ruhla ilgili olarak bir tek şövalyeliği yarattı. Doğu ül-kelerinde böyle bir kavrama raslayamazsınız. Bence şövalyelik ruhu, sıkıntılarla karşılaşıldığı zaman, sanki kesinlikle kazanacakmış gibi savaşı ve bu inançla kimileyin de kazanır.

Bu tema için bir biçim bulmaya çalışacağım. Eğer konuşmak, an-mak ve tartışmak gereğini duyarsanız ben hazırım. İsteddiğiniz zaman size gelirim. Ya da çevrenizde anılarınızı canlandırarak eşyadan kaçı-

nırsanız, bize gelin. Evimiz, sevgi, saygı ve belki şövalyelik ruhunun bulunduğu bir evdir. Size Morte'un bir kopyasını gönderiyorum. Ayrıca söz verdiğim gibi, Sir Ector'un, Northumberland Maiden's Castle'da, Sir Lancelot'un ölüsü başında yaktığı ağıtı da gönderiyorum.

Saygılarımla
John Steinbeck

Destan için bir biçim bulmak epey zaman alacak, ama elimden geleni yapacağım.

J. S.

Sir Ector'un Ağıtı

(Malory'nin yazdığı Morte d'Arthur'un, Eugène Vinaver'ce yapılmış çevirisinden.)

“Ah Lancelot!” dedi. “Sen bütün Hıristiyan şövalyelerin başıydın,” dedi Sir Ector. “Ve şimdi şunu söylemeliyim ki, sen, Sir Lancelot, orada sakın, yeryüzündeki şövalyelerin elini hiç sıkmamış gibi yaşıyorsun. Ve sen, kalkan taşımış şövalyelerin en yiğit olanıydın. Ve sen sevdiğin kadına en iyi dosttun. Ve sen, bir kadını seven günahkâr insanoğulları arasında en doğru olanıydın. Ve sen bir kılıç taşıyan en yumuşak insandın. Ve sen şövalyeler arasına gelen en iyi insandın. Ve hanımlar arasında yemek yiyen en ince insandın. Ve sen ölümsüzlüğe karşı en yürekli oldun.”

Bayan John F. Kennedy'ye

New York

Şubat 1964

Sayın Bayan Kennedy.

Yitik bir ereğe ilişkin sözlerinizi düşündüm. Olağandışı bir konu. Bence en çok yitik olan erkekler en çok kazanılmış olanlardır. Kazanıldıkları zaman parçalanıp dağılırlar. İskoçya için de yitik bir erkek diyorsunuz. Doğru değil bu. İskoçya kazanılmış bir crektir. Belki de ülkemizin büyüklüğü, yapımının daha bitmemiş olmasındandır. Ülkemizi yapmaktayız daha. Hayır, ben insanın çaba gösterdiği süre güçlü ve erdemli olacağına inanıyorum.

Başkan'ın yaşamını kaleme almak bence bunun için önemli. - Kendim için - Bir yitik erkek olmamasını dilediğinizi yazıyorsunuz. Fakat ölümünün korkunç bir kaza olduğunu ve bu nedenle onun yitik bir erkek olamayacağını görebilmeniz gerek. Şimdi o erkek gün geçtikçe güçlenmekte. Gücü azalamaz çünkü herkesin yüreğinin bir parçası. Her birimizde ondan bir parça var. Her birimizin içinde iyilik de olmalı, yoksa ondaki iyiliği anlayamazdık.

Bu temanın yakamı bırakmadığını siz de görebilirsiniz. İrlandalı olan annemin sezgisi çok güçlüydü. Az da olsa bana da geçti bu yeti. Bu nedenle şunu isteyebiliyorum. Bende ne Başkanın, ne de sizin bir resminiz yok. Gönderebilir misiniz? Dikkatimi üstünde toplayabileceğim bir şey istiyorum. Böyle resimler varsa siz biliyorsunuzdur. Poz verilerek çekilmiş resimler istemiyorum. Öteki türlü, daha doğal çizgileri içinde resimler olursa çok sevinirim. Eğer resimler olursa gözlere ve gözler aracılığıyla beynin içine bakabilirim. Böylece işim kolaylaşabilir. Yapabildiğimce, yetilerim izin verdiğiince bilmek istiyorum. Acılı olduğunuz ya da anlığımızın karıştığı anlarda, gözler ve yüz önünüzde aydınlık bir yol açabilir.

Herkes gibi ben de zaman zaman İncil'e gereksinim duyarım. Bence İsa'nın sapmalardan ve kuşkudan uzak, hiç de dramatik olmayan bir

yaşam çizgisi olmuştur. Sonra çarpmıha gerildiği ve "Lama sabachtanı" (*) diye bağırdığı o yürek paralayıcı ana geliyoruz. İşte o kuşku anında hepimiz ona bağlanıyoruz. Sormak istediğiniz sorular olduğunu yazıyorsunuz. Lütfen İsa'nın şu sorusunu unutmayın. "Tanrım! Beni ne gibi bir nedenle yüzüstü bıraktın?" İşte o anda O herkeste. - Herkes !...

Bir Marcus Aurelius aradım. Elimdekiler çok büyük ve gösterişli. Sizin için küçük bir tane bulmak istiyorum. El çantanızda taşıyabileceğiniz büyüklükte bir İncil'i bir zaman babam bana vermişti. Dua kitabı gibi küçük bir cilt. Ergeç sizin için bunlardan bir tane bulacağım..

Sanki isteğinizi yerine getirmeyi üstlenmişim gibi görünüyorum ama yapıp yapamayacağımı daha bilmiyorum. Lütfen şuna inanın ki eğer yazarsam yapabileceğimin en iyisi olana dek sizden ve Elaine'den başka kimsenin okumasına izin vermeyeceğim.

Lütfen bana söyler misiniz, bir şiir yazdı mı? Düzyazı akılla yazılabilir ama şiir yürekten gelir.

* En son olarak da lütfen bana şunu söyleyin. Mektuplarım sizi sıkıyor mu? Mektup yazmak benim için bir düşünme yöntemidir.

Saygılarımla
John Steinbeck

Bayan John F. Kennedy'ye

New York
20 Nisan 1964

Sayın Bayan Kennedy,

Lütfen, iki mektubunuza yanıt vermekte bu denli geç kaldığım için beni bağışlayın. Gecikme, pişmanlık da içeren bir yeniden değerlendirilme.

(*) *Beni niye yalnız bıraktın! (ÇN)*

dürmeden kaynaklanıyor. Sizi durmadan tedirgin eden, her biri bir yana çeken gürültülü kalabalığın arasına katılmak istemedim.

Görüyorsunuz, yara daha yeniyken, anılar daha bütün güçleriyle kendi kendilerini beslerken araya girmekten kaçındım. Bu kitabı yazmak ya da yazmamak için karar verebilmiş değilim. Bu konuda düşündüğümü, duyumsadığımı söyleyebilirim. Düşündüklerimden ve duyumsadıklarımın bir şeyler doğabilir. Büyük ve yürekli bir adam hepimizindir, çünkü herbirimizin içinde olan azıcık yürekliliği ve azıcık büyüklüğü devindirir. Ne yazık ki kötü bir insan da içimizdeki kötülüğün imlerini görür.

Kitap yalnızca bir kitaptır, o ise bir insandı ve öldü, derken çok haklıydınız. Kitap ancak onun özünü ve verici yanını yaşatabildiği ölçüde değerlidir. Bu nedenle ölümünün neden olduğu acının hafiflemesini ve zehrin yok olmasını, onların yerini alacak kalıcılığın iyice yerleşmesini beklemek gerek.

Bu düşünceler, sizinkiyle kıyaslanınca küçük olan acımdan kaynaklanıyor. Acılarınıza acı kattımsa lütfen beni bağışlayın.

Konuşmalarımızla birlikte üç mektubunuz bilmem gerekenleri içeriyor. Eğer şimdi yazarsam, yazdıklarımı sonradan beğenmeyebileceğinizi söylüyorsunuz. Çok haklısınız. Ben de beğenmeyebilirim. Hayır, bunları ileride, önce gün doğarken, kuşlar daha yeni ötmeye başlarken, sonra da gün batımında düşünülme üzere, yarı uyur durumdaki beyne doldurmak gerek. Söylediğim saatler, güzel ve kalıcı düşünceler için günün en güzel saatleri. Olan da düşünmekten çok esinlenmedir. Bir düşü doğru giden izlektir bu saatler.

Düşleri gerçeklerden ayrı düşünenlere hep karşı çıkmışımıdır. Düşle gerçek birbirinden ayrı değil. Yalnızca ayrılırlar, birleşirler, sonra yine ayrılırlar, yine birleşirler. Tüm deneyimimizin çok büyük bir bölümünü oluşturur düşler. Gerçek olarak düşündüklerimizin bile.

Size kimsenin yardım edemeyeceğini bilmeme karşın, yardım edebilmeyi isterdim. O gösterişli törenlere, sizden beklenenin çok ötesinde bir güçle dayandınız. Bütün bunlardan sonra dağlık bir yere gidebilmeniz, soğuk yıldızlara, Tanrı'ya ve tanrılara karşı, haykır haykır ağlayıp, büyük acınızı dışa vursanız ne iyi olurdu. Kocanız Yunanlıları seviyorsa dediklerimi çok iyi anlardı. Ben ancak, "Lama Sabachtani"den sonra, "Tanrım ellerindeyim," diyebilecek aşamaya

geliyoruz derken, dindarlığımdan söylemiyorum bunu. Birincisini yaşamayan, ikincisine ulaşamaz.

Aman Tanrım! Umarım size ders veriyor değilim. Niyetim bu değildi. Meditasyonların bir kopyesini sizin için ciltletiyorum.

Şimdi mektubumu bitiriyorum. Eğer düşüncelerim ileride değişmezse sizinle konuştuğumuz kitabı yazmayı umuyorum. Halkın en iyisi olan bu adamın, yaşamıyla ve ölümüyle, insanlarından aldıklarını onlara nasıl geri verdiğini anlatacağım.

Kendinize iyi bakın ve yapabildiğiniz zaman lütfen biraz gülün. Ola ki sizi sıktım. Eğer sıktıysam, işte ben buyum.

Size hep hayran olan ama
hiç mi hiç acımayan,
John Steinbeck

Bayan Jacqueline Kennedy Onassis, Steinbeck'in kendisine yazdığı mektupları bu kitabın hazırlanması için bize geri gönderirken şöyle yazıyordu:

*Sayın Bayan Steinbeck,
Kocanızın mektuplarını buldum.*

O mektupların o zamanlar benim için ne denli anlamlı olduklarını anlatamam. Benim için beklenilmeyene göğüs germeme yardımcı oldular

O günlerde kocanızla konuşmak benim için çok değerliydi. Bunun anlamını bilemezsiniz. Şimdi mektuplarını yeniden okudum. Zekâsından, sevecenliğinden, ileriye görüşünden o zaman ne ölçüde etkilendimse şimdi de öyle etkilendim.

O günlerde bir kitabın yazılmasını konuştuğumuzu anımsanıyorum. Fakat yazılmadığına şimdi seviniyorum.

Mektupları bir kitabın anlatabileceğinden daha çok şey anlatıyor. Bütün yaşamım boyunca benim için büyük değer taşıyacaklar.

*Saygılarımla
Jacqueline Kennedy Onassis*

Başkan'a

Jack Valenti eliyle, Beyaz Saray.

Telgraf.

SAG HARBOR

1 TEMMUZ 1964

SAYIN BAY BAŞKAN ÖZGÜRLÜK MADALYASINA LÂYIK GÖRÜLDÜĞÜMÜ ÖĞRENMEK BENİ ÇOK SEVİNDİRDİ EN DERİN SAYGILARIMLA.

JOHN STEINBECK

Barış zamanındaki hizmetlerinden ötürü verilen bu en büyük sivil ödül, Amerika Birleşik Devletleri Başkanınca Beyaz Saray'da verildi. Bu ödüle lâayık görülen öteki sivil ve seçkin kişiler, - T. S. Eliot, Willem de Kooning, Lunt'lar, Helen Keller, Leontyne Price, Edward R. Murrow, Paul Dudley White ve Aaron Copland'dı.

Pascal Covici'ye

(Sag Harbor)

14 Temmuz (1964)

Bastille Günü

Elaine eve gidip seninle konuşmam gerektiğini bildirdi. Sana karşı tutumumdan yakınmana katılmıyorum. Bu tür konuşmana, son zamanlarda ortaya çıkan ülserinin neden olduğuna inanıyorum.

Benim de ülserim olduğunu ve iki ülserin tartıştığını varsayalım. Seninki, “Beni eskisi gibi sevmiyorsun. Bunu hak etmek için ne yaptım?” diye soruyor. Benimkiyse yanıt veriyor. “Doğru değil, değişen sensin. Ben değişmedim.”

Allah kahretsin! Pat, bu okullu kızların konuşması ve onların düşünme biçimi. Benim onaltı yaşındaki oğullarım böyle konuşabilirler ama bizim yaşımızdaki yetişkinlere yakışmayan bir şey bu. Elbette değiştik. Değişmediğimizi söylersek ya yalandır ya da ortada doğal olmayan bir şey var. Hiç yorulmaz bir insanken çabuk yorulan bir insan oldum. Soğukkanlı bir insanken şimdi çabuk kızıyorum. Oysa parlamam gereken yerde susuyorum. Bunlar düpedüz yaşın yaptıkları. Kabul edilmesi ama yas tutulmaması gereken bir gerçek. Yazdıklarımı gözden geçiriyor, beğenmiyorum. İtkilerimizin de değiştiğini gösterir bu. Eğer içimde daha yazma yetisi varsa - Kaldığından kuşkuluyum - yazacaklarım yaşıma uygun olacak. Artık umut verici genç bir yazar değilim. Ben artık yıpranmış biriyim. Belki kimi gereken değerler kalmıştır ama bu toprak epey kullanıldı. Dahası gençler bana bakarken çok şaşırıyorlar, ölmüş olduğumu sanıyorlar çünkü. Yazarlar arasında ölmek moda oldu.

Tıpkı senin bana çok sancı yapan ülserini söylemediğin gibi, ben de sana son yılın benim için çok zor bir yıl olduğunu duyurmadım. Bu yılı çıkarıp çıkaramayacağımı bile kestiremiyordum. Bunu söylememdeki amaç, sıkıntılarımı karşılaştırmak değil kesinkes. Senin de bildiğin gibi hakettiğimden daha şanslı olmuşumdur hep. İstedğimce de iyi olmamışumdur hiçbir zaman. Elbette kaçınılmazdı bu, ama kaçınılmazlığı insanın bu alandaki üzüntüsünü azaltmaz.

Yaklaşık bir yıl önce bir şey olduğunu ve bunun için kendini suçladığını yazıyorsun. Peki ama, üç yıl önce ne olduğunu da biliyorsun. Ben hastalanıp hasteneye kaldırıldım. Ne olduğunu bilmiyorum, sen de bilmiyorsun. Bir şey olduğunu biliyorum yalnızca. Hastaneden eve döndüğüm zaman eski insan değildim artık. Ne olduysa oldu, ne yapıldıysa yapıldı, ben değiştim. Belki olgunlaştım da bana olup biteni umursamıyorum.

Fakat Tanrım, bu açıklamalar haftalarca sürebilir, yine de hiçbir anlam taşımaz. Dinlenmek istiyorum. Çok yoruldum. Seni aramayışı-

ma dönersek, hiçbir şeyi ve hiç kimseyi unutmuyorum. Bu eski dağarcıkta daha biraz bir şeyler olmalı. Bulmaya çalışıyorum.

Sevgiler

John

1964 sonbaharında Pascal Covici apansız öldü. Böylece Chicagolu bir kitapçının, Covici'nin dikkatini Cennet Çayırları'na çekmesiyle başlayan bir bağ son buldu. Sevgiyle, sevecenlikle, dostlukla, - arasıra çekişmeler olsa da - yaşatılan bir bağ. Steinbeck kalabalık önünde pek az konuşma yapmıştır. Covici'nin, Saul Bellow ve Arthur Miller'in de katıldıkları cenaze töreninde konuştu. Steinbeck, İngiliz yayıncısı Alexander Frere'ye şöyle yazmıştı:

"İyi bir yıl değil bu. Pat Covici'nin ölümü bizi çok sarstı. Viking'e gidemiyorum daha. O orada olmadığı için değil, tam tersine hep orada olduğu için."

Steinbeck'ler o yıl Noel tatilinde John Huston'u Gateway-St. Clerans'taki evinde görmeye gittiler. Yerel bir of Steinbeck'in çok ilgisini çekti. Huston'la işbirliği yapmayı kararlaştırdılar.

*1965'den
1968'e*

*“Kalan zamanla bir
yarış mı bu?”*

- 1966 *America and Americans* (Amerika ve Amerikalılar) yayınlandı. Yılın sonuna doğru Newsday adına Güney Asya'ya beş aylık bir yolculuğa çıktı.
- 1968 John Steinbeck 20 Aralıkta New York'taki evinde öldü.

Steinbeck'in hep tedirgin ve geniş bir ilgi alanı olan zekâsı, sık sık yeni buluşlarla uğraşıyordu. Ondan, yeni bir buluşa ilişkin bir mektup almak şaşırtıcı değildi. Dr. E. S. Montgomery'ye yazdığı mektup bir örnektir.

"Köpek yavrularını memeden kesmek için kullanılacak metronomik bir araç. Bir çalar saat gibi çalışıyor. Yavrunun memeden kesilirken duyduğu üzüntüyü ve tedirginliği yatıştırıyor. Bu "barışçıl" araç köpek kavgalarını da durdurabiliyor. Patente bağlanabilir. Büyüklüğü bir dotmakaleminki kadar Kullanılacak yatıştırıcı hayvana zarar vermeyecek dozda. Bu araç karşı kullanılacak bir tek nokta var. Kötü niyetli biri bunu bir kız üstünde kullanıp "barışçıl" adını lekeleyebilir.

Adlar onda hep büyümlü bir etki yapmıştır. Yeni bir Rover arabaya ad takarken Howard Gossage'e şöyle yazar:

"Land Rover güzel fakat Rover kötü. Yeni bir ad bulmalısınız. Yalın ve bir başkasıyla karıştırılmayacak böbürlü bir ad. Thunderbird - Fırtına kuşu, ya da Fireball - Ateş Topu gibi. Yok yok, varsıl, yarışçı fakat geleneksel bir ad olmalı. Plantaganent çok uzun. Tudor her şey için kullanılmış. Windsor iyiydi ama yakayı anımsatıyor. Raleigh bir sigara markası. Drake hiç kullanılmamış. Drake çok iyi olur. Belki sir Francis Drake daha bile iyi olur. Gözüpekliliği ve geniş otlakları çağrıştıran bir ad."

Bay ve Bayan Bruce McWilliams'a küçük kırmızı bir Land Rover için yazdıkları da adlara karşı duyduğu ilgiye başka bir örnektir

"İnsan sevdiğine hayran olunacak ne çok şey bulur Küçük küçük şeyler bile olsa. Helen Poe'ya bir gemiye bakar gibi bakı-

yordu. Bir başka ozan da tarla kuşunu anlatmış. Uzun uzun anlattıktan sonra tarla kuşunun bir kuş olamayacağı sonucuna varmış. Öyle de açık söylüyor ki! "Sen hiç kuş olmadın! "Kuş tüyleriyle filan, çevresinde uçup dururken inanılmaz bir söz." Kendisi için de şunları yazıyordu:

"Böyle bir yaşantıyı sürdürebilmek için pek çok çalışmalıyım. Ama nasıl olsa çok çalışıyorum. Bu benim alışkanlığım. Canavarca hem de!"

1965 Mart ayında eşinin Texas'tan dönüşünü bekliyordu.

Ertesi gece Lyndon Johnson Kongre'de yaptığı konuşmada, Zencilerin oy vermesini yasaklayan yasayı kastederek, "Bu hastalıklı mirası, bağnazlığı ve haksızlığı yeneceğiz," diyordu. Steinbeck bu konuşmayı televizyonda izledikten sonra Başkan'a şu mektubu yazdı:

Lyndon B. Johnson'a

New York

17 Mart 1965

Sayın Bay Başkan,

Her dönemde "sözcük"ü önemsemeyen insanlar çıkmıştır. Oysa sözcükler insan yapısı olan öteki şeylerin hepsinden daha önemlidir. St. John, "Başlangıçta Söz vardı ve Söz Tanrı'ydı," der. Bir silâhı kullandığınız zaman biri ölür ya da yaralanır. Oysa bir sözcük yaşam, umut ve kalıcılık yaratabilir. Türümüzün büyüklüğü sözcüklerden kaynaklanıyor. Sokrates'in yargıçlara söyledikleri, Dağdaki vaiz, sonradan Lincoln'ün Gettysburg konuşmasına aldığı Wyclif İncilindeki önsöz - Bütün bu büyük, yeri doldurulmaz sözcükler, korkudan kaynaklanan bir gözüpeklik ve umutla yüklü. Görevli, "Zamanla" diye okumaya başladığında, Continental Congress (*) üyeleri içlerin-

(*) 1774-1781 arasında Amerikan Ulusal Meclisi'ne verilen ad. (Ç.N).

de yabancı bir boşluk duymuş olmalılar. Lincoln seferberlik planını hazırlarken çok büyük bir yalnızlık içinde olsa gerek.

Tarihimizde ancak beş altı kez geleceği biçimlendiren sözcükler söylenmiştir. Sizin iki gece önce kongredeki konuşmanız da bu tür sözcükler içeriyordu. Efendim, halkımız beton ve çelik yıkılıp yok olduğu zaman da o konuşmadaki kimi bölümlerle yaşayacaktır. Geriye dönüşün söz konusu olamayacağı bir andı. Ve bence, adınızı, tarihteki öteki büyük adamlar arasına katan bir konuşmaydı.

Başkanım olduğunuz için gurur duyuyorum.

Hayranlıkla
John Steinbeck

Başkandan şöyle bir yanıt geldi:

"Kongrede yaptığım konuşmadan sonra binlerce mektup geldi. Fakat hiçbirisi beni sizinki kadar etkilemedi. Çok teşekkür ederim, sevgili dostum. Güveniniz ve bağlılığınız için teşekkür ederim."

Dr. Martin Luther King Jr.'a

New York
31 Mart 1965

Sayın Dr. King,

Dün akşam, özel uçakla gelen mektubunuza yanıt veriyorum.

Önce şunu söylemeliyim. Selma'dan Montgomery'ye yapılan yürüyüş ülkemizin tarihindeki en önemli ve büyük olaylardan biri. Amacı ve uygulanışı eksiksizdi. Önceden kestirilemeyen kazalar bile - çok acı olmasına karşın - geleceği belirleyen bu etkinliğin dokusuna katıldılar.

29 Mart tarihli mektubunuzda Alabama'daki boykotu desteklemedi istiyorsunuz. Bu istek beni duraksatıyor. Dr. King, bana inanın, genel bir boykotun Alabama'yı olumlu yönde etkileyeceğine kesinlikle inansaydım, her şeyimle arka çıkardım. Oysa ben genel bir boykotu, savaşta kayıtsız şartsız teslimle bir tutuyorum.

Savaşta görmek istediklerimin çok fazlasını gördüm. Avrupa'da okul bahçesinde yer alan savaştan tutun da yüzyüze savaşa kadar bir çok şey gördüm, tanıdım. Kaçma şansı bırakmadan bir köşeye sıkıştırılmış düşman, inanın, kazanacak hiçbir şeyi kalmadığı için üç kat daha tehlikeli oluyor. Eğer ona kaçabileceği bir kapı bırakılır, gururuna azıcık değer verilirse o zaman daha kolaylıkla teslim olur.

Bu sabahki Time'da isteyenin katılacağı bir boykotu savunduğunuzu okudum. Bu bence çok iyi. Güneyde pek çok beyaz isterse yanınızda yer alabilir. Birçoğu bu boykottan kazançlı çıkılacağına ya da hiç değilse boykotun yıkıcı olmayacağına inanırsa katılır. Boykotun kendisi için tehlikeli olabileceği herkes rahatlıkla ortaya çıkıp "Sizden yanayım," ya da "Size karşıyım," diyebilmeli. Eğer yanıtları karşı oldukları doğrultusunda size arka çıkmak için her şeyi yapar, taşıyabileceğim her türlü sorumluluğu üstlenirim. İşte yanıtlarım bu Efendim. İsteyenin katılabileceği bir boykottan yanayım, körü körüne yapılacak olandan değil.

Vali Wallace'a gelince, tıpkı kendisine benzeyen bir meclis üyesinin koruması altında. Hükümet içindeki dostlarıma Wallace için düşündüklerimi anlattım. Barışı koruyamayacak bir adam olduğunu ve görevden el çekmesi gerektiğini Federal Hükümetin gözönünde bulundurmasını önerdim. Ayrıca şunu da önerdim, size de öneriyorum. Wallace her yerde Birleşik Devletler Anayasasını olduğu gibi korumak gerektiğini söylüyor. Anayasayı korumakta başarısız olursa, Anayasadaki değişikliğe karşı çıkması vatanına hayınlık olarak kabul edilebilir. Wallace bu ülkede bu nedenlerle bir savaş olduğunu ve kendisi gibi düşünenlerin bu savaşta yenildiklerini unutmuyor. Böyle bir durumda zorlamanın pek söz konusu olabileceğini sanmıyorum.

Selma'da yer alan son üzücü olaylardaki işkence ve cinayetlerin doğrudan doğruya suçlusunun Wallace olduğuna inanıyorum. Sopaları kendi eliyle kullanmışçasına, silâhların tetiklerini kendi eliyle çekmişçasına suçlu.

Şimdilik bu kadar. Tanrı sizi korusun! Özellikle amacımız uğrunda savaşımlar verirken Tanrı sizi korusun!

Dostunuz
John Steinbeck

Jack Valenti'ye

(Johnson Yönetimi sırasında Basın Sekreteri.)

New York
23 Nisan 1965

Sevgili Jack,

Benim yardım önerilerim olmadığı sıralar çok mutlusundur. Tallulah Bankhead için birinin dediği gibi, "O hanımdan bir saat uzak olmak köyde bir ay geçirmeye denktir."

Senin nasıl bir anlam vereceğini bilmiyorum ama Patron "ingenious" ve "ingenuous" sözcüklerinin anlamlarını birbirine karıştırıyor. Birçok konuşmalarında bu anlam karışıklığı görülebilir. "Ingenuous" açık yürekli, dobra dobra anlamına gelir. Biraz da çocuklar - benzeri bir açıklığı ve saflığı çağırıştırır. Oysa "ingenious" akıllı, yetenekli demektir. Oyunla, düzenle, dolambaçlı ya da yuvarlak sözler söylemekle yakın uzak hiçbir ilgisi yoktur. Görüyorsun ya, neredeyse karşıt anlamlı sözcüklerdir. Şunu da söylemeliyim. Shakespeare de bu yanlışlığı yapmıştır.

Vietnam Savaşı tatsız bir olay. Bir çok grup Vietnam'daki bombardımana karşı çıkan bir yazıyı imzalamamı istiyor. Ben, kendim yazmadığım hiçbir yazının altına imza atmam. Keşke bombardıman gerekli olmasaydı. Ne var ki oradakiler bunu benden iyi biliyorlar. Bildiklerini umarım.

Ama bu konuda düşündüklerim var. İnsanlar düzenli olan her şeyi alışırlar. Değişiklik onları şaşırır, dengelerini bozar.

Fakat bu savaşta anlamadığım bir nokta daha var. Kuzey Vietnam'ın karşı koyması. Gazeteler Viet Kong'dan kaçanlar olduğunu yazıyor. Oysa anlaşıldığına göre kuzeyde güçlü ve aman vermeyen bir yönetim var. Güney Vietnam'da da kuzeydekine benzer bir hükümet ya da cunta olmalıydı. Bizim elimizle bile olsa bunun Güney Vietnam'da gerçekleştirilmesi gerek. Hoşnutsuzluğun nedeni Çin korkusu olmalı. Bin yıllık Çin korkusunu ödetiyor değiliz. O orada durmalı. Eğer Saygon'da da kuzeydeki gibi saygıdeğer bir grup yönetici bulunabilirse bizim alamadığımız haberleri alabilir, bilgileri toplayabilir ve kuzeyde bir görüş ayrılığı olmadığı savını çürütebilirler. Ayrıca da eğer kaçışlar olacaksa gidilebilecek onurlu bir yer olmalı.

Herkes küçük bir katkıda bulunmak istiyor. Bu da Patron için çok zor olmalı. Beyaz Saray'a çağrılmak güzeldi. Eğer çiftlikte, düşünmek için sessiz, sakin bir zaman ayrılabilirse seviniriz. Bu adamı meşe ağaçları, sincaplar arasında, akşamları bildircinların ötüşlerini dinlerken görmek iyi olacak.

İyilikler dilerim.

Sevgiler
John

Bay ve Bayan Jack Valenti'ye

Sag Harbor
16 Temmuz 1965

Sevgili Jack ve Mary Margaret,

Bu günler çok üzücü. Adlai Stevenson büyük bir adamdı ve çok iyi dostumdu. Ölümüne gösterdiğim ilk tepki. Amerikalıların onun yeteneklerinden yararlanmayı bilmediklerinden ötürü öfke duymak oldu. İnsanlar bunu nasıl düşünebiliyor? Şaşılacak bir şey.

Adlai her zaman bir at sineğine gereksinim duyduğunu söylerdi. Oysa Başkan'la durum apayrıydı. Bu denli üstün bir kişi olması bir ba-

kıma onun şanssızlığıydı. Onun başarılarına böylesine övgüler yağdıranlar, ilk başarısızlığında iğnelerini en çok çıkaranlardır. Seçimler süresince bana gereksinimi yoktu. Kampanyaya katılmamı isteyerek ıncelik gösterdi. Fakat insan bu tür bir çalışmanın içine girdi mi terslikleri de göze almalı. En küçük bir terslik bir yangına neden olabilir. Ayrıca da Stevenson'u kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı umut edenler vardı. Havayı istedikleri gibi zehirleyememeleri onları kızdırıyordu. Elaine'le ben daha bağlılığımızı bildirmedik ama bir kez bunu yaparsak, bir daha geri çekilmeyiz. Bunu bilmesinde yarar var. Bir yazanın ne denli güçlü olduğunu da bilmesi gerekir. Eğer yazar gücünü yerinde kullanırsa ya da kötüye kullanmazsa çok etkili olabilir.

Düşüncelerim sorulmamasına karşın öneriler ileri sürdüğüm için umarım beni bencil bulmazsın. Fakat gerçekten de devletin başında dolaşan terör tehlikesi beni kaygılandırıyor. Bilgisi vardır elbette, ne var ki aldığı haberlerin doğruluk derecesini merak etmelidir. Bana öyle geliyor ki bizim haber alma alanındaki güçsüzlüğümüz, yöntemlerimizden değil, aldığımız haberleri iyi değerlendiremediğimizdendir. Herkes aldığı haberi kendi değişmeyen kişiliğine, geçmişine, önyargılarına ve isteklerine göre değerlendiriyor. Bu adamları da, haberleri de değerlendirmek Başkan'a düşer. Bir karabasan gibi olmalı bu sorumluluk.

Niye böyle çok konuşuyorum Jack? Kötü günler gelecek diye korkuyorum. Vietnam Savaşını haklı göstermenin bir yolu yok. Bir başka ülkeye asker çıkarmanın haklı gösterilecek yanı yok. Kendi topraklarını savunan insanlar için övgünün dışında söyleyecek söz bulamıyorum. Savaşın gerçek nedenleri hiç mi hiç su yüzüne çıkamayacak. Çıksa da çoğu insan bu nedenleri göremeyecek. Bu savaş gerçekte bir güçler savaşıdır. Bizim için en iyi çözüm, savaşı, açıktan ya da gizli olarak, Sovyetler Birliğinin Çin'i karşısına alacağı bir alana kaydırmaktır. Bunu deneyimlerime dayanarak söylüyorum. Rusya, bizden korktuğundan daha çok Çin'den korkuyorum. Başkan, barış için açık bir çaba göstermediği sürece Avrupa'nın yanısıra, her gün daha çok Amerikalı onu suçlayacaktır.

Seninle konuşmak istediğim bir dolu konu var. Ama benim bir at sineği gibi yapışmamı istemiyorsan, susmam gerektiğini bana bildir. Şimdi mektubumu bitirip çalışmaya başlamalıyım. Eğer başarısam, daha doğmamış ya da sıkılmamış insanları sıkacak olan çalışmalarına.

Elaine sevgilerini gönderiyor.

Sevgiler
John

Carlton A. Sheffield'e

Sag Harbor
15 Ağustos 1965

Sevgili Dook,

Seni yeniden kazanmak ne güzel bilemezsin. Son yıllarda düşüncelerimi herkese açmak için büyük bir istek duymuyorum.

Vali Stevenson'la, başkanlık için iki kez seçime katılması sırasında tanışıp dost olduğumuzu belki biliyordur. Çok değerli bir insandı. Tanısaydın onu severdin. Keskin zekâsı ve humörünün tanıdıklarım arasında benzeri yoktu.

Biliyorsun Max, kimi insanlar kök salarlar, kimileri de bir orada bir buradadırlar. Jack öyle bir insandı. Ufak tefek, şakacı bir yakınıyla, her zaman öfkeli, fakat hep güldüren bir insandı.

Bana öyle geliyor ki ölen yalnız bizler değiliz, upkî bir fotoğraf makinesinin gitgide kapanan objektifi gibi, yerler de ölebilir.

Her ikinize sevgiler
John

Şimdi okuyacağınız mektupta Steinbeck'in Başkan'la ilişkisi açıkça görülüyor. İkinci oğlunun Amerikan Güçleriyle Vietnam'a gidişi, Başkan'ın dış politikasını desteklemek gerektiği inancını pekiştirmişti. Birçok dostları ve yakınları, onun değiş-

tiğini, o güne değin savunduğu şeylerle zıt bir doğrultuda davrandığını düşündüler. Onun için ileri sürülen eleştiriler gitgide arttı.

Lyndon B. Johnson'a

Sag Harbor,
28 Mayıs 1966

Sayın Başkan,

Oğlumla beni kabul ettiğiniz için size minnettarız. Her ikimiz için de büyük anlam taşıyan bu görüşme oğluma sorumluluklarını gösterdi. Daha önce Washington'a hiç gitmemişti. Uçaktan iner inmez onu Lincoln Anıtına götürdüm. Uzun bir süre o sessiz, dev gibi anıtın önünde durup baktı, sonra, "Tanrım, en iyisi biz de büyük adam olalım!" dedi.

Bu çocukla kıvandığımı ve övünç duyduğumu anlamışsınızdır. Ne istediğini ve ne yapması gerektiğini çok iyi biliyor. Böyle yetiştirilmiştir. Üniforması ve ülkesiyle övünüyor. Yakında gidiyor. Sizin de kestirebileceğiniz gibi, gönlüm de onunla birlikte gidiyor. Sizden rica ediyorum Efendim, söz vermiş olduğunuz gibi onun için dua edin.

Vietnam konusundaki politikaya karşı çıkan gösterilerden tedirgin olduğunuzu biliyorum. Fakat lütfen şunu gözden uzak tutmayın: Ülkeleri uğruna savaşacakları bir savaş seçme hakkını savunan insanlar hep olmuştur. Bay Adanis'in ve George Washington'un savaşında yer almak istemeyen pek çok kişi vardı. Onlara "Tutucular" diyoruz. Pek çok kimse de General Jackson'a kasap derdi. Bu insanların bir bölümü savaşı anlayamadıklarını göstermek için İngilizlere et satmışlardı. Daha başkaları Bay Lincoln'un savaşını engellemeye çalışmışlar, dahası onu ihbar etmişlerdi. Onlara da "Zehirli Yılanlar" diyoruz. Size bunları anımsatmak istedim. Bay Başkan, çünkü rahatlarının bozulmasını istemeyen bir takım insanların tiz bağırışları sizi üzüyor olmalı. İnanın ki eleştiriden kurtulanlar yalnızca sıradan insanlardır.

Teşekkür ederim Efendim. Oğluma, her iyi askerde olması gereken gururu aşıladınız.

Her zamanki gibi saygıyla,
John Steinbeck

John Steinbeck IV'e

Sag Harbor
16 Temmuz 1966

Sevgili John,

Ne demek istediğini çok iyi anlıyorum. Sorunlar, tehlikeler baş gösterdiği zaman, ben de, "Burada ne işim vardı? Kimse gelmem için beni zorlamamıştı ki!" diye düşünmüşümdür. Beri yandan, sorun geçtiği zaman gittiğim için sevinç duymuşumdur. Bir şey daha var. Bir kez başladıktan sonra o körü körüne korku yok olur, yerini başka şeyler alır. Sonradan düşündüğüm zaman insanın içinde korkuyu dengeleyen yeni duygular ürettiği sonucuna vardım. Sana yararlı olacak bir başka gerçek de yalnız olmadığıdır. Bir tehlike sezildiği zaman herkes benzer duygulara kapılır. Mataran var mı, bilmiyorum. Hani şu deriden şişe. Onu viskiyle, yok yok, en iyisi kanyakla doldur. Seni yatıştırır. Yapay bir gözüpeklige karşı hiçbir yasa yoktur. Hiç olmamasından daha iyidir yapay yüreklilik.

Şimdi senin mutsuz bir zorlama olarak nitelendirdiğin konuya gelelim. Sence seçeneğin vardı - S. F. da, türlü kolaylıklar ve rahat içinde yaşayıp silâh seslerinden uzakta kalmak. Ama senin ve benim durumumuzda gerçekte başka bir seçenek yoktu. O nedenle bu yol seçildi. Gerekeni yapacaksın. Eğer öteki seçenek için kendini zorlarsaydın, kendi kendine karşı kin duyacaktın. Şunc kesinlikle inanıyorum ki, kalsaydın şimdikinden daha mutsuz olacaktın. Elbette seni merak ediyorum. Pek çok merak ediyorum Ama bir yandan da kendine hayınlık etmediğin için büyük övünç duyuyorum.

Ayrıca bu konuda kendi kendini tanımaya çalış. Benim için doğru olduğunu biliyordum. Korkak olduğumu biliyordum ben. Bence herkes korkaktır. Eğer parça parça olsaydım bu denli şaşmayacaktım. Ama karşılaştığım zaman kendimi bırakmadım. Korktuğum zaman çevremdekilerden daha çok korkmuş değildim. Kurtuluş bir karşılıktı sanki. Çünkü bu korkunun bir bölümü de, ne yapacağını bilmemek korkusudur. Ve kimse bu işin içine girmeden ne yapacağını bilemez.

Benden seni göndermeleri için emir çıkmasını sağlamamı istediğin zaman ne yapacağımı bilemedim. Fakat seni yüzüstü bırakamazdım. Ve biliyor musun, bu benim Başkan'dan istediğim tek şeydi. İstekte bulunmaktan mutlu değildim. Fakat eğer gönderilmemeni rica etmek durumunda kalsaydım daha da mutsuz olurdu.

Lütfen yine yaz. Seni seviyorum.

Baban

John IV'ün eve yazdığı mektuplar sonradan Knopf yayınevinde basılan In Touch adlı kitabının temelini oluşturdu. Baba - oğulun Vietnam Savaşıyla ilgili düşünceleri birbirine aykırıydı. Kitap daha çok genç John Steinbeck'in düşüncelerini yansıtıyor

John Steinbeck IV'e

Sag Harbor

16 Ağustos 1966

Sevgili John,

Dün gelen güzel mektubunda yanıtlanması gereken çok şey var.

İyi yazıyorsun. Duru, güzel bir İngilizce. Mektubunu Edward Albee'ye de gösterdim. "Tanrım, bu çocuklar yazabilir. Çok güzel yazıyor," dedi. Bu yanını hep korumaya çalış. Hükümetler olmasaydı her

şeyin daha iyi olacağı düşüncene katılıyorum. Vietnam'lıların geçmişlerine bakarsak, kendi yönetimlerine güvenmeleri için hiçbir neden yok. Biz de kendi yönetimimize güvenmiyoruz. Fakat senin öksüzler yurdu için para kaynakları aramanın bir anlamı var mı? Ya da Yazar Birliği, Tiyatrocular Birliği, Aktörler Stüdyosu, Aktörler Birliğinden filan - Ya da özel kuruluşlardan yardım sağlanmasının sakıncası var mı? Eğer arkadaşlarıyla bir karara varır da plân yaparsanız bana bildirin. Burada olayı duyurur, ilgililerin yardımını sağlarım.

Şimdi de gelelim yanıt vermem gereken son noktaya. Bu, konuşmaktan biraz utanç duyduğum bir konu. Benim de gidişim için konuştuklarımızı anımsıyorsun. Mektubunda da söz ediyorsun. Bu sence bir tür gereksiz yere "devreye girmek" değil midir? Bende yıllardır senin yaşamında "devredeyim". Sen de buna içerliyordun. İçerlemeliydin de ama o dönemde ben de, davranmış olduğumdan başka türlü davranmazdım. Şimdi sana özel, aramızda kalması gereken çok özel bir şey söyleyeceğim. Sen kendi kendine çok iyisin. Ben oraya gelsem özgürlüğün engellenmeyecek mi? Burada engelleneceğini düşünenler var. Basın beni hep izlemiştir. İnsanlar benim için bir rol düşünmüşlerdir hep. Değişiyorlar. Beri yandan Charley'le geziye çıktığımda kimse beni tanııyordu. Hiç kimse bana ne dikkat etti, ne de benim olağanüstü olduğumu düşündü. Bana öyle geliyor ki oraya sessizce gitsem, bir tek satır yazmasam kimse aldurmaz. Newsday beni istediğim koşullarla göndermeye hazır. Ama önce senin bu konudaki düşüncelerini öğrenmek istiyorum.

Look'un yeni editörü Bill Attwood, Başkan'la bir hafta geçirmemi ve onun günlük yaşamını anlatmamı istiyor. Bence pis bir öneri bu. Başkan'ın yaşamının büyük bir bölümü halka açık zaten. Bir süre gözden uzak durmalı bence. O nedenle bu işi kabul etmeyeceğim. Nedenlerimi açıklamak için onu görmem gerekiyor.

Düşüncelerini yapabildiğince erken bir zamanda bana yaz. Mektup yazmak zorunda değilsin. Posta kartı yeter.

Sevgiler. Çabuk yaz.

Baban

Steinbeck'in Vietnam'a gitmesi çok önceden önerilmişti. Oraya gitme konusunda pek çok kez fikir değiştirdi. Daha 1965 'de Başkan önerdiği zaman Howard Gassage'e şöyle yazmıştı:

"Yaşım askerlik yaşı değil. Lânet olsun, eğer genç olsaydım bu işe balıklama atlardım. Yorgun, yıpranmış ve sakat olmasaydım, hırılıyla solumasaydım belki de giderdim. Yaşam kimi zaman çok zor ve şaşırtıcı."

Harry F. Guggenheim'e, Newsday'in yayıncısına da şunları yazmıştı.

"Umarım Uzak Doğu işi bitmiştir. Gitmek istemiyordum ama önerinin bence gereksiz olan bir buyruk niteliği vardı. Bittiğini umuyorum."

Sonunda Vietnam'a gitti Başkan'ın temsilcisi olarak değil, Newsday'in savaş muhabiri olarak gitti. Altmışbeşinci doğum günü çok yakındı. Willard Basccom'a o sıralar şunları yazmıştı:

"Bundan böyle hiçbir yere yanımda Eliane olmadan gitmeyeceğim. Yaşam öylesine kısa ki ondan uzak duramam. Ama bir şey söyleyeyim mi? O her yere gider ve gider gitmez de oradaki insanları kazanır."

Elia Kazan'a

New York

28 Ekim 1966

Sevgiyi Gadg,

Kestirebileceğin gibi kötü günler geçirdim. İş kabul edilmemiş. Bence artık çağım geçti. Derin derin düşündüm. Bugünle ilgili bağlarım kopmuş. Her alandaki bağlarım. Eskiden de şimdi de dünyanın büyük bir bölümü konusunda tam bir kara cahilim. Örneğin Doğu'yu hiç bilmiyorum. Dünyanın yarısını bilmiyorum demektir bu.

Harry Guggenheim Doğu'ya gitmemizi istiyor. Zamanı kendimiz seçeceğiz. İstedığımız yere gideceğiz, istediğimiz kadar kalacağız. Bu benim için yepyeni bir yaşam gibi.

Ne zaman yola çıkacağımızı kesin olarak bilmiyorum. Çok uzun süreceğini sanmıyorum. Önce Vietnam'a gideriz. Çünkü savaşın bir yönü kapanmak üzere hence. Sonra Malezya, Endonezya, Hindistan, Pakistan ve Japonya'ya gideriz.

Sana yazmamın nedeni şu: Belki bir yerde, örneğin Japonya'da bize katılmak istersiniz. Japonya'yı biliyorsun. Belki daha başka bir yerde bize katılmak istersiniz! Ne dersin?

Bana yaz.

Sevgiler

John

Elizabeth Otis'e

Jakarta

18 Mart 1967

Sevgili Eliz.

Dün burada, Jakarta'da St. Patrick günüydü. Bugün New York'un arka sokaklarındaki İrlandalılar hiç var olmayan ülkelere duydukları özlemi dile getirmek için toplanıp eğleniyorlar. Bu mektubun tam gününde yazılmış olmasını sağlamak için o tarihi attım. Bali'de kısa bir süre kaldıktan sonra Jakarta'ya döndük. Bali, şimdiye değin gördüğüm en güzel yer. İnsanları da tanıdığım en sevimli insanlar.

Elizabeth! Elaine'in yazısını hepimizin beğendiğinize nasıl sevindiğimi, nasıl övünç duyduğumu anlatamam. (McCall yazıyı daha sonra bastı) Ben yazının olağanüstü olduğunu düşünmüştüm. Ama sonradan Elaine'in olağanüstü olduğuna bir kez daha inandım. Biliyorsun, nasıl inatçı bir tavuk gibi ayağını yere vurmuş, yazmayacağını söylemişti.

Dünse hep, "Ama ben amatörüm" deyip durdu. Sonunda dayanamadım. "Madame de Sevigne de amatördü," dedim. "Başta herkes amatördür ama korkarım artık sen o özelliğini yitirdin."

Artık bu yolculuğun sonuna geldiğimizi duyumsuyorum. Evi çok özledim. Buradaki büyük, yüzü belirsiz kalabalıktan usandım. O nedenle Japonya'dan sonra eve dönüyoruz. Nisan'ın son haftası ya da Mayıs'ın ilk haftasında dönmüş olacağımızı sanıyorum. Bu yolculuk, yapmaya değerdi. Bence de, Elaine için de böyle. Birbirimize eskiye göre daha yakınız. Zor günler yakınlığı artırır.

Oradakilere sevgiler

John

1967 Mart ayında Hong Kong'tan Sag Harbor'daki dostları Bay ve Bayan Lawrence Smith'e yazdığı mektupta Asya yolculuğunu özetlemiştir:

"Bu yolculuk çok iyi oldu. Ölenler ve yaralananlar üstünde durmadım. Ben başka savaşlar da gördüm ve onlardan de nefret ettim. Fakat her askerin ölümü -bir çoğu arkadaşımdı- yüreğimizi parça parça eder, bizi onulamayacak acılara boğar. Eğer burada bulunuşum savaşı bir saat kısaltacak olsaydı, Amerika'ya hiç dönmezdim."

Hong Kong'tayken Steinbeck sırtında ağırlar duymaya başladı. Amerika'ya döndükten sonra, Özgürlük Günü'nün ertesinde, hafta sonu Sag Harbor'dayken durumu ağırlaştı. Bir süre New York'ta hastanede yattı, sonra yaz için Long Island'a gitti.

Sancılı ve devinimsiz yattığı o günlerde savaş için düşünceleri yavaş yavaş bir değişime uğruyordu.

Elizabeth Otis'e

Sag Harbor

31 Ağustos 1967

Perşembe

Sevgili Eliz,

Sana yazmakta geç kaldım, biliyorum ama bu tavsama her alanda oldu. Yazmak istediğim hiçbir şey yok diye saçma sapan bir düşünceyle başladı. İçim kurumuş gibiydi. Maden ocaklarının bulunduğu tepeler gibi. Değerli neleri varsa içlerinden çekilip alınmış, geriye artıklar kalmış. Tanıdığım kimi kişiler bu artıkları da işleyerek düşük nitelikli ürünler elde ederler.

Şimdi yazdıklarımın eski mi yeni mi olduğunu söyleyecek durumda değilim. Elbette ki benim alışık olduğum formlara artık ilgi duyulmuyor. Gerçekte kimi eski yazılar, eski çağlarda yazılmışlarsa ilgi görüyorlar. Yakınlarda T. Wilder'in yeni kitabını okudum. (*The Eighth Day - Sekizinci Gün*) Çok can sıkıcı, kötü buldum. Bundan önce yazdıklarını yeniden okumalıyım ki yaklaşımını anlayabileyim. Yeni yazarlardan da okuyorum. Çoğunu ilginç ve gülünç buldum. Yazarların böylesine bencil oldukları bir başka dönem daha bilmiyorum. Hippiler hiç durmadan insanlara bağlı olduklarını söylüyorlar ama benim görüşüme göre tam anlamıyla insanlardan kopuklar, ve bunu istiyorlar. Bu akımdan bir şey çıkacaktır elbette ama ne çıkacağı şimdiden kestirilemez.

Burada oturmuş kendime acıyormuşum gibi bir duyguya kapılmamı istemem. Ne var ki ben yazarlığa koşullandım, yazmamak olasıymış gibime geliyor. Yazmazsam sözcükler biçim almayacakmış ya da anlamları, sevinçleri, tatları olmayacakmış gibi geliyor bana. Belki miğimdeki ve bacaklarımdaki ağrılar epey çoktu. Fakat hence, yazmamamanın verdiği acıyla, bacaklarımdaki ağrı, filmler ne gösterirse göstereyim eşit ağırlıktaydı. Vietnam'dan ayrılana dek bunların ortaya

çıkması ne tuhaf değil mi? Bu kötü şeytanlardan kurtulmak için Vietnam'a geri dönmeyi bile düşündüm.

Savaş için duygularımı anlıyorum. Gitgide daha çok çamura batır gibiyiz. Gerçekten de öyledir. Battıkça batıyoruz. Şimdi kesinlikle şuna inanıyorum ki, savaşı yapan insanlar savaşı anlayamadıkları gibi denetimi de elden geçiriyorlar. Ben savaşı kavrayabiliyorum ama yazamıyorum.

Ben savaşı kazanamayacağımızı biliyorum. Gittikçe daha derine, daha daha derine batıyoruz. Güneydoğu Asya'da bıraktığımız ölümlerin sayısı arttıkça savaşa daha çok sarılıyoruz.

Eğer bu savaşı kazanırsak -düşmanı kuşatıp yok etmenin eski anlamıyla- o zaman da orada bir başka ordu tutmak zorunda kalacağız. Böyle bir ordu da bulunduğu yerle hiçbir bağı bulunmayan bir ordu olacaktır. Fakat savaşı o anlamda kazanmayacağız. Her yönden bizimkinden daha yeni ve daha ileri bir teknikle kuşatılmaktayız. O nedenle seçeneğimiz yok.

Eğer savaşı kazansaydık, geri çekilirdik. Birden değil, yavaş yavaş. Elimizdekini tutarak ve daha yeni öğrendiğimiz bir biçimde, yutarak çekilirdik. Belki de bu gerçeğin daha kuramsallaşmamış anlamıdır bunca insanı daha uzaklara götüren. O insanlara yeni bir şeyler oluyor. Fransızlar değişmedikleri için ülkeden kovulmuşlardır. Oysa bizim binlerce, binlerce insanımız az vererek ve çok alarak büyük bir hızla değişiyor. Oysa şimdi benim kestiremediğim yeni durumlar oluşmadıkça biz oradayız. Egemen olarak değil, göçmen olarak. Göçmenlerse bir yere gittiklerinde, kendilerindekini ellerinde tutup, yeni çevrelerinden yapabildiklerince çok alırlar.

Seçimler bir oyun. Kendi içlerinde de hiçbir anlam taşıyorlar. Daha çok para koparmak için, kongrenin önüne atılan bir sus payı. Önderler, uzak görüşü olmayan kişiler. Fakat bu sonucu değiştirmez. Doğu Asya Tarihi kitabında bu seçimlerin yanlış ve aptalca olduğu unutulup gidecektir.

Sana söylemiş miydim, anımsamıyorum. Son kez Washington'a gidişimde Beyaz Saray'da Başkan'la kahvaltı ederken ona tutumumuzun bence yanlış olduğunu uzun uzun anlattım. Yanlışlarımızı düzeltmek ve savaşı kazanmak için kimi önerilerde bulundum. Çok dikkatle dinledi, sorular sordu ve öğleyin adamlarıyla konuşmak için kalmamı is-

tedi. McNamara, Ruşh, Humphry ve daha başkalarını gördüm. Konuyu uzun uzun konuştuk. Dikkatle dinlediler ama hiçbir yorum yapmadılar. McNamara önerilerimi yazmamı istedi. Yazamazdım ama bir bant doldurdum. Vietnam'a giderken McNamara bu bantı yanında götürdü. Bana telefon açarak önerilerimi ilgililere duyurduğunu, kimilerinin kabul edildiğini, bir bölümünün de kabul edilmediğini anlattı. Bana kalırsa kabul edilmeyenler en önemli olanlardır. Belki de anlatmışımdır ama şu anda kendimi yineleyip duruyorum. Kesin olarak bilmemek çok tuhaf.

Belki geriye dönerim. Burada ota dönüşüyorum gibi. Ufak tefek şeyler düşünüyorum. Ya da hiç düşünmüyorum. Elaine'i de bunalttığım kesin. Sanki günlük işleri yapıyormuş gibi davranıyor ama bence bunlar günlük işler değil. Yağmur hiç durmadan yağmada. Çok sıkıcı. Yağmur yağarken insan bedeninde ne çok ağrı duyar öyle! Dünyayla ilgim kesilmiş gibi. İki aydan beri yazdığım ilk mektup bu. Kafamı kendi kendime taktığımdan değil bu. Tam tersi. Kafamı kendi üstüme toplayamıyorum. Belki de ağrıların yapmak istedikleri dikkatimi kendi üstümde toplamam ama başaramıyorlar. Bir yere kapanıp dinlenmeye çalışmanın hiçbir yararı olmadı. Olayın hütünü inanılır gibi değil. Sanki eski çağlardan kalma bir şakanın şamar oğlanıymışım gibi.

Sevgilerimle

John

Sonbaharda sırt ağrıları arttı. Belkemiğinde erime vardı. Ameliyat olması gerekiyordu. Üniversite Hastanesinden Doktor John Kenneth Galbraith Kasım ortalarında yazdığı bir mektupta, "Zor bir ameliyat" diyordu. "Filmlerde belkemiği, dolambaçlı bir çitin fırtınadan sonraki görünüşünü andırıyor."

Ameliyat başarılı geçti. Elaine Steinbeck o sıralar Montgomery'lere koçasının sağlığıyla ilgili bilgi verirken,

"Günde üç kez odasında yaptığı kısa süreli yürüyüşleri saymazsak hep sırtüstü yatıyor. Yeniden yürümeyi öğrenirken çok ağrı çekiyor Fakat çok direniyor," diye yazmıştı.

Carlton A. Sheffield'e

(Posta kartı)

New York

29 Ocak 1968

Sevgili Dook,

Yavaş yavaş kendime geliyorum, dahası, iyileşiyorum. Sinir şokuyla ağrı kesiciler insanı başka bir gerçekliğe - bulanık bir gerçekliğe götürüyor. İyileşme çok yavaş oluyor. Ne var ki iyileştiğim zaman eskiye oranla çok daha sağlıklı bir sırtım olacağını biliyorum. Sana yazamadım, çünkü son zamanlara kadar iskemlede rahat oturamıyordum. Sırtüstü yatarken yazmaya çalışmanı öneririm. Ben denedim, olmuyor. Şimdi parça parça dağıldıktan sonra bir araya toplanmaya çalışan bir askeri birlik gibi, toparlanmaya çalışıyorum. Yazmak için bende ne kaldı diye karar vermeye çalışıyorum. Belki bir şeyler kaldı, belki de kalmadı. Eğer kalmadıysa böyle bir ameliyata gerek yoktu. Daha sonra yine deneyeceğim.

Sevgiler

John

Carlton A. Sheffield'e

New York

23 Mart 1968

Sevgili Dook,

Benim için bir mektuba başlamak, onu kesinkes bitirmek demek değildir. Niyetim çok iyi ama uygulama kötü. Sınırlar daha yerlerine oturmadı, işlevlerini yapamıyorlar sanıyorum. Bir bakıyorsun bütün gücüm, gücümle birlikte niyetim de isteğim de sönüp gidiyor. Sonra bir uyuşukluk başlıyor. İçim çekiliyormuş gibi geliyor bana. Bu duygudan hoşlanmıyorum bile. Son yıllarda çok mektup geliyor. % 99'u isteklerle dolu. Yerine getirilmesi olanaksız istekler. Mektupların çoğuna aldırış etmesem de bir suçluluk duygusuna kapılmaktan kendimi alamıyorum. Şimdilerde ise yalnızca içimi çekerek hepsini çöp sepetine atıyorum.

Televizyon için söylediklerini anlıyorum. Ben yalnızca haberleri, dünya olaylarını, mevsiminde de baseball maçlarını izliyorum. Hastanede devinimsiz yatarken oyalanayım diye odama küçük bir televizyon konmuştu ama ben bakmıyordum bile. Gerçekte kafam çok iyi çalışmıyor. Gözümün önünde biriken bulutları hep itmeye çalışıyorum gibiyim. Bu durum doğal olsa gerek ama doğal olmasa da kötü bir şey değil. Yakında köye gideceğim. Güneşte oturur, tekneyle balığa çıkarım. Yakalayıp yakalamamak önemli değil. Balığa çıkmayı seviyorum. Yalnız gidersem konuşmak zorunda da kalmam.

Seçimler için coşku duyabilmeyi isterdim. Göreve kim gelirse gelsin, yönetimde çok az değişiklik olacak. Asya'daki sorun büyüdükçe büyüdü. Bence artık tümüyle denetimden çıktı, kendi bildiği gibi gelişmekte. Bir tür evrim. Belki değişime de uğrayacaktır. Büyük bir çoğunluk için en iyisi ne doğal olmaktır ne de değişmez olmak. Gerçekte de geçmişte bunun tersi kabul ediliyordu. Benim bildiğim bir gerçek var. Yanlış görevbilmek, doğruyu yapabilmek demek değil.

Eğer görevde olsaydım belki ben de alt düzeydeki bu yanlışların benzerlerini yapardım. Üst düzeydekilerse zaten kimsenin denetiminde değillerdir. Onlar kendi kendilerine oluşıyorlar.

Thom, 1 Nisan'da Vietnam'a gidecek. John'sa birliklerimizin testi kafalı olduklarını kanıtlamak çabasında. Testilerine pazar bulmaya hazır. 1812'deki Britanya Donanmasındakilerin hepsinin birer iskambil kâğıdı olduklarını kanıtlayabilmiş. Her neyse, kendince nedenleri var. Eğer bir barışçı olsaydı iş değiştirirdi ama barışçı da değil. (John Vietnam'dan dönüp de ordudan ayrılınca barışçı hareketlerin önderlerinden biri oldu.)

Thom gitmekten korkuyor. Onu ayıplamıyorum. Ben de oradayken korkuyordum. Korkmamak için aptal olmak gerek. Bu konuya neden daldım, bilmiyorum.

Bu kadar yazabildim. Elaine sağlıklı ve çiçeklenmiş gibi. Ben de çok erken bir zamanda sağlığıma kavuşmalıyım.

Sevgiler

John

Mektubu sürdürüyorum. Elim parçalara bölünmüş bir yılan gibi titriyor. Hoca tahtası (*) üstünde sehpanın nasıl oynadığını anımsıyor musun? Bu sabah Tal Lovejoy'un düştüğünü, yaralandığını ve öldüğünü haber aldık. Çok üzüldük. Son zamanlarda yüzünde hep üzgün bir anlam vardı. Tanıdığın ve sevdiğin herkesin ölümünü görmek çok üzücü. Herkes ve her şey onu ormanda yalnız bırakıp gitmişti.

Burada New York'ta 34. katta oturuyoruz. Bütün kent ayaklarımızın altında. Yapı ince, güzel bir kule. Çevresinde dolanan baca gibi bir şey var. Havayı yukarıya çekmesi için. Şu sırada kar yağıyor. Daha doğrusu şu baca benzeri şeyden dolayı yukarılarda kar yağıyor. Görülecek bir şey. Elaine'in büyük halası "Yortu büyüü" derdi. Yaşlı Çiftçinin Almanacağı, bu günler için, "Bu günlerde yoksulların gübresi olan fırtınalar yer alacak," derdi. Bu sıralarda yağın kardır o fırtına. Bunu

(*) Hoca tahtası - Oviya Board ya da Weejee Board Medyumlukta kullanılan tahta. (Ç.N)

biliyor muydun? Ben kar yağmayan yerlerde büyüdüğüm için bilmiyordum. Geç yağın kar, bitkilerin büyük bir hızla büyümesini sağlar. Burada, çalışma odamın penceresi içinde küçük bir bahçem var. İlaç kutularında dört salatalık bitkisi ve Somerset'ten aldığım bir palamuttan yetiştirdiğim bir İngiliz meşesi. Büyümekte olan bir şeyler beni sevindiriyor. Salatalıklar biraz cılız ama meşeyi Sag Harbor'a dikiyeceğim. Orada iki İngiliz meşesi daha var. Onları da palamuttan yetiştirmiştim. Birinin adı Gog, ikincisinininki Magog. Bizim burunda yetmişten çok Amerikan meşesi var ama genç ağaçlar da yetiştirmek istiyorum. Nedenini bilmiyorum. Yaşlı çiftçi yanılmıyorsa - Çok az yanılır, - ilkbahar soğuk olacak. Ama niye havayı yazıyorum?

Saçmalamaya başladım. İyisi mi mektubu burada bitireyim.

Yine

John

Yine Özgürlük Günü'nün ertesindeki hafta sonu Sag Harbor'da bir restoranda yemek yerken Steinbeck hafif bir kalp krizi geçirdi. Bedensel ve zihinsel olarak onu pek etkilemeyen bir anlık bir krizdi bu. Testler için kısa bir süre Southampton Hastanesine yatırıldı. Durumunun ne olduğunu çok iyi biliyordu ama Londra'da bulunan yazar ve aktör dostu Alexander Knox ve eşi Doris gibi daha birkaç arkadaşına olayı biraz değişik anlattı.

Bay ve Bayan Alexander Knox'a

Sag Harbor

24 Haziran 1968

Sevgili Alex ve Doris,

Yanıt vermeyi gerçekten çok istediğim mektuplara yanıt yazmadıkça gitgide büyüyen bir suçluluk duygusuna kapılıyorum. Böyle

mektupları üstüste koyuyorum. Tomar yükselince bir gün hepsi birden kayıp yere yayılıveriyorlar. Alex'in güzel mektubu en üstte duruyordu. Mektuplar yere dökülünce önceliğini yitirdi. Allahtan önlü arkalı bir tek kâğıda yazılmıştı. Böyle bir düzen olmaz, biliyorum. Tanrım, şapşal bir insan oldum. Zihnim düzenli olmakta direniyor. Bunlar belki de yaşın getirdikleri. Umarım, öyledir.

Kendim ve başkaları için gereksiz bir insan olalı bir yılı geçti. Geçen sonbaharda sırtım oradan oraya itilip kakılmaya dayanamadı, baş kaldırdı. Olağanüstü üç ameliyatla bana yeni bir sırt sağlandı. Çok ağrılı, sıkıntılı bir dönemdi ama değdi. İyileşme uzun zaman alıyor. Ben-se sabırsız biriyim. Sonra bir akciğer iltihabı, oksijen çadırları filan... Bütün bunlar arasında son bir yıldır Fayre Elaine'e hiçbir mutluluk veremedim. O ise benim için bir mutluluk simgesi oldu. Kendim için bir tek şey daha söyleyeceğim, sonra bitecek. Kendine bakmak, içsel direnç ya da bunlara benzer nitelikler bende yok artık. Bundan sonra gerek kalmadığına göre tam bir tembelim. Hiçbir işe yaramayan bir tembel.

Biliyorum, çalışmaya başlamalıyım ama çalışmak için hiçbir istek duymuyorum. Yalnız Amerika'yı değil, bütün dünyayı çok hızlı bir değişme içinde görüyor ve olabilecekleri kestiremiyorum. Fakat daha iyiye gitmezden önce dünyanın çok kötü olacağından korkuyorum. Sezgi bana bu konuda konuşmamamı sessizce oturup beklememi söylüyor.

Sonuçları değilse bile nedenleri bildiğimi sanıyorum. Kesinlikle bildiğim bir şey var, o da şu: Bu işlerin tam içinde olan insanlar ne nedenleri ne de sonuçlarını hiç mi hiç bilmiyorlar.

Şu sıralar Sag Harbor'dayız. Bu mevsimde çok güzel. Bahçeler büyük bir hızla renkleniyor. Yaz yavaş yavaş gelmekte. Önümüzdeki kış için tasarılarımız var. Noel dolaylarında İngiltere'ye, yeni yılın başında da silâhsız ve fotoğraf makinesiz olarak, gerçek bir safari için Orta Afrika'ya gitmeyi düşünüyoruz. Elaine de ben de orayı görmedik. İkimizden biri bu dünyadan göçmeden oradaki hayvanları görmek istiyorum.

Şimdilik bu kadar. Önümüzdeki yıl görüşmek umuduyla.

Sevgiler
John

Temmuzda bir kalp krizi daha geçirerek Southampton Hastanesine yatırıldı. Birkaç gün sonra ambulansla götürüldüğü New York Hastanesinde ağır bir kriz daha geçirdi.

Carlton A. Sheffield'e

(Posta kartı)

New York,

17 Ağustos 1698

Sevgili Dook,

Mektubun bu sabah geldi. Bu iş ortaya nasıl çıktı bilmiyorum. *(hastalığı)* Çok iyi gibiydim. Hastaneden iki gün önce çıktım. Gelecek Çarşamba da yine Sag Harbor'a gideceğim. Bu alanda bir dolu terim var. Olgu, olay gibi. Hangisi daha çok gerçeği anlatıyor bilemiyorum. Fakat hoşlansam da hoşlanmasam da daha iyiyim. Köye gittiğimiz zaman sana makinede yazacağım.

Sevgiler

John

Sag Harbor'a gitme isteğine doktorlar karşı çıkıyordu. Fakat Steinbeck gitmekte direniyordu. Kartısı hastanın bakımını iyice öğrendikten sonra Sag Harbor'a gittiler ama orada iki ay kalabildiler.

Dört yıl önce doktoru emekliye ayrılınca, arkadaşı olan Dr. Denton Sayer Cox'un hastası olmuştu. Dr. Cox her yeni hastasına yaptığı gibi sağlık konusunda yazılı olarak uzun sorular sormuş, ayrıntılı bilgi istemişti. Soruların sonunda "Sizce

*önemli olan başka bir şey varsa lütfen yazın, deniyordu. Ste-
inbeck bir mektup yazdı:*

Dr. Denton Sayer Cox'a

New York

5 Mart 1964

Bir tür sağlık pasaportu olan ölüm belgelerini dolduruyorum. İşte, hepsi orada. Geçmiş ve gelecek, annemin bacaklarındaki varisler, babamın damarlarındaki sorunlar ölçüsünde açık. Tıpta insanı şaşırtmayan bir tek yan var. Yön ve son belirlidir. Hasta hiçbir zaman geriye doğru saymaz.

Bana öyle geliyor ki bu resim ne denli açık seçik olursa olsun, yine de kimi şeyler gizlenebilir. Ya önem verilmediği için ya da kasıtlı ve ya başka nedenlerle doğru bilgi verilmeyebilir. İnsanın niye bir doktoru olur? Son zamanlarda ortaya çıkan bir olgu bu. Hastanın bakış açısına göre durum şu: Hasta yaşadığı süre ağrısız, acısız, iyi bir yaşam sürmek istiyor. Fakat süreklilik için hekimin sorunları dinlemesi, merkezi sinir sisteminin cilvelerini kavrayıp bakımını üstlenmesi gerekir. Ben bu işin şu yanıyla ilgiliyim: Olup bitenleri tam anlatmayıp beni bilgisizliğin tatlı karanlığında bırakacaksın. Bir çok olayda bilgi vermen gerekir, bunu biliyorum ama anlatsan da ben anlamayacağım nasıl olsa.

Benim bir hekimden beklediklerim nelerdir? Belki her şeyden çok, hekimin dost olmasını, özel bir alanda bilgisi olan bir dost olmasını bekliyorum.

Sen hiç denize dalmamışken bir kez dalacak olsan, ben de yanında bulunsam, derinlikler, tehlikeler, neyin iyi, neyin zararlı olacağına ilişkin bilgi vermeyi görev sayarım. Sanıyorum, benim de senden beklediklerim, bunların benzeri. İnsan yapısı öyle ki, alçakça ve kurnazca alevlendirmeler, anlamsız bir korkuya neden oluyor. Oysa gizli bir hayınlık, insanı yavaş yavaş, açığa vurmadan, dahası belki de ince bir tat vererek gagalarcasına bitirir. İki türlü acı vardır - ya da birkaç türlü.

Özellikle öğretilmiş acıyı düşünüyorum. Yavaş ya da hızlı bir dağılmanın işareti olan, rüzgârlara incinmeden karşı koymamızı sağlayan acıdır bu. Öğrenilmemiş acının öğrenilmiş olandan ayrımını bilmiyoruz. Dahası bana, öğrenilmiş de olsa, insanın kendi karşı karşıya gelince bütün bildiklerini unuttuğu anlatıldı. Bana öyle geliyor ki insan bilse, bu iki yaklaşıma kendini farklı olarak hazırlardı.

Bir de perde için verilen işaret var. Bence son, bir tek olduğuna göre oyunun baş oyuncusu çıkıp çıkmayacağına kendisi karar verebilmeli. Eğer buna kendisi karar verebilirse yaptıkları da gözönünde bulundurulmalı. En önemlisi de yaptıkları değil midir zaten?

Sonra günlük perhizler var. Bu aldatmacayı birçok insanda gözledim. Perhiz, jimnastik, ilâçlar, dinlenme. Belki, gerçekten de, bu öğrenilmiş kurallar izlenerek yaşam uzatılmış olur. Ama bence genelde böyle bir yaşamın hiçbir değeri yok. Şunu da gözlemledim ki, kişinin bu öğütlere gereksinim duyduğu zaman, alışkanlıkları öylesine yer etmiştir ki, bunları uygulayamaz. Ah, elbette uygulamayı dener ama kısa bir süre sonra yine eski alışkanlıklarına döner. Belki iyi de eder. Hapları alacaktır ama ötesini, tehlike başgösterinceye dek unutacaktır. Bir süre sonra bu insanlar hastalığı kabullenirler ve severler bile. Elbette ki ikinci bir insanı olduğu gibi kendimi de aldatmaktan hoşlanmıyorum. Ama gülünç oluncaya kadar değil. Sana, neyle uğraştığını bilmen için ayrıntılı bilgi veriyorum Denny.

• Ağrıyı bir ceza olarak görmüyorum ben. Fakat yapabildiğimce ondan uzak durmaya çalışıyorum. Öte yandan dişçi koltuğundaki gibi çabuk geçen bir ağrıyı sürüncemede kalan bir ağrıya yeğ tutarım. Çoğunlukla gerçek ağrıyla, korku nedeniyle duyulan ağrıyı birbirinden ayırabilmişimdir.

Olayları aktarırken gerçeği söylerim. Sorunu geçtikten sonra anımsamak zordur. Son olarak ben hastalığı bir ayrıcalık olarak görmüyorum. İnsanların hastalığı dikkat çekmek için kullanmalarını anlayamıyorum. Çünkü öyle bir durumda gösterilen ilgi zorlamalı ve çekingen bir ilgidir.

Kendimde de başkalarında da umarsızlığı sevmiyorum. Hastalıktan korkmanın en büyük nedeni bu.

İnan bana, eğer iletişim nedenimiz sağlık olmasaydı bunları böyle ayrıntıyla yazmazdım.

Elim ayağım tuttuğu sürece alışkanlıklarımı belki de bırakmayacağım. Bu konuda böyle düşünen tek insan değilim sanıyorum.

Şimdi son olarak şunu söyleyeyim. Dindar bir insan değilim. O nedenle bir ödöl umudum ya da bir ceza korkum yok. İnançla ilgili değil bu. Deneyimlerime, gözlemlerime ve duyularıma dayanarak vardığım ve doğru olduğunu sandığım bir sonuç.

İkincisi İyi bir yaşamım oldu. O nedenle eksikli yaşamış gibi duymuyorum kendimi.

Üçüncüsü - Çok dolu ve canlı bir yaşamım oldu, o nedenle hiçbir kırgınlık duymuyorum.

Dördüncüsü - İnsanların elde etmek için çaba gösterdikleri şeylerden payımı aldım. Parasal kazançlar, ün ve sevgi. Hepsini tattım.

Beşinci olarak - Yaşamım hastalıklardan ve kazalardan uzak geçti.

Altıncı - Sana bir hasta olarak gelmiyorum.

Ah, biliyorum kalbim tekliyor. İki kez bayıldım. Safra kesem birkaç kez tıkanı. Bütün bunlara karşın sağlıklı bir insanım. Bunu çok iyi biliyorum çünkü merakım hiçbir zaman azalmış değil. Daha önce de söylediğim gibi kısa fakat dolu bir yaşamı yeğlerim.

Şimdi bilmen gereken son şeyi yazıyorum. Elaine'i kendimden çok seviyorum. Onun esenliği ve mutluluğu benimkinden daha önemli. Onu, zenginleşmesine yararı olmayacak her türlü acıdan, üzüntüden, mutsuzluktan uzak tutmak isterim.

Bunların sana yardımı olacağını umarım. Şimdi öteki sorunlara geçelim.

Sevgilerimle

John

Uzun bir süreden beri yaşamının sonu onu düşündürüyordu. İşte ölümünden yedi yıl önce, çocukluk arkadaşı John Murphy'ye yazdığı mektup.

John Murphy'ye

Sag Harbor

12 Haziran 1961

Sevgili John,

Bütün yaşamım bir tek kitaba yönelikti. Onu yazmaya başlamadım. Bu kitabın dışındaki bütün çalışmalar provaydı. Arthur destanını, Launcelot'u ve Galanad'ı anımsar mısın? Launcelot eksiksiz değildi. O nedenle Kutsal Kâse'yi göremiyordu. Hepimiz için durum bu. Kâse bizden hep bir kuşak ileride. Fakat o hep orada duruyor. Oğullar dünyaya getiriyoruz, oğullarımız da kendi oğullarını dünyaya getiriyorlar hep o kâseyi görsünler diye. Güzel bir simge bu.

Sözcükleri yazmak en son iş. Belki de bir kaza sonucu sözcükler hiçbir zaman yazılamayacaklar. Kırk yılı aşkın bir süredir hep bu konu üstünde çalışıyorum. Yalnız en son iş yapılmayı bekliyor. Ve o son iş beni çok korkutuyor. Bir kez sözcükler yazılsa, o zaman yalnızsın ve kendini işe adanmışsın. Yapayalnızsın o sıralar. Bir yazarın yaşamının % 90'ı ne bir arkadaş, ne bir dost ne de bir ilgi kabul eder. İnsan yalnızlıkla barışincaya ve onu işinin bir bölümü olarak kabul edinceye değin - tıpkı rahiplerin evlenmemeyi kabul ettikleri gibi - çok mutsuz, korkunç anlar geçirir. En son kitabımı yazarken duyduğum korku, ilk kitabımı yazarken duyduğum korkudan az değildi. Hiçbir zaman iş kolaylaşmıyor. Tam tersine gitgide daha zor ve daha kalp kırıcı oluyor. En sonunda da insan başarısızlığı kabul ediyor olmalı. Etki alanı ne denli geniş olursa olsun, her yazarın sonudur bu. Kendi içinde tıpkı Launcelot gibi başarısızlığa uğrar, çünkü "Kâse" bir kâse değildir. Söz verilmiş, adanmış ama hep elden kaçandır o. Bir sopanın ucundaki havuçtur o ve bizi hep kendine doğru çeker. Bu nedenle bir kitabın yarısındanayken, bir tümceyi yazarken ölmek, böylece yaşamı bitmemiş olarak yarıda bırakmak isterim. Yasa bu. Büyük Yasa. Ünün, kamu-

yunun ya da insanların seni kabul ediş yası. Büyüklük, büyük olan bir insan tarafından bölüştürülmez. Ve yine o simgeye göre - insan onu istediğı sürece büyük bir olasılıkla ona yaklaşamayacaktır bile.

Sevgilerimle
John

Son Asya gezisi sırasında Elizabeth Otis'e yazdığı mektup:

Jakarta
18 Mart 1967

Sag Harbor'a döneceğim günü dört gözle bekliyorum. - Seni gördükten sonra elbette ki! - Biliyor musun, gazetecilik, uyum sağlama karşın, bende burundaki evime gidip kurşun kalemlerimi açmak ve önüme bir tomar sarı kâğıt çekmek isteğı uyandırıyor. Sabahın erken saatlerinde kuşların cıvıltılarını dinlemek, Angel'la gün geçirmek ve iskemlemi masanın önüne doğru çekip "Bir zamanlar," diye yazmaya başlamak.

Bu kitaptaki mektuplar düzenlendikten epey zaman sonra Elaine Steinbeck, kocasının Sag Harbor'daki çalışma odası Joyous Garde'daki masasında Elizabeth Otis'e yazdığı şu bitmemiş mektubu buldu. Steinbeck'in son yazdığı mektup:

30. 1968.

Sevgili Elizabeth,

Uzun bir süredir sana bu mektubu yazmak istiyordum, fakat parmaklarım kurşum kalemden sanki eski ve zehirli bir araçmış gibi kaçtı...

New York'taki apartmanında 20 Aralık Cuma günü öğleden sonra 5.30'da öldü.

KONUŞMA

Steinbeck'in, 10 Aralık 1962'de, Stockholm'de Nobel Edebiyat Ödülünü aldığı zaman yaptığı konuşma.

Çalışmalarımı bu ödüle lâıyk görerek beni onurlandıran İsveç Akademisine teşekkür ederim.

Çok saygı duyduğum ve üstün gördüğüm birçok yazarı düşününce bu ödüle lâıyk olduğum konusunda kuşku duyuyorum. Ama kapıldığım bu kuşkuya karşın ödülün bana verilmesinden mutluluk ve övünç duyuyorum.

Bu ödülü alanın, edebiyatın yapısı ve amacına ilişkin araştırmaları, ya da kendi düşüncelerini anlatması gelenek olmuştur. Özellikle şu sıralarda edebiyatın yaratıcılarının yüksek görevlerini ve sorumluluklarını gözönünde bulundurmaları gerektiğini söylemek iyi olur diye düşünüyorum.

Nobel Ödülü'nün ve durmakta olduğum şu yerin onuru, burada şükran duygularıyla dolu ama bağışlanmak isteyen bir fare gibi ciyak ciyak bağırmayı değil, yüzyıllar boyu benim işimi yapmış o iyi ve büyük insanlar gibi, işimin övüncüyle bir aslan benzeri kükrememi gerektirir.

Edebiyat, ne boş kiliselerde söylenilip duran kısır, cılız yinemelerden doğmuştur, ne de teneke boruyla umutsuzluk çığırkanlığı yapmaktır. İnzivaya çekilmek de edebiyatla bağdaşmaz. Edebiyatın tarihi, konuşma kadar eskidir. İnsanlığın gereksiniminden doğmuştur.

Gereksinimin artmış olmasından başka da hiçbir değişiklik yok. Eski saz şairleri, halk ozanları ya da yazarlar birbirinden farklı değillerdir. En baştan beri hepsinin işlevi, görevleri, sorumlulukları türümüzce belirlenmiştir.

İnsanlık iç karartıcı bir şaşkınlık dönemi geçirmekte. Benden önce bu ödülü alan büyük yazar William Faulkner, burada konuşurken bu şaşkınlığı, evrensel bir fiziksel korku olarak belirtmiş, bu korkunun sürüncemede kalması nedeniyle tinsel sorunların bir yana bırakıldığını, kalbin yalnız kendi kendiyile çatışmalarının değerli görüldüğünü söylemişti. Faulkner daha birçokları gibi insanın güçsüzlüğü yanısıra gücünün de ayrımındaydı. Korkunun anlaşılmasının ve çözümlenmesinin, yazarın varoluşunun en başta gelen nedenlerinden biri olduğunu biliyordu.

Yeni bir şey değildir bu. En eski çağlardan beri yazarın ereği olmuştur. Çok ciddi yanlışlarımızı ve eksiklerimizi düzeltmek amacıyla karanlık ve tehlikeli düşlerimizi günışığına çıkarmakla yükümlüdür yazar.

Dahası, yazar, insan yüreğinin ve ruhunun büyüklüğünü, kahramanlık ve gözüpeklik, sevecenlik ve sevgi yetisini göstermek ve kutlamak durumundadır. Güçsüzlüğe ve umutsuzluğa karşı verilen sonsuz savaşında bunlar umudun ve çabanın parlak renkli bayraklarıdır. Bence insanın gelişebilirliğine yürekten inanmayan bir yazarın edebiyata saygısı yoktur. Böyle bir yazarın edebiyat dünyasında yeri olmaz.

Günümüzde tanık olduğumuz evrensel korku, bilgi dünyamızın birdenbire çok gelişmesinin ve fiziksel dünyadaki kimi tehlikeli etkenlerin sonucudur. Anlamanın öteki yönlerinin bu büyük aşamaya yetişemediği doğrudur. Fakat bu yönlerin aynı düzeye ulaşamayacaklarını ileri sürmek için bir neden yok. Gerçekte de anlayışın bu yönlerinin öne çıkmasını sağlamak yazarın görevlerinin bir bölümüdür.

Doğal düşmanlara, kimileyin de bozgunlara ve bir kuşağın tümüyle yok edilmesi çabalarına dirençle karşı durmak insanlığın tarihindeki övünç verici olgulardır. Gerçek buyken en büyük yetimizi, kazanma yetimizi, görmemezlikten gelerek, alanı kötülüğe boş bırakmak aptallık ve korkaklık olur.

Anlaşılacağı gibi Albert Nobel'in yaşam öyküsünü okuyorum. Kitap yalnız ve düşünceli bir adam olduğunu yazıyor. İyiliğe de kötülü-

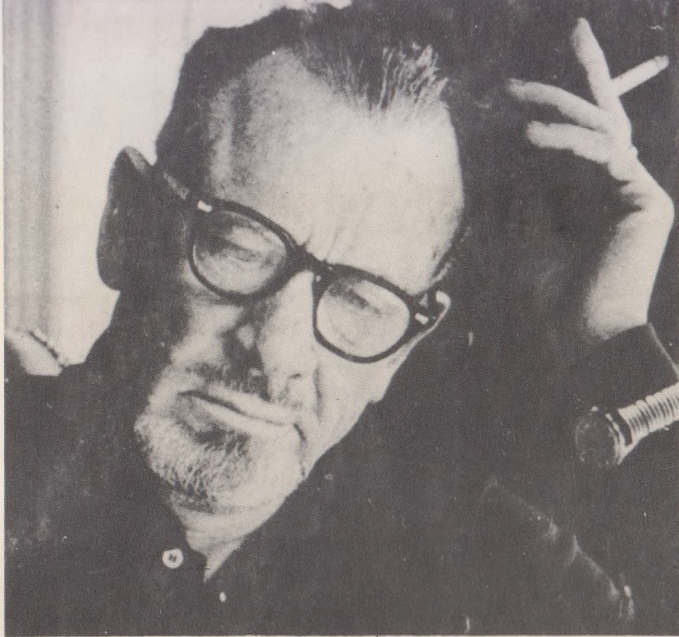
ge de kullanılabilir olacak olan, fakat seçme şansı olmadığı için duyuncun ya da sağduyunun denetiminden çıkmış bulunan patlayıcı güçler geliştirmiştir.

Nobel, buluşun acımasız ve kanlı bir biçimde kötücül amaçlarla kullanılacağını önceden görmüş. Buluşunun sonuçlarını -en son kerte-deki yıkıcılığı, en sondaki yok oluşu- da önceden sezmiş olmalı. Kimileri sonunda onun alaycı, insanın iyiliğine inanmayan bir insan olduğunu söylüyor. Ben buna inanmıyorum. Bence o bir denetim yolu, bir emniyet supabı aramıştır. En sonunda da bunları insan aklında ve ruhunda bulmuştur.

Bence onun bu düşüncesi bu ödüllerle açıkça belirlenmektedir. Nobel ödülleri, insanı ve dünyasını anlamak ve iletişimin artması için verilmektedir. Bunlarsa edebiyatın işlevleridir. Ayrıca bu ödüller her şeyin ötesinde barışçıl çalışmalara verilmektedir.

Ölümünün üstünden elli yıl geçmeden doğanın kapısının kilidi açılabilir. Bu kilidin açılmasıyla birlikte bizler bir seçim yapmanın korkunç yükünü yüklendik. Eskiden Tanrı'ya yüklediğimiz pek çok güce el koyduk. Korkarak ve hazırlıksız olarak bütün dünyada yaşayan her şey için yaşama ve ölüme egemen olduk. Tehlike ve mutluluk ve seçme hakkı insanın içinden açığa çıkacakları anı bekliyorlar. Alfred Nobel'in buluşunun en iyiye kullanılması insanın elinde.

Tanrı benzeri gücü eline geçirmiş olan bizler bir zamanlar tanrılarda olabileceğine inandığımız zekâ ve sorumluluğu kendi içimizde aramalıyız. İnsanın kendisi bizim için bir yandan tehlike, bir yandan da umuttur. Öyle ki Aziz John'un sözleri günümüzde şöyle yorumlanabilir: Sonunda "söz" vardır. Ve "söz" "İnsandır" ve "söz" "İnsanla birlikte" dir.

John Steinbeck 1962'de, «Altmış yılda arkamda pekçok iz bıraktım,» diyordu. Bu kitap onun bıraktığı izlerin bir bölümünü kapsamaktadır. Okuduğu ve yazdığı kitapları, yapmış olduğu yolculukları, gördüğü yerleri, rastladığı, sevdiği ve nefret ettiği insanları, gerçekleştirmemiş kimi tasarımları, başlanıp da yarım kalmış çalışmaları, daha doğar doğmaz ölen yüzlerce fikri anlatır bu mektuplar. Bunlar durmak bilmeyen, birbirinin ardısına birleşimler ve eleştiriler yapan bir zekânın, ancak çalışırken rahatlayan bir beynin ürünleri. En başta da sürekli olarak, işini, sanatını öğrene gelen bir kimsenin yazdıkları.

Steinbeck'in yüzlerce mektubundan oluşan **Mektuplar-da Bir Yaşam**'i ilgi çekeceği inancıyla sunuyoruz.